

Maanpuolustuskorkeakoulu

Julkaisusarja 1: Tutkimuksia nro 6

YHTEISTÄ TURVALLISUUTTA RAKENTAEN

Poliisi- ja upseeriprofessioiden yhteiskehittelyn mahdollisuuksista

Johanna Anttonen

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU
JULKAISUSARJA 1: TUTKIMUKSIA NRO 6

NATIONAL DEFENCE UNIVERSITY
SERIES 1: RESEARCH PUBLICATIONS NO. 6

YHTEISTÄ TURVALLISUUTTA RAKENTAEN

Poliisi- ja upseeriprofessioiden yhteiskehittelyn mahdollisuuksista

JOHANNA ANTTONEN

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

HELSINKI 2016

Johanna Anttonen: *Yhteistä turvallisuutta rakentaen – Poliisi- ja upseeriprofessioiden yhteiskehittelyn mahdollisuuksista*

Maanpuolustuskorkeakoulu

Julkaisusarja 1: Tutkimuksia nro 6

Väitöskirja /

National Defence University,

Series 1: Research Publications No. 6

Doctoral dissertation

Tekijä: KM, FM Johanna Anttonen

Ohjaava professori: Professori, everstiluutnantti, PhD Juha Mäkinen
Maanpuolustuskorkeakoulu

Esitarkastajat: HTT, Dosentti Marco Krogars
FT, Dosentti Pentti Rauhala

Vastaväittäjä: KT, Dosentti Risto Honkonen
Tampereen yliopisto

Uusimmat julkaisut pdf-muodossa: <http://www.doria.fi/handle/10024/73990>

© Johanna Anttonen & Maanpuolustuskorkeakoulu

ISBN 978-951-25-2797-7 (nid.)

ISBN 978-951-25-2798-4 (PDF)

ISSN 2342-9992 (painettu)

ISSN 2343-0001 (verkkojulkaisu)

Maanpuolustuskorkeakoulu

National Defence University

Juvenes Print
Tampere 2016

Turvallisuus on yleensä vain kuvitelma.

Se ei esiinny luonnossa, eivätkä ihmislapset yleensä koe sitä.

*Pitkällä tähtäimellä vaaran välttäminen ei ole sen turvallisempaa kuin avoin
alttiiksiasettuminen.*

Elämä on joko rohkea seikkailu tai ei mitään.

(Helen Keller)

TIIVISTELMÄ

Poliisin rakenneuudistus Pora III ja Puolustusvoimauudistus 2011–2015 ovat olleet viime vuosien esimerkkejä julkisen sektorin työn tehostamisen vaatimuksista. Sekä Puolustusvoimilla että poliisilla, kahdella turvallisuusalan viranomaistaholla, on lakisääteiset tehtävänsä, jotka tulee työn tehostamisen vaatimuksista huolimatta suorittaa. Turvallisuusala yksityistyy vauhdilla, ja keskustelua käydään siitä, mitä tehtäviä viranomaisen hoitaa itse, mitä annetaan kaupallisen toimijan tai järjestöjen hoidettavaksi ja mistä kansalainen vastaa itse jatkossa. Resurssi- ja tehostamisvaatimuksia mietittäessä nousee esille upseereiden kohdalla koko maan puolustus ja turvaaminen. Kyetäänkö tämän tehtävän täyttämiseen mahdollisessa sotatilanteessa enää nykyisellä tai mahdollisesti vähenevällä resursoinnilla? Poliisitoimen osalta vasteajat eri puolilla Suomea puhuttavat, samoin se, miten tehtäviä priorisoidaan hoidettavaksi. Saavatko kansalaiset enää perusoi-keuksiinsa kuuluvaa arjen turvallisuutta, jonka vielä tänä päivänä katsotaan kuuluvan valtion perustehtäviin? Viranomaisten pitäisi tutkimukseen valittujen aineistojen sekä lakien perusteella hoitaa tehtävänsä laadukkaasti ja tasa-arvoisesti kaikkialla Suomessa.

Nykyiset sisäistä ja ulkoista turvallisuutta käsittelevät asiakirjat, esimerkiksi strategiat, puhuvat laajasta turvallisuuskäsityksestä, sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden rajojen hämärtymisestä globalisoitumisen seurauksena ja lisääntyvästä poikkihallinnollisesta yhteistyöstä toimintaa ohjaavana ajattelumallina. Viranomaisyhteistyötä tulisi lisätä osana normaalia toimintaa, samoin yhteistyötä järjestöjen, elinkeinoelämän ja jokaisen kansalaisen kanssa. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteossa (2013) peräänkuulutetaan uusia, innovatiivisia tapoja hoitaa sekä valtion että kuntien tehtäviä. Yhteisen toiminnan kohteen eli laajan turvallisuuskäsityksen viitekehyksessä on mahdollisuus pohtia uudenlaista turvallisuusalan viranomaisyhteistyötä, eli etsiä perusteluita upseeri- ja poliisiprofession syvemmälle yhteistyölle – yhteiskehittelylle. Tutkimukseni tavoitteena on herätellä keskustelua siitä, onko yhteisen toiminnan kohteen löytymiselle edellytyksiä.

Nähtävissä on, että valtiolle kuuluvia toimintoja tehostetaan jatkossakin. Yksi järkevä tapa tehostamisessa on löytää töiden rajapintoja ja yhdistää resurssit näiden osalta. Jotta toiminta olisi tehokasta, sen pitää olla osa jokapäiväistä toimintaa eikä perustua vain muutamiin yhteistoimintaharjoituksiin tai jo tapahtuneiden poikkeustilanteiden hoitoon. Suurin osa kriisiajan toiminnasta perustuu normaaliolojen toimintaan, jolloin sen lähtökohdat voisivat olla yhteisessä työssä ja alkaa jo koulutuksesta, mikä nostetaan tässä työssä yhtenä mahdollisuutena esille. Koulutuksellinen yhteistyö ja liikkuvuus ovat eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen perusteella mahdollista myös kahden eri hallinnonalan koulutuksessa. Tällaista koulutuksen tehostamista haetaan tällä hetkellä muualla yhteiskunnassa. Mutta halutaanko omasta toiminnasta ja tehtävistä luopua edes osittain ja tehdä yhteistyötä mahdollisesti oman työn hallinnan, vallan tai resurssien menettämisen pelossa? Vai onko kyse vain siitä, että yhteistyön syventämiselle ei ole nähty kovinkaan suurta tarvetta tai hyötyä eikä yhteistyö näytä tuovan mitään uutta ammattikuntien osaamiseen?

Tutkimuksen aineisto koostuu valtionhallinnon aineistoista, kuten strategioista, mietinnöistä ja raporteista niin sisäisen kuin ulkoisen turvallisuuden alalta. Aineistona käytetään myös upseeri- (n=71) ja poliisipäällystöpiskelijöille (n=65) suunnattua kyselyä ja kirjoitelmaa tulevaisuuden turvallisuusasiantuntijuudesta vuonna 2030. Lisäksi opiskeli-

javastauksista tehtyä analyysia syvennetään molempien korkeakoulujen (Maanpuolustuskorkeakoulu ja Poliisiammattikorkeakoulu) rehtoreiden sekä molempien hallinnonalojen (puolustusministeriö sekä sisäministeriö) kansliapäälliköiden haastatteluilla. Aineistojen avulla pyritään herättelemään ajatuksia siitä, voisiko yhteisiä töitä löytyä yhteistyön pohjaksi. Tarkoituksena on perustella, miksi yhteistyötä kannattaa tehdä ja ikään kuin vastata etukäteen vastaväitteisiin, miksi sitä ei voitaisi tehdä. Strategioiden yhteistyön tahtotilaa verrataan muihin strategioiden toimenpide-ehdotuksiin ja sitä kautta vielä kyselyaineistoon. Opiskelijakyselyllä haetaan näkemyksiä tulevaisuuden turvallisuusasiantuntijuudesta ja mahdollisesta yhteistyöstä sekä sen painopisteistä. Muilla asiantuntijahaastatteluilla haetaan korkeakoulujen sekä ministeriön tason näkemyksiä opiskelijoiden mielipiteisiin. Opiskelijakyselyn avulla on haluttu selvittää sitä, mitä jo työelämässä olleet mutta vaihteeksi opiskelevat sotatieteiden maisteriopiskelijat Maanpuolustuskorkeakoulussa ja poliisin päällystötutkinnon opiskelijat Poliisiammattikorkeakoulussa ajattelevat turvallisuusalan ja -asiantuntijuuden muutoksesta. Minkälaisena he näkevät oman tulevan työnsä ja yhteistyökentän muiden viranomaisten kanssa? Selvää opiskelijavastausten mukaan on se, että turvallisuus halutaan pitää jatkossakin viranomaisen vastuulla ja välttää viimeiseen asti yksityisen sektorin liiallista vastuuta enempää kuin on pakko. Yhteistyötä halutaan edelleen lisätä, ja erityisesti tämä koskee viranomaisten välistä yhteistyötä.

Tutkimus on tietoisesti rajattu koskemaan kahta turvallisuusalan viranomaistoimijaa, ammattikorkeakoulutuksen käyneitä poliiseja ja Puolustusvoimien Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelevia upseereita, joiden tehtävistä ja koulutuksesta on löydettävissä yhteisiä rajapintoja ja yhteistyön alueita. Kiinnostus syventyy valittuun kahteen ammattialaan johtuu myös siitä, että usein esimerkiksi sisäasianhallinnon strategioissa Puolustusvoimat jätetään ulkopuolelle varsinkin normaaliolojen yhteistyötä tarkasteltaessa tai vain yksittäisen maininnan asteelle. Sama huomio on havaittavissa puolustushallinnon strategioista. Tämä nousee esille erityisesti alueellista yhteistyötä tai viranomaisyhteistyötä pohdittaessa. Silti sekä sisäministeriön että puolustusministeriön hallinnonalan strategiat ym. perustuvat laajaan turvallisuuskäsitykseen, ja usein eri ammattikuntia analysoidessa puhutaan tehtävistä, joita tekevät useat ammattikunnat ja professiot. Puhutaan niin sanotuista harmaista alueista. Ministeriöiden tahtotilassa ja toiminnassa on tutkimukseni mukaan nähtävissä ristiriitä.

Koulutuksen osalta yhteistyön lisääminen on mahdollista etenkin nyt, kun Poliisiammattikorkeakoulussa peruskoulutus on muuttunut ammattikorkeakoulutasoiseksi ja näin tämän ammattikunnan professioasema koulutuksen näkökulmasta on vahvistunut entisestään. Käsittelenkin tutkimuksessani kahta professiota professiotutkimuksen perinteisiä kriteereitä käyttäen, eli rinnastaessani näitä kahta ammattia. Rinnastettavuus koulujen kesken on tullut mahdolliseksi sekä tutkintojen että osaamisen tarkastelun näkökulmasta. Tämän myötä myös molempia korkeakouluja hyödyttävää yhteistyötä olisi mahdollista miettiä osana muutakin hallinnon tehostamista ja rauhan ajan viranomaistoimintaa.

Päähäsitteet: laaja turvallisuus, turvallisuuskoulutus, yhteiskehittäminen, viranomaisyhteistyö, professio.

ENGLISH SUMMARY

The public sector has faced many demands to increase effectiveness and save resources. These demands can be seen in the structural reforms of both the Police in the Pora III-reform and the Defence Forces in Puolustusvoimauudistus 2011–2015. Despite the demands to minimize costs both national authorities have their legal and statutory duties that must be executed. The security business is privatizing fast and there is a debate on which of its duties public officials must perform themselves, which can be outsourced to commercial operators and what parts of security are on the citizen's own responsibility in the future. When discussing cuts in the defence budget one must take into account the duty to defend the country – is this achievable if Finland would face war with the current or possibly even fewer resources? With the police the corresponding issues are response times in different parts of the country and prioritizing tasks. This research is asking whether the citizens are still getting the everyday security they are entitled to by government guaranteed fundamental rights? The government should by law and by documents and strategies chosen to this research perform its duties with quality and equality no matter what part of the country citizens live in.

The current framework of internal and external security consists of strategies and reports that refer to 'the extended concept of security', the blurring of internal and external security as a consequence of globalization and the incremental cross administrative cooperation between national authorities as a guideline. Cooperation between national authorities should be increased as part of everyday functions as well as cooperation with organizations, businesses and with each citizen. The Government Report on the Future (2013) calls for new innovative ways to execute the duties of the government and the public sector. Through the common framework, the extended concept of security, finding new ways of cooperation and joint functions should be possible. This research aims to examine whether the prerequisites for wider and deeper cooperation between the Police and the Defence Forces, as well as officer and police professions, really exist through the extended concept of security.

It can be seen that the public sector will face similar demands in the future. One logical step forward is to find where the public sector's given duties overlap and join resources. In order to make the cooperation model really effective, joint functions cannot be solely based on few joint exercises or responding to crisis situations. Most of the crisis operation models are based on everyday operation models so the basis for the cooperation could be founded in the everyday operations and, as this research shows as an option, start already in the training and education phases. According to the principles of the Bologna process and the European framework educational cooperation and mobility is possible between the training of different fields of administration. This is a way of optimizing functions that is happening elsewhere in the field of education. But is this kind of cooperation possible if it means potentially giving up parts of gained power, control and resources? Or is the lack of joint functions a sign that the benefits for cooperation are too scarce for the systems or ineffectual for the professions themselves?

The material for this research consists of current strategies and reports of internal and external security. In addition an essay questionnaire titled future security expertise in 2030 for officer-(n=71) and police officer-students (n=65) is used. The results from the

students' essay questionnaire are deepened by interviewing both school's rectors (the National Defence University and the Police University College) and both administrative fields (the Ministry of Defence and the Ministry of the Interior) Permanent Secretaries. The aim in using these research materials is to argue for cooperation and to answer in advance to all the counterarguments of why it is not possible. The strategies are utilized to find the focus points with which the cooperation is rationalized. The will to cooperate on strategy level is compared to the actual suggestions for action and through those to the essay questionnaire. With the student questionnaire the research seeks visions of future security expertise, possible cooperation and its focus points. The expert interviews are used to find comparisons for the students' views and answers.

How do these students, who already have a few years of working life experience, see the change in the field of security and security expertise? How do they see their future jobs and cooperation with other national authorities? It is clear from the student questionnaire results that security is seen in the future still as a government duty and private (security) sector is seen as something to be avoided and cooperation with it is at best kept to minimal. On the other hand the result also show that there is a will to increase cooperation, especially between national authorities.

This research is deliberately limited to two national authorities in the field of security, the Police and the Defence Forces, and thus two kinds of government officials and professions: officers and police officers. Within these two profession there are areas, including education and training, where cooperation is more than possible. The interest to compare these two professions is due to the notion that when discussing plans to develop cooperation in normal situations the internal security strategies often leave the Defence Forces either out altogether or mentions the Defence Forces in a subordinate clause. The same notion applies to the Defence administration's strategies, especially when talking about regional or general cooperation between national authorities. Still both branches of government's strategies are based on the wide concept of security and when analyzing different professions and their duties a so called grey area can be seen where the tasks and duties overlap. According to this research there seems to be a contradiction in what the different branches of the government want with their security policy and what they actually do.

Increasing educational cooperation between the Defence Forces and the Police is possible, especially now that Police University College has raised its basic education to the level of polytechnic degrees enforcing the status of this profession. In this research the traditional terms of profession research are used when comparing the officer and police officer professions. With the reform of police officer education and Police University College comparability with the education of the National Defence University has increased tremendously. With these changes cooperation that would truly benefit both national authorities should be taken into series consideration as part of increasing the effectiveness of the public sector and as part of peacetime security procedure.

Key concepts: wide security concept, security education, profession, cooperation between national authorities, joint development

ESIPUHE

Väitöskirjatyo on ollut haaveeni niin pitkään kuin voin vain muistaa. Muistan kuinka valmistuttuani Joensuun yliopistosta kasvatustieteiden maisteriksi kävelin heti seuraavalla viikolla Kajaanin opettajankoulutusyksikön tohtoriasioista vastaavan työhuoneeseen ja kerroin halustani tehdä väitöskirja. Aluksi kiinnostukseni kohteena oli verkkopedagogiikka ja siihen liittyvät teemat. Aloittelevan tutkijan ura alkoi Kajaanin yliopistokeskuksen monitieteisessä tohtorikoulussa. Vuonna 2008 siirryin Kajaanista Helsinkiin ja Maanpuolustuskorkeakouluun töihin. Tällöin minulle selvisi, että myös siviileillä on mahdollisuus päästä sotatieteiden tohtoriohjelmaan opiskelijaksi. Tämä tieto sai minut ottamaan yhteyttä sotilaspedagogiikan professoriin Juha Mäkiseen. Käsissäsi oleva teos on lopputulos professorin kanssa syntyneestä yhteistyöstä.

Sain kunnian päästä sotatieteiden tohtoriohjelmaan virallisesti vuonna 2012. Jo seuraavalle vuodelle 2013 Jenny ja Antti Wihurin rahasto myönsi minulle kokovuotisen apurahan. Tämä loi mahdollisuuden paneutua tutkittavaan aiheeseen ja tehdä kokopäiväisesti tutkimusta. Myös Maanpuolustuskurssiyhdistyksen Paavo Hetemäen rahasto mahdollisti työstä irrottautumisen ja tutkimuksen edistämisen. Näillä apurahoilla on ollut suuri merkitys työn syntyyn.

Suurin merkitys työn etenemisessä on kuitenkin ollut ohjaavalla professorilla. Sotilaspedagogiikan professori Mäkistä kannustavampaa ja asioista innostuvampaa ohjaajaa en olisi voinut työlleni ja itselleni toivoa. Hän osasi, erityisesti työn alkuvaiheessa, hyvinkin voimakkaasti ohjata aloittelevaa tutkijaa oikeaan suuntaan niin aiheessa kuin menetelmässä. Laajat turvallisuuden ja viranomaisyhteistyön teemat veivät tutkijan mukanaan viimeistään siinä vaiheessa, kun aihe alkoi tuntua tutulta ja yhä ajankohtaisemmalta. Siinä vaiheessa, kun aloittelevan väitöskirjatutkijan oma tietämys aiheesta kasvoi, ohjaava professori uskalsi hyväksyä myös opiskelijan omat ratkaisut. Juha ei ohjaajana ollut kiinnostunut vain työstä ja sen etenemisestä, vaikka siinä toki painopiste olikin, vaan hän on koko prosessin ajan ollut kiinnostunut myös ihmisestä itsestään ja hänen jaksamisestaan. Kiitos Juha! Toivottavasti yhteistyömme jatkuu tulevaisuudessakin.

Isoimmat kiitollisuuden aiheet ovat kuitenkin koko prosessin ajan olleet kotona, eli tyttäreni Elise ja Martta. En voisi olla kiitollisempi heille heidän ymmärryksestään äidin kirjalaatikoita ja -pinoja kohtaan, jotka aika ajoin valloittivat keittiön ja olohuoneen lattiat sekä pöydät. Erityinen kiitos kuuluu Eliselle, joka useita kertoja katsoi pienemmän sisarensa perään silloin, kun äidin piti saada keskittyä istumaan tietokoneen ääressä. Olette aarteeni ja syy jaksaa eteenpäin kaikista eteen tulleista vastoinkäymisistä huolimatta. Muistan, kuinka jo pienenä tyttönä Elise kysyi kauhun sekaisin tuntein: ”Äiti, ei kai minunkin pidä joskus tehdä väitöskirja?”. Sanoin ei. Ja luulen hänen miettivän asiaa hyvin tarkasti, mikäli mahdollisuus väitöskirjan tekemiseen tulee hänelle joskus eteen. Vielä tämän vuoden kesäloma on varattu väitöstilaisuuteen valmistautumiseen, mutta lupaan teille Elise ja Martta, että ensi vuonna kesälomamme eivät kuulu tutkimukset eivätkä mitkään muut ylimääräiset työt tai opinnot.

Ohjaavan professorin lisäksi kiitos häntä tukeneille kakkos- ja kolmosohjaajille ST Vesa Valtoselle ja HTT Eero Koljoselle. KM Minna Paasiolle kiitos avustasi käännöstyössä sekä avustasi aika ajoin ilmaantuneiden tietoteknisten ongelmien ratkaisussa. Kiitos FM Petra Kemppaiselle erittäin asiantuntevasta kielenhuoltotyöstä ja kommenteista. Maanpuolustuskorkeakoulun kirjaston apu aineiston hankinnassa on ollut korvaamatonta. Tästä erityinen kiitos Outille (Lahti-Tienaho).

On olemassa monia muitakin ihmisiä, joita pitäisi kiittää esimerkiksi työn lukemisesta ja kommentoinnista. Useat näistä ihmisistä ovat edelleen työkavereitani tai minulle muita hyvin rakkaita ystäviä. Kaikki nimiä ei tässä edes pysty luettelemaan, jotka kiitoksensa ovat ansainneet. Kiitos Akille (Kempainen) avustasi elämän käytännön asioiden järjestämisessä. Sinun tuellasi on ollut suuri merkitys. Kiitos myös priikaatikenraali Jari Kalliolle tsemppauksesta ja uskosta, että kyllä se työ ihan varmasti valmistuu. Ja kiitos entiselle esimiehelleni KT, evl Pekka Haloselle. Sinä annoit mahdollisuuden irrottautua tutkimuksen maailmaan.

Viranomaisyhteistyön teema ja korkeakoulujen rakenteiden uudistaminen ovat asioita, jotka ovat olleet pinnalla jo useiden vuosien ajan. Teemat ovat myös sellaisia, jotka ovat tutkimukseni kohteina ja tekemilläni rajauksilla aiheuttaneet jopa ristiriitaisia ajatuksia ja kommentteja. Toisinaan aihe rajauksineen on ollut liiankin arka ottaa edes esille. Tämä siitä huolimatta, että työni taustalla on ollut pyrkimys keskustelun herättämiseksi yhteistyöstä ja yhteiskehittelystä kahden eri hallinnonalan viranomaisen välillä. Ajatuksena ei ole ollut kertoa, miten asiat oikeasti tulisi tehdä tai mikä on ainoa oikea ratkaisu tehdä yhteistyötä poliisien ja upseereiden kesken.

Toivonkin lukijalle hyviä hetkiä työni parissa ja uusia ajatuksia siitä, miten asioita voi miettiä totutusta poiketen ja uudella tavalla. Välillä itsestäkin on tutkimusta tehdessä tuntunut, että näissä esille tuomissa ajatuksissani ei ole pienintäkään järkeä. Toisaalta, tavoite keskustelun herättämiseksi on saavutettu.

Kiitosten jälkeen omistan tämän työni jo edesmenneelle äidilleni – Sisko Katriinalle (Anttonen-Virkkunen). Hän on paikalla jublapäivänäni sydämessäni. Hänen esimerkkinsä unelmien eteen tehtävästä työstä ja niiden saavuttamisesta on syy, miksi olen itse tässä juuri tänään – tulevana sotatieteiden tohtorina. Lähdin tavoittelemaan jotain, jota en välillä itsekään uskonut saavuttavani. Mutta en luovuttanut, kuten et sinäkään aikoinasi unelmissasi olla luokanopettaja. Kiitos äiti.

Helsinki Kesäkuussa 2016

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	i
ENGLISH SUMMARY.....	iii
ESIPUHE.....	v
KUVAT, TAULUKOT JA LIITTEET.....	ix
1 JOHDANTO.....	1
1.1 Tutkimuksen taustaksi.....	1
1.2 Tutkimusasetelma ja tutkimuksen raja- 1.2.1 Laaja turvallisuuskäsitys.....	7 9
1.2.2 Yhteistyössä upseerit ja poliisit.....	10
1.2.3 Turvallisuuskoulutus.....	13
1.3 Tutkimuskysymykset.....	14
1.4 Tutkimuksen rakenne.....	16
1.5 Aikaisemmat tutkimukset ja päälähteet.....	19
1.6 Keskeisimmät käsitteet.....	24
2 MONIMERKITYKINEN TURVALLISUUS.....	27
2.1 Turvallistamisen diskurssi – kuka ja kenelle?.....	28
2.2 Sisäinen turvallisuus – pelkkää arjen turvallisuuttako?.....	34
2.3 Ulkoinen turvallisuus – ulkoa tulevaa uhkaa vastaan.....	38
2.4 Turvallisuuskenttä muuttuu – kohti laajaa, yhteistä turvallisuutta.....	41
2.5 Kaiken(ko) kattava laaja turvallisuus.....	47
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMISESTA.....	51
3.1 Metodisia pohdintoja.....	51
3.1.1 Kehittävän työntutkimuksen juuret.....	55
3.1.2 Työn historialliset tyypit.....	59
3.1.3 Yhteiskehittely.....	65
3.2 Tutkijan asemoituminen.....	74
3.2.1 Ontologia ja epistemologia.....	78
3.3 Turvallisuustutkimus sotatieteiden ja sotilaspedagogiikan kentällä.....	79
3.3.1 Turvallisuustutkimus osana tiedekenttää.....	80
3.3.2 Sotatieteet.....	82
3.3.3 Sotilaspedagogiikka.....	84
4 MAHDOLLISUUTENA VAHVA VIRANOMAISTEN MUODOSTAMA TURVALLISUUDEN PROFESSIO.....	87
4.1 Tieteellisyyskö nykypäivän profession mittarina?.....	88
4.2 Profiiokehitys maailmalla.....	92
4.3 Profiiokehitys Suomessa.....	95
4.4 Upseeriprofiion matka nykypäivän laaja-alaiseksi turvallisuusosaajaksi.....	98
4.5 Poliisi kehittyi vahvaksi profiioiksi.....	105

4.6 Tulevaisuuden turvallisuusalan professio	111
4.7 Profiisien muutoksen kautta yhteiskittelyyn	115
5 VIRANOMAISSYHTEISTYÖN EDELLYTYKSISTÄ KOHTI YHTEISTÄ TURVALLISUUDEN KOULUTUSTA.....	119
5.1 Turvallisuiden rakentaminen – kuka ja kenelle, kenen vastuulla?.....	122
5.2 Pysyvämpää viranomaisyhteistyötä kohti	128
5.3 Pysyvemmän yhteistyön mahdollisuuksista, haasteista ja esteistä.....	136
5.4 Koulutusyhteistyö tämän päivän toimintamallina	142
6 TURVALLISUUSKOULUTUS	147
6.1 TurvallisuuSkoulutus Suomen koulutusjärjestelmässä	148
6.1.1 Upseerikoulutus	153
6.1.2 Poliisikoulutus	159
6.2 Koulutusten tuottamien tutkintojen rinnastettavuus.....	161
7 AINEISTON KERTOMAA	167
7.1 Aineistot kertovat, opiskelijat ja henkilöhaastattelut syventävät – yhteistyöstä ja sen mahdollisuuksista.....	170
7.1.1 Tulevaisuuden toimintaympäristö muuttuu edelleen	173
7.1.2 Yhteinen laaja turvallisuuS – yhteinen toiminnan kohde.....	182
7.1.3 Töiden rajapinnat syy yhteistyön lisäämiselle	189
7.1.4 Valtion tehtävänä on taata turvallisuuS.....	192
7.1.5 Lisääntyvää yhteistyötä vain viranomaisten välille.....	195
7.1.6 Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa ja kansalaisten oma vastuu.....	201
7.1.7 Resurssikysymys	206
7.1.8 Profiisien olemassaolo on turvattu	210
7.1.9 Koulutuksesta sanottua.....	212
7.2. Yhteistyötä ja koulutusta lisää vai ei? Yhteen vetoa ja johtopäätöksiä aineistoista	220
8 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS.....	225
9 JATKO KOHTI YHTEISKEHITTELYÄ.....	229
10 POHDINTAA TURVALLISUUSALAN YHTEISTYÖSTÄ.....	235
LÄHTEET	241
LIITTEET.....	271

KUVAT, TAULUKOT JA LIITTEET

Kuva 1. Tutkimuksen eteneminen – laajan turvallisuuskäsityksen ja yhteisten tehtävien tarkastelun kautta yhteiskehittelyn edellytysten rakentamiseen.	9
Kuva 2. Kahden eri toimintajärjestelmän yhteiskehittelyn alue	15
Kuva 3. Tutkimuksen etenemisen logiikkaa	16
Kuva 4. Tutkimuksessa esitettyjen yhteistyöperustelujen logiikka.....	19
Kuva 5. Tutkimuksen turvallisuusnäkökulma.....	27
Kuva 6. Maslowin tarvehierarkia.....	29
Kuva 7. Turvallisuuden diskurssiulottuvuudet	30
Kuva 8. Laajenevan turvallisuuskäsityksen kehikko.....	37
Kuva 9. Uhkien ja turvallisuuden jakautuminen	45
Kuva 10. Toimintajärjestelmän yleinen malli.....	56
Kuva 11. Ekspanstiivisen oppimisen sykli.....	59
Kuva 12. Työn historialliset kehitystyytit.....	61
Kuva 13. Muutoksen suuret aallot	64
Kuva 14. Koordinaation rakenne.....	71
Kuva 15. Kooperaation yleinen rakenne	72
Kuva 16. Kommunikaation yleinen rakenne.	73
Kuva 17. Tutkijan oman position valinta tutkimusparadigman eri ulottuvuuksilla	76
Kuva 18. Sotilaspedagogiikka osana muuta tiedekenttää.....	85
Kuva 19. Poliisin hallintorakenne vuonna	109
Kuva 20. Turvallisuustoimijoiden yhteistyön teoreettinen malli.....	130
Kuva 21. Moniammatillisuuden toteutuminen ja kehittämisen painopistealueet	140
Kuva 22. Suomen koulutusjärjestelmä	144
Kuva 23. Akateemisten opintojen ja työelämäjaksojen vuorottelu upseerikoulutuksen eri vaiheissa	154
Kuva 24. Tutkintojen eteneminen sotatieteiden kandidaatista sotatieteiden tohtorintutkintoon... ..	155
Kuva 25. Maanpuolustuskorkeakoulun muodostuminen.....	156
Kuva 26. Maanpuolustuskorkeakoulun rakenne 1.1.2015 alkaen	157
Kuva 27. Sotatieteiden maisteriopintojen rakenne.....	158
Kuva 28. Poliisin uuteen tutkintorakenteeseen siirtyminen.....	160
Kuva 29. Poliisin tutkintorakenne vuodesta 2014.....	160
Kuva 30. Poliisiammattikorkeakoulun ja Maanpuolustuskorkeakoulun myöntämien tutkintojen kansallisen viitekehysten tasot (EQF).....	164
Kuva 31. Asiakirja-aineistojen sekä opiskelijavastausten ja henkilöhaastatteluiden tuottama tieto jaetun toiminnan kohteen ja yhteistyön perusteluiksi.....	168
Kuva 32. Turvallisuusasiantuntijuus 2030 -kyselyyn vastanneet opiskelijat eri ryhmittäin.....	170
Kuva 33. Uusien uhkien merkitys yhteistyön lisääjänä – upseeriopiskelijat	178
Kuva 34. Uusien uhkien merkitys yhteistyön lisääjänä – poliisiopiskelijat	178
Kuva 35. Yhä moninaistuva maailma edellyttää yhä lisääntyvää yhteistyötä muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa – upseeriopiskelijat.....	179
Kuva 36. Yhä moninaistuva maailma edellyttää yhä lisääntyvää yhteistyötä muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa – poliisiopiskelijat	180
Kuva 37. Upseereiden ja poliisien työnkuvan muutos yhä laaja-alaisemmaksi turvallisuusasiantuntijaksi – upseeriopiskelijat.....	181
Kuva 38. Upseereiden ja poliisien työnkuvan muutos yhä laaja-alaisemmaksi turvallisuusasiantuntijaksi –	181
Kuva 39. Toimintajärjestelmien moninaisuus.....	184

Kuva 40. Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat osa laajaa turvallisuusajattelua – upseeriopiskelijat	186
Kuva 41. Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat osa laajaa turvallisuusajattelua – poliisiopiskelijat	186
Kuva 42. Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus pitäisi nähdä kokonaisuutena – upseeriopiskelijat.....	188
Kuva 43. Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus pitäisi nähdä kokonaisuutena – poliisiopiskelijat.....	188
Kuva 44. Poliisien ja upseereiden yhteiset työn painopisteet yhteistyötä lisäävänä tekijänä – upseeriopiskelijat	190
Kuva 45. Poliisien ja upseereiden yhteiset työn painopisteet yhteistyötä lisäävänä tekijänä – poliisiopiskelijat	191
Kuva 46. Turvallisuuden takaaminen kuuluu valtiolle – upseeriopiskelijat	193
Kuva 47. Turvallisuuden takaaminen kuuluu valtiolle – poliisiopiskelijat	194
Kuva 48. Turvallisuuden yksityistäminen – upseeriopiskelijat.....	194
Kuva 49. Turvallisuuden yksityistäminen – poliisiopiskelijat	194
Kuva 50. Kaikenlaista viranomaisyhteistyötä tulisi lisätä – upseeriopiskelijat	199
Kuva 51. Kaikenlaista viranomaisyhteistyötä tulisi lisätä – poliisiopiskelijat	199
Kuva 52. Upseereiden ja poliisien pitäisi pysyä omalla hallinnonalallaan – upseeriopiskelijat	200
Kuva 53. Upseereiden ja poliisien tulisi pysyä omalla hallinnonalallaan – poliisiopiskelija	200
Kuva 54. Yhteistyön lisääminen muiden tahojen kuin viranomaisten kanssa – upseeriopiskelijat.	202
Kuva 55. Yhteistyön lisääminen muiden tahojen kuin viranomaisten kanssa – poliisiopiskelija....	202
Kuva 56. Turvallisuuden tulisi olla jokaisen kansalaisen oma asia – upseeriopiskelijat	204
Kuva 57. Turvallisuuden tulisi olla jokaisen kansalaisen oma asia – poliisiopiskelijat	204
Kuva 58. Yhteiset alueelliset toimipisteet yhteistyötä tukevana – upseeriopiskelijat	206
Kuva 59. Yhteiset alueelliset toimipisteet yhteistyötä tukevana – poliisiopiskelijat	206
Kuva 60. Niukkenevat resurssit synnä yhteistyön lisäämiseen – upseeriopiskelijat	209
Kuva 61. Niukkenevat resurssit synnä yhteistyön lisäämiseen – poliisiopiskelijat	209
Kuva 62. Yhteistyön pitäisi olla säännöllistä, osa normaalia toimintaa – upseeriopiskelijat.....	213
Kuva 63. Yhteistyön pitäisi olla säännöllistä, osa normaalia toimintaa – poliisiopiskelijat	214
Kuva 64. Yhteinen turvallisuusalan koulutus on hyvä ajatus – upseeriopiskelijat	215
Kuva 65. Yhteinen turvallisuusalan koulutus on hyvä ajatus – poliisiopiskelijat	215
Kuva 66. Yhteinen turvallisuusalan koulutusohjelma tai lisäkoulutus on hyvä ajatus – upseeriopiskelijat	216
Kuva 67. Yhteinen turvallisuusalan koulutusohjelma tai lisäkoulutus – poliisiopiskelijat	216
Kuva 68. Tulevaisuuden turvallisuusasiantuntijuus yhteistyön kehittämisen skenaarioiden hyödyntäminen.....	230
Kuva 69. Tulevaisuuden turvallisuusasiantuntijuuden yhteistyönkehittelyn tutkimuksen ajatusten hyödyntäminen.....	231
Kuva 70. Yhteiskehittelyn ajatus viranomaisyhteistyössä	234
Taulukko 1. Yhteenveto Suomen professiokehityksestä	97
Taulukko 2. Yhteenveto upseeriprofessiosta	102
Taulukko 3. Puolustushaara-, aselaji- ja toimialakoulut	103
Taulukko 4. Profioiden kehitys suhteessa upseeri- ja poliisiprofessioiden kehitykseen	114
Taulukko 5. Abbotin (1988) kehikkoa käyttäen profession muutoksesta	117
Taulukko 6. Turvallisuusalan koulutus	152
Taulukko 7. Strategioista nostettua	163
Taulukko 8. Turvallisuustilanteeseen vaikuttavat epävarmuustekijät	176
Taulukko 9. Toimintaympäristön epävakaisuus	177
Taulukko 10. Turvallisuuden yhteistyön perusteluja	185
Taulukko 11. Turvallisuus valtion tehtävänä	193
Taulukko 12. Virkamiehen toiminnan piirteitä	197
Taulukko 13. Resurssit yhteistyön lisäämiseen vaikuttavana tekijänä	208

Liite 1. Tutkimuksessa käytetyt tärkeimmät strategiat turvallisuusnäkökulma huomioiden

Liite 2. Kyselylomake Turvallisuusasiantuntijuus 2030

Liite 3. Turvallisuusasiantuntijuus 2030 -kyselyn tarkat prosenttijaumat, keskihajonta ja keskiarvo kysymyksittäin

Liite 4. Turvallisuusasiantuntijuus 2030 – keskusteluaihioiden runko rehtoreille sekä ministeriöiden kansliapäälliköille

1

JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen taustaksi

Syksystä 2012 alkaen valtiontalouden säästöt (esimerkiksi Puolustusministeriö 2013a; Puolustusministeriö 2013b; Sisäasianministeriö 2013a; Takala 2014, 35–42; Valtiovarainministeriö 2013) ja tätä kautta erityisesti turvallisuusasiat ovat olleet mediassa voimakkaasti esillä esimerkiksi poliisiviranomaisten vaihtelevan alueellisen saatavuuden vuoksi ja hieman tätä ennen puolustusvoimauudistuksen takia. Kesän ja syksyn 2013 aikana esillä ovat olleet yhä lisääntyneet tietomurrot ja tietoverkkovakoilut, jotka ovat kohdistuneet jopa valtion ylimpiin tahoihin, esimerkiksi ulkoministeriöön.¹ Vuonna 2015 terroristi-iskujen pelko ja hallitsematon maahanmuutto on leimannut keskustelua hyvinkin voimakkaasti. Lehdistöstä esimerkiksi otetut artikkelit vuoden 2012 lopulta vuoteen 2014 asti ovat olleet sekä johdattamassa tutkijaa että nyt innostamassa lukijaa ajankohtaiseen aiheeseen koskien turvallisuutta ja viranomaisten nykyistä kykyä tehdä työtään. Erityisesti keskustelussa on noussut esille huoli poliisin alueellisesta saatavuudesta ja pakolaiskriisin myötä myös yleisestä poliisien määrästä tehtäviinsä nähden. Näiden lehdissä olevien juttujen myötä esille ovat nousseet ajatukset poliisien ja upseereiden välisestä uudenlaisesta yhteistyöstä, joka alkaisi jo koulutuksesta.

Lapin laki

”Ylä-Lapissa on turha soittaa poliisia, koska avun saapuminen kestää tunteja. Tai se ei tule ollenkaan. Käsinvarren asukkaat valittavat turvattomuutta, mutta paikkaavat poliisipulaa omilla konsteillaan. - - Poliisin tilaston mukaan partio saapuu Enontekiöllä keskimäärin 96 minuutin kuluttua siitä, kun se saa tehtävän hätäkeskukselta. Koko maan keskiarvo on alle 17 minuuttia. Ja tilastot kertovat vain niistä tapauksista, kun poliisi on kutsuttu paikalle. - - Kysytään kilpisjärveläisiltä. Sieltä kun soittaa poliisille, saattaa virkavalta vastata 400 kilometrin päästä. Etäisyys on sama kuin Helsingistä Kuopioon.” (Heikkinen, Helsingin Sanomat 11.11.2012.)

Turvallisuus kuuluu jokaisen kansalaisen perusoikeuksiin (Suomen perustuslaki 731/1999), ja viranomaisten saatavuus pitää taata alueellisesti ja tasapuolisesti (esim. Sisäasianministeriö 2013b; Takala 2014, 35). Esimerkiksi uusi poliisilakia koskeva

---

¹ Torstaina 31.10.2013 paljastui, että vieraat tahot ovat onnistuneet vakoilemaan ulkoministeriön tietoliikennettä vakoiluohjelman avulla ilman, että sitä on huomattu. Suomalaiset viranomaiset eivät itse havainneet vakoilua, vaan vihje vakoilusta tuli muiden maiden viranomaisilta.

esitys eduskunnalle korostaa alueellisen turvallisuustoiminnan saatavuutta. Tämä voi tarkoittaa myös muuta kuin perinteistä poliisitoimintaa. (Hallituksen esitys 15/2013; ks. Aaltomaa 2013, 24–29.) Esityksen mukaan eri alueilla, kuten kaupungeissa tai maaseudulla, voidaan ottaa käyttöön hyviä erilaisia ratkaisumalleja, ja esimerkiksi 11.9.2014 Helsingin Sanomissa otettiin esille niin kutsuttu kyläpoliisitoiminta, jota olisi mahdollista kokeilla kymmenissä taajamissa ratkaisuksi turvallisuuden takaamisessa (Nieminen, Helsingin Sanomat 11.9.2014²). Lisäksi armeijan paikallisjoukot korostavat jatkossa virka-avun merkitystä, eli alueellisuus huomioidaan entistä tarkemmin myös kahden valitun toimijan työn organisoimisessa (Ylä-Tuuhonen, Helsingin Sanomat 29.4.2014). Viranomaistehtäviä voi hoitaa vain näihin tehtäviin koulutuksen ja sitä kautta osaamisen hankkinut viranomais, jolla on myös lain ja viran suomat valtuudet ja velvoitteet toimiinsa (Valtion kriisijohtamismallin toteuttaminen alue- ja paikallishallinnossa 2008, 24; myös Takala 2014, 35).

Poliisityö kuuluu valtion perustehtäviin

”Poliisijohdaja Mikko Paatero ehdottaa rajallisten resurssien kanssa painivan poliisin avuksi naapurivahteja. Poliisilain mukaan poliisin tehtävänä on sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa sekä alueella olevien yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa - - Poliisi joutuu työssään puuttumaan kansalaisten oikeuksiin. Poliisitehtävät ovat valtion perustehtäviä. Niitä ei voida ilman lainmuutosta luovuttaa siviileille. Poliisitehtävän on keustannettava yhteiskunnan varoilla.” (Taskinen, Helsingin Sanomat 29.12.2012.)

Suomessa viranomaisyhteistyö ja ylipäänsä yhteistyö viranomaisten ja alueellisten toimijoiden kanssa on olemassa oleva toimintatapa erityisesti poliiseilla, jota yritetään korostaa puheissa ja virallisissa asiakirjoissa, joissa turvallisuutta käsitellään (esim. Arjen turvaa yhteistyöllä 2011; Branders 2015; Mankkinen 2013, 19–23; Salmi 2013, 24–29; Taitto 2007, 4; Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010). Vaatimukset yhteistyöhön annetaan viranomaisten toimintaa koskevissa laeissa ja eri hallinnonaloja koskevissa strategioissa (mm. laki Puolustusvoimista 551/2007, pelastuslaki 379/2011, poliisilaki 493/1995, Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010). Silti jokainen toimija pyrkii usein edelleen pysymään omalla hallinnonalallaan toiminnassaan (esim. Branders 2016; Puonti 2004, 10³). Tämä johtuu siitä, että jokaisella viranomaisella on omat toimintavaltuutensa ja tehtävänsä, joita ei haluta ylittää ilman havaittua, todellista tarvetta (esim. Helminen 2006; Valtion kriisijohtamismallin toteuttaminen alue- ja paikallishallinnossa 2008, 3). Tässä on olemassa ristiriita eri hallinnonalojen yhteistyötä koskevan tahtotilan kanssa. Lisäksi yhteistyön lisäämisen ristiriitaa on havaittavissa tarkasteltaessa esimerkiksi eri hallinnonalojen ajankohtaisia strategioita keskenään.

---

² Viikolla 2/2016 uutisissa esille nousivat ns. katupartiot, joita on perustettu takaamaan kansalaisten turvallisuutta. Tästä uutisoi esimerkiksi Helsingin Sanomat 6.1.2016 ja Yle Uutiset 7.1.2016.

³ Puonti (2004, 10) tuo esille väitöksensä, että yhteistyö viranomaisten kesken on strategioissa itsestään selvänä pidettävä asia. Näin ei kuitenkaan hänen tutkimuksensa mukaan ole (myös Branders 2016).

Yhteiskuntaturvallisuus murroksessa.

”Turvallisuusympäristömme muuttuu jatkuvasti. Suomessa on toimiva kokonaisturvallisuuden malli, jonka periaatteet on laadittu vastaamaan myös uusien ja ennakoiduttomien tilanteiden tuomiin turvallisuusubkeihin. Turvallisuus rakennetaan yhteistyöllä. Kokonaisturvallisuus nojaa viranomaisten, elinkeinoelämän sekä järjestöjen yhteistoimintaan, joka on yksi suomalaisten yhteiskunnan vahvuksista. Taloudellisesti vaikeat ajat korostavat poikkeballinnollisen ja poikkeiyhteiskunnallisen yhteistyön merkitystä. Viimeaikaiset poikkeustilanteet kuten Tapaninpäivän myrsky 2011, Pohjanmaan tulvat sekä Tahvivaaran ympäristökatastrofi ovat osoittaneet saumattoman poikkeballinnollisen viranomaisyhteistyön tarpeellisuuden. Kokonaisturvallisuutemme järjestelyt ovat toimineet erinomaisesti turvallisuusympäristömme muutoksista huolimatta. - - Suomalaisten mallin vahvuus perustuu sen jatkuvaan kehittämiseen ja yhteistyön toimivuuteen.” (Ilmoitusliite Media Planet 3.12.2012.)

Myrskyssä autetaan yhdessä

”Puolustusvoimat antaa virka-apua noin 500 kertaa vuodessa. Yhteistyötä tehdään nykyään myös muun muassa energiayhtiöiden kanssa. Virka-avun pyytäjät on kuitenkin aina viranomainen. Esimerkiksi myrskytuboihin varautuessa yhteistoimintabarjoitukset on tärkeitä. - Nyky-yhteiskunnassa ei yhdelläkään viranomaisella ole kykyä varata käyttöönä erillisiä resursseja kaikkeien kriisitilanteiden varalle - -.” (Ruotuväki 51. vuosikerta N:O 5 7.3.2013.)

Erilaisia yhteistyömalleja on olemassa jo monia, ja ehdotuksia tehdä asiat paremmin tai uudella tavalla on viime aikoina tullut esiin tiuhaan tahtiin. Yhteistyötä yritetään jo nyt sovittaa yhteen, erityisesti kokonaisturvallisuuden osalta puolustusministeriön alaisuudessa toimivan Turvallisuuskomitean puitteissa (Suomen puolustus 2020-luvulla 2014, 9). Tämä ei kuitenkaan enää riitä, mikäli puhutaan normaaliolojen toiminnasta ja otetaan tarkasteluun arjen turvallisuus sekä koulutuksellinen yhteistyö (myös Branders 2016, 193-194⁴). Kysymys, jonka haluan heti alussa esittää, on se, halutaanko jatkossa toimia niin, että jokainen yksittäinen kansalainen voi olla itse turvallisuustoimija? Halutaanko niin, että ne, joilla on varaa, ostavat itselleen turvaa? Vai halutaanko luoda malli, jossa vastuu turvallisuuden rakentamisessa säilyy koulutetuilla, osaavilla, virkavastuulla toimivilla viranomaisilla (ks. Huotari & Laitinen & Helenius 2014, 23 viittaus Davis 2012, 124; Kerttula 2010, 1, 448–451; Parnes 2007, 16; valtion virkamieslaki 750/1994)?

Castelin (2007, 64–65), Kerttulan (2010, 1–6 ja 442–443) ja Virran (2011, 116; 2007, 7; 1998, 88) ajatukset siitä, että turvallisuus on kansalaisen perusoikeus ja valtion tehtävänä taata turvallisuus, on syytä uusista esityksistä huolimatta pitää mielessä (HE69/2001). Tätä ajatusta puoltavat myös näkemykset kansalaisten tasapuolisuudesta turvallisuuden saajina (Takala 2014, 35–36). Virkavastuulla toimiva viranomainen ei toimi tuottaakseen voittoa omistajilleen tai maksimoidakseen oman palkkionsa, vaan hän hoitaa lain mukaan kuuluvat tehtävät tasapuolisesti ja tiettyjen tavoittei-

---

⁴ Branders tuo väitöstutkimuksessaan (2016) esille Turvallisuuskomitean hyvin rajoittuneen roolin. Hän jopa esittää, että virkarakenne Turvallisuuskomiteassa pitää irrottaa enemmän kiertäväksi eikä niin, että virkoja hoitavat vain sotilaat. Tällaisena rooli on asiantuntijarooli, ei niinkään uutta yhteistyötä luova.

den mukaisesti. Vain viranomainen voi joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen virkarikoksista (Heiskanen 2013; Helminen 2006; Kerttula 2010; Koskinen & Kulla 2005; valtion virkamieslaki 750/1994). Turvallisuussektorilla virkavastuun kysymykset tulisi aina ottaa huomioon, kun säästetään, lakkautetaan virkoja, ajetaan alas alueellisia toimintoja ja ulkoistetaan. Tämän lisäksi tulisi ottaa huomioon esimerkiksi huoli eriarvoistumisen ja rikosten määrän lisääntymisestä aina siinä vaiheessa, kun julkisia palveluita ajetaan alas (Kääriäinen & Ellonen 2012, 99).

Jo tänä päivänä sekä poliisit että upseerit tekevät työtä esimerkiksi ulkomailta suuntautuvan rikollisuuden, terrorismin ja kyberuhkien vuoksi. Näin ollen konkreettisempikin yhteinen toiminnan kohde kuin esimerkiksi määrittelemätön laaja turvallisuus on löydettävissä (esim. Muttilainen & Huotari toim. 2014; Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012; Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012). Yhteistyö löydettyjen yhteisten töiden osalta voisi mahdollistaa tehokkaamman toiminnan. Tämänhetkinen jako tehdä työtä perustuu sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden perinteiseen hallinnolliseen jakoon. Globalisoituneessa maailmassa trendi työskennellä samojen uhkien kanssa näyttää kuitenkin edelleen yleistyvän (esim. Härkönen & Laitinen 2014, 194–200; Poliisin tulevaisuus – tulevaisuuden poliisi 2013; Toivonen & Kuusisto 2014, 185–193.)

Puolustusvoimat haluaa soluttautua tietoverkkoihin

”Luonnollinen ratkaisu on se, että Puolustusvoimat tekee peitetoiminnassa yhteistyötä poliisin kanssa, eikä anneta poliisin valtuuksia Puolustusvoimille. Poliisin lisäksi rikostutkintaa tehdään Puolustusvoimissa, Tullissa ja Rajavartiolaitoksessa. Ainoastaan poliisi voi soluttautua vakavasta rikoksesta epäillyn henkilön lähipiiriin - -.” (Helsingin Sanomat sit. 26.11.2012, YLE Uutiset 25.11.2012.)

Kyberturvakeskus ei aio tiedustella

”Käytännössä verkkotiedustelusta vastaisivat Puolustusvoimat ja poliisi”. (Huh-
tanen, Helsingin Sanomat 21.11.2012.)

Hys!

”Salmen johtama keskus käyttää hyväkseen myös eri maiden sotilastiedustelutietoa. Yhteistyö on yllättävää, sillä sisäinen turvallisuustiedustelu ja ulkomaille suunnautuva sotilastiedustelu pidetään EU-maissa yleensä tiukasti omissa laatikoissaan. Esimerkiksi Suomessa Puolustusvoimat kertoo kuuntelevansa vain viestintää ulkomailta. Supo taas vannoo tarkkailevansa salaa vain Suomen sisäistä viestintää. - - Supo lakkaisi olemasta poliisi. Se ehkä jopa irtoaisi sisäministeriön alaisuudesta ja siirtyisi valtioneuvoston ohjaukseen. - - Nykyisin ulkomaantiedusteluja tekee Suomessa vain armeija.” (Pietiläinen, Helsingin Sanomat 18.11.2012.)

Yhteisen toiminnan kohteen löytymisen ja yhteistyön lisäämisen perustelujen esille tuomisen lisäksi tutkimuksessa on toinen teema, turvallisuusalan koulutus ja eurooppalainen tutkintojen viitekehyksen luoma mahdollisuus yhteistyön aloittamiseksi jo koulutuksessa. Mahdollistaako koulutusjärjestelmämme ja eurooppalainen tutkintojen viitekehys yhteiskehittelyn aloittamisen? Mäkinen (2010, 63) käyttää käsitettä

koulutusjärjestelmien jaetut perusteet yhteisenä toiminnan kohteena. Turvallisuusalan toimijoiden kenttä ja samalla siihen liittyvä turvallisuusalan koulutus on tällä hetkellä hajallaan käsitteen laajuudestakin johtuen. Kuka vain voi ilmoittaa olevansa turvallisuusalan asiantuntija ja antaa turvallisuuspalveluja (ks. esim. www.google.com, hakusana turvallisuus ja turvallisuuskoulutus⁵). Tiivistämällä upseereiden ja poliisien yhteistyötä nämä toimijat tai näiden toimijoiden hallinnonalat voisivat samalla ottaa nykyistä laajempaa koordinoituvastuuta koko turvallisuustoiminnan kentästä ainakin turvallisuuskoulutuksen ja mahdollisesti osin myös turvallisuustutkimuksen avulla. Nyt kuka vain saa myydä turva-nimikkeellä jotakin. Tämän vuoksi myös turvallisuusalan asiantuntijuuden tulisi olla nimike, jota käytetään vain rajatusti, kuten monessa muussa ammatissa jo on. Toki poliisin ja upseerin ammattinimikkeet on jo suojattu, eli niitä saa käyttää vain tietyn tutkinnon suorittanut, tietyssä virassa oleva henkilö (esim. laki Maanpuolustuskorkeakoulusta 1121/2008, 16§; poliisilaki 872/2011, 12§), mutta muualla turvallisuusalalla, erityisesti yksityisellä puolella, käytettävät ammattinimikkeet ovat tällä hetkellä vapaassa käytössä ja kuka vain voi olla turvallisuusasiantuntija, oli siihen osaamista tai ei (Paasonen & Paasonen 2012).

Ajatus viranomaistoimijoiden jokapäiväisestä yhteisestä toiminnasta perustuu osittain Valtosen (2010) viranomaisyhteistyön tutkimukseen, jossa on löydetty edellytyksiä yhteistoiminnalle. Lisäksi lisääntyvän yhteistyön tarve nähdään tärkeänä poliisien toimintaympäristöä kartoittavissa tutkimuksissa (esim. Laitinen 2014, 103–104; Niemi 2014, 152; Perttula & Rajala 2014, 201). Tässä tutkimuksessa kiinnitetään huomiota yhteiseen koulutukseen yhtenä onnistuneen viranomaistoiminnan edellytyksistä. Tähän asiaan myös Valtosen tutkimuksessaan viittaa. Maanpuolustuskorkeakoulu on kuulunut korkeakouluihin jo vuodesta 1993. Myös poliisit ovat jo pitkään saaneet tieteellistä lisäkoulutusta oman päteväytymisensä lisäämiseksi esimerkiksi Tampereen yliopistosta. Korkea koulutus on jo pitkään ollut vaatimuksena erityisesti poliisin johtaviin virkoihin, ja niin kutsuttu poliisitiede on ollut jo pitkään osa Poliisiammattikorkeakoulun toimintaa. Lisäksi poliisien koulutus on uudistettu muuttamalla jo peruskoulutustaso ammattikorkeakoulutasolle. (Kalalahti & Huotari 2015; Poliisiammattikorkeakoulun tutkimusstrategia 2010; Poliisin tutkintokoulutuksen kokonaisuudistus – Hankeraportti 2012.⁶) Voidaan siis puhua kahdesta professionista ja niiden rinnastamisesta professiotutkimuksen perinteisillä kriteereillä (ks. Hietaniemi 1992; Hononen & Virta 2004; Mykkänen & Koskinen 1998; Oksanen 1999).

Yhteiskehittelyn teorian mallia ja käsitteitä, joita tässä tutkimuksessa käytetään ammattien vertailun teoreettisena kehikkona menetelmällisyyden sijasta. Engeström (2004) on aikaisemmin käytetty esimerkiksi saman työpaikan tai hallinnon alle kuuluvien toimijoiden tutkimisessa sosiaali- ja terveysalalla tai rakennustoiminnassa (esim. Engeström 2000, 960–974; Sannino & Daniels & Gutiérrez 2009; Virkkunen ym. 2001; Virkkunen & Newnham 2013), ja sotatieteissä teoria on tullut tutuksi soti-

---

⁵ Internetin hakukoneilla hakusanat "turvallisuuskoulutus" tai "turvallisuus ammattina" antavat osumaksi Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alle kuuluvat koulutukset, mukaan lukien Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun tarjoaman koulutuksen. Lisäksi haku antoi yritysten itsensä tarjoamat turvallisuuteen liittyvät koulutukset, esimerkiksi tulityöturvallisuuden, hygieniapassin eli ruokaturvallisuuden, vartijan jne.

⁶ Tässä tutkimuksessa puhutaan AMK tasoisesta miehistökoulutuksesta. Vuodesta 1998 Poliisiammattikorkeakoulussa on annettu AMK tasoista opetusta päällystötehtäviin.

laspedagogiikassa erityisesti Mäkisen (esim. 2006; 2011a) tutkimusten kautta. Olen-
naista tutkimuksissa on ollut toiminnan kohteellisuus, eli yhteisen kohteen löytämi-
nen ja työstäminen. Tässä tutkimuksessa lähdetään tutkimaan kahden eri hallin-
nonalan toimijan yhteistyötä käsitteellisellä tasolla ja ulotetaan yhteistyön kehittä-
ly alkavaksi koulutuksesta saakka, eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksessä. Koulu-
tuksen mukaan ottaminen työn kehittämisessä on Ahosen (2008) mukaan siksikin
tärkeää, että löydettyessä yhteinen toiminnan kohde siitä tulee samalla yhteisen op-
pimisen kohde. Tarkastelun ja uuden oppimisen kohteina ovat niin puolustus- kuin
sisäasiainhallinto, upseerit ja poliisitoimi sekä erityisesti tutkimuksen kohteena olevi-
en kahden ammattialan korkeakoulut, Maanpuolustuskorkeakoulu ja Poliisiammatti-
korkeakoulu. Valtosen (2010) ja Visurin (2011, 295) sanoin yhteistyön kehittelyn
tulee alkaa jo koulutuksesta, ja tätä ajatusta tässä tutkimuksessa lähdetään herättele-
mään.

Yli hallinnonalojen menevän viranomaisyhteistyön tavoiteltavuudesta huolimatta
poliisien ja upseereiden toimintakentät ovat vielä hyvin erillään toisistaan erityisesti
koulutuksen, mutta myös perustöiden osalta (pl. Rajavartiolaitoksen upseerit⁷). Yhte-
teistyö kohdistuu usein poliisien ja kuntien, sosiaalitoimen, pelastustoimen, rajavarti-
olaitoksen tai tullin väliseen toimintaan (esim. Jukarainen 2014, 143–149; Poliisi-,
tulli-, rajaviranomaisten yhteistoiminta 2007; Virta 1998, 81–92⁸). Tästä näkökulmas-
ta katsottuna yhteistyön kehittämistä tapahtuu sisäisen turvallisuuden toimijoiden
välillä. Myös elinkeinoelämän ja kolmannen sektorin osuutta korostetaan asiakirjois-
sa yhä enemmän (Neljä kertomusta paikallisesti turvallisuussuunnittelusta 2008, 6;
Turvallinen Suomi. Tietoja Suomen kokonaisturvallisuudesta 2014; Yhteiskunnan
turvallisuusstrategia 2010). Ulkoiseen turvallisuuteen liittyen julkisuudessa puhutaan
esimerkiksi pohjoismaisesta puolustusyhteistyöstä ja Euroopan unionin tasoisesta
yhteistyöstä. Poliisien ja Puolustusvoimien upseereiden rauhanajan yhteistyöstä ko-
timaassa ei sen sijaan puhuta juuri ollenkaan, eikä painotuksia tällaiseen edes ole löy-
dettävissä kovinkaan helposti (myös Branders 2015). Painopisteet liittyvät lähes täy-
sin poikkeusolojen toimintaan tai häiriötilanteisiin ja näiden määrittelyyn. Tästä huo-
limatta ulkoisen turvallisuuden ja sitä kautta Puolustusvoimien integroitumista nor-
maaliolojen yhteiskuntaan korostetaan yhä enemmän viranomaisyhteistyötä käsitte-
levässä kirjallisuudessa ja asiantuntija-artikkeleissa.

Tutkimuksen tarkoitus on teoreettisella tasolla osoittaa olemassa olevat edellytykset
yhteisen kohteen löytymiselle. Kriittiset ennakko-oletukset yhteiskehittelyn haasteis-
ta kyseenalaistetaan ja näin ollen kehittävää työntutkimusta sovelletaan teoreettisena
mallina ja käsittelyn kehikkona. Engeströmin (1998, 18; 1999, 19–20⁹) mukaan kehit-
tävä työntutkimus ei ole kaavamainen ja valmis lähestymistapa, vaan sitä tulee sovel-

---

⁷ Rajavartiolaitoksen upseerit (kandidaatti- ja maisteritason koulutuksen käyneet) koulutetaan Maanpuolustus-
korkeakoulussa. Nämä nk. rajavartiolinjan opiskelijat siirtyvät valmistuttuaan Sisäasiainhallinnon alaisuuteen
töihin. Samalla he saavat tietyn edellytyksen poliisien toimintavaltuuksia (Helminen 2006).

⁸ Juujärvi (2003) on tutkimuksessaan tarkastellut poliisien ja sosiaalityöntekijöiden yhteneväisiä piirteitä, joihin
poliisin professiona voi myös rinnastaa joidenkin työssä tarvittavien ominaisuuksien osalta.

⁹ Helsinki Summer School 2013 järjestää eri alojen tiiviitä kursseja. Järjestäjinä toimivat Helsingin yliopisto,
Aalto yliopisto ja Hanken. Kurssi Activity Theory and Formative Interventions järjestettiin 6.-22.8.2013.
Kurssin toteutti Helsingin yliopiston käyttäytymistieteiden laitoksen Toiminnan, kehityksen ja oppimisen
tutkimusyksikkö CRADLE, eli Center for Research on Activity, Development and Learning.

taa, ja näin aion tehdä. Näin ollen käytännön toiminnan aloittaminen, eli laajempi yhteistyö poliisien ja upseereiden koulutuksessa ja sen suunnittelu, lopulliset yhteistyömallit, jää tätä tutkimusta seuraaviin¹⁰.

Joidenkin tehtävien osalta sama työ tehdään kahdessa eri paikassa, kahteen eri kertaan ja kaksilla eri resursseilla. Tämä koskee niin koulutusta kuin itse toimintaa. Taloudelliset resurssit vähenevät tulevaisuudessakin valtion taloudessa (Suomen va-kausohjelma 2013; Takala 2014, 35–41). Tästä huolimatta vaatimukset turvallisuuden takaamiseksi kaikilla alueilla ja esimerkiksi upseereilla koko maan kattava puolustus, säilyy vaatimuksena, josta ei olla valmiita tinkimään (Suomen Puolustus 2020-luvulla 2014; Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012; Turvallinen Suomi. Tietoja Suomen kokonaisturvallisuudesta 2012; 2014). Toisaalta, tutkijan mielestä näistä vaatimuksista ei pidäkään tinkiä. Siksi on oltava uudenlaista ajattelua ja uusia toimintamalleja on pakko etsiä (Laitinen 2014, 103). On hyvä, että hallinnonalat etsivät uusia toimintamalleja itse sen sijaan, että toimittaisiin kuten meneillään olevissa valtion hallinnon muissa uudistuksissa, esimerkiksi paljon julkisuudessa esillä olevissa kuntauudistuksessa ja sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksessa (HE 31/2013; Palvelutyöryhmän loppuraportti 2012) tai viimeisimpänä Verottajan ja Kelan toimipisteiden ja mahdollisesti toimintojen yhdistämisessä (Toivonen, Helsingin Sanomat 5.3.2014). Näissä uudistuksissa uusi toimintamalli annetaan valmiina, oli se sopiva organisaatiolle/alueelle/toimijoille tai ei.

1.2 Tutkimusasetelma ja tutkimuksen rajaus

Tutkimuksen rajauksen ja tutkimusasetelman määrittelyn on tarkoitus auttaa lukijaa hahmottamaan tutkimuksen kulkua, kuten **kuvassa 1**, jossa tätä asetelmaa pyritään tuomaan esille. Käsiteltävänä on yhteisen toiminnan kohteen olemassa olon perusteleminen poliiseilla ja upseereilla ja löydetty yhteiset osaamisalueet koulutuksessa sekä yhteiset tehtävät. Niin sanotut ammattikunnan perustehtävät jätetään tässä yhteiskehittelyn tarkastelussa taustalle, vaikka niihin toki työssä viitataan. Rajauksen ohella käsitteen operationalisointi, jossa määritellään tutkittavat termit sellaiseen muotoon, että niitä voidaan tutkia (Eskola & Suoranta 1998, 65; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 144–145), on tärkeä osa tutkimusasetelman avaamista. Tässä tutkimuksessa tarkasteltavista ammattikunnista käytetään myös määritelmää professiot, joiden rinnastamisen perusteita käsitellään myöhemmin. Suomessa viranomaistyön kenttää ja rajapintoja on tutkittu varsin vähän (Valtonen 2010), ja toiminnan yhteiskehittely rajataan tässä työssä kahteen valittuun ammattikuntaan eli poliiseihin ja upseereihin sekä etenkin heidän korkeakoulutukseensa. Koulutusyhteistyö Suomessa ei itsessään ole uusi asia (esim. Tirronen 2006), mutta tutkimukseen valitun kahden eri hallinnonalan toimijan viitekehyksessä käsittely on uutta¹¹ (vrt. Kalalahti & 2015; Salmi 2013, 3). Yhteisellä koulutuksella voidaan saada jaettua osaamista sekä yhtenäisempi tapa toimia niin arjen tilanteissa kuin poikkeusoloissa, samalla kun harjaannutaa

¹⁰ Myös Kalalahti ja Huotari (2015) jättävät selvityksessään pois koulujen yhdistämisen tarkemman tutkimisen.

¹¹ Poliisiammattikorkeakoulu tekee yhteistyötä Turun ja Tampereen yliopistojen kanssa. Turun yliopiston kanssa sopimus yhteistyöstä ei tosin enää jatku, mutta tutkimusta tästä yhteistyöstä ei ole. (Poliisin tutkinto-koulutuksen kokonaisuudistus – Hankeraportti 2012.)

yhteisiin käsitteisiin ja toisen toimintakulttuuriin (Heusala, Taitto & Valtonen 2007, 74; Valtonen 2010; myös Nerg 2015).

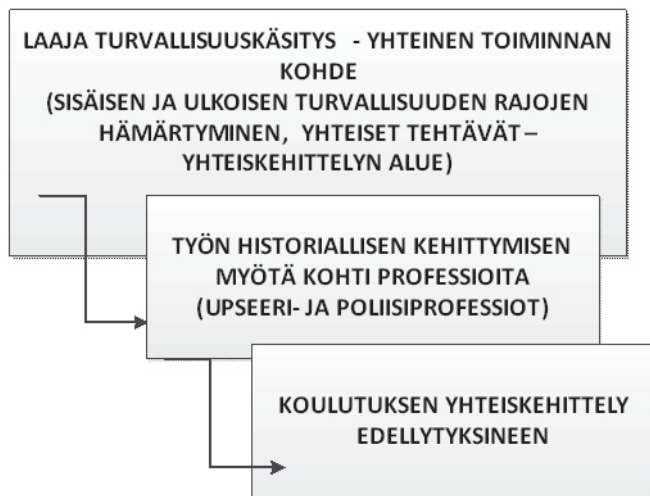
Turvallisuus-käsitteen monimerkityksisyyden vuoksi tutkimuksessa käytettävien käsitteiden rajaaminen on tärkeää tehdä heti alussa, koska ilman rajausta lukija ei voi tietää, mistä tarkalleen ottaen puhutaan ja mikä on näkökulma. Kiikeri ja Ylikoski (2004, 10) sanovat, että tieteessä tulee rajata senkin takia, että kukaan ei voi hallita kaikkia tutkimukseen kohdistuvia asioita ja joku näkökulma tutkittaviin asioihin on oltava. Tämän vuoksi tutkijat rajaavat tutkimuksensa tiettyihin tutkimuskohteisiin, aineistoihin, menetelmiin ja myös käsitteisiin. Tutkijan tulee myös perustella aiheensa soveltuvaksi omalle tieteenalalleen, mutta täytyy myös hyväksyä se, että se, mikä määritellään johonkin tieteeseen kuuluvaksi, ei ole koskaan niin kovaa ydintä, että kaikki olisivat siitä samaa mieltä (Mikkeli & Pakkasvirta 2007, 15).

Vaikka tässä tutkimuksessa puhutaan virallisen nimen mukaisesti sotatieteistä, haluan lukijan miettivän viitekehystä ja juuri tätä tutkimusta laajemminkin turvallisuustieteiden tai -tutkimuksen näkökulmasta. Tämä käsite kuvastaa paremmin myös tämän päivän sotatieteiden kentän laajuutta¹² (Abbott, Rogers & Sloboda 2007; Mäkinen 2009, 92–99). Tarkoituksena tutkimuksen näkökulman kautta on pyrkiä tuomaan esille sotatieteitä osana turvallisuustieteitä ja laajempaa tiedekenttää, joita virallisesti ei vielä ole olemassa, mutta joka käsitteenä on puhuttanut tieteen tekijöitä jo vuosia myös sotilaspedagogiikassa (Mäkinen 2015, 17–30; Rentola 2014, 127–138). Turvallisuustutkimuksen voidaan katsoa olevan sotatieteitäkin laajempi käsite (esim. Laaksonen 2009; Puistola & Tarvainen 2013, 250), ja tällaisena käsitteenä sen soisi tulevan monitieteiseksi yhteiskehittelyksi tieteelliseen turvallisuustutkimukseen liittyen¹³.

---

¹² Keskustelua sotatieteistä osana turvallisuustieteitä on käyty jo vuosia erityisesti sotilaspedagogiikan näkökulmasta (Mäkinen 2015, 17–30) ja esimerkiksi johtamisen ja sotilaspedagogiikan niin kutsuttujen Anjalan jatkotutkimusseminaarien puheenvuoroissa (Rentola 2013, 127–138). Aihe on siis hyvin ajankohtainen. Samoin Sivosen (toim. 2013) teoksessa tuodaan strategian ja turvallisuustutkimuksen suhdetta voimakkaasti esille useissa artikkeleissa, eli aihe on mitä ajankohtaisin tuotavaksi tässäkin tutkimuksessa esille.

¹³ Tutkimus voidaan katsoa myös ammattikasvatustieteeseen kuuluvaksi, mutta rajauksen vuoksi pysyytään sotatieteissä, johon tutkimus virallisesti kuuluu.

Kuva 1. Tutkimuksen eteneminen – laajan turvallisuuskäsityksen ja yhteisten tehtävien tarkastelun kautta yhteiskehittelyn edellytysten rakentamiseen.

Tutkimuksessa käytetään käsitteitä poliisiprofessio ja upseeriprofessio kuvaamaan näitä ammattikuntia. Käsitteen professio käyttöä perustellaan tässä tutkimuksessa professiotutkimuksen perinteisten kriteerien, eli erityisesti korkean koulutuksen ja tieteellisyyden, perusteella unohtamatta viranomaisstatusta. Kahden ammattialan valintaan ovat perusteluna myös ammattien tutkinnot, joihin yhteiskehittelyn teoriaa halutaan tässä tutkimuksessa soveltaa. Tästä tarkemmin luvussa kuusi, jossa käsitellään sekä Maanpuolustuskorkeakoulua että Poliisiammattikorkeakoulua. Yhteistyö voisi yhden tarkastelutavan mukaan alkaa jo koulutuksessa, ottamatta kantaa ammattikuntien perustehtäviin. Tämä onnistuu, kun tutkintoja rinnastetaan ja tarkastellaan yhteistä toiminnan kohdetta sekä saavutettua osaamista¹⁴. Tässä työssä tarkastellaan valittujen kahden ammattikunnan koulutuksen aikaisen yhteistoiminnan edellytyksiä. Seuraavissa alaluvuissa esitellään tutkimuksen pääkäsitteet perusteluineen. Tarkasteltavaksi tulevat näin ollen laaja turvallisuuskäsitys, viranomaistoimijat, professiot ja turvallisuuskoulutus.

1.2.1 Laaja turvallisuuskäsitys

Perinteinen turvallisuuskäsitys tarkoittaa jaottelua valtion sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen (esim. Niemelä & Lahikainen 2000; Turvallinen Suomi 2014). Yleensä uhka on ollut ulottuvuuksiltaan joko sotilaallinen tai poliittinen (Limnell 2009, 2–10). Laaja turvallisuuskäsitys sisältää edellisten lisäksi myös yhteiskunnallisen, talou-

¹⁴ Kalalahti ja Huotari (2015) ovat Salmen (2013) ehdotuksen pohjalta selvittäneet sisäisen turvallisuuden koulujen yhdistämistä. Selvityksen mukaan tämä ei olisi järkevää, eikä sitä suositella.

dellisen sekä ympäristöä ja kansalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia koskevan ulottuvuuden (vert. Brandersin 2016 määritelmä kokonaisturvallisuudelle). Turvallisuuskysymykset voivat muodostua uhkiksi ja aiheuttaa vaaraa tai haittaa. Tällaiset turvallisuusuhkat ovat joko ihmisten itse aiheuttamia, esimerkkeinä terrorismi tai tietoverkkojen häirintä, tai tahattomia, kuten sähköverkon toimintaan liittyvät häiriöt tai luonnon ääri-ilmiöt. Laaja turvallisuuskäsitys, jonka pohjana on muun muassa Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (2010), pohtii yhteiskunnan turvallisuutta ja väestön elinmahdollisuuksia kaikissa turvallisuustilanteissa. Strategiassa käydään läpi ne toiminnot, jotka tarvitsevat erityistä turvaamista normaalioloista poikkeavassa tilanteessa.

Perustelut laajan turvallisuuskäsitteen käytölle löytyy myös sotatieteiden tieteenalan näkökulmasta, jossa näkemys on yleisesti hyväksytty lähestymistapa (Limnell 2009; Heusala 2011; Puistola & Tarvainen 2013). Tämän tieteenalan perinteisen näkemyksen lisäksi myös sisäministeriön sekä puolustusministeriön hallinnonalojen eri strategiat ja muut julkaisut painottavat laajaa turvallisuuskäsitystä (esim. vuodelta 2010 Turvallinen ja moniarvoinen Suomi – sisäinen turvallisuus ja maahanmuutto 2020; lue myös Härkönen & Laitinen 2014, 194–200; Laitinen 2012, 15–14). Tutkimus kuuluu sotatieteen, tarkemmin sotilaspedagogiikan alaan, ja näin ollen tutkijan tulee tiedostaa toimintansa oman tieteenalan piirissä. Tämä ei tarkoita sitä, etteikö omaa tieteenalaa voisi myös kehittää ja tuoda mukaan uusia näkökulmia, kuten monitieteellisyttä ja monimääritelmällisyyttä (esim. Kerttunen 2013, 39–58; Puistola & Tarvainen 2013, 249–252). Hyvänä esimerkkinä on keskustelu turvallisuustieteistä sotatieteiden sijaan (esim. Mäkinen 2013; 2015). Laaja turvallisuuskäsitys tutkimuksen viitekehiksenä antaa mahdollisuuden tarkastella tutkimuksen kohteena olevia ammattikuntia ja heidän tehtäviään sekä koulutustaan ja tätä kautta etsiä mahdollisia yhteisiä toiminnan kohteita (Engeström 1987; 1998; 1999; 2000; 2004)¹⁵.

1.2.2 Yhteistyössä upseerit ja poliisit

Seuraavassa perustelen, miksi tutkimuksen kohteena oleviksi ammattikunniksi on valittu Poliisiammattikorkeakoulusta valmistuvat ammattikorkeakoulutasoiset poliisit ja Maanpuolustuskorkeakoulussa kandidaatiksi ja maisteriksi opiskelevat Puolustusvoimien upseerit (jatkossa vain poliisit ja upseerit). Miksi tutkimukseen on valittu juuri nämä kaksi toimijaa? Miksi mukaan ei ole otettu esimerkiksi aliupseereita, tullia, pelastuslaitosta tai huomioitu jo olemassa olevaa PTR-yhteistyötä (=poliisi-, tulli- ja rajavartiolaitosyhteistyö) (esim. Jukarainen 2014, 143–149)? Tutkimuksen tarkoituksena ei ole sulkea yhteistyöstä pois muita turvallisuusalan toimijoita tai nostaa jotakin yhteistyötä toista ensisijaisemmaksi tai korvaavaksi. Täten tutkimusasetelmassa valittujen professioiden koulutusjärjestelyt ovat tässä tutkimuksessa perustellusti vertailtavissa – poliisit ja upseerit ja näiden laaja-alainen, tieteellinen korkeakoulutasoisten koulutus (vert. Kalalahti & Huotari 2015). Nyt halutaan nostaa esille uusia yhteistyömuotoja, ei analysoida jo olemassa olevia, hyväksikin koettuja toimintamalleja. Tämä siksi, että näitä tutkimuksia on jo olemassa ja useiden muiden ammattialojen

---

¹⁵ Myös Branders (2016) toteaa väitöksessään, että kokonaisturvallisuus ei ole onnistunut luomaan todellista yli rajojen menevää yhteistyötä. Myös Puonti 2004, 10.

koulutuksellinen liikkuvuus ja sitä kautta osittainen rinnastettavuus ei ole eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten mukaan mahdollista¹⁶.

Tutkimuksen tavoitteena on herättää pohdintaa poliisien ja upseereiden normaaliolojen yhteistyöstä, joka alkaisi jo tutkintoihin johtavasta koulutuksesta. Täten myös yhteinen koulutus muodostuu tutkimuksen edetessä yhteiseksi toiminnan kohteeksi. En tarkoita tällä sitä, ettei yksittäisiä osallistumisia puolin ja toisin olisi jo nyt toisen ammattikunnan luennoille, seminaareihin tai muihin koulutuksiin, erillisistä harjoituksista puhumattakaan. Tässä tutkimuksessa syvennyttään laajempaan, mahdollisesti pysyvään koulutusyhteistyöhön ja yhteisen koulutuksen osaamisen rakentamiseen. Tekemäni rajauksen puitteissa sivuan myös rajavartiolaitoksen upseerien tutkintokoulutusta. Maanpuolustuskorkeakoulusta valmistuneet Rajavartiolaitoksen upseerit ovat hyvä esimerkki siitä, kuinka koulutus voidaan antaa toisen hallinnon alan koulussa, mutta työ ja yhteistyö toteutetaan toisaalla. Arkisessa toiminnassa yhteistyötä on hyvinkin paljon erityisesti poliisilla, jonka yhteistyökenttä on hyvin laaja (sosiaalityöntekijät, syyttäjät, kirkko, vankeinhoito jne.)¹⁷, mutta tämän selvittäminen ei ole osa tätä tutkimusta vaan rajattu seuraavaan vaiheeseen eli jatkotutkimukseen, jota käsitellään lisää luvussa yhdeksän.

Tämän tutkimuksen kahta ammattikuntaa vertailevaan tutkimusasetelmaan on päädytty myös perinteisen professionäkemyksen perusteella¹⁸. Perinteisen määritelmän mukaan professioksi voidaan luokitella sellainen ammatti, jonka koulutus on tieteellistä (esim. Abbott 1988; Helander 1993; Rinne & Jauhiainen 1988). Upseerin ammatti katsotaan perinteiseksi professioammattiksi (Mykkänen & Koskinen toim. 1998), kun taas poliisi on hakenut jo pidempään koko ammattikunnalleen tätä statusta koulutusjärjestelmää kehittämällä (Honkonen & Virta 2004; Oksanen 1999), mikä konkretisoitui viimeistään 2014 vuoden alusta myös miehistökoulutuksen osalta. Toki on eriäviä mielipiteitä siitä, onko poliisien peruskoulutus jatkossakaan tarpeeksi tieteellistä, sillä poliisikoulutusta on aikaisemmin pidetty liian käsityömäisenä (Crank 1990; Virta 2007) tai kuten ammattikorkeakouluja yleensä pidetään liian ammatillisina¹⁹. Tämä tosin on hyvin ymmärrettävää ja ammatin perustyon luonteen huomioiden järkevääkin. Poliisiammattikorkeakoulun vahvuus onkin juuri työelämävastaavuudessa, kuten Vuorensyrjä ja Lähti (2014, 81) tuovat asian esille. Huomioitavaa on kuitenkin se, että jo nyt poliisitointa johdetaan yliopistokoulutuksen saaneiden ammattilaisten voimin (Kalalahti & Huotari 2016; TE-palvelut 2015).

---

¹⁶ Lisääntyvän osaamis pohjaisuusajattelun myötä laajempi rinnasteisuus voi tulevaisuudessa olla mahdollista.

¹⁷ Mikäli tällä tutkimuksella lähdetäisiin selvittämään jo olemassa olevia yhteistyökuvioita, työn painopiste olisi sen selvittämisessä eikä rajattujen ammattialojen uusien yhteistyömuotojen mahdollisuuksien selvittämisessä.

¹⁸ Erityisesti poliisiorganisaatiota tutkittaessa on syytä tuoda esille, että jo pitkän aikaa poliisitoimea on johdettu ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden ammattilaisten johdolla. Hyvin usein johtajatasolla työskentelevillä on esimerkiksi juristin koulutus. Tässä tutkimuksessa poliisien osalta huomio keskittyy poliisien peruskoulutukseen.

¹⁹ Huomioitavaa on, että myös Maanpuolustuskorkeakoulussa ammatillisuus korostuu kandidaattiopintojen aikana ja jälkeen, jolloin osa opinnoista suoritetaan työelämässä.

Ammattikorkeakoulut ja yliopistot tekevät jo nyt hyvin laajasti yhteistyötä, ja koulutuksia järjestetään osin ristiin²⁰. Joillakin aloilla ammattikorkeakouluopinnot hyväksytään osaksi yliopisto-opintoja, ja muutenkin kouluasteiden yhdistyminen ja yhteistyön tiivistyminen on tätä päivää (Aarrevaara & Pekkola 2010, 10; Sintonen 2014, 10; Tirronen 2006; ks. myös Tampere 3). Erityisesti tutkimuksen osalta yhteistyön tiivistämistä korostetaan entisestään (Opetus- ja tutkimus vuosina 2011–2016 Kehittämisorja 2012; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 45). Tämän vuoksi näiden kahden toimijan eritasoiset koulutusasteet eivät aseta esteitä yhteisten rajapintojen etsimiselle ja koulutusyhteistyön aloittamiselle. Lisäksi molempien ammattikuntien osaamisvaatimuksia leimaavat esimerkiksi johtajana kehittyminen ja johtajakoulutus. Mitä muita yhteisiä osaamisvaatimuksia näillä kouluilla voisi olla? Nyt jo muitakin yhteisiä osaamisvaatimuksia pohditaan niin Poliisiammattikorkeakoulussa (Alkiora 2014, 74) kuin Maanpuolustuskorkeakoulussa tutkintojen uudistamisen myötä.

Poliisien ja upseereiden yhteistoimintaa ohjataan jo nyt laeilla. Lait (poliisilaki 872/2011 ja laki Puolustusvoimista 551/2007) antavat perusteet tehdä yhteistyötä, ja muiden viranomaisten tukeminen on yksi näiden toimijoiden tehtävistä. Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaa (2010) lukiessa ei jää epäselväksi, että yhteistyöhön on myös poliittinen siunaus. Tämä yhteistyö ei tosin ulotu vielä yhdessä toteuttavaan koulutukseen, eli yhteistä toiminnan kohdetta ei koulutuksessa vielä ole. Ainoat eri aineistoista löydettävät viittaukset koulutukseen ovat Poliisin rakenneuudistusta koskevassa selvityksessä (Salmi 2013, 3) ja tätä seuranneessa raportissa Yhtenäisen koulutusrakenteen edellytykset, hyödyt ja haitat SM:n hallinnonalalla (Kalalahti & Huotari 2015). Jälkimmäinen tutkimus toteaa hyvin tarkoitushakuisesti, että tällaista suunnitelmaa ei kannata edes harkita eikä tällainen koulutuksellinen yhteistyö toisi mitään osaamista tai toimintaa parantavaa sisäisen turvallisuuden ammatteja ajatellen. Huomioitavaa on, että tässäkin selvityksessä tarkasteltiin vain yhtä hallinnonala ja hyvin eritasoisia koulutuksia. Huomioitavaa on myös se, että selvitys on sisäministeriön hallintoon kuuluvan Poliisiammattikorkeakoulun raportti, eli näkökulmana on vain oman hallinnonalan koulutusten yhdistäminen.

Helmisen (2006) raportissa on käyty läpi eri lakien rajapintoja yhteistyön tekemiseksi (esim. laki puolustusvoimista). Kuka saa käyttää toisen viranomaisen toimintavaltuuksia ja milloin? Laki antaa toisaalta hyvin tiukat, mutta toisaalta hyvin epämääräiset rajat siitä, milloin esimerkiksi rajavartiolaitoksen upseeri voi toimia poliisivaltuuksien (myös Kalalahti & Huotari 2015, 26–27). Siis jo tällä hetkellä nämä poliisit ja upseerit toimivat käyttäen toistensa valtuuksia tietyissä rajatuissa ja yksittäisissä tapauksissa. Lisäksi tehtäväkentästä on molempien osalta löydettävissä samoja tekemisen kohteita, kuten kansainvälinen rikollisuus ja kyberuhkat, joita ei kannata tehdä kahdessa eri paikassa (Poliisin tulevaisuus – tulevaisuuden poliisi 2013; Turvallinen Suomi. Tietoja Suomen kokonaisturvallisuudesta 2012; 2014). Tietojen jakamisella resurssien käyttö tehostuisi ja toisella oleva tieto siirtyisi myös toisen tahon käyttöön. Tätä tietojen vaihdon tehostamisen ajatusta on esittänyt esimerkiksi Tirronen (2006) korkeakoulujen yhteistyötä koskevassa tutkimuksessaan. Tässä tutkimuksessa onkin

---

²⁰ Katso esimerkiksi yliopistolaki 36§ ja ammattikorkeakoululaki 28§ koskien yhteistyötä ja liikkuvuutta.

pyrityt yhdistämään näkemys yhä niukkenevien viranomaisyhteistyön resurssien tehokkaammasta käytöstä toiminnan lisäksi jo koulutuksessa²¹²².

1.2.3 Turvallisuuskoulutus

Miksi rajaan tutkimukseni koskemaan vain niin kutsuttuja turvallisuuskoulutuksia ja kahta tutkimuksen kohteena olevaa koulua? Miksi mukaan eivät voisi tulla esimerkiksi yhteiskuntatieteet tai politiikkatieteet turvallisuusteemalla? Mitä minä itse haluan tutkijana lähteä hakemaan tällä tutkimuksella ja näillä rajauksilla? Haluanko lähteä etsimään perusteluja kahden eri hallinnonalan koulutuksen yhdistämiseksi tai toisen ammattialan sulauttamiseksi toiseen ja näin tehdä toisesta viranomaistoimijasta toisen apulaista? Enkö tyydy sisäasianhallinnon koulujen yhdistämistä koskevan selvityksen tuloksiin? En aio tämän tutkimuksen puitteissa esittää ainoana ratkaisuna koulutusten yhdistämistä, vaikka ajatuksena ja mahdollisuutena tämä esille toki tuodaankin. Tutkimuksen myötä on tärkeää pikemminkin pohtia sitä, miten kahden tarkastelun kohteeksi valitun profession koulutusjärjestelyitä voisi yhteiskehitellä. Näin ollen tutkimuksen teoreettista taustaa vasten tarkasteltuna myös kahden eri hallinnonalan koulun välille pyritään löytämään yhteinen toiminnan kohde.

Tutkimuksen alussa tarkasteltiin molempien koulujen, Poliisiammattikorkeakoulun ja Maanpuolustuskorkeakoulun, opetussuunnitelmat ja sitä kautta niissä esitetyt osaamistavoitteet. Niiden perusteella pyrittiin selvittämään se, onko peruskoulutuksen osalta koulutusten hyvä olla jatkossa pääasiassa erillistä. Eli yhteistä toiminnan kohdetta pyrittiin etsimään jo peruskoulutuksen osalta. Huomioitavaa on, että Poliisiammattikorkeakoulun tutkinnonuudistus ja Maanpuolustuskorkeakoulun kandidaatin tutkinnon uudistus on vasta nyt konkretisoitumassa, joten osaamisvaatimusten tarkastelu tulee olemaan syvällisempää vasta tulevaisuudessa²³. Tällä hetkellä kukaan ei kiistäne molempien ammattikuntien perustehtäviä ja siihen vaadittavaa erityislaatuista osaamista. Täysin yhteistä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden tutkintokoulutuksesta ei olekaan tarpeen tehdä (ks. Kalalahti & Huotari 2016²⁴). Toinen kysymys siten on se, mille tasolle asti koulutuksen tulee olla erillistä, varsinkin kun osaamistavoitteet lähenevät erityisesti johtajakoulutuksen ja turvallisuuden hallinnan osalta toisiaan. Esimerkiksi Räsänen (2004, 7) tuo esille, että puolustushallinnon tulisi yhä kiinteämmin integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan jo rauhan aikana, ja Visuri (2011, 295) nostaa esille turvallisuusalan koulutusten tavoitteiden yhtenäistämisen lupaavana kehittämisideana.

---

²¹ Kalalahti & Huotari (2016, 54–71) ovat selvityksessään todenneet, että sisäasiainhallinnon koulujen yhdistäminen kustannussäästöjen aikaansaamiseksi on hyvin kyseenalaista.

²² Poliisiyllyjohtaja Paatero kertoo 9.12.2015, että poliisien resurssien vähentäminen tarkoittaa noin 880 poliisin vähentämistä ja mahdollisesti tehtävien siirtoa vartijoille (Paananen, H. 9.12.2015 Keskisuomalainen).

²³ Kalalahti ja Huotari (2015) on selvityksessään tarkastellut sisäisen turvallisuuden koulujen yhteisiä osaamisia. Nämä osaamiset (lisää luvussa 6) ovat hyvin yleisiä, eikä tuo tarkempaan tarkasteluun lisää tietoa sellaisenaan.

²⁴ Kalalahti ja Huotari (2016) eivät näe oman selvityksensä perusteella sisäasiainhallinnon koulujen osaamisessa kovinkaan paljon yhteisiä mahdollisuuksia.

Turvallisuuskoulutuksesta on tehty hyvin vähän tutkimuksia²⁵. Tehtyjen muutamien tutkimusten lisäksi Paasonen ja Keinänen (2012) ovat eri yhteyksissä tuoneet esille yksityisen turva-alan esiinnostua viranomaisten rinnalle (myös Airaksinen 2011b, 16–39; Kerttula 2010). Jo näissä muutamista tutkimuksista käy selväksi se, miten epäselvä turvallisuuskoulutus käsitteenä on. Sama käsitys vain vahvistuu tutkimalla internetin kautta turvallisuuskoulutuksen alaan kuuluvia oppilaitoksia ja koulutuksia. Turvallisuuden nimissä voidaan opetusta antaa vuosia kestävästä yliopistokoulutuksesta parin tunnin konsulttikoulutukseen asti. Sitä, mikä näiden opetus- ja kulttuuriministeriön ulkopuolisten koulutusten ja konsultointien tarkka sisältö on, ei varmasti tiedä kukaan.

Koulutuksen tarkastelun perusteluihin liittyy olennaisesti sen esille tuominen, että yhteistyötä tulisi olla jo ennen mahdollisia virka-aputilanteita. Globaalissa maailmassa sekä upseereiden että poliisien tehtävät saavat uusia piirteitä, jotka linkittyvät toisiinsa (esim. Branders 2016; Koskela 2009, 60) koulutuksen aikana jäsennettäviksi ja työnjaollisesti selkeytettäväksi. Yksi harvoista viranomaistoimintaa käsittelevissä tutkimuksellisista maininnoista koulutukseen liittyen Salmen (2013) ja Kalalahden ja Huotarin (2016) lisäksi on Heusalan, Taiton ja Valtosen (2007) viittaus, että viranomaisyhteistyön onnistumiseksi yhteinen koulutus on tärkeä huomioitava asia (myös Collin & Paloniemi & Herranen 2012 viittaus Kilminster & Zukas 2007). Tämä yksittäinen viittaus on ollut tutkijalle lisäsy pohtia myös poliisien ja upseereiden koulutusten yhdistämistä tai yhteisen koulutuksen kehittämistä joillakin perustelluilla tehtäväalueilla.

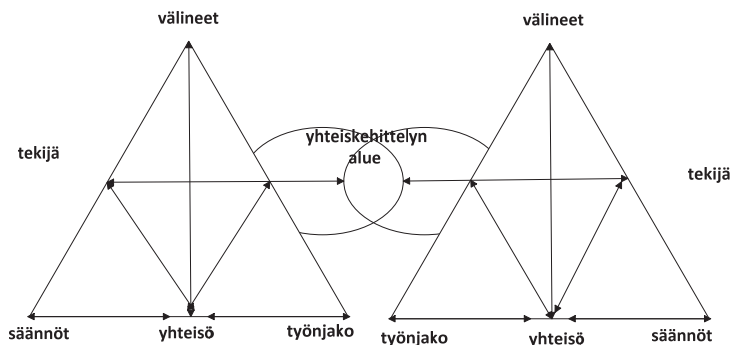
1.3 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää se, onko tarkastelun kohteena oleville ammattiteille mahdollista löytää teoreettisen tarkastelun avulla yhteinen toiminnan kohde.

1. Mahdollistaako laaja turvallisuus käsitteenä ja toimintajärjestelmän teoriaa hyödyntäen yhteisen toiminnan kohteen poliiseille ja upseereille syvemmän yhteistyön ja yhteisen koulutuksen kehittämiseksi?

---

²⁵ Tikkanen, Aapio, Kaarnalehto, Kammonen, Laitinen, Mikkonen ja Pisto 2001, Ammattina turvallisuus ja toinen Paasonen ja Paasonen 2012 julkaiseva tutkimus yksityisen turvallisuusalan koulutusjärjestelmästä.

Kuva 2. Kahden eri toimintajärjestelmän yhteiskehittelyn alue (Engeström 2004)

Kuvan 2 avulla voidaan ilmentää tutkimuksen perusajatusta. Sekä poliiseilla että upseereilla on omat toimintajärjestelmänsä. Näitä järjestelmiä voi kummallakin ammattiryhmällä olla useita näkökulmasta riippuen (Engeström 1987, 89). Tässä tutkimuksessa lähdetään nostamaan esille yhteistä toiminnan kohdetta ja yhteiskehittelyn aluetta vain näille kahdelle ammattikunnalle. Tekijänä erillisissä toimintajärjestelmissä ovat kollektiiviset toimijat, eli poliisien osalta Poliisiammattikorkeakoulu ja upseereiden osalta Maanpuolustuskorkeakoulu. Välineet, joiden avulla tutkimuksessa etsitään yhteistyön edellytyksiä ja tahtotilaa, ovat molempien koulujen strategiat, opetus-suunnitelmat, opiskelijavastaukset, muut henkilöhaastattelut sekä valtakunnallisen tason strategiat ja muut asiakirjat kummaltakin hallinnonalalta. Näitä strategioita sekä muita hallinnonalojen ajankohtaisia asiakirjoja tarkasteltaessa yhteisöksi muodostuu Poliisiammattikorkeakoulun osalta sisäasiainhallinto ja Maanpuolustuskorkeakoulun osalta puolustushallinto. Näin ollen toimintajärjestelmien välillä on hyvin perinteinen jako myös sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen.

2. Mahdollistaako poliisien ja upseereiden ammatteihin valmistavien korkeakoulututkintojen sijoittuminen Suomen koulutusjärjestelmään ja kansalliseen tutkintojen viitekehykseen jaetun toiminnan kohteen?

Tarkoituksena on nostaa esille yhteistyön aloittamisen mahdollisuuksia jo tutkintokoulutuksesta alkaen. Näin ollen rinnakkain tarkastellaan valittuja korkeakouluja suhteessa Bolognan prosessin periaatteisiin, viitekehykseen ja käsitteisiin. Tutkintojen rinnastettavuus on eurooppalaisen viitekehyksen tasolla mahdollista, eli yhteinen toiminnan kohde on myös näiden koulujen välillä?

3. Mitä ajankohtaiset sisäasiainhallinnon sekä puolustushallinnon asiakirjat, kuten strategiat, ohjelmaluonnokset ja toimenpideohjelmat, kertovat yhteistyöstä?

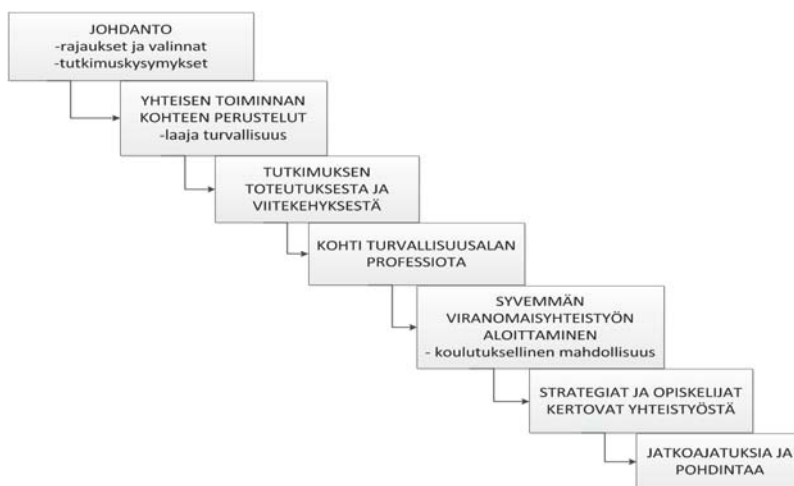
4. Mitä Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijat ajattelevat turvallisuusalan sekä koulujen yhteistyön lisäämisestä?

5. Mitä koulujen rehtoreiden sekä ministeriöiden kansliapäälliköiden henkilöhaastattelut kertovat turvallisuusalan sekä koulujen yhteistyöstä ja sen kehittämisestä?

Aineistot, eli strategiat sekä muut valtionhallinnon ajankohtaiset asiakirjat, muodostavat tärkeän osan molempien hallinnonalojen toimintaa ohjaavasta normistosta (Laitinen 2014, 102)²⁶. Näiden avulla etsitään tarvetta yhteistyölle ja haetaan välineiden mahdollisesti ilmaisemaa tahtotilaa. Tärkeä rooli tutkimuksessa on turvallisuusalan ammattilaisiksi kouluttautuvilla, eli Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoilla. Miten he näkevät yhteistyön? Onko yhteistyötä syytä lisätä? Onko yhteistyö perusteltua? Mistä tämän yhteistyön tulee alkaa? Tärkeänä kysymyksenä esitetään se, voiko vastausten mukaan turvallisuutta ulkoistaa muille kuin viranomaistoimijoille? Opiskelijavastausten perusteella tehdyt haastattelut Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun rehtoreille sekä puolustusministeriön ja sisäministeriön kansliapäälliköille nostavat esille eri hallinnonalojen eri tason toimijoiden näkemyksiä yhteistyön syventämiseen liittyen.

1.4 Tutkimuksen rakenne

Kuva 3. Tutkimuksen etenemisen logiikkaa

Tutkimus rakentuu **kuvassa 3** näkyvistä osista, joiden avulla pyritään rakentamaan lukijalle näkemys kahden turvallisuusprofession koulutuksen aikaisista yhteistoiminnan edellytyksistä. Tutkimuksen ensimmäisessä osassa, eli johdannossa, olen kertonut lukijalle, mistä näkökulmasta tutkimusta tehdään. Valinnat ja rajaukset ovat tässä

²⁶ Valtionhallinnon strategioita on yli 300, ja niitä käytetään monella eri tavalla. Eli täysin yksiselitteistä määritelmiä strategioille ei ole olemassa. Tässä työssä ne on valittu pääasiassa kahden eri ministeriön turvallisuuteen liittyvien teemojen mukaan ja strategioiden lisäksi on käytössä selontekoja ja muita asiakirjoja.

hyvin tärkeä osa käytettävien käsitteiden monimerkityksisyyden vuoksi, ja siksi alun johdannolle ja käsitteiden määrittelyosalle on annettu paljon painoarvoa. Tarkoituksena on ollut herättää myös lukijan kiinnostusta aiheeseen ehkä omakohtaistenkin turvallisuuskokemusten kautta. Lukijalle syntyy rajausten ja määrittelyjen myötä kuva siitä, mitä tutkimuksessa on tehty. Lukijalle tuodaan esille heti alussa myös se, että toisenlaisella näkökulmalla tarkasteltuna aineistosta saadaan myös toisenlaisia lopputuloksia. Eli lopullisen analyysin tulokset ovat riippuvaisia kysymyksenasettelusta, rajauksesta, käsitteiden määrittelystä ja tarkastelunäkökulmasta. Näitä ei missään vaiheessa pyritä peittelemään lukijalta.

Työn toisessa luvussa syvennytään asioihin, joita kahden valitun ammattikunnan yhteistyö edellyttää. Tärkeää on lähteä liikkeelle kuvaamalla sitä, mitä turvallisuus merkitsee tässä tutkimuksessa. Luku sisältää käsitteen tarkemman määrittelyn, operationalisoinnin ja perustelut tietynlaisten käsitteiden käytölle. Tämä ei yksin riitä, vaan on tärkeää kuvata se, miten turvallisuuden käsite on muuttunut lähinnä globalisoidumisen myötä ja miten se sitä kautta vaikuttaa niin sisäiseen kuin ulkoiseenkin turvallisuuteen ja näiden käsitteiden lähenemiseen, eli mahdollisuuteen löytää yhteinen toiminnan kohde (ks. myös Branders 2016). Miten eri hallinnonaloilla on lopulta päädytty laaja-alaiseen turvallisuusmäärittelmään ja mitä se sisältää? Miten on tultu turvallisuuden määrittelyn muuttumisen kautta tilanteeseen, jossa ylipäänsä kannattaa miettiä poliisien ja upseereiden työnkuvien muutosta sekä uudenlaista yhteistyötä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden asiantuntijuuden välille²⁷?

Työn kolmas luku avaa tämän tutkimuksen metodisia valintoja ja keskittyy sotatieteellisen ja sotilaspedagogisen viitekehyksen pohdintaan sen lisäksi, että turvallisuuden määrittely kaipaa myös omat ontologiset ja epistemologiset lähtökohtansa. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä ja yhteistyön mallinnuksen kehikkona on kehittävä työntutkimus ja sen toimintajärjestelmän rakenne. Tutkimuksessa halutaan tuoda esille kehittävän työntutkimuksen mukaisia ristiriitoja, esimerkiksi sitä kautta, että valittujen professioiden koulutusjärjestelyjä tarkastellaan totuttua laajemmissa yhteyksissä. Lisäksi kehittävä työntutkimus antaa teoreettisen perustan jaetun toiminnan kohteen löytymiselle sekä yhteiskehittelylle jatkossa.

Poliisien ja upseereiden professioasemaa käsitellään valintojen ja rajausten sekä turvallisuuden määrittelyn eli yhteisen toiminnan kohteen tarkastelun jälkeen. Poliisit ovat saavuttaneet kaikkia tähän ammattiin kuuluvia koskevan professioasemansa viimeistään koulutustasossaan tapahtuneen muutoksen myötä, ja upseerit määritellään perinteiseksi professioammattiksi professiotutkimuksen perinteisiä kriteereitä käyttäen. Perinteisten professiokriteereiden käyttäminen on tutkijan oma valinta, jolla vertailla ammatteja. Näkökulma ei siis ole lisääntyvän byrokratian esilletuominen, joka voisi olla seurausta viranomaisten yhteistyön lisäämisestä ohi muiden toimijoiden (Helander 1993). Samoin tutkijan valinta on tarkastella tutkimuksessa viranomaisyhteistyötä ja sen piirteitä ja tätä kautta poliisien ja upseereiden viranomaisyhteis-

---

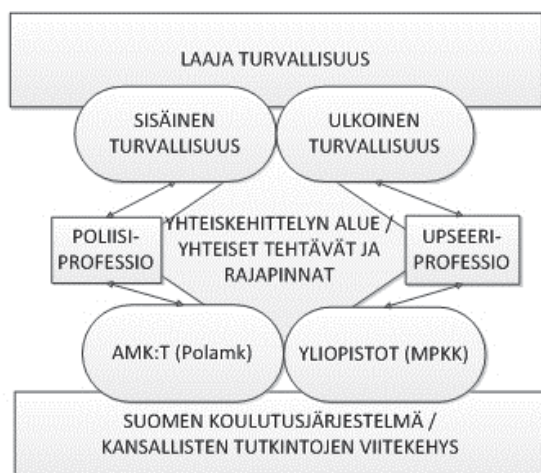
²⁷ Tutkimuksessa on tietoisesti jätetty tarkastelematta rajauksen vuoksi laajempi yhteiskunnallinen merkitys poliisien ja upseereiden yhteiskehittelyn tarpeesta.

työtä luvussa viisi. Perustelut tulevat asiakirja-aineistosta, laeista ja lopulta opiskelija-vastauksista sekä henkilöhaastatteluista.

Kun kahdelle valitulle toimijalle löydetään tarve yhteisen toiminnan luomiseksi, eli yhteinen toiminnan kohde on olemassa, on loogista edetä tämän jälkeen tarkastelemaan koulutuksellista yhteistyötä, eli käsitellä sekä upseereiden että poliisien koulutusjärjestelmää. Millaisia edellytyksiä ja mahdollisuuksia näillä kouluilla on tehdä yhteistyötä eri koulutustasoisille kuuluvina korkeakouluina? Mitä merkitsee se, että kyseiset koulut saavat rahoituksensa eri hallinnonalojen kautta? Koulutuksen avulla voidaan kuitenkin katsoa syntyvän aitoa yhteistoimintaa, joka myös kestää (esim. Valtonen 2010). Bolognan mallin eli eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen mukaisesti yhteistyön mahdollisuus on olemassa, ja näin ammattien rinnastettavuuden perusteet vain lisääntyvät.

Luku seitsemän, Aineiston kertomaa, pureutuu siihen, mitä yhteistyöstä sanotaan eri toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa, eli esimerkiksi strategioissa. Mikä on valittujen aineistojen tahtotilan ja todellisen toiminnan suhde ja mikä tämä suhde on muihin hallinnonaloihin? Mahdollistaako aineistosta löydetty tahtotila yhteiskehittelyn aloittamisen ja yhteisen toiminnan kohteen jäsentämisen? Luvussa analysoidaan aineistoja, kuten strategioita, yhteistyön kehittämisen mahdollisuuksien selvittämiseksi ja vertaillaan, mikä on näiden asiakirjojen tahtotila ja toteutuuko se toimenpidesuosituksina tai muina konkreettisina esityksinä. Lisäksi analyysiosassa annetaan ääni poliisipäälystö- ja upseeriopiskelijoille, jotka ovat tutkimuksen kohteena olevien ammattien turvallisuuden asiantuntijoita. Lisäksi opiskelijavastauksissa esille nousseita teemoja ja johtopäätöksiä käsitellään tutkimuksen lisänä olevien molempien hallinnonalojen kansliapäälliköiden ja korkeakoulujen rehtoreiden henkilöhaastattelujen kautta. Nämä molemmat, eli opiskelijakysely- ja kirjoitelma sekä henkilöhaastattelut, toimivat tutkimuksessani aineistotriangulaationa, joiden avulla olen saanut vahvistusta aineiston kautta löydetuille yhteistyötä mahdollistaville teemoille. Toinen vaihtoehto olisi ollut käyttää kyselyaineistoa aineistotriangulaationa, mutta tällä tavalla halusin korostaa yhteistä toiminnan kohdetta ja strategioiden tahtotilaa yhteistyöstä. (Denzin 1998.) Denzinin (1998) kehittämällä termillä triangulaatio yritän kuvata saamani tiedon varmuutta, joka saadaan useampia tutkimusmenetelmiä, eli tässä tutkimusaineistoja, käyttäen. Halusin kyselyn avulla päästä käsiksi siihen, miten opiskelijat näkevät nykyisen ja tulevaisuuden turvallisuustoiminnan. Lähenevätkö ulkoinen ja sisäisen turvallisuus heidän ajattelussaan? Mikä taho on heidän mielestään tärkein viranomaisyhteistyökumppani ja onko kumppani ylipäänsä mieluummin viranomainen vai joku muu toimija? Ovatko opiskelijat mahdollisesti samaa vai eri mieltä löydösteni kanssa?

Viimeisissä luvuissa 8, 9 ja 10 avataan luotettavuuden lisäksi tutkimuksen antia ja sitä, miten yhteistyön kehittämistä pitäisi jatkaa tämän tutkimuksen jälkeen.

Kuva 4. Tutkimuksessa esitetyjen yhteistyöperustelujen logiikka

Kuvassa 4 tuodaan esille tutkimuksessa esitettyjen asioiden välisiä suhteita ja tutkimuksen lähestymiskulmia. Laaja turvallisuuskäsitys eli yhteinen toiminnan kohde sisältää sekä sisäisen että ulkoisen turvallisuuden. Toki laaja turvallisuusajattelu sisältää myös muita turvallisuuden elementtejä, kuten kokonaisturvallisuuden tai inhimillisen turvallisuuden, mutta tässä työssä painopisteenä on jako sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen. Suomen koulujärjestelmää ja Bolognan prosessin periaatteita tarkasteltaessa ammattikorkeakoulut ja yliopistot voidaan sijoittaa rinnakkain. Voidaan myös puhua professiotutkimuksen teoriaa käyttäen kahdesta rinnastettavissa olevasta ammattikunnasta sen perusteella, minkätasoisien koulutuksen nämä ammattikunnat ovat saaneet. Valituilla kahdella eri koulutusasteella on paljon yhteistyötä ja rinnastettavuutta, varsinkin kun tutkinnot asetetaan eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten mukaan rinnakkain ja tämänkin vuoksi syvempää yhteistyötä tulisi harkita.

1.5 Aikaisemmat tutkimukset ja päälähteet

Tutkimusta tehdessä tutkija tutustuu hyvinkin erilaisiin lähteisiin riippuen siitä, syvennyttäänkö itse teoriaan, menetelmään vai käsitteisiin. Käsitteen määrittelyyn liittyvät (alaluku 1.2) rajaukset on täytynyt tehdä hyvin tarkasti sekä perustella valinnat, sillä turvallisuus käsitteenä nähdään niin moniulotteisena tieteenalasta, tarkastelijasta, näkökulmasta ja kontekstista riippuen (esim. Limnell 2009, 43; Virta 2011, 112–126). Sana turvallisuus ei ole toki ainoa määrittelyä kaipaava sana, vaan myös viranomaisyhteistyö voi olla hyvinkin monimerkityksinen ja kaipaava sekin määrittelynsä (Valtonen 2010). Myös siitä, mitä strategioilla tarkoitetaan, ollaan eri mieltä tarkastelijasta riippuen.

Koska tutkimus on sotatieteellinen ja tässä mielessä tiettyjen oman tieteenalan mukaisten kriteerien tulee täyttyä ja tutkijan aseman oman tieteenalansa tutkijana kohtaan tulee myös näkyä, näkökulmaa haetaan laajemmasta perspektiivistä kuin esi-

merkiksi yksittäisen ihmisen arjen turvallisuudesta, joka ei sellaisenaan sovi sotatieteisiin. Käsitteeksi tuli ottaa oman tieteenalan näkökulman siivittämänä kokonaisturvallisuuttakin laajempi käsite laaja turvallisuus, jonka määritelmä on löydettävissä esimerkiksi yhteiskunnallisten sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden asiakirjoista (esim. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010) ja joka on yleisesti hyväksytty ja sovellettu termi sotatieteissäkin (esim. Koivula 2013, 105–121; Puistola & Tarvainen 2013, 249–253).

Sen lisäksi, että tutkimukseni sijoittuu tiukasti omaan tieteenalaansa, voisi ajatella, että se rikkoo sotatieteen tutkimuksen perinteistä rajaa. (esim. Kerttunen 2013, 39–58). Tämä rajojen ylittäminen ja monitieteisyys on erityisesti sotilaspedagogiikalle jo hyvin tuttu ilmiö tänä päivänä. Itse turvallisuustieteillä ei ole vielä kotiyliopistoa tai vastuutahoa missään, sillä koko tiedettä ei ole edes olemassa, vaikka siitä puhutaankin. Vuoropuhelu tieteiden välillä ja monitieteisyys on laajemman ymmärryksen kannalta hyvä asia, mutta rajausnäkökulmasta myös haastava tehtävä. Oman tieteenalan sisällä pysyminen auttaa tutkijan perusteluissa, mutta ei välttämättä auta luomaan uutta tietoa (ks. Mikkeli & Pakkasvirta 2007). Tosin Kerttunenkin (2013, 39) sanoo, että sotatieteiden rajapintojen etsiminen ja kirkastaminen ei välttämättä tarkoita sitä, että se tukahduttaisi tieteiden välistä toimintaa, monitieteisyyttä ja dialogia laajemmassa mielessä. Sekä oma tieteenala että laaja-alainen näkemys tieteessä on otettava huomioon.

Laaja turvallisuuskäsitys, joka on tänä päivänä sekä sisäistä että ulkoista turvallisuutta koskevien erilaisten strategioiden ja mietintöjen yksi kantava tausta-ajatus (esim. Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012; Turvallinen Suomi. Tietoja Suomen kokonaisturvallisuudesta 2012; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010), antaa mahdollisuuden myös yksittäisen ihmisen ja hänen arkeensa liittyvän turvallisuuden tarkasteluun laajemman, globaalin näkemyksen, joka on kokonaisturvallisuuskäsitettä laajempi. Tämä johtuu turvallisuuden määrittelyn moninaisuudesta ja keskinäisriippuvuudesta, jossa sekä sisäinen että ulkoinen turvallisuus linkittyvät toisiinsa (myös Branders 2016). Tämän lisäksi turvallisuutta ei voida enää luoda yksittäisen toimijan ja ammattikunnan voimin, sillä niin monimutkaisesta asiasta on tänä päivänä kyse. Liitteessä 1 olevassa taulukossa esille tuodaan työn taustalla olleita tärkeimpiä aineistoja ja perusteluja niiden valinnalle. Tärkeää on ollut huomioida turvallisuus yhteistyötä korostaen ja lisäksi rajaavamman jaon, eli sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden näkökulmasta.

Hallinnolliset asiakirjalähteet (strategiat, ohjelmaluonnokset, toimenpideohjelmat) – liite 1

Metsämuuronen (2006, 34–41) käsittelee luotettavaa ja käyttökelpoista lähdemateriaalia ja sen tunnistamista. Mietinnöt ja strategiat, joita tässä työssä erityisesti on käytetty, ovat hänen mukaansa hyviä, käyttökelpoisia lähteitä muun kirjallisuusmateriaalin ohella. Ovathan nämä usein niin sanottuja ensisijaisia lähteitä jo itsessään tietyn hallinnonalan toimintaa koskien. Kirjallisuudesta löydettävien määritelmien mukaan strategiat ovat pitkän tähtäimen suunnitelmia siitä, kuinka tulevaisuudessa toimitaan. Joskus nämä strategiat sisältävät tahtotilan, joskus myös siihen tähtäävän toiminnan. Julkisella puolella strategioita käytetään kertomaan se, mihin ollaan menossa ja mitä

tekemässä, mutta liian usein kuitenkin strategiat jätetään tarkoituksella hyvin monitulkintaisiksi. Tämä on yksi syy, miksi strategioiden määrittely voi olla hankalaa.

Merkitystä Metsämuurosen (2006) mukaan lähteiden määrän sijasta on vain sillä, pääseekö käytettävissä olevien lähteiden kautta perehtymään tarpeeksi laaja-alaisesti ilmiöön. Lähteiden keskinäinen riippuvuus tulee löytää ja sen pitää olla vahvaa. Valitut lähteet, eli esimerkiksi strategiat, mietinnöt ynnä muut valtionhallinnon ajankohdattaiset asiakirjat, ovat kaikkein uusimmat ja voimassa olevat tätä tutkimusta tehtäessä. Nämä ovat olleet ehdottomia kriteerejä niiden käyttöön. Lisäksi lähteeksi on täytynyt etsiä sellaisia, jotka koskevat laajasti sekä poliisien että upseereiden, eli sisäministeriön ja puolustusministeriön hallinnon alaisten tahojen, toimintaa ja ottavat huomioon joitakin osin myös korkeakoulutuksen. Tutkija onkin halunnut vielä varmistaa lähteiden ajantasaisuuden sekä käytettävissä olevien lähteiden tärkeyden molempien hallinnonalojen ammattilaiselta²⁸. Näillä perusteilla yhteistyön rakentaminen ja yhteistyön perustelujen etsiminen on ollut aidosti kahden eri hallinnonalan intressi. Tutkijan tietoinen valinta on ollut käyttää tekstissä strategioista ja muista eri hallinnonalan asiakirjoista niiden sisältöä kuvaavia nimiä. Tällä tavalla lukija pystyy lukiesaan ilman lähdeluetteloon syventymistä tietämään, mikä asiakirja kulloinkin on kyseessä.

Turvallisuus ja viranomaisyhteistyön lähteistä

Turvallisuus-käsitteen käyttö riippuu hyvin pitkälti siitä, mihin tieteenperinteeseen tai tiedekäsitykseen sanalla halutaan kiinnittyä. Koska käsite on niin moninainen, se mahdollistaa myös yhteisen toiminnan. Ei ole sama, puhutaanko turvallisuudesta sotatieteissä, oikeustieteissä vai yhteiskuntatieteissä tai puhutaanko ylipäänsä esimerkiksi yksilöturvallisuudesta tai globaalista turvallisuudesta. (Virta 2011, 112–126.) Tutkimuksen sijoittuminen sotatieteisiin vaikuttaa olennaisesti tehtyyn rajaukseen.

Tutkimuksen sijoittuminen sotatieteen alaan ei tosin ole ainoa peruste käyttää sanaa turvallisuus niin kuin olen sen tehnyt. Oman tieteenalan lisäksi syy on yleisesti poliittisella tasolla hyväksytty näkemys siitä, mitä turvallisuus tänä päivänä on. Työtäni ohjaakin laaja turvallisuuskäsitys ja sen hyväksytty määrittely strategisella ja poliittisella tasolla. Mutta koska Metsämuurosenkin (2006, 39) mukaan käsiteltävästä ilmiöstä tulee saada kattava käsitys, määrittelyissä on käytetty muutamien tärkeimpien lähteiden lisäksi monia muita eri näkökulmaa edustavia lähteitä (esim. Airaksinen 2011a; Heiskanen 2010; Koskela 2009; Niemelä & Lahikainen 2000; Porras 2008). Tällä tutkija on halunnut osoittaa ottaneensa huomioon turvallisuuden näkökulmaa laajemmin kuin oman tieteenalansa näkökulmasta, eli perinteisestä ulkoisen turvallisuuden käsitteestä.

---

²⁸ Ajankohtaiset asiakirjat käytiin läpi tutkimuksen kolmosohjaajan (Vesa Valtonen) ja tutkimuksen tekijän välisissä sähköpostiviesteissä. Valtonen toimi Turvallisuuskomitean yleissihteerinä, ja tätä kautta hänellä oli laaja näkemys tärkeistä käytettävistä asiakirjoista tutkimuksen luotettavuuden kannalta.

Valtonen (2010), Turvallisuustoimijoiden yhteistyö – operatiivis-taktisesta näkökulmasta:

Valtosen tutkimus on ansiokkaasti koonnut turvallisuuden ja yhteistyön teoriaa ja luonut teoreettisen mallin turvallisuustoimijoiden yhteistyölle (s. 250). Tutkimuksessa puhutaan yhteistyön vaatimuksista viranomaisyhteistyön onnistumiselle. Teoreettinen malli turvallisuustoimijoiden yhteistyöstä antaa lähtökohdan tutkimukselleni, jossa laajennetaan ajattelua koulutuksen suuntaan. Näin ollen yhteistyö olisi toimintaa normaalissa työelämässä tai poikkeusoloissa, mutta yhteistyölle luotaisiin edellytyksiä jo koulutuksen aikana. Lisäksi yhteistyölle etsitään perusteluja tämän päivän tarpeesta, esimerkiksi alueelliset näkökohdat huomioiden, mutta myös erilaisten strategioiden toteuttamiseksi. Vaikka viranomaisyhteistyö on Valtosen teoksen kantava ajatus, niin yhtä vahvasti esille nousee käsitteen turvallisuus kontekstisidonnaisuus.

Limnell (2009), Suomen uhkakuvapolitiikka 2000-luvun alussa:

Limnellin teos analysoi sotatieteiden näkökulmasta turvallisuutta ja siihen vaikuttavia uhkakuvia. Hänen teoksensa herättää kysymyksen siitä, miten turvallisuuden määrittelmää onnistutaan poliittisesti muuttamaan. Eli turvallisuus ei ole staattinen käsite, vaan määritelmät ovat yhä kiistanalaisempia ja laajempia. Limnellin teoksen siivittämänä olen päässyt syventymään turvallisuuden ja siihen vaikuttavien seikkojen käsitteisiin. Teoksessa nostetaan esille turvallisuuden eri ulottuvuudet eli diskurssit. Nämä turvallisuuden neljä diskurssia antavat omalle työlleni pohjan tarkastella turvallisuutta. Tästä lisää alaluvussa 2.1.

Professiotutkimus

Upseereita ja poliiseja tutkiva ja osin rinnastava työ saa omat perusteensa tähän tutkimukseen valitusta perinteisestä professiotutkimuksesta ja sen teorioista. Teoriaa sovellettaessa on myös täytynyt tehdä tietoinen rajaus pidättäytyä perinteisessä professioiden määrittelyissä, sillä on olemassa myös niitä näkemyksiä, joiden mukaan kaikki ammatit ovat professioita koulutuksesta tai tutkimuksesta riippumatta. Eli ammatti kuin ammatti on yhtä kuin professio. (Koskinen & Mykkänen, 1998, 1; Oksanen 1999, 29.) Perinteisen näkemyksen mukaan professiosta voidaan puhua silloin, kun ammattiryhmällä on esimerkiksi pitkä, tieteellinen koulutus ja ammattiryhmä on jotenkin järjestäytynyt ja omaa monopoliaseman työnsä suorittamiseksi. (esim. Rinne & Jauhiainen 1988.)

Tämän tutkimuksen ajatus professiotutkimusta sovellettaessa on se, että viranomaisyhteistyö kuuluu viranomaiselle, jolla tulee olla siihen koulutuksen tuottama osaaminen ja lain suoma valtuutus ja velvollisuus toimia tehtävässään. Turvallisuuteen liittyvät seikat tulee olla viranomaisen hallinnassa. Viranomaisen voisi monopoliasemansa turvin toimia itse tai valtuuttaa tarvittaessa muita turvallisuusalan toimijoita suorittamaan osan toiminnasta. Vaikka vastuu ja valta olisivat viranomaisella, tämä ei tarkoita sitä, että kaikki täytyisi tehdä itse. Kuitenkin turvallisuustoiminnan vastuun tulisi säilyä jatkossakin viranomaisilla ja valtiolla, joille sen yleisesti ajatellaan kuuluvan (esim. Krogars 2000, 18; Virta 2007, 7; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 3). Tämän ajatuksen siivittämänä ja näiden perusteluiden nojalla tutkittavina kohteina

na ovat upseeri- ja poliisiprofessiot perinteisen professiotutkimuksen viitekehyses-
sä. Professiotutkimuksen perusteita käsitellään tarkemmin luvussa 4.

Kehittävän työntutkimuksen kautta yhteiskehittelyyn

Tärkeänä teoreettisena tausta-ajatuksena on kehittävän työntutkimuksen teorioista johdettu yhteiskehittelyn käsite (Engeström 2004). Valittujen ammattikuntien yhteistyötä on lähdetty tarkastelemaan ja avaamaan valittujen aineistojen ja kehittävän työntutkimuksen yhteiskehittelyn teoreettisia periaatteita soveltaen, ei siis itse menetelmää empiirisesti käyttäen. Periaatteita, joita tässä tutkimuksessa on käytetty, ovat esimerkiksi kohdeorientoituneisuus, ihmisen toiminta kollektiivisessa toimintajärjestelmässä, ristiriidat toiminnassa, moniäänisyys ja työn kehittymisen historiallisuus. (Engeström 1987; 1998; 2004.) Mallin avulla yhteistyötä rakennetaan nostamalla esille poliisien ja upseereiden erilliset toimintajärjestelmät (Engeström 1987, 78). Toimintajärjestelmän teoria tarkoittaa tässä tutkimuksessa kokonaisuutta, jossa poliisi tai upseeri toimii. Tämä kokonaisuus sisältää monia osatekijöitä, kuten väline, tekijä, säännöt, yhteisö, työnjako ja toiminnan kohde, jossa itse kehittäminen tapahtuu vaiheittain (Engeström 2002, 41–48, 128; ks. Kuva 10. Toimintajärjestelmän yleinen malli).

Työn historiallisen kehityksen avaaminen yhtyy toisen käyttämäni teoreettisen mallin eli professiotutkimuksen kanssa. Tämä tulee esille Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulujen tarkasteluissa. Kehittävä työntutkimus ei ole valmis teoria, malli tai viitekehys, vaan sovellettavissa oleva menetelmä työn tutkimiseen. Itse tulen käyttämään sitä lähinnä teoreettisena kehyksenä mallintaessani yhteistyötä, ristiriitojen herättämisessä ja kuvatessani yhteistä toiminnan kohdetta. Tässä tutkimuksessa annetaan painoarvoa myös jatkotutkimuksen edellytyksien rakentamiselle, eli tuodaan esille se, mikä tietoisesti nyt jätetään tutkimuksen ulkopuolelle ekspansiivisen oppimisen kehästä (**kuva 11**). Ekspansiivisen oppimisen sykli (Engeström 2004, 61) tarjoaa mahdollisuuden pilkkoa kehittävä työtoiminta syklin eri osiin. Tällä tarkoitan sitä, että jokainen syklin vaihe käsittää pienemmän kehittävän syklin. Voidaan siis puhua kehittävästä työntutkimuksesta ja kehittämisestä, vaikka ollaankin ekspansiivisen oppimisen syklin ensimmäisellä portaalla. Tätä asiaa käsitellään lisää alaluvuissa 3.1.1–3.1.3.

Engeström (2004) Ekspansiivinen oppiminen ja yhteiskehittely työssä:

Engeström vie kehittävän työntutkimuksen ideaa eteenpäin ja puhuu yhteiskehittelystä, jota poliisien ja upseereiden kohdalla lähdetään tarkastelemaan. Tätä rajoja ylittävää yhteistyötä hän mallintaa muun muassa teoksessaan vuodelta 2004²⁹. Teorian mukaisesti molempien toimijoiden toimintajärjestelmät pitää huomioida ja kuvata ensimmäisenä. Vasta tämän jälkeen alkaa työskentely kohti verkottunutta toimintajärjestelmää. Suomessa ja ulkomailla tehdyt tutkimukset käsittelevät hyvin usein samaan hallintokoneistoon kuuluvia yhteistyömalleja, mutta esimerkiksi lääkärihoitaja-tutkimukset antavat hyvää pohjaa vertailla myös poliiseja ja upseereita.

---

²⁹ Ekspansiivinen oppiminen ja yhteiskehittely työssä, Engeström 2004.

Omassa tutkimuksessani tarkoituksena on viedä malli kahden eri hallinnonalan toimijan yhteiskehittelyn pohjaksi.

1.6 Keskeisimmät käsitteet

Seuraavassa esittelen käsitteiden määrittelyt, joita tarkennetaan omissa luvuissaan. Käsitteitä määriteltäessä täytyy muistaa se, että ne ovat erityisesti historiallisesti tarkasteltuna kiistanalaisia. Historiallinen merkitysarvo ja mahdolliset erilaiset historialliset painotukset sanojen määrittelyssä tulee hyväksyä. (Hyvärinen, Kurunmäki, Pahlonen, Pulkkinen & Stenius 2003.)

Kehittävä työntutkimus

Kehittävä työntutkimus tarkoittaa kulttuurihistoriallisen toiminnan teorian (alkuperäinen ajatus Leontjev 1977; 1981; Vygotski 1978) suomalaista sovellusta ja tutkimusotetta. Toiminnan teoriaa sovelletaan työtoimintojen, eli työyhteisöjen, organisaatioiden ja teknologioiden, tutkimiseen ja työssä tapahtuvan muutoksen hallintaan. (Engeström 2004, 9.) Tässä tutkimuksessa kehittävä työntutkimus on taustalla yhteiskehittelyn teoriaa sovellettaessa. Aihetta käsitellään lisää luvussa 6.

Yhteiskehittely

Yhteiskehittely (co-creation) on uusimpia työn organisointitapoja. Yhteiskehittely voi tarkoittaa tuotteen tai palvelun tekemistä yhdessä käyttäjien kanssa. Sosiaalinen media mahdollistaa yhteiskehittelyä koko ajan enemmän. (Engeström 2004, 65.) Tässä tutkimuksessa yhteiskehittelyllä viitataan kahden eri hallinnonalan toimijan välisen yhteistyön kehittämiseen, mitä analysoidaan tarkemmin luvussa 6.

Turvallisuus

Käsite turvallisuus on suhteellinen ja käsitteenä monimutkainen. Se voi tarkoittaa vaarojen ja uhkien poissaoloa tai ihmisen kokemusta turvallisuudesta. Ilmiönä se on kaikkialla ja se monimutkaistuu, verkottuu ja muuttuu. Termillä voidaan viitata sotiin, jolloin puhutaan sotilaallisesta turvallisuudesta, rikollisuuteen, onnettomuuksiin, työhön, elintarvikkeisiin, liikenteeseen tai esimerkiksi tietoturvaan. (esim. Limnell 2009.) Turvallisuutta käsitellään luvussa 2.

Turvallisuuskoulutus

Turvallisuuskoulutuksella tarkoitetaan koulutusta, joka vaihtelee muutaman tunnin konsulttien antamasta koulutuksesta yliopistotasoiseen koulutukseen. Turvallisuusnimikkeellä voidaan tarjota lähes mitä vain tilityökurssista vartijakurssiin ja aina upseerin koulutukseen saakka. Lisää turvallisuuskoulutuksesta luvuissa 3 ja 4.

Laaja turvallisuuskäsitys

Perinteisellä turvallisuuden käsitteellä on tarkoitettu valtion ulkoista ja sisäistä turvallisuutta. Laajalla turvallisuuskäsityksellä tarkoitetaan näiden lisäksi yhteiskunnallisia, taloudellisia sekä ympäristöä ja kansalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia koskevia asioita. Laaja turvallisuus laajentaa kokonaisturvallisuuden käsitettä, jonka painopiste

on poikkeusoloissa (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010.) Edellä mainittua käsitettä tarkastellaan lähemmin luvussa 2.

Professio

Professio tarkoittaa ammattia, joka on saavuttanut vahvan tai arvostetun aseman yhteiskunnassa. Asema voi perustua joko todelliseen tai väitettyyn erityisosaamiseen, johon usein on saatu monopoliasema. Tyypillisiä ja vanhimpia professioita ovat pappin, lääkärin ja upseerin ammatit. Perinteisten professiotutkimusten kriteereihin kuuluvat muun muassa tieteellisyys ja tutkimus. (Abbott 1988.) On myös niitä koulukuntia, joiden mukaan ammatti kuin ammatti on professio (Koskinen & Mykkänen 1998, 1), ja tiukasta määrittelystä on osin joissakin tapauksissa jopa luovuttu (Oksanen 1999, 29). Tässä tutkimuksessa pysytään perinteisessä professiotutkimuksen näkemyksessä. Professiokäsitteestä lisää luvussa 5.

Poliisi

Poliisilain mukaan poliisit kuuluvat alipäällystään, päällystään tai miehistöön. Näitä kaikkia kutsutaan poliiseiksi. Poliisi on virkamies, joka voi toimissaan käyttää poliisivaltuuksia. (Poliisilaki 493/1995 ja asetus 1112/1995.) Poliisinimityksen käyttöä analysoidaan luvussa 5. Tässä tutkimuksessa käsitellään etenkin poliiseja, jotka saavat koulutuksensa nykyään ammattikorkeakoulutasoisessa koulutuksessa.

Upseeri

Upseeri on armeijan tai muun sotilaallisesti organisoituneen järjestön päällystään kuuluva johtaja (myös YLPALVO 2009; 13–16). Upseeriksi valmistutaan Maanpuolustuskorkeakoulusta joko sotatieteiden kandidaatiksi tai maisteriksi. Upseeri voi olla myös erikoisupseeri, jolla on siviilikoulutus ja joka on saanut tarvittavan lisäkoulutuksen reserviupseerikoulutuksen lisäksi puolustusvoimilta. Lisäksi ovat vielä opistoupseerit, joiden koulutus on opistotason tutkinto Päällystöopistossa tai Maanpuolustusopistossa, ja viimeisenä ryhmänä reserviupseerit. (Maanpuolustuskorkeakoulu Valintaopas 2014.) Tässä tutkimuksessa tarkastellaan sotatieteiden kandidaatin ja maisterikoulutuksen saaneita upseereita (jatkossa vain upseeri/t). Upseerinimikettä käsitellään lisää luvussa 4.

Viranomaisyhteistyö

Viranomaisyhteistyöllä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa kahden virkavastuulla toimivan viranomaistoimijan, poliisien ja upseereiden, välistä yhteistyötä niin työssä kuin jo koulutuksessa. Kyseistä yhteistyötä tarkastellaan lähemmin luvussa 3.

MONIMERKITYKSIINEN TURVALLISUUS

”Jos tiedät jotain turvallisuudesta, et tiedä mitään.” (Arto Rätty 8.5.2014)

Näin totesi puolustusministeriön kansliapäällikkö (vuosina 2011–2015) Arto Rätty, joka on myös yksi tämän tutkimuksen haastateltavista, kokonaisturvallisuutta käsittelevässä seminaarissa avatessaan käsiteltävänä olevaa aihetta turvallisuus. Turvallisuus on käsitteenä monimerkityksinen, ja sitä voidaan lähestyä useasta eri suunnasta käsitteijästä riippuen. Turvallisuudesta on muodostunut yleiskäsite, joka tarjoaa kaikille jotakin ja joka voi tarkoittaa mitä tahansa ruokaturvallisuudesta inhimilliseen turvallisuuteen, arjen turvallisuuteen ja siitä ulkoisen turvallisuuden ja sotilaallisten uhkien käsitteeseen. On jopa esitetty sitä, että koko käsite pitäisi poistaa, koska se ei enää kerro meille mitään. Tällä tarkoitetaan sitä, että käsitettä käytetään sen mukaan, mikä kulloinkin on käyttäjän oma näkökulma ja tavoite. Yhtäältä käsitteen neutraali määrittelyminen onkin mahdotonta, toisaalta monipuolisesti asiaa tarkastellen turvallisuutta katsotaan useasta eri näkökulmasta. (Ks. Branders 2016; Härkönen & Laitinen 2014; Limnell 2009; Valtonen 2010.)

Kuva 5. Tutkimuksen turvallisuusnäkökulma

En lähde itsekään määrittelemään sitä, mitä tämän monimerkityksisen sanan pitäisi yleensä tarkoittaa, vaan määrittelen sen, mitä sana turvallisuus tarkoittaa juuri tässä tutkimuksessa **kuvan 5** mukaisesti, tutkijan tekemillä rajauksilla ja valinnoilla (Kiikeri

& Ylikoski 2004, 19³⁰). Lähtökohtana tässä tutkimuksessa on jo tietyn määritelmän saanut laaja turvallisuuskäsitys, joka toimii turvallisuuden yläkäsitteenä sisältäen muut turvallisuuden osa-alueet ja jonka pohjalta tutkimusta viedään eteenpäin ja jonka perusteella tutkimukseen liittyviä valintoja perustellaan. Tämän määrittelyn mukaisesti yhteistyön käsittely poliisien ja upseereiden välillä on mahdollista, eli tämä on jo itsessään yhteinen toiminnan kohde. Jako sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen laajan turvallisuuden sijasta olisi tarkoittanut koko tutkimuksen näkökulman muuttamista ja kenties koko tutkimuksen mahdolliseksi tekemistä poliisien ja upseereiden yhteistyön syventämistä ajatellen. Myös näkökulman ottaminen kokonaisturvallisuuteen ja sitä kautta vain elintärkeiden toimintojen turvaamiseen tekisi tästä tutkimuksesta toisenlaisen. Silloin painopiste ei olisi enää laajentaa yhteistyötä kohti normaaliolojen toimintaa yhtään nykyistä enempiä saatikka koulutukseen. Seuraavassa esitetään katsaus siihen, mitä turvallisuus oikein sisältää, mitä on sisäinen ja mitä ulkoinen turvallisuus erikseen käsiteltynä, ja näiden erillisten määrittelyjen kautta päästään itse turvallisuuskentän muutokseen, jonka vaikutusta myös sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden rajojen hämärtyminen ja sitä kautta laaja turvallisuusajatus ovat.

2.1 Turvallistamisen diskurssi – kuka ja kenelle?

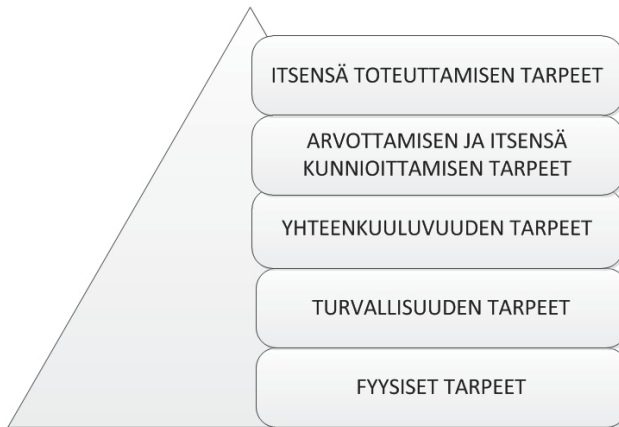
Kun puhutaan turvallisuudesta, käsitteen määrittelyyn vaikuttaa olennaisesti se, mihin tieteenperinteeseen ja tieteenalaaan valittu käsite perustuu, puhutaanko turvallisuudesta sotatieteellisissä, oikeustieteellisissä vai yhteiskuntatieteellisissä merkityksissä. Vai tarkoitetaanko esimerkiksi joko yksilöturvallisuutta tai globaalia turvallisuutta? (Virta 2011, 112–126.) Turvallisuus on asia, joka puhuttaa lähes päivittäin. Käsitteellä itsessään voidaan viitata yksilön kokemaan turvallisuuteen tai turvattomuuteen, ja usein kysytäänkin, tunnemmeko enää turvallisuutta vai vain turvattomuutta (esim. Anttila 2010; Buzan, Waeber & De Wilde 1998; Castel 2007; Heiskanen 2013; Heusala 2011; Härkönen & Laitinen 2014, 194; Koskela 2009; Laitinen 1999; Laitinen 2006; Limnell 2009; Lindfors 2013; Niemelä & Lahikainen 2000; Porras 2008; Research highlight in safety & security 2013; Rusanen 2000, 307; Tikkanen ym. 2011; Valtonen 2010; Virta 2007, 41).

Yksilön kokema turvallisuus on hyvin subjektiivinen, inhimillinen ja psykologias-takin tuttu perustarve. Yhden näkemyksen mukaan turvallisuutta on pidettävä tarpeena, jonka mukaan ihminen voi, kun hänen henkiset, fyysiset ja aineelliset tarpeensa on tyydytetty (Maslow 1987, 11–21). **Kuvasta 6** voidaan nähdä, että turvallisuus tarpeena on hyvin perinteisenkin näkemyksen mukaan perustavanlaatuinen asia, jonka tyydyttäminen tulee jopa ennen yhteenkuuluvuuden tarvetta heti fyysisten tarpeiden jälkeen³¹.

---

³⁰ Niiniluoto 1980 pohtii tieteen määrittelyn ongelmallisuutta, jota voi hyvin verrata ongelmaan määrittellä turvallisuus. Hänen mukaansa määrittelyn lähtökohta ei voi olla kertoa kaikkea kyseessä olevasta sanasta vaan toimintojen yleisen olemuksen. Eri aikoina ja eri yhteyksissä asioita määritellään eri tavoin.

³¹ Katso myös Mäkinen, K. 2005. STRATEGIC SECURITY. A Constructivist Investigation of Critical Security and Strategic Organisational Learning Issues: Towards a Theory of Security Development sivut 88–96 turvallisuuden määrittelyn moninaisuudesta ja näkökulmista. Katso myös **kuva 8**.

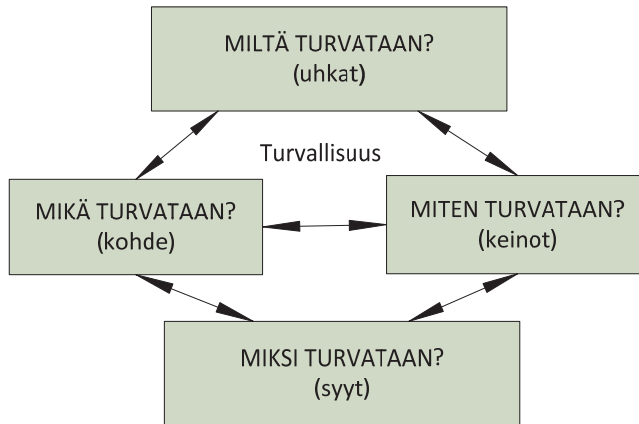

Kuva 6. Maslowin tarvehierarkia (Maslow 1987)

Voimme puhua yksilön kokeman subjektiivisen turvallisuuden sijasta tai sen lisäksi turvallisuuden globaalista ja objektiivisesta näkökulmasta. Median kautta saamme päivittäin tietoa eri maiden tapahtumista, kuten kuivuudesta, nälänhädästä, terroristi-iskuista, ja luomme tätä kautta niin edelleen käsityksiä siitä, missä tai mikä on enää turvallista. Mietimme median valossa turvallisuuteemme vaikuttavien eri tapahtumien mahdollisuutta ja todennäköisyyksiä myös täällä Suomessa. Turvallistamisesta (securitization) (Koskela 2009, 62) onkin tullut päivän sana. Ajatuksena turvallistamisessa on luoda turvaa ja etukäteen turvata uhalta tai vaaralta tai ainakin varautua niihin. Mutta kuka saa tarjota turvallisuutta ja kenelle turvallisuus kuuluu? Kenellä on varaa ostaa itselleen turvallisuutta ja kenellä ei? Kuka kykenee turvallistamaan omaa elämäänsä? Onko turvallisuuden takaaminen valtion tehtävä ja jokaiselle kuuluva perusoikeus, kuten nyt ajattelemme (esim. Krogars 2000, 18; Suomen perustuslaki 731/1999; Virta 1998, 88; Virta 2007, 7; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 3), vai onko turvallisuus jatkossa yhä enemmän jokaisen oman hankinnan varassa oleva mahdollisuus (esim. Koskela 2009, 21, 299) tai uhka (Airaksinen 2011b, 37)?

Limnellin (2009, 45–46) mukaan turvallisuus-käsitteen määrittelyä on 1980-luvulta asti hallinnut niin akateemisessa kuin poliittisessäkin keskustelussa kolme eri diskurssia (**kuva 7**). Nämä diskurssit ovat luonteva tapa jäsentää puhetta turvallisuudesta erityisesti tämän tutkimuksen viitekehyksessä. Ensimmäisenä diskurssiulottuvuutena Linnell käsittelee turvaamisen kohdetta, joka voi olla esimerkiksi joko yksilö tai valtio, identiteetti, uskonto tai ihmisoikeudet. Tämän näkemyksen mukaan jo pelkäättään turvallisuuden kohde voi olla hyvin moninainen, minkä lisäksi se voi olla joko konkreettinen tai abstrakti, vaikeasti hahmotettavissa oleva. Toinen ulottuvuus pu-reutuu itse uhkaan, eli miltä turvataan? Onko kyseessä laaja, moninainen vai kenties helposti hallittavissa oleva uhka? Tuleeko uhka oman maamme sisältä vai kenties ulkoapäin? Kohdistuu ko uhka valtioon vai yksittäiseen ihmiseen? Kolmantena mai-

nitaan keinot, joilla turvataan eli saadaan turvallisuus aikaan. Buzan, Waever ja De Wilde (1998), Raitasalo ja Sipilä (2007, 1–13), Valtonen (2010, 129) sekä Limnell (2009, 46) nostavat kaikki esille turvallisuus-sanan määrittelyn poliittisuuden, jolloin käsitettä käytetään lähes aina poliittisten tarkoituserien mukaisesti³². Eli se mitä tapahtuu tulevaisuudessa turvallisuudessa, on sen hetken poliittisista päättäjistä kiinni. Poliittisena käsitteenä turvallisuutta määriteltäessä kyseeseen tuleekin Limnellin (2009) mukaan vielä neljäs diskurssiulottuvuus, joka on hänen mukaansa miksi. Miksi halutaan turvata jotakin, ja miksi jollekin taholle annetaan esimerkiksi määrärahoja valtion kassasta tähän tarkoitukseen? Turvallisuuteen vetoaminen on hyvä poliittinen keino tässä tarkoituksessa.

Kuva 7. Turvallisuuden diskurssiulottuvuudet (muokattu Limnell 2009, 46)

Nämä kaikki neljä Limnellin (2009, 46) esittelemää diskurssiulottuvuutta ovat tärkeitä analysoidessani turvallisuuden merkityksiä. Tässä tutkimuksessa kuitenkin ollaan kiinnostuneita poliisien ja upseereiden yhteistyön syventämistä mietittäessä myös yksilön näkökulmasta eli siitä, kuka tai ketkä ovat ne ihmiset tai tahot, jotka jatkossa luovat turvaa. Kenellä on oikeus ja osaaminen tarjota ihmisille turvaa? Kuka jatkossa on se, joka vastaa turvallisuuden tuottamisesta kansalaisille, yrityksille tai jopa valtiolle? Onko vastuu tulevaisuudessa kunnan vai valtion, virkamiehen, kaupallisen toimijan vai kansalaisen itsensä? Tutkimukseni kautta olenkin tuomassa esille turvallisuuden viidettä diskurssiulottuvuutta. Nämä kysymykset tulee ottaa esille, sillä tämä vaikuttaa siihen, kenellä on oikeus tai mahdollisuus saada turvaa itselleen. Onko tulevaisuudessa kysymys sittenkin siitä, kenellä turvallisuuteen on ylipäänsä varaa? (myös Valtonen 2012a, 85–90³³.)

³² Laitinen 2012 katsoo turvallisuutta globaalista näkökulmasta. Hänen mukaansa turvallisuuden muuttuva olemus on seurausta juuri tästä.

³³ Valtonen (2012b, 85–90) on käsitellyt samaa asiaa turvallisuuden tuottamisesta, joka on tämä tutkimuksen avulla yritetty tuoda esille. Valtonen (2012) kirjoittaa Futura-lehden 4/12 artikkelissaan myös Maanpuolustus-

Halutaanko turvallisuus ulkoistaa kaupallisille toimijoille, jotka ovat velvollisia tuottamaan tulosta vain omistajalleen ja joilla ei välttämättä ole alan tarvittavaa koulutusta eli osaamista eikä lain tuomaa laajaa valtuutusta tehtäviinsä? Vai onko mahdollista, että kaikki me edelleen saisimme turvaa maksukyvyistä huolimatta virkavastuussa olevilta viranomaistoimijoilta (valtion virkamieslaki 750/1994)? Markkinavoimien hallitessa yhteiskuntaa kansalaiset jakautuvat häviäjiin ja voittajiin (Castel 2007, 65), joiden turvallisuus tulisi tasa-arvoisesti taata. Lisäksi eroa ryhmien välillä voi Airaksisen (2011b, 25, 35) mukaan olla vallan, vastuun ja etiikan suhteen, luottamuksesta puhumattakaan. Poliisit ja Puolustusvoimat ovat instituutioina erittäin luotettuja (esim. Poliisibarometri 2013; Pölkki, M. 3.12.2015). Nämä ovat syitä, miksi yksi mahdollisuus diskurssikeskustelussa olisi miettiä jo olemassa olevien turvallisuuden toimijoiden, varsinkin alueellisten yhteistyörakenteiden, lisäksi (esim. PTR-yhteistyö) poliisien ja upseereiden yhteistä toiminnan kohdetta eli yhteisiä tehtäviä ja toimintoja. Onko niitä edes olemassa, kuten useat turvallisuutta koskevat selvitykset antavat aihetta olettaa.

Mikäli liikumme laajan turvallisuuskäsityksen viitekehyksessä tai, kuten Laitinen (2012, 15–24) katsoo, turvallisuuden globaalissa viitekehyksessä tarkan sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden jaon sijasta, näitä yhteisiä tehtäviä ja osaamistavoitteita voidaan etsiä. Yhtenä esimerkkinä yhteisistä tehtävistä voisi mainita kesällä 2013 paljon mediassa esillä olleen kyberturvallisuuden ja erilaiset tietovuodot. Sekä poliisit että upseeristo voisivat yhdistää voimansa muun muassa näissä esimerkkeinä olevissa tehtävissä. Viranomaisyhteistyö on jo olemassa oleva mahdollisuus lain puitteissa ja voimakkaasti esille tuotu tavoite tai pikemminkin tahtotila (mm. Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012; Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010). Mutta tehdäänkö tätä yhteistyötä muuten kuin erikseen sovittavissa harjoituksissa ja jo tapahtuneissa erikoistilanteissa (esim. Branders 2016)? Eli onko yhteistyö vain poikkeustilanteiden hoitamista ja niihin varautumista eikä yhteyttä esimerkiksi koulutukseen ole? Näin ainakin Suomen puolustus 2020-luvulla -raportin (2014) mukaan on. Pitäisi ajatella yhteistyötä osana jokapäiväistä toimintaa, jokapäiväistä työtä, eli esille nostettavia asioita jatkossa olisikin se, mistä tämä yhteistyö sitten oikein aloitettaisiin ja ketä tähän yhteistyökuvioon kuuluisi?

Monikäsitteisyydestään huolimatta turvallisuus saa usein kaksi erillistä ominaispiirrettä, joilla voidaan helpottaa käsitteen määrittelyä tai sekoittaa sitä vieläkin enemmän. Toinen näistä on turvallisuus olotilana ja toinen turvallisuus toimintana. (Porras 2008; Valtonen 2012a, 85.) Turvallinen olo tila on yhtä kuin vaaraton tai huoleton, levollinen, varma, luotettava tai varovainen. Kansainvälisessä viitekehyksessä turvallisuus on kollektiivinen tunne- ja olo tila ilman tiedostettavaa uhkaa. Yhteiskunta on tällöin haluton sodankäymiseen. Organisaation turvallisuutta ajateltaessa se on vapaa vahinkoa aiheuttavista tilanteista tai olemassa olevat uhkat eivät merkitse isoa riskiä. Riskit ovat näin ollen hallinnassa olevia, jolloin olo tila koetaan turvalliseksi. Tilanteen niin vaatiessa organisaation toimintaa muutetaan. Yksilön olotilana turvallisuus tarkoittaa fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia. Mikäli yksilön kokemaa uhkaa on, se on

---

korkeakoulun opiskelijoiden näkemyksiä siitä, mitä turvallisuusasiantuntijuus voisi utopiassakin olla. Yksi mahdollisuus on tukevaisuuden turvallisuusakatemia.

torjuttavissa. Yksilön kokemaan turvallisuuteen liittyy se, kokeeko ihminen olonsa turvalliseksi tai turvattomaksi. (Porras 2008, 31–32.) Yksittäisen ihmisen turvallisuutta avattaessa huomio täytyy kiinnittää myös siihen, että jopa samanlaisen tilanteen vallitessa turvallisuus subjektiivisena tunteena voi vaihdella yksilöiden välillä hyvin paljon ja turvallisuutta tai turvattomuuden tunnetta (Härkönen & Laitinen 2014, 194) luodaan nimenomaan puheella.

”Turvallisuus on olotila, jossa ei ole tosiasiaa uhkaa tai tiedossa olevat uhat eivät merkitse sanottavaa riskiä, tunnistetut riskit ovat hallinnassa hyväksyttävällä tasolla, kohteella on riittävät edellytykset mahdollisen uhkan ehkäisemiseksi tai torjumiseksi ja olotila koetaan turvalliseksi ja pysyväksi.” (Porras 2008, 38.)

Turvallisuus toimintana tarkoittaa asioiden hallitsemista ja varmistamista, turvalliseksi tekemistä sekä vaaran välttämistä. Kansainvälisesti ajateltuna se on toimintaa valtion säilyttämiseksi ja uhkasta vapautumista. Turvallisuus on vapauden ja itsenäisyyden, fyysisen koskemattomuuden ja oikeuksien suojaamista, yhteiskunnan sisäisen järjestyksen ylläpitämistä ja myös etukäteen valmistautumista vaaran aiheuttajan torjuntaan. Organisaatiosta puhuttaessa turvallisuus toimintana on sitä, että sillä on kykyä hallita vaaratilanteita, kykyä havaita mahdolliset vaaratilanteet ja hallita omaa toimintaansa silloin, kun jotakin on jo sattunut. Organisaatiokontekstissa pyritään säilyttämään tilanteen niin vaatiessa julkisuuskuvan lisäksi toimintavarmuus. Yksilön kannalta turvallisuustoiminta on yksilön suojan ja turvan sekä avun ja hoivan varmistamista. Edellä mainitut asiat tuottavat turvallisuuden tunteen, joka tosin vaihtelee kokijasta riippuen. Kansallisessa kontekstissa turvallisuus toimintana tuottaa tunteen tilanteiden ennustettavuudesta ja vaarattomuutta. (Porras 2008, 32–33.) Turvallisuus toimintana kuuluu yhteiskunnalle (Castél 2007; Krogars 2000), mutta se ei poista yksilön omaa vastuuta omasta toiminnastaan.

”Turvallisuus on toimintaa, jolla pyritään säilyttämään arvokkaana pidetyt asiat, valmistaudutaan vaarana aiheuttajien ehkäisemiseen ja torjuntaan, vapaudutaan uhkista sekä tuotetaan levollisuutta, varmuutta ja tunne tilanteen ennustettavuudesta.” (Porras 2008, 38.)

Turvallisuus-käsitteestä puhuttaessa tai käsitettä käytettäessä esimerkiksi tieteellisessä tekstissä tulee määriteltäväksi se, mistä ylipäänsä puhutaan. Onko se olotila vai toimintaa, joka tähtää turvalliseen olotilaan. Voidaan myös miettiä, pitäisikö sana jakaa esimerkiksi sanojen security – safety merkityksen mukaan? Kenen turvallisuudesta ylipäänsä puhutaan, yksilön vain yhteiskunnan ja keneen turvallisuus kohdistuu? Voidaan myös miettiä sitä, mitä kautta turvallisuus tuotetaan tai mistä se muodostuu. Laitinen (1999), Limnell (2009) ja Zedner (2009) monen muun turvallisuutta määrittelleen tutkijan ohella tuovat esille turvallisuuden käsitteen alati laajenevan muodon. Käsitteen määrittely ja tarkastelunäkökulma on tärkeä, mutta tärkeää on myös ymmärtää käsitteen kulttuurisidonnaisuus sekä tiettyyn aikaan sidottu näkökulma (Rii-

pinen 2008, 1). Laaja turvallisuuskäsitys on tämän hetken käsite turvallisuuden kontekstissa. Mutta kukaan ei voi sanoa varmasti, onko se sitä tulevaisuudessa³⁴.

Tässä tutkimuksessa rajauksena käytän perinteistä jakoa sisäinen ja ulkoinen turvallisuus, näiden turvallisuusnäkökulmien rajojen hämärtyminen (Härkönen & Laitinen 2014, 195) ja sitä kautta historiallisesti ja kulttuurisesti tarkasteltuna ajankohtainen turvallisuuden laaja määritelmä – laaja turvallisuuskäsitys. Tutkimuksessa huomioidaan turvallisuuden määrittelyn historiallisen muutoksen tarkastelun lisäksi sanan turvallisuus määrittely tässä ajassa.

Vaikka laaja turvallisuuskäsitys on jo yleisesti käytetty, sitä käytetään erittäin kapeasti varsinkin eri hallinnonalojen piirissä verrattuna kokonaisturvallisuuden käsitteeseen (esim. Branders 2016). Tarkoitan edellisellä myös tiukkaa oman hallinnon alan puitteissa pitäytymistä uhkien moninaisuudesta ja turvallisuuden rajojen hämärtymisestä huolimatta (esim. Arjen turvaa yhteistyöllä 2011; Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012; Stenvall 2014, 116). Kuitenkin erittäin perusteltua on sekin, että vain oma hallinnonala pysyy tarkastelupintana silloin, kun käsitellään sisäistä ja ulkoista turvallisuutta yksityiskohtiin menevien tehtävien osalta ja eri diskurssiulottuvuuksien kautta. Turvallisuuteen liittyvien eri hallinnonalojen tehtävien eroavaisuuksien lisäksi näen, että nykyisten tulevaisuutta kuvaavien asiakirjojen ja toimenpide-ehdotusten tulisi sisältää myös turvallisuuden laajemman tarkastelun ja yhteistyön normaaliolojen toiminnan pohtimisen, eli jonkin tahon, esimerkiksi valtioneuvoston, pitäisi ottaa vastuu tärkeimpien valtionhallinnon asiakirjojen yhtenäisyydestä, ainakin turvallisuuden osalta. Tämän havainnon ja esityksen on tehnyt myös Branders (2016) omassa väitöskirjassaan. Hänen näkemyksensä mukaan nykyisenlainen Turvallisuuskomitea ei voi olla tämä taho.

Näkökulmaa tutkimuksen perusteluissa ja turvallisuuskeskustelun ymmärtämisessä on haettu toki kauempaakin kuin omalta tieteenalalta tai tiettyjen hallinnonalojen näkemyksistä siitä, mitä on turvallisuus. Yksi esimerkki on poliisien toimintaympäristökuvaukset eri vuosilta (Honkonen & Muttilainen toim. 2012; Muttilainen & Huotari toim. 2014) ja uusimpana Brandersin (2016) kokonaisturvallisuutta koskeva väitös. Turvallisuudesta voidaan puhua uusimpien trendien mukaan määrittelyllä *uusi turvallisuus* (Sitran Turvallisuus muuttuvassa maailmassa 4.6.2014 seminaari ja projekti Uusi turvallisuus) tai jopa Standardized security. Turvallisuus voidaan nähdä toisen määritelmän ja rajauksen mukaan modernina perusoikeutena, jossa turvallisuutta korostetaan ihmisoikeutena (Niemelä & Lahikainen 2000, 22). Tätä näkökulmaa tuodaan esille myös tässä tutkimuksessa, mutta laajaan turvallisuuskäsitykseen sisältyvänä näkökulmana, ei erillisenä turvallisuusnäkökulmana, joka määrittelmällisesti pitäisi erottaa turvallisuuden kokonaisuudesta. Ajatuksena tämänkin näkemyksen sisällyttämisestä laajaan turvallisuuskäsitykseen ja perusteluna sille on taata kaikille turvallisuus jatkossakin, erityisesti viranomaistoimintana, sekä käsitellä aihetta rajauksista huolimatta laajasti, jotta yhteistä toiminnan kohdetta on järkevää lähteä miettimään yhä enemmän.

---

³⁴ Käsitteen yhteisen määrittelyn puuttumisesta kertoo sekin, että 4.6.2014 SITRA ja Puolustusvoimat järjestivät yhteisen seminaarin Turvallisuus muuttuvassa maailmassa, jossa lanseerattiin käsite uusi turvallisuus. Tämä käsite oli määritelmältään täysin sama kuin laaja turvallisuuskäsitys jo nyt on.

2.2 Sisäinen turvallisuus – pelkkää arjen turvallisuuttako?

”Sisäisellä turvallisuudella tarkoitetaan sitä, että jokainen voi nauttia oikeusjärjestelmän hänelle suomista oikeuksista ja vapauksista sekä turvallisesta yhteiskunnasta ilman aibeellista pelkoa tai turvattomuutta. Turvallisuuteen liittyy sekä objektiivinen että subjektiivinen ulottuvuus. Objektiivinen turvallisuus tarkoittaa turvallisuustilannetta ja subjektiivinen turvallisuus ihmisten kokemaa turvallisuuden tunnetta.” (Turvallinen Suomi 2012, 64; 2014, 62.)

Vaikka ulkoinen ja sisäinen turvallisuus kytkeytyvätkin toisiinsa yhä tiiviimmin, on niitä hyvässä vaiheessa tarkastella myös erikseen. Tämä on tapa, jolla turvallisuutta usein eri yhteyksissä käsitellään ja määritellään (esim. Härkönen & Laitinen 2014, 194–200; Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009, 81; Turvallinen Suomi 2012, 64). Lisäksi haluan tietoisesti osoittaa, että jako on olemassa yhteistyön syventämisen ehdotuksista huolimatta jatkossakin. Poliisien ja upseereiden tehtävien jakoa on yritetty tehdä selvemmäksi hyvin usein myös jakona sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen, jossa molempien ammattikuntien tehtävät on kuvattu omiin, erillisiin toimintajärjestelmiinsä (Engeström 1987, 78). Tällä jaolla näitä ammattialoja ja näiden taustalla olevia hallinnonaloja on pidetty toisistaan erillisinä eikä suinkaan samaan toiminnankohteeseen orientoituneina. Selventämällä kuitenkin myös tässä tutkimuksessa erikseen käsitteitä sisäinen ja ulkoinen turvallisuus, tuodaan esille se, miten lähellä nämä käsitteet ovat lopulta toisiaan. Ne linkittyvät toisiinsa ja ovat osin päällekkäisiä. Tämä on globalisoitumisen seurausta, joka kyllä tiedostetaan, mutta jota arjen toiminnassa ei usein huomioida kokonaisturvallisuusajattelua enempiä tai ainakaan yli oman hallinnonalan.

Sisäinen turvallisuus ei ole minkään yksittäisen tahon, kuten poliisin aikaansaamaa turvallisuutta, kuten Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa (2012) tuodaan esille (myös Härkönen & Laitinen 2014, 194–200). Sisäinen turvallisuus lähtee ajatuksesta, jonka mukaan viranomaiset ja järjestöt tekevät yhteistyötä (Laitinen 2014, 103–104; myös Muttilainen & Huotari 2014, 243). Poliisien osalta näin tapahtuukin hyvin paljon esimerkiksi kunnissa pelastus- ja sosiaalitoimen kanssa, laajemmin tullin ja rajavartiolaitoksen kanssa. Turvallisuutta ei voida koskaan täysin ulkoistaa viranomaiselle tai muulle toimijalle, vaan se on osa kaikkien kansalaisen omaa päivittäistä toimintaa. Jo pelkkä käsite turvallisuus on laaja ja niin ovat myös asiat, jotka voidaan luetella osaksi sisäistä turvallisuutta. Siihen voidaan katsoa kuuluvan toimivat peruspalvelut, syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäisy, kaikki erilliset ryhmät kattava koulutuspolitiikka, hyvinvointia tukeva opetustoimi, nuorista ja ikääntyvistä huolehtiminen ja rakennetun ympäristön ja asuinalueiden viihtyisyys ja turvallisuus. Käytetään myös käsitettä arjen turvallisuus.

On otettava huomioon hyvin moninainen kokonaisuus, jossa kansalaisten hyvinvointi ja arki ovat keskeisiä asioita, jotta säilyy sellainen yhteiskunnallinen tila, jossa kaikilla väestöön kuuluvilla on mahdollisuus nauttia oikeusjärjestelmän takaamista oikeuksista ja vapauksista ilman rikollisuutta, häiriöitä, onnettomuuksia tai kansallisia tai kansainvälisiä ilmiöitä, jotka aiheuttavat pelkoa ja turvattomuutta (esim. Sisäinen turvallisuuden ohjelma 2012; Turvallinen Suomi 2012). Kyseessä ei näin ole pelkkä

vaaran poissaolo, vaan sisäinen turvallisuus on osa hyvinvointia (Turvallinen Suomi 2012, 64).

Se, miten sisäiseen turvallisuuteen liittyvät ongelmat voidaan katsoa osaksi laajaa turvallisuusajattelua, on siinä mielessä tärkeää, että ongelmien kasaututtua pienellekin joukolle ihmisiä, ne voivat ilmentyä kärjistyttyään yksilöä, yhteisöä ja koko yhteiskunnan turvallisuutta heikentävinä tekoina ja ilmiöinä. Puhutaan siis paljon laajemmasta asiasta kuin kokonaisturvallisuudesta silloin, kun mennään yksilöä koskeviin turvallisuusasioihin. Yksilön hyvinvoinnin lisäämisen ohella yhteiskunnan elinvoimaisuus ja kilpailukyky kietoutuvat yhteen. Turvallisuutta ajatellen yksilön turvallisuus vaikuttaa koko yhteiskuntaan ja sitä kautta turvallisuustilanteeseen maailmanlaajuisesti. (Arjen turvaa yhteistyöllä 2011; Härkönen & Laitinen 2014, 194–200.) Toisinpäin ajateltuna maailmanlaajuiset ilmiöt tulevat jossakin vaiheessa myös yksittäistä ihmistä koskeviksi turvallisuuskysymyksiksi.

Hyvän sisäisen turvallisuuden perusta on vahva sosiaalinen yhteisöllisyys, ihmisten välinen luottamus toisiinsa ja eri instituutioihin (Arjen turvaa yhteistyöllä 2011; Härkönen & Laitinen 2014, 194–195; Poliisin tulevaisuus – tulevaisuuden poliisi 2013; Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012). Varsinkin Suomessa luottamus eri instituutioihin, erityisesti poliisiin, on vahva (ks. Kääriäinen 2014, 207; Suomen vaalitutkimusportaali 2012), joten lähtökohdat viranomaistoiminnalle ja turvallisuuden luomiselle viranomaistoimin ovat ainakin tällä hetkellä hyvät. Sisäisen turvallisuuden ohjelman (2012) mukaan huolimatta vahvasta luottamuksesta instituutioihin, valtioon ja viranomaisiin, on nähtävissä myös se, että sosiaalinen koheesio rapistuu yksilökeskeisyyden sijaan, mistä on seurannut tietynlaisen hyvän ja pahan yhteisyyden vahvistuminen verkossa, sosiaalisessa mediassa. Toimivilla perus- ja hälytyspalveluilla on suuri merkitys turvallisuudelle. Tätä eivät edesauta valtion sopeuttamistoimet ja epävarma talouskehitys, jonka keskellä elämme parhaillaan. Mutta eivät pelkästään maamme omat sisäiset resurssikysymykset, vaan myös esimerkiksi maahanmuutto³⁵ globaalina ilmiönä, vaikuta sisäiseen turvallisuuteen (esim. Rapo 2012, 68–75). Kuinka kotouttaminen hoidetaan, kuinka varmistetaan se, että maahanmuutto on todellista eikä esimerkiksi rikollisuudella aiheutettua ihmiskauppaa tai terroristien soluttautumista? Kasvava liikenne Itämerellä on uhka myös Suomen luonnolle. Ulkomaiset terroristit voivat rohkaista myös suomalaisia ääriryhmiä tai vain yksittäisiä ihmisiä, kuten kouluampumistapauksissa (esimerkiksi Jokelan kouluampuminen 7.11.2007 tai Kauhajoen kouluampuminen 23.9.2008; Koskela 2009, 156–166) on käynyt.

Nämä edellä mainitut asiat ovat vain muutamia esimerkkejä moninaisista turvallisuuskysymyksistä myös sisäisen turvallisuuden viitekehyksessä. Vaikka kaikkia tapauksia ja vaarallisia tilanteita ei voida tulevaisuudessakaan estää, se ei tarkoita sitä, että ennaltaehkäisyä ei pidä tehdä ollenkaan. Mitä tahansa tehdään, se tulee tehdä tehokkaasti yhteistyössä eri viranomaisten, järjestöjen ja elinkeinoelämän kanssa. (Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012; Turvallinen Suomi 2009, 14–16.) Jotta ennaltaehkäisy onnistuisi, tarvitaan laajaa yhteistoimintaa koko yhteiskunnan tasolla niin viran-

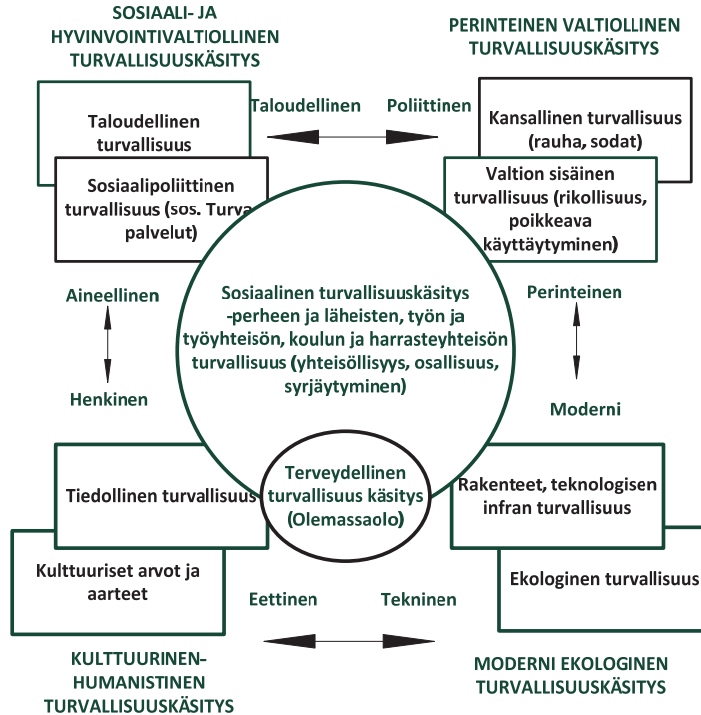
---

³⁵ Vuoden 2015 syksyllä pakolaisongelma kärjistyi koko Euroopassa. Sisäministeriön ilmoituksen mukaan vuonna 2015 Suomesta haki turvapaikkaa 33 000 ihmistä, kun määrä vuonna 2014 oli noin 3600 hakijaa.

omaisten kuin muiden toimijoiden välillä. Valitettavasti ennaltaehkäisevästä työstä on helppo säästää ei-lakisääteisenä tehtävänä, jos jostakin täytyy säästää.

Sisäinen turvallisuus korostaa ulkoisesta turvallisuudesta erillisenä turvallisuuden sektorina arjen turvallisuutta, jota tarkastellaan sekä objektiivisen että subjektiivisen turvallisuuden kautta. Objektiivisella turvallisuudella tarkoitetaan turvallisuustilannetta ja subjektiivisella ihmisten kokemaa turvallisuudentunnetta. Olennaista on, että turvallisuuteen liittyvien asioiden lisäksi ihmisillä on tunne, että kun jotakin tapahtuu, nämä asiat toimivat edelleen. Ihmiset kokevat yhä tärkeämmäksi asiaksi turvallisuuden, jossa olennaista on vaaran poissaolo, mutta myös hyvinvointi. Hyvä työ ja toimeentulo edistävät alueellista ja paikallista elinvoimaisuutta ja tätä kautta lopulta sisäisen turvallisuuden kokonaisuutta (esim. Härkönen & Laitinen 2014, 194; Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö murroksessa 2010).

Valtion tehtävä on Niemelän ja Lahikaisen (2000, 26) mukaan sisäisen turvallisuuden eli toisin sanoen sisäisen järjestyksen ylläpitäminen sekä kansalaisten fyysisen koskemattomuuden ja oikeuksien suojaaminen. Poliisin ja oikeuslaitoksen tehtävänä on tämän perinteisen, kapeaksikin kutsutun turvallisuuskäsitelmän mukaan suojella kansalaisia rikollisuutta ja väkivaltaa vastaan. Poliittisella tasolla ajateltuna nämä asiat kuuluvat sisäpolitiikan alaan, ja tämä tekee eroa entistä vahvemmaksi ulkoiseen turvallisuuteen nähden. Äärimuodoissaan järjestys ja kuri voisivat johtaa poliisivaltioon, mutta oikein toteutettuna on kyse oikeusvaltiosta ja sen toiminnasta ihmisten arjen turvallisuuden takaajana. Suomi nähdäänkin poliisivaltion sijaan oikeusvaltiona, jossa poliisi turvallisuuden takaajana on tärkeä ja luotettava taho (ks. Poliisibarometri 2013). Ennakoivasti on vaikea sanoa, mitä upseereiden entistä laajempi toiminta poliisin yhteistyökumppanina merkitsisi. Voisiko se olla askel sotilasvaltion suuntaan ainakin ihmisten ajatuksissa, tai kuten Valtonen (2010) tuo esille, voisiko se olla kompleksiväisempi tapa toimia kuin vain toimia oman verkoston sisällä? Nämä ovat asioita, joita ei haluta lisääntyvällä yhteistyöllä lähteä hakemaan.

Kuva 8. Laajenevan turvallisuuskäsityksen kehikko (Niemi & Lahikainen 2000, 27)

Kuvasta 8 voimme nähdä yhden tavan jaotella turvallisuutta kuuteen eri sektoriin, jotka ovat perinteinen, kapea turvallisuuskäsitys, sosiaalinen, hyvinvointivaltiollinen turvallisuuskäsitys, kulttuurinen, humanistinen turvallisuuskäsitys, moderni, ekologinen turvallisuuskäsitys, sosiaalinen, yhteisöllinen turvallisuuskäsitys, terveydellinen ja eksistenttinen itseturvallisuuskäsitys. Nämä kaikki voidaan luokitella osaksi inhimillistä turvallisuutta erotuksena kansallisesta turvallisuudesta, turvallisuuden politiikasta tai turvallisuuden instituutioista. Tällainen jaottelu on hyvä avaamaan sisäisen turvallisuuden moninaisuutta ja sitä, minkä tehtävän kanssa sisäinen turvallisuus painii ja mitä asioita sisäisen turvallisuuden piirissä pitää ottaa huomioon³⁶.

Mikäli tarkastelisimme turvallisuutta vain instituutioiden kautta, jako olisi tämän tutkimuksen puitteissa huomattavasti helpompi tehdä. Tämän jaon perusteella tarvitsisi löytää vain eri toimijoiden työn kautta jako sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen. Tässä tutkimuksessa taustalla ovat toki instituutiot, eli poliisi ja Puolustusvoimat, Maanpuolustuskorkeakoulu ja Poliisiammattikorkeakoulu, mutta tehtäväkenttä ja

³⁶ Sisäisen turvallisuuden moninaisuudesta kertovat myös strategiat, kuten Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö murroksessa 2010; Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012 ja monet muut Sisäministeriön julkaisut turvallisuudesta ja turvallisuuden ennaltaehkäisystä. Myös Mäkinen 2005.

turvallisuuskenttä tulevat vielä vahvana vaikuttavan perinteisen määritelmän, eli sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden määritelmän, kautta.

Sisäisen turvallisuuden haasteet ovat tänä päivänä mitä suurimmissa määrin yhteydessä ulkoiseen turvallisuuteen (Härkönen & Laitinen 2014, 195). Uhkien syntymistä ennaltaehkäistään ja hallitaan kansainvälisesti sekä ulko- että turvallisuuspoliittisin keinoin, mutta myös käytännön tasolla eri turvallisuusviranomaisten välillä. Ennaltaehkäisy vaatiikin koko yhteiskunnan sisäistä yhteistyötä. Sisäisen turvallisuuden hyväksi tehtävä kansainvälinen työ tukee myös ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteita. Esimerkiksi kriisinhallintaan osallistumisessa voi olla myös Suomen sisäiseen turvallisuuteen vaikuttavia puoltavia seikkoja. Oikeus- ja sisäasiat tuotiin Euroopan unionin toimivaltaan Lissabonin sopimuksella vuodelta 2009. Euroopan unionin oikeus- ja sisäasioiden kehittämistä tukevat myös pelastustoimi ja kansainväliset katastrofi- ja pelastusvalmiudet. Sisäisen turvallisuuden haasteita on pyritty hallitsemaan ja ennaltaehkäisemään yhteisellä viisumi-, maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikalla, ulkorajavalvonnalla ja lainvalvontaviranomaisten operatiivisen tason yhteistyötä tiivistäen. Sisäinen turvallisuusympäristö on moniulotteinen ja yhteen kietoutunut kokonaisuus, jossa kaikkia turvallisuusriskejä ei voida koskaan täysin ennaltaehkäistä tai poistaa. Ennaltaehkäisy auttaa ja kannattaa kaikesta huolimatta. Kyky paljastaa ja estää rikoksia ja onnettomuuksia sekä niiden seurauksien hallinta ovat olennainen osa toimivaa yhteiskuntaa. Myös yhteiskunnan kyky toipua turvallisuutta vaarantaneista tilanteista on pidettävä kunnossa, ja tähän juuri tämänhetkinen kokonaisturvallisuuskin tähtää. (Arjen turvaa yhteistyöllä 2011; Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012; Turvallinen Suomi 2012; 2014.)

2.3 Ulkoinen turvallisuus – ulkoa tulevaa uhkaa vastaan

Niemelän (2000, 21–36) mukaan ulkoinen turvallisuus on kuulunut perinteiseen, kapeaan turvallisuuskäsitykseen, jossa kyse on ollut valtion tehtävästä suojella kansalaisiaan ulkoisilta uhilta. Rajauksen omaisesti käytän jakoa upseerit – poliisi, ulkoinen turvallisuus – sisäinen turvallisuus siitäkin huolimatta, että rajapinnat eivät toimi noin karkeasti kummankaan työssä. Niemelän mukaan tämä kapea turvallisuuskäsitys rajataan vain niin sanottuun turvallisuuspolitiikkaan, jota valtiot harjoittavat. Toimijoita tässä ovat Puolustusvoimat, puolustusliitot, Yhdistyneet kansakunnat tai NATO. Perinteisen turvallisuuden sanotaan olevan ulko- ja puolustuspoliittista turvallisuutta, jonka päätehtävänä on taata kansallinen vapaus ja itsenäisyys. Globalilla tasolla tavoitteena on maailmanrauha. Turvallinen kansakunta on sellainen, jossa sodan uhka tai vaara on erittäin pieni eikä sitä tarvitse ajatella jokapäiväisessä elämässä. (Niemelä & Lahikainen 2000, 25–26.) Kansallinen turvallisuus voi olla Laitisen määritelmän (1999, 100) mukaan uhattuna, jos jotkut kansakunnan tärkeimmistä arvoista vaarantuvat ulkoapain tulevien tapahtumien vuoksi. Myös sisällä tapahtuvat asiat voivat kärjistyessään kasvaa ja vaikuttaa ulospäin.

Politiisessa kielessä turvallisuuden suhteellinen käsite on esiintynyt seuraavilla tasoilla, joista ensimmäisenä tasona on yksilön taso eli yksilön turvallisuus, seuraavana tasona valtiollinen turvallisuus ja kolmantena kansainvälinen turvallisuus (Koskela

2009, 59, Ruhala 1977, 20–29). Ulkoista turvallisuutta käsiteltäessä puhumme usein kakkos- ja kolmostasosta ja sisäisestä turvallisuudesta puhuttaessa liikumme ykkösta-solla. Tämä jako on murenemassa sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden keskinäisriippu-vuuden myötä, mutta perinteisessä jaossa tämä ero on vielä olemassa. Rusasen (2000, 308) mukaan maailmanpoliittisella tasolla liikuttaessa voidaan nähdä kaksi erillistä turvallisuuden tarkastelujaksoa: toisen maailmansodan jälkeinen käsitys, joka mielletään usein perinteiseksi näkemykseksi turvallisuudesta, ja uudempi, jossa laaja-alaisuus alkaa näyttäytyä käsitteen turvallisuus määrittelyssä. Tämä uudenlainen tur-vallisuuskäsitys on alkanut kattaa laajasti asioita, joita ennen ei edes mielletty tur-vallisuuteen kuuluviksi. Tällaisia asioita voidaan ajatella olevan esimerkiksi ympäris-tökäytöksen.

Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta puhuttaessa voidaan puhua myös siihen liittyvistä tärkeimmistä tehtävistä. Nämä tärkeimmät tehtävät ovat Suomen itsenäisyyden, alueellisen koskemattomuuden ja perusarvojen turvaaminen, väestön turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä yhteiskunnan toiminnan ylläpitämi-nen. (Turvallinen Suomi 2012, 40.) Ulkoisen turvallisuuden on katsottu perinteisesti kuuluvan Puolustusvoimille, joten voidaan ajatella myös niin, että ulkoinen turvalli-suus on yhtä kuin Puolustusvoimien tehtäväkenttä, jossa tehtävät ovat Suomen soti-laallinen puolustaminen, osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja se, mikä mielletään enemmänkin sisäisen turvallisuuden alueeksi kansainvälisestä näkökul-masta huolimatta, on muiden viranomaisten tukeminen (esim. laki puolustusvoimista 551/2007). Omien kansalaisten turvallisuudesta pidetään huolta Puolustusvoimien toimesta niin kansainvälisesti, viranomaisavun antamisen myötä ja asevelvollisten koulutuksellisen tehtävän myötä. Ei voida sanoa, että jokin ulkoisen turvallisuuden uhka pysyisi Suomen rajojen ulkopuolella, vaan uudet turvallisuushaasteet ylittävät usein rajat. (Ahoniemi 1999; Krogars 2000, 18; Turvallinen Suomi 2012, 40.) Tämä näkökulma nousee esille myös määriteltäessä sisäistä turvallisuutta ja perusteltaessa sen kuulumista osaksi laajaa turvallisuutta. Myös sisäinen turvallisuus vaikuttaa rajat ylittävästi yhä laajemmin (ks. Laitinen 2012, 15–24).

Samalla, kun Suomen sotilaallinen toimintaympäristö on muuttunut ja laajentunut, myös Puolustusvoimien tehtäväkenttä on monipuolistunut ja kansainvälistynyt (Limnell 2010, 187; Törnudd 1999, 46–50). Sotilaallisena toimintaympäristönä voi-daan ajatella olevan oma alue, lähialue, kansainvälinen toimintakenttä sekä tulevai-suudessa kyberalue, josta Laitinen (2012, 17) puhuu käsitteellä yhteiskäyttöalueet. Tulevaisuudessa myös avaruus voi olla yhteisenä toimintaympäristönä. Onhan ava-ruus oikeudesta jopa väitelty, joten tämäkin näkökulma ei varmasti tulevaisuudessa ole täysin poissuljettu (Viikari 2007). Euroopan unioni on tämän hetken tärkein ul-kkoisen turvallisuuden viitekehys ja vaikutuskanava. Myös Yhdistyneiden kansakunti-en kautta Suomi on aktiivisesti mukana kansainvälisen turvallisuuden luomisessa. Suomen puolustus perustuu kuitenkin viime kädessä omaan, uskottavaan kansalli-seen puolustuskykyyn, jolla taataan turvallisuusympäristömme vakaus jatkossakin. Tämä taas perustuu ainakin vielä yleiseen asevelvollisuuteen ja koko maan kattavaan alueelliseen puolustukseen. (Suomen puolustus 2020-luvulla 2014; Turvallinen Suo-mi 2012; 2014.) Vaikka ulkoiseen turvallisuuteen linkittyvät asiat, varsinkin yleinen asevelvollisuus, on mielenkiintoa herättävän keskustelun alainen juuri nykyään (esim.

Mäkinen 2013, 9–26), pidetään vielä tärkeänä, että Suomen turvaaminen onnistuu tilanteen niin vaatiessa (Suomen puolustus 2020-luvulla 2014, 1–5).

Limnellin (2009) ja Kerttusen (2007) uhka-analyyseista ja ulkoisen turvallisuuden määritelmistä tulee hyvin selväksi se, että tietyn ajanjakson ulkoisen turvallisuuden suuntaaviat löytyvät valtion virallisesta kannanotosta, joka taas on löydettävissä valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisesta selonteosta, joista viimeisin on vuodelta 2012. Riipinen (2008, 1) tuo esille kokonaisuampa puolustuksen käsitteen muuttumista käsittelevässä tutkimuksessa eri määritelmien kulttuurisidonnaisuuden ja historiallisuuden, mikä on syytä muistaa myös turvallisuus-sanan määrittelyssä. Itse tarkentaisin määritelmien sidonnaisuutta vielä poliittisen tilanteen ja ilmapäiriin kautta, johon myös Limnell (2009) tutkimuksessaan viittaa. Koko Euroopan unionin jäsenmaiden yhteinen käsitys turvallisuuspolitiikasta, joka on tärkeimpiä viitekehyksiä myös Suomelle, on löydettävissä Euroopan unionin yhteisistä turvallisuusstrategioista (2009). Asiakirjoissa painotetaan uhkia, jotka kohdistuvat Suomeen. Aseellisen voimankäytön mahdollisuutta maattamme kohtaan ei ole poistettu, sillä se on edelleenkin olemassa. Uhka on viimeaikaisia Ukrainan tapahtumia lukuun ottamatta ollut lähihistoriassa suhteellisen pieni, mutta se antaa perustelua kiristyvässä resurssikilpailussa Puolustusvoimien toiminnalle (esim. Suomen puolustus 2020-luvulla 2014; Turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012).

Muiden viranomaisten auttaminen on Puolustusvoimien tärkeimpiä tehtäviä tämän päivän Suomessa. Tämä ei yksinään kuitenkaan tuo olemassaolon oikeutusta tälle professionille. On siis oltava jotakin muuta, ja se muu on ulkoinen turvallisuus ja ulkoa tuleviin uhkiiin varautuminen, joka tällä hetkellä on erittäin voimakkaasti esillä esimerkiksi Ukrainassa tai Syyriassa tapahtuvien asioiden vuoksi. Uhkien keksiminen ei voi kuitenkaan olla itse tarkoitus, vaan tarpeen on oltava todellinen, kuten tällä hetkellä näyttääkin olevan (Suomen puolustus 2020-luvulla 2014). Puolustusvoimille on tärkeää pitää yllä käsitystä sodan uhkan mahdollisuudesta, vaikka se ei akuutti tietyllä hetkellä olisikaan, sekä kriisinhallinnasta kansainvälisten ongelmien ratkaisukeinona. Sisäministeriö nostaa esille kansalaisten kokemia uhkia, joihin ministeriön omat viranomaistoimijat vastaavat. Tällä luodaan oikeutus myös poliittisesti esimerkiksi sisäisen turvallisuuden asioissa poliisiin toiminnalle. Ulkoapäin tulevat rajat ylittävät uhkat ja uudet uhkat nousevat kuitenkin esille puhuttiin sitten ulkoisesta tai sisäisestä turvallisuudesta (myös Laitinen 2012, 19–20). Terroristi voi iskeä missä päin maailmaa tahansa, myös Suomessa, vaikka täällä uhkan katsotaan tällä hetkellä olevan hyvin pieni. Pandemia leviää kaukaa Suomeenkin. En usko, että tämä jättää Suomea rauhaan vain valtiollisten rajojen kunnioittamiseksi. Ilmastonmuutos voi johtaa yhä suurempiin määriin ilmastopakolaisia, joiden matka suuntaa lopulta myös Suomeen. Osataanko tämän perusteella oikeasti enää sanoa, onko kyse vain ulkoisesta turvallisuudesta? (Myös Kerttunen 2007, 4–5; Laitinen 2012 15–27.)

2.4 Turvallisuuskenttä muuttuu – kohti laajaa, yhteistä turvallisuutta

”Keskinäisriippuvaisessa maailmassa useat turvallisuushaasteet ja -uhkat ovat valtioiden rajat ylittäviä ja vaikutuksiltaan laajoja, niiden hallinta vaatii perinteisen turvallisuuspolitiikan keinojen ja sotilaallisen puolustuksen lisäksi muita toimenpiteitä.” (Sisäinen turvallisuuden ohjelma 2012, 10)

Ennen kuin voimme miettiä kahden tarkastelun kohteena olevan turvallisuusviranomaisen, eli poliisin ja upseerin, työnkuvan ja yhteistyön muuttumista, meidän on hyvä tiedostaa se, miten ylipäänsä turvallisuuteen liittyvät asiat ovat muuttuneet ja miten nämä muutokset globalistuvassa maailmassa vaikuttavat Suomen turvallisuuden muutoksiin (esim. Laitinen 2012, 15–24). Lähtökohtana on tuoda esille muutos sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden erottelusta kohti laajaa turvallisuuskäsitystä, yhteistä turvallisuutta. Upseereilla tämä tarkoittaa tehtäväkentän laajenemista sotilaallisesta maanpuolustuksesta kohti yleistä turvallisuusasiantuntijuutta, jossa esimerkiksi muiden viranomaisten auttaminen ja kriisinhallinta tehtävinä korostuvat. Poliiseilla tämä muutos on yhteydessä globalisaatioon ja rajat ylittävän rikollisuuden vaikutuksiin (Laitinen 2012, 19). Tämän vuoksi poliisien tehtäväkenttä ei ole vain sisäistä turvallisuutta käsitteen perinteisessä merkityksessä eikä upseereiden ulkoista turvallisuutta, vaan tehtäväkentät ovat laajempia ja moninaisempia (Koskela 2009, 60; myös Alkiora 2014, 76) sekä yhteistoimintaa edellyttäviä.

Kylmän sodan päättyminen ja Neuvostoliiton hajoaminen vaikuttivat koko maailman ja varsinkin Euroopan turvallisuuspoliittiseen kehitykseen. Sodan vaaran koettiin vähentyneen, ja esille nousivat uudet paikalliset ja alueelliset konfliktit eli niin sanotut uudet turvallisuusuhat (esim. Kaldor 2007, 1–12; Raitasalo 2008; Shaw 2008; Visuri 2008; myös Airaksinen 2011b, 16–39). Sinällään uhkat eivät olleet mitenkään uusia, mutta sodan uhkan väistyessä ainakin hetkellisesti uudet turvallisuusuhkat saivat aseman turvallisuuskeskustelussa. 1990-luvun alussa huolenaiheeksi nousi uuden turvallisuusympäristön epävarmuus ja monimuotoiset turvallisuusongelmat. Poliittiset ja taloudelliset uudistuksen havaittiin epätasaisiksi, epävarmoiksi ja haasteellisiksi. Yhä enemmän asioita alettiin nähdä poikkivaltiollisesti, ja tämä lisäsi yhteistyön lisäksi valtioiden riippuvuutta toisistaan. Jo tässä vaiheessa kiinnostuksen kohteeksi nousivat taloudelliset intressit, jotka näyttivät vaativan yhteisiä ponnisteluja eri maiden välillä. Tässä vaiheessa vielä kansallinen päätäntävalta säilyi turvallisuuspolitiikan perustana. 1990-luvun puolessa välissä turvallisuusongelmien ratkaisussa haluttiin valtioneuvoston selontekoa Turvallisuus muuttuvassa maailmassa (1995) myöten korostaa laaja-alaisempaa turvallisuuden käsitettä. Vuoden 1997 selonteossa listattiinkin tämän jaon mukaisesti muuttuneen toimintaympäristön niin sanottuja uusia uhkia turvallisuudelle. Mukaan tulivat esimerkkeinä rajat ylittävä rikollisuus, pakolaisongelma, ympäristöongelmat ja aseelliset selkkaukset. Kaikesta huolimatta Suomen itsenäisyyden säilyttäminen on ollut tärkeimpiä asioita eri selonteoissa. (Aho-niemi 1999; Kerttunen 2007; Rüpinen 2008, 29–33; Suomen puolustus 2020-luvulla 2014; Valtonen 2013, 11–13.)

Globaali toimintaympäristö ja siinä tapahtuvat muutokset heijastuvat myös Suomeen joko suoraan tai viiveellä. Tämä on yksi syy, miksi toimintaympäristön muutosten globaalia näkökulmaa ei sovi unohtaa puhuttaessa myöskään sisäisen turvallisuuden toimintaympäristöstä ja sen muutoksista. Ihmisten ja organisaatioiden toimintaympäristö on laajempi ja kansainvälisempi kuin ennen (Laitinen 2012, 15–24; Mäkinen 2010; Porras 2008, 2; Valtioneuvoston periaatepäätös kokonaisturvallisuudesta 2012, 5.) Muutosta on tapahtumassa maiden voimasuhteissa, hallintarakenteissa sekä arvojärjestelmissä. Länsimaat joutuvat muiden maiden kanssa miettimään vastuunjaon kysymyksiä sekä yhteistyötä konfliktien ratkaisussa, globaalien ongelmien hallinnassa sekä arvojen kilpailussa. Resurssikilpailu jatkossa vain kiihtyy eri maiden välillä, ja taloudellisen vallan painopiste muuttuu koko ajan. (Turvallinen Suomi 2012, 12–14.) Kansainvälinen toimintaympäristö on monitahoisempi verrattuna siihen, mikä tilanne oli suurvaltojen vastakkainasettelun myötä. Esimerkiksi niin sanotut uudet uhkat ovat siirtäneet painopistettä perinteisestä valtioiden välisestä sodasta tilanteisiin, joissa ei enää tiedetäkään vastustajaa, tai tilanteisiin, joissa ei tunneta sääntöjä eikä kunnioiteta vastapuolta. (Esim. Kaldor 2007; Ramsbotham & Woodhouse & Miall 2008; Shaw 2008.)

Turvallinen Suomi (2012, 14–15) nostaa esille erillisenä Suomen toimintaympäristöä ja globaalia maailmaa analysoitaessa myös Euroopan tason merkityksen turvallisuuskeskustelussa. Tämä taso on myös poliisin työssä merkityksellinen tämän päivän toiminnassa (Hämäläinen 2012, 27–38). Usein turvallisuusympäristöstä puhuttaessa jako keskittyy joko globaaliin tai kansalliseen tasoon eikä Euroopan unionin tasoa nähdä erillisenä, niin sanottuna väliportaan tasona. Tarkentava jako selventää kuitenkin vielä paremmin voima- ja yhteistyösuhteita kuin pelkkä jako alueelliseen ja globaaliin, koska Euroopan unionin jäsenyys on hyvin keskeinen tekijä Suomelle, puhuttiin sitten sisäisestä tai ulkoisesta turvallisuudesta. Euroopan unioni on osin myös osatekijä siihen, miksi ulkoinen ja sisäinen turvallisuus ovat limittyneet yhä enemmän, ja siksi tämä taso tulee huomioida. Sekä sisäiseen että ulkoiseen turvallisuuteen liittyen yhteistyötä on lisätty ja syvennetty koko Euroopan unionin olemassaolon ajan. Kysymykset kriisivarautumisesta ovat koko Euroopan unionin kattavia kysymyksiä, samoin kuin globaalit, rajat ylittävät turvallisuusuhkat. Varsinkin unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikka on merkityksellinen Suomen kokonaisturvallisuuden kannalta erilaisine avunanto- ja yhteisvastuulausekkeineen. Yhteisen valuutan vahvana säilyttäminen ja kriisimaiden auttaminen on erityisen kuuma aihe tämän hetken poliittisessa keskustelussa, pakolaiskysymyksestä puhumattakaan.

Vaikka ensilukemalta edellä mainitut seikat voivat vaikuttaa hyvin kaukaisilta yksittäisen ihmisen arjesta ja tässä tutkimuksessa varsinkin turvallisuusteemaan kuulumattomilta asioilta, näin ei todellakaan ole. Uutisista olemme saaneet huomata viimeisten vuosien (2013–2014) aikana, miten taloudellinen tilanne on kärjistänyt ihmisten oloja ja synnyttänyt voimakkaita levottomuuksia erityisesti Kreikassa ja Espanjassa. Tai olemme saaneet kohdata vuoden 2015 aikana pakolaisten hallitsemattoman liikkumisen seuraukset myös Suomessa. Voidaan puhua sosiaalisesta turvallisuudesta tai turvattomuudesta, mikä on usein seurausta globaaleista tilanteista. Ja mitä muuta sosiaalinen turvallisuus on kuin yksilöön vaikuttavaa turvallisuutta, vaikka vaikuttimena olisikin globaali maailmantilanne. Tutkimusten mukaan varsinkin suomalaiset

uskovat sosiaalisen turvallisuuden ja hyvinvointivaltion suhteeseen. Suomalaisten mukaan tällä turvallisuuden ja hyvinvoinnin keskinäisriippuvuudella perustellaan sitä, että valtio voi olla se, jota tarvitaan luomaan niin sosiaalista turvallisuutta kuin yleistä turvallisuutta. (Virta 2007, 41.)

Kansallista toimintaympäristöä tarkasteltaessa turvallisuuskeskustelussa nousee esille julkisen rahoituksen niukkuus, keskinäisriippuvuus sekä erikoistumiskehitys (esim. Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012; Takala 2014, 35–41; Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010; Valtioneuvoston periaatepäätös kokonaisturvallisuudesta 2012). Nämä ovat vain muutamia mainintoja siitä, mitä joudumme käsittelemään silloin, kun puhumme Suomen sisäisestä toimintaympäristöstä ja turvallisuusympäristön muutoksesta. Puolustusvoimauudistusta sekä poliisin rakenneuudistusta perusteltiin usein toiminnan tehostamisella, mutta hyvin pitkälle tulevaisuuden toimintaa määrittää julkisen talouden tilanne ja sekä Puolustusvoimille että poliisitoiminnalle osoitettu toiminnan rahoitus. Julkisen talouden huono tilanne ja jaettavien resurssien niukkuus eivät ole ainoa syy tarkastella turvallisuusympäristön muutosta ja sen vaikutusta yhä tiiviimpään yhteistyöhön, vaan yhteistyön uudelleen tarkastelulle on perustelut myös kansainvälisen toimintaympäristön muutoksen vaikutuksissa niin poliisin kuin upseerinkin työnkuvaan. Samalla kun kansallinen ja kansainvälinen, sisäinen ja ulkoinen toimintaympäristö ovat lähentyneet toisiaan eikä niitä voi enää jyrkästi erottaa toisistaan, myös poliisin ja upseerin työnkuvasta on löydettävissä yhä enemmän yhteisiä rajapintoja eli niin kutsuttuja harmaita alueita ja yhteisiä tehtäviä (esim. Niemelä & Lahikainen 2000). Näin tapahtuu ainakin silloin, kun puhutaan ylempien toimijoiden laaja-alaisemmista tehtävistä. Perustehtäviä on syytä tarkastella myös erikseen.

Valtosen (2013) mukaan kokonaismaanpuolustuksen termi tuli tiensä päähän vuoden 2012 lopulla. Vielä 2009 kokonaismaanpuolustus oli virallinen kansallisen varautumisen malli. Kansainvälisestäkin mitattuna ajatus oli edistyksellisen laaja-alainen jo tässä vaiheessa. Terminä käsite alkoi kuitenkin vanhentua, sillä sanalle ominaiset sota ja maanpuolustus eivät enää olleet entisissä määrin keskiössä kylmän sodan jälkeen³⁷. Vuosituhannen alussa kokonaisturvallisuus käsitettiin laajan turvallisuuden kautta. Yhteiskunnan varautuminen sotilaallisiin ja muihin uhkiin vaihtui käsitteeseen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisesta. Toimintaympäristön kompleksisuus ja sitä kautta turvallisuus-käsitteen laaja-alastuminen tarkoittaa tänä päivänä myös toimijakentän laaja-alastamista. Jotta turvallisuussuhkat ymmärretään muuttuvassa maailmassa ja niihin ehditään reagoida oikeilla toimilla, tietojen vaihto ja yhteistyö ovat nykypäivän toiminnan edellytys. Kuten Valtonen sanoo, turvallisuusprofessoiden on tultava mukavuusalueidensa ulkopuolelle ja ylitettävä oman professionsa toiminnan rajat. Mikäli halutaan olla ennaltaehkäisevässä roolissa, silloin täytyy ymmärtää se, että verkostojen ja niiden viestinnän osuus kasvaa väistämättä. (Valtonen 2013, 11–13.)

---

³⁷ Aseellisten selkkausten todennäköisyys on lisääntynyt vuoden 2015 aikana. Eli tilanne on kärjistynyt uudestaan esimerkiksi Ukrainan sodan myötä.

Limnell (2010, 187) tuo esille kansainvälisyyttä ja globalisaation tuomaa muutosta, joka vaikuttaa hänen mukaansa upseerin uraan väistämättä. Vahvistuva globalisaatioprosessi on Härkösen ja Laitisen (2014, 195) mukaan vaikuttavana tekijänä myös poliisien työnkuvan muutoksessa. Tutkimuksen perusteluissa yritetään tuoda esille upseerin toimintaympäristöön vaikuttavalla globalisaatiolla myös omien rajojen sisäpuolella tapahtuvaa yhteistyötä ja sen kasvavaa merkitystä jatkossa. Tämä siksi, että kaikki se, mitä maailmalla tapahtuu, vaikuttaa myös Suomeen ja viranomaisten toimintaan täällä. Limnellin (2009) esiintuoma keskinäisriippuvuuden lisääntyminen turvallisuusalueella ja ylipäänsä yhteistyön lisääntyminen on sovellettavissa myös meidän omiin viranomaisiimme eikä vain kansainvälisesti. Väestön ikääntyminen, kansainvälistyminen, teknologinen kehitys, ympäristötietoisuus ja riskitietoisuus ovat jo muutaman vuoden olleet osa sisäisen turvallisuusympäristön muutosta koskevaa keskustelua. Kansainvälistyminen on yksi asia, joka tuo rajoja ylittäviä ulkoisia turvallisuuskysymyksiä Suomeen, puhumattakaan pakolaisongelmasta vuonna 2015. Valtioiden rajat eivät enää suojaa ympäristöuhilta, energian saannin ongelmilta, kansainväliseltä rikollisuudelta tai terrorismilta. Toimintaympäristön muutos on lähentänyt näin sekä sisäisen että ulkoisen turvallisuuden määritelmää turvallisuushallinnon tasolla. Harmillista kyllä, se ei vielä lähennä erillisten hallinnonalojen toimijoita näiden sisällä. (esim. Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö muutoksessa 2010; myös Laitinen 2012, 15–26.)

Voimme vain arvailla, kauanko kansainvälisen järjestyksen muutos jatkuu. Muutos on yleensä pysyvää, koska se voimasuhteita, hallintarakenteita tai arvojärjestelmiä. Uuden vastuunjaon myötä yhteistyö konfliktien ratkaisussa, globaaleissa ongelmissa ja resurssikilpailussa säilyy haasteena ja nousee uusien yhteistyömuotojen keskiöön. Taloudellinen valta siirtyy samalla, kun taloudellisen globalisaation merkitys myös Suomen talouteen korostuu. Suurvaltakonfliktien uhka säilyy matalana toivottavasti jatkossakin, mutta alueelliset kriisit oletettavasti vain lisääntyvät. (Kerttunen 2007, 1–5; Turvallinen Suomi 2012, 12.)

Laaja-alaisuus ei siis tarkoita sitä, että entiset painopisteet turvallisuuden luomisessa ja takaamisessa tai edes yhteistyötoiminnassa olisivat huonoja tai ne olisi syytä unohtaa. Jatkossakaan upseerit eivät ole poliiseille se ainoa oikea kumppani eivätkä poliisit upseereille. Nämä ovat kumppanuuksina vain yksi muiden joukossa, ja tämä on syytä muistaa tämän tutkimuksen painopisteistä huolimatta. Ajatuksena tässä työssä kuitenkin on ulottaa asioiden tarkastelu omien totuttujen toimintojen ulkopuolelle, lähinnä tässä tutkimuksessa oman hallinnonalan sektorin ja tuttujen yhteistyökumppaneiden ulkopuolelle muulloinkin kuin erikseen sovittavissa Turvallisuuskomitean kokouksissa, yhteistoimintatarjoituksissa tai poikkeustilanteissa. Ehkäpä tätä normaalin toiminnan sisällä tehtävää yhteistyötä jo on myös poliisien ja upseereiden välillä, mutta aineistojen avulla tekemäni analyysin perusteella se ei vielä ole nähtävissä (myös Branders 2016).

Turvallisuusympäristö voidaan myös jakaa koskemaan valtiota, yhteiskuntaa tai väestöä. Eli vaikka puhunkin viranomaisten tehtävästä turvallisuuden ensisijaisena takajana, niin kansalaista itseään ei ajatuksen tasolla sovi unohtaa. Tämän jaon mukaisesti käsitteen sisällä olevat asiat on helpompi kohdistaa johonkin toimintaan tai toimi-

jaan. **Kuva 9** antaa ymmärtää sen, että turvallisuus on monen asian summa ja se liikkuu sisältä ulospäin ja ulkoa sisälle päin. Yksilöturvallisuuteen vaikuttavat hyvin pienetkin asiat, kuten katulamppujen palaminen yöllä pimeällä tai turvalukko ovessa. Lisäksi yksilöturvallisuuteen vaikuttavat isot, globaalit asiat, kuten ruokakriisit, kansainvälinen terrorismi, maailmanlaajuinen finanssikriisi ja niin edelleen. Nämä kaikki vaikuttavat toisiinsa alati keskinäisriippuvaisesti. Jos yksilöllä on paha olla, se voi jossakin vaiheessa vaikuttaa koko maata koskevaan turvallisuuteen yksilöiden yhdistyttyä tuomaan esille omat ongelmansa. Vaikutus toimii myös toisinpäin. Turvallisuus-käsitteen määritelmän liikkuminen on asia, jonka takia en halua tässä tutkimuksessa irrottaa turvallisuuden yksilötasoa erilleen kansallisesta ja globaalista. Tämän vuoksi lähtökohta tutkimuksessa on laaja turvallisuuskäsitys ja ymmärrys siitä, että ei ole vain sisäistä tai vain ulkoista turvallisuutta tai uhkaa, joka tuntee valtiomme rajat ja vieläpä kunnioittaa niitä.

Kuva 9. Uhkien ja turvallisuuden jakautuminen (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 15)

Turvallisuuteen vastaaminen ja varautuminen pitäisi tapahtua poikkihallinnollisesti sekä yhteiskunnan eri toimijoiden yhteistyönä, kuten osittain jo onkin. Uhkat, jotka vaikuttavat turvallisuuteen, voidaan käsitellä aiheuttajan, ilmenemismuodon tai vaikutusten kannalta. Turvallisuuteen vaikuttavat tekijät voivat esiintyä itsenäisinä, samanaikaisina tai toistensa jatkumoina, tarkoituksellisina tai ilman tarkoitusta. Ennustettavuus on usein hankalaa, jos jotakin turvallisuuteen vaikuttavaa sattuu. Ennen tapahtumia on vaikea analysoida niin syitä, lähteitä, täsmällisiä kohteita, tavoitteita, ilmenemisen laajuutta, seurannaisvaikutuksia kuin siirtymistä tasolta toiselle. Jokainen yksittäinen ihminen, kuten valtiokin, tekee erilaisia uhkamallien analyyseja ja yrittää tunnistaa erilaisia häiriötilanteita, minkä avulla voidaan kenties välttää tapah-

tumia, jotka vaarantavat hetkellisesti tai alueellisesti joko yhteiskunnan tai yksilön turvallisuutta. Usein tilanteiden hallinta kuitenkin tarkoittaa viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistoimintaa ja viestintää, sillä kuten Laitinen (2012, 18) sanoo, turvallisuusympäristön muutoksen takia kukaan ei enää pärjää nykyisiä menettelytapoja noudattaen paikallisesti tai valtionhallinnossa. Kaikkien toimijoiden mukaan ottaminen tarkoittaa, että päällekkäisyydet saadaan näkyviin ja mahdollisesti yhdistetään niin taloudelliset kuin tekijöidenkin voimat. Virran (1989, 3) mukaan yhteistyötä eri toimijoiden kanssa on erityisesti poliisien osalta ollut jo olemassa erittäin paljon joh-tuen laajasta tehtäväkentästä. Yhteistyö ei ole myöskään rajoittunut pelkästään laki-sääteisiin tehtäviin. Turvallisuus ei ole uhattuna ainoastaan häiriö- tai poikkeustilan-teissa, vaan myös normaalioloissa, jokapäiväisessä elämässä. Normaaliolojen tapah-tumia hoidetaan viranomaisten tavanomaisilla toimilla, eikä toimintavaltuuksiin tar-vitse puuttua. Usein tämä toiminta on kuitenkin satunnaista eikä rakenteiden pysyvä osa. Normaaliolojen toiminta on kuitenkin poikkeustilanteiden pohja, ja tämänkin vuoksi yhteistyön tulisi olla todellista eikä yksittäisiä, erikseen sovittavia asioita. (Yh-teiskunnan turvallisuusstrategia 2010.)

Useat turvallisuushaasteet ja -uhat ovat valtioiden rajat ylittäviä ja vaikutuksiltaan laajoja. Tämä tarkoittaa sitä, että myös tehtävän yhteistyön tulee olla yhä laaja-alaisempaa ja kansainvälistä. Suomen turvallisuus on yhteydessä kansainväliseen ke-hitykseen, eikä siitä voi irrottautua, vaikka halua olisikin. Suomi varautuu turvalli-suusuhkiin kansallisesti sekä keskeisesti eurooppalaisten ja globaalien yhteistyöraken-teiden ja järjestöjen jäsenenä. Yhä tärkeämmiksi ovat nousseet myös kansainväliset sopimukset osana kansallista toimintaa. Tämä siksi, että kaikkia kansallisen tason keskeisiä toimintoja ei voida turvata vain kansallisilla järjestelyillä, vaan tarvitaan muuta turvallisuusyhteistyötä, joka ylittää maamme rajat. (Yhteiskunnan turvallisuus-strategia 2010; myös Hämäläinen 2012, 27–39.)

Euroopan unionin jäsenyys katsotaan Suomen turvallisuuspolitiikan keskeiseksi osaksi muuttuvan turvallisuuden viitekehyksessä. Yhteinen turvallisuus- ja puolus-tuspolitiikka antaa viitteitä niin kriisinhallintaoperaatioille kuin muulle yhteistoimin-nalle terrorismin torjunnasta luonnonkatastrofeihin sekä muihin suuronnettomuuksiin. Vuonna 2008 laadittu EU:n turvallisuusstrategia kiinnitti huomiota uusiin haas-teisiin, joita ovat esimerkiksi tietoverkko- ja energiaturvallisuus (2008/114/EY). Vuonna 2009 voimaan astuneessa Lissabonin sopimuksessa taas sovittiin yhteisvas-tuusta tilanteissa, jossa jotakin jäsenmaata kohtaan tehdään terrori-isku tai maata kohtaa ihmisen tai luonnon aiheuttama suuronnettomuus. Vaikka uhka- ja kriisimal-lissa korostuukin aikaisempaa enemmän muu kuin sotilaallinen toiminta, se säilyy ja on olemassa edelleen (Turvallinen Suomi 2014, 57). EU:n muukin politiikka vaikut-taa Suomen turvallisuustilanteeseen. Tästä esimerkkinä mainitaan maatalouspolitiik-ka ja ulkomaankauppa ja sitä kautta jo edellä mainittu uusi turvallisuusnäkökulma eli ruokaturvallisuus. Viime aikoina lehdistäkin ollut energiapolitiikka kuuluu osin EU-politiikkaan. Vuonna 2008 (2008/114/EY) laaditussa EU:n turvallisuusstrategian toimeenpanoraportissa on nostettu esiin uusia haasteita, kuten tietoverkko- ja ener-giaturvallisuus. (Turvallinen Suomi 2014; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010.) Molemmat ovat olleet näkyvästi esillä myös Suomen uusimmissa turvallisuutta kos-kevissa strategioissa (Suomen kyberturvallisuusstrategia 2013).

Yhdistyneet kansakunnat on kansainvälisesti hyväksytty ja tunnustettu useimmissa maissa rauhan ja turvallisuuden, kehityksen ja köyhyyden sekä ihmisoikeuksien ja demokratian keskeisten normistojen luojana. Suomen aktiivinen osallistuminen YK:n toimintaan auttaa myös yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamista. Naton siviilivalmiussuunnittelu (CEP) tukee liittokunnan ydintoimintoja. Tämän yhteistyön kautta Suomi saa tietoa eri maiden käytännöistä ja on itse asiantuntijana sisäisen valmiussuunnittelun asioissa. Yhteistyö edesauttaa kansallisen varautumisen kehittämistä. (Turvallinen Suomi 2014, 44.) Lissabonin sopimus antaa Suomelle mahdollisuuden myös pohjoismaisen yhteistyön syventämiselle. Voidaan puhua lääkealan, puolustusmateriaalien tai sähkönsiirtoverkkojen varmistamiseen liittyvästä yhteistyöstä. Pelastustoiminta on osa kansainvälistä yhteistyötä, joka valmistautuu antamaan ja vastaanottamaan apua suurissa onnettomuuksissa. Syyttäjien kansainvälinen yhteistyö on myös hyvin tiivistä, samoin kuin poliisiviranomaisten. Unionin lainvalvontaviraston (Europolin) tavoitteena on turvallisempi Eurooppa. Europol pyrkii toiminnalla tukemaan jäsenmaidensa omia laillisuusvalvojia kansainvälistä rikollisuutta ja terrorismia vastaan. EU:n rajapolitiikka ja yhdenmukainen rajaturvallisuusjärjestelmän kehittäminen ovat jäsenmaiden aktiivisia kehittämisen kohteita. (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010; myös Hämäläinen 2012, 27–39.)

Yhteistyö on globalisaation myötä tullut osaksi valtion ja sitä kautta eri valtioiden välisten viranomaisten toimintaa, kuten edellisistä esimerkeistä EU:n tasoisesta yhteistyöstä voimme todeta. Tämän yhteistyön pitäisi toimia näin yhä enemmän myös sisäisesti erityisesti viranomaistoimijoiden välillä. Globalisaatio on luonut pakon käsitteellistää turvallisuus ja uhkat uudella, laajalla tavalla. Uudet uhkat, joita globalisaatio on nostanut esille, ovat esimerkiksi ilmastonmuutos, ihmiskauppa, huumeet, rajat ylittävä rikollisuus tai vaikka Itämeren saastuminen (esim. Ahoniemi 1999; Kerttunen 2007; Malkki 2013). Turvallisuus on globaalissa maailmassa otettava huomioon kokonaisvaltaisesti, poikkialhinnollisesti ja myös ei-sotilaallisesti sotilaallisen turvallisuuden lisäksi. Määrittely on tehtävä tarkkaan jokaisessa eri kontekstissa ja jokaisessa historiallisessa ja kulttuurisessa ympäristössä (esim. Hyvärinen ym. 2003), mutta se antaa myös mahdollisuuden omanlaiseensa turvallisuuden tarkasteluun, mitä tässäkin tutkimuksessa hyödynnetään.

2.5 Kaiken(ko) kattava laaja turvallisuus

”Laaja turvallisuuskäsitys kattaa sellaiset turvallisuuskeskeytykset, jotka kehittyessään saattavat muodostua uhkiksi ja aiheuttaa merkittävää vaaraa tai häittää Suomelle, väestölle tai suomalaisen yhteiskunnan elintärkeille toiminnolle. Tällaiset laaja-alaiset turvallisuusuhkat ovat joko ihmisen aktiivista toimintaa, kuten esimerkiksi sotilaallisen voiman käyttö, terrorismi ja tietoverkkojen häirintä, tabattomia tapauksia, kuten sähköverkon laajat toimintahäiriöt, tai luonnon ääri-ilmiöt.” (VSN 2009, 4.)

Laaja turvallisuuskäsitys on yleisesti hyväksytty ajattelutapa niin Puolustusvoimissa (ks. Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012) kuin poliisissa (ks. Arjen turvaa yhteistyöllä 2011; Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012). Myös Poliisin toimintaympäristön katsauksessa 2014 tuodaan esille laaja turvallisuus ja kokonaisturvallisuus sekä turvallisuuden laajeneva käsite. Sotilaalliset uhat ovat toki uhkia Suomen kannalta jatkossakin³⁸, mutta mukana on myös muun tyyppisiä eli niin sanottuja ei-sotilaallisia uhkia. Näitä uusia uhkia ovat Kerttusen (2007) mukaan esimerkiksi huumeet, terrorismi, ihmiskauppa tai vähenevät luonnonvarat, uusimpana myös kyberuhkat (Laitinen 2012, 15–26; Suomen kyberturvallisuusstrategia 2013; Toivonen & Kuusisto 2014, 185–193). Nämä uudet turvallisuusuhkat mainitaan myös poliisien toimintaympäristöanalyseissa, eli yhteiset toiminnan kohteet ovat löydettävissä molempien käsiteltävien turvallisuustoimijoiden toimintakentästä (esim. Honkonen & Mutttilainen toim. 2012; Poliisin tulevaisuus – tulevaisuuden poliisi 2013; Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö murroksessa 2010).

Laaja turvallisuuskäsitys ei ole täysin kritiikittömästi hyväksytty periaate, vaan on kysytty, onko se liiankin maailmaa syleilevä, kaiken kattava ja huomioon ottava (esim. Engeström 2009, 305). Laaja turvallisuuskäsitys kattaa turvallisuusasiat ihmisen aktiivisesta toiminnasta tahattomiin tapahtumiin sekä luonnon ääri-ilmiöihin asti. Edellä mainittujen seikkojen valossa onkin täysin mahdotonta, että mikään viranomaisomainen hallitsisi yksin kaikkia turvallisuustekijöitä (myös Laitinen 2012, 18; Poliisin tulevaisuus – tulevaisuuden poliisi 2013). Avoin yhteistyö valtion eri toimijoiden, kansalaisjärjestöjen, yritysten ja muiden ei-valtiollisten toimijoiden kanssa korostuu edelleen. Vaikka yhteiskunnan turvallisuutta koskevassa valtioneuvoston komiteamietinnössä (2010, 29) tuodaankin esille jälleen kerran yhteisten suunnitelmien merkitys kriisitilanteissa, en voi olla itse korostamatta voimavarojen tehokasta käyttöä, joka voisi toteutua myös normaalioloissa, eli jokapäiväisessä arjen toiminnassa.

Pia Ängeslevä (2010) siteeraa Kofi Annanin raporttia *In Larger Freedom –Towards Development, Security and Human Rights for All* vuodelta 2005, joka on myös Suomen kehityspoliittisen linjan mukainen. Jo vuonna 2005 Annan näki ihmisoikeuksien ja turvallisuuden takaamisen tärkeyden ihmiseen menevien uhkien torjunnassa. Uhkia ovat terrorismi, joukkotuhoaseet ja sodat, joiden aiheuttamat köyhyys, epidemiat tai ympäristöongelmat ajavat ihmisiä ja kansoja liikkumaan maasta toiseen. Inhimillisen turvallisuuden edistäminen tapahtuu pääasiassa ennalta ehkäisevällä toiminnalla, jota voi olla myös konfliktien jälkeen. Uhkan kohdistuttua yksittäiseen ihmiseen tarvitaan näin laajoissa haasteellisissa tilanteissa laajaa turvallisuutta.

”Laaja turvallisuus tarkoittaa sitä, että ihmiset ja yhteisöt elävät vapaina, rauhas- ja turvallisesti, voivat vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon, nauttivat perusoikeuksien suojasta sekä pystyvät tyydyttämään perustarpeensa.” (Kehitys ja turvallisuus Suomen ulkopoliitikassa 2010.)

---

³⁸ Esim. Raitasalo, "Sotilaalliset uhkakuivat nousevat uudelleen esiin", Helsingin Sanomat 5.3.2014

Turvallisuus voidaan nähdä laajasti myös kerroksellisena, jota kaikkein yksinkertaisimmillaan ovat sisäinen ja ulkoinen turvallisuus. Sotilaallinen turvallisuus on ja pysyy toivottavasti meille kaikille etäisempänä, eli sen voidaan ajatella olevan turvallisuuden kova ydin. Muita määritelmän mukaisia asioita ovat fyysinen turvallisuus, vapaus puutteesta ja perusoikeudet, mukaan lukien taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet. Inhimillinen turvallisuus, eli jokaisen kokemana turvallisuus, on kaikkein läheisin meille jokaiselle subjektiivisella tasolla. Se merkitsee turvallisuuden tunnetta ja syntyy muiden muassa yhteisöllisyydestä ja sosiaalisesta pääomasta. Laaja turvallisuus ei voi korvata tarkempaa jakoa turvallisuudesta, kuten kokonaisturvallisuuden määritelmää, jossa on osansa myös valtiokeskeisellä, sotilaallisella turvallisuudella sekä poikkeusoloihin varautumisella. Laaja turvallisuus ottaa huomioon maailmanlaajuiset turvallisuusuhkat, jotka voivat jossakin vaiheessa tulevaisuutta kasaantua länsimaiden uhkaksi. (Ängeslevä 2010.)

Valtioiden väliset sodan vähenevät samalla, kun valtioiden sisäiset konfliktit lisääntyvät. Tämä muutos sijoitetaan lähes aina kylmän sodan päättymisen jälkeen. Tyypillistä nykyään on, että osapuolia ei välttämättä pystytä sanomaan eivätkä osapuolet noudata niin sanottuja sodan sääntöjä (esim. Raitasalo 2008; Shaw 2008). Samalla, kun muutos on tapahtunut sotivien osapuolien välillä ja sotimistavassa ylipäänsä, kriisinhallinnasta on tullut kokonaisvaltaista sotilas- ja siviilikriisinhallintaa, ja tätä kautta myös Suomen lähtökohta tänään on kokonaisvaltainen lähestyminen, oli sitten kyse konfliktin ehkäisystä tai jo jälkihoidosta. Tästäkin näkökulmasta poliiseilla ja upseereilla on nähtävissä yhteinen, jaettu toiminnan kohde.

Sotilaallinen kriisinhallinta mahdollistaa yhteiskunnan jälleenrakentamisen luomalla turvallisuutta, suojelemalla siviileitä ja luomalla edellytyksiä humanitaariselle työlle. Siviilikriisinhallinnassa siviilit itse ovat toimijoina turvallisuuden luomisessa. Vaikka turvallisuuden tuottaminen on sotilaiden päätehtävä, kokonaisvaltaisuuden ja yhteistyön tulee olla mukana koko ajan (esim. Finlands Comprehensive Crisis Management Strategy 2009). Laajaan turvallisuuskäsityksen määritelmään mentäessä yhteistyön lisäksi tulee ottaa huomioon jokaisen oma vastuu turvallisuuden ylläpitämisessä, eli myös yksittäisen kansalaisen vastuu. Maailman ja turvallisuusuhkien muutos on muuttanut Suomen puolustuspolitiikkaa mutta yhtä lailla muuta poliittista kenttää, viranomaisia, elinkeinoelämää, kansalaisjärjestöjä ja kansalaisia itseään. Kaikki tulisi ottaa huomioon laajassa turvallisuusajattelussa, samoin kuin kokonaisturvallisuuden mallissa jo pyritään tekemään.

Turvallisuusuhkat ovat valtion rajat ylittäviä ja yllätyksellisiä, nopeita, vaikutuksiltaan joko suoria tai välillisiä, joten minkään hallinnonalan viranomainen ei voi enää yksin toimia tehokkaasti ja laadukkaasti kaikki uhkat huomioon ottaen (Laitinen 2012, 18). Myös Suomen rajojen ulkopuolella olemme mukana yhteistoiminnassa muiden kanssa Euroopan unionin osana (esim. Hämäläinen 2012, 27–39; Turvallinen Suomi 37–54). Olisiko ensin kuitenkin hyvä huolehtia omasta turvallisuudesta? Ilman laajaa turvallisuusajattelua ja -käsitystä ainakin poliittinen keskustelu voisi helposti kääntyä vain sotilaalliseksi turvallisuudeksi, jossa esimerkiksi ilmastomuutos, köyhyys, ihmisoikeudet, demokratia tai taloudelliset kysymykset jäisivät vähälle huomiolle. (Ängeslevä 2010.) Tämän lisäksi keskustelu muiden asioiden vaikutuksesta turvallisuuteen,

kuten resurssien vähydestä, voisi jäädä kokonaan käymättä. Tällä tarkoitan sitä, että ei nähtäisi yhteistyön syventämistä yhä tärkeämpänä normaalissa toimintaympäristössä.

Edellisten turvallisuuden määrittelyjen, globaalin muutoksen seurauksena tapahtuvan maailman muuttumisen sekä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuskäsityksen rajapintojen häviämisen perusteella poliisien ja upseereiden yhteisen toiminnan kohteen hyväksyminen tutkimuksen painopisteeksi on perusteltua. Hyvä esimerkki yhteistyöstä ja sen muutoksesta on Jukaraisen (2014, 143–149) ajatus Poliisi–tulli–rajavartiolaitos-yhteistyön kehittymisestä erillisistä toimijoista yhä tärkeämmiksi yhteistyökumppaneiksi³⁹. Pelkkä oman hallinnonalan sisässä pysyminen tai tuijottaminen turvallisuuden tiukkoihin määritelmiin ajaa jokaisen omaan toimintaympäristöönsä yhä pysyvämmin. Asioita laajemmin tarkasteltaessa ja hyväksyttäessä tutkimuksen painopisteeksi laaja turvallisuuskäsite voimme lähteä miettimään yhteistyön selvittämisen mahdollisuuksia ja miettiä myös sitä, mahdollistaako koulutus yhteistyön syventämisen yhä edelleen niiden tutkimusten pohjalta, jotka väittävät koulutuksen tuottavan yhteisen toiminnan onnistumisen edellytyksen. Jaettu toiminnan kohde ja yhteinen toiminnan tavoite on olemassa. Kohde on laajasti ajateltu turvallisuus, jonka avulla yhteiset tehtävät perustellaan. Konkreettisella tasolla kohde voisi olla kyberturvallisuus, tiedustelu tai terrorismin torjunta. Se, mitä se lopulta sitten olisikaan, tulee osaamistavoitteiden ja -tarpeiden perusteella selvittää, eli myös osaaminen tällä perusteella on yhteinen toiminnan kohde.

---

³⁹ Yhteistyötä on syvennetty myös kriisinhallinnan osalta (Finlands Comprehensive Crisis Management Strategy 2009).

TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMISESTA

S seuraavassa luvussa pohdin tutkimuksen teorian ja käsitteiden suhdetta kehittävän työntutkimuksen puitteissa sekä yhteiskehittelyä ristiriitojen ja yhteisen toiminnan kohteen löytämisen kautta. Jaetun toiminnan kohteen löytymiseksi tutkimuksessa on rajattu käsitteitä hyvin tarkasti niiden monimerkityksisyyden vuoksi. Tutkimuksen toteuttamista koskevassa luvussa pohditaan tutkijan omaa asemaa tutkimukseen nähden ja tutkimuksen sotatieteellisen sekä sotilaspedagogisen olemuksen näkemyksiä. Huomioitavaa on, että pyrkimyksenä on ollut huomioida sotatieteellisestä tutkimuksesta huolimatta poliisit tasavertaisena ammattiryhmänä tutkimuksen lähtöasetelmassa. Tämä on pyritty varmistamaan sillä, että kolmas ohjaaja tutkimuksella on Poliisiammattikorkeakoulusta. Huomioitavaa on kuitenkin se, että tutkimukselliset lähtökohdat oli rajattu sotatieteisiin ja esimerkiksi opiskelijakyselyn kysymykset opiskelijoille tehty ennen kolmannen ohjaajan (Polamk) mukaantuloa.

Edellisen luvun perustelut laajan turvallisuuskäsitteen käyttämiseksi tässä tutkimuksessa antaa sille sen ominaisuutteen ja tarkastelunäkökulman ja on perustellusti jaettu toiminnan kohde. Toinen näkökulma olisi voinut olla turvallisuuden tarkka jako sisäiseen ja ulkoiseen tai tutkia vain alueellista yhteistoimintaa, eikä se antaisi perusteluja jatkaa yhteisen toiminnan kohteen etsimistä. Mahdollista olisi myös ollut miettiä yhteistyön yhteiskunnallisesti laajempaa merkitystä. Tämäkin on tässä tutkimuksessa rajauksen vuoksi jätetty tarkastelematta.

3.1 Metodisia pohdintoja

Voidaanko tutkimukseni sanoa olevan eräänlainen interventio omaan aikaamme ja ajatteluamme tutkittavana olevasta ilmiöstä? Onko tutkimus pikemminkin käsiteanalyysi tai tekstianalyysi vai kenties politiikkatutkimusta voimassa olevista strategioista ja toimintaa ohjaavista asiakirjoista, vai mitä tutkimukseni uudenaikaisesta turvallisuusalan yhteistyöstä poliisien ja upseereiden välillä oikeastaan on? Ajatuksenani ja tutkimuksen liikkeelle panevana motiivina on ollut luoda haluttava ja yhteiskunnallisesti kiinnostava ja hyödyllinen tutkimus, jonka kuka vain voi lukea tuntematta aikaisemmin kaikkia turvallisuuden määrittelyitä, poliisin tai upseerin koulutusta tai tehtäväkenttää ja saada siitä ajatuksia uudenaikaisen yhteistyön kehittämiseen. Tämän vuoksi esimerkiksi molempien ammattialojen perusasiat koulutuksista tuodaan esille osana tutkimusta. Toki syynä on sekin, että yhteistyöajatus koulujen kesken pitää olla rakenteellisesti mahdollista, kuten Bolognan prosessi ja eurooppalainen tutkintojen viitekehys (European Qualifications Framework eli EQF) määrittelevät. Tutkimuksen idea on herättää keskustelua siitä, miten voisimme kehittää turvallisuusalaa mahdollisesti jo yhteisestä koulutuksesta alkaen niin poliisien kuin upseereiden näkökulmasta. Marx (1976, 99) oli sitä mieltä, että maailmaa pitää muuttaa, filosofit ovat sitä

vain selittäneet. Aionko itse siis muuttaa asioita, kuten Marx sanoo? Mikkelin ja Pakkasvirran (2004, 21) mukaan asioita pitäisi muuttaa tieteellisen tradition emansipatorisen lähtökohdan perusteella, ei vain selittää kuten filosofit. Entäpä tilanteessa, jossa en pääse keskustelun herättämistä pidemmälle? Toisaalta, ilman keskustelun herättämistä nykyistä toimintamallia tuskin edes kyseenalaistettaisiin.

Monimetodisena ja erityisesti moniteoreettisena (esim. Brannen 1994; Denzin 1998; myös Sivonen toim. 2013) tutkimuksena, jollaisena sotatieteisiin kuuluvaa tutkimustani kokonaisuudessaan pidän, sivuan esimerkiksi kulttuurintutkimusta, sillä tässä työssä pyritään nimenomaan etsimään vaihtoehtoisia reittejä tulevaisuuteen, eli yhteisen turvallisuuskoulutuksen kautta uudenlaiseen turvallisuuden toimijuuteen (Taira 2008, 231–232). Mutta tämä on vain yksi sivuava näkökulma siihen, mitä niin teoreettisesti kuin menetelmällisesti on tulossa⁴⁰. Luontevinta sotatieteellisenä tutkimuksena on pidättäytyä turvallisuustutkimuksen piirissä, eikä lähteä rönsyilemään siitä kauemmaksi, vaikka jo sellaisenaan tutkittava alue on laaja. Tutkimus pyrkii tulevaisuuden hahmottamista vieläkin painokkaammin tuomaan esille interventoiden perustelut eli Engeströmiä (1987) lainatakseni ristiriitoja nykyisen toiminnan, tulevaisuuden ja nykyisten vaatimusten välillä. Apuna ristiriitojen herättämisessä ovat jo aikaisemmin mainitut toimintajärjestelmien välineet, eli strategiat, mietinnöt ja muut valtionhallinnon turvallisuutta käsittelevät asiakirjat, jotka kehottavat yhteistyöhön, osoittavat samat toiminnan kohteet työssä, nostavat esille resurssisäästöt ja takaavat vahvojen turvallisuusprofessioiden aseman säilymisen jatkossakin. Opiskelijakyselyiden ja -kirjoitelman sekä henkilöhaastattelujen pohjalta tekemäni löydökset muusta tutkittavana olevasta aineistosta saavat joko vahvistusta tai syventäviä ajatuksia. Opiskelijakysely ja -kirjoitelma ovatkin olennainen osa tutkimusta, sillä vastaajat ovat kokeneita turvallisuusalan ammattilaisia, joiden näkemystä tutkimuksessa haluttiin selvittää kyselyllä. Näiden vastausten syventämistä on haettu korkeakoulujen (Maanpuolustuskorkeakoulu ja Poliisiammattikorkeakoulu) rehtoreiden sekä molempien ministeriöiden kansliapäälliköiden haastatteluilla.

Voidaanko tutkimukseni sanoa olevan kaiken edellä mainittujenkaan asioiden perusteella kehittävää työntutkimusta, jota teoreettisella tasolla käsitelen (esim. Engeström 1987) ja jolle olen työssäni antanut ison painoarvon? Jätetäänhän itse kokeilu eli todellinen kehittäminen tutkimusta seuraaviin vaiheisiin. Ajatuksena alussa olikin tehdä tutkimusta, jossa kokeillaan uutta toimintamallia, yhteistoimintaa, eli viedään tutkimus teoriasta käytäntöön koulujen välille perustettavan ohjausryhmän avulla. Koska ajatuksena on aidosti saada aikaan toimivaa yhteistyötä yksittäisen kokeilun sijaan, se vaatii kahden eri hallinnonalan toimijan kanssa paljon enemmän aikaa, kuin tämän tutkimuksen puitteissa on mahdollista tai tutkija haluaa aiheen ajankohtaisuuden vuoksi käyttää. Lisäksi molempia hallinnonaloja koskevat muutokset, eli Poliisin rakenneuudistus sekä Poliisiammattikorkeakoulun tutkinnonuudistus, puolustusvoimaudistus sekä Maanpuolustuskorkeakoulun sotatieteiden kandidaatin tutkinnon uudistamistyö, olivat tutkimusta tehdessä niin suuria hankkeita, että toive pelkästä teoreettisesta, yhteistyön hypoteettisesta katsauksesta tuli myös ulkoapäin.

---

⁴⁰ Tutkimus sopisi aiheensa ja teorioidensa puolesta useaan eri tieteeseen, esimerkiksi ammattikasvatustieteeseen professiotutkimuksen näkökulmasta.

Tutkimukseni antaa mahdolliselle tulevalle kehitystyölle edellytyksiä ja perusteita, joita saadaan yhteisen toiminnan kohteen myötä toimintajärjestelmien välineitä käyttäessä. Kehittävää työntutkimusta voi Engeströmin (2004; 2009) mukaan käyttää joko teoreettisena tai menetelmällisenä mallina tai viitekehyksenä toiminnan kohteellisuuden määrittelyssä. Lisäksi kulttuurihistoriallisen toiminnan teoria, johon kehittävä työntutkimus perustuu, on hyvin monitieteistä tutkimusta, joka linkittyy profesiotutkimuksen teorian kanssa saumattomasti yhteen. Näillä perusteilla yhteiskehittelyä voidaan viedä eteenpäin jatkotutkimuksessa, mutta jo nyt soveltaa aineiston tulokinnassa rikkomatta teorian tieteellisiä vaatimuksia (myös Engeström 1998, 7).

Tämän työn tavoitteeksi nouseekin selvittää se, onko yhteistyölle tieteellisesti tarkasteltuna edellytyksiä teoreettisella tasolla, eli löytää yhteinen jaettu toiminnan kohde tietystä turvallisuuden viitekehyksessä. Mitä yhteistyöstä taasen tämän jälkeen sanotaan aineistossa, esimerkiksi toimenpideohjelmissa tai strategioissa, ja ovatko opiskelijat yhteistyön syventämisen tarpeellisuudesta samaa mieltä esille nostettujen perusteluiden kanssa? Entäpä mitä rehtorit ja kansliapäälliköt opiskelijavastauksista ajattelevat? Voidaanko tämä yhteistyö oikeastikin aloittaa jo koulutuksesta, mikä tässä työssä on yhtenä näkökulmana? Kehittävällä työntutkimuksella ja tähän liittyen ekspansivisella oppimisella on tietyt kehityssyklinsä ja sitä kautta erilliset oppimisteot, jotka voidaan erottaa omista kokonaisuuksistaan myös omiksi osikseen (Engeström 2004, 59–63). Ensimmäisiä askeleita ekspansivisen oppimisen syklissä (**kuva 11**) ovat kysymyksen asettelu ja ristiriitojen paikantaminen. (Engeström 1987.) Tätä kautta myös kehittävän työntutkimuksen periaatteet tulevat sovellettavaksi teoreettiselle tasolle jäävässä turvallisuustutkimuksessa, jossa tuodaan esille ristiriitoja ja orientoidaan yhteistyön tarpeeseen.

Tutkimukseni voidaan katsoa olevan teoreettinen katsaus yhteistyön mahdollisuuksiin kehittävän työntutkimuksen periaatteita ja ajattelukehikkoa hyväksi käyttäen. Aineistosta on haettu niiden tahtotila lisätä yhteistyötä ja lisäksi on etsitty toteutuksen välisiä yhtäläisyyksiä ja eroja ja verrattu näitä teemoja kyselyllä kerättyyn aineistoon. Aineistot eri hallinnonaloilta ovat tässä työssä niin sanottuja toimintajärjestelmien välineitä, ja teoriassa ne edustavat vaadittua moniäänisyyttä, jota tutkimuksen kysymyksenasettelussa halutaan avata yhteistyön näkökulmasta. Teoreettisen katsauksen lisäksi tutkimuksessa halutaan antaa ääni tuleville turvallisuusalan asiantuntijoille eli Maanpuolustuskorkeakoulun upseeriopiskelijoille ja Poliisiammattikorkeakoulun poliisipäällystöopiskelijoille. Näiden tulevien asiantuntijoiden mietteitä testataan vielä neljän henkilöhaastattelun avulla. Haastatteluaineistot ovat myös toimintajärjestelmien välineitä muun kirjallisten aineistojen tapaan. Kysely sekä haastattelut toimivat työssäni niin sanottuna analyysitriangulaationa (ks. Cohen & Manion & Morrison 2002, 269–280), eli kyselyllä on haluttu selvittää jo ammattilaisten, mutta vielä opintojaan suorittavien näkemyksiä yhteistyöstä, yhteistyökumppaneista ja siitä, onko laajempi yhteistyö ylipäänsä mahdollista niiden teemojen ja löydösten kautta, jotka oli jo tehnyt strategioiden perusteella. Ja mitä näihin jo olemassa oleviin mietteisiin yhteistyöstä sanovat neljä haastateltavaa?

Turvallisuusviranomaisten yhteistyötä koskeva tutkimus on aiheena sellainen, jonka perusteisiin tuskin päästäisiin pelkästään haastattelemalla, vaikka opiskelijoiden näkemys tulevaisuuden turvallisuusasiantuntijuudesta onkin tutkimuksen mielenkiintoisin osa, puhumattakaan neljästä henkilöhaastattelusta. Pelkkä haastattelu voisi kuitenkin olla liian kallista ja aikaa vievää kaikkien tutkimuskysymysten selvittämiseksi, kuten Anttila (2006, 202) sanoo ja perustelee tällä dokumentaaristen aineistojen käyttöä. Itselläni aika ja aiheen ajankohtaisuus nousevat tärkeimmiksi kriteereiksi juuri strategisten ja muiden eri hallinnonalojen dokumentaaristen aineistojen käyttöön. Lisäksi perustelen valintaa sillä, että tällaisina lähteet ovat mitä alkuperäisimpiä juuri turvallisuuden tuottamisen viitekehityksessä, sillä onhan strategioiden sekä muiden toimenpideohjelmien idea juuri niiden toimintaa ohjaava vaikutus. Tämän tutkimuksen ideana on tutkia ilmiöitä ja ilmiön taustoja, ja näin ollen käyttämäni strategiset aineistot, mietinnöt ja ohjelmaluonnokset ovat täysin relevantteja aineistoja (ks. Metsämuuronen 2006). Onhan tutkimuksessa tehty mielenkiintoisia löydöksiä eri hallinnonalojen välisestä sektoroitumisesta, mitä ei haastatteluilla olisi ehkä onnistuttu löytämään⁴¹.

Ongelmaksi saattaa muodostua minkä tahansa tutkimuksen kannalta oikeanlaisen tiedon löytyminen eikä se, mitä materiaalia on loppujen lopuksi käytetty. Tutkimukseen on valittu mahdollisimman kattavasti kaikki uusimmat, erityisesti turvallisuutta koskevat hallinnolliset asiakirjat (sis. strategiat, ohjelmaluonnokset, muistiot ja mietinnöt) niin valtiovarainministeriön, sisäministeriön että puolustusministeriön hallinnon alueelta liittyen sisäiseen, ulkoiseen ja laajaan turvallisuuteen. Turvallisuustilannetta lähdetään siis purkamaan tämänhetkisten voimassaolevien suositusten mukaisesti. Taustaksi tutkija on käynyt läpi myös vanhoja strategioita, mietintöjä, toimenpideohjelmiä ja niitä asiakirjoja, joiden perusteella uusimmat valitut aineistot, kuten strategiat on tehty. Tämä siksi, että tutkijalle itselleen on muodostunut näkemys nykyisten asiakirjojen päätelmien kehityspolusta ja siitä, että mitään ajankohtaista ei ole unohtunut päätelmiä tehdessä.

Aineiston kokoamisessa varsinkin strategioiden ja erilaisten muiden turvallisuuteen liittyvien asiakirjojen osalta on tapahtunut eräänlainen lumipalloeefekti, tai Cussinsin (1992) kognitiivisen polun määritelmää käyttäen on tapahtunut vakiintuminen käytettävien aineistojen suhteen. Tällä tarkoitan sitä, että ensimmäisten asiakirjojen perusteella on pitänyt hakea käsiin myös niissä käytetyt alkuperäiset asiakirjat, ja sitä kautta strategioiden ynnä muiden valtionhallinnon asiakirjojen määrä on vain kasvanut tutkimusta tehdessä. Jossakin vaiheessa asiakirjoja ja strategioita lukiessa on tapahtunut myös kylläytymisilmiö, eli materiaali alkoi toistaa itseään (Eskola & Suoranta 1998, 62–63) ja tutkija pystyi suuntaamaan näkökulman tietyn aineiston mukaisesti vakiinnuttaen sen. Näin ollen lukijan kannalta jokin tärkeä asiakirja on voinut jäädä tarkoituksella pois, sillä johtopäätösten kannalta sillä ei välttämättä olisi ollut enää merkitystä tämän tutkimuksen rajauksilla.

---

⁴¹ Myös Branders (2016) toteaa kokonaisturvallisuutta koskevassa tutkimuksessaan, että eri hallinnonalat ovat siiloutuneet omiin lokeroihinsa. Kokonaisturvallisuus ei näin ollen ole hänen tutkimuksensa mukaan kokonainen turvallisuus ja tästä asetelmasta pitäisi päästä pois esimerkiksi muuttamalla Turvallisuuskomitean toimintaa ja virkarakenteita. Samaa tematiikkaa jo Krogars on tuonut 2010 esille Sisäinen toimintaympäristö murroksessa selvityksessä.

Aineiston kylläntymisen vaiheessa tutkija huomasi, että lähdeoteoksia alkaa olla tarpeellinen määrä yleistykseen ja johtopäätösten tekemiseen tutkimuksen kysymyksen asettelulla ja rajauksilla. Strategioita olisi jopa voinut olla vähemmän, mutta asian varmistamiseksi hallinnollisten asiakirjojen määrä on haluttu pitää korkeana ja lähes kaikki viime vuosien sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden julkaisut on luettu tutkimuksen taustaksi ja otettu mukaan, mikäli ne ovat liittyneet käsiteltävänä olevaan aiheeseen eli turvallisuuteen, yhteistyöhön, turvallisuuden monimutkaistumiseen ja laajenemiseen. Se, miten turvallisuus on historiallisesti muuttunut, käsiteltiin turvallisuuskäsitteen määrittelyn kautta, mutta yhteistyön painopisteen tutkiminen aineistosta on tapahtunut tämän päivän turvallisuushaasteiden kautta, jossa sisäinen ja ulkoinen turvallisuus linkittyvät yhä enemmän yhteen.

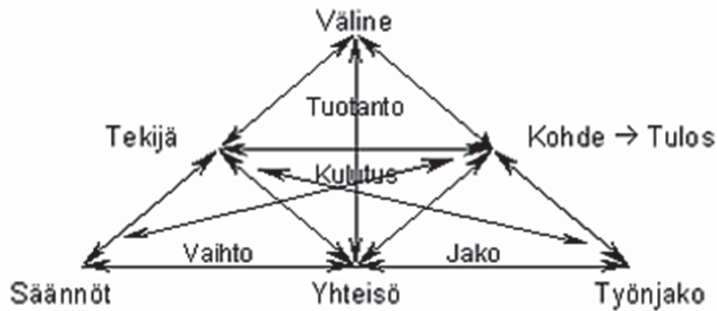
Olen alusta asti tutkijana tiedostanut haasteellisen aiheen ja tutkimuskohteen rajauksen sekä vaaran, että sekoitan esimerkiksi professiotutkimuksen kriteereitä ja kehitettävän työntutkimuksen teoriaa keskenään. Lisäksi olen ottanut tutkimukseeni osin kerronnallisen otteen. Tutkimuksen edetessä nämä näkökulmat ovat kuitenkin saumattomasti kietoutuneet yhteen. Eskolan (2008, 218) mukaan menetelmätieteissä on annettu lupa hyvin vapaaseen omaäänisyyteen, jota itsekin kirjoittamisessa olen tietoisesti käyttänyt. Tällä hän tarkoittaa sitä, että myös tieteellisessä kirjoittamisessa mahdollisuudet ovat viime vuosikymmenen aikaan kirjavoituneet, eikä se tee tutkimuksesta välttämättä vähemmän akateemista tutkimusta.

3.1.1 Kehittävän työntutkimuksen juuret

Kehittävä työntutkimus on 1980-luvun alussa syntynyt suomalainen lähestymistapa niin työn kuin organisaatioidenkin tutkimiseksi ja/tai kehittämiseksi. Tutkimusote ei ole minkään yksittäisen tieteenalan alla, vaan sitä voidaan soveltaa tutkimuksesta riippuen, minkä tieteenalan piirissä liikuntaankin, kuten tässä tutkimuksessa sotatieteissä. Täysin uutta tai poikkeavaa kehittävän työntutkimuksen soveltaminen sotatieteissä ja erityisesti sotilaspedagogiikassa ei ole, sillä erityisesti Mäkinen on useissa tutkimuksissaan käyttänyt juuri tätä teoriaa pohtiessaan esimerkiksi sotiluuden muutosta tai sotilaiden koulutusta (Mäkinen 2010; 2011a). Perusta kehittävällä työntutkimuksella on L. S. Vygotskin (1978), A. N. Leontejevin (1977; 1981), A. R. Lurian (1979) ja heidän seuraajiensa kehittämällä kulttuurihistoriallisen toiminnan teorialla. Tässä toiminnan käsite on yhteys yksilön ja yhteiskunnan välillä. Se, mitä yksilö tekee, nähdään kollektiivisessa toimintajärjestelmässä muodostuvana. Lisäksi yksilöiden teot muovaavat toimintajärjestelmää. Toimintajärjestelmät kehittyvät historiallisesti, ristiriitaisina ja dynaamisina. Toiminnan teoriasta kehitetty kehittävä työntutkimus on eräänlainen sovellus työtoimintojen tutkimiseen, jossa tutkimus, käytännön kehittämistyö ja koulutus yhdistyvät. Kehittävä työntutkimus luo osallistamalla välineitä työyhteisön sisällä oman toiminnan erittelyyn ja uusien mallien suunnitteluun. (Engeström 1998, 11–12.)

Itse lähdän tutkimuksessani siitä, että toimintajärjestelmän ajatuksia ja yleistä mallia (**kuva 10**) voidaan soveltaa teoreettisella tasolla osallistamatta konkreettisesti kehittämistyön muodossa ketään vielä alkuvaiheessa eli ristiriitojen havainnoinnissa. Tämä ei tarkoita sitä, että tulevaisuudessa yhteistyötä tutkimuksen perusteella kehitettäessä ei sallittaisi moniäänisyyttä. Ajatuksena ja tavoitteena nimenomaan on se, että tässä vaiheessa ristiriidat osoitetaan käyttäen aineistoja ja nämä ristiriidat liikkeelle panevana voimana luovat paineita lähteä vieläkin moniäänisemmin viemään kehittämistä eteenpäin jatkotutkimuksen myötä. Toki opiskelijakyselyä, haastatteluja ja näiden tuottamia vastauksia sekä eri hallinnonalojen asiakirjoja voidaan pitää moniäänisyyden ilmentymänä jo nyt (Engeström 2004).

Kuva 10. Toimintajärjestelmän yleinen malli (Engeström 1987, 78; 1990, 266; 2004, 10)

Kulttuurihistoriallisen toiminnan teoriassa inhimillinen toiminta on historiallisesti kehittyntä, materialistista ja symbolisesti värityntä, moniäänistä, paikallista ja ristiriitaista, jossa yhteinen kohde liittyy yksilöiden tai yhteisöjen tekoihin (esim. Sannino, Daniels & Gutierrez toim. 2009). Teoriassa on havaittavissa useita eri vaiheita, ja sen kehittyminen onkin nähtävissä kolmena eri aikakautena. 1900-luvun alun ensimmäinen aalto pohjautuu neuvostoliittolaisen psykologin Vygotskin tutkimuksiin ja teoriaan inhimillisen kehityksen ja oppimisen kulttuurisesta välittyneisyydestä (Vygotski 1978). Keskeinen ajatus Vygotskilla oli se, että yksilön kuten ryhmänkin toiminta on kulttuurisesti välittyntä. Ihmisen kehityksessä tärkeää oli työkalujen ja merkkien käyttö. Nämä työkalut ja merkit yhdistävät yksilön yhteisöön ja luovat sosiaalisuuden. Ärsyke–reaktio-malli, joka oli peräisin behavioristisesta psykologiasta, korvattiin kolmiolla, jossa subjektin ja kohteen väliin tulivat artefaktit ja välittyneet teot. Toisena vaiheena voidaan kulttuurihistoriallisen toiminnan teoriassa pitää A. N. Leontjevin kohteellista ja kollektiivista mallia, jossa yhteisen kohteen saavuttamiseen tarvittiin toimijoiden välistä työnjakoa. Toiminta jaettiin kolmeen eri tasoon: kollektiiviseen toimintaan, eli toimintajärjestelmään, yksilön ja ryhmän tekoihin ja automatisoituneisiin operaatioihin ja rutuihin. Nämä tasot eivät olleet irrallisia, vaan liittyivät kiinteästi toisiinsa. (Leontjev 1977; 1981.)

Kolmannessa vaiheessa tutkimuksen kohteeksi nousivat työtoiminta ja organisaatiot. Lisäksi tärkeäksi käsitteeksi tuli ajatus historiallisesti muotoutuneista ristiriidoista muutoksen ymmärtämisen käsitteenä. Suomessa kulttuurihistoriallisen toiminnan teoriaa on kehitetty niin kutsutun kehittävän työntutkimuksen nimissä aina 1980-luvulta alkaen. Kehittävän työntutkimuksen teoreettismetodologisen ohjelman perusteellisempi kehittäminen esiteltiin vuonna 1987 Engeströmin väitöskirjassa *Learning by Expanding*. Aluksi tutkimuskohteina ja teorian soveltamisen alana olivat kouluopetus, aikuiskoulutus ja henkilöstön kehittäminen. (Engeström 1998; Miettinen 1984; Toikka 1984.) Myöhemmin jalansijaa sai yhä enemmän työelämän muutoksen tutkiminen ja työkäytäntöjen kehittäminen (Engeström 2008).

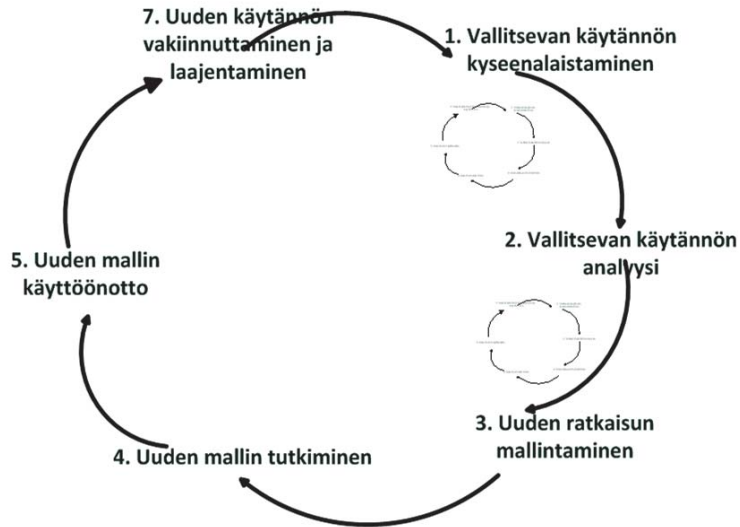
Vaikka malli ja teoria on sovellettavissa oleva, Engeström (1998) esittelee kehittäväälle työntutkimukselle viisi keskeistä periaatetta, jotka pitäisi tätä teoriaa sovellettaesakin löytää. Ensiksikin analyysiyksikön pitää olla kollektiivinen, artefaktien välittäjä, kohteeseen suuntautunut toimintajärjestelmä, joka on suhteessa verkostomaisesti muihin toimintajärjestelmiin. Tämä kohta täyttyy hyvin tutkimuksessani. Onhan upseereiden toimintajärjestelmä osa laajempaa, ulkoisen turvallisuuden toimintakenttää ja vastaavasti poliisien suhteessa sisäisen turvallisuuden toimintakenttää. Lisäksi nämä toimintajärjestelmät ovat suhteessa toisiinsa, jonka tarkastelu saa ison osan tutkimuksen käsitteenmäärittelyssä. Kohde, eli turvallisuus, on myös tutkimuksessani olemassa, ja sitä pidetään kehittävän työntutkimuksen teorian lähtökohdana. Toimintajärjestelmän pitää olla Engeströmin mukaan myös moniääninen. Tämä tarkoittaa sitä, että se on yhdistelmä osanottajien erilaisista näkemyksistä, kokemuksista ja kiinnostuksen kohteista. Työnjaolla on merkitystä, koska se tekee valta-asetelmia eli asemoi ihmisiä. Moniäänisyys tulee esille tarkasteltaessa niin ulkoisen kuin sisäisen turvallisuuden strategioita ja osin opiskelijavastausten sekä haastattelujen myötä. Tämä on mahdollista, sillä monia muitakin käsitteellisiä välineitä, kuten kertomuksia pidetään moniäänisyytenä (Engeström 1989, 49). Itse kehittämistyössä moniäänisyys tulee huomioitavaksi vieläkin vahvemmin, kun kaksi turvallisuusalan ammattiryhmää alkaa miettiä yhteistä toiminnan kohdetta eli toiminnan lopputulosta, joka on esimerkiksi turvallisuudesta johdetut konkreettisemmat kohteet. Tätä vaihetta ei tutkija voi enää yksin tehdä, ei edes strategioista käsin.

Kolmantena periaatteena kehittävässä työntutkimuksessa on toiminnan muuttuminen ja kehittyminen aina historiallisesti. Tästä lisää sekä upseereiden että poliisien professioiden muutosta koskeissa alaluvuissa ja laajaa turvallisuutta käsittelevässä luvussa, jossa tuodaan lyhyesti esille molempien ammattikuntien työn historiallinen muutos ja esitetään tätä kautta perustelut kehittää työtoimintaa suuntaan, jossa on olemassa jaettu toiminnan kohde. Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun tasolla tapahtuvat muutokset ovat osa historiallista kehittymistä, vaikkakin monet muutoksista tapahtuvat koulujärjestelmissä ja tutkinnoissa osaamispuujaisuuden osalta vasta parasta aikaa. Painotankin historiallisessa tarkastelussa juuri korkeakoulukentän muutosta. Neljäntenä vaatimuksena Engeström nostaa esille muutoksen ja kehittämisen keskiössä olevat ristiriidat. Nämä ristiriidat eivät ole yhtä kuin häiriöitä tai ongelmia, vaan ne ovat muodostuneet pitkän ajan kuluessa ja ovat rakenteellisia jännitteitä toimintajärjestelmän sisällä tai eri toimintajärjestelmien välillä. Häiriöt, ongelmat tai katkokset ovat ristiriitojen ilmenemismuotoja. Nämä ristiriidat

dat pyritään nostamaan esille eri välineellisen kirjallisen aineiston avulla. Erityisesti tämä toteutuu suhteessa tutkimuksen rajaukseen eli laajaan turvallisuuteen ja sen mukaisiin yhteisiin tehtäviin sekä tahtotilaan muun kuin poikkeusolojen yhteistyön syventämiseen jopa koulutuksen yhdessä toteuttamiseen asti. Viimeisenä periaatteena on toimintajärjestelmille mahdollinen ekspansiivinen oppiminen, jossa toiminnan kohdetta arvioidaan kriittisesti uudelleen. Tämän vaiheen tarkoituksena on avata uusia ulottuvuuksia lähikehityksen vyöhykkeellä, joka on yksilöiden tämän hetkisten tekojen ja historiallisesti uuden toiminnan muodon välillä oleva etäisyys. Uusi lähikehityksen vyöhyke voidaan luoda kollektiivisena ratkaisuna nykytilanteen ongelmiin ja haasteisiin. Tämä vaatimus ei ole ollut mitenkään helppoa tuoda esille, sillä usein vanhasta halutaan pitää kiinni ja erityisesti toisen hallinnonalalle meneminen koetaan uhkana oman toiminnan säilymiseksi. Silti aion erityisesti tämän Engeströmin vaatimuksen tässä työssä toteuttaa.

Kehittävä työntutkimus on itsenäisenä työn tutkimiseen ja kehittämiseen liittyvänä teoreettisena lähestymistapana verraten harvinainen ilmiö myös kansainvälisesti. Engeström (1998, 18) haluaa tuoda esille sen, ettei tämäkään lähestymistapa ole valmis, vaan myös tämä menetelmä on käynyt läpi tietyn pienemmän syklin ja muutosta menetelmässä tapahtuu tulevaisuudessakin. Haluan käyttää kehittävästä työntutkimuksen teoriaa työssäni, vaikka en lähde empiirisellä tasolla yhteistyötä kehittämään, koska mallin sovellettavuus on ristiriitojen havaitsemisessa ja esille tuomisessa sekä toiminnan kohteellisuuden korostamisessa (esim. Engeström 2009, 303–328). Tämän lisäksi toimintajärjestelmien avulla voidaan mallintaa sekä poliisien että upseereiden toimintajärjestelmiä erillisinä mutta kuitenkin yhteisen toiminnan kohteen tai jaetun yhteisen toiminnan kohteen avulla toisiaan leikkaavina (Kuva 2 – Engeström 2009, 305).

Teorian avulla voidaan ymmärtää toiminnan ekspansiivisuutta ja sitä, että jokaisessa ekspansiivisen oppimisen syklin vaiheissa on myös oma pieni syklinensä (**kuva 11**). Näin ollen myös ristiriitojen löytäminen ja niiden esilletuominen, eli yhteistyön edellytysten löytyminen, voidaan kuvata omana syklinään ison syklin rinnalla. Tutkimuksen ajatuksena on kahden eri toimintajärjestelmän välisten ristiriitojen esille tuominen eri aineistojen pohjalta. Ekspansiivisen oppimisen syklissä tämä tarkoittaa kohtaa yksi, eli vallitsevan käytännön kyseenalaistamista ja osin analyysiäkin. Uuden ratkaisun lopullinen mallintaminen jää tuleviin tutkimuksiin, jotka voidaan jatkossa toteuttaa esimerkiksi muutoslaboratoriomenetelmällä (Virkkunen & Engeström & Pihlaja ja Helle 2001). Ajatuksen tasolla yhteinen koulutus toki jo tuodaan esille (Engeström 2004, 59–63). Vallitsevan käytännön kyseenalaistaminen ja jännite nousevat esille tarkasteltaessa poliisien ja upseereiden laajan turvallisuuskäsityksen mukaista toimintaa ja sen nykyisenlaisena säilyttämistä kohtaan. Onko laajan turvallisuuden viitekehityksessä mahdollista enää täysin erottaa, mikä on yksinomaan poliisien ja mikä upseereiden toimintakenttää ja kuka tuottaa siinä toimintakentässä tarvittavan osaamisen?

Kuva 11. Ekspansivisen oppimisen sykli (Engeström 2000, 970; 2004, 61; Engeström, Rantavuori & Kerosuo 2012, 95)

Kehittävän työntutkimuksen taustalla oleva ajatus mahdollisuudesta kehittää mitä tahansa työtä on tärkeä. Näin ollen myös kahden eri hallinnon alla olevat toimijat sopivat kehittävän työntutkimuksen kohteeksi. Lisäksi ajatus ristiriitojen herättämisestä on se seikka, jonka perusteella tutkimus jää elämään perusteluna miettiä yhteistyötä mahdollisesti jo koulutuksesta alkaen, vaikka itse kehittämistyötä ei vielä tehtäisikään. Teorian vaatima ristiriita löytyy esimerkiksi niin, että työtä turvallisuuden eteen tehdään eri viranomaisten voimin useissa eri paikoissa, useilla eri resursseilla, jotka ovat vielä vähenemään päin. Tämä upseereiden ja poliisien töiden tekeminen kahdessa eri paikassa ei ole luonnollisestikaan asia, jota haluan kritisoida, vaan täysin normaalia toimintaa perustöiden osalta nyt ja jatkossa. Pohdintaa herättää laajaan turvallisuuteen kuuluvissa tehtävissä se, että tiettyjen painopisteiden osalta työ on lähes sama ja tahtotila viranomaisyhteistyön syventämiseen normaaliolojen toiminnassa on olemassa. Lisäksi Laitinen (2012, 18) tuo esille turvallisuustehtävien yksin hoitamisen mahdottomuuden käsitteen laajenemisen vuoksi, eli tahtotila yhteistyön kehittämiseksi jos mille on olemassa. Mikäli syvempää tarvetta tehdä yhteistyötä ei nähdä, silloin yhteistyötä tuskin aletaan edes kehittää tulevaisuudessa ja tutkimukseni tavoite ristiriitojen herättäjänä ja keskustelun avauksena onkin ollut täysin turha.

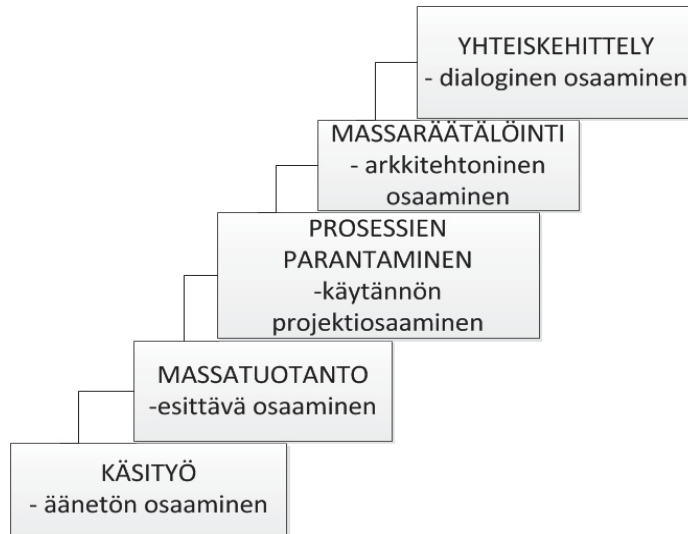
3.1.2 Työn historialliset tyypit

Oleellinen osa kehittävän työntutkimuksen teoriaa on työn historiallisten tyyppien analysointi ja omien kiinnostuksen kohteena olevien ammattien työn muutoksen vertailu. Tämä on tärkeää siksi, että rationalisointien ja humanisoinnin perinteiden kohdatessa sisäisiä ristiriitoja ja työn monimutkaistuessa organisaatiot ovat joutuneet

sen eteen, että totuttuja rakenteita ja tapoja on pakko muuttaa. Näkisin, että poliiseille ja Puolustusvoimille on käynyt näin ja tulevaisuudessa käy varmasti entistä enemmän, joten tarkastelu on teoriaa käytettäessä pakkokin tehdä. Helle (2011, 53) tuo esille työntekijöiden halun usein pysyä käsityömaisessa työssä, jossa annetaan tilaa alueellisuudelle ja yksilöille, kun taas ministeriö antaa ohjauksellaan mielellään reuna-ehtoja, jotka ajavat työtä sarjatuotantomaiseen työtapaan. Näin ollen tästä näkökulmasta käsityömainen työtyyppi ei mielestäni olekaan niin huono asia kuin voisi olettaa tai minkä kuvan nimitys käsityömainen työstä antaa.

Työn historiallisen kehittymisen tarkastelu linkittää kehittävän työntutkimuksen ja professiotutkimuksen teoreettiset väitekehykset toisiinsa. Työn historiallinen kehittyminen ja sen tarkastelu olisi riittänyt kehittävän työntutkimuksen teoriaksi jo itsessään, mutta linkittämällä professiotutkimus tähän teoriaan valitut kaksi ammattia rinnastuvat toisiinsa. Työn historiallisten tyyppien vertailu on tärkeää tässä tutkimuksessa siksi, että myös sekä upseerin että poliisin ammatissa on nähtävissä tietty teorian mukainen kehityspolku, joka on lopulta johtanut molempien ammattikuntien osalta nykyisenlaiseen tieteelliseen ja korkeaan koulutukseen ja ennen kaikkea mahdollisuuteen yhteistyön syventämiseksi, yhteiskehittelyyn. Koulutuksen muuttumisesta ja näiden ammattikuntien professionalistumisesta lisää luvuissa neljä ja kuusi. Laajoja kokonaisuuksia, ennen kaikkea moninaistuvan maailman globaaleja uhkia, ei poliisi eikä upseeri pysty yksin työssään enää torjumaan (esim. Laitinen 2012, 18). Moninaisuus tai monimutkaisuus onkin usein myös syy osaamistavoitteiden uudistamiseen koulutuksessa ja koulutusten tieteellistymiseen yhä enemmän jatkossakin.

Ensimmäisen työtyypin, eli käsityömaisen työn, väistyminen oli suoraa seurausta koneellisen suurtuotannon noususta. Työn uutta organisointitapaa nimitettiin joko taylorismiksi, fordismiksi tai vain rationalisoiduksi työksi. Kehittävän työntutkimuksen analyyseissä humanisoitu työ nähtiin rationalisoidun tai fordistisen työn vaihtoehtona, täydentävänä sekä tasapainottavana työtyyppinä. (Engeström 1998, 21–24.) Jo varhaisissa kehittävän työntutkimuksen teoreettisissa hahmotelmissa oli oletus, että vallitsevien työtyyppien ristiriidat luovat parhaat edellytykset uudentalaiselle, teoreettisesti, tietoisesti tai ekspansiivisesti hallitulle työtyypille. Kehittämisen edellytys on se, että nykyisessä toiminnassa pitää olla jokin löydetty tai havaittu ristiriita.

Kuva 12. Työn historialliset kehitystyytit (Victor ja Boynton 1998)

Virkkusen (2002) mukaan mikään tuotannon tai organisaation vaihe ei ole puhtaasti tietäntyyppinen, vaan kaikkia näitä työn vaiheita löytyy tämän päivän työtoiminnasta, myös poliiseilla ja upseereilla. Tämän teorian mukaan ei näin voitaisi olettaa, että työtoiminta jatkossakaan perustuisi vain ja ainoastaan yhteiskehittelyyn ja vain yhdessä tekemiseen, vaan tätä teoriaa sovellettaessa poliisit ja upseerit voisivat olla tulevaisuudessakin myös omissa toimintajärjestelmissään omilla hallinnonaloillaan. Victorin ja Boyntonin (1998) mukaan tietyllä tavalla toimiva organisaatio tietyn ajan päästä omaa sellaista osaamista, että se mahdollistaa seuraavaan työtyyppiin siirtymisen. Käsityötä löytyy edelleen monilta aloilta, ja varsinkin poliisien professionaalistumista on aikaisemmin kritisoitu vaativasta, moniammatillisesta työn luonteesta huolimatta myös käsityömäisen työtyypin perusteella (ks. Crank 1990; Wilson 1968).

Myös upseereiden perusopinnot sisältävät tieteellisen koulutuksen lisäksi huomattavan määrän niin kutsuttuja ammatillisia opintoja, ja mistäpä muusta nämä opinnot muodostuvat kuin käsityömäisestä oppimisesta, muun muassa ampumisesta ja sen opettelusta sekä opettamisesta. Eli poliisiin kohdistunut professiokritiikki on täysin aiheellinen myös upseereiden työtä ja koulutusta kuvatessa. Käsityössä olennaista on työntekijän oma tietotaito, ja paljon puhutaankin hiljaisesta tiedosta (engl. tacit knowledge) eli työntekijän kokemuksesta, arvioinnista ja intuitiosta. Käsityö on toiminnallista ja hyvin yksilöllistä, eikä tietoa usein osata jakaa muille. Työ opitaankin tekemisen kautta mestarilta oppipojalle. Vaikka nykyinen koulutusjärjestelmämme korostaakin teoriaa jopa käsityöammateissa, niin työ ja toiminta näissä ammateissa perustuvat kokemukseen. Tuote valmistetaan alusta loppuun asti usein itse (Engeström 1998, 21–22; Victor ja Boynton 1998, 19–34; Virkkunen 2002, 22–29.), eikä tähän työtyyppiin poliiseja ja upseereita rinnastettaessa yhteistyölle jäisi enää sijaa.

Käsityön tekijät oppivat kokemuksesta, ja heille tuleekin selkeä käsitys siitä, miten työ kannattaa tehdä. Aluksi oikeasta työtavasta on vain intuitio, joka vähitellen muuttuu selkeäksi mielikuvaksi, jota on mahdollista opettaa muille. Tämä esittävän tiedon kerrostuman (engl. articulated knowledge) muodostuminen on ollut mahdollinen alku massatuotannolle. (Victor ja Boynton 1998, 46; Virkkunen 2002, 24.) Massatuotanto syntyi samaan aikaan kuin rationalistoitu työtyyppi, fordistinen ja tayloristinen, nousi vallalle. Jotta päästiin mahdollisimman tehokkaaseen ja tuottavaan tulokseen, suunnittelu ja käytännön toteutus erotettiin toisistaan. Johtajien ja suunnittelijoiden tarvitsi dokumentoida parhaat työkäytännöt, joita työntekijän tuli osata noudattaa. Näin myös kokematon työntekijä pystyi suoriutumaan työstä vain ohjeita lukemalla. (Engeström 1998, 1995.) Vaikka massatyöntekijöillä oli tarkat ohjeet, miten työ tulisi suorittaa, myös he oppivat, mitkä asiat toimivat ja mitkä eivät toimi. Tämä onnistui vähitellen, kun työn tekeminen muuttui papereiden lukemisesta automaattiseen työn suorittamiseen. Työn suorittamisen automatisoituessa työn tekijälle jäi aikaa hahmottaa koko tuotantoprosessi. Näin heille syntyi osaaminen erilaisten prosessien toiminnasta (engl. practical knowlwdge). Näin prosessiosaaminen mahdollisti siirtymisen jatkuvaan prosessien parantamiseen itse työssä ja koko tuotannossa. (Victor & Boynton 1998.)

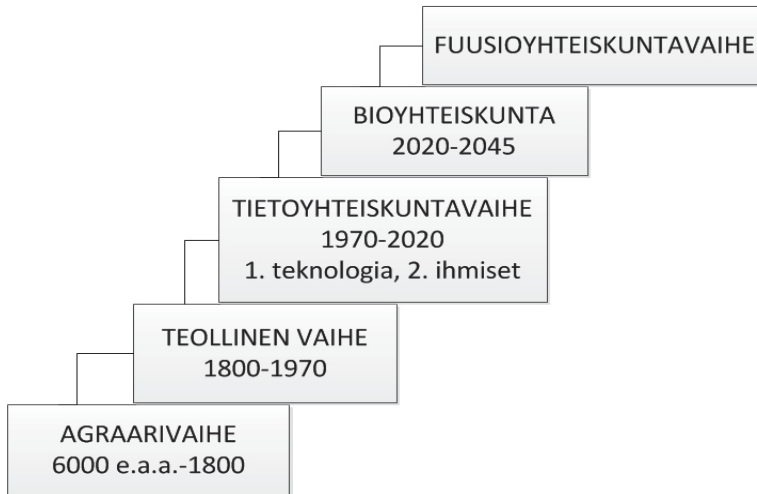
Seuraava työtyyppi, prosessituotanto, ei eroa edellisestä siinä mielessä, että edelleen työntekijät ovat erikoistuneita joihinkin tiettyihin työtehtäviin. Nyt kuitenkin alettiin puhua tiimeistä, joissa työtä tehtiin. Jokainen tiimin jäsen oli tästä eteenpäin vastuullinen ja hänen täytyi tuntea työprosessit. Nyt työntekijä oli myös ajattelija, joka välillä teki työtä ja välillä pohti, miten työtoimintaa voisi kehittää. Kehittäessään jatkuvasti prosesseja he alkoivat hallita yhden toimintatavan sijasta erilaisia, eri tilanteiden vaatimia tapoja toimia. Työntekijöillä oli mielikuva työnsä kokonaisuudesta, puhuttiin arkkitehtonisesta tiedosta (engl. architecturar knowledge). Tuotteiden asiakaskohtaistamisella pyrittiin suunnittelemaan jokaiselle asiakkaalle omanlaisensa tuote. Tämä mahdollistui vain, kun osaaminen oli sillä tasolla, että markkinoilta tulevat signaalit osattiin alkaa ottaa vastaan ja vastata niihin. (Victor & Boynton 1998, 79–80, 88–89.) Voisiko tämä työtyyppi ja tapa toimia olla esimerkki alueellisesti tuotetusta turvallisuuspalvelusta, jossa joudutaan jo nyt toimimaan uudenaikaisissa toimintajärjestelmissä eli tiimeissä ja miettimään asiakaskohtaistamista? Tämä piirre on havaittavissa tämän päivän turvallisuuskeskustelussakin, ja juuri tähän tarpeeseen yksityinen turvallisuusala on syntynyt.

Massaräätälöinnin asiakaskohtaistamisella tuotteen tai palvelun ulkomuotoa muutettiin säilyttämällä massatuotannon edut eli lisäämättä kustannuksia. Asiakkaan yksilölliset tarpeet tulivat huomioituksi. Asiakkaalle ikään kuin koottiin eri vaihtoehdoista sopiva kokonaisuus. Tapa toimia poikkesi siis edellisestä juuri tässä. Arkkitehtorinen tieto auttoi ymmärtämään tuotannon kokonaisuutta ja eri osien suhdetta toisiinsa, jolloin niistä oli mahdollista tehdä erilaisia yhdistelmiä. Massaräätälöinti yhdisti massatuotannon ajan toiminnan jatkuvaksi prosessien parantamiseksi. Asiakasta koskevien tärkeiden tietojen tuli olla kaikkien käytössä, jotta saatiin aikaan yhteinen visio tehokkaasta, personoidusta ja ajallaan olevasta palvelusta. Massaräätälöinti vaati joustavia ja älykkäitä kontrollijärjestelmiä sekä tehokkaita ja uusia suunnitelmia palvelun toteuttamiseksi. (Victor & Boynton 1998, 91–93, 97–109.)

Työntekijät ovat oman työnsä osaajia ja vastuussa siitä, että heille annettu vastuu tietystä toiminnan osasta sopii myös kokonaisuuden verkostoon. Mitä enemmän verkostossa on eri alan osaajia, sitä paremmin asiakkaan tarpeisiin osataan vastata. Osaaminen ei ole staattista, vaan se kasvaa sitä mukaa, kun uusia tuotteita tai palveluja joudutaan synnyttämään asiakkaiden tarpeet huomioiden. Näin on käynyt varmasti myös turvallisuusalan toimijoille ja osaajille. Asiakkaan kanssa käytävää vuoropuhelua, josta syntyy uutta osaamista uuden palvelun tai tuotteen myötä, kutsutaan dialogiseksi osaamiseksi. Tietotekniikka on tuonut tuotantoon sellaisia elementtejä, että roolit asiakkaan ja tuottajan välillä ovat murtuneet. Käyttäjä voi myös itse muokata tai lisätä tuotteisiin haluamaansa. (Victor & Boynton 1998, 197; Virkkunen 2002, 33.) Tämä on turvallisuusalalla tarkoittanut sitä, että asiakkaan toiveista yksityinen turvallisuusala on noussut tarjoamaan palveluita ja turvavälineitä, joita valtio virkamiestoimin ei enää pysty tarjoamaan. Toisaalta, täysin asiakkaiden toiveista lähteviä palveluita julkisen palveluntuottajan ei nähdäkseni tarvitse kyetä tarjoamaan.

Mannermaan (2006) esimerkkiä työn kehittymisen muutoksesta on käytetty myös usein silloin, kun on analysoitu työn muuttumista. Se jakaa yhteiskuntakehityksen tavalla, jonka piirteet on löydettävissä myös edellisestä Victorin ja Boyntonin jaottelusta. Ensimmäisenä jaottelussa oli agraarivaihe vuodesta 6000 e.a.a. aina 1800-luvulle asti ja toisena vaiheena teollinen vaihe 1800-luvulta 1970-luvulle asti. Kolmantena oli tietoyhteiskuntavaihe, joka osin on menossa vieläkin, eli tämä sijoittuu vuosiin 1970–2020. Mielenkiintoisinta tämän vaiheajattelun mukaan on se, että vaiheet lyhenevät koko ajan ja niistä on löydettävissä selkeitä sisäisiä vaiheita. Voisi siis olettaa, että myös poliisi- ja upseeriorganisaatioiden ja tehtävien muuttuminen tulee vain entisestään kiihtymään ja näin ollen työn uudelleenlaiselle tarkastelulle on jälleen uusi peruste lisää. Kolmas eli tietoyhteiskuntavaihe on jaettavissa vielä kahteen osaan. Ensimmäisenä on teknologinen vaihe, joka sijoittuu vuosiin 1970–2000. Toisena vaiheena seuraa sisältöjen kehittäminen vuodesta 2000 lähtien. Tämän vaiheen ominaispiirre on ollut se, että ihmisten tarpeet on ymmärretty osaksi prosessia. Globalisoitumisen myötä elämme älylaitteiden maailmassa ja tekemisissä ollaan niin ihmisten kuin koneiden kanssa. Kaikista meidän liikkeistämme jää jälki jonnekin. Eri-laiset tietouhkat ovat osa elämää tässä vaiheessa. Tähän globalisaation luomaan työn muutoksen tarpeeseen on syntynyt myös laaja turvallisuuskäsitys kattamaan yhä monimutkaistuvaa toimintaympäristöä, joka on perusteena upseereiden ja poliisien työnkuvan pohtimiselle ja koulujen osaamistasojen päivittämiselle. Edellisten kolmen päävaiheen lisäksi Mannermaa on ennustanut tulevaakin. Hänen mukaansa neljäs vaihe alkaa vuonna 2020. Hän nimittää tätä vaihetta bioyhteiskunnaksi. Tämä vaihe loppuisi arvion mukaan jo hyvin äkkiä eli vuonna 2025. Viimeisenä eli viidentenä vaiheena tulisi Mannermaan mukaan fuusioyhteiskunta, josta osin yhteiskehittelyssäkin puhutaan. Näin ollen nämä työn muutoksen kuvaukset voidaan rinnastaa yhteiskehittelyn teoriaan.

Kuva 13. Muutoksen suuret aallot (Mannermaa 2006)

Mannermaan (2006) sekä Victorin ja Boyntonin (1998) mallia työnmuutoksesta voidaan hyvin soveltaa myös poliisien ja upseereiden toimintaympäristön muutoksen kuvaukseen ja perustella näillä yhteistyön tiivistämisen tarvetta työn historiallisen muutostarpeen teoreettisella katsauksella. Omassa tutkimuksessani olen keskittynyt Engeströmin (2004) yhteiskehittelyyn, eli Mannermaan (2006) fuusioyhteiskunnan, aikakauteen ja sitä kautta myös kehittävän työntutkimuksen teoria tulee sovellettavaksi työn historiallisen kehittymisen myötä. Varsinkin viimeiset vaiheet ja työtoiminnan muutokset ovat tuoneet paineet työn kehittämiseen ja muutokseen. Mankinen (2011, 288–289) on palomiesten työnkuvan muutosta tutkiessaan käyttänyt Mannermaan tulkintaa taloudessa piilevästä Baumolin taudista (myös Takala 2014, 37). Siinä tulevaisuuden uhkana on se, että palvelutuotannon tuottavuus kasvaa hitaasti tai ei ollenkaan, sillä onhan kyse julkisesta palvelusta, joka ei itsessään tuota mitään rahassa mitattavaa. Tähän ryhmään voisin upseereiden ja poliisienkin toiminnan tässä määritelmässä luokitella kuuluvaksi. Kuitenkin palkkatason nousu seuraa muuta tuotannon ja kulutuksen kasvua. Näin ollen julkisen sektorin kustannukset kasvavat yhä edelleen johtaen rahoituskriisiin ja mahdollisesti myös ammattikuntien olemassaolonkriisiin. Muutos on siis tästäkin syystä pakko käsitellä. Nyt on jo nähtävissä, että julkisella sektorilla kamppaillaan kestävyysvajeen kanssa ja lainaa otetaan kattamaan valtiontaloutta (Takala 2014, 35–42; Valtiovarainministeriö 2013), eli toiminnan tilanne niin poliisien kuin upseereidenkaan osalta ei ole itsestään selvä rahoituskellisesti. Kuten Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko (2013) ehdottaa, nyt jos koskaan tarvitaan innovaatioita, uudelleen järjestelyjä ja toiminnan tehostamista. Tämä ehdotus onkin tutkijalle hyvä kannustin jatkaa yhteistyön hyötyjen esilletuomista ihan uudesta näkökulmasta käsin.

Mutta mitä muuta tämä kaikki työn muutokseen liittyvä teoria ja siinä osoitettu työn muuttuminen tarkoittaisi poliisien ja upseereiden kohdalla kuin sitä, että työn yleiset historialliset piirteet ovat muuttuneet ja myös poliisien ja upseereiden työstä ovat

löydettävissä työn historiallisen kehittymisen vaiheet? Valtioneuvoston tulevaisuus- selonteon (2013) julkistamisen yhteydessä todettiin, että kukaan ei voi tietää tulevaa, eli vaikka tulevaisuutta ja Suomen tilannetta yritetäänkin katsoa pidemmälle ja sen mukaan tehdä poliittisia päätöksiä, sitä toteutuvatko asiat, ei voi tietää. Siksi poliisien ja upseereiden yhteistoimintaa katsova tutkimus peilautuu osin jo tapahtuneisiin asi- oihin, kuten maailman globalisoitumiseen, kuten lähes kaikki muukin tutkimus, jota tehdään tulevaisuustutkimusta lukuun ottamatta.

Yhteiskunnallisia muutoksia leimaa teknologisten muutosten sijaan hitaus, ja silti itse työn kehittymisen vaiheita ajatellen yhteiskuntaamme leimaa nopea muutostahti. Taloustilanne vaikuttaa koko Suomen toimintaan hyvin nopeasti ja radikaalistikin, mutta silti viranomaistoiminnassa ja sen muutoksessa on nähtävissä hidas kulttuuri- nen irtautuminen vanhoista toimintatavoista jopa silloin, kun se olisi järkevää ja ai- noa tapa selvitä resurssikamppailussa. Olisiko nykyinen taloudellinen tilanne ja tah- totila yhteistyön lisäämiseksi hyvä syy siirtyä työn kehittämisen kautta yhteiskehitte- lyn aikakaudelle ja tiedon omimisen kulttuurista sen jakamiseen, jossa sekä poliisien että upseereiden uudenlainen toimijuus hyötyisi toinen toisistaan yhä moninaisem- paan tulevaisuuteen vastaamisessa? Vai joko voidaan olettaa poliisien ja upseereiden olevan tehtäviensä osalta tässä vaiheessa? Joka tapauksessa tätä yhteiskehittelyn aja- tusta myös Engeström peräänkuuluttaa tämän päivän työn kehittämisessä ja kehittä- vän työntutkimuksen uutena vaiheena (Engeström 2009, 286–328) ja jonka perus- teella osin oikeutan myös oman tutkimukseni.

3.1.3 Yhteiskehittely

”Lähdetään oppimaan jotakin, jota ei vielä edes ole” (Engeström 2004, 48).

Työn uusimpana kehitysmuotona Victor ja Boynton (1998) esittävät yhteiskehittelyn (co-configuration) käsitteen. Tämä käsite sopii teoreettisella tasolla poliisien ja up- seereiden sekä näiden koulutusten välisen yhteisen toiminnan kohteen viitekehyk- seksi, jossa lähdetään hakemaan sekä oppimaan jotakin, jota ei vielä edes ole. Toki viranomaisyhteistyötä jo on, mutta en näe tämän olevan vielä sillä tasolla, että voi- simme puhua täysin varauksettomasti yhteiskehittelystä. Yhteiskehittelyn teorian periaatteet ovat tässä tutkimuksessa se perustelu, jolla oikeutan teorian käyttämistä työssäni. Ajatus turvallisuusalan yhteiskehittelystä poliisien ja upseereiden välillä ei ole täysin uusi, sillä Mäkinen (2011b, 75–79, ks. myös 2009, 81–103) on esitellyt uu- denlaista turvallisuusalan yhteistyön lisäämistä myös omissa aikaisemmissa esityksis- sään. Engeström (2004, 65) sanoo, että yhteiskehittely työtyyppinä on vasta tuloil- laan, ja tästä olen samaa mieltä tekemäni aineistoanalyysin perusteella, tutkimukseen valitun kahden toimijan välillä ja osana heidän normaalia toimintaa ja koulutustaan (ks. myös Branders 2016). Tämä siitäkkin huolimatta, että poliisi turvaa oikeus- ja yhteiskuntajärjestystä ja ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta yhteistyössä mui- den viranomaisten kanssa. Puolustusvoimat taas tukee omiin tehtäviinsä nojautuen muita viranomaisia yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvissä tehtävissä.

Olemme näiden perusteella tehtävien osalta jo yhteiskehittelyn aikakaudella (Mäkinen 2010). Yhteiskehittelyyn ollaan hyvinkin valmiita, ja tahtotila on jo olemassa. Nyt vain tarvitaan uusia esityksiä siitä, mitä vielä voitaisiin tehdä jo olemassa olevien kyberyhteistyökuvioiden, alueellisten yhteistoimintamallien, kriisinhallinnan sekä esimerkiksi Turvallisuuskomitean toiminnan lisäksi, joka tosin Brandersinkaan (2016) mukaan ei ole täysin onnistunut yhteistyömalli nykyisenkaltaisena.

Yhteistyöstä yli hallinnonalojen puhutaan hyvinkin paljon, mutta todellista yhteistyön konkretiaa ja toimenpiteitä ei kovinkaan paljon löydy, ei ainakaan koskien muuta kuin poikkeusolojen toimintaa, puhumattakaan kovin laajamittaisesti koulutuksesta. Tämän olen havainnut tutkimuksessa verratessani strategioiden tahtotilaa niissä esiintyviin toimenpide-ehdotuksiin sekä lukiessani eri hallinnonalojen asiakirjoja rinta rinnan – vieläpä pitämällä mielessä ajatusta laajasta turvallisuuskäsityksestä ja poliisien ja upseereiden koulutuksista. Mutta tehdäänkö yhteistyön syventämisen eteen yleisesti tarkasteltuna mitään? Vastaisin tähän kysymykseen, että kyllä tehdään, mikäli katsotaan asiaa tutkimukseni yhden painopisteen eli koulutuksen näkökulmasta. Korkeakoulujen näkökulmasta nimittäin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnossa yhteistyötä tehdään paljon. Mikäli asiaa katsotaan vain sisäisen turvallisuuden viitekehityksessä, myös siellä yhteistyötä tehdään. Näiden lisäksi alueittain yhteistyöstä on monia innovatiivisiakin kokeiluita (esim. Perttula & Rajala 2014, 201–206).

Keskeisenä pirteenä työn historialliseen kehitykseen verrattaessa on se, että tuottajan ja asiakkaan yhteistyö on pitkäjänteistä eikä yhteistyö lopu yhteen kertaan, eli toiminnasta pyritään tekemään jokapäiväistä ja pysyvää, mihin myös strategioissa usein viitataan. Erilaiset yhteistoimintaharjoitukset poikkeusoloja ajatellen eivät mielestäni ole pysyvää toimintaa, vaikka toimintamalli onkin koko ajan olemassa. Yhteistyön pitäisi jatkua koko tuotteen käytön eli tietyn ammattitoiminnan ajan. Pitäisi-kin työn historiallisen kehityksen teorian mukaan siirtyä yhteiskehittelyn kautta satunnaisista yhteistoimintaharjoituksista jokapäiväiseen viranomaisyhteistyöhön ja huomioida normaaliolojen toiminta aina koulutuksellisesta yhteistyöstä lähtien. Asiakas antaa yhteiskehittelyssä tuotteelle vaatimuksia, ja tuotetta tai palvelua voidaan parantaa asiakkaan vaatimusten mukaan (Virkkunen & Ahonen 2007, 65–66).

Engeström (2004) kuvaa yhteiskehittelyä asiakkaan tai käyttäjän sekä tuottajatahon väliseksi jatkuvaksi vuoropuheluksi, jossa olosuhteiden muutokset ja tarpeiden muutokset vaikuttavat myös tuotteiden tai palvelun muutoksiin matkan varrella. Kyseessä ei välttämättä ole Victorin ja Boyntonin (1998) kuvaama tuote, vaan kyseessä voi olla kuvausjärjestelmä tai neuvottelumenetelmä. Aikaisempiin työn historiallisiin vaiheisiin verrattuna kyseessä on aito kumppanuus ja vuoropuhelu ja tästä syntyy eri näkökulmia yhdistävä dialoginen tieto. Myyjän panos ei yksin riitä, vaan mukana ovat ostajan omat ratkaisut ja jopa suoritukset. Tämä työtyyppi on vasta varhaisessa vaiheessa monen ammattikunnan osalta. (Virkkunen & Ahonen 2007, 67.) Tämä pitää paikkansa varsinkin, jos teoriaa sovelletaan eri hallinnonalojen väliseen yhteistyöhön. Jos taas puhutaan saman hallinnon alle kuuluvista toimijoista tai opetushallituksen hallinnoimasta koulutussektorista, niin siellä taas on nähtävissä hyvinkin innovatiivisia ratkaisuja ja erityisesti tämä on nähtävissä alueittain. Hyviä esimerkkejä tästä on esimerkiksi kaupunkien omistamien ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen

konsortiot (esim. Tirronen 2006) ja jopa uudet omistajuudet (Liite, Helsingin Sanomat 10.12.2012). Mutta toki myös kuntien ja alueellisten turvallisuusviranomaisten yhteistoimintaa tarkasteltaessa löytyy hyvin innovatiivisia ratkaisuja (Neljä kertomusta paikallisesta turvallisuussuunnittelusta 2008), joita ei pidä unohtaa.

Victor ja Boynton (1998, 195–196) listaavat yhteiskehittelylle ominaisia piirteitä, joita ovat esimerkiksi tuote tai palvelu, jolla on pitkä elinkaari ja joka ei koskaan tule valmiiksi. Tuote tai palvelu on adaptiivinen eli mukautuu käyttäjän toimintaan. Tuotteessa tai palvelussa on yleensä tietoteknisiä ratkaisuja, joita kutsutaan asiakasälykkyudeksi ja viimeisenä tuote tai palvelu vaatii uudelleenkonfigurointia käyttäjän, tuottajan ja tuotteen välisenä vuoropuheluna. Nämä piirteet eivät luo valmista, teoreettista mallia, vaan ovat suuntaa antavia. Engeström (2004, 81) tuo esille lisäksi sen, että kyseessä on moniaineksinen tuote- ja palvelukokonaisuus, jossa on sekä vakiokomponentteja että räätälöitäviä osia. Esimerkkinä hän mainitsee monisairaalan kroonikon hoidon, joka tässä tutkimuksessa vaihdetaan käsittämään turvallisuusalan eli poliisin ja upseerin välinen yhteistyö. Malli on sovellettavissa täysin tässä työssä hahmoteltuun yhteistyön kehittelyyn, ja erityisesti sovellettavuus tulee esille asiakkaan toiveiden huomioimisessa, jota tässä tarkoitan alueen ja alueen asukkaiden tarpeiden huomioimisella. Teoriaa sovellettaessa täytyy osata yksittäisen ihmisen eli asiakkaan sijasta ymmärtää alueellisuus ja alue asiakkaana.

Jotta voimme soveltaa yhteiskehittelyä, tulee meidän tietää näkökulmat ja käsitteet, joiden avulla voi alkaa hahmottaa yhteiskehittelyä ja luoda edellytyksiä yhteiselle kehittämiseksi. Ensimmäisenä täytyy olla löydettävissä jokin yhteinen toiminta-alue, jossa yhteiskehittelyä tehdään. Tästä voidaan käyttää nimitystä moniorganisatorinen kenttä (multiorganizational field). Tällä toiminta-alueella tapahtuu toimijoiden vuorovaikutusta, ja usein tämä alue on maantieteellisesti tai hallinnollisesti rajattu. Omassa tutkimuksessani olen havainnut yhteistyötä estäväksi tekijäksi erillisen hallinnonalan, jossa upseeri tai poliisi työskentelee. Koulutusnäkökulmasta myös maantieteellisellä alueella on merkitystä (myös Kalalahti & Huotari 2015⁴²). Useinhan juuri saman alueen, usein kaupungin, sisällä olevat oppilaitokset, olivat ne mihin tahansa suuntautuneita, tekevät yhteistyötä. Siksi toiminnan teoriassa tärkeäksi moniorganisatorisessa kentässä nousevat toimintajärjestelmien yhteinen kohde, tarve ja mahdollisuus. Täytyy tiedostaa, että on olemassa yhteinen toiminnan kohde, esimerkiksi turvallisuus tai turvallisuuskoulutus, ja kontekstina turvallisuusala, joka yhdistää sekä poliisia että upseeria. Ja näin tekemäni analyysin ja käsitteen määrittelyjen perusteella voidaan myös olettaa olevan.

Vaikka löydetään yhteinen kohde, tämä ei tarkoita sitä, että toimintajärjestelmät eivät voisi olla myös hyvin erilaiset, kapeastikin erikoistuneet ja osittaiset, eli kohde on teorian käsitteitä käyttäen pirstaloitunut tai hajonnut (esim. Puonti 2004). Poliisien ja upseereiden kohdalla tämä pirstaleisuus tarkoittaa sisäistä ja ulkoista turvallisuutta. Jotta yhteiskehittely olisi tällaisilla pirstaloituneilla kohteilla mahdollista, se pitää integroida järkevästi, siis vain jo olemassa olevien yhteisten toimintojen osalta. (Enge-

---

⁴² Tampere3 on hyvä esimerkki alueellisesta uudesta yhteistyömallista yliopistojen ja ammattikorkeakoulun välillä.

ström 2004, 82–83.) Tämä huomio on hyvä ottaa esille tässäkin, vaikka olen sen tuonut lukijan tietoon jo johdannossa. Mikäli tarkoituksena olisi ollut tarkastella vain sisäisen turvallisuuden näkökulmasta yhteistyötä, poliisien ja upseereiden yhteistyölle ei olisi perusteita ja tässä mielessä analyysini tosiaan on puutteellinen. Koko tutkimus ja sen mielekkyys yhteiskehittelyn osalta on perustunut tutkijan tekemiin valintoihin ja rajauksiin sekä uskallukseen miettiä asioita uudella tavalla.

Kun yhteistyö alkaa, siinä toimiminen ei tapahdu automaattisesti tai vanhoja, totuttuja tapoja noudattaen. Puhutaankin polun käsitteestä. Kun yhteinen toimintamalli vakiintuu ja tulee tutuksi, ihmisille alkaa muodostua suhteellisen vakiintunut verkosto ja toimintamalli. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että vakiintunut verkosto on ja pysyy, vaan tarkoitus on vakiinnuttamisen jälkeen taas ravisuttaa verkostoa, sulkea ja aukaista, eli muita toimijoita ja toimintamalleja voidaan jatkossakin kehittää. Polkujen empiirinen hahmottaminen onkin haaste yhteiskehittelylle. Verkot tai verkostot ovat moniorganisatorisen kentän toimintajärjestelmien yhteyksien kokonaisuus, ja erityisesti poliisien osalta verkosto alueittain on hyvin moninainen ja Puolustusvoimat vain yksi yksittäinen kumppani siinä. Toiminnan teorian mukaan verkko muodostaa sisäisesti ristiriitaiset toimintajärjestelmät, jotka tuovat vaikeasti ennakoitavaa dynamiikkaa ja jopa yllätyksellisiä käännteitä. (Engeström 2004, 84–86.) Tämän vuoksi ensimmäinen askel onkin ollut kuvata erilliset toimintajärjestelmät, toimintajärjestelmän sisällä olevat ristiriidat ja toimintajärjestelmien väliset ristiriidat ja löytää yhteinen toiminnan kohde, eli ne asiat, jotka tässä tutkimuksessa on tehty.

Kiinnostuksen kohteena ei saisi olla vain verkon eli yhteistyön muodostaminen ja vakiinnuttaminen, vaan myös ylläpito, horjuttaminen ja murentuminen. Elinkaaren käsitteessä on ajatuksena tarkastella asiakkaan, tuotteen tai palvelun kehityskulkua, kestoa ja vaiheita. Mikä sitten olisi turvallisuuden elinkaari, kun kyse ei selkeästi ole jostakin alkavasta tai loppuvasta kehityskaaresta, vaan turvallisuudesta, joka pitäisi taata pysyvällä toiminnalla? Valinta liittyikin ammattiin ja koulutuksen tuottamaan osaamiseen ja sen kestoan. Elinkaari ei onneksi olekaan pelkästään ajallinen käsite, vaan se on tarkoitettu kuvaamaan kohteen muokkaamiseen osallistuvien tekoja ja vuorovaikutusta eri vaiheissa muutosprosessia. (Engeström 2004, 84–86.) Näin tämäkin käy teoreettisena käsitteenä turvallisuuden tutkimukseen.

Eri toimintajärjestelmien alue, jossa tapahtuu aktiivinen vuorovaikutus ja käydään neuvotteluja yhteisen kohteen muodostumisesta, on nimeltään rajavyöhyke. Tätä rajavyöhykkeelle siirtymisen mahdollisuutta yritän avata tällä tutkimuksella. Yhteiskehittelyssä törmätään jatkuvasti rajoihin, muodostetaan uusia rajoja ja ylitetään niitä. Luulen, että tässä tutkimuksessa käymme kaikki nuo mahdollisuudet läpi varsinkin rajojen törmäämisen muodossa ja mitä oletettavimmin vielä siinäkin vaiheessa, kun konkreettisia toimia yhteisen toiminnan kohteen löytämiseksi tehdään. Alku tulee olemaan hankalaa jo siitäkin syystä, että hallinnonalakohtaiset rajat, jotka ovat historiallisesti muotoutuneet, ovat hyvin vaikeita ylittää. Rajanylitys voi olla vain yhden ihmisen yksisuuntainen ja tilapäinen rajan ylittäminen. En kuitenkaan toivo, että tämä rajanylitys jäisi vain tähän, eli yhden tutkijan teoreettisella tasolla tapahtuvaan rajan ylittämiseen. Tavoitteena on, että kummatkin hallinnonalat osallistuisivat rajoja ylittävään suunnitteluun jossakin vaiheessa, joka jää jatkotutkimuksiin. Ylittäminen

voi olla myös pakonomainen tai vihamielinen toisen alueen valtaus, mutta sitä tässä ei missään nimessä haluta. Tavoitteena on yhteisesti sovittu rajojen ylittäminen yhteisen toiminnan kohteen saavuttamiseksi. Yhteiskehittelyssä rajanylityksen tulee olla molemmilla puolilla rajaa olevien yhteinen tavoite ja ponnistus. (Engeström 2004, 86–87.) Muuten kai emme voisi edes puhua yhteiskehittelystä. Vai voisimmeko?

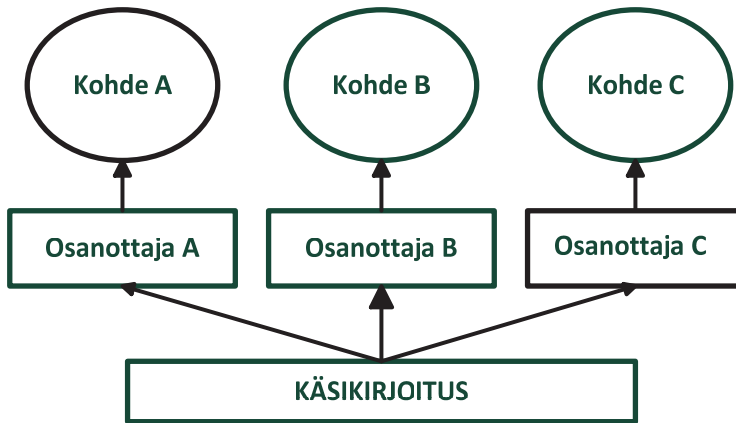
Jotta yhteistyö voidaan aloittaa, yhteiskehittelyssä pitää olla yhteisen kohteen hahmottamisen lisäksi nähtävissä molemmille puolille saatavat konkreettiset hyödyt, eli sen täytyy olla hyödyllistä niin poliisien kuin upseereidenkin työn kannalta. Rajan ylityksestä voidaan mielestäni puhua myös silloin, kun yhteistä kohdetta aletaan vasta miettiä ja nostaa tarkasteluun, kuten tässä tutkimuksessa tehdään. Useinhan näin on, kun käydään esimerkiksi poliittista keskustelua jostakin tulevasta ja vasta tämän jälkeen aletaan konkreettisesti miettiä itse tekoja ja perustetaan työryhmiä (esim. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko 2013). Engeström (2004, 87) näkee seuraavana loogisena tapahtumana solmun eli yhteisen suunnittelu- tai ongelmanratkaisuponnistuksen. Rajanylityksestä tämä solmu eroaa siinä, että tämä on enemmän tietoinen tapahtuma kohti yhteistä kohdetta ja siinä on yhteistä artikulointia. Itse ajattelen tämän laajemmin, varsinkin kun tutkimuksessani on niinkin tunteita herättävä ehdotus kuin yhteinen turvallisuus, yhteisen turvallisuusalueen määrittäminen ja yhteisten tavoitteiden määrittäminen, puhumattakaan yhteisestä koulutuksellisesta näkökulmasta. Silloin näkisin, että jo rajanylityksessä, jossa etsitään perusteluita ja uutta mallia, käydään läpi hyvinkin tietoista ajattelua kohti yhteistä päämäärää. Sinällään tämä ajatus ei ole ristiriidassa edellisten määritelmien kanssa, mutta painotus on hieman erilainen. Solmutyöskentely kuitenkin jää kehittävän työntutkimuksen kriteerein tätä tutkimusta seuraaviin vaiheisiin.

Toimintajärjestelmän käsite sisältää yksilön ja kollektiivisen toiminnan erottamattomuuden. Kehittävässä työntutkimuksessa pyritään kuvaamaan yksittäisen henkilön ja kollektiivisen toiminnan välistä suhdetta toimintajärjestelmän mallin ja sen osien välisillä suhteilla. Keskeisenä mallissa on toiminnan kohteellisuus, joka tässä työssä antaa perusteet puhua kehittävästä työntutkimuksesta. Tämä tarkoittaa sitä, että toiminnalla on jokin tarkoitus, johon yksilö ja ryhmä pyrkivät teoillaan. Kukaan ei tee työtä yksin, vaan osana jotakin yhteisöä (Engeström 2004). Tässä tutkimuksessa rajauksen ja rinnastettavuuden takia yksilöiksi on määritelty korkeakoulut eli Maanpuolustuskorkeakoulu ja Poliisiammattikorkeakoulu opiskelijoineen, opettajineen, tutkijoineen ja muine henkilökuntineen. Yhteisö, jossa nämä korkeakoulut toimivat, on tämän logiikan mukaan Suomen koulutusjärjestelmässä rinnastettavat korkeakoulut. Toiminnassa tulee ottaa huomioon sekä säännöt että työnjako, jolla tulos pyritään saavuttamaan. Kohde on se, joka ohjaa toimintajärjestelmää tai toimintajärjestelmiä synnyttäen tuloksen. Tässä tutkimuksessa se tulos on teoreettisella tasolla turvallisuus, sillä siihenhän kaikki loppujen lopuksi tähtää, oli kyse sitten sisäisen tai ulkoisen turvallisuuden toimijasta. Toiminta ei ole virtaviivainen ja selkeä, vaan dynaaminen ja ristiriitainen. Toimintajärjestelmän osat ovat muuttuvassa suhteessa toisiinsa ja historiallisesti kehittyviä. Muutos työvälineissä johtaa muutokseen muissakin toimintajärjestelmän osissa. Eli muutos turvallisuuskäsityksestä ja kentästä, jolla turvallisuutta luodaan, muuttuu ja on muuttunut globaalimmaksi ja näin myös toimintajärjestelmä joutuu muuttumaan. Yhden toimintajärjestelmän muutos voi

muuttaa myös toisia toimintajärjestelmiä. Lisäksi on huomioitava, että historiallisesti muuttuva käsite turvallisuus ja siinä ilmenevät painopisteet voivat muuttaa tilannetta yhteiskehiteltävissä toimintajärjestelmistä ja myös paluu entiseen voi olla mahdollista.

Toimintajärjestelmän yleistä mallia voidaan käyttää apuna kuvaamaan toiminnan periaatteita. Tällä teoreettisella mallilla voidaan kuvata inhimillisen toiminnan välttämättömät osatekijät ja vuorovaikutussuhteet. Toimintajärjestelmä on usean eri ihmisen yhteiseen kohteeseen suuntautuneen toiminnan vakiintunutta rakennetta. Toimintajärjestelmää määrittää kohde, eivät sosiaaliset rakenteet. Tätä kohdetta muokataan useiden eri ihmisten täydentävinä tekoina. Eri henkilöiden panos sovitaan tavoitteiden puolesta niin, että tarkoitettu tuotos syntyy. Toimintakonsepti voidaan ymmärtää toiminnan kokonaisuutta kuvaavaksi periaatteeksi, jonka avulla toiminnassa mukana olevien tekoja koordinoidaan. (Virkkunen & Ahonen 2007, 45–46.)

Kommunikaation muotoja, joita Engeström (2004, 103–106) pitää ehdottoman tärkeänä yhteiskehittelyn eteenpäin viemisessä ja joiden avulla hahmotellaan sitä, minkä tasoista yhteistyötä voidaan tai halutaan kehittää kaiken näiden kahden ammatin historiallisen kehityskulun selvittämisen jälkeen, on syytä avata seuraavaksi. Tämän teoreettisen mallin avulla esitän myös lopussa tutkijalle syntyneen mielikuvan siitä, miten yhteiskehittelyä olisi luontevinta jatkaa, vaikka tämä ei ainoa mahdollisuus olekaan. Tämä kuitenkin on perusteluni kommunikaatiomuotojen teoreettiseen esittämiseen. Ei ole aivan sama, minkälainen on kohteen ja viestinnän suhde, jotta yhteistyö voisi ylipäänsä kehittyä. Koordinaatiossa (**kuva 14**) jokaisella on oma kohteensa, eli esimerkiksi poliiseilla sisäinen turvallisuus ja upseereilla ulkoinen turvallisuus. Tämä on tilanne hyvin pitkälle tämän hetken turvallisuustoiminnassa. Toiminnan kohde voi olla niin itsestään selvä, että sitä kautta se on myös heikosti tiedostettu omassa toiminnassa. Tutkittavana olevien ammattiryhmien osalta väittäisin, että toiminnan kohde on hyvin selkeä ja hyvin tiedostettu ja molemmat pysyvät omilla tontillaan työtoiminnassa ja erityisesti peruskoulutuksessa. Yhteistä kohdetta ei näillä ammattialoilla ole normaaliolojen toiminnassa muuta kuin viranomaisyhteistyö. Tällainen yhteistyö rakentuu lähinnä poikkeustilanteisiin tai virka-apupyyntöihin, mikäli puhutaan kyseessä olevista kahden eri hallinnonalan toiminnasta pois lukien koulutukseen liittyvä vähäinen yhteistyö. Toimiminen poikkeusoloissa tai annettu virka-apu on täysin säädellyn toiminnan mukaista, eikä yhteistyöllä edes haeta tällä hetkellä muuta (esim. Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012; Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012). Eri hallinnonalojen sanottajat ovat omissa tunteissaan, eli eri osanottajien välistä kommunikaatiota ei ole. Oma reviiiri pyritään pitämään itsellä ja pikemminkin suhtaudutaan vihamielisesti omalle tontille tuleviin. (Engeström 2004, 107.) Tämä tilanne kuvastaa erittäin hyvin tilannetta normaaliolojen poliisi- ja upseeritoiminnassa, mikä lienee seurausta siitä, että yhteistoiminta perustuu lähinnä viranomaisyhteistyöhön ja toisen auttamiseen tilanteen niin vaatiessa eikä normaalissa toiminnassa tai varsinkaan koulutuksessa. Tästä kommunikaation muodosta olisi tarkoitus päästä jaetun toiminnan kohteen myötä eroon tai ainakin täydentää tätä.

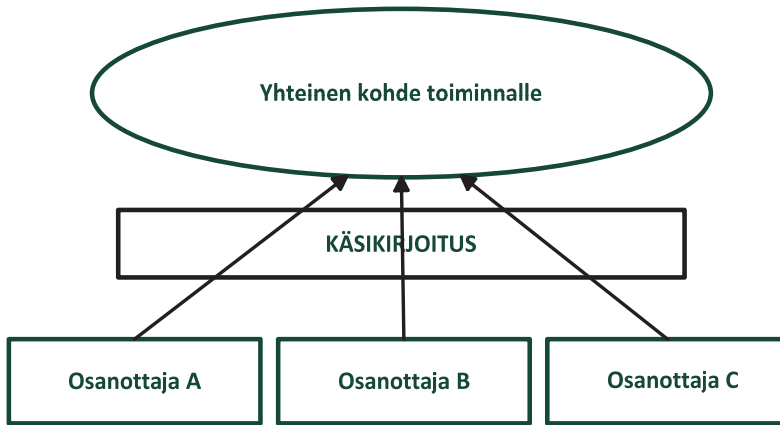

Kuva 14. Koordinaation rakenne (Engeström 2004, 107)

Seuraavassa vaiheessa (**kuva 15**) yhteistä kohdetta pyritään jäsentämään ja muokkaamaan yhdessä eikä niin, että jokainen tekee kohteen jäsentämistä itse jo olemassa olevien tehtävien mukaisesti. Tässä vaiheessa, eli kooperaatiossa, yhteistä toiminnan kohdetta poliisien ja upseereiden välillä lähdetään viemään eteenpäin niin, että tuodaan toimijoiden tietoisuuteen mahdollisuus yhteisestä toiminnan kohteesta. Yhteinen kohde pitäisi olla myös yhteinen puheenaihe, josta vaihdetaan ajatuksia sekä tietoa. Tässä yhteistyön mallissa osanottajat ylittävät ennalta annetun käsikirjoituksen rajoja eli nykyisen hallinnonalakohtaisia rajoja, mutta käsikirjoitusta eli normaaliolojen toimintaa, ei juurikaan muuteta. Yhteistyö on näin vielä hyvin lyhytkestoista lopputulokseltaan. (Engeström 2004, 108.)

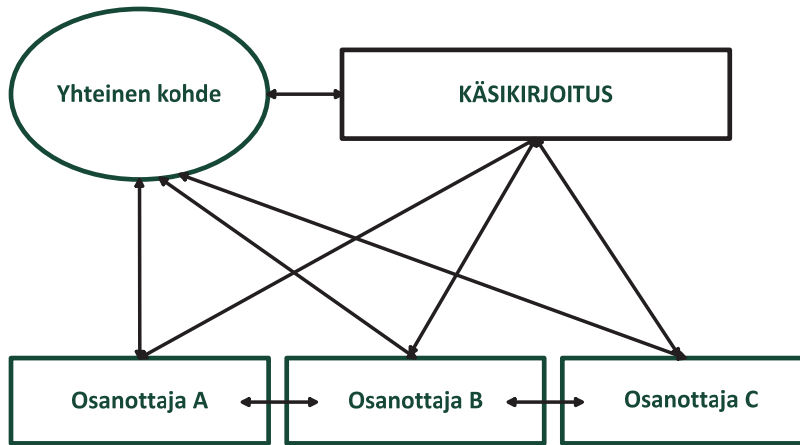
Voidaan varmaan ajatella, että jo nyt tällaista yhteistyötä tehdään poliisien ja upseereiden kesken, eli yhteistyö on satunnaista ja lyhyiden yhteistyötapahtumien jälkeen palataan työhön oman hallinnonalan ja toimintaympäristön piiriin. Kyse on viranomaisyhteistyövelvoitteesta ja lähinnä poikkeusolojen toiminnasta, kuten osin jo edellisessä yhteistyön muodossakin. Tässä yhteistyön vaiheessa ollaan kuitenkin askel edellä verrattuna sektoroitumiseen, koska yhteinen toiminnan kohde on jo käsillä ja sitä mietitään, kuten kyberturvallisuuden voisi yhtenä esimerkkinä katsoa olevan. Satunnaisten tilanteiden osalta ja uudenaikaisessa yhteistyössä yhteistä toiminnan kohdetta pyritään jo osin hahmottamaan keskustelujen ja vuoropuhelun avulla.

Kuva 15. Kooperaation yleinen rakenne (Engeström 2004, 108)

Kommunikaatiossa (**kuva 16**) niin käsikirjoitusta kuin vuorovaikutustakin lähdetään arvioimaan uudelleen ja sitä kehitetään. Omaa toimintaa osataan katsoa rakentavan kriittisesti. Oman toiminnan kriittinen tarkastelu ei ole helppoa, vaan se edellyttää osanottajien itsearviointia ja oman kehityksensä pohtimista ja ennen kaikkea nykyisen toimintamallin heikkouksien löytämistä. Oman toiminnan kriittinen tarkastelu on eräänlainen kantava ajatus poliisien ja upseereiden yhteistyötä käsittelevässä tutkimuksessa. Haluan yhteisen kohteen suhteen olla kuitenkin hieman pidättyväisempi kuin alkuperäinen teoria asian esittää. Tällä tarkoitan sitä, että vaikka yhteisen toiminnan kohde olisikin olemassa, tai se jossakin vaiheessa löydettäisiin ja se hyväksyttäisiin syyksi tehdä yhteistyötä pysyvästi, niin eri hallinnonalat voisivat ainakin aluksi pysytellä myös omalla alueellaan sovitusti. (Engeström 2004, 109.) Tämä näkemys nousi esille myös henkilöhaastatteluissa, ja tämä osin on jo työni lopputulosta. Tästä syystä olen rakentanut Engeströmin (2004) kommunikaatioiden muodoista tähän tutkimukseen sopivan mallin, jossa yhteistyötä ei lähdetä niin radikaalisti muuttamaan, etteikö sitä voisi miettiä sekä vanhaa että uutta yhdistellen. Tähän perustuu myös ajatus erillisistä toimintajärjestelmistä ja jaetusta toiminnan kohteesta. Myös koulutuksen osalta tämä ajatus toimii paremmin kuin täysin yhdistetty toimintatapa ja malli, joka sekini voisi tarkastelun perusteella olla mahdollinen.

Kuva 16. Kommunikaation yleinen rakenne. (Engeström 2004, 109)

Kohde nousee koko yhteiskehittelyn tärkeimmäksi liikkeelle panevaksi voimaksi (myös Puonti 2004, 80⁴³), mikä ei lukijalle ole alun turvallisuusmäärittelyn jälkeen jäänyt varmastikaan epäselväksi, vaikka se tässä työssä hyvin käsitteellinen ja osin epäselvä onkin. Kohde on asia tai ongelma, jota osanottajat työstävät ja johon annan tässä työssä perusteluja. Kohde ei ole pysyvä, vaan se muuttuu ja kehittyy. Näinhän on itse turvallisuus-käsitteen kanssa, kuten myös turvallisuustilanteen tai vaikka sodan luonteen kanssa. Koordinaatiossa osanottajilla on erilaiset kohteet, joita sovitellaan yhteen ilman, että todellista yhteistä kohdetta muodostettaisiin. Kooperaatiossa yhteistä kohdetta aletaan muodostaa ja kohteelle haetaan yhteistä ratkaisua. (Engeström 2004, 109–110.)

Viranomaisyhteistyössä sekä yhteisessä koulutuksessa mielestäni voisivat yhdistyä nämä kaksi toiminta-ajatusta, eli pysytään perustehtävien ja peruskoulutuksen osalta koordinaatiossa, mutta sovitussa yhteistyökuviossa lähdetään yhteisen käsikirjoituksen kautta rakentamaan työtoimintaa sekä koulutusta, jotka olisivat pysyviä tai ainakin pysyvämpiä kuin erilliset yhteistoimintaharjoitukset tai yksittäiset seminaarit ja koulutukset tutkimuksesta puhumattakaan⁴⁴. Käsikirjoituksella tarkoitetaan tässä yhteisiä pelisääntöjä ja toimintamalleja. Olen hahmotellut jo samaa tutkimukseni jatkotutkimusta käsittelevässä luvussa, jossa haetaan yhteistä kohdetta ja sitä kautta syntyy yhteinen tulos – laaja-alainen turvallisuusalan professio yhteisen toiminnan kohteen, eli turvallisuuden ja yhteisen koulutuksen kautta. Tämä ei silti tarkoita sitä, että yhteisen toimintajärjestelmän lisäksi toimijoilla ei voisi olla myös omia, erillisiä toiminnan kohteita. Tämä erillisuus on tutkimuksessa esittämäni yhteistyön lähtökohta, tai ainakin se tulee olemaan yksi mahdollinen tutkimukseni herättämä ajatus

⁴³ Puonti (2004, 80) nostaa esille oman tutkimuksensa lopputuloksissa, että ilman yhteistä toiminnan kohdetta ei tule olemaan yhteistyötä eikä ilman yhteistyötä ole todellista yhteistä toiminnan kohdetta.

⁴⁴ Ks. myös Kalalahden ja Huotarinen (2015) selvitys, jossa otetaan esimerkiksi Viron Sisekaitseakademian yhtenäisen sisäisen turvallisuuden koulutusmalli. Siinä on pyritty löytämään yhteisiä opintoja kaikille. Yhteisestä koulutusmäärästä on haluttu mennä pienempään määrään yhteisiä opintoja.

jatkotyön suuntaviivoista. Kiinnostavaa onkin se, mitä opiskelijat ja haastateltavat asiasta ajattelevat, eli pysytäänkö koordinaatiossa vai lähdetäänkö hakemaan täydellistä kooperaatiota ja kytketäänkö tähän vielä koulutus ja yhteiset tutkinnot?

3.2 Tutkijan asemoituminen

Tutkijan oma asemoituminen tutkimuskohteeseen nähden tulee tiedostaa ja tuoda esille tutkimusprosessia kuvattaessa ja analysoitaessa lopullisia tuloksia. Kuten Sipilä ja Koivula (2013, 15) sanovat, lausuttuina ja lausumattomina teoreettisina ja meta-teoreettisina oletuksina ja sitoumuksina ilmenevä subjektiivisuus tulee tiedostaa ja tuoda esille. Tutkija voi Anttilan (2006) mukaan katsoa tutkimusta ulkopäin tai olla osa tutkimusta (ks. myös Engeström 1987; 1998; 2004). Tutkija voi tutkia kvantitatiivisesti tai kvalitatiivisesti, subjektiivisesti, objektiivisesti, käytäntö- tai teorialähtöisesti, sekoittaen menetelmiä tai vaikkapa luoda uudenlaista tapaa tutkia. Pääasia on tuoda esille, mistä lähtökohdista ja miten tutkimusta on tehty.

Tutkijan position reflektointi on eettinen, mutta myös epistemologinen kysymys, sillä tutkija aina jossakin määrin muokkaa tutkimusaineistoaan, oli se sitten haastateltuja, kirjoitelmia, teoriaa tai muuta sellaista (Ronkainen 2004, 66). Tähän vielä lisäisin, että lisäksi tutkija itse päättää, mitä aineistosta nostaa esille johtopäätöksiä analysoitaessa. Eli se, lähteäkö ajamaan poliisien ja upseereiden koulujen yhdistämistä ja yhteisten toimintojen osalta yhteisen koulutuksen järjestämistä, on siis täysin tutkijan omissa käsissä ja riippuu siitä, millainen tiedonintressi, esimerkiksi teoreettinen tiedon intressi, hänellä on (Niiniluoto 1984). Omista lähtöajatuksista, historiasta, eikä tutkijakontekstista voi koskaan täysin irrottautua (myös Sipilä & Koivula 2013, 9). On myös tiedeyhteisö ja tutkimusryhmä, jonka ohjaamana tutkija kulkee eteenpäin tehden valintoja tutkimuksessaan. Toisaalta ilman tutkijan itsenäistä ajattelua, kriittisyyttä ja omaa ääntä tutkimus ei kenties tuo mitään uutta, vaan referoi jo olemassa olevia tekstejä.

Engeströmin (2004) mukaan kehittävän työntutkimuksen menetelmää tai teoriaa sovellettaessa tutkija voi olla osa tutkittavaa yhteisöä, ja lähes aina näin myös on. Tänä päivänä on hyväksyttävä täydellisen objektiivisuuden sijasta se, että tutkijalla voidaan katsoa olevan jonkinlaisia ennako-oletuksia tutkimuksesta ja sen analyysistä. Siksi on tärkeää tuoda esille tutkimuksen reliabiliteetti ja valideetti ja kertoa tutkijan suhde tutkimuskohteeseen (esim. Jussila, Montonen & Nurmi 1992, 157–208), jolloin myös tutkijan rajausten tausta tulee lukijalle selväksi.

Tässä tutkimuksessa tutkija on osa tutkittavaa ilmiötä, koska hän työskentelee toisessa tutkittavista kouluista eli Maanpuolustuskorkeakoulussa. Tämä tarkoittaa sitä, että tämä toinen tutkittavista kohteista on hyvin tuttu. Työkontekstista huolimatta upseerin ammatti on hyvin etäinen, sillä kirjoittajalla ei itsellään ole armeijataustaa eikä hän ole upseeri. Sotatiede ei tätä kautta ole ollut tuttu tieteellisenä viitekehysenä ennen tätä tutkimusta. Tämä on tarkoittanut sitä, että tutkija on joutunut perehtymään jo perusteisiin, jotka koskevat turvallisuusalaa, turvallisuusympäristöä, muuttuvia sotia, globaalia maailmaa ja sen vaikutusta turvalliseen Suomeen, koska taustojen ymmär-

täminen on olennainen osa tutkimusta. On täytynyt hyväksyä myös turvallisuuskäsit-
tyksen moninaisuuden vuoksi se, että rajauksia on tehtävä hyvin paljon ja oma näkö-
kulma tulee säilyttää. On täytynyt hyväksyä myös se, että tutkijan omat rajaukset
saattavat herättää voimakkaita vastaväitteitä ja jopa tutkimuksen ajatusten vastustus-
ta. Tämä on noussut esille erityisesti tutkimuksen loppuvaiheessa, kun Kalalahden ja
Huotarín (2015) tutkimus julkaistiin. Tämä siitäkin huolimatta, että tutkija on tuonut
ilmi tutkimuksen määritelmiseen ja käsitteeseen sijoittuvan sotatieteisiin. Ja kuten
aikaisemmin olen tutkijana tuonut esille, myös aika vaikuttaa sekä sanojen määritte-
lyyn että yhteistyön syventämisen perustelujen hyväksymiseen.

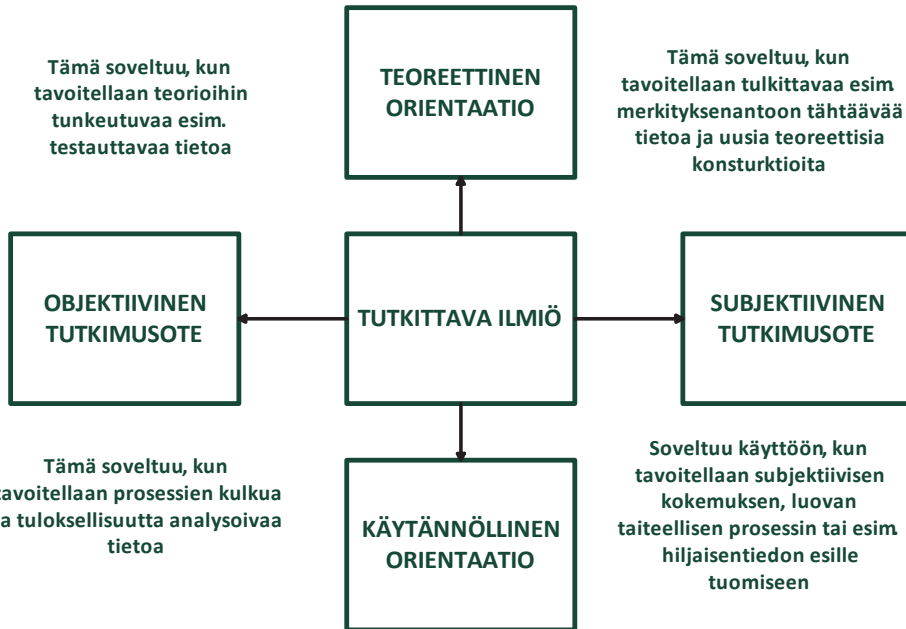
Poliisiprofessioiden osalta tutustuminen on vaatinut tutkijalta aikansa. Suhde poliisi-
kenttään on erilainen, sillä väittäisin poliisiin olevan jokaiselle Suomen kansalaiselle
ainakin jossakin määrin tuttu myös arkielämästä, mutta tieteellisessä mielessä myös
sisäisen turvallisuuden alue on ollut tutkijalle tuntematonta maaperää. Tutkijana olen
katsonut, että turvallisuusalan tuntemattomuus ei välttämättä ole huono asia, vaan se
voi auttaa näkemään asioita, joita ihminen sisäisen tai ulkoisen toimintaympäristön
viitekehystä ei välttämättä näe. Tutkimuksen aikana on noussut esille kysymys
siitä, voiko sisäinen ja ulkoinen turvallisuus olla yhtä? Usein sisäisen turvallisuuden
asiantuntija on pitänyt sitä täysin erillisenä ulkoisesta turvallisuudesta ja toisinpäin.
Erityisesti tämä on tullut esille koulutuksesta puhuttaessa. Huomio strategioiden
epäloogisuudesta olisi voinut myös jäädä tekemättä itsestään selvänä asiana, mikäli
tutkija olisi ottanut annettuna jommankumman ammattiryhmän kulttuurin, kielen ja
käsitteet. Toisaalta erityisesti Laitinen (esim. 1999; 2012; 2014) käsittelee turvallisuut-
ta ja yhteistyön lisäämistä samasta näkökulmasta kuin tutkija, joten tuki tutkimuksen
näkökulmalle on löytynyt myös poliisiprofessionikin piiristä sen lisäksi, että jo soti-
laspedagogiikan kentällä samankaltaisia ajatuksia on ollut jo pidemmän aikaa (ks.
Mäkinen 2010; 2015).

Position lisäksi on tutkijan maailmasta hyvä kertoa jotakin muutakin. Johnsonin ja
Duberleyn (2000, 177–179) mukaan ihminen ei voi irtaantua tutkijana tutkimusis-
saan irti biografiasta. Kysymykset, jotka liittyvät etiikkaan ja moraalisiin, ovat entistä
enemmän esillä. Organisaatioita tutkittaessa kriittisyyttä on hyvä olla mukana, sillä
muuten mitään uutta ei voi edes saavuttaa⁴⁵. Mutta tulee myös tietää, mitä kriittisyy-
dellä haetaan. Olen uusien ajatusten ja kriittisyyden ohella pyrkinyt varmistamaan
käyttämieni lähteiden ajankohtaisuuden ja sen, että kaikki olennaiset asiakirjat ovat
käytössä analyysia tehtäessä. Hallinnollisten asiakirjojen tärkeyden olen selvittänyt
tutkimusta tehdessä niin sisäisen kuin ulkoisen turvallisuuden kanssa työskenteleviltä
asiantuntijoilta sekä uusimpien samaa aihetta käsittelevien tutkimusten lähdeviitteis-
tä. Asiakirjojen määrän ollessa eri hallinnonaloilla hyvin rajattu, tutkija on käynyt läpi

---

⁴⁵ Mertonin vuonna 1942 (Merton 1982) määrittelemät tieteen normit, joissa skeptisyyden katsotaan olevan
tieteen liikkeelle paneva voima: 1. Universaalisuus, jossa väitteiden totuusarvoa on punnittava ennalta asetetu-
tuin epäpersoonallisin kriteerein riippumatta niiden kannattajien rodusta, kansallisuudesta, uskonnosta, yhteis-
kuntaluokasta tai henkilökohtaisista ominaisuuksista. 2. Kommunismi, jossa tieteelliset keksinnöt ovat sosiaa-
lisen yhteistyön tuloksia ja sellaisina niiden tulee olla yhteistä omaisuutta. 3. Pyyteettömyys, eli tieteellistä
tietoa on etsittävä ja eriteltävä tutkijan omaa uraa tai arvovaltaa huomioimatta. 4. järjestelmällinen epäily, jossa
tieteen tulokset on alistettava kriittiseen tarkasteluun empiiristen ja loogisten kriteerien pohjalta. Myös Mäki-
nen (2009, 88–91) on tulkinnut tieteen kriteereitä erityisesti sotilaspedagogiikassa, ja hän tulkitsee Mertonin
kriteerejä tekstissään suhteessa omaan tieteenalaansa.

lähies kaikki viime vuosien strategiat sekä muut ajankohtaiset valtionhallinnon turvallisuutta käsittelevät asiakirjat, vaikka ne suoraan eivät tutkimuksen aihetta olisi koskenutkaan. Aihien ajankohtaisuus ja se, että käytössä on ollut turvallisuuden kannalta tärkeimmät strategiat, on ollut aloittelevalla tutkijalle erittäin tärkeää koskien tulosten esille tuomista.

Kuva 17. Tutkijan oman position valinta tutkimusparadigman eri ulottuvuuksilla (Anttila 2007, 36)

Tiedon ja totuuden ymmärtäminen vaikuttaa siihen, miten uutta tietoa ylipäänsä arvioidaan. Validiteetin rinnalla voidaan mittarina käyttää historiallista jatkuvuutta, reflektiivisyyttä, dialektisuutta, toimivuutta ja havahduttavuutta. Tutkimuskohdetta voidaan historiallisesti tarkastella joko yhteiskunnallisena ilmiönä tai työyhteisön toimintahistoriallisena jatkumona. Reflektiivisyydellä tutkijaan itseensä otetaan kantaa. Validiteetin arvioimisessa tutkijan oma tietäminen, asema ja prosessit tuodaan esille. Sosiaalinen todellisuus rakentuu dialektisesti etenevänä, kun taas toimivuudessa mittarina on tulosten hyöty. (Anttila 2006.) Havahduttavuus, joka on omassa tutkimuksessani ehkä se tärkein seikka, yrittää saada ihmisiä ajattelemaan asioita uudella tavalla.

Tutkija on joutunut omaa positiotaan miettiessään käymään läpi hyvinkin tarkasti sitä, mikä on lopputulos tai työn hyöty molemmille professionille⁴⁶ ja minkälaisella tutkimusotteella tutkimusaihetta on lähestytty (kuva 17). Alussa tutkimusta ohjasi painotus upseerikunnan turvallisuusasiantuntijuuden laaja-alastamiseen. Tutkimuksen edetessä yhteistyön perusteluiksi tuli se, mitä upseerit yhteistyöstä sisäisen turvallisuuden toimijoiden kanssa saavat, mikäli työt ulkoisen turvallisuuden viitekehyyksessä muuttuvat, vähenevät tai loppuvat kokonaan. Tämä ei yksin riitä, vaan perusteluiden yhteistyölle oli löydettävä myös toisesta tarkastelun kohteesta eli poliiseista. Ja mitä tästä yhteistyöstä hyötyvät molempien ammattikuntien koulut? Tämän tutkimuksen johtopäätökset ja perustelut yhteistyölle on löydetty molempien ammattikuntien hallinnonalojen strategioista ja mietinnöistä. Tämä on ollut tutkijallekin yllätys, sillä aluksi Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun opetussuunnitelmien piti olla ensisijaisia lähteitä koulutuksia rinnastettaessa, koska tutkimuksen tärkeä osa on miettiä koulutusjärjestelmärakenteiden yhteistyön mahdollisuuksia ja eri hallinnonalojen asiakirjojen piti olla vain osa lähteistä. Hallinnollisista, turvallisuutta koskevista asiakirjoista tulikin opiskelijakyselyn ohella painotukseltaan päälähteitä, joiden avulla esille nostettuja asioita testattiin vielä henkilöhaastatteluilla. Tätä priorisointia tutkija itse ei halunnut ohittaa, sillä valittujen aineistojen kautta yhteistyötä koskevat linjaukset ja toimenpide-ehdotukset olivat selkeitä ja osin ristiriitaisia, eli löydökset olivat mielenkiintoisia. Tällä viitataan asiakirjojen hallinnonala-kohtaisuuteen. Toisaalta tämä painotus antaa mahdollisuuden arvioida laajan turvallisuuskäsityksen ajatuksen toteutumista eri hallinnonaloilla, vaikka ajatuksena ei olekaan tehdä politiikka- tai yhteiskuntatutkimusta.

Olen halunnut tutkimuksessa osoittaa eri hallinnonalojen kapean näkökulman ja liiallisen pidättäytymisen omalla hallinnonalalla erityisesti koulutuksellisessa yhteistyössä⁴⁷. Yhteistyö ja poikkihallinnollisuus näyttäisivät olevan olemassa vasta ajatuksen ja alkavalla tasolla, tai sitten ne koskevat vain oman hallinnonalan turvallisuutta normaaliolojen toiminnassa. Tai ainakin yhteistyö jää alueellisten, erittäin hyvin toimivien mallien myötä unohduksiin (esim. Perttula 2012, Pirkanmaan turvallisuusklusteri). Johdantoa pidemmälle laajan turvallisuuskäsityksen mukaista yhteistyötä ei kuitenkaan viedä, mikäli puhutaan tutkimuksen kohteena olevista poliiseista ja upseereista, varsinkin kun aihetta viedään kohti koulutusta. Toki strategioissa mietitään yhteistyötä entistä pontevammin oman kapean sektorin näkökulmasta (viranomaisen, elinkeinoelämä ja kolmas sektori), mutta silloin se ei täytä täysin laajan turvallisuuskäsityksen ajatusta ja sitä ajatusta, että toiminnan pitäisi perustua olemassa olevaan normaaliolojen toimintaan, mikä tässä tutkimuksessa on kantavana ajatuksena. Tässä tutkimuksessa tutkija ei itse ota kantaa siihen, toteutuuko yhteistyö kuitenkin arkipäivän toiminnassa strategioista ja muista aineistoista huolimatta, kuten erityisesti poliisien ammattikunnalla voisi olettaa toteutuvan esimerkiksi alueellisten toimijoiden kanssa. Tämä jää tutkimusta seuraaviin vaiheisiin selvitettäväksi, vaikka jotakin tähän viittaavaa nostetaankin jo henkilöhaastatteluissa esille.

---

⁴⁶ Ks. myös Mäkinen 2009, 88–91. Mäkinen pohtii tekstissään tutkijan ja tutkimustyön suhdetta ja tiedeyhteisön omaleimaisuutta, millä tiedonintresseillä tutkimusta tulee tehdä, kenelle tutkijan tulee olla uskollinen ja saako tai pitääkö osana tutkimusta kyseenalaistaa asioita.

⁴⁷ Strategisella tasolla Branders (2016) on päätenyt samaan johtopäätökseen.

3.2.1 Ontologia ja epistemologia

Kreikasta peräisin olevat filosofiset sivistyssanat, ontologia (on, otos = olemassa oleva, logos = oppi, puhe, diskurssi) ja epistemologia (epistémée = tieto, epístasthai = ymmärtää, tietää miten), ilmentävät tutkijan käsityksiä siitä, miten maailmasta voi saada tietoa ja millainen maailma on olemukseltaan. Ontologia, olemassaolon oppi, viittaa käsityksiimme olevasta ja todellisuuden luonteesta. Yksinkertaisimmillaan tämä tarkoittaa sitä, että ontologisissa valinnoilla voidaan tarkoittaa ilmiön käsitteiden, asioiden tai osien koostumusta. (Heidegger 1927). Tässä tutkimuksessa mietittäväksi tulee se, mistä kaikesta turvallisuus ja turvallisuusasiantuntijuus koostuvat eli mikä on yhteinen toiminnan kohde. Sosiaalisessa ontologiassa todellisuus määrittäytyy erilaisin sopimuksin tai auktoriteetin päätöksin. Ontologiaa ei tule sivuuttaa tutkimuksessa, sillä sen avulla tiedostetaan tutkimuskohteen lisäksi teoria- ja käsitevalinnat.

Kaikissa tutkimusohjelmissa, eli tämän perusteella myös sotatieteissä, on ontologisia ennako-oletuksia. Tosin nämä ontologiset perusteet ovat muuttuneet toimintaympäristömuutosten seurauksena, ja esimerkiksi sota on käsitteenä laajentunut myös konfliktiksi, ulkoinen ja sisäinen turvallisuus laajaksi turvallisuudeksi (Kerttunen 2013, 44; Sipilä 2013, 59–80) sekä tässä poikkeusolojen viranomaisyhteistyö normaaliolojen toiminnaksi. Ilman tätä sotatieteellistä ontologista muutosta en tutkijana olisi osa tätä tiedeyhteisöä, vaan esimerkiksi osa kasvatustieteellistä tai humanistista tutkijayhteisöä. Muutos turvallisuuden määrittelyssä sotatieteiden sisällä on mahdollistanut tutkimuskohteen lisäksi tutkijan toiminnan. Ontologisesti ajateltuna tutkijan käsitteellistämällä ja perusteiden määrittämisellä päästään niin teoria- kuin käsitevalintoihin. (Anttila 2006, 41–46; Sipilä & Koivula 2013, 14–15.) Ontologian käsitteen käyttö laajemmasta näkökulmasta on sotatieteissä tänä päivänä Kerttusen (2013, 47) mukaan erittäin perusteltua silloin, kun joudutaan käyttämään monimerkityksisiä sanoja, kuten tässä tutkimuksessa turvallisuus ja laaja turvallisuus käsitteinä ovat.

Epistemologia eli tietoteoria kiinnittää huomionsa tiedon luonteeseen, tiedon alkuperään, rajoihin sekä tietämiseen ylipäänsä. Tieto-oppi onkin filosofinen teoria tiedosta eli tietoteoria tiedon alkuperästä ja pätevydestä. Jos ontologia miettii, onko turvallisuutta olemassa ja jos on, niin millä ehdoilla, epistemologia taas pohtii sitä, miten tästä määrittelystä turvallisuudesta on mahdollista saada tietoa. Objektivismiin ja kriittisen realismiin mukaan merkityksellinen todellisuus on olemassa toimijasta tai tietoisuudesta riippumatta (esim. Siren 2010, 1–43). Tämä tulkinta on turvallisuudessa erittäin haastava alue tutkia siksi, että turvallisuus käsitteenä on jo itsessään hyvin monitulkintainen ja monimerkityksinen sana. Konstruktionismin mukaan tieto ja todellisuus muotoutuvat ihmisen ja ympäristön välisessä kanssakäymisessä (Kerttunen 2013, 48). Tämä voisi tarkoittaa sitä, että tietyssä yhteydessä turvallisuus on arjen turvallisuutta, jossakin tapauksessa inhimillistä ja jossakin ulkoista turvallisuutta. Subjektivismiin mukaan taas tiedolla ja todellisuudella ei ole mitään yhteyttä. Epistemologian mukaan voidaan ajatella joko niin, että tutkijasta riippumatta voidaan esimerkiksi turvallisuudesta saada ulkopuolista ja riippumatonta tietoa. Kukin tutkija muodostaa oman totuutensa, tai totuus voi olla jonkin yhteisön itse muodostama. Selittävän tradition mukaan maailmaa säätelevät tietynlaiset lait ja tapahtumia hallitsevat aina tietyt olosuhteet. Ymmärtävästä näkökulmasta eli hermeneuttisesta tie-

donintressistä käsin asioita katsottaessa kaikki tapahtuu vuorovaikutussuhteessa muiden toimijoiden kanssa. Ei siis ole olemassa mitään tiettyä metateoreettista näkökulmaa. Tieteellinen työ on aina luomus, johon oma tausta ja ennako-oletukset, omat oletukset olevasta, tutkittavasta ilmiöstä ja elämästä ylipäänsä vaikuttavat. (Anttila 2006, 58–63; Kerttunen 2013, 48; Niiniluoto 1980, 1984; Mäkinen 2009, 88–91; Sipilä & Koivula 2013, 16–18.)

Edellisen tieteenfilosofisen pohdinnan perusteella voidaan siis todeta, että tutkimus on tutkijansa luomus ja valintojen summa, johon tausta ja sitä kautta jo olemassa olevat ennako-oletukset väistämättä vaikuttavat. Näin saa toki ollakin, kunhan lukija on siitä tietoinen ja tämä valintojen historia tutkimuksen analysointiin tulee selväksi (ks. myös Kerttunen 2013, 49⁴⁸). Näiden tutkijalla olevien ennako-oletusten ja taustan vuoksi alun johdanto on perustellusti saanut huomattavan painoarvon. Tutkimuksen rajaukset ja valinnat oli heti aluksi tehtävä hyvin tarkkaan, sillä mikäli esimerkiksi hallinnonalojen asiakirja-aineistosta etsittäisiin perusteluja muulle kuin viranomaisyhteistyölle laajan turvallisuuskäsityksen mukaisesti tai viranomaisyhteistyölle oman hallinnonalan näkökulmasta, perustelut myös tälle olisi löydettävissä. Aineistosta olisi löydettävissä myös perustelut sille, että yhteistyötä ei kannata tehdä eri hallinnonalasta ja tehtävistä johtuen. Tällöin tutkijan näkökulmana ei olisi laaja turvallisuuskäsitys, vaan sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden käsitteiden tarkka määrittelyminen tai tiukka pysyminen kokonaisturvallisuuskäsitteen hengessä. Erilaisten rajausten perustelut auttavat lukijaa ymmärtämään, mitä lähteistä on haettu ja miten lopputulokseen on päädytty.

3.3 Turvallisuustutkimus sotatieteiden ja sotilaspedagogiikan kentällä

Seuraavassa luvussa tarkastellaan turvallisuustutkimusta ja asemoidaan tämä tutkimus turvallisuustutkimuksena osaksi sotatieteitä. Turvallisuustutkimusta on löydettävissä useilta eri tieteenaloilta, jolloin sen sijoittaminen omaan tieteesensä tulee perusteltavaksi ja myös lukijan tulee tietää, missä viitekehyksessä liikutaan (Mikkeli & Pakkasvirta 2007, 12). Ei ole sama, puhutaanko turvallisuudesta oikeustieteissä, valtiotieteissä, kasvatustieteissä tai sotatieteissä (Virta 2011, 112–126). Toimintakenttäkeskustelu ja keskustelu sota- ja turvallisuustieteistä on ollut Puolustusvoimissa käynnissä jo jonkin aikaa. Tällä Heusala (2011) tarkoittaa sitä, että myös turvallisuustutkimuksen viitekehys tulee pohdittavaksi uudella tavalla. Heusalan mukaan viitekehys on niin laajenemassa kuin monitieteistymässä ja tässä muutoksessa myös sotatieteet tieteenalana on vahvasti mukana⁴⁹. Yritän vastata seuraavassa kysymykseen

---

⁴⁸ Kerttusen (2013, 49) mukaan tieteenfilosofiaa on pidetty tarpeettomana ja osa ajattelee niin edelleen. Mutta pikemmin niin, että omat tieteenfilosofiset pohdinnat jättäisi kertomatta, ne olisi tuotava esille tilanteessa kuin tilanteessa. Tämä ohje siitäkkin näkökulmasta, että kyseessä on sotilaspedagogiikan alaan lukeutuva väitöskirja. Kerttusen mukaan strategia voi sisältää paljon myyttisiä käsityksiä asioista, ja näin on varmasti myös muissa sotatieteissä. Turvallisuus käsitteenä ja sen perusteltu rajaus johonkin näkökulmaan auttavat lukijaa näkemään tämän tutkimuksen tekijän ennako-oletukset ja lähtökohdat.

⁴⁹ Mäkinen (2009, 93) pohtii sotatieteiden ja turvallisuustieteiden laajoja paradigmoja. Hän ei halua sulkea mitään pois tai rajoittaa yhteistoimintaa. Tämä ajatus sopii hyvin monitieteiseen turvallisuustutkimuksen näkökulmaan.

siitä, miksi turvallisuus ja sen tutkiminen ovat osa sotatieteitä, mitä sotatiede on ja mitä sotilaspedagogiikka on oman tutkimukseni näkökulmasta.

3.3.1 Turvallisuustutkimus osana tiedekenttää

Turvallisuustutkimusta on löydettävissä useilta eri tieteenaloilta, esimerkiksi sotatieteistä, hallintotieteistä, kriminologiasta, valtio-opista ja sosiologiasta (Virta 2011, 112). Turvallisuustutkimus on usein niin hajanaista, kuten itse turvallisuuden määrittelykin, että se ei profiloitu millekään yksittäiselle tieteenalalle eikä yhtä turvallisuuden tutkimusta voida edes löytää. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (2010), Sisäisen turvallisuuden ohjelma (2012) ja Kansallisen turvallisuustutkimuksen strategia (2009) nostavat ensimmäistä kertaa esille monitieteisen ja laaja-alaisen turvallisuustutkimuksen tärkeänä kohteena. Tieteellisen tutkimuksen lähtökohta kuitenkin on, että se liittyy jonkin tieteenalan tutkimustraditioon ja kenttään⁵⁰. Vuonna 2014 julkaistettu Turvallisuustutkimuksen toimeenpano-ohjelma (2014, 3) korostaa myös poikkeuksellista lähtökohtaa kokonaisturvallisuuden kehyksestä huolimatta, ja myös tämä antaa mahdollisuudet turvallisuustutkimuksen painottamiseen myös omassa, sotatieteellisessä tutkimuksessa.

Turvallisuuden eri ulottuvuudet tulee perustella oman tieteenalan mukaisesti ja asemoida se perustellusti omaan tieteenalaan kuuluvaksi. Perustutkimusta tarvitaan, mutta myös soveltavaa, päätöksentekijöille ja muille tietoa tarvitseville suunnattua tutkimusta. Näiden lisäksi tarvitaan monitieteisiä, kansainvälisiä tutkimuksia. Globalisaatio edellyttää ilmiöiden tarkastelua laajemmissa yhteyksissään ja laajempia viitekehkyksiä omaavaa tutkimusta. Yleisesti hyväksytty laaja turvallisuuskäsitys tukee tätä. (Heusala 2011, 96–111; Virta 2011, 113–114; ks. myös Turvallisuustutkimuksen toimeenpano-ohjelma 2014.) Jokainen tutkija myös toivoo, että oma tutkimus herättäisi julkista keskustelua, jonka kautta tutkimuksen myötä syntyneelle asiantuntijuu-delle ja osaamiselle olisi kysyntää. Tätä päämäärää ei mielestäni voi ohittaa, vaikka välillä se tuntuukin tieteelliseen tutkimukseen sopimattomalta. Päämääränä yleensä pidetään uuden tiedon tuottamista, keskustelun herättämistä ja jopa tieteen popularisointia.

Jos puhutaan monitieteisestä turvallisuustutkimuksesta, yhteisen käsitteistön rakentaminen on tutkimuksen onnistumisen edellytys. Yksittäisen tieteenalan tutkimus pidättäytyy usein oman tieteenalan määrittelyissä. Vaikeuksia aiheuttaa yksittäisenkin tieteenalan sisällä se, että turvallisuus on käsitteenä monitulkintainen ja ambivalentti. Se aiheuttaa joko positiivisia tai negatiivisia konnotaatioita sen mukaan, mikä on tutkijan tieteellinen lähtökohta. (Virta 2011, 116.) Tässä tutkimuksessa haasteellista on turvallisuus-käsitteen laajuus ja ylipäänsä ajatus laajasta, jopa maata syleilevästä, globaalista turvallisuudesta. Tämä näkökulman valinta ja käsitteen rajaaminen ohjaa koko

---

⁵⁰ Katso myös Puistolan ja Tarvaisen (2013, 250) viittaus Baylizin ja Wirtzin (2007, 13) tutkimukseen strategian tutkimuksen ja turvallisuuden tutkimuksen välisestä suhteesta. Tämä määrittely sopii hyvin selvittämään myös sotilaspedagogiikan ja turvallisuuden tutkimuksen välisiä suhteita. Turvallisuuden tutkimuksen katsotaan sisältävän myös ei-sotilaisallisia aiheita, mutta sen on silti huomioitava sodan kysymykset, eli yhteys on näillä käsitteellisillä tutkimusalueilla olemassa.

tutkimuksen ajan sitä, miten yhteistoimintaa poliisi- ja upseeriprofessioiden välillä perustellaan ja viedään eteenpäin. Rajaus on vaikuttanut myös siihen, mitä tietoa ja perusteluita aineistosta on haettu. Mikäli valintana ja rajauksena olisi alueellinen turvallisuus, tarkemmin määriteltynä esimerkiksi turvallinen ympäristö tai vaikkapa liikenne tai lääketurvallisuus, silloin yhteistoiminnan perustelut ja yhteiskehittely tapahtuisivat täysin eri näkökulmasta. Tällöin yhteiskehittely ei enää lähtisi niin selvästi jo olemassa olevista yhteisistä tehtävistä, vaan näkökulmana olisi kouluttaa upseereista poliisin apulaisia tai unohtaa kokonaan upseerikunta tästä yhteistyöstä. Tämän näkökulman ja rajauksen jälkeen perustelut sille, miksi tämä tutkimus kuuluu sotatieteiden alaan, joutuisi myös suurennuslasin alle ja uudelleen tarkasteltavaksi. Tästä näkökulmasta tutkimuksen analyysiosa menettäisi myös uskottavuutensa.

Kokonaisturvallisuus ja inhimillinen turvallisuus ovat käsitteinä jo aika lailla vakiintuneita akateemisissa tutkimuksissa⁵¹. Vuodesta 1980 tutkimuskirjallisuudesta on löydettävissä kokonaisturvallisuutta käsitteleviä teoksia, mutta Suomessa näiden asioiden tutkiminen ei ole ollut tutkijoiden suosiossa. Peruskäsitteiksi virkamieskielessä ovat jo muodostuneet laaja turvallisuus, kokonaisturvallisuus, sisäinen turvallisuus ja ulkoinen turvallisuus, joista sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat selkeitä, eikä niiden käyttäminen tutkimuksessakaan tuota suuria käsitteellisiä ongelmia. Laaja turvallisuus ja kokonaisturvallisuus nähdään usein synonyymeina, ja kokonaisturvallisuutta käsittelevä Yhteiskunnan turvallisuusstrategiakin on valmisteltu laajan turvallisuuskäsityksen pohjalta. (Heusala 2011, 96–97; myös Turvallinen Suomi 2012.) Turvallisuustutkimus asettaa tutkimuksellisia haasteita, joista myös Heusalan (2011, 109) mielestä päästään eteenpäin monitieteisellä tutkimuksella. Hänen mukaansa erilaisten yhteiskuntien vertailu on keskeinen olemassa oleva haaste, joka avaa turvallisuuskulttuuria laajasti eri tulokulmista. Tämä on mielestäni myös pienemmässä mittakaavassa mahdollista turvallisuustutkimuksen kentällä. Tällöin ei tutkitakaan eri yhteiskuntia ja niiden turvallisuuteen liittyvää kulttuuria, vaan eri professioita meillä ja niiden omaa ammattikulttuuria.

Turvallisuuden käsitteistön voi Valtosen (2010) ja Virran (2011) mukaan löytää muualta kuin omasta tieteestä. Tällöin pitää kuitenkin tietää ne traditiot ja koulukunnat, joista käsitettä lainataan. Laaja turvallisuuskäsitys on helposti asemoitavissa sotatieteisiin, mutta jo turvallisuushallinto ja turvallisuuden hallinta liittyvät valtion puolustamiseen, ja siinä mielessä turvallisuus käsitteenä ja tutkimuskohteena kuuluu sotatieteisiin vahvasti. Vaikkakin Huhtinen (2005) antaa kunnian sotatieteen teoreettisen perustan ja käsitteistön synnystä valtiotieteille, niin väittäisin turvallisuuteen ja viranomaistoimintaan liittyvien tutkimusten olevan osa sotatieteitä siinä missä valtiotieteitäkin.

Turvallisuuden tutkiminen oman tieteenalan viitekehyksessä alkaa sanan määrittelytyöllä. Turvallisuus on kontekstisidonnainen, tieteenalan vakiintunut tai tieteenalan kehittämä turvallisuus. Vaikka Huhtinen (2005) ja Virta (2011) tuovat esille valtiotieteiden merkitystä sotatieteissä, itse näkisin laajaa turvallisuuskäsitettä aineistosta ana-

---

⁵¹ Vertaa Brandersin väitös (2016). Hänen mukaansa myös kokonaisturvallisuus on käsitteenä erittäin epäselvä.

lysoidessani niin, että laaja turvallisuuskäsitys viitekehyksenä ja osana kokonaisturvallisuutta juontaa juurensa enemmänkin puolustuspolitiikasta ja sitä kautta sotatieteistä. Onhan laajan turvallisuuskäsityksen lähtökohtana kokonaisturvallisuus ja sitä kautta valtion elintärkeiden toimintojen turvaaminen, eli näkökulma on mitä sotatiedelähtöisin. Silti itse tutkijana soisin, että tällaisen hieman pelottavankin tuntuisen käsitteen rinnalla toisimme esille sanoja turvallisuustiede ja -tutkimus, joita todellisuudessa sotatiede tieteenä kuitenkin on. (myös Toiskallio & Mäkinen 2009, 4.) Ymmärrettävää toki on, että sanan laaja turvallisuuskäsitys määrittely voi juontua valtiotieteistä vanhempana tieteenalana kuin sotatieteet ja saada perustelunsa sieltä sitä kautta. Uusia, epäselviäkin osia määrittelyssä toki on, esimerkiksi kyberturvallisuuden ”omistajuudesta” ja oikeanlaisesta määritelmästä taistelevat niin poliisit kuin upseerit tai pikemminkin näiden omat hallinnonalat (esim. Huhtanen 2014, Helsingin Sanomat 15.2.2014). Toki Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (2010) mukaan omistajuus tai vastuukysymykset voidaan selvittää, ainakin silloin, kun kyseessä on selvä uhka jotakin tiettyä tahoja kohtaan. Myös se, puhutaanko ulkomaisesta rikollisuudesta vai esimerkiksi terrorismista, sijoittaa nämä sanat myös tieteenalan mukaisesti omistajuuden ja hallinnonalan perusteella (ks. Puistola & Tarvainen 2013, 249⁵²).

3.3.2 Sotatieteet

Kun puhutaan sotatietiestä (war sciences) tai sotilastieteistä (military sciences) olemme, että on olemassa oma tieteenhaaransa (Toiskallio 2009, 9–10). Samoin on poliisitieteissä, josta on puhuttu omana tieteenalana jo 1990-luvulta alkaen (Muttillainen 2014, 61 viittaus Cepol 2007). Oman tutkimuksen asemoiminen tähän tieteenalaan tulee perusteltavaksi. Niiniluoto (1993, 187) jakaa tieteet perustieteisiin, kuten esimerkiksi matematiikka, fysiikka, psykologia, historia, ja erityistieteisiin, joita ovat esimerkiksi hoitotiede, puheviestintä ja kirjastotiede. Tämän jaottelun mukaan sotatiede kuuluisi erityistieteisiin. Vuonna 2002 professori Mikko Viitasalo kiinnitti sotilaallisen tutkimuksen (defence research) laajasti ajateltuna puolustushallinnon rahoittamaan tai sen laitoksissa tapahtuvaan tutkimustoimintaan. Tämä näkemys oli vielä hyvin epämääräinen ja kaipasi lisää rajausta. Nykyisin voidaan ajatella, että ei ole yhtä sotatiedettä, vaan useita tieteenaloja, joiden tarkastelun kohteina ovat sota, sotiminen, rauha, turvallisuus, kriisit ja väkivalta. Sotilaspedagogiikka liittyy perinteisesti myös opetuksen, kasvatuksen ja koulutuksen maailmaan ja tietysti myös ihmisyyteen ja ihmisenä kasvamiseen laajemmin ajateltuna. (Toiskallio 2009, 9–11.)

Puhtaimmillaan sotatieteiden voidaan ajatella ilmentyvän operaatiotaidon ja taktiikan osalta, sillä sille ei löydy noin kutsuttua emotiedettä muualta (Kesseli 2006, 82). Muita sotatieteen aloja Maanpuolustuskorkeakoulussa ovat sotahistoria, strategia, sotatekniikka, johtaminen, sotilaspsykologia, sotilassosiologia ja edustamani sotilaspedagogiikka. Ennen nykyisenlaista sotilaspedagogiikkaa Maanpuolustuskorkeakoulussa

---

⁵² Puistola ja Tarvainen (2013, 249–256) käsittelevät artikkelissaan terrorismin tutkimisen problematiikkaa käsitteen moninaisuuden ja tieteenalalähtöisyyden näkökulmasta. Tämä ongelma on läsnä myös turvallisuustutkimuksen kanssa tehtävässä määrittelytyössä. Viitekehys vaikuttaa olennaisesti lähtökohtiin ja koko tutkimuksen kulkuaan

opiskeltiin kasvatustieteitä tutkintoon kuuluvana⁵³. Ylemmän korkeakoulututkinnon myötä syntyi tarve sotatieteille, sen määrittelylle ja opettamiselle. Yksi syy vastata tarpeeseen eriytymällä noin kutsutusta emotieteestä, oli se, että kasvatustieteiden käytännön yhteys sotilaiden toimintaympäristöihin, sotilastoimintaan ja sotiluuteen oli heikkoa. Kasvatustieteen tarkoituksena on opetuksen ja kasvatuksen ymmärtäminen ja selittäminen yleensä. Sotilaspedagogiikka sotatieteen yhtenä haarana asettaa tutkimuskohteeksi turvallisuusalan toimijan. (Mäkinen 2009, 82–83.) Voitaisiin ajatella tiukemmin, että sotatiede pidättäytyy omassa tieteellisessä lokerossaan keskittyen esimerkiksi puolustusta koskeviin asioihin ja sisäinen turvallisuus ei näin voisi olla osa sotatieteellistä tutkimusta. Näin ei kuitenkaan voida ajatella, tai itse en näin jyrkkää rajaa halua asettaa millekään tieteelle. Esimerkiksi keskinäisriippuvuus turvallisuusuhkissa tekisi näin kapean jaottelun hedelmättömäksi. Niin sotatiede kuin muutkin tieteet toimivat samalla tieteellisellä kentällä rinnakkain.

Kuten Valtonen (2010, 28) sanoo, sotatieteet tarjoavat mahdollisuuden pohtia myös viranomaisyhteistyötä ja tarkemmin turvallisuusasiantuntijuutta. Tämän näkemyksen mukaan sotatiede on oikea tieteenala akateemiselle laaja-alaiselle turvallisuustutkimukselle⁵⁴. Sotatieteiden merkitys ja tunnettavuus on vielä uutta. Tämä voi johtua Maanpuolustuskorkeakoulun kuulumisesta eri hallinnon alaisuuteen kuin muut korkeakoulut, joiden toiminta rakentuu opetushallinnon alle. Synnä voi myös olla Maanpuolustuskorkeakoulun nuori ikä. Maanpuolustuskorkeakoulu perustettiin vasta vuonna 1993, ja tämän jälkeen useiden väitösten ja poikkitieteellisen korkeakoulullisen yhteistyön myötä tietoisuus ja arvostus sotatieteitä kohtaan on muuallakin korkeakoulukentässä kasvanut. (Huhtinen & Toiskallio 2006.) Sotatieteiden tohtoriksi väitelleitä on kesäkuun 2013 loppuun mennessä yhteensä 21 (Vaahtolampi 2013, 256), mikä ei ole vielä iso määrä nuorelle korkeakoululle. Väitöstutkimusten vähäisen määrän lisäksi iso osa sotatieteiden väitöskirjojen aiheista liikkuu spesifeissä sotatieteen kohteissa, jolloin itse sotatieteet voivat myös yhteistyön näkökulmasta olla hieman pelottava kumppani tieteen tekijöille, kuten poliiseille. Esimerkiksi väitöskirjan aiheena on ollut Bosnian sotatoimien rannikkopuolustus, mikä rajaa korkeakoulun ulkopuoliset jo lukijoina minimiin, joten myös tutkijoiden houkuttelemisen sotatieteiden alle voi olla haastavampaa kuin olisi turvallisuustieteisiin houkuttelemisen. Siksi turvallisuustieteen ja -tutkimuksen esilletuominen ei aiheen valinnasta johtuen ole kaukaa haettava, päinvastoin.

---

⁵³ Toisaalta sotilaspedagogiikka katsotaan ihmistieteisiin kuuluvaksi, toisaalta yhteydet on olemassa vahvana yhteiskunta- ja humanistisiin tieteisiin, luonnontieteisiin, kuten esim. liikuntabiologiaan.

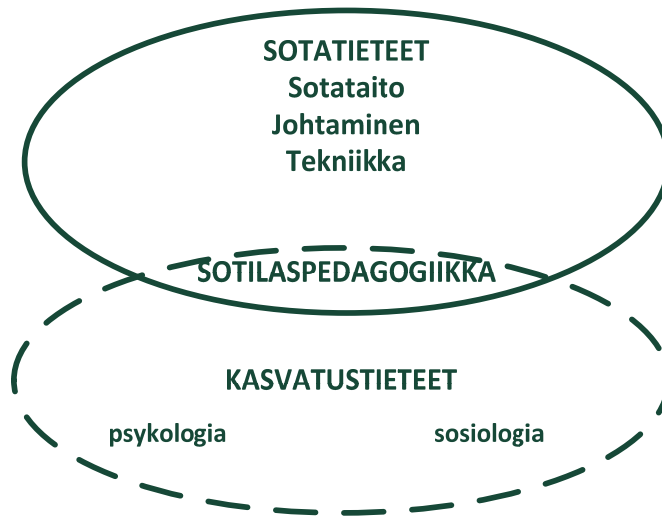
⁵⁴ Mikkelin ja Pakkasvirran (2007, 67, 70) mukaan poikkitieteellisyyden kautta voi syntyä uudenlaisia ratkaisuita ja paradigmoja ja nämä voivat johtaa uusien tieteenalojen syntyyn. Ei siis ole täysin poissuljettua, että joku päivä meillä on turvallisuustiede ja turvallisuuden tutkimuksen paradigma yleisesti hyväksyttynä tieteenalana. Tieteenalat voivat yhdistyä uuden epistemologian tuottamiseksi. Tällöin tiedon rakennetta muutetaan ja samalla luodaan uudenlaisia tutkimusta jäsentäviä käsitteitä sekä metodologioita.

3.3.3 Sotilaspedagogiikka

”- onko sotilaspedagogiikka kasvatustieteestä eriytynyt ala, vai onko se leimallisesti turvallisuutta, puolustusta, sotia ja kriisejä tutkivaa tiedettä, joka käyttää – monen muun tieteen ohella – kasvatustiedettä yhtenä aputieteenään.” (Mäkinen 2009, 83.)

Sotilaspedagogiikka on kehittynyt sotilaiden opetusta, kasvatusta ja koulutusta tutkivaksi tieteeksi. Uuden syntymisensä jälkeen, joka tapahtui 1990-luvun alussa, meni kymmenen vuotta, ennen kuin sotilaspedagogiikka alkoi löytää viitekehyksenä laajan turvallisuuskäsityksen ja kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan. Lähtöajatuksena voidaan pitää sitä, että sotilaspedagogiikka on teoriaa inhimillisestä toimintakyvystä ja sotiluudesta. Ja koska sotiluus on osa turvallisuustoimijuutta, turvallisuustutkimus kuuluu sotilaspedagogiikan alaan. (Mäkinen & Toiskallio 2009, 4–5.)

Sotilaspedagogiikasta filosofisemmin ajateltuna jotakin täytyy kysyä myös tutkimuksen kohteelta. Yksin tieteen keinoin ei välttämättä pystytä vastaamaan esitettäviin kysymyksiin. Sotilaspedagogiikka koskee sotilaskoulutusta yhdistämällä kasvatusta ja sotatieteellisiä aineksia, joiden ytimessä J.E. Salomaan mukaan on etiikka. Sota on tutkimuskohteena yksi sotilaspedagogiikan ääripäistä, mutta se ei ole lähtökohta. Sotaa ei tule ontologisoida, eli sitä ei tarvitse ajatella maailman perusluonteeseen kuuluvaksi, vaikka se välillä sellaisena näyttäytyykin. Tänä päivänä sotilaat ovat yhä enmmän turvallisuuden takaajia tehtäväkentän muuttumisesta johtuen. Tästä johtuen turvallisuus onkin hyvä sotilaspedagogiikan lähtökohta. Aristoteleen tekemän jaotellun mukaan teoreettinen tiede tutkii muuttumatonta ja käytännöllinen tiede muuttuvaa, johon voidaan jotenkin vaikuttaa. Tähän käytännöllisten tieteiden sarjaan kuuluu myös sotilaspedagogiikka tutkimuskohteenaan ihminen. Aristoteleen perinnettä vaalien ja filosofisia valintoja tehden sotilaspedagogiikkaa voidaan kutsua myös eettis-poliittiseksi tieteeksi. Tämä tarkoittaa sen tutkimisista, miten tulee toimia, että toimii oikein. (Mäkinen & Toiskallio 2009, 5–6.) Sotilaspedagogiikan haaste, kuten monen muunkin erityistieteen, on ollut käytäntöjen tieteellistämisen. Yksi sotilaspedagogiikan olennaisista piirteistä onkin teorian ja käytännön yhteen liittäminen ilman, että sen tieteellinen arvo mitenkään vähenisi. Sotilaspedagogiikka myös hyödyntää samoja menetelmiä kuin muut tieteenalat. Se, mikä määrittää sotilaspedagogiikan ja asemoi tutkimukseni tähän tutkimushaaraan, on kohdespesifi, monitieteinen ja monimenetelmällinen tutkimusote. (Mäkinen 2009, 85–86.)

Kuva 18. Sotilaspedagogiikka osana muuta tiedekenttää (Halonen 2007, 149)

Kuvassa 18 esitetään sotilaspedagogiikan sijoittuminen tiedekenttään yhdellä tapaa, joka on hyvin perinteinen näkemys tieteenalan sisällä eikä sisällä kaikkia tieteenaloja, joita ehkä uudemman ajattelun mukaan pitäisi. Sotilaspedagogiikka pitää yllä suhteitaan ihmistieteisiin, joihin sen katsotaan kuuluvan (Toiskallio 2000). Mutta se kuuluu myös yhteiskunta- ja humanistisiin tietesiin. Sotilaspedagogiikan tarkastelu osoittaa sen, että globaalit ja strategiset muutokset näkyvät myös kyseisen tieteenalan tutkimuksessa. Perinteisen ase- ja puolustusvoimia koskevan koulutuksellisen tutkimuksen tulee laajeta myös kriisinhallinnan ja turvallisuusalan viitekehukseen, kuten tässä tutkimuksessa tehdään juuri turvallisuusalaan liittyen. Turvallisuusala laajenee, mutta se ei tarkoita sitä, että perinteinen sotilaspedagogiikka tulee tarpeettomaksi tai että sotatieteet omana tieteenään eivät enää puoltaisikaan paikkaansa. Kiinnostuksen kohteena tulee jatkossa olla laajemminkin perinteisten tutkimuskohteiden lisäksi turvallisuustoiminta ja yhteistyö eri turvallisuustoimijoiden kesken. Sotilaspedagogiikan viitekehys, jossa tässä tutkimuksessa liikutaan, on turvallisuus laajan turvallisuuskäsityksen viitekehyksessä. Tämä tarkoittaa sitä, että sotilas ei enää olekaan ensisijaisesti sotilas, vaan laaja-alainen turvallisuusalan toimija. (esim. Mäkinen 2009, 98; Toiskallio 2009, 48–69). Näin ollen ei sotilas eikä poliisikaan olisi vain oman korkeakoulunsa eli Maanpuolustuskorkeakoulun tai Poliisiammattikorkeakoulun oppilas ja toimija, vaan osa Suomen koulutusjärjestelmää ja siinä olevia korkeakouluja ja yliopistoja tai osa uutta, tulevaa turvallisuusakatemiaa tai muuta oppilaitosta.

MAHDOLLISUUTENA VAHVA VIRANOMAISTEN MUODOSTAMA TURVALLISUUDEN PROFESSIO

Tutkimuksen rajauksilla ja valinnoilla sekä kehittävän työntutkimuksen ja yhteiskehittelyn teoreettista kehikkoa soveltamalla, niin poliiseja kuin upseereitakin, sekä näiden ammattikuntien korkeakouluista, Maanpuolustuskorkeakoulusta sekä Poliisiammattikorkeakoulusta, valmistuneita upseereita ja poliiseja tarkastellaan ja rinnastetaan toisiinsa perinteisiä profession kriteereitä käyttäen. Tämä onnistuu erityisesti nyt, kun Poliisiammattikorkeakoulun perustutkintouudistus on tapahtunut ja puhutaan ammattikorkeakoulutasoisesta koulutuksesta ja tutkinnosta (esim. Alkiora 2014, 74; Poliisin tutkintokoulutuksen kokonaisuudistus 2012). Tästä lisää luvussa kuusi, jossa Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun tutkintoja tarkastellaan rinnakkain Suomen koulutusjärjestelmässä. Kehittävän työntutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä näitä professioita tarkasteltaessa avaamme samalla molempien ammattikuntien työn kehittymistä historiallisen tarkastelun kautta. Seuraavassa luvussa paneudutaankin ensin itse profession käsitteeseen: mitä sillä ylipäänsä tarkoitetaan, millä kriteereillä ammattia voidaan sanoa professioksi ja miten professioksi tullaan tai kehitytään? Lisäksi tarkastellaan, mikä on tämän päivän poliisi- ja upseeriprofessio. Mitä nämä ammattikunnat siis tekevät ja mitä osaamista koulutuksen pitää näille ammattiryhmille tuottaa?

Upseerin ammattia on pidetty perinteisenä professioammattina, johon myös nyky-päivän yliopistotutkinto antaa vahvistuksen. Poliisin kohdalla professiokriteerien täyttyminen ei ole aikaisemmin ollut aivan yhtä selvää, mikäli ammattikuntaa on tarkasteltu peruskoulutuksesta alkaen eikä pelkästään poliisien ylimpiä virkoja ja niihin vaadittavia tutkintoja ajatellen. Peruskoulutustason nousun myötä ja jo Poliisiammattikorkeakoulun olemassa olevaa tutkimuksellista otetta tarkasteltaessa (esim. Muttilainen 2014, 62) poliisin ammattikuntaa voidaan kuitenkin tehdyillä rajauksilla pitää professiona. Syy siihen, miksi haluan käyttää työssäni professiotutkimuksen tietynlaista ammattia kuvaavia kriteerejä, on koulutusten rinnastettavuus. Tutkijan kiinnostusta oli Salmen (2013) raporttia lukiessa herättänyt sekin seikka, haluavatko poliisit lähteä mukaan sisäisen turvallisuuden koulutuksen yhdistämiseen, jolloin he eivät mahdollisesti enää voisi puhua itsestään niin selvästi professiona perinteisillä professiokriteereillä. Tällä tarkoitan sitä, että rinnastettavuus tapahtuikin tämän ammattikunnan nykyistä korkeakoulutustasoa alempien koulutusasteiden kanssa⁵⁵.

⁵⁵ Kalalahti ja Huotari (2015) tuovat tämän ajatuksen raportissaan esille. Eli he pohtivat poliisien peruskoulutusta ja sitä, että sitä tuskin tullaan alentamaan nyt, kun koulutus on vakiinnutettu AMK-tasolle. Raportti ei itsessään tutki tätä asiaa, mutta se tuodaan kirjoittajien omana arviona esille.

4.1 Tieteellisyyskö nykypäivän profession mittarina?

Perinteinen professionmääritelmä tarkoittaa ammattiryhmää, joka hallitsee oman alansa vaativat tiedot ja joka on onnistunut rajaamaan muut kilpailevat ammattiryhmät ulos oman toimintansa alueelta (esim. Konttinen 1991, 14; Konttinen 1989, 75–116). Klassiseen professioon kuuluvat korkea koulutustaso ja tieteellisyys. Lisäksi professioon katsotaan kuuluvaksi yleisen hyvän palveleminen sekä altruistinen toiminta asiakkaan hyväksi. Professioneilla katsotaan olevan oma eettinen koodistonsa, joka kertoo, miten tiettyssä ammatissa toimitaan. (Abbott 1988.) Voidaan toki ajatella niinkin, että professio itsessään on tuloksellisuutta heikentävää ja todellinen arvostus on ansaittava muuten kuin olemalla professio. Käytän professiota tutkimuksessani tapana luokitella ammattikuntia ja tässä erityisesti rinnastamalla näitä ammatteja, en väheksymättä ammatin arvostusten merkitystä enkä suinkaan tuodakseni esille professionaalistumisen mahdollisesti aiheuttamaa lisääntyvää byrokratiaa.

Profession perinteisiä käsitteitä ja luokittelun kriteereitä käytettäessä voi korostua poliisien ja upseereiden koulutuksellinen ero – yliopisto ja ammattikorkeakoulu. Yliopistojen tavoitteenahan on tieteellisyys, kun taas ammattikorkeakoulujen tavoitteena on ammattiin valmistaminen ja työelämäyhteydet. Tämä on totta, mutta huomioitavaa on se, että myös Poliisiammattikorkeakoulun tehtäviin on jo vuodesta 1995 kuuluneet tutkimus ja kehittäminen olennaisena osana koulun toimintaa, eli tutkimus ja opetus ovat näin saman toimijan mukaisia (Mutttilainen 2014, 62). Erojen esille tuominen ei ole itsetarkoitus tässä tutkimuksessa, vaan tarkoitus on tuoda rinnalla esille yhtäläisyyksiä ja mahdollisuuksia sekä mahdollisesti luoda käsitys laaja-alaisesta turvallisuusprofessionista, jonka tasavertaisia toimijoita sekä poliisit että upseerit voisivat tulevaisuudessa olla yhteiskehitelmällä. Toki erot on ensin tuotava esille perustutkintojen ja perustöidenkin osalta, mutta tärkeää olisi kyseenalaistaa vallalla oleva käsitys siitä, että juuri näiden erojen takia yhteistä koulutusta ja yhteistyötä normaalioissa ei voitaisi tehdä jatkossa yhä enemmän. Ajatuksena on, että upseeri on professio perinteisenä professionammattina (Konttinen 1991) ja poliisi professionaalisena saavuttaneena koulutuksensa vahvistamisen kautta (Honkonen & Virta 2004; Oksanen 1999; Poliisin tutkintokoulutuksen kokonaisuusdistus – hankeraportti 2012). Laajaa turvallisuuskäsitystä noudattaen tarkoituksena on tuoda nämä professionit yhteen tasavertaisena niin koulutuksen kuin osaamisen rinnastettavuuden kautta.

Professionaalisuuskriteerit (Freidson 1970, 77; Laiho 2005, 27; Rinne & Jauhiainen 1988):

- korkea koulutustaso
- yhteiskunnan kannalta välttämättömän palvelutehtävän hoitaminen, jolloin ammattiin liittyy vastuu, etiikka ja ”yleisen hyvän” palveleminen (filantropia)
- ammatin autonomia
- ammatin sisäinen lisääntymissäätely, eli koulutusvalintoihin, pätevyysvalintoihin ja ammatinvalintoihin liittyvä sääteley- ja määrittelyvalta (pätevyysvalvonta ja rekrytoinnin kontrolli)

- erikoiskvalifikaatiot, jotka hankitaan ammatin kontrolloiman erityiskoulutuksen tuottamina tietoina, taitoina ja valmiuksina
- ammatin intellektuaalisuus, tiedepohja ja kehittynyt kieli- ja käsitejärjestelmä
- professionharjoittajien organisoituminen järjestöiksi (ks. Helander 1993; Honkonen & Virta 2004; Millerson 1964; vrt. Konttinen 1998).

Yllä olevat kriteerit ovat yksi tapa määritellä professioita, ja osa näistä, kuten eettisyys ja yleinen vastuu, ovat hyvin käyttökelpoisia myös tämän päivän ammatissa toimimisen periaatteina. Profioiden tutkiminen alkoi toden teolla 1930-luvulla sosiologian piirissä, mutta varsinainen aalto tapahtui 1970–1980-luvuilla. Profiokäsitteen määritteleminen ei ole helppo, kuten ei ole käsitteiden turvallisuus, turvallisuuskoulutus tai viranomaisyhteistyökään (ks. Valtonen 2010; Virta 2011). On olemassa erilaisia käsityksiä siitä, mitä profiolla tarkoitetaan ja mikä ammatti voidaan katsoa milläkin kriteereillä kuuluvan tämän päivän profiioihin (esim. Oksanen 1999, 29). Profioiden määritelmät ovat kiinni siitäkin, mitä tutkimusperinnettä noudatetaan. Usein jako noudattaa seuraavaa, jossa profiioitutkimus on kahdessa tai kolmessa eri koulukunnassa, uusweberiläisessä, funktionaalisessa tai historiallis-empirisessä (Helander 1993; Konttinen 1989; vrt. Abbott 1988).

Piirre- ja prosessiteoreetikot

Nykyisenlaisen profiioitutkimuksen juuret ovat löydettävissä 1800-luvun Englannista (Mykkänen & Koskinen 1998, 2–9). Piirreoteoreettinen näkemys on säilynyt yllättävän hyvin uusissakin profiioitutkimuksen määritelmässä. Piirreoteoriat ovat funktionalisteille tunnusmerkki, jossa pyrittiin löytämään profiioille yhteiset piirteet, joilla erottaa ne muista ammattikunnista. Piirreoteorioissa profiioit nähtiin yhteiskuntaa stabilisoivina ja yhdistävinä tekijöinä. (Konttinen 1989, 17–18). Yksimielisiä piirreoteoreetikot olivat vain siitä, että profioiden ytimen muodostaa harjoitusta ja koulutusta edellyttävä teoreettinen tieto. Tiedon hallinta osoitetaan tutkinnolla. Toinen seikka, josta piirreoteoreetikot pääsivät yhteisymmärrykseen, oli profession toimintaa ohjaava eettinen koodisto, yhteisen hyvän edistäminen ja yhteinen organisaatio. (Millerson 1964, 4–5.) Muut 23 piirrettä olivatkin sellaisia, joista 21 eri tutkijaa eivät päässeet yksimielisyyteen (Helander 1993, 40).

Vähitellen jyrkästä tulkinnasta luovuttiin ja ajateltiin, että profiioit syntyvät erilaisen vaiheiden kautta, eli painopiste siirtyi itse profession tutkimisesta professionaalitumisen tutkimiseen. Wilensky (1964, 141–146) nostaa esiin viisi vaihetta, joista ensimmäisenä on tehtävän muuttuminen täysipäiväiseksi työnteoksi ja joka päättyy ammattieettisen koodiston eli sääntöjen syntyyn. Näin ollen kyseessä oli universaali kehityskulku, joka oli ajasta ja paikasta riippumaton. Tässä jaottelussa tarkasteltiin sekä olemassa olevia profiioita, täysin toisessa ääripäässä olevia ei-profiioita että tuloillaan olevia profiioita eli semiprofiioita. (Etzioni 1969.) Ammattikunnat olivat ikään kuin koko ajan liikkeessä ja kilpailuasetelmassa toistensa kanssa. Lopputulos joillakin ammateilla oli pääseminen profiioiksi. Lopullinen tulos, eli niin sanottu kypsä profiio, oli lopulta sama kuin piirreoteoreetikot antoivat profession olettama olevan. Etzionin määritelmän mukaan poliisien ammattiryhmän voidaan ajatella olevan niin kutsuttu semiprofiio upseereiden jo ollessa vahva arkkiprofiio.

Tosin sellaisiakin näkemyksiä on esitetty ennen Maanpuolustuskorkeakoulun perustamista (ks. esim. Konttinen 1991), että upseerius ei olisikaan enää professioammatti siinä mielessä, että tämän ammattiryhmän yhteiskunnallinen merkitys olisi vähentynyt. Poliisien osalta taas voidaan esittää näkemyksiä, että poliisi olisi jo aikaisemmin ollut professio, mutta silloin käyttämälleni kriteereillä tarkastelu kohdistuisi vain poliisien ylimpiin virkoihin ja niissä vaadittaviin pätevyyksiin.

Kriittinen suuntaus

1970-luvulla Freidson esitti näkökulman, jonka mukaan professiot pyrkivät monopoliasemaan omalla asiantuntemuksellaan ja vahvistamalla omaa yhteiskunnallista statustaan professiona. Profioiden asiantuntijuus ja palvelurooli olivat toissijaisia, kun kriittisen suuntauksen mukaan professioilla oli selvästi nähtävissä valta-yrityksiä muihin ammattiryhmiin nähden, jotka kilpailivat samalla tontilla, samoista asiakkaista. Statusryhmäkäsitteen mukaan professio pyrki yhteiseen identiteettiin, joka oli vakiinnuttanut asemansa työmarkkinoilla. Altruistinen professiokäsitys vaihtui omia etujaan ajavaan, egoistiseen ammattiryhmään. (Tolppi 2001, 28–29.)

Historiallis-empiirinen suuntaus

Perinteisesti professiotutkimusta on tehty Englannissa ja Yhdysvalloissa, josta se levisi 1980-luvulla Ranskaan, Saksaan ja Ruotsiin. Tähän asti professiot olivat pyrkineet irtautumaan valtion tiukasta sääntelystä, mutta Manner-Euroopassa tilanne oli juuri päinvastainen, kun valtio antoi ikään kuin professiostatuksen ja vieläpä säätel sen toimintaa. Historiallis-empiirisen profession keskiöön nousi näin kontekstisidonnaisuus, jossa muun yhteiskunnan kehitys oli sidoksissa professioiden kehitykseen. Historiallis-empiirisessä suuntauksessa on selvitetty hyvin yksityiskohtaisesti jonkin profession elämänsä, ja tässä suhteessa tällä suuntauksella on hyvin paljon samaa piirreteorioiden kanssa. Tämän suuntauksen suomalainen edustaja on esimerkiksi Konttinen (1991).

Abbottilaisen (1988) näkemyksen mukaan professioiden luokka-asemien lisäksi esille pitää nostaa professioiden välinen kamppailu työstä ja sen yhteiskunnallisista syistä. Abbotin teoria perustuu ajatukseen, jossa itse pyritään tekemään arvostettua työtä ja muu työ siirretään muille ammattiryhmille. Esimerkkinä tästä kehityksestä poliisien osalta voisivat olla vartijat, joille on jo nyt siirretty joitakin poliisin tehtäviä. Professiot hankkivat Abbotin mukaan valtuutuksen (jurisdiction) haluamaansa työhön. Usein professiot ja ei-professiot määrittävät ammattiryhmän oman esityksen perusteella (Hellberg 1978, 17). Tämä on johtanut siihen, että osa tutkijoista ei edes halua puhua professioista ja ei-professioista, vaan kaikki ammatit ovat professioita (Selander 1989).

Konttisen (1994, 183–189) mukaan tänä päivänä voidaan professioon liittää tieteellisyys ammattiryhmän asemaa legitimoivana tekijänä. Usein ammattiryhmillä on tänä päivänä myös oma ammattiliittonsa ajamassa juuri kyseisen profession etuja (esim. Mykkänen & Koskinen 1998, 1). Tieteellisyyttä voidaan tässä tutkimuksessa niin halutessa pitää myös ongelmallisena, jolloin voidaan kysyä, voidaanko ammattikorkeakoulutasoinen koulutus rinnastaa yliopistotasoiseen koulutukseen. Tähän vastaan jo nyt kyllä, sillä molempien korkeakoulujen vahvan tutkimustoiminnan lisäksi yli-

opistokoulutuksessa kandidaattikoulutus voidaan rinnastaa ammattikorkeakoulutukseen eurooppalaisten tutkintojen viitekehyksessä ja rinnastettavuusperiaatteilla.

Professiot eivät ole pysyviä, vaikkakin professioaseman saavuttanut ammattiryhmä usein pitää asemansa. Tekniikan lisääntyminen on tuonut uusia ammatteja, ja toisaalta osa ammateista on jopa hävinnyt kokonaan. Kilpailun ja yksityistämisen myötä professiot ovat joutuneet sen paikan eteen, että joku muu kilpaileekin samasta työstä. Professio voi selvitä tällaisesta hyökkäyksestä esimerkiksi sellaisen laajan tietopohjan avulla, jota toisella professionilla ei ole. Yksi tällainen onnistunut hyökkäys on psykologien ja psykiatrin sekä papiston työnjako. Tässä taistelussa papisto hävisi henkilökohtaisten ongelmien ratkaisemisen toiselle ammattikunnalle. (Mykkänen & Koskinen 1998, 4–7.) Onko näin käymässä myös turvallisuudelle, sen tuottamiselle ja tuottajille? Onko turvallisuusasiantuntijuus karannut valtiolta yksityiselle sektorille, viranomaiselta työntekijälle, jokaiselta kansalaiselta sellaiselle, jolla on sitä vara ostaa? Vai onko tämä vielä tutkijan esille tuoma turha huolenaihe? Näkisin, että nämä kysymykset ovat olennaisia käsiteltäessä turvallisuusalan profession vahvistamista ja kuulumista tiettyjen ammattiryhmien ”omistukseen”.

Abbotin (1988) teorian mukaan professiot ovat kuolleet tai menettäneet asemansa juuri kilpailijoista johtuvista syistä. Talouspoliittisessa myllerryksessä myös poliisit ja upseerit joutuvat miettimään sitä, ovatko he työmarkkinoilla erikoisosamisensa tai tutkintojensa vuoksi vai muun arvostuksen turvin. Itse lähden tutkimuksessani siitä, että suomalaisen hyvinvointivaltion periaatteen mukaista on taata kaikille samat oikeudet turvallisuuden suhteen, kuten jo lakikin sanoo (Suomen perustuslaki 731/1999), ja tämän vuoksi valittuja kahta professiota tulee nostaa yhä enemmän esille turvallisuuden ensisijaisina tuottajina. Turvallistamisen voi viime kädessä tehdä vain viranomainen, joka tekee lakisääteisen tehtävänsä eikä ei tavoittele voittoa (valtion virkamieslaki 750/1994). Tämän vuoksi turvallisuusasiantuntijuutta ei pidä ulkoistaa.

Poliisi- ja upseeriprofessioiden pysyvyyden peruste korostuu myös opiskelijoiden vastauksissa. Toiminnan lisäksi vastuun ja mandaatin antaa jonkun toimijan käyttää turvallisuusasiantuntijan nimikettä tulee olla vahvalla professiotoimijalla – tässä tutkimuksessa kahdella viranomaistoimijalla. Näin ollen profession perustelu olisi molemmilla ammattiryhmillä se, että nämä ammattiryhmät, sekä poliisit että upseerit, ovat erittäin arvostettuja suomalaisessa yhteiskunnassa (esim. Suomen vaalitutkimusportaali 2012; myös Kääriäinen 2014, 207–214). Lisäksi molempien koulutus takaa työmarkkinoilla tietyn suljetun aseman osaamisen ja ihmisten perusoikeuksien rajoittamiseen liittyvän toiminnan näkökulmasta. Tämä suljettu asema varsinkin poliisien osalta on vuosien varrella murentunut, ja puheissa murenee tälläkin hetkellä, yksityisen turva-alan yleistymisen myötä ja sen myötä, että esimerkiksi erilaisia kodinturvajoukkoja ehdotetaan aika ajoin poliisien korvaajiksi erityisesti maaseudulla.

Gooden (1969, 266) mukaan professiot voidaan jakaa edellisten jakeiden lisäksi paraprofessioihin. Näitä paraprofessioita ovat esimerkiksi opettajat, sairaanhoitajat, farmaseutit, liikkeenjohto ja monet muut. Sanotaan, että nämä eivät koskaan tule yltämään oikeiden professioiden tasolle. Kilpailu vallasta, rahasta ja ammattiryhmien

välisestä asemasta on niin kovaa, että nämä uudet paraprofessiot jäävät aina lääkäreiden, asianajajien, pappien ja upseereiden alapuolelle. Pitäisi kuitenkin ajatella niin kuin Goodekin (1969, 270), että lopulta ammattien kohonnut tietotaso hyödyttää kaikkia. Tämä on ajatuksena myös yhteiskehittelyssä upseeri- ja poliisiprofessioissa. Eli yhteistyö ei vähennä valtaa kummaltakaan tai lähde sijoittamaan toista ammattiryhmää toisen ammattiryhmän alaisuuteen. Tarkoitus on auttaa toinen toistaan resursseja yhdistämällä ja osaamista jakamalla ja vastata yhä laajenevaan osaamistarpeeseen (vrt. Laitinen 2012, 18). Laaja-alainen turvallisuusasiantuntija on parempi, kuin kapea-alainen toimija turvallisuusalalla, oli se sitten poliisi, upseeri tai joku muu toimija. Voidaanhan lisäksi ajatella, että poliisi omaa professoasemaa vahvistavana alistaisi omaksi semiprofessiokseen vartijat, jotka jo nyt tekevät poliisien töitä, ja näin poliisien professio vain vahvistuisi suhteessa yksityiseen turva-alaan. Myös Koljonen viittaa tutkimuksessaan siihen, että liittoudutaankin ei-professionaalisten ryhmien kanssa, jotta oman profession vaikutusvalta säilyisi paremmin. Tämä liittyy hänen mukaansa Helanderin (1993, 74–76) professioiden reviiirikiistelyyn ja siitä johtuvaan kielteiseen suhtautumiseen yhteistyöhön.

4.2 Professiokehitys maailmalla

Itse sana professio juontaa juurensa latinaan. Se on tarkoittanut joko julkista ilmoitusta tai henkilön ilmoittamaa ammattia tai kutsumusta. Suomen kieleen sana professio ei ole vielä juurtunut. Englanninkielisen laajan tulkinnan mukaan myös Suomessa professio-sanaa käytetään ammatin ja elinkeinon synonyymina. Oletetaan kuitenkin, että professiolta voidaan odottaa enemmän kuin ei-professiolta osaamisen puolesta. (Tolppi 2001, 32–33.) Professiokehitys maailmalla on synnyttänyt erilaisia mielipiteitä siitä, miten professiot ovat syntyneet. Joillekin professioiden synty on ollut osa luonnonhistoriaa, jossa ammatit ovat vähitellen kulkeneet kohti täysin kehittyntä professiota. Tämä näkemys antaa professiolle ikään kuin elävän olion roolin; olion, jolla on geenit, eikä yhteiskunta voi vaikuttaa siihen, millainen profession kehitys lopulta on. 1960-luvulla vaiheteorian syrjäytti lähestymistapa, niin kutsuttu uusweberiläinen tai kriittinen professiotutkimus, joka määritteli profession monopoliksi, jonka ammattiryhmä oli itse saanut aikaan. Tarkastelun keskipisteenä on itse ammatti, sen rakenteet, ominaisuudet, kehitys ja ammatin edustajien toiminta. Professionaalistumiselle on sekä Englannissa että Yhdysvalloissa ollut ominaista tiettyjen ammattiryhmien merkitys jossakin historiallisessa vaiheessa. Ryhmät toimivat aktiivisesti saadakseen professiostatuksen ja siihen liittyvät oikeudet. Professiot itse kehittivät omaa koulutustaan ja vakuuttivat näin sekä muut kansalaiset että valtion omasta erityisyydestään. Säätyyn perustuva status ja etuoikeudet kulkivat syntyperän mukaan ihmiseltä toiselle, eikä yhteiskunnassa ollut kaikkia koskevaa oikeuksien tai velvollisuuksien järjestelmää. (Freidson 1983, 23; Konttinen 1991.)

Professioiden historiallinen kehitys ei useinkaan ole riippunut vain yhdestä tekijästä, vaan usein taustalla ovat vaikuttaneet valtio, markkinat, asiakaskunta ja yhteiskunnan suunnalta tuleva tilaus tietyn profession toiminnalle. Euroopan ja vaikkapa Yhdysvaltojen professiokehitykset ovat historiallisesti katsottuna erilaiset. Kristinuskon ja kutsumuksen voidaan katsoa olevan alkuperä usean profession synnyssä. Ajan kulu-

essa tiettyä kutsumusta harjoittava muuttui tietyn alan asiantuntijaksi. Näin syntyi esimerkiksi pappien ammattikunta. 1700-luvulle tultaessa professiostatuksen omaavia ammattikuntia olivat pappien lisäksi juristit, lääkärit ja sotilaat. Valtion laajeneminen ja yrityssektorin kasvu aiheuttivat paineita myös uusien professioiden synnylle. Varhaiset professiot saivat etuoikeutensa ja tietyn ammatillisen statuksen yhteydessään hallitseviin tahoihin. Modernit professiot taas syntyivät yliopistojen tieteellistymisen yhteydessä, mutta lisäksi kapitalistisen tuotantomuodon kasvun yhteydessä. Professiot nähtiin ammatillisina kartelleina, jota jokin tietty taho kontrolloi. (Oksanen 1999, 22–23.)

Professiot ovat aina olleet sidoksissa valtioon. Yhdysvalloissa markkinoilla on ollut ratkaiseva asema professioiden syntymisessä. Keski-Euroopassa oikeusvaltio ja pohjoismaissa hyvinvointivaltio ovat olleet painopisteinä. Yhteistä professioille on ollut tietynlainen liittoutuminen valtion kanssa ja sitä kautta muiden vakuuttaminen erityisyydestään ja samalla esitetty vaatimus saada lisää koulutusta, lisensejä ja monopoleja. Lainsäädännön ja muiden ohjausmenetelmien avulla valtio on takaajana professioiden monopoliasemalle. Tämä tarkoittaa sitä, että valtio varmistaa, että tietty professio toimii ja miten sen pitää toimia tiettyjen laatukriteerien mukaisesti.

Keskiajalla professioiden synty alkoi keskittyä yliopistolaitosten ympärille. Historiallisesti merkittävin professio oli papisto. Papiston osaaminen ja valta ulottuivat keskiajalla mitä moninaisimpiin elämänalueisiin. Papiston lisäksi keskiaikaiseen yliopistoon kuuluivat lääkäreiden ja juristien ammattikunnat. Näiden professioiden opettajat olivat eräänlainen toisen asteen professio, josta juontaa käsitys yliopisto-opettajista professiona. Professioniin kuuluvat olivat usein aristokratian jäseniä ja palvelivat ylimystöä. Laaja lukeneisuus ja ammattikäytännöt antoivat vallan asiakkaisiin nähden, ja sitä kautta ammatin arvostus oli tietynlainen. Organisoitu kapitalismi johti kuitenkin pikku hiljaa muutoksiin myös professioiden syntymisessä. Tärkeimpiä tekijöitä historiassa ovat olleet tieteen ja teknologian murrokset, organisaatioiden kasvu ja koko julkisen sektorin kasvu, koulutuksen muutokset ja teollistuminen. (Mykkänen & Koskinen 1998, 7–12.) Listaani voitaneen mielestäni lisätä vielä teknologisoituminen ja Suomessa erityisesti julkisen sektorin purkaminen, jonka seurauksia voidaan katsoa jo osin historiankin valossa (Julkunen 2007). Taloudelliset voimat johtivat siihen, että tiettyjä ammattiryhmiä, kuten insinöörejä, tarvittiin avuksi talouden rattaiden pyörittämiseen ja edelleen kehittämiseen. Rahoitusmarkkinat kaipasivat omaa ammattikuntaansa, jonka tarpeeseen tulivat esimerkiksi rahoitus- ja verospesialistit. Tämä ei ole johtanut täysin vapaaseen ja villiin tilanteeseen, vaan julkinen valta on asteittain lisännyt säätelyä myös talouselämän osalta. Monet tehtävät, joita aluksi hoidettiin yksittäisten toimijoiden aloitteesta, siirtyivätkin julkiselle sektorille.

Professioiden kannalta tieteen kehitys on ollut yksi professioita määrittävistä tekijöistä. Tiede oli tärkeä alun perinkin, kun opetusta tarjottiin tietyille ammattiryhmille, mutta lisäksi uusien ammattiryhmien ja professioiden syntymisessä. Tästä hyvänä esimerkkinä 1800-luvulta on luonnontieteen opetuksen kasvu ja myöhemmin tapahtunut esimerkiksi juristien ja humanistien ammattiryhmien selkeä kasvaminen. 1900-luvulle tultaessa professiot syntyivät niin sanotusti yliopistojen ulkopuolella markkinavetoisesti. Tästä esimerkkinä ovat elinkeinoelämään liittyvät ammatit, jotka syntyivät

vät ensin tarpeeseen ja työhön. Myöhemmin talouselämän asiantuntijoiksi tultiin koulutuksen kautta. Tiede ja teknologia olivat murroksen moottoreina. 1900-luvulla kaupungistuminen ja kulutusyhteiskunnan syntyminen muuttivat jälleen professioiden kenttää. Kaupungistuminen muutti täysin sitä, minkälainen kysyntä oli myös uusilla ammattiryhmillä. Profiessiot eivät enää olleet vain tuottajia, vaan tänä päivänä ne ovat erityisesti myös kuluttajia. Tämä on johtanut uusien ammattiryhmien syntyyn palvelun tuottajina. (Abbott 1988, 54, 102–105.) Vanhat professiot varmasti säilyvät vielä jatkossakin, mutta työn muutos ja valtioiden rakenteiden muutokset tulevat muokkaamaan uusien ja vanhojen professioiden kehityskulkua jatkossa yleisesti maailmalla ja meillä. Siksi myös uudenlaiselle turvallisuuden professiolle ja sen kehittämiseksi on varmasti oma mahdollisuutensa.

1970-luvulla professiot nähtiin positiivisessa valossa siitakin huolimatta, että historia osoittaa niiden olleen alun perin vain yläluokkien ammatteja. Hallintapyrkimykset ja yhteiskunnallisen vallan tavoittelua ei nähtykään enää keskusteluissa ammatille edullisena tapana. Profiessiot ovat olleet eliittien ryhmiä ja nyt ne alkoivat luoda uusia eliittiryhmiä. Profiessior ryhmien valta poliittisiin päättäjiin on myös nähty demokratiaa heikentävänä piirteenä. Enää ei nähdä niin, että professiot ovat asiakasta varten, vaan asiakkaan on tukeuduttava professioon, joka ajaa lopulta vain omaa etuaan. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat asianajajat. Heidän huikeiksi nousseet palkkionsa uhkaavat tänä päivänä demokratiaa, koska tavallisella kansalaisella ei ole enää varaa näihin palkkioihin. (Helander 1993.) Onko tämä ilmiö käymässä myös turvallisuusalalla? Se saa turvaa, jolla siihen on jatkossa varaa (myös Davis 2012, 124)? Joka tapauksessa professioasemaa halutaan eri ammattikunnissa ja oman ammattikunnan professiokulkua tutkitaan yhä enemmän (esim. Bolin 2008; Caven 1999; Mankkinen 2011; Oksanen 1999; Rinne & Jauhiainen 1988).

Olennaista professioiden kehityksessä on ollut Rinteen ja Jauhaisen (1988, 14, 20) mukaan se, että perinteisten professioiden tilalle alkoi tulla uusia, kilpailevia ammattikuntia ja niille koulutusta, jolloin tietynlainen professioiden monopoli alkoi murtua. Sosiaalista liikkumattomuutta sallimattoman aristokratian ja vanhan virkamiesluokan rinnalle kohosi uusia keskiluokista nousevia ammattiryhmiä. Yleisen koulutuksen laajenemisen myötä myös koko professionaalisuuden kehittyminen on saanut uusia muotoja, ja se on ollut ohjaamassa kehitystä tähän päivään. Perinteisillä professioilla tämä on tarkoittanut perinteisen valta-aseman, kulttuurisen ja taloudellisen pääoman, menettämistä. Semiprofessioille tämä muutos on taas merkinnyt oman aseman kohoamista kohti keskiluokkaa. Muutos on historian valossa silti valtava. Ennen syntyperä määritteli pitkälle sitä, mihin ammattiin ja yhteiskuntaluokkaan jokainen kuului. Koulutuksen avautumisen ja laajenemisen myötä professioasemaan pääsy ei enää ole ollut taustasta kiinni, vaikka tutkimusten mukaan ammatit usein periytyvätkin yhä edelleen. Suomessa sellaisia ammatteja, jotka ovat vain vahvistaneet tätä periytyvyyden kierrettä, ovat lääkäreiden ammattikunta ja opettajat (Myrskylä 2009).

4.3 Professiok kehitys Suomessa

Suomen yhteiskunnallisia murrosvaiheita, jotka ovat vaikuttaneet myös professioihin, voidaan ajatella olevan 1800-luvun suuriruhtinaskunnan synty, 1850-luvun liberaali käänne sekä vuosisadan lopun ja taitteen sääty-yhteiskunnan hajoaminen ja liberaalispurvarillisen yhteiskunnan synty. Suomessa professioiden kehittymistä ohjasi vahva ja keskitetty keskushallinto. Profioiden syntyä ja kehitystä tarkastellaan kontinentaalisen lähestymistavan mukaan. Tämä tarkoittaa sitä, että byrokratia ymmärretään professioiden kehitystä määrääväksi, jolloin tärkeä tarkasteltava seikka on byrokration ja profession suhde. Suomi toimi 1800-luvulla säätylaitoksen mukaisesti. Säätyläistöön kuuluivat aatelisto, papisto, ylemmät sotilas- ja siviilivirat ja esimerkiksi vielä apteekkarit. 1900-luvulla päätään nosti niin kutsuttu sivistyneistö, joka lopulta ajoi säätyjärjestelmän alas. (Konttinen 1991.)

1800-luvun alkupuolella, sääty-yhteiskunnan valta-aikaan, yliopistosta tuli yhä tärkeämpi instituutio aateliston väylänä yhteiskunnan johtaviin aseisiin. Yliopistokoulutus, säätyläisyys ja johtava yhteiskuntaryhmä kulkivat kaikki käsi kädessä. Yliopistojen arvostus kasvoi, ja samalla käsityöammattien arvostus laski. Käsityöammattilaisella ei ollut Suomessa edes muodollista koulutusta eikä mahdollisuutta oman ammattikunnan järjestäytymiseen. Professionaaliset ammattikunnat määräytyivät täysin keskusjohtoisesti ja siksi suomalaisen professiok kehityksen sanotaan olevan manner-eurooppalainen. Julkinen virka oli Suomessa ainoa uratyyppe. 1860-luvulla papit ja lakimiesvirkamiehet olivat kaksi laajaa professiota. 1700-luvun tilanteeseen erona oli se, että upseerit olivat joutuneet luovuttamaan valtaansa virkamiehille. (Konttinen 1989, 34–35.)

Vahva keskusjohtoisuus oli Suomessa syynä siihen, miksi johonkin tiettyyn ammattiin tuli vain yksi koulutusväylä. Jos verrataan vaikkapa Yhdysvaltoihin, ero on merkittävä. Täällä joukot kilpailivat keskenään ja järjestivät itse koulutustaan. Sodan jälkeen tilanne Suomessa muuttui. Abbotia (1988) lainatakseni alkoi kehittymään erityisesti yhteiskunnan välitaso. Ammattikunnat alkoivat irtautua valtiosta, ja ammatilliset ryhmät saivat mahdollisuuden itsenäiseen toimintaan. Oman ammatin toimintaa ja kysymyksiä alettiin miettiä oman ammattikunnan sisällä. Järjestäytyminen nähtiin tärkeänä keinona vahvistaa omaa ammattikuntaa. Kansalaisyhteiskunnan synty johti siihen, että järjestäytymisen lisäksi ammattikunnat pystyivät vaikuttamaan omiin mahdollisuuksiinsa. Opettajien ammattikunta käytti tämän tilanteen parhaiten Suomessa hyväkseen, ja vähitellen se osallistui itseään koskeviin päätöksiin, samoin oman koulutuksena nostamiseen. Esimerkit osoittavat hyvin sen, että myös vahvan valtion piirissä professioilla on ollut merkittävä itsenäinen panos ja vaikutusvalta. Sanotaankin, että nyt siirryttiin modernin professionalismin aikakauteen. Jotta omien valtuutuksien saaminen onnistui, edellytti se tehokasta strategiaa ja toimintaa, mutta myös yhteiskunnallista tukea. Joillekin tämä tuki tuli suomalaisuusliikkeeltä, toisille teollisuudelta ja talouselämäältä, joillakin asema oli jo niin vahva, että erillistä tukea ei enää tarvittu. Ammattikuntien identiteettiä vahvistettiin professoijärjestöillä, joihin ulkopuolisilla ei ollut asiaa. Monopolikoulutuksella luotiin myös rajat omalle työtehtävälle, johon muulla koulutuksella ei ollut pääsyä. (Konttinen 1989, 29–38.)

Professioiden historiallista kehitystä katsottaessa moderni kausi on jaksoista selvästi pisin. Tämäkin kausi on jaettavissa kolmeen erilliseen jaksoon, joista ensimmäinen on modernien professioiden syntykausi 1860-luvulta 1900-luvun alkuun. Toisena kautena on 1900-luvun alusta 1950-luvun lopulle ulottuva vakiintuneen kehityksen kausi ja kolmantena hyvinvointivaltion kausi 1950-luvulta 1990-luvulle. (Konttinen 1991; Mykkänen & Koskinen 1998, 39.) Nyt voisi vielä sanoa olevan menossa hyvinvointivaltion alasajon kausi, jonka voisi olettaa vaikuttavan myös professiokenttään Suomessa. Syntykaudella muodostuneet rakenteet säilyivät professioiden järjestelmän perustana koko modernin kauden. Toisella ajanjaksolla tärkein muutos oli naisten pääsy miehille tarkoitettuihin professioihin 1950-luvulta eteenpäin kouluopimismien hengessä. Profiessiot kytkettiin yhä tiiviimmin osaksi koulutusjärjestelmää, perustettiin yliopistoja ja laajennettiin jo olemassa olevia. Valtio ja kunnat loivat palveluiden markkinat ja organisoivat niitä antavan työvoiman koulutuksen. Tämän lisäksi ammatit itse alkoivat vahvistaa omaa koulutustaan ja etsivät omia ominaispiirteitään. (Konttinen 1991; Mykkänen & Koskinen 1998, 39.)

Abbotin (1988) määritelmää käyttäen voidaan todeta, että Suomessa keskushallinto valvoi kaikkea yhteiskunnallista elämää ja sillä oli ehdoton määräysvalta myös professioiden järjestelmässä. Profiessioden uudistumisen kannalta oli tärkeää, että vuonna 1817 pääsyehdoksi yliopiston keskushallinnon ylimpiin virkoihin perustettiin virkatutkinnot. Talouselämän eliitti oli vielä heikko keskushallinnon ylimpiin virkamiehiin verrattuna. Yliopistokoulutus oli säätyläisyyden, mutta myös johtavaan yhteiskuntaluokkaan kuulumisen merkki. Tästä syystä edelleenkin yliopistokoulutus on hyvin arvostettu yhteiskunnassamme. Ammattikunnat järjestäytyivät tässä vaiheessa vielä keskusjohtoisesti ja suomalainen kehitys onkin mannereurooppalainen. Keskusvallan merkitys oli se, että vain sen määrittelemän koulutuksen kautta oli mahdollista päästä tiettyyn ammattikuntaan. Sääty-yhteiskunnan romahtaminen 1900-luvun alkuun mennessä tarkoitti uutta yhteiskunnan välitasoa. Tämä tarkoitti myös omaehtoisten ammattikuntien syntyä, ja professionalismia aiemmin määritellyssä merkityksessä syntyi myös Suomessa. Ammatilliset ryhmät saivat mahdollisuudet itsenäiseen toimintaan. (Mykkänen & Koskinen 1998, 33–36.)

Suomalaisessa ammattikunnassa valtion suuri merkitys monessa ammatissa on selkeä varsinkin ryhmien ohjailussa ja niiden organisoinnissa. Poliisien ja upseereiden kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että vaikka turvallisuusasiantuntijuutta on ulkoistettu jo nyt, erityisesti poliisien kohdalla, silti molemmat ovat niin kutsuttuja valtioammattaita. (Oksanen 1999, 26.) Talouselämän vallan mukana myös talouden julkinen sääätely lisääntyi. Moni tehtävä siirtyi yksityiseltä julkiselle puolelle, ja syntyi uusia professioita, kuten opettajien ammattiryhmä, sosiaalityöntekijät ja työnvälityksen ammattilaiset. Valtiovallan yhä moninaistuvat tehtävät ja tehtäväkentät ovat johtaneet myös siihen, että selkeiden professioiden lisäksi Suomeen alkoi syntyä hallinnon suunnitteleluun ja tutkimustoimintaan erikoituneita yhteiskuntatieteilijöitä. Suomessa yliopistolaitos sai nykyisen muotonsa vasta 1900-luvun alussa. Vaikka tie on lyhyt, niin kehityskulku on seurannut eurooppalaista ja amerikkalaista kehitystä. Pelkkä korkeakoulututkinto ei vielä luonut professiostatusta, vaan lisäksi tarvittiin oma järjestönsä (Konttinen 1991, 256–260).

Sanotaan, että nykyisin Suomessa olevien professioiden määrää ei pysty kukaan sanomaan. Ei myöskään pystytä sanomaan sitä, mikä todellisuudessa on professio ja mikä ei ole, mikä taas on tuloillaan oleva professio ja mikä kuolemassa oleva. Historiallinen tarkastelu antaa kuitenkin näkökulmaa siihen, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet kehitykseen, ja sitä kautta siihen, mitkä tekijät kenties tulevaisuudessa vaikuttavat tähän, eli mikä voi olla niin upseeri- kuin poliisiprofessioninkin tulevaisuus. Mykkänen ja Koskinen (1998, 26) tuovat esille sen, että mahdollisimmin vahvat professiot selviävät jatkossakin ja esimerkiksi humanistit menettävät asemiaan. Profiessiot säilyvät tietonsa ansiosta. Toisin on esimerkiksi yritysjohtajilla, joilla on tieto vain tietyistä yrityksistä. Myös markkinoiden muutokset ja hyvinvointivaltion rapautuminen, jos sellaisesta voidaan puhua, vaikuttavat professioiden asemaan. Myös ympäristö ja uudet teollisuusalat voivat muuttaa täysin sitä, minkä mukaan kouluttaudutaan ja mitkä alat ovat arvokkaita. Yksi tällainen ala voisi tulevaisuudessa olla ympäristöala, joka ilmastonmuutoksen myötä tulee yhä tärkeämmäksi. Sellainen voi olla uudenlainen turvallisuusalakin, jos turvallisuuden takaaminen muuttuu yhä enemmän markkinavetoiseksi.

1600- ja 1700-luvuilla professioiden kenttää määrittää perinteisten statusryhmien kytkeytyminen tiettyihin professioihin.
Jako johtavien säätyprofessioiden eli statusprofessioiden ja muiden välillä selkeä aina 1800-luvulle saakka.
Aateliston aseman vahvistuminen keskushallinnossa.
Upseerin ammatin romahtaminen ja sitä seurannut koulutuksen korostuminen – valtion virasta ja lakimiehen ammatista upseerin ammatin korvaaja.
Yliopistokoulutuksesta tuli säätyläisyyden tärkein symboli. Samalla ei-professiot jäivät yliopistokoulutuksen ulkopuolelle ja jako selkeytyi. Tieteellisyyden korostus koko Euroopassa. Kadettikoulu poikkeus erillisenä koulutuksena
Koulutuksesta tuli vähitellen sosiaalisen sulkemisen väline ja virkamiestutkinnot vahvistivat byrokratian asemaa.
Vuoden 1855 jälkeen luokka-asemien mukaiset asemat purkautuivat ja uusille ammattikunnille tuli uusia mahdollisuuksia.
Sääty-yhteiskunnan murros ja koulutusjärjestelmän muutos hajottivat aikaisemman kiinteän professioasetelman, jossa varsinkin pappisäätyyn ei muilla ollut asiaa.
Talonpoikais- ja työläisoppilaat alkavat virrata yliopistoon. Suomenkielisten ja naisten osuus kasvaa. Profiessioihin naisilla ei vielä kuitenkaan ollut helppo päästä.
Vuosisadan lopussa professioissa alkoi tapahtua sisäistä erikoistumista.
Professiokerros alkoi kasvaa.
Yhdistysten perustaminen helpottui 1880-luvulla.
1900-luvun alkuun mennessä professioiden yksityiset markkinat laajenevat.

Taulukko 1. Yhteenveto Suomen professiokehityksestä (Konttinen 1991, 267–270)

Säätyrakenteen purkautuessa ammatillisuus professioiden sisällä vahvistui. Ammattikunnat alkoivat sulkeutua yhä enemmän monopoleiksi erityisalansa koulutuksen ja tutkinnon kautta. Naisten pääsy mukaan professioiden maailmaan ja ylipäänsä koulutuksen laajeneminen on ollut ominaispiirre professiokeskustelussa. Erikoistumiskehitys ja tieto ovat vallanneet alaa. Tieteen ja tekniikan kehitys sekä työmarkkinoiden liike vaikuttavat tänään hyvin paljon professioiden liikkeeseen. Ammattien rajat ovat liikkeessä, ja hierarkkiset suhteet eivät enää ole itsestäänselvyys. Kansainvälisyys ja uudet ammattiryhmät antavat oman painonsa professiokeskusteluun ja erityisesti turvallisuudessa kansainvälisyys on vaikuttanut koko työnkuvan muutokseen. Varsinkin turvallisuusalalla perinteisten virkamiesprofessioiden vielä pidettyä pintansa keskustelu on hyvin ajankohtainen ja akuutti. Kyse on siitä, miten professiot itse reagoivat muutoksiin. Otetaanko tämä muutoskeskustelu, jota tutkimuksellani herätelen, uhkana vain mahdollisuutena? Kuten Konttinen (1991, 272) sanoo, tulevaisuudessa tulee ottaa huomioon työmarkkinat, tiede, ammattikunta ja koko yhteiskuntadynamiikka, kun mietitään professioiden uutta luonnetta. Itse tutkimusasetelmaa mukaillen sanoisin, että huomioitaviksi tulevat turvallisuuden professiota mietittäessä maailman monimutkaistuminen sekä yhteinen toiminnan kohde, jollaisena laaja turvallisuus voisi näille kahdelle, tällä hetkelle erillisille ammattiryhmille näyttäytyä.

4.4 Upseeriprofession matka nykypäivän laaja-alaiseksi turvallisuusosaajaksi

Bolinin (2008, 30) mukaan upseeriprofessioita päästiin tutkimaan vasta 1950-luvulla, koska armeijat ovat olleet hyvin suljettuja yhteisöjä (myös Helander 1993, 7; Evetts 2003). En pidä tarpeellisena tässä tutkimuksessa lähteä käymään läpi täydellistä upseerin ammatin kehittymistä, sillä tutkimuksen painopiste on tarkastella tämän päivän upseeri- ja poliisiprofessiota ja tämän päivän yhteistyön mahdollisuuksia, mutta professioiden aseman ja ennen kaikkea turvallisuuden muuttumisen vaikutus nykyisiin professioihin on hyvin tärkeä osa tämän päivän yhteiskehittelyä ja vaadittava osa kehittävän työntutkimuksen työn historiallisen kehittymisen analyysia. Muutosta on tapahtunut ennenkin, joten miksi sitä ei voisi tapahtua tässäkin hetkessä ja tulevaisuudessa? Bolin on tutkinut Iso-Britannian armeijaa, joka eroaa Suomen armeijasta ammattiarmeijana, mutta silti tarkastelupintaa voidaan pitää hyvin samanlaisena. Tällä tarkoitan sitä, että sodan kuvan muutos on tuonut muutoksen myös kaikkien sotilaiden tehtäviin ja siihen toimintaympäristöön, jossa he joutuvat työskentelemään, ja siksi voimme verrata eri tutkimuksia keskenään (ks. Mäkinen 2011, 79–93).

Upseerin ammatin katsotaan olevan niin kutsuttu perinteinen professioammatti lääkäreiden, pappien ja tuomareiden ohella (Helander 1993, 7). Upseeriprofessio sijoittuu poliisien ohella julkiseen eli byrokraattiseen professioon, eli jo työskentelypinnat ovat rinnastettavissa toisiinsa. Lisäksi näiden kahden profession kohdalla näille ammattialoille uskottu julkinen valta on vahvaa (esim. Nabel 1975, 12; Kerttula 2010).

Suomen Venäjään liittymiseen asti Suomen professionaalista järjestelmää luonnehti professioiden säätykeskeisyys sekä näiden professioiden ylivoimainen asema kentällä. Vuoteen 1809 Suomessa oli vain kaksi professiota, papin ja upseerin. Tuolloin up-

seereita oli noin 500. Muissa professioissa oli vasta muutamia kymmeniä edustajia samaan aikaan. Upseeristo liittyi vahvasti johtaviin säätyihin, eli aatelisto hallitsi vahvasti upseereiden ammattia. Tämä ei tarkoittanut sitä, että sillä kuitenkaan olisi ollut yksinoikeus tähän ammattiin, vaan 62 prosenttia upseereista oli 1800-luvulla aatelisia. On arvioitu, että 1800-luvulle tultaessa vain kolme prosenttia aikuisista aatelmiehistä oli vailla virkaa. Suomessa upseerin virasta tuli lähes ainoa tarjolla oleva ammatti aatelmiehille. 1800-luvulla Suomessa 93 prosenttia työskenteli sotilashallinnon piirissä. Ylhäisaatelisto oli jo 1600-luvulla saanut johtopaikat eri kollegioissa, esimerkiksi sotakollegiossa, joka käsitti myös tärkeimmät upseerinvirat. Vahva valtio mahdollisti säädyn toiminnan aateleille, ja valtion merkitys professioiden kehitykseen on huomattava. Perusta upseereiden ja sotalaitoksen kehittymiselle juontaa juurensa keskitetyn rationaalisen hallinnasta. Valtio osallistui myös ammatin laajentamiseen samalla, kun se tarjosi keskitetyn institutionaalisen perustan pätevyysvaatimuksille. (Konttinen 1991, 71–80.)

Usein toistuneet sodat olivat luonteenomaisia ruotsalaiselle yhteiskunnalle siihen saakka, kunnes Suomi irrotettiin Ruotsista. Sotakoneisto moninkertaistui muutamassa vuosikymmenessä, ja armeija organisoitiin uudelleen yleisen asevelvollisuuden pohjalta. Kustaa Aadolfin aikana laivaston ylläpitokustannukset kuusinkertaistuivat. Samalla myös maajoukkojen kustannukset viisinkertaistuivat. Näiden turvin ryhdyttiin valloitusotiin, ja 1600-luvun laajenemisen tuloksena Suomen joukko-osastojen jakopalkkaisten upseereiden määrä oli 1700-luvun taitteessa 247. Näiden jakopalkkaisten upseereiden määrä 1700-luvulla ei enää noussut. Kasvu koski vain erikoisajelajien upseeristoa. Upseereiden tarve täytettiin sekä maan sisältä että ulkoa käsin. Maassa toimi upseereina baltiansaksalaisia aatelisia ja lisäksi englantilais-skotlantilaisia palkkasotureita. 1600-luvulla suomalaisen aatelin erityisluonne alkoi muokkautua. Aatelointi ja läänityksen jako kytkettiin yhteen erityisesti sodankäynnin kanssa. Taisteluissa kunnostautuneita aateloitiin väliin jopa runsaasti ja heille jaettiin läänityksiä. Tämä edisti aatelin sotilasuraan kiinnittymistä. 1700-luvun alkupuoliskolla aateliston katsottiin olevan hyvinkin riippuvainen niin sotilasammattista kuin eri hallintoviroista. Tämä johtui osittain siitä, että muita aatelille soveltuvia hallintovirkoja ei ollut tarjolla. Säädyn sisäisen luokkajaon kumouduttua joukko hitsautui vielä tiiviimmin yhteen. Kun vielä aatelille varattujen korkeiden virkojen luettelosta poistettiin tuomarin- ja laamanninvirat, se vain lisäsi ja vahvisti säädyn sotilashabitusta. Säädyn osuus sotilasviroista oli parhaillaan 1780-luvulla yli 80 prosenttia, josta se nousi 1800-luvun 93 prosenttiin. (Konttinen 1991, 80–83.)

Murphy (1984) mukaan säätyrakenne määritteli etuoikeuksien jaon. Johtavien säätyjen ydinprofessiot tukivat säätyä, upseerin ammatti aatelia. Virka-asema määritteli, mihin asemaan säätyläinen kulloinkin joutui. Jos verrataan upseerin ammattia esimerkiksi lääkärin ammattiin, niin vielä 1700-luvulla arvostus oli huomattavasti suurempaa upseeristoa kohtaan. Aateliston etuoikeus upseerinvirkoihin selittää ainakin osin sen, miksi näihin tehtäviin valmistavat koulut perustettiin varsin myöhään. Sprengtporten perusti vuonna 1770-luvulla yksityisen koulun, joka Kustaa III toimesta otettiin kruunun huostaan. Haapaniemeen siirretty koulu oli Kadettikoulun perusta.

Upseerin ammatin akuutti kriisi koitti vuonna 1809, jolloin säädyn oikeuksia jouduttiin turvaamaan. Tästäkin huolimatta upseerin ammatti syrjäytyi ja se korvattiin byrokratian ylemmillä viroilla. Sotilashallinnossa toimi 1800-luvulla peräti 93 prosenttia aatelista, mikä johtui siviilihallinnon pienestä koosta. Aleksanteri I kuitenkin hajotti Suomen vakinaisen armeijan sodan päätyttyä. Noin puolitoistatuhatta upseeria, aliupseeria ja muuta virkamiestä joutui toimeentulo-ongelman eteen. Tämä johti oman säädyn tulevan kohtalon miettimiseen. Onni kuitenkin kääntyi pian, kun vuonna 1810 keisari takasikin syntyperäisille suomalaisille upseereille ja aliupseereille elinikäisen palkan. Näin ainakin tämän säädyn ja ammattikunnan jäsenet saatiin uskollisiksi keisaria kohtaan. Säädyn asema turvattiin hetkeksi, mutta kriisi ei silti laennut. Säädyn tulevaisuus, eli upseereiden lasten tulevaisuus, oli vielä miettimättä. Sotilasarvonnasta ei enää taannutkaan varmaa toimeentuloa, eikä se enää ollut aatelisten yksinomainen identiteettiprofessio, kuten tähän asti oli ollut. Aatelisten merkittävänä ammattina se silti säilyi. Venäjän armeija tarjosi uusiin joukko-osastoihin siirtyville suomalaisupseereille etuja, ja näin edelleenkin Suomen sodan upseereiden pojista valtaosa jatkoi isänsä ammattia. Arvion mukaan noin 3300 suomalaista upseeria palveli autonomian aikana Venäjän armeijassa. Toinen kuvaava luku on se, että vuonna 1850 yli viidennes aatelismiehistä oli sotilaspalveluksessa Venäjällä. Valtiollisen aseman muutos johti upseerin ammatin uhanalaisuuteen, varsinkin kun kotimaisten joukko-osastojen mahdollisuudet osoittautuivat myöhemmin uhanalaisiksi. Tästä johtuen noin puolet upseereiden pojista siirtyi siviilihallintoon yliopisto-opiskelun myötä. Aateli koki yhden historiansa syvimmistä kriiseistä upseerin ammatin romahdettua Suomen armeijan lakkauttamisen jälkeen, mutta toisaalta aatelit saivat ehdottoman johtoaseman uudessa keskushallinnossa. Kriisi merkitsi upseerin ammatin status- ja tulonlähteen murenemistä. Toisaalta tämän voi ajatella olleen säätyyn kuululle mahdollisuus laajempaan ammatinvalintaan. (Konttinen 1991, 110–120.)

Konttinen (1991, 120–120) tiivistääkin seuraavasti: Aateli sai haltuunsa keskushallinnon tärkeimmät asemat ja suurimman osan ylemmistä viroista. Koska maanomistusasema oli heikko aatelilla, tärkeimmäksi tulonlähteeksi muodostuivat virat. Upseerin ammatti koki romahduksen eikä vastannut enää kuvaa status- ja tulonlähteenä. Virkamiestutkinnot luotiin vuonna 1817, ja näin aatelisnuoria alkoi virrata yliopistoon. Säädyn jäsenten keskuudessa Suomen sodan jälkeinen kriisi aatelisten asemassa johti oman aseman yhä tarkempaan puolustamiseen. Koulutuksesta tuli entistä tärkeämpi sosiaalisen sulkemisen väline. 1600- ja 1700-lukujen aatelisten sotilaallinen habitus ja vähäinen koulunkäynti muuttuivat koulunkäyntiä korostaviin piirteisiin. Yliopisto profession luovana instituutiona alkoi kasvaa tästä hetkestä alkaen ja on edelleenkin merkittävä tekijä professiokeskustelussa. Edelleenkin upseerin ammatti pysyi tärkeänä ja sen asema vahvistui Kadettikoulun perustamisen myötä vuonna 1779.

Väitetään, että upseereiden yhteiskunnallinen merkitys on vähentynyt aina 1800-luvulta lähtien, vaikkakin ammattikunnan merkitys on historiallisesti vaihdellutkin 1900- ja 2000-luvullakin eri kriisien yhteyksissä. Ensimmäisen säädyn piirissä lakimiesvirkamiehet korvasivat upseerit myös politiikan huipulla. Upseerin ammatin asema yhteiskunnan huipulla heikkeni, vaikka senaatin jäsenistä ja senaattoreista 1800-luvun jälkipuoliskolla vielä noin viidennes oli upseereita. Sekä upseereiden että

maanomistajien määrä laski 1860-luvulla jyrkästi virkamiesedustajiin nähden (Koi-vumäki 1968, 61), mutta silti sitä pidetään perinteisenä professiona edelleen (Konttinen 1991). Varsinkin jos noudatamme perinteistä profession määritelmää tieteelli-syydestä, niin upseereiden ammattistatuksen luulisi nousseen viimeisinä vuosikym-meninä eli Maanpuolustuskorkeakoulun perustamisen myötä vuonna 1993 ja erityi-sesti vuonna 1999, jolloin koulu sai ensimmäiset professorinsa. Toki jo ennen järjes-täytyntä koulutusta katsottiin, että esimerkiksi laivaston upseeristo tarvitsi niin pal-jon erityistietoa, että sellaista voi olla vain professiolla (Brint 1994, 28–29). Upseeri-professio täyttää myös monet muut profession liitetyt kriteerit, kuten sen, että se itse määrittelee omaa koulutustaan ja on luonut ammattiin oikeuttavan järjestelmän monopolikoulutuksen kautta. Tämä tarkoittaa myös tieteellisyyttä ja yliopistokoulu-tusta, jotka upseerikoulutus tänä päivänä täyttää. (Konttinen 1989, 75–116; Laine & Kilpinen & Lajunen. & Pennanen & Stenius & Uronen & Kekäle 2001; Mykkänen & Koskinen 1998, 17; Okko & Immonen & Kolehmainen & Levä & Seppälä & Ka-jaste & Mustonen 2011.)

Vaikka perinteiset professiokriteerit korostavat tieteellisyyttä, niin koulutus ei yksis-tään riitä luomaan professiota. Kamppailussa tärkeää on professionaalinen järjestö, joiden toiminnalla on tänä päivänä nähtävissä yhteisiä piirteitä. Näkyviä piirteitä ovat esimerkiksi tieteellisten päivien järjestäminen (esim. Sotatieteen päivät) ja tieteellinen lehti (esim. Tiede ja Ase). Nämä osaltaan vahvistavat olemassa olevaa sotatieteen tieteellisyyttä ja sitä kautta upseerin ammatin erityisalaa. Vaikka professiot sijoittuvat tämän päivän yhteiskunnassa hyvin palkkavertailussa, on myös todettava, että itse palkkakehitys ei ole ollut teollisuuteen verrattuna kovinkaan nopeaa. (Mykkänen & Koskinen 1993, 19–20). Myös siviilien koulutus sotatieteiden alalle voi osin olla uhka ja murentaa ammatin sulkeutumista, jos tätä uhkana ylipäänsä halutaan ajatella.

Upseeriprofession asema on muuttunut yhteiskunnan vaikutusten suhteen, mitä esimerkiksi Brint (1994) on tutkinut. Enää ei pelkästään voida ajatella upseeriston suojelevan sodalta ja sitä kautta saavan oikeutuksen olemassaoloonsa, vaikka tämä yksi tehtävistä edelleen on ja sellaisena pysyy ainakin tällä hetkellä (ks. myös Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012). Tässä suhteessa upseeriprofession arvostus on muuttunut. Uusia vaatimuksia sen sijaan ovat työn kompleksisuus ja vaativuus sekä toimintaympäristön muutos. Upseeriprofession työnkuvan muutos ja yhteis-kunnallisen aseman muutos ovat osasyitä siihen, miksi itse mietin upseeriprofession koulutuksen uudelleen organisoimista esimerkiksi uuden laaja-alaisen turvallisuusasi-antuntijuuden suuntautumisvaihtoehdon kautta. Itsessään yliopistokoulutuksen ole-tetaan jo olevan sellainen, että se reagoi osaamistarpeiden muutoksiin, ja tällainen laaja-alainen suuntautuminen ja osaaminen olisi helppo rakentaa jo olemassa olevaan koulutukseen. Usein nämä muutokset tapahtuvat kuitenkin kovin hitaasti, ja välillä katsotaan vain omaa nykyistä koulutusta ja sitäkin hyvin kapea-alaisesti.

Upseerit täyttävät perinteiselle professiolle annetut reunaehdot. Upseeriprofessioon kuuluva käy pitkän ja teoreettisen erityiskoulutuksen Maanpuolustuskorkeakoulussa, joka on osa yliopistokoulutusta.
Upseeriprofessio nauttii yhteiskunnassa suurta luottamusta omissa toimissaan, joita se voi myös itse säädellä.
Upseeriprofessio on järjestäytynyt ammattikunta, joka valvoo ammatinharjoittajien toimintaa, puolustaa heidän ammatillisia etuuksiaan.
Upseeriprofessiolla on paljon monopolisoitua tietoa. Jo koulutuksen aikana jaetaan tietoa, joka on salassa pidettävää.
Upseerin ammattia voi Abbotin (1988) määritelmää käyttäen harjoittaa vain siihen valtuutuksen saanut henkilö eli sotatieteen kandidaatti ja maisteri, joka on suorittanut upseerin tutkintoon vaadittavat ammatilliset opinnot

Taulukko 2. Yhteenvedo upseeriprofessiosta

Millainen sitten on nykypäivän upseeri ja mitä hänen täytyy osata? Laaja-alaisuus ja osaamisen soveltaminen ovat tärkeitä kriteereitä tämän päivän koulutuksen jälkeisessä työelämässä, oli kyse mistä ammatista tahansa. Maailman globalisoituminen ja toimintaympäristön laajeneminen ovat syitä siihen, miksi myös upseereiden tehtäviä tulee tarkastella avoimin silmin. Avoimesti tulee tarkastella upseeria myös suhteessa muuhun turvallisuusalaan ja erityisesti poliisien ammattikuntaan ja toisiaan sivuaviin, jopa osin yhteisiin tehtäviin, sekä yhteiseen jaettuun toiminnan kohteeseen. Ennen tämän yhteisen toiminnan kohteen mukaista tarkastelua kuitenkin hieman siitä, millainen nykypäivän upseeriprofessio on tai miksi se on olemassa. Tämä pohdinta on erityisen tärkeää siinä mielessä, että yhteiset rajapinnat poliisien kanssa löytyisivät myös osaamisen ja tehtävien tarkastelun kautta.

Tehtävien osalta todetaan, että Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen täytyy kaikissa tilanteissa kyetä puolustamaan maamme ja hoitamaan aluevalvontaa. Puolustusvoimien tehtäviksi luetaankin seuraavat kolme, eli

1. Suomen sotilaallinen puolustaminen,
2. muiden viranomaisten tukeminen ja
3. osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan. (Laki puolustusvoimista 551/2007.)

Upseerit toimivat ammatissaan koulutus-, johto-, suunnittelu- ja asiantuntijatehtävissä. Tehtävien tarkempi sisältö vaihtelee sen mukaan, minkä puolustushaaran tai ase-lajin töissä upseeri on. Eli kuten poliisillakin, myös upseerilla osaaminen voi rajautua hyvin pieniin ja yksityiskohtaisiin asioihin, kuten sotatieteiden kandidaatin tai maisterin opintosuuntien jaosta voimme päätellä. Puolustushaaroilla tarkoitetaan maa-, meri- ja ilmavoimia sekä niihin rinnastettavissa olevaa Rajavartiolaitosta. Opintosuuntia ja osaamista, joita upseeriopiskelijat saavat puolustushaarakouluista, ovat sotatieteiden kandidaattivaiheessa maavoimien koulutusohjelmien jääkäri- ja panssarintorjuntaopintosuunta, kranaatinheitinopintosuunta, tiedusteluopintosuunta, kenttätukikouluopintosuunta, ilmatorjuntaopintosuunta, pioneeriopintosuunta, maavoimien

johtamisjärjestelmäopintosuunta, logistiikkaopintosuunta ja rajavartio-opintosuunta. Merivoimien koulutusohjelmissa opiskelevat laivasto-opintosuunnalla, rannikkojoukko-opintosuunnalla, merivoimien johtamisjärjestelmäopintosuunnalla tai merivartio-opintosuunnalla. Ilmavoimien koulutusohjelmat jaetaan lentoteknilliseen opintosuuntaan ja ilmavoimien johtamisjärjestelmäopintosuuntaan. (Pääesikunnan henkilöstöosaston päätös AK16603 29.8.2014.) Maisterivaiheen maavoimien koulutusohjelma sisältää jääkäri- ja panssariopintosuunnan, kranaatinheitinopintosuunnan, panssariopintosuunnan, tiedusteluopintosuunnan, kenttätykistöopintosuunnan, ilmatorjuntaopintosuunnan, pioneeri- ja suojeluopintosuunnan, maavoimien johtamisjärjestelmäopintosuunnan, logistiikkaopintosuunnan ja rajavartio-opintosuunnan. Merivoimien koulutusohjelman neljä opintosuuntaa ovat laivasto-opintosuunta, rannikkojoukko-opintosuunta, merivoimien johtamisjärjestelmäopintosuunta ja merivartio-opintosuunta. Ilmavoimien koulutusohjelmia ovat lentoteknillinen opintosuunta ja ilmavoimien johtamisjärjestelmäopintosuunta. Lentoupseereiden koulutusohjelmien kolmea opintosuuntaa kutsutaan ilmavoimien, maavoimien helikopteri- ja rajavartiolaituksen ohjaajaopintosuunniksi. (Pääesikunnan henkilöstöosaston päätös AK12656 25.6.2014.)

Puolustushaarakoulut:	Aselaji- ja toimialakoulut:
1. Maasotakoulu, Lappeenranta 2. Merisotakoulu, Helsinki 3. Ilmasotakoulu, Tikkakoski 4. Raja- ja Merivartiokoulu, Imatra	7. Pioneerikoulu, Lappeenranta 8. Tykistökoulu, Niinisalo 9. Viestikoulu, Riihimäki 10. Logistiikkakoulu, Riihimäki 11. Helikopteripataljoona, Valkeala

Taulukko 3. Puolustushaara-, aselaji- ja toimialakoulut (Opinto-opas. Yleinen osa 2014, 18–23)

Ensimmäisiä tehtäviä upseerilla on varusmiesten koulutus. Mitä kauemmin upseeri on ollut työelämässä, sitä laajemmat ja monipuolisemmat tehtävät hänellä ovat. Yhä useammin upseerit ovat käyneet jossakin vaiheessa uraansa myös ulkomailla kriisinhallintaoperaatioissa, kansainvälisissä esikunnissa, lähetystöissä ja edustustoissa. Jo tämä tarkoittaa sitä, että osaaminen on hyvin laaja-alaista ja käsittää laajoja asiakokonaisuuksia. Upseerilta vaaditaan johtamis-, organisointi- ja yhteistoimintakykyä, omaaloitteisuutta sekä uskallusta itsenäiseen työskentelyyn ja päätöksentekoon sen lisäksi että vaaditaan henkisen kestävyuden lisäksi fyysistä kestävyyttä, joka tarkoittaa sitä, että omasta toimintakyvystä on pidettävä huolta. (Maanpuolustuskorkeakoulu valintaopas 2014.)

Upseerin ammatin ja sitä kautta Puolustusvoimien tehtävän mielletään usein jopa virheellisesti liittyvän hyvin pitkälle, ellei lähes kokonaisuudessaan, ulkoisen turvallisuuden kysymyksiin (esim. Tikkanen ym. 2009). Tämä siitäkin huolimatta, että laki puolustusvoimista (551/2007) sanoo tehtävien tarkemman määrittelyn osalta seuraavaa:

1. Suomen sotilaallinen puolustaminen, joka sisältää
  - a. maa-alueen, vesialueen ja ilmatilan valvomisen sekä alueellisen koskemattomuuden turvaamisen
  - b. kansan elinmahdollisuuksien, perusoikeuksien ja valtionjohdon toimintavapauden turvaamisen ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustamisen
  - c. sotilaskoulutuksen antamisen ja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ohjaamisen sekä maanpuolustustahdon edistämisen
2. Muiden viranomaisten tukeminen, joka sisältää
  - a. virka-avun yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, terrorismin estämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi
  - b. pelastustoimintaan osallistumisen antamalla käytettäväksi pelastustoimintaan tarvittavaa kalustoa, henkilöstöä ja asiantuntijapalveluja
  - c. osallistumisen avun antamiseen toiselle valtiolle terrori-iskun, luonnononnettomuuden, suuronnettomuuden tai muun vastaavan tapahtuman johdosta
3. Osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan

Laki puolustusvoimista (551/2007) määrittää, että Puolustusvoimien tulee antaa virka-apua ja mikäli virka-apua annetaan poliisille, se liittyy yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen tai terrorismirikoksen estämiseen ja keskeyttämiseen, siten kuin puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetussa laissa (781/1980) säädetään. Tämä ei kuitenkaan tällaisenaan tarkoita kehittävän työntutkimuksen teorian mukaisista yhteiskehittelyä, jota tässä työssä haetaan. Lain mukaan Puolustusvoimilla on oikeus poliisin johdolla käyttää sotilaallisia voimakeinoja puolustusvoimien avustessa poliisia terrorismirikoksen estämisessä tai keskeyttämisessä. Puolustusvoimien poliisitehtävistä säädetään laissa, eli mitä tahansa toimintaa ei viranomaistoimintanaan tehdä. Valtuutus täytyy tulla ja tulee lain myötä. Lisäksi toiminnalle pitää olla tarve, johon vastataan. Tehtäväkenttä on tarkemmin osoitettuna siis paljon laajempi kuin pelkkä ulkoisen turvallisuuden viitekehys. Tämän tehtävien laaja-alaisuuden ja toimintakentän laajuuden vuoksi tehtäviä tulisi ja voidaan tarkastella jatkossa uudella tavalla ja tarkastella koulutuksen tuottamaa osaamista myös sisäisen turvallisuuden alueelta myös silloin, kun puhutaan upseerikoulutuksesta.

Limnell (2010, 187–192) on analysoinut upseerin tehtävien muutosta kansainvälistymisen kautta. Tausta-ajatuksena hänellä on uhkien laaja-alaisuus ja rajoja ylittävä turvallisuus. Tämä tausta-ajatus nousee esille myös laajan turvallisuusmäärittelyn kautta. En itse puhu tässä tutkimuksessa pelkästään kansainvälistyvistä upseeriudesta vaan laaja-alaisuudesta upseeriudesta ja laaja-alaisesta turvallisuustoimijasta, joka käsittää myös näkemyksen kansainvälisyydestä globalisaation kautta. Ajatukselta laaja-alaisesta tai laaja-alaisuudesta turvallisuusasiantuntijuudesta ei voi välttyä, kun lukee puolustusvoimien ja sitä kautta upseereiden laissa määriteltyjä tehtäviä ja analy-

soi niiden muuttuneita painopisteitä. Vielä kun rinnalle ottaa mukaan turvallisuuden laajan määrittelyn ja tämän hetken strategiset painopisteet, silloin käsillä on laaja-alainen joukko ammattilaisia, joilta vaaditaan huomattavan paljon enemmän kuin ennen erityisesti silloin, mitä ylempään virkauralla edetään.

Upseereiden toimintaympäristö on muuttunut ja turvallisuuteen liittyvä yhteistyö on lisääntynyt niin rajojemme sisällä kuin ulkopuolellakin. Suomen turvallisuutta, etuja ja arvoja halutaan turvata ja puolustaa aikaisempaa enemmän kansallisten rajojen ulkopuolella ja yhä moninaisemmissa tehtävissä ja toimintaympäristöissä, kuten Limnell (2010) sanoo. Tämä on täysin totta, ja näitä asioita laajassa turvallisuusajattelussa tuodaan esille, mutta kansainvälinen ei ole sama kuin koko toimintakenttä upseereillakaan. Sen sijaan, että toisimme esille jaottelua kansallisen ja kansainvälisen välille, voisimme tuoda esiin laaja-alaisuuden toimintaympäristökentän laajan turvallisuusnäkemyksen valossa ja sitä kautta uudenlaisen turvallisuusasiantuntijuuden myös sisäisen turvallisuuden kysymyksissä silloin, kun kyse on normaaliolojen toiminnasta. Tämä ei tarkoita sitä, että Puolustusvoimien maanpuolustuksellinen tehtävä olisi turha ja tulisi unohtaa. Näin ei missään nimessä ole, vaan se olisi osa laajaa kokonaisuutta jatkossakin⁵⁶.

4.5 Poliisi kehittyi vahvaksi professioksi

Oksanen (1999, 38) siteeraa osuvasti Airaksista (1997) koskien poliisin tarvetta nyt ja tulevaisuudessa:

”Koska yhteiskunta historiallisesti katsoen näyttää aina tuottavan yksilöä ja yhteisöä uhkaavaa toimintaa, poliisin olemassaoloa ei voi kieltää.”

Poliisien tarpeen voi olettaa pysyvän suurena jatkossakin valtion ja koko yhteiskunnan toiminnan turvaajana, yksittäistä kansalaista unohtamatta. Poliisiorganisaatio on osin valtion pysyvyyden turvaaja sen lisäksi, että se on yksi valtiojärjestyksen ylläpitäjä. Valtion yleinen tehtävä on yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen niin, että kaikki sen jäsenet saavat saman oikeusturvan, mutta samalla alistuvat valtion pakkovallalle. Poliisin perinteisiä tehtäviä ja sitä kautta suhdetta valtioon on tullut uhmaamaan yksityinen turva-ala. (Oksanen 1999, 38; Virta 1993, 16.) Vaikka poliisiprofession asema on edelleen turvattu ja poliisin asema vahva, onko se sitä tulevaisuudessa erityisesti yksityistämisen ja ulkoistamisen lisääntymisen näkökulmasta? Erityisesti Laitinen (2012, 15–25) tuo esille näkökulmaa, jossa poliisitoimen tulisi ymmärtää turvallisuuskentän muutosta yhä paremmin ja sopeutua siihen muuttamalla myös toimintatapojaan. Yhtenä tällaisena suuntana hän mainitsee yhteistyön, johon itsekin pyrin ajatuksia suuntaamaan. Myös Huotari, Laitinen ja Helenius (2014, 25) tuovat esille poliisitoiminnan kustannusten kohoamisen suhteessa niukkuuden lisääntymiseen ja sen, että tähän dilemmaan pitäisi vastata lisäämällä yhteistyötä vieläkin enemmän. He

---

⁵⁶ Raitasalon Ukrainan ja Venäjän väliseen kriisiin liittyvä kirjoitus ”Sotilaalliset uhkakuvat nousevat uudelleen esille” vahvistaa käsitystä siitä, että sodan uhka ei ole edelleenkään kokonaan poistunut, vaikkakaan suoranaista uhkaa Suomella ei nyt olekaan (Helsingin Sanomat 5.3.2014).

peräänkuuluttavat uudenlaista ajattelua poliisitoiminnan osalta. Vanhat, hyvätkään yhteistyömallit, erityisesti alueelliset, eivät enää välttämättä toimikaan tai tuo säästöjä enää yhtään nykyistä enempää.

Suomessa poliisin professiopyrkimyksistä on puhuttu 1980-luvulta lähtien hyvin voimakkaasti ja poliisien professiopyrkimyksiä on tuotu esille useissa eri tutkimuksissa, kuten Oksanen (1999) sekä Honkonen ja Virta (2004). Lisäksi poliisin ammatin muotoutumista on tutkinut Hietaniemi (1992), joka kiehtovalla tavalla avaa myös upseereiden ja poliisien suhdetta 1900-luvun alusta vuosisadan puoleen väliin. Poliisikoulutus on toteuttanut määrätietoisesti poliisien professionaalistumisen peruskoulutustasoa nostamalla ja oman tutkimustoiminnan merkitystä korostamalla (Poliisiammattikorkeakoulun tutkimusohjelma 2013; Poliisiammattikorkeakoulun tutkimusstrategia 2010; Polku 2012; ks. myös Alkiora 2014, 74–78). Mutta silti joskus esitetään kysymys siitä, onko poliisi vielä tästäkään huolimatta professioammatti. Onko tieteellisyys kuitenkin tarpeeksi vahvaa peruskoulutuksen osalta, kun puhutaan ammattikorkeakoulutasoisesta koulutuksesta? Voidaan lisäksi kysyä, mitä on poliisitiede vai onko sitä edes olemassakaan (vrt. Muttilainen 2014, 61; Poliisiammattikorkeakoulun tutkimusstrategia 2010, 3). Tähän tieteellisyttä koskevaan ongelmaan on yritetty esittää yhteiskuntatieteitä poliisitieteiden viitekehyksenä. Tieteellisyttä ja tutkimusta on korostettu myös Poliisiammattikorkeakoulun omassa toiminnassa jo vuodesta 2005 lähtien ja edelleen vuodesta 2014 voimaan tullessa laissa Poliisiammattikorkeakoulusta (1164/2013; Muttilainen 2014, 62). Tutkijan tässä tutkimuksessa esittämä kysymys kuuluukin, mikseivät sotatieteet voisi olla laajempaa turvallisuustieteenä myös poliisien tutkimuksellisenä viitekehyksenä. Miksi nykyisenlainen poliisitiede (Muttilainen 2014, 61; myös Virta 1998, 26–35) ei voisi olla osa turvallisuustieteitä, johon myös sotatieteet integroituisivat? Poliisiammattikorkeakoulun tutkimusstrategia huomioi nykyisellään jo sisäasianhallinnon alaisten oppilaitosten sekä eurooppalaisten poliisitutkimusta tekevien oppilaitosten yhteistyön (Poliisiammattikorkeakoulun tutkimusstrategia 2010, 6), eli tahtotilaa yhteistyölle myös Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksellisesta näkökulmasta löytyy. Lisäksi poliisit (AMK-koulutuksen käyneet) voivat siirtyä opintojen aikana yliopistotasoiseen sotatieteiden maisterikoulutukseen tai ylempään ammattikorkeakoulututkimuksen käytyään sotatieteiden tohtoriotelmiaan.

Poliisiyksikköjä koskeva professionaalistuminen alkoi Yhdysvalloista 1800- ja 1900-lukujen taitteessa. Tavoitteena olivat organisaatioiden keskittäminen, hallinnollisen tehokkuuden lisääminen sekä poliisiin kohdistuneen valvonnan vähentäminen. Jo tässä vaiheessa painotettiin rikosvalvonnan tieteellisiä menetelmiä sekä uutta teknologiaa. Britanniassa vuonna 1870 poliisille muodostui professionaalinen autonomia palveluideologian, uratyypin, professionaalisen identiteetin sekä erityistaitojen osajana. Byrokraattinen hierarkia, ammattiin sitoutuminen sekä pääsy- ja ylennysvaatimukset olivat hyvin merkittäviä tekijöitä uudessa poliisiorganisaatiossa. Helppo siirtyä korkeamman statuksen ammatiksi johtui yllättävästä yhteydestä sotilasorganisaatioon, joka oli sotilaallinen hierarkia. Tämän lisäksi tärkeää oli kiinteä koulutus, suljettu yleneminen ja tiukka kuri. Historiaa tarkasteltaessa poliisit itse hoitivat kaiken työhön liittyvän, myös sellaiset tehtävät, jotka nykyään siviilit hoitavat. Näitä esimerkkitehtäviä voidaan ajatella olevan esimerkiksi toimistotöiden. Tämän poliisin

ydintehtäviin keskittymisen voidaan katsoa olevan yksi professiokehityksen alulle panijoita. (Oksanen 1999, 41.) Mutta voiko tehtävien karsiminen olla myös uhka ammatin tulevaisuuden kannalta? Tällä tarkoitan työn yhä suurempaa ulkoistamista yksityiselle ja sitä kautta itsensä ja ammattiryhmänsä tarpeettomaksi tekemistä. Vai onko niin, että jatkossakin osataan pitää kiinni ydintoiminnoista?

Sanotaan, että poliisi itsenäisenä hallintolaitoksena on hyvin nuori ilmiö, joka vakiintui osaksi valtiokoneistoa vasta 1800-luvulla. Poliisi-instituution juuret ulottuvat Ranskaan, ja ensimmäiset virkapukuiset poliisit ilmestyivät katukuvaan vuonna 1829. Noin 1790-luvulla perustettiin ensimmäiset poliisin yksiköt Ranskaan, Englantiin ja Itävalta-Unkariin. Arvellaan, että poliisitoiminta sai sysäyksen talous- ja yhteiskuntarakenteiden muutoksessa. Sotaväen voimin tapahtuva järjestyksenpito ei vastannut teollistuneen yhteiskunnan tarpeita. Suomeen poliisihallinnon rakentuminen alkoi Venäjän viranomaisten aloitteesta ja kansainvälisesti tarkasteltaessa varhain. Kuusimiehinen poliisilaitos aloittikin Turussa 1816. Henkilövalvonta ja järjestyksenpito olivat tuon ajan poliisin tärkeimpiä tehtäviä, ja alusta asti poliisit olivat sidoksissa siihen, mikä oli maan vallalla oleva poliittinen tilanne. Poliisiksi ryhtyivät 1800-luvulla usein vain sellaiset, joilla ei ollut muutakaan, eli poliisia ei edes pidetty ammattina, saati kovinkaan paljon arvostettu. (Hietaniemi 1992, 11–23.) Tämän päivän osalta tilanne onkin täysin toinen – poliisiksi halutaan ja ammattia arvostetaan yhteiskunnassa todella paljon (Stenvall 2012, 114–115).

Vielä 1970-luvulle asti ajateltiin, että poliisin työ hoituu lyhyellä perehdyttämällä. Olihan koulutus yleisen näkemyksen mukaan käsityömaista asioiden hoitamista ylhäältä annettujen käskyjen ja ohjeiden mukaan. Oli jopa sellaisia ajatuksia, että poliisin kouluttaminen olisi voinut johtaa tottelemattomuuteen ja asioiden kyseenalaistamiseen. Tämän vuoksi myöskään tutkimusta ei saanut liiemmästi harrastaa. Nykysäilyksen mukaan poliisi tarvitsee yhä sirpaloituneemmassa ja monimutkaistuvassa maailmassa omia ajattelun taitoja (esim. Huotari & Laitinen & Helenius 2014, 25). Tämä erilaisten vaatimusten kasvu poliisien osaamista kohtaan tarkoittaa Ijzermanin (2002) mukaan sitä, että myös poliisin professionaalistuminen on ollut välttämätöntä. Nykymaailma tarvitsee ajattelevia ja reflektioivia poliiseja, ja tämä tarkoittaa Honkosen ja Virran (2004, 74–75) mukaan tutkimusperustaista ja aikaisempaa korkeampitasoista koulutusta (myös Poliisiammattikorkeakoulun tutkimusstrategia 2010, 2). Heidän mukaansa esimerkiksi lähipoliisitoiminta, ongelmaorientoitunut poliisitoiminta, paikallinen turvallisuussuunnittelu ja uudenlaiset, paikalliset yhteistyökuviot, valvonta, tutkinta ja johtaminen, ovat sellaisia asioita, joiden kehittämiseen saadaan tietoa tutkimuksella. Kun aikaisemmin poliisi pyrki yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilyttämiseen, nykyään laaja-alaistunut tehtävä sisältää aktiivisen toiminnan kansalaisten turvallisuuden ylläpitämiseksi ja tehtävän painopiste on muuttunut aktiiviseksi turvallisuuden edistämiseksi. Laatuvaatimukset kansalaisten puolelta ovat myös nousseet ja kasanneet odotuksia poliisitoimintaa kohtaan.

1990-luvulla poliisissa herättiin tutkimuksen tarpeellisuuteen (Oksanen 1999, 14). Tarpeeseen vastaamaan organisoitiin Poliisiammattikorkeakouluun sijoitettu poliisin oma tutkimustoiminta (Mutttilainen 2014, 61). Korkeakoulupoliittiset syyt johtivat kuitenkin siihen, että poliisikoulutus jäi ammattikorkeakouluasteelle. Tämä ei Hon-

kosen ja Virran (2004, 75) mukaan ole tutkimustoiminnan este, sillä myös ammattikorkeakouluissa panostetaan tutkimukseen ja lisäksi poliisi rahoittaa tutkimusta Tampereen yliopistossa ja aikaisemmin myös Turun yliopistossa. Myös laki Poliisiammattikorkeakoulusta määrittelee yhdeksi Poliisiammattikorkeakoulun tehtäväksi tutkimuksen (1164/2013).

Oman tutkimuksen lisäksi yhteistyö muiden yliopistojen kanssa takaa monitieteisyyden ja mahdollistaa keskustelun muiden asiaa harrastavien kanssa eri tieteenalojen näkökulmasta. Täysin oman tutkimusnäkökulman puuttuminen voisi johtaa siihen, että ei synny tarpeeksi vahvaa oman alan tutkimusta poliisien kesken, ja siksi Poliisiammattikorkeakoulussa tehtävä tutkimustyö on itsenäisenään perusteltua (Mikkeli & Pakkasvirta 2007, 24). Kysymys oman alan tutkimuksen vahvistamisesta on relevantti myös sota- ja turvallisuustieteissä, jos sellaista tiedettä edes katsotaan olevan. Tietynlaisen oman tutkimuksellisen näkökulman puuttuminen voisi olla yksi syy lisää koulujen väliseen yhteistyöhön. Ymmärrettävää on, että sotatieteet käsitteenä tai sanana voi karkottaa osan tutkijoista jonnekin muualle, jossa painopiste on enemmän turvallisuuteen viittaava. Siksi haluan painokkaasti tuoda esille yhteistyötä käsittelevässä tutkimuksessa sotatieteitä osana turvallisuustieteiden kenttää enkä yksittäisenä, tiukasti omista tutkimuksellisista rajoista kiinni pitävänä tieteenalana (myös Mäkinen 2009; 2015).

Poliisin koulutustason nostolla on vaikutusta koko ammattikuntaan Suomessa. Tämä tekee turhaksi osittain sitä professiokeskustelua, joka on koskenut koulutusta ja tieteilisyyttä. Professionaalistumisen on aikaisemmin katsottu koskevan vain poliisi-johtoa, jonka tehtäviin on jo aikaisemmin edellytetty yliopistotutkintoa. Oksasen (1999, 42–46) tutkimuksessa tuodaankin esille se, pitäisikö professionaalistumista ajatella vain johtotasolla, eikä lainkaan poliisikuntaa koskevana asiana. Mielestäni tämä keskustelu ei uuden poliisien perustutkintokoulutuksen myötä ole enää niin olennainen. Poliisiorganisaatiossa on yhä enemmän pyritty jatkuvaan kehittämiseen laadun, tuottavuuden ja prosessien osalta, oppimisen edistämiseen sekä verkostojen luomiseen. Poliisiorganisaation ongelmia professionaalistumista käyttäen on se, että poliisien toiminnallisessa kulttuurissa yhtenäisyys ja kollegiaalisuus rajautuvat tietyn viiteryhmän sisälle. Tämä haaste voi olla nähtävissä, kun aletaan verrata poliisi- ja upseeriprofessioita. Tuleeko tästä raja sittenkin näiden ammattikuntien välille ja yhteistyön syventämiselle? (ks. myös Rinne & Jauhiainen 1988.) Näin ei käy, mikäli yhteistyötä rakennetaan jo koulutuksessa, ei vasta toiminnassa.

Poliisin ammattikunta on yhteiskunnan muutoksen mukana samoin kuin muutkin ammattikunnat. Poliisin tehtävä yleisen edun valvojana ja järjestyksen ylläpitäjänä tarkoittaa ympäristön seuranta ja muutoksiin varautumista. Poliisitoimi on sidoksissa yhteiskunnan organisoitumiseen ja erikoistumiseen. Erityisesti Laitinen (2014) on tehnyt selvityksiä poliisien työnkuvan muutoksista muuttuvassa globaalissa maailmassa (myös Muttilainen & Huotari toim. 2014; Poliisin tulevaisuus – tulevaisuuden poliisi 2013). Poliisin tulevaisuuden haasteita ovat esimerkiksi moniarvoisuus, rikosmäärän mahdollinen kasvu, erilaiset rikostyyppit, yhteiskunnallisten muutosten nopeutuminen ja moninaistuminen, yleinen kansainvälistymiskehitys, teknologistuminen sekä muuttuva lainsäädäntö Suomen ja erityisesti EU:n tasolla. Poliisipalve-

luiden tarve muuttuu, ja sitä kautta muuttuvat myös poliisien toimintaympäristö ja osaamisvaatimukset yhä moninaisemmiksi. (Oksanen 1999, 14.)

Poliisin hallintorakennemuutos (PORA III) kertoo osaltaan poliisiprofession työn muutoksista. Taustalla ovat resurssikysymykset, poliisien riittävyys, poliisien tehtävien siirto muille toimijoille ja kokonaisuvaltainen poliisin työn uudelleen määrittely. (Myös Härkönen & Laitinen 2014, 194–195; Oksanen 1999, 14.) Olosuhteiden muuttuessa myös koulutusjärjestelmän täytyy muuttua vastaamaan osaamistarpeita. Tähän onkin pyritty jo nyt nostamalla koulutustasoa ammattikorkeakoulutasolle (ks. Poliisin tutkintokoulutuksen kokonaisuudistus Hankeraportti 2012). Poliisin ammatti ja tämän päivän osaamisvaatimukset heijastelevat laajoja, kansainvälisiä ja globaaleja asioita. Poliisi on ammatina merkityksellinen, eikä tässä mielessä sitä voida rinnastaa ammattikuntana muihin. Toki tehtävien ja osaamistavoitteiden osalta rinnastaminen on mahdollista. Tästä yksi hyvin lähellä oleva ammattikunta ovat vartijat. Mutta kuten Oksanen (1999, 15) huomauttaa, poliisikaan ei voi ilman taustatukea hoitaa tehtäviään. Tämä taustatuki tulee ilman muuta yhteiskunnasta. Resurssien osalta se tulee valtiolta ja arvostuksen osalta kansalaisilta. Miksi ei muuttuneessa maailmassa tehtävien hoitamisen osalta upseereiltakin?

Suomen poliisiorganisaatio perustuu vanhaan, alun perin keskiajalla syntyneeseen järjestelmään, ja esimerkiksi järjestyksen ylläpito kuului Ruotsin vallan aikana kunnalliseen itsehallintoon. Poliisi, politia, on julkista toimintaa, nykyään sisäministeriön hallinnonalaan kuuluvia asioita. Valtioneuvosto ohjaa poliisitoimintaa hallitusohjelman linjausten mukaisesti ja strategioista on johdettavissa ohjeita käytännön toimintaan. Ylintä päätösvaltaa poliisiasioissa käyttää sisäministeri. Sisäministeriö vastaa poliisialan ohjauksesta ja valvonnasta sekä muista poliisin toimialan tehtävistä. Ministeriön alainen keskushallintoviranomainen on Poliisihallitus, joka on poliisin ylijohdo. Poliisihallituksen alla olevia valtakunnallisia yksiköitä ovat Keskusrikospoliisi, Suojelupoliisi ja Poliisiammattikorkeakoulu. Paikallishallintoviranomainen, joka kuuluu poliisihallituksen alaisuuteen, on poliisilaitos. Vuoden 2014 alusta asti poliisilaitoksia vähennettiin 24 poliisilaitoksesta 11:een. (Poliisi, Tietoa poliisista.)

Kuva 19. Poliisin hallintorakenne vuonna (Poliisi, Tietoa poliisista)

Poliisihallitus vastaa poliisitoiminnan ja sen tukitoimintojen suunnittelusta, kehittämisestä, johtamisesta ja valvomisesta. Lisäksi se vastaa poliisin tehtäviin liittyvien kansalaisten palveluiden tasapuolisesta saatavuudesta laadusta puhumattakaan. Myös poliisiyksiköiden välisen yhteistoiminnan päätökset kuuluvat poliisihallitukselle muiden säädettyjen tehtävien ohella. Paikallispoliisi koostuu 11 poliisilaitoksesta poliisipäällikön johtamana, ja lisäksi näillä on palveluyksiköitä. Paikallispoliisin tehtävänä on ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta, toimia ennalta ehkäisevästi rikosten osalta, tutkia jo tapahtuneita rikoksia tai yleistä järjestystä tai turvallisuutta vaarantavia tapahtumia. Paikallispoliisi ohjaa ja valvoo liikennettä sen lisäksi, että pyrki ennalta edistämään liikenneturvallisuutta. Helsingin poliisilaitoksella on lisäksi erityistehtäviä. Keskusrikospoliisi torjuu kansainvälistä rikollisuutta, joka usein on järjestäytyntä, ammattimaista, taloudellista tai muuten vakavaa. Keskusrikospoliisi tutkii jo tapahtuneita rikoksia, mutta lisäksi kehittää rikostorjuntaa ja rikostutkimenetelmiä sekä tuottaa asiantuntijapalveluita. Kaikki poliisiyksiköt tutkivat rikoksia ja muita yleistä järjestystä ja turvallisuutta vaarantavia tapahtumia. Helsinki-Vantaan poliisitoiminta kuului ennen rakenneuudistusta liikkuvalla poliisille samoin kuin tasavallan presidentin turvatehtävät. (Poliisi 2014.)

Suojelupoliisia sanotaan Suomen turvapoliisiksi. Suojelupoliisi on erikoistunut valtion turvallisuushkien torjuntaan. Keskeisinä tehtäviä tämän parlamentaarisen demokratian ja yhteiskunnan turvallisuusetujen suojelun lisäksi ovat vastavakoilu, terrorismin torjunta, valtion sisäisen turvallisuuden uhkien torjunta, ennalta ehkäisevä turvallisuustyö sekä turvallisuusvartiointi. Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjunta kuuluu myös suojelupoliisille. (Poliisi, Tietoa poliisista.)

Poliisilain (872/2011) mukaan poliisin on toimittava niin asiallisesti, puolueettomasti kuin sovinnollisuutta edistäen. Sen lisäksi, että toimenpiteiden on oltava perusteltuja, niiden tulee myös perustua lakiin. Tämä ei tarkoita lain mekaanista noudattamista. Lisäksi poliisi toimii virkavastuulla, eli hän on virkasuhteessa valtioon (Suomen perustuslaki 118§). Virkavastuu on tehostettua ja laajennettua oikeudellista vastuuta, joka liittyy erityisesti julkisen vallan käyttöön. Vain virkavastuulla toimivalla henkilöllä on lainsäädännössä annettu oikeus julkisen vallan käyttöön. Oikeudellinen vastuu on suurempi kuin työsopimussuhteisen henkilön. (Kerttula 2010.) Julkinen luotettavuus ja puolueettomuus ovat ehdottomia, virkamieheltä vaadittavia ominaisuuksia. Poliisiasetuksessa (1112/1995) poliisiviranomaisiksi on nimetty päällystään, alipäällystään ja miehistään kuuluvat virkamiehet. Luettelo on ehdoton, eli mikäli asetuksessa ei ole mainittu jotakin tiettyä virkanimikettä, henkilöllä ei ole poliisivaltuuksia toiminnassaan. Poliisiviranomainen on velvollinen toimimaan sen poliisiyksikön alueella, johon hänet on sijoitettu, ellei muuta määrätä. Ilman eri määräystäkin poliisilla on velvollisuus ryhtyä toimiin oman alueensa ulkopuolella ja jopa vapaa-aikanaan, jos se on välttämätöntä. Poliisihenkilöitä koskevia säännöksiä ovat myös tietynlainen nuhteettomuus myös yksityiselämässä, työtehtävien edellyttämä kunto sekä ammattitaito. Tavalliselle kansalaiselle viran tuoma valtuutus voidaan osoittaa virkamerkillä, ja usein poliisiviranomaisen näkyvä merkki on hänen virka-asunsa.

Poliisin koko henkilöstömäärä on noin 10 000 henkilöä, joista poliisimiehiä oli 7700 vuonna 2011. Nyt luku on 7450, eli tällä hetkellä suunta on alaspäin ja yksi poliisi vastaa 720 kansalaisen turvallisuudesta, kun luku vuonna 2011 oli vielä 700. Tämä on Euroopan unionin maista vähiten, sillä muualla suhdeluku on keskimäärin 350 ja muissa Pohjoismaissa 550 henkilöä yhtä poliisia kohti. Vuonna 2009 poliiseja oli 1 jokaista 650 henkilöä kohti, eli suunta on lukujen valossa ollut huononemaan päin. (Poliisi, Tietoa poliisista – Organisaatio; Turvallinen Suomi 2014, 65.) Poliisien määrää katsottuna tehostamisen varaa ei kovin paljon ole, mikäli jokaisen kansalaisen mahdollisuus saada turvaa halutaan säilyttää poliisin tehtävänä ja perusteluna tälle perinteisen turvallisuusprofession säilyttämiselle. Jo tämän pitäisi herättää itse organisaatiota miettimään toiminnan jatkuvuutta uudella tavalla sen sijaan, että vain sopeudutaan vallitsevaan tilanteeseen rahoituksen ja muun resursoinnin osalta, kuten poliisin hallintorakennemuutoksessa nyt on tehty. Toimiminen pelkästään sisäisen turvallisuuden toimijoiden kanssa tai jo olemassa olevien alueellisten yhteistyökumppaneiden kanssa tiiviimmässä yhteistyössä ei välttämättä ratkaise tulevaisuudessaan resursoinnin ongelmaa eikä varsinkaan turvallisuuden laajenemisen ja sen hallinnan haastetta. Toki aikaisemmat yhteistyökumppanit ovat jatkossakin tärkeitä poliiseille, eikä niitä tämän tutkimuksenkaan myötä pyritä millään tavalla aliarvioimaan. Järkevää olisi miettiä laajemmin toimintojen ja tehtävien hoitamista uudella yhteistyökuvioilla ja liittämään tähän osaamisen luomiseen myös koulutus (vrt. Kalalahti & Huotari 2015). Siihen tällä tutkimuksella pyritään, ei muiden toimijoiden sulkemiseen yhteistyökuvioista pois.

4.6 Tulevaisuuden turvallisuusalan professio

”Työelämä tulee muuttumaan monin tavoin. Digitaalitalouden muutosten lisäksi ja osin näiden seurauksena työntekijän kulttuuri muuttuu. Yksittäisen työntekijän vapaus oman työn suunnittelusta ja tekemisestä kasvaa, mutta samalla vastuu tuloksista lisääntyy. Yhteisöllinen ja verkostomainen toiminta lisääntyy osana kaikkea työtä. Yhä isompi osa tekee töitä globaalissa ympäristössä, ja vaatimukset kansainvälisyydelle kasvavat. Globaali ympäristö tarkoittaa työtehtävien ja työyhteisön monikulttuurisuutta ja kansainvälisyyttä, vaikka työ fyysisesti tehdään kotimaassa. Innovaatiotoiminta muuttaa muotoaan ja on yhä useammin osa kaikkea työtä. Työ ja muu elämä lomittuvat yhä tiukemmin toisiinsa, ja isolla osalla työelämän tahti kiihtyy.” (Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko: kestäväällä kasvulla hyvinvointia 2013.)

Kuten Valtioneuvoston tulevaisuusselonteosta (2013) käy ilmi, työelämä muuttuu edelleen ja yksittäisen ihmisen osaamistason vaatimukset muuttuvat jatkossa yhä kiihtyvämpään tahtiin. Tämä ei tarkoita kaikkien vanhojen tehtävien ja jopa kokonaisten ammattien romuttumista. Edelleen sodan uhka on olemassa (Suomen puolustus 2020-luvulla 2014), ja näin ollen Puolustusvoimien olemassaolon edellytys täyttyy tämän vanhan tehtävänkin osalta. Poliisia tarvitaan myös jatkossa erityisesti globalisaation tuottamien uusien haasteiden edessä (esim. Laitinen 2012, 19–24), viimeisimpänä pakolaiskriisin hallinnassa. Mutta myös näiden perinteisten ammatti-

kuntien, professioiden, täytyy uudistua muun yhteiskunnan mukana, mitä Laitinen erityisesti perään kuuluttaa.

Viiime aikoina on yhä selvemmäksi median kautta ilmennyt se, että sekä poliisin että Puolustusvoimien tehtävien rajapinnat linkittyvät toisiinsa ja erityisesti rajavartioiden poliisioikeuksia on lisätty ("Rajavartioiden poliisien oikeuksia". STT, Helsingin Sanomat 18.9.2014). Aina ei ole täysin selvää, kuka hoitaa mitäkään esimerkiksi verkkorikollisuuteen liittyen. Viimeisin todiste tästä on Suomen Ulkoministeriön vuosia jatkunut tietojen urkinta (viikko 44 MTV3; Helsingin Sanomat; STT). Sekä Puolustusvoimia että poliiseja on pyydetty hoitamaan tätä tehtävää ja molempien toimintavaltuuksia halutaan tapauksen johdosta lisätä. Tässä on jälleen yksi ajankohtainen osoitus siitä, että näiden kahden turvallisuusalan profession tulisi yhdistää voimansa yhteisissä toiminnan kohteissa. Verkkorikollisuus jos mikä, on laajan turvallisuuskäsityksen mukaan osoittanut olevansa yksi tällainen moninainen toiminnan kohde, joka tulisi hoitaa näillä toimijoilla yhdessä kansainvälisten tahojen lisäksi (esim. Toivonen & Kuusisto 2014, 192).

Mikäli yhteistyötä ja sen syventämistä tarkastellaan professioluokittelun näkökulmasta, niin upseereiden professiostatukseen ei liene kenelläkään sanomista. Poliisien osalta koulutustasoa on nostettu, ja vaikka tämän ammattiryhmän kohdalla professiostatusta ei täysin varauksetta anneta, niin puolestapuhujikin riittää, kuten tämä tutkimus osaltaan. Poliisin tutkintokoulutuksen kokonaisuudistus Hankeraportti (2012) sekä Honkonen ja Virta (2004) osoittavat, että myös perinteisiä professionaalisuuden kriteereitä sovellettaessa (ks. esim. Abbot (1988) ja Rinne ja Jauhiainen (1988) voidaan puhua professiosta poliisienkin osalta jo heti peruskoulutuksessa ja erityisesti poliisin ylempien tehtävien osalta (ks. myös Muttilainen 2014, 62). Arvostus ei ole noussut vain kansalaisten silmissä, vaan myös poliisit itse arvostavat itseään ja ammattiaan yhä enemmän (Raivola & Raivola 1988; Virta 1987).

Arvostelijoiden mukaan poliisia ei voida katsoa professioksi, koska niin sanottu valtiollinen koneisto ohjailee poliisia, kuten Oksanen (1999, 51) asian ilmaisee. Eli näin ollen poliisit ovat olleet alisteisia valtioon nähden. Tämä koskee mielestäni kaikkia ammattiryhmiä ainakin kansallisella tasolla, myös upseereita. Suomessa harva ammatti voi toimia ilman valtion säätelyä, lakeja, vastuuta ja valvontaa. Jopa koulutus ja tutkimus ovat säädeltyä toimintaa, ja tämä koskee myös tarkastelun kohteena olevia korkeakouluja. Olennaista onkin Feuillen ja Juriksen (1976) mukaan se, katsotaanko poliisien päässeen, tai tutkinnonuudistuksen myötä pääsevän, eroon omasta käsityöläisammattin statuksestaan. Myös Poliisiammattikorkeakoulun tutkimustoiminta puoltaa luopumista käsityöläisyydestä viimeistään nyt (esim. Muttilainen 2014, 61–62). Mielestäni poliisien tutkintokoulutuksen uudistuksessa on kyse myös juuri tästä peruskoulutuksen tasolla. Vaikkakin jo ennen tutkintorakennemuutosta ylempiin poliisien tehtäviin valtuutus haettiin yliopistojen puolelta, eli korkea koulutus on ollut osa ammattia ja siinä ylenemistä jo pitkään (ks. Banton 1964; Oksanen 1999; Poliisin tutkintokoulutuksen kokonaisuudistus Hankeraportti 2012; Reiss 1971).

Professiolle kuuluva piirre	Upseerit	Poliisit
Korkea peruskoulutus ja koulutuksen tieteellisyys	Yliopistotasoinen koulutus MPKK:ssa vuodesta 1993.	Ammattikorkeakoulutasoinen opetus 2014 alkaen myös miehistökoulutuksessa. Aikaisemminkin ylempiin virkoihin yliopistotutkinnon kautta.
Ammatilla erikoisalan status	Upseerin tehtävä vaatii monia erityistaitoja (erityisesti erilaiset järjestelmät, johtaminen, kouluttaminen) ja tietoja jo ammatin alkuajoista lähtien. Sotilaallisen voimankäytön oikeus.	Poliiseilla monia lain vaatimia erityistehtäviä, joita kukaan muu ei voi hoitaa (Kerttula 2010).
Tehtävävaltuuksien status	Upseeriksi vain MPKK:n koulutuksen kautta.	Poliisin virkaan vain Poliisiammattikorkeakoulun koulutuksen kautta.
Tehtävävaltuuksien rajoista käydään kamppailua	Siviilikriisinhallinta tullut sotilaallisen kriisinhallinnan rinnalle osaksi kokonaisvaltaista kriisinhallintaa. Siviilikoulutus MPKK:lla keskittyy myös samoihin asiantuntijuusalueisiin, mutta ei vielä upseerin virkaan.	Osa tehtävistä siirtynyt yksityisen sektorin hoidettavaksi. Tosin yksityisen sektorin koulutus ja julkisen valan käyttö ei ainakaan vielä yllä poliisien tasolle.
Professionaalinen järjestö, joka valvoo ammattikunnan asemaa	98 % upseereista kuuluu upseeriliittoon, jonka tehtävänä on esimerkiksi edunvalvonta, palkkausasiat, luottamusmiespalvelut ja neuvonta palvelusuhdeasioissa.	Suomen poliisijärjestöjen liitto ry on poliisien edunvalvontaa ajava liitto, johon kuuluu 88% poliiseista. Liiton tehtäviä ovat palkkausasiat, luottamusmiespalvelut ja ammatin tunnetuksi tekeminen ja arvostuksen nostaminen.
Professiot kehittyvät yhteiskunnan mukana	Viranomaistoiminta tehtävänä kasvanut. Laajan turvallisuuskäsityksen mukainen osaaminen lisääntynyt. EU:n, Naton ja PFP mukanaan tuomat haasteet liittyen yhteisiin harjoituksiin ja puolustamiseen. Yleisen asevelvollisuuden kyseenalaistaminen.	Poliisien tehtävien yksityistäminen ja alueellisen saataavuuden heikkeneminen. EU:n mukanaan tuomat haasteet poliisitoiminnalle. Esityksiä poliisin paikkaamisesta ns. kodinturvajoukoilla.

Ammatin arvostus yhteiskunnassa	Ammatin arvostus korkea vaikka olemassaolon oikeutuksesta puhutaan koko ajan enemmän.	Poliisin ammattia arvostetaan erittäin korkealle ainakin rahallisesti. Poliiseille ollaan valmiita antamaan enemmän jotta toiminta säilyisi.
--	---	--

Taulukko 4. Profiessioiden kehitys suhteessa upseeri- ja poliisiprofiessioiden kehitykseen (mukaiiltu Tolppi 2001, 238–239)

Taulukon 4 esitys poliisiprofiession ja upseeriprofiession muutamista piirteistä auttaa hahmottamaan mielestäni sitä, että molemmilla profiessioilla ammatin muutos, järjestäytyminen, koulutus ja edunvalvonta on hyvin selkeästi järjestetty. En väitä, että kaikki nämä piirteet enää millään tavalla olisivat tekijöinä profiession vahvistamisessa tämän päivän ammateissa, mutta historiallisesti tarkasteltuna näillä profiessioilla on yhteisiä kehityslinjoja havaittavissa. Olennaista profiessio keskustelussa onkin se, erotuvatko nämä ammatit jotenkin muista turvallisuuden luomisessa (Tolppi 2001, 239), eli tuleeko ammatin oikeutus pikemminkin toiminnan kautta kuin edelliseen taulukon koottavien asioiden perusteella.

Seuraavassa luvussa käsittelen koulutustason nostamisen tavoitetta. Ammatin arvostuksesta tai pikemminkin tarpeellisuudesta sen sijaan keskustellaan erityisesti upseeriden ammattikuntaa ja kokonaisuudessaan Puolustusvoimia tarkasteltaessa. Siitä, pitäisikö asepalveluksen ja sitä kautta laajemmin ajatellen turvallisuuden olla vapaaehtoista, käydään tälläkin hetkellä kiivasta keskustelua puolesta ja vastaan ja asiaan liittyen tehdään tutkimusta (Mäkinen 2013, 9–26). Resurssit eivät nykyisenlaisina riitä, eli jostakin tulee luopua tai toimintoja radikaalisti muuttaa. Myös kansalaisen vastuun lisääminen täytyy huomioida osana turvallisuuskeskustelua.

Ulkoisesti poliisiprofiession tai upseeriprofiession kuulumisesta kertovat molempien ammattikuntien univormut, ja jo se on kansalaisten silmissä arvostettua, vaikkakaan ei sinällään liity profiessioiden tieteellisyyteen. Ammatin tietynlaisesta sulkeutumisesta se kuitenkin kertoo, koska kuka vain ei upseerin tai poliisin univormua voi käyttää. Ei-näkyvinä merkkeinä voidaan ajatella olevan lain tuomat oikeudet toimintaan ja koulutuksen kautta saatu johtamis- ja kouluttajaosaaminen. Ne voisivat olla perusteluita tarkastella jaettua toiminnan kohdetta. Silti oikeutus hoitaa jotakin tiettyä tehtävää täysin yksin, vain oman ammattikunnan voimin, on murenemassa myös näissä ammateissa. Erityisesti tämä kehitys on nähtävissä poliiseilla, joiden tehtäviä esimerkiksi vartijat ammattiryhmänä jo osin hoitavat. Voidaanko upseerin ammatin uhkana samalla logiikalla pitää siviilien ajautumista sotatieteen opintoihin? Voiko tämä kehitys jotenkin murentaa ammatin sulkeutuneisuutta ja yksinoikeutta ammatin harjoittamiseen, vaikka siviili ei tällä hetkellä upseerin virkaa edes pysty saamaan?

Muodollisella koulutuksella saadaan muokattua koulutus tietyn pätevyuden mittariksi. Kuitenkin on olemassa ammattikuntien oma kulttuuri, jonka muotoutumisessa koulutusvaiheella on tärkeä roolinsa (myös Valtonen 2010). On päästy luomaan yhtenäisen ammattiryhmä, jonka seurauksena työn viiteryhmä on tärkeä myös työn ulkopuolella. Lojaalius ja yhteishenki, jotka luodaan jo koulutuksessa, ovat merkityk-

sellisiä tehokkaan työn tekemisessä. Erityisesti Maanpuolustuskorkeakoulu korostaa upseerikasvatuksen merkitystä osana kurssihenkeä. Myös sosialisatiosta puhuttaessa koulutuksella on ratkaiseva rooli professionaalistumisessa. Tämä kuitenkin rajautuu koskemaan vain päivittäisiä työtovereita. Perus- ja täydennyskoulutuksella, jossa eri ammattikunnat oppivat yhdessä, sitoutuminen ja toisen kunnioittaminen olisi huomattavasti tehokkaampaa kuin satunnaisissa poliisi- ja upseeriprofessioiden yhteistöissä, joita nykyään esimerkiksi erikseen sovittavilla harjoituksilla harjoitellaan. (myös Oksanen 1999, 47–48.) Tämä on mielestäni hyvä peruste miettiä sitä, olisiko yhteistoiminnan luominen satunnaista vai mahdollisesti jo koulutusrakenteissa olevaa toimintaa.

Yhteinen turvallisuusalan profession pohtiminen ja pelkästään esille nostaminen on herättänyt paljon keskustelua. Omasta halutaan pitää kiinni, eikä tämä koske vain näitä ammattiryhmiä. Tästä näkökulmasta kuitenkin yhteistyö jo tämän, teoreettisen ja osin hyvin hypoteettisenkin tutkimuksen tasolla on haluttu kyseenalaistaa. Perustelut turvallisuusalan profession olle ovat olemassa turvallisuuden muuttuvassa kentässä. Tosin se, ketkä tähän turvallisuusalan profession sitten kuuluisivat, vaihtelee sen mukaan, miten turvallisuus määritellään ja halutaanko eri hallinnonalat pitää erillään toisistaan. Voihan toki Helanderia (1993) lainatakseni käydä niin, että halutaan liitoutua ei-profession kanssa säilyttääkseen oma valta ja painopistettä siirretään siihen suuntaan. Tämän tutkimuksen painopiste on tästä huolimatta ollut käyttää profesiotutkimuksen näkökulmasta teorian perinteisiä kriteereitä siitä, mikä ammatti on professio, ja liittää tähän koulutusyhteistyö mukaan, eli osoittaa koulutusten rinnastettavuus toisiinsa ja sitä kautta perustella yhteistyön syventäminen.

4.7 Profession muutoksen kautta yhteiskehittelyyn

Modernin vaiheen prosessit ovat tuottaneet sellaisia paikallisia ja maailmanlaajuisia ongelmia, joiden hallitsemiseksi eivät enää riitä normaalit toimintatavat (esim. Laitinen 2014, 15–24). Uudessa yhteiskunnassa niin teollinen kuin tieteellinenkin toiminta, unohtamatta asiantuntijatoimintaa, politisoituu uudella tavalla riskien näkökulmasta. Vanha asiantuntijuuden käytäntö ei enää toimi. Riskiyhteiskunta on professionalismin kanssa ristiriitainen ilmiö. Modernin kauden professionalismismi on itse ollut luomassa kapea-alaisuutta. Ammattikunnat itse ovat luoneet kapeita erikoisaloja professiostatusta vahvistaakseen. Tämä pyrkimys pitäisi haastaa Mykkäsen ja Koskisen (1998, 43) mukaan, ja tähän haasteeseen tällä tutkimuksella on tartuttu. Paineet asiantuntijuuden uudenlaiseksi politisoimiseksi kasvavat turvallisuusosalalla ja siten myös perinteisissä ammateissa, kuten poliisissa ja Puolustusvoimissa. Mutta onko tätä muutospainetta nähty vielä ammattikunnassa itsessään? Väittäisin, että osin jo on, sillä esimerkiksi Puolustusvoimissa tehtävien painopisteitä on jo jouduttu muuttamaan, ja Poliisien toimintaympäristö, Poliisiammattikorkeakoulun katsaukset vuosina 2012 ja 2014 eri yhteyksissä painottavat globaalin toimintaympäristön vaikutusta poliisien työn uudelleen organisoimiseen.

Mykkäsen ja Koskisen (1998, 43–45) näkemyksen mukaan tieteellisten asiantuntijoiden tarve ei tule häviämään tulevaisuudessakaan. Haasteen kohteeksi joutuu sulkeutuminen oman ammattikunnan piiriin eli eristäytyminen. Suomessa muutos on ollut nähtävissä toisenlaisena erityisesti koulutussektorilla. Jos jotakin osaamista tarvitaan useammalla alalla, sitä tietoutta jaetaan enemmän kuin ennen. Tämä näkökulma voisi ohjata myös poliisien ja upseereiden yhteiskehittelyä ainakin niiltä osin, jotka ovat molemmille yhteisiä ja tarpeellisia sisältöjä. Muita tendenssejä ovat globalisoitumiskehitys ja toisaalta paikallisten tason toimijoiden tukeminen ja tehtävien vahvistaminen. Paine tulevaisuudessa kasvaa siihen, että professioiden valtuutuksista joudutaan tinkimään paikallisiin erityistarpeisiin vedoten. Näin syntyy erilaisia työprosesseja ja niiden yhdistelmiä. Ja jos näin käy, silloin myös koulutusta suunnataan enemmän paikallisten ja alueellisten tarpeiden mukaan. Nämä tendenssit eivät vähennä yleisluontoisen koulutuksen merkitystä, vaan kyse on toiminnan tietyn osan kouluttamisesta tarpeen mukaan.

Ammattityön valtuuksien määräytyminen professionaaleihin saattaa edellisestä johtuen olla ristiriitaista. Mykkäsen ja Koskisen (1998, 45) mukaan voi syntyä työvoiman liikkuvuutta edistäviä ylikansallisia sopimuksia siitä, mitkä ovat vaadittavat pätevyudet ja niihin vaadittava koulutus. Toisaalta voi syntyä paikallisuutta korostavia työtehtävävaltuutuksia. Kehityssuuntia on useita. Paikallisesti voidaan saada tietoa mistä päin maailmaa tahansa ammattilaisverkoston avulla. Eri alojen asiantuntijoiden yhteistyön nähdään tulevaisuudessa vain vahvistuvan, mutta ilmeisesti eri hallinnonalojen koulutukseen tällaisella yhteistyökuviolla ei Kalalahden ja Huotarin (2015) mukaan kannata mennä. Yhteistyön lisääntyminen johtuu osin kiihtyvistä muutostahdistista, jolle ei voida oikeastaan mitään. Sille taas voimme, että hyödynnämme yhteistyötä yhä enemmän ja joustavasti. Tämä voi tarkoittaa sitä, että asiantuntijatyön valtuutukset hankitaan yhä enemmän työn käytännöissä sekä paikallisessa että alueellisessa toimintaympäristössä. Tai kuten itse lisäisin tähän Mykkäsen ja Koskisen määritelmään, paikallisuus ja alueellisuus huomioiden.

Helanderin (1993, 74) mukaan professiot pyrkivät liittoutumaan toisten professioiden kanssa kuitenkin vielä hyvin harvoin. Tämä johtuu oman monopoliaseman säilyttämisestä omalla toimintasektorilla. Hyviä esimerkkejä ovat esimerkiksi lääkäreiden ja hoitajien väliset taistelut (esim. Laiho 2005) tai korkeakouluinsinöörit ja arkkitehdit. Poliisien ja upseereiden kohdalla tällaista yhteistyöpelkoa ei ole vielä nähty, sillä tätä yhteistyötä ei vielä juurikaan ole muuta kuin poikkeusoloihin harjoiteltaessa tai jo tapahtuneissa poikkeustilanteissa ja tämä yhteistyö on hyvin pitkälle säädelyä toimintaa. Vaikka yhteistyötä olisikin varsinkin alueellisesti paljon, se ei näy aineistossa vielä konkreettisina toimenpide-ehdotuksina tai sillä ei ole jokapäiväistä yhteistyötä kehittävää merkitystä yli oman hallinnonalan (myös Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö murroksessa 2010). Tässä näen taas selvän eron Opetus- ja kulttuuriministeriön ja muiden hallinnonalojen välisen koulutuksen vaikutuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö patistaa yhteistyöhön ja yleinen tendenssi korkeakouluissa on se, että opintoja ja pätevyyttä voi hankkia myös muun sektorin alta kuin siltä, mihin alaan ihminen koulutetaan. Tämä voi aiheuttaa ristiriitoja siitä, että jokin muu ammattiala valtaa pätevyyksillä tiettyä alaa.

Ylikansallisen ja paikallisen tason vahvistuminen muuttaa monipoliasemasta kiinni pitävien professioiden toimintaa.
Paikalliset olosuhteet tulevat huomioiduiksi työtehtävävaltuuksia määriteltäessä. Työtehtävät erikoistuvat, ja tulee uudenlaisia yhdistelmiä.
Professioiden hallitsema tieto kapea-alaistuu edelleen, ja siksi muiden asiantuntijoiden tieto sekä yhteistyö ja tiedon jakaminen tulee yhä tärkeämmäksi.
Paikallisen tarpeen mukainen koulutus täydennyskoulutuksena tulee yhä tärkeämmäksi asiantuntijoilla.
Asiantuntijoiden välinen keskinäisriippuvuus kasvaa.
Professioiden tarkka rajojen suojeleminen joutuu tarkastelun kohteeksi yhteistyön lisääntyessä.
Ei vain paikallisia vaan kansallisia asiantuntijaverkostoja.
Uusia professioita, jotka eivät organisoidu vanhojen professiokriteereiden mukaan.

Taulukko 5. Abbotin (1988) kehikkoa käyttäen profession muutoksesta (Mykkänen & Koskinen 1998, 46)

Nähtävissä olevan muutoksen takia on syytä kysyä, pitäisikö turvallisuusalan professiota vahvistaa tai muuttaa vastaamaan nykypäivän globaaleja, muuttuvia turvallisuusvaatimuksia. Tämä voi onnistua vain siten, että jo nyt professioaseman omaavat poliisit ja upseerit ottavat enemmän vastuuta oman toimenkuvansa ja toimintaympäristönsä muutoksesta ja hallitsevat itse tulevan muutoksen. Vain näin nämä ammattikunnat voivat säilyttää vahvan monopoliasemansa ja olemassaolonsa oikeutuksen jatkossakin. Säilymisen takaa vielä tällä hetkellä se, että näille kahdelle professionille on uskottu säädösteitse julkisia tehtäviä ja koko toiminta itse asiassa perustuu siihen. Hyvinvointivaltion toimintaan kohdistuvat supistamis- ja säästöpyrkimykset ovat kuitenkin jo nyt siirtäneet vastuuta ja valtaa muille sektoreille myös turvallisuusalalla, jotka toteuttavat saman työn halvemmalla. On kuitenkin nähtävissä, että nämä muut sektorit joutuvat ainakin vielä turvautumaan julkissektorin professionaaleihin silloin, kun tasapuolisuus ja laatu halutaan turvata. Näin ollen voidaan ajatella, että laatu kuitenkin säilyy, mutta byrokratia ikään kuin kevenee ja joustaa. (Mykkänen & Koskinen 1998, 57–59.)

1980-luvulta lähtien länsimaissa on herännyt kiinnostus parajulkisia organisaatioita kohtaan. Helanderin (1993, 92–93) mukaan tällä tarkoitetaan ainakin osin julkisia tehtäviä hoitavia orgaaneja. Erityisesti hyvinvointisektori on ollut tällainen ala, jossa raja yksityisen ja julkisen välillä on hävinnyt. Toinen ala on tarkastelun kohteena oleva turvallisuusala. Poliisin toimet ovat joiltakin osin jo siirtyneet yksityiselle sektorille, ja esimerkiksi päihtyneiden kuljettamisen siirtämisestä esimerkiksi vartijoille puhutaan aika ajoin. Turner (1993) on tuonut esille sitä, että professiot heikentävät demokratiaa ja johtavat epätasa-arvoon. Turvallisuusalan professio, joka muodostuisi vahvoista julkisista toimijoista, edesauttaisi tämän päivän demokratian ja tasa-arvon toteutumista entisestään (esim. Castel 2007 ja Airaksinen 2011a). Tätä perustellaan esimerkiksi markkinatalouden idealla, jossa yksityisen sektorin idea ei ole tuottaa palveluja ilmaiseksi tai tappiolla. Julkinen sektori ja sen toimijat taas tekevät

lain määrittelemän työn asiakkaan maksukyvyistä huolimatta ja tänä päivänä jopa osin asiakkaan (alueen) toiveet huomioiden.

Helanderin näkemys (1993, 157) tuo esille demokratian ja professioiden suhdetta toisesta näkökulmasta, joka ei aina ole kansanvallan kannalta kovin demokraattinen. Näen tässä kaksi erillistä asiaa, eli onko esimerkiksi lääkäri tai juristi yksityisen puolen edustaja, jolloin kansan yhdenvertaisuus ei enää toteudu. Palvelutarjoaja on hinnoitellut itsensä ulos tietyn kansanosan elämästä⁵⁷. Näin voi käydä turvallisuusallalla. Siksi poliisi ja upseeri, turvallisuusala ylipäänsä, tulee säilyttää valtion tehtävänä pääasiassa. Tätä keskustelua käydään hyvin voimakkaana tänä päivänä lääkäreiden osalta. Onko lääkäreiden tai juristien professionaalistuminen ja toimiminen yksityisellä puolella johtanut nykypäivän tilanteeseen, jossa tavallinen kansalainen ei enää olekaan tasa-arvoinen palveluiden saaja? Tähän jokainen voi mielessään vastata⁵⁸.

---

⁵⁷ Talouselämä kirjoitti 8.6. että tavallisella kansalaisella ei ole enää varaa oikeudenkäynteihin.

⁵⁸ Julkisessa keskustelussa puhutaan tänä päivänä myös Postin sekä VR:n toiminnasta. Palveluverkostoa ja palvelun laatua on heikennetty tietoisesti eri puolilla Suomea. On siis perusteltua kysyä, miten käy turvallisuuden, mikäli se ei säily jokaisen kansalaisen perusoikeutena.

VIRANOMAISYHTEISTYÖN EDELLYTYKSISTÄ KOHTI YHTEISTÄ TURVALLISUUDEN KOULUTUSTA

H yvä turvallisuus edellyttää yksittäisen viranomaistyön ohella viranomaisyhteistyötä. Tänä päivänä korostetaan yhä enemmän, että tehtävän yhteistyön on ulotuttava viranomaisyhteistyöstä myös järjestöjen ja elinkeinoelämän kanssa tehtävään yhteistyöhön, unohtamatta kansalaisten omaa panostusta ja tietoisuutta turvallisuudesta (ks. esim. Laitinen 2012, 22; Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012; Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010). Suomi on maailman muuttumisesta huolimatta turvallinen maa, ja Suomessa asuvien turvallisuuden tunne on hyvä. Tästä huolimatta toimintaympäristön muutosten, globalisaation ja uusien uhkien seurauksena turvallisuuden ylläpitäminen edellyttää yhä enemmän laajaa lähestymistapaa ja toimintaa, joka perustuu yhteistyöhön jatkossa yhä enemmän (Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012, 12).

Vaikka yhteiskuntamme on entistä vauraampi, esimerkiksi viranomaiset joutuvat jokapäiväisessä toiminnassaan ottamaan tarkasti huomioon resurssien asettamat rajoitukset ja tuottavuutta koskevat vaatimukset (ks. poliisien osalta Takala 2014, 35–42). Kiristyneestä taloudellisesta tilanteesta ja toiminnan tehostamisesta huolimatta suomalaiset turvallisuudesta huolehtivat viranomaiset ovat tähän mennessä pärjänneet hyvin ihmisten arvioinneissa, ja esimerkiksi luottamus poliisiin ja Puolustusvoimiin on ihmisillä hyvin korkea verrattuna moniin muihin Euroopan maihin. (esim. Kääriäinen 2014, 207; Neljä kertomusta paikallisesta turvallisuussuunnittelusta 2008; Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012, 12; Suomen vaalitutkimusportaali 2012; Valitut palat 2013.) Mutta miten luottamuksen käy, kun saamme lukea uutisia esimerkiksi siitä, kuinka koko maan kattava puolustus on uhattuna koskien Puolustusvoimien toimintaa (Puheloinen 2010)? Tai mitä voidaan ajatella poliisin toiminnasta, kun se ei yksinkertaisesti saavu paikalle hätätilanteessa?

”Ravintolan vaimestari hälytettiin hätiin vanbustentalolle.” (Vähäsarja, Helsingin Sanomat 8.10.2013.)

Resurssien luomat reunaehdot ovat osa suomalaista yhteiskuntaa julkisen talouden osalta (ks. Tilastokeskus 2014; Valtiovarainministeriö 2013). Tämä koskee niin poliiseja (Kankaanranta & Muttilainen 2012, 92–98; Sisäasianministeriö 2013a), Puolustusvoimia (ks. Puolustusministeriö, puolustusvoimauudistus), terveydenhuoltoa (ks. Sosiaali- ja terveysministeriö, sote-uudistus osana kuntauudistusta) kuin koulumaa-ilmaa (Talvio 2013). Toimintoja tehostetaan kaikilla aloilla, ja erillisiä, jopa eri hallinnonalan yksiköitä yhdistetään, luodaan alueellisia konsortioita. Säästöjä pyritään hakemaan kaikkialta, mistä vain voidaan, ja toimintojen yhdistäminen on yksi käytetyimmistä säästötoimista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tähdentää koulutuksesta puhuttaessa yhteistyön merkitystä niin kotimaisten koulutusta tarjoavien tahojen kuin pohjoismaiden välillä yli rajojen aina käsittäen koko Euroopan unionin alueen. Edellisen yliopistoja koskevan uudistuksen aikaan erityistä painoarvoa annettiin erilaisten yhteistyömuotojen toteuttamiselle, ja alueittaista yhteistyötä on alettu tehdä yhä enemmän yliopisto- ja ammattikorkeakoulusektoreilla. (Opetusministeriö 2008). Korkeakoulukentällä on olemassa olevia malleja siitä, miten eri koulutusasteet ja esimerkiksi yliopistot julkisoikeudellisina yksiköinä ja kaupunkien omistamat liikelaitokset eli ammattikorkeakoulut ovat yhdistyneet erilaisiksi konsortioiksi tai federaatioiksi tehokkuuden ja laadun aikaansaamiseksi (Tirronen 2006, 9). Muutenkin yhteistyötä tehdään yli korkeakoulurajojen ja se on erittäin suotavaa (OPM 2006), ellei jopa pakko tänä päivänä. Helsingin Sanomat uutisoi 10.12.2013 yliopistojen jopa ostaneen osakkeita ammattikorkeakouluista, eli kaikki keinot toimintojen tehostamiseksi ovat todellakin käytössä (Liiten 2013). Mutta olisiko yhteistyötä alettu syventää ilman, että se on ollut taloudellinen, ylhäältä annettu pakko selviytymiskamppailussa korkeakoulukentällä?

”En käsitä miksi duaalimallia kannatetaan. Miksi emme voisi toimia kuten Britanniassa toimitaan?” (rehtori Himberg, Polamk)

Tasapainoiseen työllisyyskehitykseen 2025 – Ehdotus koulutustarjonnan tavoitteiksi (2011), huomioi globaalin maailman aiheuttamat muutokset Suomen koulutusjärjestelmään. Raportti on huomionnut tarkasti väestön ikääntymisen ja sen vaikutuksen työmarkkinoihin (myös Rapo 2012, 59–67). Ei kannata kouluttaa aloille, joilla tarve vähenee ja toisinpäin. Siellä, missä tarvetta on, myös koulutuksen painopisteitä ja resursseja tulee lisätä. Selvää raportin mukaan on, että jatkossa työmarkkinoilla pitää pärjätä yhä vähemmällä työvoimalla, mikä johtaa työurien pidentämiseen niin alusta kuin lopustakin. Uudet ideat ovat siis enemmän kuin tervetulleita, sillä tietyt toimet tulee koulutusmääristä ja valmistuvista ammattilaisista huolimatta hoitaa. Voidaanko yhteistyöllä saada enemmän aikaan myös koulutuksessa niin poliisien ja upseereiden tulevaisuuden osaamisvaatimuksia mietittäessä? Resurssien vähenemiskamppailussa myös koulutuksen osalta turvallisuusalan koulutuksellinen yhteistyö ei varmaan olisi huono ajatus. Yhteistyön syventäminen voisi olla myös yksi mahdollisuus vahvistaa näiden kahden turvallisuusalan toimijan selviytymistä yhä yksityistyvän turvallisuusalan rinnalla (ks. Paasonen & Keinänen 2012), mutta myös vähenevät resurssit huomioiden.

Polisiammattikorkeakoulun ja Maanpuolustuskorkeakoulun osalta koulutuksellista yhteistyötä ei ole ainakaan vielä julkisesti esitetty, saati ehdotettu harkittavaksi⁵⁹. Tämän voimme todeta tutustuessamme uusimpiin sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden asiakirjoihin, kuten Sisäisen turvallisuuden ohjelmaan 2012, Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012 tai Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan 2010. Emme löydä Maanpuolustuskorkeakoulun tai muiden turvallisuuskoulutusta antavien tahojen

---

⁵⁹ Parlamentaarinen raportti 2015 – Suomen sisäisen turvallisuuden ja sekä oikeuden hoidon tulevaisuus. Pitkän aikavälin tavoitteet raportissa huomioidaan sisäisen turvallisuuden koulutus, mutta tässäkin raportissa PV on jouduttu jättämään pois. http://www.intermin.fi/download/58877_sisainen_turvallisuus_ja_oikeudenhoito_parlamentaarinen_tyoryhma_loppuraport.pdf?49fe754cf825d288

kanssa tehtävään yhteistyöhön viittauksia myöskään esimerkiksi koulujen opetus- suunnitelmista, strategioista tai Poliisin tutkintokoulutuksen kokonaisuudistusta käsittelevästä raportista (2012), vaikka yhteistyö Tampereen ja Turun yliopiston kanssa mainitaan ja erityisesti yhteistyö Tampereen yliopiston kanssa jatkuu ehdotuksen mukaan tulevaisuudessakin (vert. Finlands Comprehensive Crisis Management Strategy 2009). Tämä voi hyvin johtua siitä tosiseikasta, että poliisi- ja upseerikoulutus on niin erillinen muusta Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimasta koulutuksesta ja koulutukset ovat kahden erillisen hallinnon mukaisia, että näiden välistä yhteistyötä ei ole osattu ajatella osana vaikkapa toiminnan kehittämistä. Tai sitten, kuten puolustusministeriön kansliapäällikkö Rätty asian esitti haastattelussa (7.4.2015), yhteistyöksi riittää hyvä asenne, jota voidaan tuoda esille jo koulutuksessa:

” - Jos mennään koulutusyhteistyöhön niin - - kaikkiaan perustuu missä tahansa ihmisuhteisiin ja perustuu siihen että asenteet on kunnossa ja sitten voidaan vaikuttaa siihen koulutuksessa, niin että tuodaan jo koulutuksen vaiheessa tämä yhteistyöaspekti paremmin esille.”

Hallinnonalojen säästöt puheiden tasolla koskevat vain jo olemassa olevaa operatiivista toimintaa, vaikka nämä säästöt syövät resursseja myös koulutuksesta (ks. Aaltonen 2013, 24–29). Koulutukselle annetut määrärahat eivät kuitenkaan suoranaisesti vielä näy turvallisuustoiminnassa kentällä ja sitä kautta esimerkiksi yksittäisen ihmisen arjessa turvallisuusvajana. Tottahan on, että resurssien vähyys koulutuksessa näkyy itse koulun arjessa eikä koulujen kautta suoraan käytännön toiminnassa kansalaiselle. Välillisesti vaikutus on kylläkin olemassa⁶⁰. Resurssien vähyys vasta jokapäiväisessä käytännön toiminnassa mielletään syyksi haasteisiin. Haluankin nostaa esille myös koulutuksen tehostamisen merkityksen samalla, kun mietitään työn tehostamista muuten yhteistyöllä. Kuten Heusala, Taitto ja Valtonen (2007, 74) ovat tuoneet esille viranomaisyhteistyön hyviä käytäntöjä pohdittaessa, yhteinen koulutus on tärkeä yhteistyön onnistumisen kriteeri. Tätä vain ei ole kovin paljon julkisessa keskustelussa mietitty.

Ehdotus Poliisiammattikorkeakoulun ja Maanpuolustuskorkeakoulun yhteistyön lisäämisestä yhä enemmän ei tarkoita sitä, että korkeakoulut eivät voisi tehdä edelleen yhteistyötä muiden korkeakoulujen kanssa. Tällaista ehdotusta pidättäytyä vain esitettyjen kahden tahon yhteistyössä ei ole tulossa missään vaiheessa osana tätä tutkimusta. Näkisin jatkossakin, että esimerkiksi oikeustieteen opinnot ovat merkityksellisiä poliisiin osaamisvaatimuksissa ja voisi kuvitella, että näin on Maanpuolustuskorkeakoulun ja valtiotieteellisen koulutuksen kohdallakin. Se, minkälaisia painopisteitä Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun yhteisessä koulutuksessa olisi, nousisi tämän tutkimuksen rajauksilla laajan turvallisuuskäsityksen viitekehystä ja nämä painopisteet liittyisi yhteiseen viranomaistoimintaan, yhteisiin osaamisalueisiin ja yhdessä löydettyyn jaettuun toiminnan kohteeseen. Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun koulutusyhteistyö ei vähen-

---

⁶⁰ Puolustusvoimauudistuksen yhteydessä esimerkiksi Maanpuolustuskorkeakoulun henkilöstö väheni merkittävästi. Aikaisempi luku 350 henkilöä on nyt noin 270.

täisi aikaisempia, jo hyväksi koettuja yhteistyömalleja, vaan ehdotus toisi yhden uuden näkökulman koulutuksen kentälle.

Viranomaisyhteistyön lisäksi ja onnistuneen yhteistyön aikaansaamiseksi koulutuksellinen yhteistyö olisi enemmän kuin suotavaa laajan turvallisuuskäsityksen viitekehysessä, mutta sitä ei ole millään tavalla huomioitu toimintaa ohjaavissa painopisteissä eikä tutkintojen uudistamista koskevassa työssä, saati jo olemassa olevissa opetussuunnitelmissa. Sen sijaan muunlaista turvallisuusalan koulutusta on ehdotettu liitettäväksi yhteen. Tämä ehdotus on koskenut vain sisäisen turvallisuuteen liittyvää koulutusta (Salmi 2013, 3), ja se nähtiin Kalalahden ja Huotarin (2015) selvityksessä yksiselitteisesti kannattamattomana ja jopa utopistisena ratkaisuna. Salmen ehdotus on ollut looginen tiettyä hallinnonala tarkasteltaessa ja hyvä avaus siihen suuntaan, johon koko turvallisuusalalla tulisi pyrkiä. Varsinkin nyt yhteistyön tulisi ulottua laajemmin myös ulkoisen turvallisuuden toimijoihin. Tämä siksi, että tällaisilla tiukoilla linjauksilla, joissa katsotaan pelkkää omaa hallinnonala, eli Salmen (2013) selvityksessä sisäisen turvallisuuden koulutusta, turvallisuuden globaali näkökulma sekä uhkien keskinäisriippuvuus ja rajoja ylittävä elementti unohdetaan. Koko laaja turvallisuuskäsitys on näin ollen sivuutettu yhden hallinnonalan selvityksessä vetämällä tiukat rajat sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden välille. Yhteistyön syventämiseksi koko turvallisuuskenttä tulee ottaa mukaan tarkasteluun ja tällainen ajatus tulee esille myös sisäministeriön kansliapäällikön haastattelussa. Olisiko mielekästä, vaikkakin loogista hallinnonalojen näkökulmasta, että Poliisiammattikorkeakoulu lähtisi oman tutkintokoulutuksen uudistamisen jälkeen yhteistyöhön pelkästään alemman koulutusasteen kanssa (Kalalahti & Huotari 2015)? Näin voisi toki käydä, vaikka en tähän usko. Poliisien koulutustason nosto on ollut se periaate, jolla tutkinnon uudistusta on tehty (ks. Poliisin tutkintokoulutuksen kokonaisuudistus 2012) ja jolla on perusteltu poliisin yhä kasvavaan osaamistarpeeseen vastaaminen (myös Alkiora 2014, 76–77).

5.1 Turvallisuuden rakentaminen – kuka ja kenelle, kenen vastuulla?

”Turvallisuus on jokaisen kansalaisen perusoikeus, oikeus ostettuun turvallisuuteen pitää rajata passiivisiin keinoihin, ei voida antaa yksityisten turvallisuustoimijoiden käyttää liikaa jotain ostajaa kohtaan kohdistuvaa riskiä vastaan. - -” (Sotatieteiden maisteriopiskelija)

”Muistakaamme aina, että yhteiskunta on se suuri, hyvää tekevä järjestys, joka yhdistää meidät kaikki, pitää turvissaan meidät kaikki, sitoo ja vapaaksi päästää meidän kaikki.” (Topelius 1876, 473.)

Vastuun tematiikka on sitä ajankohtaisempi, mitä akuutimpi taloustilanne maailmalla ja Suomessa on. 1990-luvun lama-aika viritti keskustelun priorisoinnista ja siitä, mitä voidaan ottaa pois. Uuden talouskriisin myötä yhä todennäköisemmältä näyttää se, että hyvinvointivaltion rakenteita aletaan ainakin osittain purkaa. Rahoitusongelmat ovat yksi puoli vastuukeskustelussa. Toinen ajankohtainen vaikuttava asia on globa-

lisoituminen, johon Sennetin (2002) mukaan mukaudutaan, mutta siitä ei oteta vastuuta siitäkään huolimatta, että yksilön vastuuta juuri korostetaan (ks. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010). Ulkoistaminen, alihankinnat sekä verkottuminen tekevät toiminnasta vastuuta pakoilevaa. Tässä tutkimuksessa ajatellaan, että verkottuminen ei ole vastuun pakoilemista. Pysin päinvastoin verkottumisen lisäämisellä perustelevaan paremmat edellytykset turvallisuuden takaamiselle yhteistyöllä.

Elämme oikeudellisessa yhteiskunnassa, jossa korvausvelvolliset ja vastuulliset on määritelty yhä tarkemmin. Julkiset vastuut on tarkasti määritelty, ja ne ovat velvoittavia toimijoita kohtaan. Julkisen vallan hajauttamiset ja ulkoistamiset ovat kuitenkin tehneet epäselväksi sen, kuka lopulta vastaa tai on vastuussa. Valtio näyttäytyy kansalaisille ikään kuin asiamiesvaltiona, jossa kansalaiset ovat ikään kuin valtuuttajia. Julkiset organisaatiot ovat näin ollen vastuussa siitä, että tuottavat palveluja kansalaisilleen. (Julkunen 2008, 9–11.)

Vastuita voidaan jakaa usealla eri tavalla. Yksi näistä on Julkusen (2008, 12) esille tuoma Anttiroikon (2004, 48–49) jaottelu yhteiskuntavastuun lajeista. Nämä vastuut voidaan jakaa yleishumanistiseen vastuuseen, jossa ovat mukana esimerkiksi tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus. Toisena mainitaan hyvinvointivastuu, johon kuuluvat sosiaaliset ja sivistykselliset perusoikeudet. Kolmantena on poliittis-oikeudellinen vastuu, johon sisältyy esimerkiksi virkavastuu. Neljäntenä on taloudellinen vastuu, viidentenä toiminnalliset sidosryhmävastuut ja viimeisenä mainitaan ympäristövastuu. Pelkästään näiden viiden yhteiskuntavastuukysymysten sisällä on useita poliiseja ja upseereita käsitteleviä vastuita riippuen siitä, katsotaanko toimijasta vain toiminnan kohteesta käsin. Vastuukysymyksen luulisi olevan helppo, mutta sitä se ei todellakaan ole. Valtio on sälyttänyt turvallisuutta ja sen vastuuta kunnille, yksityisille organisaatioille ja uusimpien strategioiden mukaan yhä enemmän kansalaiselle itselleen (esim. Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012, 26–27). Mutta sen lisäksi, että vastuiden annetaan jakaantua ja ikään kuin levitä yhteiskunnan eri tahoille, vastuulle pitäisi hakea selviä rajoja. Sen sijaan, että hyvinvointivaltio ajettaisiin alas ja vastuu turvallisuudesta jätettäisiin täysin kansalaisen itsensä varaan, pitäisi ajatella niin, että kyseessä on pikemminkin hyvinvointivaltion uudelleen muotoilu ja sitä kautta myös julkisten palveluiden eli turvallisuuspalveluiden uudelleen organisointi. Jatkossakin päätöksiä julkisen vallan toiminnasta tehdään tiukkuuden ja ahtauden rajoissa, kuten Julkunen (2007, 12–14) asian esittää.

Valtonen (2012a, 85) on esittänyt saman kysymyksen, joka tässäkin tutkimuksessa nostetaan esille. Mikä on se taho, joka vastaa turvallisuuden tuottamisesta tulevaisuudessa ja millä valtuuksilla tämä taho turvallisuutta tuottaa? Onko se virkamies vai yksityinen taho, jolloin Kerttulan (2010, 450) mukaan vaarana on jako A- ja B-luokan kansalaisiin turvallisuuden osalta. Mikä rooli on julkishallinnolla, elinkeinoelämällä, järjestöillä ja mikä on jatkossa kansalaisen itsensä rooli turvallisuutensa tuottajana? Eli liikumme turvallisuuden viidennessä diskurssissa, jota käsitelin esimerkiksi jo aiemmin alaluvussa 2.1. Vastuu on kokonaisuudessaan valtion ainakin vielä niin lain puitteissa kuin kansalaistenkin mielestä, mutta globalisoitumisen, talouskriisien ja keskinäisriippuvuuden myötä asia ei olekaan tulevaisuudessa niin selvä.

Strategioita, mietintöjä ja muita tutkimukseen valittuja asiakirjoja lukiessa on käynyt selväksi se, että turvallisuudesta vastaavat viranomaiset sidosryhmineen keskustelivat tulevaisuuden näkymistä ja yhteistyöstä erittäin vähän (myös Brander 2016 sekä Valtonen 2012a, 85). Tähän johtopäätökseen on kansalaisten demokratian kannalta tullut myös Sjöblom (2006), johon Julkunen (2007, 270) viittaa. Johtopäätöksenä on, että poikkihallinnollisuus on vain kirjaus hallinnonalojen tahtotilasta, jota ei todellisuudessa noudateta kuin erilaisissa kriisitilanteissa, kun puhutaan poliiseista ja upseereista (esimerkiksi Nokian vesikriisi ja kouluampumiset). Tarvitaanko todellakin jokin monialainen onnettomuus, kuten Valtonen (2012a) kysyy, jotta havahduttaisiin tulevaisuuden ennakkointiin? Huomiota ei voi siirtää pois turvallisuuden tunteesta ja tarpeesta eli turvallisuudesta olotilana, mutta nyt lähtökohtana on miettiä turvallisuutta toimintana eli sitä, kuka jatkossa huolehtii turvallisuuden tuottamisesta ja itse turvaamisesta.

Historiallisen tarkastelun mukaan aikana, jolloin perhesiteet sekä läheisten ja sukulaisten läsnäolo määrittivät yksittäisen ihmisen hierarkian, turvallisuuden takasi yhteisön suora jäsenyys ja se oli riippuvainen yhteisöllisistä siteistä. Puhuttiin käsitteellä lähiyhteisön turvamekanismi, jossa jokainen kuului joko talonpoikaisyhteisöön tai kaupungeissa ammattikuntaan. Sidosryhmistä tultiin näin ollen myös hyvin riippuvaisiksi turvallisuuden takaajina. Yhteisöt olivat turvallisia, eli ne suojasivat jäseniään tiiviillä verkostolla. Ne ihmiset, jotka olivat irrottautuneet tästä yhteisöstä, saivat osakseen sisäisen turvattomuuden. Näitä irtaantujia olivat esimerkiksi maankiertäjät sekä sosiaalisista siteistä irrottautuneet ihmiset. Uhkana turvallisuudelle pidettiin irtolaisia ja heidät yritettiinkin rangaistuksin saada takaisin ruotuun. Haluttiin, että kaikki toimisivat kollektiivisten sääteilyjärjestelmien sisällä. (Castel 2007, 8–9.)

Modernin aikakauden myötä Castelin (2007, 9–10) mukaan yksilön asema muuttui radikaalisti. Vaikka yksilö nyt tunnustettiin omana itsenään, niin edelleenkin riippumattomuus yhteisöllisistä sidoksista ei vähentynyt. Kävikin päinvastoin. Tajuttiin se, että yksilöiden yhteiskunta olisi luonnontila eikä enää yhteiskunta, jossa noudatetaan lakeja tai oikeutta. Täydellinen yksilöllinen yhteiskunta olisi yhtä kuin täydellisen turvattomuuden yhteiskunta. Kollektiivisesta sääntelystä vapautuneet ihmiset eläisivät jatkuvan uhan alla, koska heillä ei olisi mahdollisuutta koskaan suojautua kaikista vaaroista. Max Weber (viittaus Castel 2007, 10) totesikin, että valtiolla tulee olla väkivallan harjoittamisen monopoli, jossa se ikään kuin vapauttaa ihmiset pelosta. Näin ollen ihmisen on annettava valta valtiolle, joka suojaisi ihmistä ja antaisi yksilölle mahdollisuuden itsensä kehittämiseen subjektina. Valta on tässä tapauksessa ikään kuin vastavuoroista, jolloin molemmat osapuolet voittavat.

Turvallisuuskysymysten perimmäinen haaste on siis Castelin (2007, 10–13) mukaan modernissa yhteiskunnassa se, että suojattuna oleminen ei ole mikään luonnollinen tila. Tila on tuotettu, sillä turvattomuus ei ole mikään ihmistä odottamatta kohtaava tapahtuma tai sattuma, vaan yksilöiden rinnakkaiseloon elimellisesti kuuluva modernin yhteiskunnan ulottuvuus. Tämä Castelin näkemys näpättyäkin naiivisti kansalaisyhteiskunnasta ajattelevia. Mikäli tällainen kansalaislähtöisyys onnistuisi, se tarkoittaisi sitä, että kaikkien ihmisten halujen ja valtapyrkimysten tulisi olla täysin sopusoinnussa keskenään. Nykyään kuitenkin on niin, että elämme perinteisistä riippu-

vuus- ja turvaverkostoista irtautuneina ja suojan antaakin omaisuus. Omaisuus on se, jolla saadaan luotua turvaa omaan elämään ja sen epävarmuustekijöihin – sairauteen, kurjuuteen ja työttömyyteen. Valtiota tarvitaan tässäkin tilanteessa turvaamaan yksilön omaisuus. Valtio onkin oikeusvaltio, jonka tärkeimpiä tehtäviä ovat yleisen järjestyksen ylläpito sekä yksilöiden oikeuksien ja omaisuuden takaaminen. Valtiota leimaakin turvaamisessa yhtäältä oikeudellinen legalismi ja toisaalta turvautuminen tarvittaessa armeijaan. Ristiriitaa ei tosin ole, jos ymmärretään, että tästä huolimatta valtion perusta on suojelu ja turvallisuuden takaaminen kaikille perusoikeutena. Henkilöiden ja omaisuuden turvaaminen kulkevat käsi kädessä, ja niitä puolustetaan tarvittaessa jopa sotilaallisin keinoin.

Valtion tehtävä onkin perustellusti kansalaisten turvallisuuden takaaminen (esim. Roivainen & Ruuskanen 2008, 34; Huustonen & Leino, Helsingin Sanomat 27.2.2013), vaikkakin erityisesti henkilöhaastatteluissa muiden toimijoiden roolia pidettiin erittäin tärkeänä ja olennaisena toiminnan onnistumiseksi. Valtio ja kansalainen ovat näin ollen läheisessä riippuvuussuhteessa vallan suhteen (Giddens 1984, 154). Tämä siitäkkin huolimatta, että Kerttulan (2010, 451) mukaan useat argumenteista, jotka liittyvät virkamieheen ensisijaisen turvallisuuden tuottajana, ovat menettäneet merkityksensä julkisen vallan käyttöön liitettyjen oikeusturvamekanismien vuoksi. Turvamekanismien kehittyminen on ollut historiallisesti pitkä prosessi, joka on kytkeytynyt niin valtion kuin demokratian kehitykseen. Turvallisuuspyrkimykset ovat erilaisten mekanismien myötä vain kiihtyneet toisin kuin voisi olettaa. Tämän vuoksi turvamekanismien tarpeen ymmärtäminen tulisi nostaa vieläkin paremmin esille. Turvaaminen ennalta on ehdottomasti parempi vaihtoehto, kuin tehdä jotakin toimenpiteitä vasta sitten, kun jotakin on jo tapahtunut. Turvallisuus ei ole vain poliisille, tuomareille tai sisäministerille kuuluva asia. Turvallisuuden tulisi kuulua jokaisen sosiaalisiin oikeuksiin (ks. Castel 2007, 62–65). Itse puhuisin mieluummin turvallisuuden kuulumisesta jokaiselle perusoikeutena, ja sellaisena turvallisuus vielä tänä päivänä näyttäytyy suomalaisille (Suomen perustuslaki 731/1999).

Turvattomuuden epäoikeudenmukaisuutta lisää sen kohdistuminen tiettyihin ihmisiin ja ihmisryhmiin, jopa asuinalueisiin ja kuntiin. Vahvat tilastolliset korrelaatiot yhdistävät arkisten turvattomuuden uhan ja aineellisten vaikeuksien kanssa elämisen kuten Castel asian esittää. Eli kun lähdetään kehittämään turvallisuutta, oli se sitten sosiaalista, sisäistä tai ulkoista, pitää koko ajan muistaa keskinäisriippuvaisuus. Markkinavoimia ajatellessa pitää tuomitsemisen sijaan ymmärtää valtion ja markkinoiden hyöty toinen toisilleen. Mutta pitää myös myöntää, että pelkkä markkinavoimille antautuminen merkitsee lopulta yhteiskunnan jakautumista köyhiin ja rikkaisiin, syrjäytyneisiin ja selviytyjiin. Valtion onkin yleisen mielipiteen vuoksi vastattava turvallisuuden luomisesta (Castel 2007, 65). Vaikka tämä Castellin mukaan merkitseekin taistelua myös hyvinvointiyhteiskunnan puolesta, en lähde tähän hyvinvointivaltion tilaan ottamaan tässä tutkimuksessa kantaa. Turvallisuuden keskinäisriippuvuus tulee tästäkin näkökulmasta ottaa huomioon.

Emme voi ummistaa silmiä siltä ilmiöltä, että yksityinen turvallisuusala on kasvanut jopa valtion kumppaniksi tietyillä turvallisuusaloilla (Paasonen & Keinänen 2012; Parnes toim. 2007, 16) ja erityisesti varautumisen kumppanina muitakin kuin viran-

omaisia pyritään yhä enemmän osallistamaan (Turvallisuuskomitea 2014). Ainakin tällä hetkellä yksityistä turva-alaa koskeva laki kieltää muita kuin poliisia huolehtimasta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä käsittelevistä asioista (HE 90/1990, 1–2). Yksityisen turvallisuuspalvelun roolin kasvuun liittyy useita jo tiedostettuja ongelmia. Yksi näistä on kansalaisten jakaminen eri luokkiin maksukyvyyn mukaan. Eli niihin, joilla on varaa maksaa turvallisuudesta ja niihin, joilla siihen ei ole varaa. Poliisipalvelut tai mahdollisesti tulevaisuudessa myös sotilaalliset palvelut eivät näin saisi olla kaupankäynnin kohteena. Uhkana on, että ihmisten perustuslaillisista oikeuksista aletaan käydä kauppaa. Lisäksi valtiollisen turvallisuusalan toiminta kyseenalaistetaan, mikäli kansalaiset joutuvat maksamaan niistä kahdesti. Ensiksi poliisin ja puolustusvoimien toiminta kustannetaan verorahoilla ja toiseksi turvaa vastaan suorittamalla maksun myös yksityiselle turva-alalle. (Kerttula 2010, 2–3.) Tätä keskustelua käydään jo nyt, kun puhutaan esimerkiksi terveydenhuollosta. Miksi maksaa veroja, jos lääkäriaikaa ei edes saa, vaan joutuu menemään yksityiselle vastaanotolle? Onko turvallisuuteen liittyvä tulevaisuuden kysymys se, miksi maksaa veroja, jos turvallisuuden joutuu kuitenkin ostamaan yksityiseltä (myös Julkunen 2007, 20–23)?

Yksityistä turva-alaa ja sen toimintaa kritisoitaessa on tullut epäilyksiä, jotka perustuvat voimankäytön liioitteluun. Painopisteen pitäisi kuitenkin keskustelussa olla siinä, onko turvallisuus ylipäänsä sellainen asia, joka voidaan yksityistää. Onko turvallisuus sellainen osa-alue valtion toimintaa ja julkisen vallan käyttöä, että sen tulee jatkossakin olla vain viranomaisten hallussa? Jos puhutaan turva-alasta, ongelmaksi muodostuu vielä se, että turva-alan toimijat ovat usein monikansallisia. Miten valtion suvereeniteetti säilytetään jatkossa firmojen kanssa, joita Suomen lait eivät suoranaisesti koske? Perustuslain (124§) mukaan merkittävää julkista valtaa voidaan antaa vain viranomaiselle. Mutta onko turvallisuus ja siihen liittyvät seikat merkittävää julkista valtaa ja kuinka tämä turvallisuus määritellään? Ja kuka yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä vastaa? Usein keskustelun ulkopuolelle jää kuka ja kenen – diskurssiulottuvuuden lisäksi se, mitä tähän turvallisuuden takaamiseen kuuluu, mitä on yleinen järjestys ja turvallisuus? Käsitteet ovat usein hyvin vanhoja ja merkitykset vaihtelevat tilanteen mukaan, mutta myös alueittain tarkasteltuna (ks. esim. HE 20/2002, 4–5⁶¹). Näin ei saisi olla, kun puhutaan perusoikeuksista ja perusoikeuksiin kuuluvasta turvallisuudesta. Kansalaisten tulee tietää se, mihin heillä on oikeus, ja viranomaisen tulee tietää, mikä heidän kuuluu hoitaa. Yksityisen turvallisuusalan voimistuessa on jopa käynyt niin, että valtion tahtotila ja yksityisen turvallisuustoi-
mihan intressit ovat olleet ristiriidassa keskenään (Christie 1993, 115–116).

Kerttula (2010, 442–445) sanoo poliisien ja yksityisen alan työnjakoa koskevassa tutkimuksessaan, että virkamieshallinnosta pidetään tiukasti Suomessa kiinni, vaikka suoranaisesti perustuslaki ei kielläkään poliisin toimien hoitamista yksityisin voimin. Näkemys siitä, että merkittävää julkista valtaa käyttävän on oltava virkamies, tulee lähinnä perustuslakivaliokunnan tulkinnasta. Eli kysymys siitä, kuka hoitaa, on lopulta tulkinnallinen ja poliittinen eikä lakiin kirjattu asia. Näinhän Limnellin (2009) mu-

---

⁶¹ Ennen järjestyslakia kunnilla saattoi olla omia järjestyssääntöjä. Eli jossakin kunnassa joku tietty asia saattoi olla kriminalisoitavissa ja jossakin toisessa kunnassa näin ei ollutkaan. Käytännöt eivät olleet yhtenäisiä (Kerttula 2010, 5)

kaan on sanan turvallisuus määrittelyssäkin. Yksityisen turva-alan lain on katsottu olevan hajallaan ja sekava, sillä se on syntynyt käytännön tarpeeseen pikkuhiljaa, kun on havaittu, että jokin toiminta on tavalla tai toisella laitonta. Myös muut kuin Suomen omat lait ovat jouduttaneet lakien muuttamista ja tulkintaa. Laittomalle turvallisuustoiminnalle on luotu laki, joka on mahdollistanut toiminnan laillisuuden jälkikäteen. Näin on tapahtunut esimerkiksi lentokenttien turvatarkastuksen osalta. Kun asioita tarkastellaan historiallisessa valossa, poliiseilla ei ole ollut resursseja tehtävien hoitoon, varsinkin, jos kyseessä on ollut uusi tehtävä. Kyse ei ole ollut tässä mielessä hallintotehtävien antamisesta yksityiselle, kuten monesti luullaan, vaan pakollinen tilanne asioiden hoitamiseksi, kuten Kerttula (2010) asian ilmaisee. Toki myös työ-sopimussuhteisella mutta julkista tehtävää hoitavalla on sama rikosoikeudellinen suoja ja vahingonkorvausvastuu⁶². Se, mikä kuitenkin yksityisen turva-alan edustajalta uupuu, on virkamiehen rikosoikeudellinen suoja. Kyse onkin kulttuurin ja politiikan muutoksesta, jossa säännökset, jotka koskisivat virkamiehiä, koskisivat myös yksityistä turvallisuusalaa.

Niin kauan kuin edellä mainittu yksityisen turvallisuusalan säätely ei ole yhtä kattavaa kuin virkamiehen toimintaa koskeva säätely, turvallisuuden takaamisen tulisi säilyä valtion hallussa virkamiehen toimintana. Rajauksena tässä tietysti tulisi tulevaisuudessaakin olla merkittävä julkisen vallan käyttö. Kaikkea toimivaltaa ei pidä antaa yksityiselle, joka ei ole rikosoikeudellisessa virkavastuussa, mutta en lähde toki siitäkään, että kaikki toimivalta pitäisi säilyttää viranomaisella itsellään. Varsinkin, kun tavanomaista on se, että toimivaltuuksia käytetään, vaikka siihen ei olisi tarvetta. Poliisien ja upseereiden valtuuksia mietittäessä juuri tämä julkisen vallankäytön alue pitäisi selvittää. Paikkansa siinä on toki yksityisellä turvallisuusalallakin, eihän näitä palveluja muuten ostettaisi. Näköpiirissä ollut uhka on jo osittain toteutunut, eli yksityinen turvallisuusala on vastannut siihen tarpeeseen, johon poliisi ei enää ole kyennyt vastaamaan. Ihmiset ovat jo jakautuneet niihin, joilla on varaa omaan turvallisuuteen ja niihin, joilla siihen ei ole varaa. Johtopäätös kuitenkin on se, että mikäli poliisi ei enää kykene turvallisuutta takaamaan, joku muu tekee sen. Tai sitten turvallisuudesta ei huolehdi kukaan. (Kerttula 2010, 447–451). Kolmas skenaario on se, johon Helsingin Sanomissa 11.11.2012 julkaistulla jutulla "Lapin laki" viittasin, eli kansalainen ottaakin oikeuden omiin käsiinsä. Nämä kaksi viimeistä tilannetta tulevat varmasti olemaan todellisia niillä alueilla, joilla ei kannata harjoittaa yksityistä turvalaa. Halutaanko tällaisen tilanteen todella toteutuvan tulevaisuudessa?

"Mua huolestuttaa sellainen tulevaisuuden kuva, jossa ihmiset alkaa kokea että heidän turvallisuusympäristössään on turvallisuusvaje ja he alkavat toimia tämän vajeen täyttämiseksi itsenäisesti ilman yhteistyötä asianomaisten viranomaisten kanssa. - - Ei meillä viranomaisella ole mitään lain suomaa keinoa estää ihmisiä ja ihmisyhteisöjä perustamasta vaikkapa järjestyspartioita." (Rehtori Himberg, Polamk)

---

⁶² Rikoslaki 161§

5.2 Pysyvämpää viranomaisyhteistyötä kohti

”Viranomaisyhteistyö on verkostoitumisen muoto, joka nousi esille erityisesti 1990-luvulla ja jota korostetaan tämän päivän toiminnassa yhä enemmän. Viranomaiset toimivat yli omien organisaatioiden rajojen yhdessä tietoa jakaen. Viranomaisyhteistyö voi olla valtion tai sen osan sisällä tapahtuvaa tai se voi olla valtioiden välistä. Viranomaisyhteistyö voi tapahtua varsinkin eri valtioiden välillä saman viranomaisalan sisällä tai se voi olla kahden täysin eri viranomaistoimijan välistä toimintaa ja tiedon jakamista.”

Tämä Wikipediasta (luettu 1.11.2013) löydettävissä oleva määritelmä viranomaisyhteistyöstä on Valtonen (2007, 7–9) mukaan ainoita yrityksiä määritellä yleisessä tasolla viranomaisyhteistyö. Yhteistä eri määritelmille on se, että yhteistyön kohteena on toiminta tai tehtävät, jotka kuuluvat viranomaiselle. Toiminnassa on ainakin toisena osapuolena viranomainen ja toiminta pohjautuu toimintavaltuuksiin. Lisäksi toiminta on joko väliaikaista tai pysyvää ja sillä on yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Valtonen (2010, 25) onkin omassa tutkimuksessaan määritellyt sanan yleisellä tasolla seuraavasti:

”Viranomaisyhteistyö on toimivaltaisen viranomaisen koordinoimaa viranomaisten ja muiden yhteistyöhön velvoitettujen tai valtuutettujen toimijoiden toimintaa yhdessä yhteistyön päämäärien saavuttamiseksi.”

Valtonen (2008, 14) sanoo, että käsite viranomaisyhteistyö on ehkä jopa tarkoituksella jätetty liian tiukasti määrittelemättä, jolloin sitä voidaan tilanteen niin vaatiessa käyttää joustavasti ja tarkoituksenmukaisesti. Tämä tarkoittaa myös sitä, että käsitettä voidaan käyttää myös tilannekohtaisesti. Tapauskohtainen määritelmä ja sen tarkentaminen on näin ollen tärkeää jokaisessa viranomaistoimintaa tutkivassa työssä, jotta ymmärretään, mistä puhutaan.

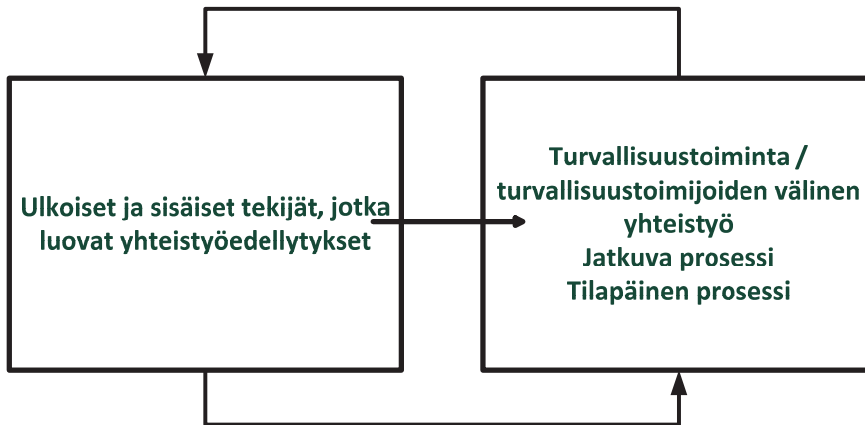
Tässä tutkimuksessa viranomaisen määrittely on tärkeää, sillä se on tutkimuksen näkökulmaan vaikuttava raja ja tutkijan perustelu miettiä yhteistyötä kohteena olevien professioiden välille. Tämän vuoksi viranomaisyhteistyön edellytykset otetaan esille osana tutkimusta. Viranomaisstatus on perustelu tässä tutkimuksessa syventää yhteistyötä ohi yksityisen sektorin. Tässä työssä viranomaisyhteistyöllä tarkoitetaan kahden virkavastuulla (Suomen perustuslaki 731/1999, 118§) toimivan viranomaisen, poliisin ja upseerin välistä yhteistyötä. Tarkastelun kohteena ovat kahden eri hallinnonalat toimijat. Tässä tutkimuksessa viranomaisyhteistyö tarkoittaa sekä satunnaista että päivittäistä yhteistyötä. Ajatuksena on, että jo olemassa oleva, satunnainen viranomaisyhteistyö laajenisi osaksi jokapäiväistä toimintaa koulutuksellisen yhteistyön kautta. Käsitettä voitaisiin tarkastella myös muiden määritelmien kautta, kuten verkostotutkimuksen tai sidosryhmäyhteistyön kautta (esim. Virta 2001) tai, kuten Perttula ja Rajala (2014, 203) tekevät, osaamisverkostoiden näkökulmasta. Tällöin määritelmä voisi laajentua ja aiheuttaa hämmennystä ja ennen kaikkea hajottaa tutkimuksen tarkastelun. Jatkossa käytetäänkin käsitettä viranomaisyhteistyö siten, että rajausta perustellaan poliisin ja upseerin virkaan kuuluvilla velvoitteilla, virkamies-

vastuulla ja valtuuksilla (valtion virkamieslaki 750/1994) sekä tutkimuksen tavoitteella saada koulutuksen kautta pysyvää yhteistyötä.

Viranomaisyhteistyö on tämän tutkimuksen yksi lähtökohdista, kun poliisien ja upseereiden yhteistoiminnan mahdollisuuksia ja yhteistä toiminnan kohdetta pohditaan toimintajärjestelmiä hyväksikäyttäen. Yhteinen toiminnan kohde tulee laajan turvallisuuskäsitteen kautta, mutta erityisesti toimintajärjestelmän säännöt tulevat viranomaistoiminnan kautta, jotka siis vain viranomaisilla voi olla tietynlaiset. Tässä tutkimuksessa rajauksella ja määrittelyllä pyritään perustelevaan sitä, että turvallisuuden tulee kuulua valtion perustehtäviin ja sitä kautta viranomaisen hoidettavaksi jatkossakin (ks. Castel 2007, 65; Kerttula 2010, 442–451; Virta 2007, 7). Puhuttaessa turvallisuudesta, puhutaan myös tietyissä tilanteissa ihmisten perusoikeuksista ja niihin puuttumisesta. Siksi näkemys asiasta usein on se, että tällaista merkittävää julkista valtaa voi käyttää vain viranomainen. (Ks. myös HE 69/2001, 55; Kerttula 2010, 1.)

Käsite viranomaisyhteistyö on syytä avata perusteluineen tai täsmentää ja kertoa se viitekehys, jossa tämän tutkimuksen puitteissa liikutaan. Tärkeää on avata samalla ne periaatteet, joilla yhteistyötä voidaan tehdä. Mitä yhteistyö eri viranomaisten välillä vaatii? Onko tähän yhteistyöhön edes edellytyksiä? Onko yhteistyön toteuttamiselle esteitä laissa ja mitä sanotaan eri strategioissa? Halutaanko yhteistyötä edes tehdä? Uudenlaisena tutkimukseni herättämänä haasteena on pohtia, mistä tämän yhteistyön pitäisi alkaa. Onko se aloitettava jo poliisien ja upseereiden peruskoulutuksessa vai olisiko viisainta kehittää lisäkoulutusta? Vai syntyykö yhteistyö itsestään mahdollisissa kriisitilanteissa, joiden hoitamiseen erikseen järjestettävissä yhteistoimintaharjoituksissa on tähdätty? Jos näin on, koko yhteistyön pohtiminen ja sen tutkiminen on ajanhukkaa.

Valtonen (2010) on omassa tutkimuksessaan selvittänyt viranomaisyhteistyön edellytyksiä. Mitä kriteerejä yhteistyössä tulee olla, jotta se voisi onnistua? Valtonen on luonut turvallisuustoimijoiden yhteistyön teoreettisen mallin (**kuva 20**), jossa avataan niitä sisäisiä ja ulkoisia tekijöitä, joita tarvitaan yhteistyön onnistumiseksi.

Kuva 20. Turvallisuustoimijoiden yhteistyön teoreettinen malli (Valtonen 2010, 250)

Turvallisuustoimijoiden yhteistyön teoreettinen malli on hyvä lähtökohta miettiä, missä tai mistä olisi syytä aloittaa tutkimuksen kohteena olevien viranomaisten, poliisien ja upseereiden yhteistyö. Tulisiko sen olla jatkuva vai tilapäinen prosessi, johon Valtonen mallissaan viittaa? Tulisiko yhteistyö jättää mahdollisen yhteistyöhön pakottavan tapahtuman yhteyteen vai tulisiko siitä tehdä osa jokapäiväistä toimintaa? Mitä ovat ne sisäiset ja ulkoiset edellytykset, joita tulee olla yhteistyön onnistumiseksi? Valtonen (2010) tutkimuksen perusteella tiedämme eväät onnistuneeseen yhteistyöhön, mutta miten nämä edellytykset yhteistyöhön parhaiten syntyvät ja missä? Nämä kaksi kysymystä eivät välttämättä saa vastausta tämänkään tutkimuksen myötä, mutta ne ovat kysymyksiä, jotka aikaisemmin eivät ole viranomaisyhteistyötä pohdittaessa nousseet kovinkaan voimakkaasti esille.

Valtonen (2010) turvallisuustoimijoiden yhteistyön teoreettista mallia on lähdetty tutkimuksessa hyödyntämään ja täydentämään etsimällä ensin perusteet yhteistyölle aineistosta eli ajankohtaisista hallinnonalojen kirjallisista aineistoista, kuten strategioista, mietinnöistä ja opiskelijavastauksista, sekä tuomalla yhteistyön aloittamiseksi koulutuselementti mukaan. Tällä tarkoitan sitä, että yhteistyön edellytykset ja sitä kautta estävät tekijät tulevat tutuiksi jo koulutuksessa, jotta yhteistyöstä tulisi ainakin osalle, mahdollisesti tietyllä tavalla suuntautuneille poliiseille ja upseereille, jokapäiväistä toimintaa (ks. myös Heusala, Taitto ja Valtonen 2007, 74). Hyvä esimerkki tutkimuksesta, jossa moniammatillista yhteistyötä on tutkittu ja viety eteenpäin, on lääkäreiden ja hoitajien välinen yhteistyö, joka osin voidaan haasteiden puolesta rinnastaa poliisien ja upseereiden väliseen yhteistyöhön (ks. Collin ym. 2012). Edellä mainitusta huolimatta poliisin sisäisen turvallisuuden pääasiallinen viitekehys ja upseerin ulkoisen turvallisuuden viitekehys voivat säilyä erillisinä kummankin hallinnonalan koulutuksessa, eli muodostaa molempien ammattikuntien perustuksen toimintajärjestelmän. Toki molempien perinteisten turvallisuuskäsitteiden sisään tänä päivänä kuuluu vääjäämättä laajempi toimintakenttä. Koulutukseen voisi rajata yhteiset turvallisuuskäsityksen kehikseen sisältyvät alueet eli jaetun toiminnan kohteen, joka jo nyt

on yhteinen molemmissa ammateissa. Rajapinnat ovat löydettävissä uusimmista sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden strategioista ja muista hallinnollisista asiakirjoista sekä laajan turvallisuuskäsityksen viitekehuksesta, jossa poliisien ja upseereiden tehtäviä luetellaan (Arjen turvaa yhteistyöllä 2011; Laitinen 2012, 15–24; Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012; Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012; Turvallinen Suomi 2012).

Viranomaisyhteistyö on jo olemassa oleva lakivelvoitteinen tapa toimia (esim. poliisilaki 872/2011 ja laki puolustusvoimista 551/2007). Laki velvoittaa viranomaisyhteistyöhön, eli se on viranomaistehtävä. Puolustusvoimien osalta tämä tehtävä on tänä päivänä yhä enemmän esillä muiden velvoitteiden ohella (Heusala 2010, 177; Pulkka 2010, 163). Viranomaisyhteistyöhön velvoittava laki ei kuitenkaan ohjaa hakemaan esimerkiksi resurssisäästöjä tai toiminnan tehostamista juuri yhteistyöllä, vaikka se yhteistoimintaan velvoittaakin tilanteen niin vaatiessa. Yhteistyötä ei lakitasolla myöskään haeta jokapäiväisestä toiminnasta, vaan tietynlaisista kriisi- ja poikkeustilanteista tilanteen niin vaatiessa. Tahtotila jokapäiväiseen yhteistyöhön on kuitenkin aineistojen mukaan löydettävissä (esim. Arjen turvaa yhteistyöllä 2011; Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010). Ristiriitaa mielestäni herättää se, että poikkeusolojen toiminnan pitäisi perustua mahdollisimman pitkälle normaaliolojen toimintaan, kuten myös edellä mainituissa asiakirjoissa sanotaan. Tämä tuntuu haastavalta tavoitteelta, varsinkin kun normaaliolojen toiminta usein on pysymistä oman sektorin sisäpuolella. Sektoriajatteluhan on juuri viranomaisten normaalitoimintaa tänä päivänä, vaikka sektoroitumisesta on onneksi päästy eteenpäin, mitä siitäkään ei ole kauaa aikaa (Krogars 2000, 28).

Arjen normaalitoiminnan yhteistyön lisäksi koulutuksellinen yhteistyö on täysin sivuutettu silloin, kun puhutaan viranomaisyhteistyöstä ja sen kehittamisestä. Ainoat koulutukselliseen yhteistyöhön viittaavat maininnat ovat löydettävissä poliisin hallintorakenteeseen liittyvästä selvityksestä (Salmi 2013, 3), poliisien tutkintorakennemuutosta käsittelevässä Polku-hankeraportissa (2012) ja Kalalahden ja Huotarin (2015) selvityksestä yhdistää sisäasiainhallinnon koulutus. Salmen raportissa on tavoiteltu tilaa, jossa jatkossa sisäisen turvallisuuden alan koulutus ja myös pelastusalan koulutus koottaisiin yhteen. Tämä näkemys tyrmättiin kannattamattomana Kalalahden ja Huotarin (2015) selvityksessä. Jos kuitenkin raportista huolimatta mietitään koulutusrakenteita ja koulutuksen yhdistämistä, sisäisen turvallisuuden koulutuksen yhdistäminen olisi varmasti yksi mahdollisuus ja helpoin ratkaisu siinä mielessä, että puututaan vain oman hallinnonalan tilanteeseen. Salmen esityksessä ja Kalalahden ja Huotarin raportissa on yhdistetty koulutus ja sisäisen turvallisuuden voidaan katsoa olevan yhteinen toiminnan kohde. Mikäli asiaa mietitään koulutusrakenteiden mukaisesti ja tavoitellaan Bolognan prosessin mukaista koulutustasojattelua (ks. lisää Opetus ja kulttuuriministeriö, Bolognan prosessi), jossa on olemassa selvä ero koulutusasteiden kesken, silloin järkevää olisi yhdistää osin ammattikorkeakoulutasoinen ja yliopistotasoinen turvallisuusalan koulutus eli poliisi- ja upseerikoulutus. Tätä puolta myös se näkemys, että poliisit hakevat professioasemansa nostamista juuri tapahtuneella koulutustason nostamisella. Lisäksi poliisit jo nyt hakevat korkeampaa koulutusta Tampereen yliopistosta, minkä kautta he pätevoityvät oman alansa kor-

keimpiin tehtäviin. (Honkonen & Virta 2004; Oksanen 1999; Poliisin tutkintokoulutuksen kokonaisuudistus 2012.)

Opetushallinnon alla tapahtuvaan koulutukseen verrattuna sekä sisäministeriön että puolustusministeriön hallinnon alainen koulutus poikkeaa suuresti yhteistyöpyrkimysten osalta. Opetushallinnon alaisissa koulutuksissa tavoite on nimenomaan lisätä koulutuksellista yhteistyötä eri koulutusasteittain, eri tutkinnoittain ja eri alueilla alueellisia mahdollisuuksia hyödyntäen. Yhteistyön tehostaminen oli lähes velvoite uusimmassa yliopistoja koskevassa rationalisoinnissa (ks. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen). Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen yhtenä ideana on ollut se, että yliopistojen itse pitää etsiä kumppaneita ja näin osoittaa tekevänsä jotakin yhteistyötä alueellaan eri koulutusasteiden kanssa. Yhteistyöhön korkeakouluja ovat ajaneet julkisiin resursseihin kohdistuva paine, samoin kuin se, että järjestelmiin oli kehittynyt pieniä yksiköitä, jotka olivat kustannusrakenteeltaan tehottomia. Korkeakoulujen kustannukset paisuivat, voimavarat olivat hajallaan, kilpailu kiristyi ja korkeakoulu erikoistuivat yhä pienempiin asioihin. (Tirronen 2006.) Kuten Sintonen (2014, 10) tuo esille Oulun yliopiston rehtorin Lajusen kommentin, yhteistyötä voisi vieläkin enemmän tiivistää ammattikorkeakoulu-yliopisto-sektorilla, jotta se vastaisi yhteiskunnan vaatimuksiin. Pysyvään verkoston luominen on Varilan (2008, 91–92) mukaan mahdotonta, elleivät ihmiset oikeasti myös toimi yhdessä.

Turvallisuutta määrittelevissä aineistoissa, kuten esimerkiksi Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012 ja Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012, otetaan esille turvallisuusyhteistyö ja sen lisääminen poikkihallinnollisesti, rajoja ylittävästi ja Valtioneuvoston tulevaisuusselonteossa (2013) innovatiivisesti, mutta ei vielä koulutuksellisessa muodossa. Yhteistyötä nostetaan esille nykypäivän toimintamuotona myös poliisin toimintaympäristökuvauksissa 2012 ja 2014. Tutkimuksen lisääminen yhteistyömuotona eri yksiköiden kesken sen sijaan jo huomioidaan Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (2010, 11) monitieteisenä ja laaja-alaisena, jota tulisi lisätä ja sen painopistettä viranomaisyhteistyön ja toiminnan tuloksellisuuden näkökulmasta lisätä. Vielä kun huomioitaisiin se toisiseikka, että tutkimus ja opetus kuuluvat kiinteästi yhteen aina, kun puhutaan koulutusrakenteista, joten myös koulutuskeskustelu tulisi ottaa mukaan. Ehkä tämän tutkimuksen myötä seuraavassa yhteiskunnan turvallisuutta käsittelevässä strategiassa näin onkin.

Viranomaistoimintaa koskevissa asiakirjoissa yhteistyö ja sen korostaminen ovat olennainen osa toimintaa (esim. Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012; Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010). Yhteistyön kehittäminen on strategiatasolla osa sisäistä ja ulkoista turvallisuutta. Sisäistä ja ulkoista turvallisuutta erikseen tarkasteltaessa strategian mukaista toimintaa myös harjoitetaan ja yhteistyöhön kiinnitetään huomiota. Mikäli tutkimuksen painopistettä muutetaan ja laajennetaan sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden kautta laajaan turvallisuuteen, viranomaisyhteistyö ei olekaan enää niin itsestään selvää. Tässä on selvä ristiriita. Mitä pienempään ja rajatumpaan turvallisuuskäsitykseen mennään, sitä suppeammin viranomaisyhteistyötä tehdään hyödyntäen eri hallinnonalojen sektoreita.

Saman hallinnonalan yhteistyö on jo mittavaa näin tarkasteltuna ja jatkossakin arvokasta. Jos tämä yhteistyö on nähty tärkeänä ja se on pienessä mittakaavassa osa toimintaa, miksi se ei ole sitä myös laajemmin tarkasteltuna, laajan turvallisuuden viitekehyksessä? Miksi koko turvallisuusala ei voisi kuulua tähän yhteistyökuvioon?

Valtonen (2007; 2008; 2010) toteaa, että viranomaistoiminta on kustannustehokas tapa toimia ja vastata yhä moninaistuvimpiin haasteisiin. Koulutuksen osalta tätä näkemystä ei puolleta Kalalahden ja Huotarin (2015) selvityksen mukaan. Viranomaisyhteistyö kattaa usein vain tietyt toimijat ja tietyt osat toimintaa, joka on sidoksissa toimintaympäristöönsä. Vaikka toimivia malleja viranomaisyhteistyöstä on olemassa, esimerkkinä poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistyö, eli PTR-yhteistyö (laki poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta 687/2009; ks. myös Jukarainen 2014, 143–148 sekä sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan osaamiskeskus (AE6619/23.99) niin silti kokonaisvaltainen viranomaisyhteistyö on enemmänkin puhetta kuin toimintaa (myös Branders 2016). Osalle viranomaisia viranomaisyhteistyö on osa jokapäiväistä toimintaa, jota hoidetaan riittävällä ohjeistuksella. Päivittäinen rutiini ja kanssakäyminen olisivat hyvä pohja toimintaan myös silloin, kun normaalioloista poiketaan. Tällöin yhteistyö ei välttämättä vaatisi erityisiä järjestelyitä, vaan yhteistoiminta olisi jo osa muutakin jokapäiväistä toimintaa. Useimmille toimijoille viranomaisyhteistyö on vielä erikoistapaus, jossa yhteistyö vaatii erillisen suunnitelman. Ilman erillistä suunnitelmaa ei ole edes yhteistä kieltä, jonka avulla toimintaa harjoitellaan. Oikeusvaltion periaatteen mukaisesti viranomaisyhteistyö on johonkin tiettyyn toimintaan ja asiayhteyteen sidottua. Myös toimijoiden roolit on tarkoin määritelty. Yhä lisääntyvä yhteistyö halutaan ulottaa julkisten toimijoiden lisäksi yksityisiin ja vapaaehtoiisiin toimijoihin. Tämä tarkoittaa myös tiedon jakamista, joka ei välttämättä aina olekaan mahdollista, vaikka tahtotilaa jo olisikin. (Helminen 2006; Valtonen 2007, 7–8.)

Jo vuonna 2007 Valtonen esitti Tiede ja ase -lehden artikkelissaan kysymyksen, mihin viranomaisyhteistyö kehitty tulevaisuudessa.

”Onko yhteistyön muotojen kehittyminen edelleen uhkien ohjaamaa, riskienhallintaa, jossa on nykytrendin mukainen pyrkimys reagoinnista ennaltaehkäisyyn – vai ohjaako kehitystä raha? Missä määrin kustannustehokkuuden vaatimus ja ulkoistettujen resurssien taloudellinen kilpailu ohjaa yhteiskuntaturvallisuuden kehittämistä sellaisten priorisointien suuntaan, jossa kokonaisia toimialoja sulautetaan yhteen ja lakkautetaan.”

Valtonen jatkaa pohdintaa Puolustusvoimien näkökulmasta, jossa uusi laki nostaa viranomaisyhteistyön merkitystä yhä vahvemmin, jopa ohi kansainvälisten tehtävien. Onkin syytä pohtia uudestaan Puolustusvoimia osana yhteiskunnan turvallisuutta ja turvallisuusalaa yleensä. Samaa pohdintaa poliisitoimen muuttumisen ja globalisaatioon vastaamisen osalta tekee Laitinen (2012, 15–25). Koska nykytilanne vaatii resurssien yhä tarkempaa huomioon ottamista ja toimintojen tehostamista, ei ole kenenkään etu nähdä yhteistyötä ja sen syventämistä minään uhkana, jota tulee välttää kaikin keinoin. Järkevintä sen sijaan olisi itse näiden toimijoiden etsiä ja löytää toi-

minnan yhteiset kohteet ja etsiä keinot hyvän yhteistyön aloittamiselle, ennen kuin yhteistyön kohde ja merkitys annetaan ylhäältä päin.

Syinä viranomaisyhteistyön kasvuun voidaan nähdä muun muassa:

- resurssien pienentyminen, joka voi toiminnan tehostumisen lisäksi johtaa koko toiminnan laadun huononemiseen. Mahdollisuutena on myös nähdä uusia toimintamalleja, tapoja jolla toimia, sen sijaan että hyväksytään toimintojen huononeminen tai jopa alasajo
- yleinen vaatimus viranomaisten tehokkaasta toiminnasta
- kompleksisuus ja globalisaatio asettavat uusia vaatimuksia viranomaisille, vaaditaan laaja-alaisempaa tietoa ja yhteistoimintaa eri viranomaisten kesken yli omien organisaatorajojen ja myös yli valtion rajojen. Esimerkkinä kansainvälinen rikollisuus, terrorismi, kyberrikollisuus, talousrikokset, luonnononnettomuudet
- perusoikeudet ja yhden luukun periaate, alueellisen epätasa-arvon lisääntyminen viranomaisen saatavuudessa
- uudet tekniset mahdollisuudet antavat yhteistyölle puitteet, esim. Virveverkko. Koulutuksessa mahdollisuuksia mm. yhteiset oppimisalustat, kuten Moodle

Yllä luetellut yhteistyön kasvuun liittyvät tekijät ovat varmasti sellaisia, joita tälläkin hetkellä mietitään sekä Puolustusvoimissa että poliisissa molempia organisaatioita koskevien muutosten yhteydessä (puolustusvoimauudistus sekä poliisin hallintorakenneuudistus). Tämän hetken suurin kysymys koko valtion talouden osalta on varmasti resurssikysymykset, eli keneltä otetaan ja kenelle annetaan? Mielipiteet julkisten menojen lisäämisestä tai vähentämisestä ovat aikaisemmin vaihdelleet Virran (2007, 22) mukaan huomattavasti sen suhteen, puhuttiinko poliiseista vai Puolustusvoimista. Poliisien määrärahoja haluttiin lisätä tai pitää ennallaan, kun taas Puolustusvoimien määrärahoja haluttiin joko vähentää tai pitää ennallaan. Aikaisemmin Virran tutkimuksesta olisi voinut tehdä varovaisena johtopäätöksenä sen, että suomalaiset eivät ole huolestuneita valtion ulkoisen turvallisuuden tilasta, mutta sen sijaan haluavat panostuksia sisäisen turvallisuuden tehtäviin.

Tänä päivänä tätä asiaa ei pidä ottaa näin itsestään selvänä, sillä puolustuksen määrärahoja on esitetty lisättäväksi Ukrainan sodan seurauksena (Mäki-Lohiluoma & Kontiainen 2014, 4). Ei voida enää olettaa, että poliisin toiminta on turvattu yleisen mielipiteen takia tai yhtä lisääntyvän pakolaisongelman takia ja Puolustusvoimien toiminta uhattuna tai toisinpäin. Sekä poliisi että Puolustusvoimat ovat molemmat joutuneet määrärahaleikkurin armoille ja molempien toimintavarmuudessa ja työn laadun takaamisessa on ajattelun aihetta. On kuitenkin huomioitava se, että esimerkiksi Puolustusvoimien asemaan yhteiskunnassa ja sitä kautta myös resursointiin vaikuttavat hyvin paljon maailmanpoliittinen tilanne eli vuonna 2014 akuuttina ollut Ukrainan ja Venäjän välinen kriisi (esim. Suomen puolustus 2020-luvulla 2014; Turvallinen Suomi 2014). Jatkossa tulisikin esittää uudenlaisia kysymyksiä niiden jo esitettyjen kysymysten sijaan, keneltä otetaan ja kenelle annetaan. Yksi näistä on esittämäni turvallisuuden neljäs tai viides ulottuvuus (Limnén 2009, 46), eli kuka tai ketkä tur-

vallisuutta jatkossa tarjoavat ja kenelle, rahalla vai tarpeen mukaan? Tämä diskurssi tulee jatkossa huomioida entistä tarkemmin.

Globalisaatio ja kompleksisuus ovat näitä asioita, joita on jo useaan kertaan käytetty laajan turvallisuuskäsitteen perusteluna ja toimintojen laaja-alaisen osaamisen lähtökohtana. Tätä puoltaa osaltaan myös poliisien ja upseereiden laaja-alaisemman tarkastelun ja oman tehtävien lisäksi kokonaisturvallisuusajattelun painottamista jo peruskoulutuksesta alkaen. Tämä ei tarkoita sitä, että vain ulkoinen turvallisuus tulisi ottaa huomioon tai että laajan turvallisuusajatuksen mukaisesti tulisi katsoa asioita vain suuren mittakaavan kautta. Myös sisäinen turvallisuus muuttaa muotoaan ulkoisten tekijöiden vaikutuksesta. Nämä asiat ovat hyvin keskinäisriippuvaisia jo nyt ja jatkossa mitä ilmeisimmin yhä enemmän. Tasa-arvo ja perusoikeudet ovat asioita, jotka Kerttula (2010) on nostanut esille omassa tutkimuksessaan. Hän vertailee vartijoiden ja järjestyksenvalvojen työtä julkisen vallan käyttäjinä. Hänen esille tuomansa asiat tasa-arvoisesta mahdollisuudesta saada turvallisuutta sekä perusoikeuksiin menevää toimintaa ovat niitä perusteluja, joilla myös tässä tutkimuksessa puolustetaan rajausta siitä, että turvallisuuden tulee kuulua viranomaistoimijoille. Tasa-arvo ei tule toteutumaan silloin, kun yksityinen, voittoa tuottava organisaatio vastaa turvallisuudesta. Tämän valinnan jälkeen turvallisuus ei kuuluisi enää kaikille, vaan vain niille, joilla siihen on varaa. (myös Castell 2007; Kerttula 2010, 450; Laitinen 1988, 42–47.)

Seuraavassa on asioita, joita yhteistyö vaatii onnistuakseen. Lista ei ole kattava eikä tärkeysjärjestyksessäkään, mutta käsittää esimerkiksi Valtosen (2010) esille nostamia haasteita, joita on mietittävä yhteisiä toimintamalleja suunniteltaessa.

- informaatiota jakavaa tekniikkaa
- kun informaatiota jaetaan laajemmin, myös vastaanottajalla tulee olla jaetun tiedon ymmärtämistä, enemmän tietoa. Tätä ymmärrystä voidaan lisätä yhteisellä koulutuksella, yhteisillä harjoituksilla
- uskallusta ylittää omat perinteiset hierarkkiset ja byrokraattiset rajat. Uskallusta jakaa tietoa ja ottaa tietoa vastaan. Joku muu voi tietää samasta asiasta hyvinkin paljon
- tarvittaessa uutta lainsäädäntöä ja yhteiset standardit
- halua ja kykyä tehdä yhteistyötä
- innovatiivisuutta ja luovuutta eli uusien mahdollisuuksien näkemistä ja hyväksymistä. Koulutuksen yhteisten rajapintojen etsiminen ja yhteensovittaminen on yksi mahdollisuus

Yllä olevissa asioissa on paljon sellaisia, jotka jo tällä hetkellä tiedostetaan yleisesti yhteistyön haasteiksi, eivätkä ne sinällään tuo mitään uutta yhteistyön tarkempaan pohtimiseen. Tärkeää olisi, että entisestä sektorijattelusta luovuttaisiin. Nykyisillä valtion resursseilla on alettava ajattelemaan Suomea yhtenä kokonaisuutena – myös sisäistä ja ulkoista turvallisuutta⁶³. Strategioita analysoitaessa voi todeta, että kysymys

---

⁶³ Ministeri Virkkunen toi esille A-Studioon haastattelussa 6.11.2013 hallituksen tavoitteen saada aikaan yhä poikkihallinnollisempaa ja sektorirajat ylittävämpää yhteistyötä toiminnan tehostamiseksi ja resurssiasäästöjen aikaansaamiseksi.

ei ehkä ole yhteistyöhalujen puuttumisesta, sillä yhteistyön lisääminen mainitaan kautta linjan kaikissa uusimmissa strategioissa (Arjen turvaa yhteistyöllä 2011; Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012; Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012; Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010). Kyse on pikemminkin siitä, että yhteistyötä ei oikeasti ole ajateltu mahdollisena toimintatapana viranomaisen arkipäivän toiminnassa, jokapäiväisessä arjessa, varsinkin kun otetaan tarkastelun kohteeksi poliisit ja upseerit ja ulotetaan tarkastelu koulutukseen. Tarkoitin tällä sitä, että yhteistyö olisi osa normaalia toimintaa ja jokapäiväistä työtä yhteisen toiminnan kohteen saavuttamiseksi. Poliiseilla ja upseereilla tämä tarkoittaisi kenties sitä, että näillä molemmilla profesioilla olisi yhteinen koulutuslinja, erikoistumisala, jolla vastattaisiin yhteisen toiminnan kohteen mukaisen tehtävien hoitoon viranomaisyhteistyönä.

Eri hallinnonalojen asiakirjojen tasolla (Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010) yhteistyötä korostetaan mutta ei linjata, kenen vastuulla yhteistyön jokapäiväinen toiminta lopulta olisi. Kriisitilanteiden johtaminen on sen sijaan hyvinkin tarkasti määritelty valtion johdosta lattiatason toimintaan (esim. Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010). Tyydynkin tässä vaiheessa toteamaan saman kuin Castell (2007), Krogars (2000) ja Virta (2007), että turvallisuuden tulee olla valtion ja näin ollen viranomaisen tehtävä yhteistyössä kansalaisten kanssa myös jatkossa. Yhdyn Kerttulan (2010) näkemykseen turvallisuuden säilyttämisestä viranomaistehtävänä, koska turvallisuudessa usein puututaan ihmisten perusoikeuksiin ja käytetään merkittävää julkista valtaa (Suomen perustuslaki 731/1999, 124§). Ihmisten perusoikeuksiin puuttuminen on asia, jonka vuoksi turvallisuuden pitäisi olla jatkossakin valtion eli tätä kautta viranomaisen tehtävä. Virkatehtävissään viranomainen toimii virkavastuulla (virkamieslaki 750/1994). Viranomaisyhteistyölle onkin olemassa puoltavat perustelunsa. Nämä perustelut eivät sulje pois muiden toimijoiden mukanaoloa, ja tätä on syytä tutkimuksen alussa tehdystä ja esille tuodusta rajauksesta huolimatta edelleen korostaa. Esittämäni lähtökohta kuitenkin määrittelee sen, kenelle vastuun turvallisuuden tuottamisesta pääasiassa tulisi kuulua ja millä perusteilla. Nämä lähtökohdat voivat olla mukana siinä vaiheessa, kun mietitään yhteistyötä useamman eri hallinnonalan ja sektorin näkökulmasta. Tarkoitus ei ole rajoittaa mitään jo olemassa olevaa tai väheksyä mitään kehitteillä olevaa yhteistyötä, vaan vahvistaa viranomaisten välillä tehtävää, syvempää yhteistyötä yli eri hallinnonalojen kaikessa normaaliolojen toiminnassa koulutuksesta alkaen.

5.3 Pysyvemmän yhteistyön mahdollisuuksista, haasteista ja esteistä

Kun yhteistoimintaa kehitetään säännölliseksi ja sille luodaan säännöt, voidaan puhua yhteistyöstä. Tavoitteena on löytää yhteinen kohde toiminnalle (Engeström 1987; 1998; 2004), johon Valtosen mukaan kuuluvat resurssien, tietojen ja osaamisen jakaminen. Yhteistyössä on eri asteita ja syvyyksiä, joita ei yleensä analysoida tarkemmin, vaikka se vaikuttaa siihen, miten yhteistyötä tehdään ja onnistutaanko siinä pitkäjänteisesti. Yhteistyö edellyttää sekä ulkoisten että sisäisten tekijöiden huomiointia. Ulkoiset tekijät ovat maantieteellisiä, fyysisiä faktoja tai sosiaalista toimin-

taympäristöä. Näillä tekijöillä on tietty vaikutus yhteistyön tekemiseen. Ulkoiisiin tekijöihin kuuluvat myös lait, asetukset ja sopimukset, joiden perusteella toiminta on joko sallittua tai sitten ei. (Valtonen 2010, 249–251.)

Lisäisin Valtosen (2010, 249–251) listaan yhteistyön onnistumisen edellytyksistä vielä tärkeänä hallinnonalojen poliittisen ohjauksen eli esimerkiksi strategiat ja toimenpideohjelmat (Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012; Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010), muistiot ja mietinnöt, jotka ohjaavat varsinkin päätöksentekoa ja sitä kautta tietysti eri hallinnonalojen toimintaa, työn painopisteiden asettamista ja työn resursointia ylipäänsä. Näillä toimintaa ohjaavilla asiakirjoilla ja niistä löytyvällä poliittisella tahtotilalla tehdä yhteistyötä niin viranomaisten kuin muiden tahojen välillä olen perustellut yhteistoimintaa ja nostanut esille strategisen tason tekijöitä yhteistyön onnistumiselle. Ulkoisia yhteistyön vaatimuksia asettavat jo moneen kertaan esille otettu resursointi ja hallinto, joista resursointi on osa tätäkin tutkimusta ja peruste tehdä yhteistyötä, varsinkin kun enää ei ole taloudellisia mahdollisuuksia hoitaa tehtäviä laadukkaasti itse, mikä ei kuitenkaan voi olla ainoa yhteistyön syventämisen peruste.

Hallinnolliset rakenteet ovat erilliset sekä poliiseilla että Puolustusvoimilla. Se reunaehto on otettava tässäkin työssä huomioon ja rakennettava yhteistyötä tästä lähtökohdasta ainakin nykyhetkessä. Mutta onko tämäkään reunaehto tulevaisuudessa pysyvä, eli saadaanko erilliset hallinnot vielä joku päivä yhteiseen toimintajärjestelmään? Mikäli edellisen pääministerin Jyrki Kataisen lausuntoihin on uskominen, myös hallinnon sektorirajoista ollaan tässä ajassa valmiita luopumaan (ks. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko 2013) ja etätyötä kannustetaan tekemään. Edellisten lisäksi myös maantieteelliset tekijät muodostavat omat haasteensa yhteistyötä haattaessa. Ei ole helppo miettiä yhteistä koulutusta, varsinkin kun Poliisiammattikorkeakoulu sijaitsee Tampereella ja Maanpuolustuskorkeakoulu Helsingissä. Perinteisestä koulutuspaikasta ei niin vain luovuta, vaikka tietotekniikka mahdollistaa myös eri paikoissa tapahtuvan opiskelun eikä koulujen yhdistäminen välttämättä tarkoittaisi jommankumman koulun fyysistä lakkauttamista. Ainakaan tällä hetkellä tilat eivät antaisikaan tähän mahdollisuutta. Koulujen yhdistämistä ei tässä työssä tosin tulla edes esittämään, vaan tämän mahdollisuuden selvittäminen jää tutkimusta seuraaviin vaiheisiin⁶⁴.

Hallinnolliset rajat ovat kuitenkin lopulta vain ihmisten itsensä luomia esteitä tehdä yhteistyötä. Eri hallinnon alla annettavan koulutuksen asiantuntijuus tai erilaiset osaamisvaatimukset eivät ole este yhteistyölle. Yhteistyön onnistumisesta hyvänä esimerkkinä ovat Rajavartiolaitoksen upseerit, jotka koulutetaan Maanpuolustuskorkeakoulussa, puolustushallinnon alaisessa koulutuksessa, josta he siirtyvät sisäasianhallinnon alaiseen työhön⁶⁵. Eri hallinnon alla annettu koulutus ei enää estäkään

---

⁶⁴ Tähän koulujen sijaintiin liittyvään haasteeseen myös Kalalahti ja Huotari (2015) viittaavat raportissaan. He näkevät, että juuri tämän vuoksi koulujen yhdistäminen ei ole mahdollista. Uuden yhteisen kampuksen rakentaminen olisi taas kustannuskysymys.

⁶⁵ Pietarinen 2014, 1: Rajavartiomiesten ammattikunta tarkoittaa joko sotatieteiden kandidaattia tai maisteria, joka on valmistunut MPKK:sta, Maanpuolustusopistosta valmistunut opistoupseeri tai Raja- ja merivartiokoulusta valmistunut. Tässä tutkimuksessa puhutaan vain MPKK:sta valmistuneista upseereista.

toimimista tiiviissä yhteistyössä poliisin kanssa. Erilliset hallinnolliset rakenteet ovat jo nyt yhteistyössä toisiinsa ja viranomaisyhteistyö osa toimintaa tilanteen niin vaatiessa. Lisäksi viranomaisyhteistyö on molempien ammattikuntien lakisäätöisiä tehtäviä (poliisilaki 872/2011; laki puolustusvoimista 551/2007). Erityisenä huomiona on syytä tuoda esille lokakuussa 2014 voimaan tullut muutos rajavartioiden valtuuksissa. Heidän poliisivaltuuksia lisättiin ja erityisesti tämä auttoi tilanteissa, joissa poliisia ei alueella ole ollut saatavilla. (Ks. "Rajavartijoille poliisin oikeuksia", Helsingin Sanomat/Kotimaa 18.8.2014.)

Hallitusohjelmassa (2011) tuodaan esille se, että valtion politiikka-, lainsäädäntö- ja resurssiohjausta pitäisi yhtenäistää yhä enemmän. Tällä haetaan henkilöstön ja taloudellisten resurssien liikkuvuutta ja yhtenäisen toimintakulttuurin syntymistä valtion hallinnossa kautta linjan. Pidemmällä aikavälillä tämä tarkoittaa sitä, että poliisien osalta pitäisi ajatella yhä laajemmin turvallisuusviranomaisten yhteistyötä. Ehdotuksessa nostetaan esille poliisi–tulli–rajavartiolaitos-yhteistyön vahvistaminen, verotuksen linkittäminen tähän yhteistyöhön ja sisäisen turvallisuusalan koulutuksen koostaminen yhteen. Ehdotus myös nostaa esille Poliisiammattikorkeakoulun tekemän yhteistyön muiden Suomen korkeakoulujen kanssa. Mutta missä on ulkoinen turvallisuus? Missä ovat huomiot laajasta turvallisuuskäsityksestä ja laajasta viranomaisyhteistyöstä, kun se tehtävien tasolla kuitenkin nousee esille hyvin korostuneesti (esim. Honkonen & Muttilainen toim. 2012)? Salmen (2013, 5–7) raportti nostaa esille myös kyberturvallisuuden, joka on yhtenä esimerkkinä hyvin laaja-alaisesta turvallisuuskäsitteestä. Miksi siis Puolustusvoimia ei oteta huomioon ehdotuksia ja yhteistyökuvioita laadittaessa? Onhan Salmen (2003) esille ottama kyberturvallisuus myös Puolustusvoimien tämän päivän haaste.

Sisäiset tekijät viranomaisyhteistyön onnistumiseksi ovat Valtosen (2010, 251) mukaan ulkoisiakin tekijöitä kriittisemmät. Jos toimijat eivät ole halukkaita yhteistyöhön, silloin ulkoiset tekijät niin sanotusti pakottavat yhteistyöhön toteuttamaan lain velvoitteen. Tällöin pakotettuna yhteistyö ei ole toimivaa. Näkisin, että tällä hetkellä niin sisäiset kuin ulkoiset puitteet ovat olemassa yhteistyön onnistumiseksi. Se, että yhteistyötä ei tehdä enemmän ja sitä ei välttämättä laajenneta koskemaan viranomaisten jokapäiväistä toimintaa, johtuu mahdollisesti vain keskustelun puutteesta. Oma tutkimusaihetta esitellessäni yksikään kuulija ei ollut edes ajatellut yhteistyön tiivistämistä niin, että se koskisi myös koulutusta, yhteistä osaamista ja sitä kautta tulisi osaksi normaalia toimintaa. Toki muuten yhteistyön tiivistämistä on mietitty. Lisäksi yksikään käsittelemistäni uusimmista strategioista ja mietinnöistä ei puhu poliisin ja Puolustusvoimien yhteistyöstä varsinkaan koulutuksen näkökulmasta. Mahdollista on toki se, että tällaisia ehdotuksia on joskus aikaisemmin ollut, mutta ei tämän hetken virallisissa asiakirjoissa, joita itse olen analysoinut. Koulutuksellisen yhteistyön lisäämisen maininta jää Salmen (2013, 3–7) yhteen lauseeseen sisäisen turvallisuuden koulutuksen yhdistämisestä ja Kalalahden ja Huotarin (2015) tätä seuranneeseen selvitykseen, jossa asia tyrmätään. Valtosen (2010) listaan yhteistyön onnistumisen ulkoisista tekijöistä voidaankin lisätä tietoisuus syventää yhteistyötä poliittisella, kansallisella ja erityisesti tässä mainittujen korkeakoulujen tasolla.

Viranomaisyhteistyössä turvallisuus koetaan taloudellista tai muuta kilpailua tärkeämmäksi asiaksi kaikilla sektoreilla (Valtonen 2010, 257). Turvallisuuden säilyttäminen toimiikin yhteisenä toiminnan kohteena tutkimuksessani, vaikka taloudellisten resurssien niukkeneminen on yksi yhteistyöhön ajavista tärkeistä perusteista tämän rinnalla ja nykyisistä toimintajärjestelmistä on löydettävissä ristiriitä. Jos turvallisuus koetaan tärkeimmäksi ennen kaikkea muuta (ks. Valtonen 2012b, 6), yhteistoiminnan syventämiselle on olemassa hyvä lähtökohta.

Turvallisuusalan asiantuntijoilta, niin poliiseilta kuin upseereilta, edellytetään ammatitaitoa ja luotettavuutta. Turvallisuustoimijoilta odotettuja ominaisuuksia ovat esimerkiksi salassapitovelvollisuus, avoimuus tosiasiallisten tavoitteiden ja kykyjen esiintuomisessa sekä kokonaisvaltainen ajattelu. Erityisesti yksilötason vaatimuksia ovat sitoutuminen, yhteistyöhakuisuus ja henkilökohtaiset kontaktit. Valtosen (2010, 258) mukaan tulevaisuuden yhteistoiminnan haaste onkin yhteistyöosaamisen kehittämisessä, jossa osatekijöinä ovat yhteistyöprosessien, mittaus- ja palautejärjestelmien sekä yhteisen kielen kehittäminen. Yhteistyön edellytyksenä on osapuolten kyky sopeuttaa toimintaansa yhteisten tavoitteiden eli yhteisen kohteen hyväksi. Valtaan liittyvät tekijät, ammatillinen erimielisyys, oman toiminnan korostaminen, retorinen yhteistyö ja monet muut inhimilliset tekijät voivat vaikeuttaa ja aiheuttaa kitkaa käytännön yhteistyön sopimisessa ja toteuttamisessa. Mikäli turvallisuuden merkitys edelleen korostuu ja yksilön näkökulma vahvistuu, myös turvallisuustoiminnan ja eri viranomaisten yhteistyön merkitys vain korostuu entisestään.

Collinin, Paloniemen ja Herrasen (2012, 128–130) tutkimuksen mukaan suurin osa yhteistyöstä onnistuisi, jos organisatoriset ja hallinnolliset esteet poistettaisiin. Tämä ei yksin riitä, vaan eri henkilöillä tai henkilöstöryhmillä tulee olla selkeä kuva omista ja toistensa rooleista. Eri ryhmien toimintakulttuurit ja omat ammatilliset identiteetin rajat voivat olla myös yhteistoiminnan välisiä esteitä. Yhteinen toiminnan tavoite, eli turvallisuus, voikin olla eri ammattiryhmillä erilainen. Työroolit ovat usein ydinominaisuuksiltaan pysyviä, mutta eivät muuttumattomia, siksi yhteistyötä on mahdollista saada aikaan. Ja mitä varhaisemmin tämä yhteistyö aloitetaan, sitä helpompi on saada aikaan ammatillisesti yhteinen identiteetti. Tosin täytyy huomioida sekin, että uusien työtehtävien myötä myös ammatti-identiteetti voi Eteläpelto ja Vähäsantasen (2006, 27) mukaan kehittyä työuran aikanakin. Vaikeampaa sen kuitenkin on ja vaatii toisenlaista työtötettä kuin aikaisemmin.

Valta lienee suurin yhteistyön este, ja tämä vain korostuu mitä ylemmäs organisaatiossa mennään (Valtonen 2012b, 6). Mikäli joko poliisi- tai upseeriprofessio on lakiin perustuen tai diskursiivisesti vahvempi vallan suhteen, on selvää, että yhteistyö ei toimi demokraattisesti. Esteet saadaan poistettua vain, jos tietyt toiminnot luodaan oikeasti yhdessä kahden eri toimijan kesken ja yhteinen toiminnan kohde on yhdessä löydetty ja sen tarve molemmissa ammattikunnissa todettu perusteeksi yhteistyölle. Perinteiset rakenteet ovat usein hyvin vahvoja eikä niitä ole helppo muuttaa. Näin voi olla myös kahden vahvan toimijan välillä, upseerit vanhana professioammattina ja poliisi muuten perinteisenä, vahvana ammattikuntana. Korostan tätä siitäkin huolimatta, että vaarana on myös tietynlaisen byrokratian korostuminen. Keskeistä tutkimuksen mukaan on se, millä käsitykset ja odotukset yhteistyöstä saadaan yhtenä-

seksi. Tähän kysymykseen uskoisin yhteiskehittelyn ja yhteisen toiminnan kohteen mukaisen mallin antavan eväitä (Engeström 2004).

Moniammatillisessa tai monialaisessa yhteistyössä pitää huomioida sisällöt, osaaminen ja asiantuntijuus ja näiden jakaminen sekä yhdistäminen. Onnistumisen kannalta keskeistä on myös se, miten yhteistoiminta ryhmässä tapahtuu. Johtaminen, toimintakulttuuri ja yhteistyön kehittäminen ovat avainasemassa. Jo nyt yhteistä toimintaa tapahtuu poliisien ja upseereiden osalta harjoitelluissa yhteistoiminnoissa, joissa usein Puolustusvoimat antaa virka-apua poliiseille. Työtehtävien, roolien ja toimintaprosessien harjoittelu on ensiarvoisen tärkeää, mutta myös vuorovaikutus ryhmien kesken, samoin yhteisen kohteen ymmärtäminen. Tarvitaan yhteinen näkemys, jolla yksittäiset osaamiset saadaan kokonaisuudeksi. Yhteisen toiminnan pohdinnan lisäksi tärkeää on korostaa myös molempien organisaatioiden omaa yhteistyöntarpeen ja yhteisen toiminnan kohteen arvioimista omissa yksiköissä. Lisäksi huomioitavaa on se, että vaikka puhunkin tässä tutkimuksessa organisaation tarpeista ja siitä, kuinka yksilön toiminta tässä olisi tehokkainta ja mahdollisesti toiseen kulttuuriin sopeutuminen helpointa, niin silti välttämättä nämä näkemykset eivät kohtaa. Tämä on huomioitava varsinkin tämän päivän organisaatiokulttuurissa, jossa tehostamisen tarpeet eivät kohtaa yksilön tarpeita. Tai näin ainakin toiminnan tehostamisessa näen.

Kuva 21. Moniammatillisuuden toteutumisen ja kehittämisen painopistealueet (Collin, Paloniemi & Herranen 2012, 131)

Collin, Paloniemi ja Herranen (2012, 132) ottavat esille Kilminsterin ja Zukasin (2007) kansainvälisen tutkimuksen, jossa kehoitetaan aloittamaan yhteistyö eri ammattien, ammattiryhmien kesken jo koulutuksessa. Tähän päätelmään ovat myös tulleet Heusala, Taitto ja Valtonen (2007, 74) tutkiessaan viranomaisyhteistyön hyviä käytänteitä. Jo nyt Maanpuolustuskorkeakoulu ja Poliisiammattikorkeakoulu järjestävät yhteisiä harjoituksia, mutta jokapäiväisen yhteisen toiminnan luomiseksi pysyvä koulutus olisi paras vaihtoehto. Ennen koulutuksen aloittamista on selvitettävä toiminnan yhteinen kohde – laaja turvallisuuskäsitys. Mitä tämä konkreettisesti ottaen tarkoittaa? Mitä yhteisiä tehtäviä olisi järkevä tehdä viranomaisyhteistyössä? Viranomaisyhteistyön esteeksi voi muodostua hallinnollisten rajojen ja omista resursseista kiinni pitämisen lisäksi se, että yhteiset tavoitteet ja arvot ovat kateissa (esim. Valtonen 2010). Nämä on mahdollista luoda yhteisellä koulutuksella ja saada aikaan hyvä yhteistyö kahden eri profession välille samalla luoden yksi yhteinen turvallisuusalan professio. Mikäli henkilösuhteet ovat huonot, eli tässä koulujen välit, yhteistyö ei onnistu. Yhteisen koulutuksen avulla pystytään luomaan yhteistä toiminnan suunnittelua. Vaikka päämäärän on oltava selvä, mikäli koulutusta tehdään yhteistyössä, niin toiminnan muu suunnittelu onnistuu vain itse toiminnassa. Mikäli yhteistä tilannekuvaa ei synny toiminnasta eikä tietoa jaeta, yhteistyö on hedelmätöntä.

Tutkimukseni myötä näen suurimmaksi yhteistyön esteeksi eri hallinnon alojen välisen keskustelun puutteen ja sen, että yhteistyötä ei ole ajateltu jokapäiväiseksi toiminnaksi poliisien ja upseereiden välillä varsinkaan koulutuksesta alkaen. Yhteistyön tahtotilaa tuodaan esille, mutta keskustelua ei ole herätetty siitä, miten ulkoinen ja sisäinen turvallisuustoiminta tuotaisiin yhteen. Myös koulutuksellinen näkökulma on jätetty ulkopuolelle lähes kokonaan (pl. Kalalahti & Huotari 2015; Salmi 2013). Tämä johtuu näkemykseni mukaan erillisistä hallintorakenteista, joiden puitteissa eri hallinnonalojen asiakirjat, kuten strategiat luonnollisesti tehdään. Tätä päätelmää perustelen sillä, että Salmi (2013) on tuonut esille sisäisen turvallisuuden alan koulutuksen yhdistämisen, eli saman hallinnonalan toimijoiden koulutuksen yhdistämisen. Asiakirjojen perusteella eri hallinnonalojen tahtotila ja lakitaso näyttäisivät päälinjoiltaan olevan yhteistyölle myönteisiä. Laissa olevien tiukkojen ehtojen voidaan ajatella olevan esteenä viranomaisyhteistyölle, vaikka Helmisen (2006) mukaan laki myös antaa puitteet toimia esteettä yhteistyössä silloin, kun tarvetta on.

Yhteistyön este voi olla myös se, että yhteistä toimintaa ei nähdä välttämättömänä, eli tarvetta yhteistyölle ei ole. Tällöin poliisit ja upseerit eivät katso olevansa riippuvaisia toisistaan viranomaisina tai tietoa ja lisäarvoa tuovina kumppaneina. Laki ei velvoita jokapäiväiseen yhteistyöhön, eivätkä resurssit vielä ole sellainen tekijä, joka pakottaisi yhteistyöhön. Opetushallinnon alla olevien toimijoiden koulutuksellinen raha tulee yhdestä paikasta, eli kaikki korkeakoulut kisaavat samoista rahoista ja ovat näin myös riippuvaisia toisistaan. Poliisiammattikorkeakoulun ja Maanpuolustuskorkeakoulun rahoitus tulee kummankin oman hallinnon alan resursseista, ja johtopäätöksenä voisi olla se, että rahoituksen erikanavaisuus voikin olla esteenä yhteistyön tarpeen syntymiselle resurssinäkökulmasta.

Hyötytekijät voivat olla myös yhteistyön esteitä. Mitä riskejä yhteistyöllä voi olla? Menettääkö toinen ammattikunta vallan toiselle vai voisivatko molemmat olla tasa-arvoisia yhteisessä toiminnassa? Jos toimintaympäristön muutosta ei nähdä oman toiminnan ja asiantuntijuuden muutoksen kannalta olennaisena syyinä laaja-alaiseen yhteistyöhön, sitä ei varmasti tulla tekemään. Poliisien ja upseereiden ammattikuntien pitäisi ajatella yhteistyötä toimintaympäristömuutoksen kautta myös palvelujen takaamisen ja parantamisen kautta. Toimintaympäristö molempien ammattikuntien osalta laajenee ja monimutkaistuu. Nykyisillä ja mahdollisesti vähenevillä resursseilla laatu voidaan ylläpitää tai kehittää vain uusilla toimintatavoilla, innovaatioilla. (Ks. Poliisin tulevaisuus – tulevaisuuden poliisi 2013, 15, 20–21; Valtonen 2010, 122–123; Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko 2013.)

Vaikka yhteistyön esteitä näyttäisi olevan paljon ja ne ovat hyvin moninaisia liittyen joko hallintorakenteisiin, valtaan, resursseihin, maantieteellisiin kysymyksiin, tehtäviin tai vaikka koulutustason erillisyyteen, pitäisi itse turvallisuuden vaikuttaa enemmän kuin esteet (ks. Valtonen 2012a). Sekä poliisien että upseereiden työn ylätasoinen tavoite on aikaansaada turvallisuutta, oli se sitten sisäisen tai ulkoisen turvallisuuden viitekehyksessä. Näin ollen esteet eivät voi olla syy jättää yhteistyötä kehittämättä yhä edelleen. Puoltavia perusteluita varmasti löytyy jopa enemmän valtionhallinnon yhtenäistämisyhtymästä lähtien (ks. Jyrki Kataisen hallitusohjelma 2012). Tämän lisäksi kaikki edellä mainitut esteet ovat sellaisia, joita ei voi nähdä ylitytsemättöminä haasteina jokapäiväisen yhteistyön kehittämisessä. Pohdittavaksi vain jää, halutaanko yhteistyötä tehdä tai onko yhteistyö millään tavalla kannattavaa. Jos yhteistyötä halutaan, mahdollisuudet siihen ovat olemassa ja tätä kannattaa alkaa jatkossa tutkimaan vieläkin enemmän myös kannattavuuden näkökulmasta.

5.4 Koulutusyhteistyö tämän päivän toimintamallina

”Koulustarjontaa suunnataan työelämän tarpeiden mukaisesti” (Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016. Kehittämissuunnitelma 2012, 13).

Koulutusyhteistyön tärkeyttä ei sovi unohtaa pohdittaessa viranomaisyhteistyön syventämistä, sillä koulutuksella voidaan luoda perusta ja pysyvä toimintatapa poliisi- tai upseeriprofessioiden välille. Miksi ei ajatella yhteiseksi toiminnan kohteeksi koulutusta yhteiselle turvallisuusasiantuntijuudelle? Voisiko lähtökohtana ollakin rakentaa toimivaa viranomaisyhteistyötä laaja-alaisena turvallisuusalan koulutuksena, jossa sekä poliisit että upseerit voisivat suuntautua myös laaja-alaisiin turvallisuusalan asiantuntijatehtäviin? Nyt vain pitää osoittaa se, että tällainen koulutus olisi työelämätarpeiden mukaista ja että tällaisia osaajia tarvitaan tulevaisuudessa. Koulutuksen tuottama asiantuntijuus, jolle ei ole tarvetta työmarkkinoilla, on ainakin yhteiskunnallisesti täysin turhaa koulutusta. Toki eri asia on se, mitä yksilö koulutuksesta saa, kuten sivistystä (esim. Välijärvi 2014). Olisivatko kuitenkin perustelut laaja-alaisesta turvallisuudesta, moninaistuvista toimintaympäristöistä ja yhteisistä painopisteistä tässäkin kohdassa toimivia, eli tässä työssä käytetty perustelu yhteiseksi toiminnan kohteeksi? Itse näen, että juuri näillä perusteluilla voimme mieltää tarpeen uudenni-

selle asiantuntijuudelle. Rahalliset hyötykysymykset tai henkilöresursoinnit tulevat sitten erikseen.

Suomen yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa on vuoden 2000 jälkeen toteutettu suuria muutoksia korkeakoulujen toimintaa modernisoimalla. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat yhdistyneet laajemmiksi yksiköiksi kansainvälistyvän maailman paineissa, ja yhä syvempää yhteistyötä mietitään edelleen (Sintonen 2014, 10). Suomalaisessa korkeakoulujen kehittämisessä on sitouduttu ainakin vielä duaalimalliin, jossa kehittyminen on kiinni opetuksen, tutkimuksen, työelämäkäytäntöjen ja aluekehitystehtävän osa-alueisiin (Koulutus ja tutkimus vuosina 2007–2012 kehittämissuunnitelma 2007, 11). Käytännössä tämä rakenteellinen kehittäminen tarkoittaa korkeakoulujen sektorirajat ylittävää yhteistyötä, joka on ollut ammattikorkeakoulujen vakiinnuttamisen jälkeen mahdollista. Silloin ammattikorkeakoulut sijoitettiin yliopistojen rinnalle korkeakoulujärjestelmässä (ammattikorkeakoululaki 351/2003). Yhteistyö voi olla joko koulujen kokonaista yhdistämistä tai pienimuotoisempaa yhteistyön tiivistämistä. Korkeakouluverkostoa tultaneen tiivistämään edelleenkin opetusministeriön linjausten mukaisesti. (Aarrevaara & Pekkola 2010, 10.)

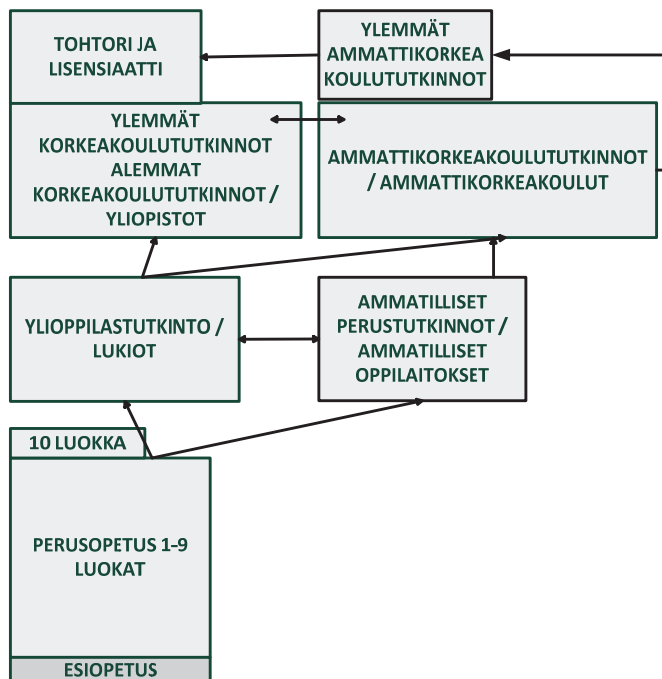
Tiedon nopea kasvu on johtanut siihen, että yliopistot eivät voi varmistaa alaan sidottua tietoa koko eliniän ajaksi (Abbott 1988, 210). Yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat joutuneet sen haasteen eteen, että tiedon tuottaminen, siirtäminen ja levittäminen ovat sidoksissa uusiin teknisiin, mutta myös sosiaalisiin innovaatioihin. Yksi tällainen tiedon levittämisen muoto voisi olla yhteisessä opetuksessa yli korkeakoulusektorirajojen. Bolognan prosessissa on tarkoituksena ollut liikkuvuuden lisääminen ja sitä kautta uudenlaisten tutkintokokonaisuuksien syntyminen sekä yhteismitallisuus (myös Mikkeli & Pakkasvirta 2007, 58). Korkeakoulujen tutkinnonuudistuksen kantava ajatus liikkuvuuden lisäämisestä on kuitenkin jäänyt toteutumatta ainakin tässä vaiheessa tuloksia tarkasteltaessa (Niemi, Ahola, Blomqvist, Juusola, Karjalainen, Liljander, Mielityinen, Oikarinen, Moitus, Mattila & Teichler 2012).

Honkonen ja Virta (2004) tuovat esille artikkelissaan sen, että Poliisiammattikorkeakoulu on jo kauan hakenut tutkinnonuudistustyöllä poliisiprofession aseman vahvistamista tai ylipäänsä poliisille professiostatusta (myös Poliisin tutkintokoulutuksen kokonaisuudistus 2012), jota jo olemassa oleva tutkimustoiminta edelleen vahvistaa (ks. Muttilainen 2014, 59–65). Miksi yhteistyömahdollisuutta ei ole Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun välillä millään osa-alueella? Eikö näiden korkeakoulujen ja niiden tuottaman osaamisen välillä nähdä mitään yhteyttä esimerkiksi johtaja- ja kouluttajakoulutuksen tai turvallisuuden hallinnan osalta? Toki jo nyt järjestetään yhteisiä ajankohtaisiin teemoihin pureutuvia seminaareja ja tilaisuuksia. Liikkuvuus koulutusten ja tutkintojen välillä on mahdollista ja jopa suotavaa. Miksi näin ollen yhteistyön pohjaa ei voitaisi rakentaa yhteisellä koulutuksella varsinkin, kun yhteinen tavoite eli turvallisuus yhteisenä toiminnan kohteena on jo olemassa ja toimintajärjestelmien nykyisessä toiminnassa on selviä ristiriitoja? Tahtotila Poliisiammattikorkeakoulun puolelta on jo osoitettu yliopistollisen koulutuksen hyödyntämiseksi.

De Weertin, Kaiserin ja Endersin (2006, 168) mukaan yliopistot ja ammattikorkeakoulut eroavat juuri sen suhteen, mikä takaa perinteisen professiostatuksen, eli yliopistot painottuvat tutkimukseen ja ammattikorkeakoulut opetukseen. Tämän jaon perusteella Maanpuolustuskorkeakoulu voisi tarjota laaja-alaiseen turvallisuuskoulutukseen liittyen myös sen tieteellisyden, joka perinteisesti professiostatukseen liittyy. Huomioitavaa on, että toki Poliisiammattikorkeakoulullakin on jo oma tutkimustehtävänsä (esim. Muttilainen 2014) korkeakouluna, eli yhteistyöllä saataisiin hyötyjä aikaiseksi huomattavasti nykyistä enemmän molemmille osapuolille varsinkin, jos tutkimuksen kohdetta molempien korkeakoulujen osalta laajennettaisiin yhä enemmän turvallisuuden suuntaan.

Aarrevaaran ja Pekkolan (2010, 112) tutkimuksen mukaan jo vuosina 2007–2008 oli nähtävissä korkeakoulujen irtaantuminen perinteisestä korkeakoulumallista. Vaikka puhumme nyt opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alaan kuuluvista korkeakouluista, tämä ei tarkoita sitä, että Maanpuolustuskorkeakoulu ja Poliisiammattikorkeakoulu eivät voisi olla tässä muutoksessa mukana, jos se tehtävien valossa näyttää järkevältä ja on perusteltua. Ovathan joka tapauksessa sekä Poliisiammattikorkeakoulu että Maanpuolustuskorkeakoulu mukana Bolognan prosessin mukaisessa koulutusajattelussa, jossa sekä koulutustaso että tutkinnot ovat rinnastettavissa ja yhteismitallisia (Mikkeli & Pakkasvirta 2007, 58). Näin ollen sillä, että poliisien ja upseereiden peruskoulutus tarjotaan muun kuin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alla, ei ole tutkintojen kannalta mitään merkitystä. Haaste se toki yhteistyön syntymiselle vielä tässä vaiheessa on.

Kuva 22. Suomen koulutusjärjestelmä (Opetushallitus, Koulutus ja tutkinnot)

Kuvassa 22 näkyy Suomen koulutusrakenne kokonaisuudessaan. Poliisien koulutus sijoittuu ammattikorkeakoulututkintoihin ja upseereiden koulutus yliopistoihin. Vaikka jako on selvä, se ei tarkoita sitä, että koulutukset eivät olisi rinnastettavissa ainakin opintojensa ja osaamisensa osalta, puhutaanhan korkeakoulututkinnoista ja -opinnoista molemmissa tapauksissa. Lisäksi liikkuvuus näiden koulutustasojen välillä on mahdollista, joskin varsinkin yliopistot pitävät kiinni omasta tieteellisyydestään ja vähättelevät ammattikorkeakoulustatuksen omaavia koulutuksia. Yhteistyö kuitenkin lisääntyy kaiken aikaa, sillä tehostamisvaatimukset ovat kovia molempien koulutussektoreiden osalta. (Turkulainen 2007, 1–14.) Se, onko ammatillisuuden tai tieteellisyyden lisääminen sitten oikea tapa lisätä osaamista ja vastata nykypäivän haasteisiin, on myös yksi tulevaisuuden jatkotutkimuksen aiheista. Ei ole sanottua, että tieteellinen upseerikoulutus tuottaisi parempaa osaamista ammattikorkeakoulutasoiselle poliisikoulutukselle, vaan tilanne voikin olla täysin päinvastoin. Erityisesti Mäkinen (2015, 18–19) on tuonut esille sotatieteiden haasteellista tilannetta resurssipaineessa ja sitä kautta tieteellisyyden mahdollista vähenemistä.

Mitä vahvempi professioasema ammatilla on, sitä paremmat mahdollisuudet sillä on jatkossakin selviytyä yhä kiristyvässä kamppailussa (Abbot 1988). Aikaisemmin yleisen mielipiteen valossa tosin näytti siltä, että tarkastelussa keneltä otetaan ja kenelle annetaan, poliisit olivat saajan osassa ja upseerit resurssien menettäjiä (Virta 2007, 22). Esimerkiksi Ukrainan sodan myötä mielipiteet Puolustusvoimien resursointia kohtaan ovat kuitenkin muuttuneet. Pitää silti muistaa, että tilanteet vaihtuvat historiallisesti hyvinkin paljon ja vaikka upseerit ovat perinteinen professioammatti (ks. lisää luku neljä), he eivät voi luottaa enää pelkkään perinteisen professioasemansa turvaavaan voimaan. Myös poliisien toimintaa on viime aikoina tehostettu hyvinkin voimakkaasti (Poliisin hallintorakenneuudistus PORA III – päälinjaukset 2012) ja poliisin toimia on annettu yksityisen alan hoidettavaksi.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välistä yhteistyötä voidaan osin rinnastaa termiin moniammatillinen yhteistyö (interprofessional collaboration), koska varsinkin kirjallisuudessa moniammatillisuus usein korostaa tieteen ja ammatillisen toiminnan vastavoimia (Bleakley, Boyden, Hobbs, Walsh & Allard 2006). Moniammatillisuudessa pitäisi työtä itseään ja työn kohdetta pyrkiä katsomaan kokonaisuutena. Eri alojen osaaminen otetaan huomioon ja asiantuntijuudet yhdistetään työyhteisössä tai työryhmissä (Housley 2003). Kaikkea ei tarvitse lähteä yhdistämään, vaan yhteinen kohde voi olla vain osalla toimijoita tehtävien mukaisesti. Suurin haaste tehdä koulutuksellista yhteistyötä näyttäisi Collinin, Paloniemen ja Herrasen (2012, 128) mukaan syntyvän organisatorisista ja hallinnollisista esteistä. Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun osalta nämä haasteet liittyvät varmasti siihen, että koulutusta annetaan eri hallinnon alla, mutta myös työ tehdään eri hallinnon alla. Toisaalta, kun Rajavartiolaitoksen upseeri siirtyy sisäministeriöön työhön, yhteistyölle ei enää olekaan esteitä eri hallinnonalan alaisesta koulutuksesta huolimatta, ja viimeisimpien muutosten mukaan rajavartijat myös saavat lisää poliisivaltuuksia. Onko yhteistyön esteenä siis vain työnantaja eli palkan maksava hallinnonala?

Tutkimuksen kohteena oleva yhteistyökenttä eli yhteinen toiminnan kohde, ei voi tutkimukseni mukaan muodostua yksittäisistä, päivittäisistä tehtävistä. Tällä tarkoitan poliisien sisäiseen turvallisuuteen liittyviä tehtäviä, joita voisi kuvata tässä rutiininomaisiksi ja nopeiksi. Edellä esitetty tulos poikkeaa kuitenkin Collinin ja muiden (2012, 128) esille ottamasta terveydenhuoltotyöstä, jossa rajojen ylittäminen ja yhteistyö tapahtuu nopeissa ja yksittäisissä tilanteissa. Poliisien ja upseereiden kohdalla yhteinen kohde pitäisi olla tarkoin harkittu ja rajanylityksen tulisi olla todellisen tarpeen mukainen. Lisäksi yhteistyön pitäisi ulottua olemassa oleviin toiminnan rakenteisiin, mikä on perusteltavissa laajan turvallisuuskäsityksen mukaisesti.

Koulutuksellisen yhteistyömallin luomisen piti aluksi olla yksi tutkimuksen päätaivoitteista, mutta hyvin nopeasti käsillä oleva aineisto ja haaste tehdä tällaista yhteistyötä muuttivat tutkimuksen suuntaa. Mitä pidemmälle kohti tutkimukseni johtopäätöksiä on edetty, sitä selvemmäksi on käynyt se, että haaste viranomaisyhteistyön syventämiseksi ja uudenlaisen turvallisuusasiantuntijuuden syntymiseksi lähtee ensin keskustelun avauksesta, uuden ajatuksen esille tuomisesta ja toimintajärjestelmän teoreettista kehikkoa käyttäen ristiriitojen muodossa. Haluankin seuraavassa luvussa tarkastella lähemmin sekä Poliisiammattikorkeakoulua että Maanpuolustuskorkeakoulua ja tuoda esille tutkintojen mahdollisuutta liikkuvuuteen ja osaamisalueiden yhdistämiseen.

TURVALLISUUSKOULUTUS

S seuraavassa luvussa käydään läpi turvallisuuskoulutusta pääasiassa tutkimukseen valittujen kahden toimijan, poliisien ja upseereiden näkökulmasta. Miten näiden ammattiryhmien tutkintokoulutus sijoittuu Suomen koulutusjärjestelmässä ja millaisia edellytyksiä on tässä tarkasteltavien koulujen väliselle liikkuvuudelle? Tutkimuksessa tuodaan esille se, mitä nämä koulutukset tuottavat osaamisen näkökulmasta, millaisia tutkintoja ja mihin tehtäviin. Viranomaisyhteistyön parasta ja pysyvämpää perustaa haetaan yhteisen koulutuksen kautta, sillä Collinin, Paloniemen ja Herrasen (2012) sekä Heusalan, Taiton ja Valtosen (2007, 72–74) tutkimuksissa tuodaan esille se näkökulma, että onnistuakseen yhteistyön on lähdettävä jo koulutuksesta.

Sekä Poliisiammattikorkeakoulu (Poliisin tutkintokoulutuksen kokonaisuudistus 2012, 5; ks. myös Ferreira & Jaschke & Peeters & Farina 2010) että Maanpuolustuskorkeakoulu (Maanpuolustuskorkeakoulu 2011; Maanpuolustuskorkeakoulun toimintakäsikirja 2012) kuuluvat kiinteästi tutkintojen osalta Bolognan kaksiportaiseen tutkintojärjestelmään. Tämä siitäkin huolimatta, että koulutus annetaan omien hallinnonalojen kouluissa⁶⁶ eikä opetushallinnon alaisuudessa. Bolognan koulutustasojärjestelmän lähtökohtana on liikkuvuus eri maiden, koulutusalojen ja -tasojen kesken (Aarrevaara & Pekkola 2010, 10; Opetus- ja kulttuuriministeriö, Bolognan prosessi). Ammattikorkeakoulut ovat rinnastettavissa yliopistoihin, ja sitä kautta myös liikkuvuus näiden välillä tulisi olla mahdollista (Opetus- ja kulttuuriministeriö, Eurooppalainen tutkintojen viitekehys). Mikäli lähdemme hakemaan yhteistä koulutusta yhteisen toiminnan kohteen kautta (Engeström 1987; 1994), silloin yhteistyö ja yhteinen koulutus puoltavat paikkaansa myös poliisien ja upseereiden toimintakentässä. Yhteinen turvallisuusalan koulutus tai koulutuslinja tukisi ajatuksena myös strategisesti määriteltäviä laajaa turvallisuusajattelua ja lisääntyvän yhteistyön tahtotilaa (esim. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010).

Salmi (2013, 3,7) esittää sisäisen turvallisuuden koulutuksen yhdistämistä osana toiminnan tehostamista ja toiminnan laadukkaana säilyttämistä.

”Ehdotuksen mukaan Poliisiammattikorkeakoulun koulutustehtävä määriteltäisiin laissa ja sen ensisijainen tehtävä olisi antaa opetusta poliisialalle tuleville ja johtamiskoulutusta poliisitoimen esimiehille, mutta tarjota tarvittaessa korkeakoulupetusta myös muiden sisäisen turvallisuuden viranomaisten palveluksessa oleville

⁶⁶ Ammattikorkeakouluja on tällä hetkellä 24, Ahvenanmaalla omansa sekä Poliisiammattikorkeakoulu. 1.1.2010 alkaen Suomessa on 14 yliopistoa. Kaksi näistä toimii säätiölain mukaisina säätiöinä ja muut julkisoikeudellisinä laitoksina. Sotilasalan korkea-asteen tutkinnon voi suorittaa Maanpuolustuskorkeakoulussa, joka kuuluu puolustusministeriön hallinnonalaan. Korkeakoulujen verkko kattaa maan eri osat ja tarjoaa opiskelupaikan lähes kolmasosalle ikäluokasta. (Opetushallitus, ammattikorkeakoulut ja yliopistot.)

henkilöille. Tästä todetaan lakiehdotuksen perusteluissa tarkemmin, että Poliisiammattikorkeakoulun tulee toimia yhteistyössä poliisin yksiköiden, Rajavartiolaitoksen, Tullin, puolustusvoimain sekä muiden suomalaisten korkeakoulujen kanssa sekä Euroopan poliisiakatemian ja ulkomaisten poliisioppilaitosten kanssa. Itse lakitekstissä (luonnoksen 2§ 2 mom.) tästä säädettäisiin, että tehtäviään hoitaessaan Poliisiammattikorkeakoulu tekee yhteistyötä poliisin kansallisten ja kansainvälisten sidosryhmien kanssa. Tavoitteena tulisi siis mielestäni jatkossa olla lakiehdotuksessa mainitun ajatuksen konkretisoiminen niin, että sisäisen turvallisuuden alan koulutus, siis myös pelastusalan koulutus, todella kootaan yhteen.”

Esille tuotua ehdotusta voisi myös katsoa laajan turvallisuuskäsityksen mukaisesti ottaen mukaan myös ulkoisen turvallisuuden ja sitä kautta Puolustusvoimien upseerikoulutuksen (vert. Kalalahti & Huotari 2015). Onhan joka tapauksessa yhteistyökumppanina jo Salmen (2013) ehdotuksessa Rajavartiolaitos, jonka kandidaatti- ja maisteritasolla (myös YE-tutkinto ja mahdolliset sotatieteiden tohtoriopiskelijat) kouluttautuneet upseerit saavat peruskoulutuksensa Maanpuolustuskorkeakoulussa. Myös koulutus on alettu nähdä osana toiminnan tehostamista ja moninaistuvampaan toimintaympäristöön vastaamisena tutkimuksesta puhumattakaan. Vielä kun ehdotuksissa nähtäisiin tärkeänä kehittämisen kohteena turvallisuuden laajempi kokonaisuus ja hallinnonalojen välinen yhteistyö ja sen lisääminen, silloin vielä olemassa oleva hallinnonalojen jako saataisiin murrettua tarvittaessa (esim. Maanpuolustuskorkeakoulun neuvottelukunnan (2013–2015) evästyksiä Strategiatyölle 4.9.2014).

6.1 Turvallisuuskoulutus Suomen koulutusjärjestelmässä

Suomen turvallisuusala rakentuu viranomaistoiminnasta, jonka tehtävänä on ylläpitää ja toteuttaa perusturvallisuutta. Lisäksi turvallisuusalaan kuuluvat yritysten, julkisyhteisöjen ja järjestöjen turvallisuustoiminta sekä yksityisten turva-alan palvelu-, asiantuntija- ja turvasuojaustoiminnat. Yhteiskunnan sisäisestä ja ulkoisesta turvallisuudesta vastaavat valtiorhallinnon alaiset turvallisuusviranomaiset. Turvallisuusosalalla työskentelee arvion mukaan noin 50 000 ihmistä, joiden tehtävät jakautuvat viranomaistehtäviin, yritysten turvallisuusorganisaatioiden sekä turvallisuusalan palvelu- ja asiantuntijatehtäviin. (Tikkanen, Aapio, Kaarnalehto, Kammonen, Laitinen, Mikkonen, Pisto 2009, 9–12.) De Waardin (1999, 168) tutkimusten mukaan yksityinen turva-ala on kasvanut tasaisesti 1980-luvulta lähtien. Hänen tutkimuksissaan 1996 vuoden aikana EU:ssa alalla työskenteli noin 600 000 työntekijää (myös Roivainen & Ruuskanen 2008, 177).

Turvallisuusalan viranomaistehtävistä huolehtivat sotilaat, poliisit ja pelastusalan ammattilaiset. Heidän tehtävänä on taata maamme sisäinen ja ulkoinen turvallisuus. Yritysten ja muiden julkisyhteisöjen turvallisuusorganisaatioiden työtehtävät ovat joko lakisäätöisiä tai omaehtoisia turvallisuustehtäviä. Näitä voivat olla esimerkiksi työsuojelupäällikkö tai turvallisuuspäällikön tehtävät. Vartijat, järjestyksenvalvojat ja turvalaiteasentajat kuuluvat niin sanottuun turvasuojaustoimintaan, joka koostuu rakenteellisesta suojauksesta, sähköisten valvontajärjestelmien suunnittelu-, asennus- ja huoltotehtävistä. (Tikkanen ym. 2009, 12.)

Yksityisten turvallisuusalan ammatteihin on mahdollisuus kouluttautua turvallisuusalan toisen asteen ammatillisten tutkintojen ja korkeakouluopintojen kautta. Viranomaistehtäviin taas kouluttaudutaan hallinnonalakohtaisten toisen asteen ja korkeakouluopintojen kautta. (Tikkanen ym. 2009, 12) Tutkinnot myös turvallisuusalalla ovat kiinteässä yhteydessä Suomen tutkintojärjestelmään. Tämä ei tarkoita sitä, että muuta turvallisuuskoulutusta ja konsultointiyritysten koulutuksia, mitä ne sitten ovatkaan, ei annettaisi myös irrallaan tästä koulutusjärjestelmästä. Hakusanalla turvallisuus saa suuren määrän erilaista koulutustarjontaa alkaen tuliturvallisuuskoulutuksesta järjestyksenvalvojakoulutukseen ja siitä rajavartijan ja upseerin koulutuksiin. Mukana on koulutuksia, jonka tuottamaa osaamista ja sisältöjä kukaan ei valvo mitenkään. Aivan yksinkertaisessa koulutus kentässä ei siis liikuta, kun käytetään sanoja turvallisuus, turvallisuuskoulutus ja turvallisuusasiantuntijuus niin koulutuksessa kuin ammattinimikkeinä.

Koulutuksen lisääntyminen jopa hallitsemattomasti on osin seurausta siitä, että varsinkin yksityinen turvallisuusala on kasvanut huomattavasti viimeisen kymmenen vuoden aikana (Paasonen & Paasonen 2012). Samalla koulutuksen määrä, moninaisuus ja laatu ovat muuttuneet. Viranomaistoimintaa on ikään kuin vastuutettu yritysten itsensä järjestettäväksi, minkä johdosta yritysten on ollut itse pakko vastata turvallisuustoimijoiden tarpeeseen myös kouluttamalla omia toimijoitaan. Hyvänä esimerkkinä viime vuosien aikana suuresti kasvanut turvallisuusalan ammattiryhmä vartijat, joka ovat tulleet ammattiryhmänä osin poliisin apulaiseksi ja osin hoitamaan täysin poliiseille suunnattuja tehtäviä, joihin ei ole vain olemassa resursseja, kuten esimerkiksi lentokenttien turvatarkastukset.

Turvallisuuteen liittyvä omaisuuden suojaaminen kuuluu niin kansalaisille kuin yrityksillekin viranomaisten turvaamana perusoikeutena. Nykytilanne kuitenkin on, että perinteisiä turvallisuusviranomaistehtäviä ulkoistetaan eri puolilla maailmaa eikä Suomi ole mitenkään poikkeava tässä kehityksessä. Tämä tosin on johtanut siihen, että yhä enemmän myös keskustellaan siitä, heikkeneekö valtion suvereniteetti, kun julkisen vallan tehtäviä hoitavat entistä enemmän yksityiset toimijat (Kerttula 2010; Paasonen & Paasonen 2012, 4.) Lisäksi voidaan kysyä, millä perusteilla yksityiset turvallisuusalan toimijat tekevät työtään. Yksi mahdollisuus on, että työllä tehdään voittoa, eli se saa turvallisuutta, kenellä on siihen varaa (Huotari & Laitinen & Helenius 2014; 23 viittaus Davis 2012, 124). Turvallisuus ei enää olekaan pääasia tai se, että turvallisuuteen on oikeutettu jokainen kansalainen sitä tarvitessaan.

Paasonen ja Paasonen (2012) kysyvät yksityisen turvallisuusalan koulutusta käsittelevän tutkimuksensa aluksi hyvin tärkeän kysymyksen. Kuka valvoo yksityistä turvallisuusalaa ja miten se ylipäänsä toimii? Tämä on kysymys, jonka itsekin olen esittänyt perusteluna sille, miksi ylipäänsä jonkun pitäisi ottaa vastuu turvallisuusalan koulutuksesta. Tällä on merkitystä itse koulutuskysymykseen, eli millaisilla vaatimuksilla turvallisuusalan toimijaksi päästään ja kuka saa kouluttaa ja antaa todistuksen turvallisuusalan asiantuntijuuteen? Kuka vain voi myydä omaa toimintaansa turvallisuusalan asiantuntijana ilman koulutusta ja mahdollisesti ilman osaamistakin. Tämä on mahdollista, sillä koulutusten sisällöistä ei ole kattavaa tietoa. Yllättävää Paasonen ja Paasonen (2012) tutkimuksen mukaan on sekin, että luotettavaa tietoa turvallisuus-

koulutuksista, mitä, miten ja kuka, ei ole saatavilla kattavasti yhdestä paikasta. Tämän voi kuka vain huomata alussa esille tuomani internetin hakukoneen kautta hakusamalla turvallisuuskoulutus löytyneiden tietojen kautta.

Yksityinen turvallisuusala on ollut viimeisten vuosien ajan voimakkaassa kasvussa niin meillä kuin kansainvälisestikin, ja usein nämä yksityiset toimijat ovat näkyvissä rooleissa, kuten ylläpitämässä vankiloita tai kouluttamassa muista turvallisuusviranomaisia. Yksityinen turvallisuuskoulutus hakee vielä muotoaan ja paikkaansa. Tämä jäsentymättömyys olisi hyvä ottaa huomioon muussa tutkintoon johtavassa koulutusjärjestelmässä, jotta myös yksityinen koulutusjärjestelmä olisi vaativuusmäärittelyjen osalta yhtenäinen vastaavien turvallisuusalan koulutusten kanssa. Koulutus ei voi enää nykypäivänä olla vain oppilaitosten oma projekti, vaan jotta koulutus ja sitä kautta osaaminen vastaisi tarpeeseen, yhteistyön tulisi ulottua myös elinkeinoelämään ja viranomaisiin. Laadun parantamisen, kansainvälisyyden, koulutuksen riittävän tarjonnan, tutkimustoiminnan kehittämisen, erikoistumisopintojen ja täydennyskoulutuksen tulisi olla yhä enemmän painopisteenä. (Paasonen & Keinänen 2012.)

Yksityistä turvallisuusalan koulutusta koskeva tutkimus (Paasonen & Paasonen 2012) sekä turvallisuusalan koulutusta koskevat internetsivut antavat viitteitä siitä, että ei ole olemassa yhtä yhtenäistä näkemystä siitä, mitä turvallisuusalan koulutuksen alle oikeastaan kuuluisi, ellei asiaa rajata koskemaan viranomaisiin liittyvää koulutusta. Kun huomioidaan vielä se, että kuka vain voi järjestää mitä vain koulutusta turvallisuus-nimikkeellä, niin olisi syytä nimetä vastuutaho koko turvallisuuskentän koulutuksen valvontaan. Olisiko se opetus- ja kulttuuriministeriö, jonka tehtävänä on valvoa koulutusta yleensä Suomessa ja huolehtia siitä, että koulutukset ovat rakenteellisesti ja laadullisesti tasokkaita (Opetushallituksen asema, rooli ja tehtävät sekä koulutustoimialan ohjaus muuttuvassa toimintaympäristössä 2007)? Vai kuuluisiko vastuu niille hallinnonaloille (SM ja PLM) ja niiden alaisille kouluille, joiden turvallisuusviranomaisten tehtäviä ulkoistetaan ja joiden tehtäväkenttä muutenkin on murroksessa, eli poliisien osalta Poliisiammattikorkeakoululle ja upseereiden osalta Maanpuolustuskorkeakoululle? Voitto tuottava yritys tai taho se ei voi olla, sillä tällaiset tahot ovat vastuussa vain omistajilleen eikä koulutusnäkökulmassakaan paina enää välttämättä laatu, tuotettu osaaminen vaan puhdas raha. Viranhaltijat, mukaan lukien tiettyä tehtävää varten toimivat koulut (Poliisiammattikorkeakoulu ja Maanpuolustuskorkeakoulu), taas vastaavat toimistaan lain määrittelemällä tavalla, eli näin ollen koulutuksessakin pyritään saamaan aikaan mahdollisimman hyvä osaaminen tulevaisuutta ajatellen (myös Aarrevaara & Pekkola 2010). Lisäksi molemmat koulut ovat asettaneet oman toimintansa yhteisesti sovitun mittariston kautta arvioitavaksi, ja tämä jos mikä lisää koulujen toiminnan ja opintojen läpinäkyvyyttä (ks. Okko & Immonen & Kolehmainen & Levä & Seppälä & Kajaste & Mustonen 2011; Pekkari & Grandin & Kreuz & Levä & Suntioinen & Mustonen & Kajaste 2012).

Tässä tutkimuksessa koulutuksellisen yhteistyön lähtökohtana on rinnastaa ammattikorkeakoulutasoinen ja yliopistotasoinen koulutus niin kuin se tutkintojen eurooppalainen viitekehysten (EQF / Euroopan parlamentin neuvoston suositus PE-CONS 3662/07) mukaan on mahdollista. Näiden tuottama sama osaaminen mahdol-

listaa, että voidaan antaa enemmän vastuuta näille kahdelle professionille sekä näiden hallinnonaloille turvallisuusalan tuottaman osaamisen varmistamisessa. Tämä raja- ja osajoinen on tehty väheksymättä muita turvallisuusalan toimijoita tai muuta turvallisuusalan koulutuskenttää. Yhteinen koulutuslinja tai jokin muu lisäkoulutus olisi jo sinällään vahva kannanotto siihen, että turvallisuuden vahvistaminen myös koulutuksen kautta pitää olla säännönmukaista ja jonkun hallinnoimaa. Kahden vahvan eri hallinnonaloilla toimivan korkeakoulun tarkastelu tutkijan rajaamasta näkökulmasta ei tarkoita sitä, että tämä sulkisi muut toimijat ulkopuolelta turvallisuusala, turvallisuusasiantuntijuutta ja turvallisuuskoulutuksen kenttää tarkasteltaessa. Koulutuksen yhteiskehittelyllä molempien koulujen tuottama osaaminen omasta turvallisuuden alastaan saataisiin laajemmin muiden viranomaisten käyttöön, ja sitä kautta muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin olisi helpompi vastata. Tätä tiedon jakamisen dilemmaa ja yhä syvempää yhteistyötä toiminnassa tuodaan esille joka tapauksessa koko ajan (esim. Laitinen 2012, 22).

Taulukosta 6 näemme yhden tavan, jolla on pyritty luokittelemaan turvallisuuskoulutuksen kenttään kuuluvia koulutustasoja ja niiden antamaa koulutusta. Jaottelu on otos studentum.fi -koulutussivuston mukainen. Sen tarkoituksena on auttaa nuoria löytämään erilaisilla hakusanoilla omaa mielenkiintoaan koskevaa koulutustietoa yliopistoista ja korkeakouluista, ammattikorkeakouluista, ammatillisista opinnoista, erikoislukioista, lukioista sekä kansanopistoista (Studentum.fi, Löydä koulutuksesi). Mikäli nuori kiinnostuu turvallisuusalasta, hänen mahdollisuutensa saada kattavaa tietoa tämän perustella on hyvin suppea, mikäli hän luottaa vain internetin tuottamaan tietoon, johon tosiasiaa nuoret tänä päivänä hyvin paljon luottavat.

Ammattikorkeakoulu (koulutukset 5 kappaletta)	
Palo- ja pelastusalan insinööri	Kuopio Savonia
Rikosseuraamusalan koulutusohjelma	Laurea-ammattikorkeakoulu
Turvallisuusalan koulutus	Laurea-ammattikorkeakoulu
Turvallisuusjohtaminen	
Ammatilliset oppilaitokset (haussa 14 turvallisuusalan koulutusvaihtoehtoa)	
Turvallisuusalan perustutkinto / turvallisuusvalvoja	esim. Rovaniemi Ammattiopisto Lappia
Gränsbevakarutbildingen	Raja- ja merivartiokoulu
Rajavartijakoulutus	Raja- ja merivartiokoulu
Turvallisuusvalvoja	Vaasan ammattiopisto
Vankeinhoidon perustutkinto 53 ov	Vantaa Rikosseuraamusalan koulutuskeskus
Aikuiskoulutus (yhteensä haussa 24 turvallisuusalan aikuiskoulutusmahdollisuutta)	
Järjestyksenvalvojan peruskoulutus	Vaasan aikuiskoulutuskeskus
Turvallisuusalan perustutkinto, turvallisuusala	esim. Kajaani Kainuun ammattiopisto

Vartijan ammattitutkinto	esim. Lahti Koulutuskeskus Salpaus
Virastomestarin ammattitutkinto	esim. Kuopio Savonia ammatti- ja aikuisopisto
Yliopistot	
Sotatieteiden kandidaatti ja maisteriopinnot (ml. siviileille)	Helsinki Maanpuolustuskorkeakoulu

Taulukko 6. Turvallisuusalan koulutus (Studentum.fi., Koulutukset, turvallisuus/Maanpuolustus)

Lista ei ole mitenkään kattava, kuten internetissä käyttämäni hakusana turvallisuus-koulutus antoi ymmärtää. Lista ei esimerkiksi sisällä eri yliopistojen sisällä olevia turvallisuuteen liittyviä maisteriohjelmiä tai muuta opintoviikoissa tai -pisteissä olevaa tutkintoja pienimuotoisempaa turvallisuusalan koulutusta. On siis hyvin vaikea päästä käsiksi ilman turvallisuus-käsitteen määrittelyä siihen, mitä turvallisuuskoulutus on missäkin tilanteessa, mitä sillä missäkin tilanteessa tarkoitetaan. Käsitteen määrittelyn lisäksi on tarpeen tehdä hyvin tarkka rajausta, mistä näkökulmasta turvallisuutta lähde-tään tarkastelemaan ja mikä on tutkijan intressi, kun hän puhuu sanasta turvallisuus.

Salmi (2013, 3, 7) on poliisin hallintorakennemuutostukseen liittyvässä selvityksessä tehnyt jaon hallinnonalakohtaisesti, eli hän rajaa ehdotuksensa ymmärrettävästä syys-tä sisäisen turvallisuuden koulutukseen. Tämä jako on varmasti yksi mahdollisuus ja nimenomaan selventää näkökulmaa toimijoista koulutuksen maksajan kannalta (myös Kalalahti & Huotari 2015). Lukijalle on nämä molemmat näkökulmat tuotava esille sen vuoksi, että useimmat mieltävät koulutuksen ja koulutusjärjestelmän juuri opetushallinnon määrittelemänä (**kuva 22**). Strategiatasolla turvallisuuskoulutusta ja sen jakoa ymmärretään ehkä vieläkin paremmin sen mukaan, kuka koulutuksen maksaa ja järjestää, eli jako sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen toimii tässä tapauk-sessa erittäin hyvin.

Maksaja- ja/tai järjestäjän näkökulma tarkoittaa samalla tapaa jakaa ja sijoittaa turvalli-suuskoulutukset omien hallinnonalojen mukaan. Sisäministeriö mainostaa turvalli-suuteen liittyviä koulutuksiaan seuraavalla tavalla: Turvallisuus – Sisäministeriön hal-linnonalalla on neljä turvallisuusalan koulutusta tarjoavaa tahoa, jotka ovat Pelastus-opisto, Poliisiammattikorkeakoulu, Raja- ja merivartiokoulu sekä Kriisinhallintakes-kus (Sisäministeriö 2014). Puolustusministeriön sivujen kautta ei pääse käsiksi esi-merkiksi upseerikoulutukseen tai muuhun maanpuolustukselliseen koulutukseen, mutta tähän koulutukseen kuuluu upseerikoulutus, ja sitä annetaan Maanpuolustus-korkeakoulussa (Puolustusvoimat 2013). Puolustusvoimien tarjoamasta turvallisuus-koulutuksesta, eli tässä puhuttaessa upseerin urasta ja Maanpuolustuskorkeakoulusta, varusmies saa parhaan tiedon hakeutumiseen omalta kouluttajalta. Häneltä saatu tieto upseerin urasta on suurin syy hakeutua juuri Maanpuolustuskorkeakouluun (Maanpuolustuskorkeakoulun rekrytointi- ja valintakoepalaute 2010; 2011; 2012).

Tietyn hallinnonalan turvallisuuskoulutuksen on mielletty antavan pätevyyden työskennellä vain tietyissä ammatissa ja tietyn hallinnon alla. Tänä päivänä asia ei enää ole kuitenkaan näin yksinkertainen. Sekä upseerin että poliisin koulutuksista siirrytään yhä enemmän myös muiden alojen tehtäviin tai jäädään valitettavasti muusta kuin omasta halusta myös ilman oman alan töitä. Erityisesti poliisien työttömyydestä on puhuttu paljon viime vuosien aikana (esim. STT. Helsingin Sanomat 19.2.2013, Poliisien työttömyys lähes tuplaantunut), vaikka ongelma sinällään ei ole tämän ammattiryhmän osalta suuri. Muille aloille, kuten hätäkeskuspäivystykseen, työllistyminen kuitenkin kertoo sen, että poliisien kartuttama turvallisuusalan osaaminen on hyvin laaja-alaista ja yhteiskunnassamme arvostettua. Lisäksi Maanpuolustuskorkeakoulu on avannut tutkintonsa siviiliopiskelijoille, jotka eivät enää ole velvollisia työskentelemään Puolustusvoimille, vaan mahdollisuudet ovat hyvin laajat muihinkin kuin puolustushallinnon tehtäviin. Seuraavassa käsitelläänkin tarkemmin sekä Maanpuolustuskorkeakoulun upseerikoulutusta että Poliisiammattikorkeakoulun poliisikoulutusta.

6.1.1 Upseerikoulutus

”Maanpuolustuskorkeakoulu on puolustusvoimain komentajan alainen sotatieteellinen korkeakoulu, joka kuuluu Suomen yliopistojen joukkoon. Meidän tehtävämme on muun muassa edistää sotatieteellistä tutkimusta ja antaa tutkimukseen sekä alan parhaisiin käytäntöihin perustuvaa opetusta sotatieteissä. Muiden yliopistojen tapaan Maanpuolustuskorkeakoulun tehtäviin kuuluu myös yhteiskunnallinen vaikuttaminen omalla alallaan. Korkeakoulumme toimintaa leimaa monitieteisyys. Käsitteenä puhumme sotatieteistä, jotka kattavat yleisten tieteenalojen sotaa ja asevoimien toimintaa sekä turvallisuutta ja kriisejä käsittelevät osa-alueet. Operaatiotaito ja taktiikka ovat sotatieteiden ydinalue, jolla Maanpuolustuskorkeakoulu edustaa suomalaisen yliopistomaailman syvintä osaamista. Korkeakoulusta valmistuvat upseerit sijoittuvat puolustusvoimien, puolustushallinnon ja rajavartiolaitoksen tehtäviin. Siviilitutkinnon suorittaneet sijoittuvat tutkijan, suunnittelijan, asiantuntijan ja päällikkötason tehtäviin, joissa edellytetään sotatieteellistä osaamista. Tällaiset tehtävät voivat liittyä esimerkiksi valtionhallintoon, turvallisuusalaan sekä kriisinhallintaan. Maanpuolustuskorkeakoulun opetus perustuu tutkimuksen tuottamaan tietoon ja alan parhaisiin käytäntöihin, joissa akateemisista lähtökohdista rakennetut teoreettiset valmiudet yhdistetään käytännön osaamiseen. Opinnot tähtäävät asiantuntijuuden kehittymiseen, ja opetuksen ensisijaisena tavoitteena on kouluttaa osaavia ja laaja-alaisesti ajattelevia johtajia normaali- ja poikkeusolojen tehtäviin⁶⁷.” (Opinto-opas 2014 Yleinen osa, 6–7; myös Vaahtolampi 2013, 8.)

Maanpuolustuskorkeakoulu on Puolustusvoimiin kuuluva sotatieteellinen korkeakoulu. Maanpuolustuskorkeakoulun (MPKK) tärkeimpinä tehtävinä on tuottaa koulutettu henkilöstö Puolustusvoimille (PV) ja Rajavartiolaitokselle (RVL). Opinnoissa akateeminen koulutus on yhdistetty käytännön koulutukseen, josta akateeminen

---

⁶⁷ Lainausta on Maanpuolustuskorkeakoulun rehtorin lippueamiraalin Veijo Taipaluksen tervehdys Maanpuolustuskorkeakoulun uusille opiskelijoille vuoden 2014 opinto-oppaassa.

koulutus annetaan pääsääntöisesti Maanpuolustuskorkeakoulussa ja käytännön koulutus eri puolustushaarojen aselaji- ja toimialakouluissa. **Kuva 23** näyttää sen, miten tärkeä osa opintoja on akateemisten opintojen sekä työelämän yhteys.⁶⁸

Sotatieteelliset perustutkinnot

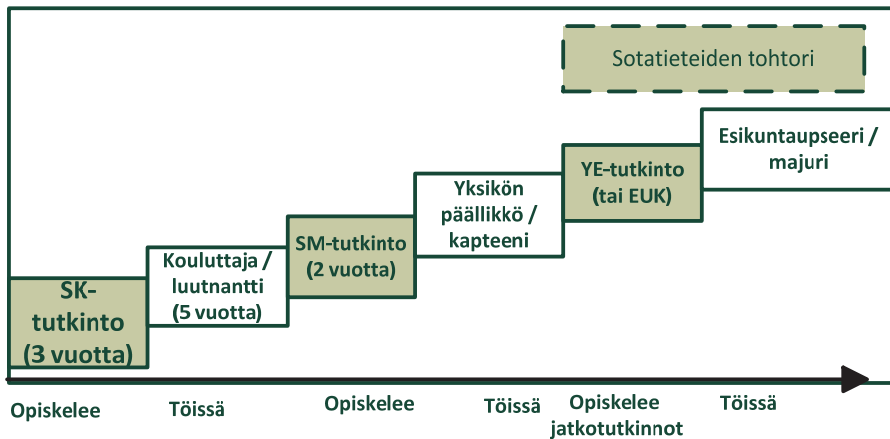
Kuva 23. Akateemisten opintojen ja työelämäjaksojen vuorottelu upseerikoulutuksen eri vaiheissa (Maanpuolustuskorkeakoulu 2013)

Maanpuolustuskorkeakoulun strategiassa (2015) on linjattu ja tuotu selkeästi esille se, että Maanpuolustuskorkeakoulusta valmistuu johtajia asiantuntijavalmiuksin ja näin ollen johtajuuden tulee olla saavutettua osaamista. Tämä on painopisteenä myös poliisikoulutuksen yleisissä tutkintotavoitteissa. Koska Maanpuolustuskorkeakoulu luokitellaan yliopistoksi (laki Maanpuolustuskorkeakoulusta 1121/2008; OPH, Yliopistot 2013), myös tutkimus on tärkeä osa koulun toimintaa (laki MPKK:sta 2008; 2§). Sekä yliopistollisuus että tutkimustoiminta vahvistavat näin ollen tämän päivän upseeriprofessioita yhä entisestään. Opetuksen lisäksi koulu itse rekrytoi ja valitsee opiskelijansa (laki MPKK:sta 2008; 14§). Opetuksen ja rekrytoinnin lisäksi Puolustusvoimat työllistää lähes aina kaikki valmistuvat upseerit, vaikka enää ei taata täystyöllistymistä Puolustusvoimissakaan. Rajavartiolinjan opiskelijat työllistyvät valmistuttuaan sisäasiainhallinnon alaisuuteen eli Rajavartiolaitokseen ja näin jatkossa työskentelevät hyvin kiinteästi lähellä poliiseja. Tämä siirtyminen puolustushallinnon ja sisäasiainhallinnon alaisuudesta toiseen on jo luonteva osa yhden ammattiryhmän toimintaa ja tulee ottaa huomioon yhteistyön mahdollisuuksissa. Perustutkintojen lisäksi koulu järjestää upseereiden jatko- ja täydennyskoulutuksen. Tämän lisäksi koulusta on mahdollisuus valmistua sotatieteen tohtoriksi. (Laki MPKK:sta 6§.)

⁶⁸ Maanpuolustuskorkeakoulun opiskelijat suorittavat opintojaan Maanpuolustuskorkeakoulussa sekä puolustushaara-, aselaji- ja toimialakouluissa. Lisäksi kandidaatti- ja maisteriopintojen välissä suoritetaan työelämäjakso noin neljä vuotta, pois lukien lentäjät, jotka jatkavat suoraan maisterivaiheeseen. Uusi kandidaatin tutkinto on alkanut syksyllä 2015, ja siinä työelämä- ja MPKK-jaksojen määrä vähenee eli opintopaikkaa vaihdetaan harvemmin.

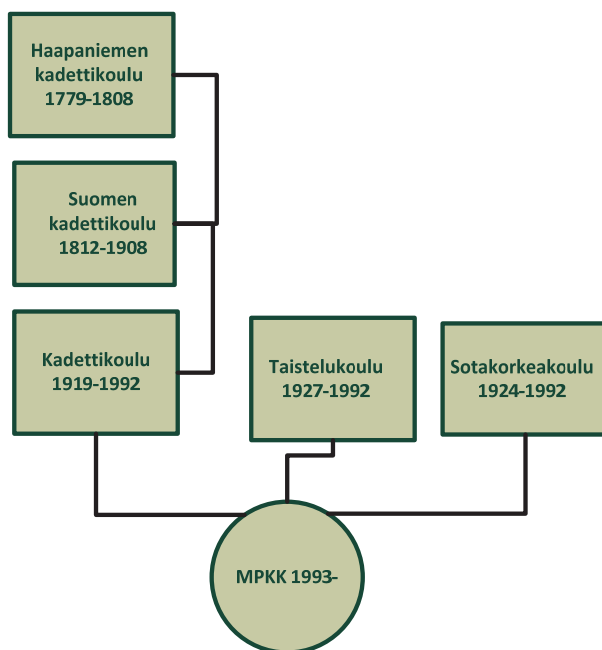
Tutkinnot tai kurssit, joita Maanpuolustuskorkeakoulussa voi opiskella, ovat:

- sotatieteiden kandidaatin tutkinto
- sotatieteiden maisterin tutkinto
- esiupseerikurssi
- yleisesikuntaupseerikurssi
- sotatieteiden tohtori (Maanpuolustuskorkeakoulu 2013)

Kuva 24. Tutkintojen eteneminen sotatieteiden kandidaatista sotatieteiden tohtorintutkintoon

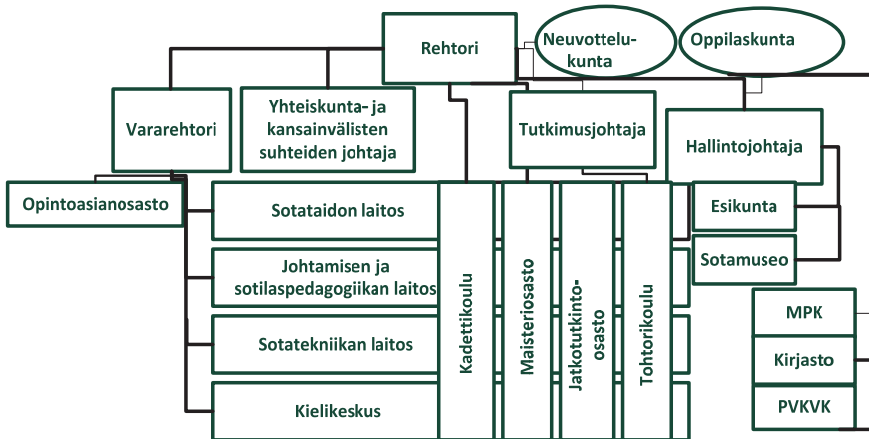
Maanpuolustuskorkeakoulu aloitti toimintansa vuonna 1993. Tällöin Kadettikoulu, Taistelukoulu ja Sotakorkeakoulu yhdistyivät. Upseerikoulutus alkoi Suomessa jo vuonna 1779, jolloin Suomen ensimmäinen kadettikoulu aloitti toimintansa Haapaniemessä. Upseerikoulutus jatkui vuodesta 1821 Haminassa aina vuoteen 1905, jolloin venäläistoimenpiteet lakkauttivat koulutuksen. Töölön Arkadiassa koulutus alkoi uudelleen vuonna 1919 ensin Suomen kadettikouluna ja Kadettikouluna. Vuonna 1940 Kadettikoulu siirtyi Munkkiniemestä Santahaminaan nimellä Maasotakoulu. Vuonna 1952 meri-, ilma- ja maavoimien kadettien alkuvaiheen opetus yhdistettiin ja vanha nimi Kadettikoulu palautettiin. Sotakorkeakoulu vastasi vuodesta 1924 yleisesikuntaupseerikurssien, ylemmän päällystön kurssien ja valtakunnallisten maanpuolustuskurssien toimeenpanosta. Taistelukoulu, joka aloitti toimintansa vuonna 1927 Viipurin lähellä, antoi koulutusta sodan ajan pataljoonankomentajille ja jatkokoulutusta muille kuin yleisesikuntaupseeriksi pyrkiville. Sotien jälkeen koulu jatkoi toimintaansa vuonna 1945 Santahaminassa, Haminassa vuonna 1947 ja Tuusulassa vuonna 1949, jossa se toimi lakkauttamiseensa saakka. Maanpuolustuskorkeakoulu perustettiin 1.1.1993. Tällöin Kadettikoulu, Taistelukoulu ja Sotakorkeakoulu yhdistettiin yhdeksi kokonaisuudeksi. (Maanpuolustuskorkeakoulun perinneyhdistys 2014; Vaahtolampi 2013; **Kuva 25.**)

Kuva 25. Maanpuolustuskorkeakoulun muodostuminen

Kuvassa 26 nähdään Maanpuolustuskorkeakoulun rakenne 1.1.2015 lukien. Anne-tuista tutkinnoista ja niiden kokonaisuudesta vastaavat Kadettikoulu sotatieteiden kandidaattien osalta, Maisteriosasto sotatieteiden maisteriopiskelijoiden osalta ja Jat-kotutkinto-osasto yleisesikuntaupseereiden osalta. Sotatieteiden tohtorit asemoituvat ainelaitoksiin. Ainelaitoksissa opiskellaan varsinaiset omien tieteenalojen mukaiset opinnot. Organisaatorakenteen muutos vuonna 2015, joka oli myös seurausta puo-lustusvoima uudistuksesta, ei vaikuttanut suoranaisesti tutkintojen rakenteeseen, vaan edelleen koulusta valmistuvat sotatieteiden kandidaatit, maisterit ja tohtorit Bolog-nan periaatteiden mukaisesti. Ainoa uudistus, joka koski opintopolkua, on esiupee-rikurssin (EUK) ja yleisesikuntaupseerikurssin (YEK) suhde. Vanhassa mallissa kaikki kävivät ensin esiupee-rikurssin ja osa jatkoi yleisesikuntaupseerikurssille. 1.1.2015 lähtien yleisesikuntaupseeritutkinnon suorittajaksi on haettu suoraan pääsy-kokeilla. Se, joka ei pääse jatkossa tai halua jatkaa opintojaan tällä kurssilla, käy sen sijaan esiupee-rikurssin. Uudistus vaikuttaa lähinnä ainelaitosten kokoonpanoihin sekä tutkinto-osastoihin, eli on opiskelijan näkökulmasta pääasiassa hallinnollinen, eikä muuttuvaa kokoonpanoa ole tämän vuoksi tarvetta tuoda tämän tarkemmin tässä esille⁶⁹.

⁶⁹ Myös Puolustusvoimien kansainvälinen keskus siirtyi osaksi MPKK:a vuonna 2015. Tämän vaikutus muu-hun koulutukseen on vielä osin selvittämättä.

Kuva 26. Maanpuolustuskorkeakoulun rakenne 1.1.2015 alkaen (Maanpuolustuskorkeakoulun toimintakäsikirja 2012, 16; Opinto-opas 2014, 13)

Sotatiheet ovat laaja ja monialainen kokonaisuus, joka sitoo yhteen sodat, kriisit ja niihin liittyvät turvallisuusuhat sekä pyrkimykset niiden ehkäisemiseen (ks. Maanpuolustuskorkeakoulun strategia HG626 2010). Maanpuolustuskorkeakoulun tieteenaloja ovat operaatiotaito ja taktiikka, strategia, sotahistoria, johtaminen, sotilaspedagogiikka, sotatekniikka, sotatalous, sotilaspsykologia ja sotilassosiologia. Perustutkinnoissa ja yleisikuntaupseerin tutkinnossa opiskeltavia oppiaineita ovat johtaminen, sotataito, sotilaspedagogiikka ja sotatekniikka. Sotataidon suuntautumisvaihtoehtoja ovat operaatiotaito ja taktiikka, strategia ja sotahistoria. Sotatieteiden tohtorin tutkinnon voi opiskella kaikilla Maanpuolustuskorkeakoulun tieteenaloilla. Maanpuolustuskorkeakoulu avasi vuonna 2009 opinnot myös siviiliopiskelijoille, mikä tässä vaiheessa käsittää vain ylemmän korkeakoulututkinnon eli sotatieteiden maisteriopinnot (laki Maanpuolustuskorkeakoulusta 1121/2008; Maanpuolustuskorkeakoulun toimintakäsikirja 2012, 30). Sotatieteiden tohtoriksi sen sijaan on voinut pätevyitä myös siviili vuodesta 2001 (Maanpuolustuskorkeakoulusta annettu asetuksen muutos 612/2001), eli sotatieteiden tohtoritutkinto on ollut tästä näkökulmasta edistyskellisin tutkintotaso. Ensimmäinen sotatieteiden siviilitohtoriopiskelija hyväksyttiin Maanpuolustuskorkeakouluun vuonna 2007, ja hän väitteli vuonna 2012 (Vahtolampi 2013, 101).

Ero siviili-sotatieteidenmaisteriopiskelijoilla ja upseerin tutkintoa opiskelevilla sotatieteiden maisteriopiskelijoilla on se, että upseerin pätevyyttä siviiliopiskelijat eivät voi saada. Heidän opinnoistaan on karsittu niin kutsutut puolustushaaraopinnot, mutta joka tapauksessa he saavat hyvin laaja-alaisen osaamisen turvallisuusasioissa. Suuntautumisvaihtoehtoja siviiliopiskelijoille on tällä hetkellä kaksi:

- Kansallinen turvallisuus (viranomaisyhteistyö)
  - pääaine johtaminen

- o sivuaineina sotataito (strategia ja historia), sotilaspedagogiikka tai muu vieranomaisyhteistyöhön liittyvä sotatieteiden ala.
- Kansainvälinen turvallisuus (kriisinhallinta)
- o pääaine sotataito (jonka oppiaineista voi valita strategian tai historian)
- o sivuaineina johtaminen, sotilaspedagogiikka tai muu kriisinhallintaan liittyvä sotatieteiden ala. (Maanpuolustuskorkeakoulu opinto-opas 2014 – Sotatieteiden maisterin tutkinto, 161 - 188.)

Kieli- ja viestintäopinnot 5 op	Kieli- ja viestintäopinnot 5 op
Pääaineen syventävät opinnot 80 op	Pääaineen syventävät opinnot 80 op
Sivuaineopinnot 10 op	Sivuaineopinnot 25 op
Kaikille pakolliset yhteiset opinnot 25 op	
Sotilasammattilliset opinnot	Asiantuntijuutta syventävä harjoittelu 10 op
Upseerit	Siviiliopiskelijat

Kuva 27. Sotatieteiden maisteriopintojen rakenne (Opinto-opas 2014 – Yleinen osa, 39)

Puolustushallinnon alaisesta Maanpuolustuskorkeakoulusta upseeri valmistuu töihin Puolustusvoimien hallinnon alalle, mutta myös Rajavartiolaitoksen upseerin tehtäviin sisäasianhallinnon alalle, mikäli opiskelija on rajavartiolinjan suorittanut opiskelijat (laki Maanpuolustuskorkeakoulusta 1121/2008). Tästä johtuen näiden kahden eri hallinnonalan turvallisuusasiantuntijoilla on hyvin vahva yhteys. Lisäksi siviilien koulutus Maanpuolustuskorkeakoulussa muihinkin turvallisuuteen liittyviin asiantuntijatehtäviin tuo uusia näkökulmia opintojen laaja-alaisuudesta turvallisuusosalalla. Tämä Maanpuolustuskorkeakoulun tutkintojen kautta saavutettu osaaminen ja laaja-alaisuus pitäisi nähdä mahdollisuutena myös upseereiden koulutuksessa mahdollisesti uutena suuntautumisvaihtoehtona maa-, meri-, ilma- ja rajavartiopintosuuntien lisäksi. Kuten Linnéll (2010, 187–192) asian esittää, kansainvälistyvässä toimintaympäristössä meille voi syntyä kansainvälisesti pätevöityneitä upseereita ja niitä, joiden osaaminen on kansallista. Tämä jaottelun logiikka voisi toimia yhtenä mahdollisuutena miettiä laaja-alaista turvallisuusasiantuntijuutta. Osa upseereista valmistuisi edelleen perinteisen koulutuksen ja suuntautumisvaihtoehtojen (maa, meri, ilma, raja)

mukaan. Osa taas pätevytyisi yhdessä poliisien kanssa laajan turvallisuusmäärittelyn mukaisiin turvallisuusalan tehtäviin.

6.1.2 Poliisikoulutus

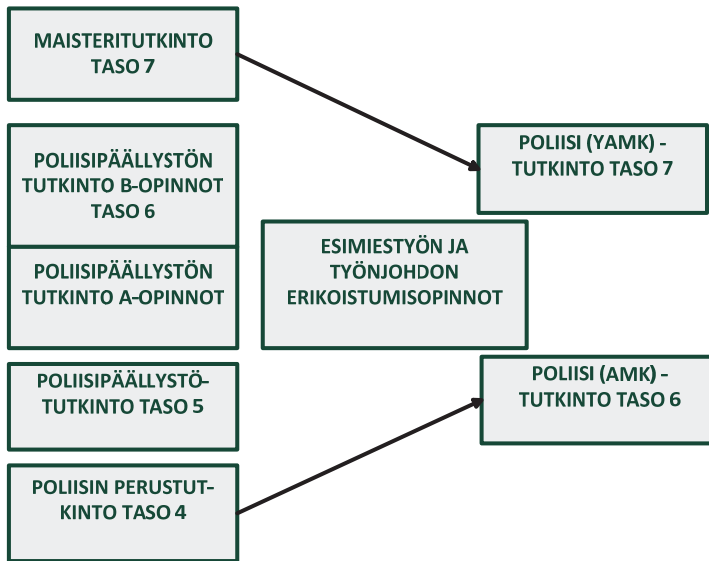
Suomessa koulutetaan poliiseja vain yhdessä oppilaitoksessa, Poliisiammattikorkeakoulussa, ja koulu kuuluu sisäministeriön hallinnonalalle. Oppilaitos vastaa koulutuksen lisäksi itse rekrytoinnista sekä opiskelijavalinnoista. Tutkintokoulutuksen lisäksi oppilaitos antaa johtamiskoulutusta ja täydennyskoulutusta sekä vastaa poliisialan tutkimus- ja kehittämiskoulutuksesta. Jo toimintatavoissa Maanpuolustuskorkeakoululla ja Poliisiammattikorkeakoululla on nähtävissä yhteisiä toimintatapoja rekrytoinnista opiskelijoiden valintaan ja lisäkoulutukseen. Poliisikoiralaitos, joka on osa Poliisiammattikorkeakoulua, sijaitsee Hämeenlinnassa. Nykyinen Poliisiammattikorkeakoulu aloitti toimintansa Tampereella vuonna 2008, kun Tampereen Poliisikoulu ja Espoossa sijaitseva Poliisiammattikorkeakoulu yhdistyivät. (Poliisi, Poliisiammattikorkeakoulu lyhyesti.)

Tutkintoja, joita tämän hetken työelämässä olevat poliisit ovat opiskelleet:

- poliisin perustutkinto,
- poliisialipäällystön tutkinto ja
- poliisipäällystön tutkinto.

Poliisien koulutustasoa ja tutkintoja on systemaattisesti pyritty nostamaan eri puolella Eurooppaa jo useita vuosia (esim. Ferreira & Jaschke & Peeters & Farina 2010, 70). Poliisien koulutusta ja varsinkin sen muuttamista ammattikorkeakoulutasoiseksi ovat Suomessa tutkineet esimerkiksi Oksanen (1999) sekä Honkonen ja Virta (2004). Tämän lisäksi koulutuksen uudistamista Bolognan mallin mukaiseksi, eli kaksiportaisen tutkintorakenteen mukaiseksi, varten perustettiin työryhmä, jonka perusteella julkaistiin Polku-hankeraportti vuonna 2012. Tarkoitus olisi se, että poliisikoulutus uudistuu ja esitys uusista tutkinnoista oli peruskoulutuksen osalta ammattikorkeakoulututkinto ja esimies- ja johtamiskoulutuksen osalta ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Laki uusista tutkinnoista astui ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2014 alusta. (Alkiora 2014, 74, 77.) Poliisiammattikorkeakoulussa tapahtunut koulutustason nousu on ollut lisätekiä herätellä keskustelua myös koulutuksellisen yhteistyön kehittämiseksi jo olemassa olevan vahvan tutkimuksellisen toiminnan lisäksi (ks. Muttilainen 2014, 59–66).

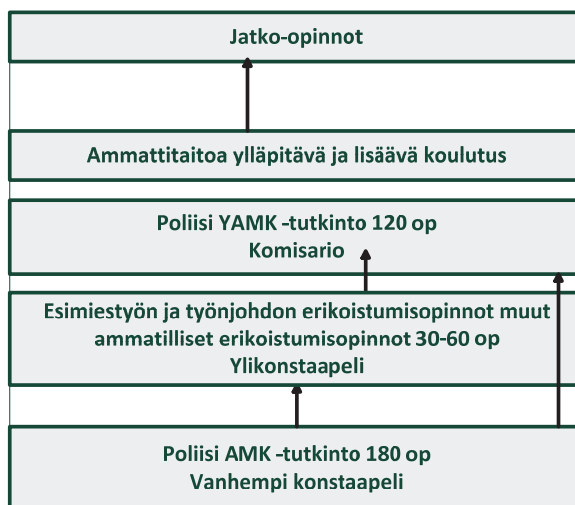

Kuva 28. Poliisin uuteen tutkintorakenteeseen siirtyminen (Poliisin tutkintokoulutuksen kokonaisuudistus 2012)

Uudet tutkinnot:

- Poliisi (AMK) 180 op: kelpoisuus miehistövirkoihin
- Poliisi (ylempi AMK) 120 op: kelpoisuus päällystövirkoihin
- Poliisipäällystön erikoistumisopinnot 45 op: kelpoisuus alipäällystövirkoihin (Poliisi, Poliisikoulutus uudistuu.)

Kuva 29. Poliisin tutkintorakenne vuodesta 2014 (Poliisialan tutkintojärjestelmä 2014)

Tutkintokoulutuksen lisäksi Poliisiammattikorkeakoulussa tarjotaan ammatillista lisä- ja täydennyskoulutusta sekä muuta turvallisuusalan koulutusta. Poliisipäällystön tutkinto on hyväksi luettavissa Tampereen yliopistossa. (Poliisi, Täydennyskoulutus.) Huomiona tähän täytyy lisätä se, että Bolognan mallin mukaisesti opintojen hyväksi luettavuus onnistuu muuallakin Suomen korkeakouluissa kriteerien eli opintojen vastaavuuden niin täytyessä. Poliisiammattikorkeakoulussa tehtävä tutkimus on yhteiskunta- ja käyttäytymistieteellistä poliisialan tutkimusta, joka kohdistuu rikollisuuteen, rikoksen torjuntaan, poliisitoimintaan ja muihin poliisihallinnon kysymyksiin (lisää Muttilainen 2014, 59–66). Tämä tiukka linja yhteiskuntatieteisiin pitäisi tosin jättää vähemmälle huomiolle varsinkin aikana, jolloin poikkitieteellisyttä ja monialaisuutta korostetaan. Poliisialan tutkimus voisi olla myös vaikkapa oikeustieteellistä, sosiologista, kasvatustieteellistä tai vaikka sotatieteellistä tutkimusta turvallisuuden näkökulmasta huomioituna.

Valtakunnallisen poliisikoulutuksen historia alkoi vuonna 1918. Suomen hallitus antoi Helsingin poliisilaitokselle tehtävän väliaikaisen poliisikoulun perustamiseksi. Ensin koulutusta annettiin Helsingin keskustassa, josta se siirtyi jo seuraavana kesänä Suomeenlinnaan. Myöhemmin kokelas- ja miehistökoulutusta järjestivät Espoossa sijaitseva Poliisiopisto ja sen alaisena Poliisin kurssikeskus, joka sijaitsi ensin Helsingissä ja vuodesta 1974 lähtien Tampereella. Itsenäinen oppilaitos Poliisikoulusta tuli vuonna 1986. Poliisiopistosta taas tuli ammattikorkeakoulu vuonna 1998. Sisäasiainministeriö päätti oppilaitoksen lakkauttamisesta ja uuden Poliisiammattikorkeakoulun perustamisesta vuonna 2004, ja yksi oppilaitos aloitti toimintansa Tampereella vuonna 2008. Poliisikoirakoulutoiminta alkoi jo vuonna 1909, kun ensimmäiset poliisikoirat tuotiin Helsingin poliisilaitokselle Saksasta. Koiria ja koiranohjaajia on koulutettu Hämeenlinnassa vuodesta 1927. Poliisiammattikorkeakoulun yhteydessä on toiminut vuodesta 2004 myös valtakunnallinen Poliisimuseo, joka avattiin yleisölle vuonna 2008. Museon tarkoituksena on tehdä poliisin toimintaa tunnetuksi ja tukea tutkijoita ja itse poliisiorganisaatiota. (Oksanen 1999). Uuden Poliisiammattikorkeakoulun paikkaa ei ole missään esitetty muutettavaksi, eli Tampere poliisien koulutuspaikkana näillä näkymin on ja pysyy (esim. Poliisin tutkintokoulutuksen kokonaisuudistus 2012).

6.2 Koulutusten tuottamien tutkintojen rinnastettavuus

Edellisten lukujen tarkoitus oli eritellä hyvin lyhyesti ja yleisellä tasolla niin upseerikoulutusta Maanpuolustuskorkeakoulussa kuin poliisikoulutusta Poliisiammattikorkeakoulussa. Tarkoituksena oli kertoa lyhyesti koulutusta ja koulujen tuottamia tutkintoja sekä osaamista. Onko koulujen tuottamassa osaamisessa yhteisiä rajapintoja tai kokonaan yhteisiä tehtäviä löydettävissä? Onko koulujen asema Suomen muussa koulutusjärjestelmässä sellainen, että niiden välistä yhteistyötä voisi alkaa pohtimaan? Poliisien ja upseereiden historiaa ja toimintaa on tutkittu paljon tarkemmin, eikä historiantutkimus tai ammattialoihin menevä tarkempi tutkimus ole ollut tässä työssä tarkoituksena alun perinkään (lisää koulujen ja ammattien historiasta esimerkiksi Hietaniemi 1992; Maanpuolustuskorkeakoulu 2014, Oksanen 1999; Vaahtolammi 2013; Virta 2001).

Sekä Maanpuolustuskorkeakoululla että Poliisiammattikorkeakoululla on omat suunnitelmansa tulevaisuuden varalle: mihin ollaan pyrkimässä ja millä tavoin? Tavoitteena on kirkastaa oma toiminta-ajatus ja kuinka näillä ajatuksilla erotutaan muista, yleensä kilpailijoista. Puhutaan siis koulujen omista toimintaa ohjaavista strategioista ja enemmän kuin eroja, pyrin etsimään yhteisiä painopisteitä, mikäli niitä on löydettävissä. Yhteisten painopisteiden luominen on siksikin tärkeää, että sekä Maanpuolustuskorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän auditoinnissa (2011, 62) että Poliisiammattikorkeakoulun vastaavassa (2012, 72) ainakin välillisesti viitataan kehittämissuosituksina ulkopuolisten kanssa tehtävään yhteistyöhön eli yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen lisäämiseen (Okko ym. 2012; Pekkarinen ym. 2012).

<p>MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULUN STRATEGIA 2015</p> <p>”Kansakunnan kokonaisturvallisuuden edistäminen”</p>	<p>POLIISIAMMATTIKORKEAKOULUN STRATEGIA 2015</p> <p>Tulevaisuuden haasteisiin vastaaminen</p>
<p>Tavoitteena on kansallisesti ja kansainvälisesti arvostettu sotatieteellisen opetuksen ja tutkimuksen suunnannäyttävä, jolla on arvostettu asema puolustushallinnossa, turvallisuusalan toimijoiden keskuudessa ja yliopistokentässä.</p>	<p>Polisiammattikorkeakoulu on huipputasoinen poliisioppilaitos ja eurooppalaisen korkeakouluuyhteisön arvostettu jäsen.</p> <p>Oppilaitoksen osaamista käytetään monipuolisesti yhteiskunnan turvallisuuden ylläpitämiseen.</p>
<p>Huomioitu erityisesti MPKK:n vahvistuva asema yliopistokentässä. Toiminta Bolognan periaatteiden mukaista, ja erityistä huomiota annetaan osaamispohjaisuudelle ja opetuksen laadulle ja sen kehittämiseksi.</p> <p>Korostetaan entistä enemmän puolustusjärjestelmän tarpeita ja opetusta sekä kokonaismaanpuolustuksellista näkemystä. Tutkimuksen tulee olla entistä laajalaisempaa.</p> <p>Verkotutaan muiden suurten tutkimushankkeiden kanssa</p>	<p>Eurooppalaisen korkeakoulupolitiikan viitekehyksen korostaminen. Bolognan mallin mukainen koulutus ja koulutustason nosto.</p> <p>Suomalaisen yhteiskunnan monimuotoistuva kehitys, globalisaatio ja sitä kautta muuttuva toimintaympäristö sekä turvallisuuskäsityksen laajeneminen huomioitava osaamisessa jatkossa</p> <p>Tuotetaan analyttistä tietoa ja lisäarvoa turvallisuuskeskusteluun.</p>
<p>Yhteydenpitoa tärkeimpiin asiakkaisiin (pääesikunta, RVL, PHE) pidetään tärkeänä.</p>	<p>Polamk hakee ja ylläpitää aktiivisesti kumppanuuksia ja tuottaa tapoja yhteiskunnan turvallisuuden kehittämiseksi.</p>
<p>Puolustusjärjestelmän tarpeet huomioidaan vieläkin tarkemmin. Lisäksi huomioidaan ulkopuolinen toiminta entistä</p>	<p>Yhteiskunnan moninaistuva kehitys ja globalisaatio huomioon otettavia asioita</p>

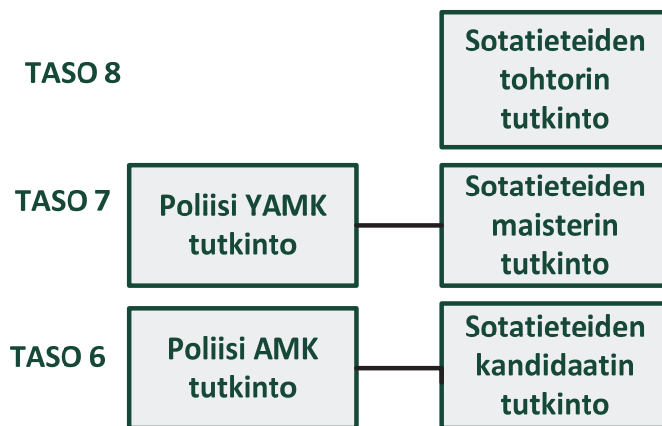
voimakkaammin.	
Tuotetaan osaava ja motivoitunut upseeristo sekä harjoittaa sen edellyttämää tutkimusta.	Painotetaan rekrytinnissa huolellisuutta, osaamista läpi työuran ja osaamisen laajentamista.

Taulukko 7. Strategioista nostettua (Maanpuolustuskorkeakoulun strategia 2010 ja 2015; Poliisiammattikorkeakoulun strategia 2015 ⁷⁰)

Taulukosta 7 näemme, että molempien koulujen strategioista poimitut asiat painotavat laaja-alaisuutta, osaamisen moninaisuuden lisäämistä ja yhteistyötä. Strategiat on kirjoitettu koskemaan omaa koulua ja sen tulevaisuutta, mutta huomioon on otettu toiminta kotimaisten, lähimpien kumppaneiden ja erityisesti kansainvälisten kumppaneiden kanssa. Jo strategiat kertovat, että yhteistyötä muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa halutaan tehdä ja lisätä, eli tahtotila yhteistyölle on jo olemassa. Bolognan mallin mukainen koulutusajattelu läpäisee molempien koulujen strategiat kauttaaltaan. Koulutustason korkeana pitäminen ja korkeakoulututkintojen korostaminen esimerkiksi rekrytinnissa, kertoo osaamistarpeisiin vastaamisen haasteista. Koulutuksella nähdään yhteys siihen, miten osaamistarpeisiin tulevaisuudessa vastaataan, mikä on molemmille kouluille ominaista.

Vaikka strategiat antavat suuntaviivoja toiminnalle ja yhteistyön lisäämiselle molempien koulujen toiminnassa, niin turvallisuusalan yhteistyön mahdollisuuksia toisen hallinnonalan toimintaan nämä eivät sinällään tuo. Toki on huomioitavaa, että kaikkea ei strategioissakaan tuoda esille. Lisäksi Poliisiammattikorkeakoulun tutkimusohjelma (2013, 3) nostaa esille työjaon myös sisäisen turvallisuuden toimijoiden kanssa ja näin ollen myöskään tutkimuksen ei nähdä ulottuvan turvallisuuden laajaan kenttään. Tosin Poliisiammattikorkeakoulun vuosikirja 2012/2013 nostaa kansainvälisen tutkimusyhteistyön ohella esille muun poliisi- ja turvallisuusalan tutkimusverkostot sekä yhteisrahoitteiset hankkeet, eli tuijottamatta vain yhteen strategiaan, tahtotila yhteistyölle ja voimien yhdistämiselle myös koulutuksessa ja tutkimuksessa on. Näin ollen myös sotatieteiden näkeminen laajemmassa turvallisuusyhteistyössä voisi saada aikaan enemmän yhteistyötä näiden koulujen välille, tai ainakin näin alussa se voisi mahdollistaa jatkossa strategisia mainintoja näiden koulujen välisen yhteistyön lisäämisestä.

⁷⁰ Strategioiden määrittely on jopa kirjallisuudessa kirjavaa. Heikkalan (2002) mukaan strategiassa esitetään kohteena olevan yksikön tahtotila, eli mihin tulevaisuudessa ollaan menossa ja millä keinoin.

Kuva 30. Poliisiammattikorkeakoulun ja Maanpuolustuskorkeakoulun myöntämien tutkintojen kansallisen viitekehyksen tasot (EQF)

Ammattikorkeakoulutasoinen poliisikoulutus sekä yliopistotasoinen upseerikoulutus toimivat molemmat Bolognan mallin mukaisessa koulutusrakenteessa (esim. Opinto-opas 2014; Poliisin tutkintokoulutuksen kokonaisuudistus Hankeraportti 2012). Tärkeintä koulutuksellista yhteistyötä kehiteltäessä on tällöin mahdollisuus liikkuvuuteen jo koulutuksen aikana, ja useinhan tällainen liikkuvuus on mahdollista silloin, kun opinnot ja osaaminen ovat rinnastettavissa toisiinsa. Yksi ajatus poliisien tutkintokoulutuksen uudistamisessa onkin ollut juuri kansallinen tutkintojen vertailtavuus (Polku ABC). **Kuvasta 30** näemme, miten Poliisiammattikorkeakoulun tutkinnonuudistustyön jälkeen heidänkin tutkintonsa on rinnastettavissa Maanpuolustuskorkeakoulun tutkintojen kanssa. Vuoropuhelun ja liikkuvuuden pitäisikin olla täysin mahdollista, mutta ei kenties vielä tiedostettua tämän mahdollisen kumppanin kanssa, jonka opetuksellinen ja tutkimuksellinen paradigma liikkuu ehkä vielä tällä hetkellä liian kaukana toisesta. Tärkeää on myös tuoda esille koulutustasojen erot, mutta ennen kaikkea yhtäläisyydet ja rinnastettavuus, joiden perusteella koulutustasolta toiselle voidaan siirtyä. Molemmat oppilaitokset pitävät kiinni korkeakoulutasoisesta opetuksesta ja koulutuksen merkityksestä muuttuvan osaamistarpeen varmistajana (esim. Alkiora 2014, 74). Johtajan kehittyminen, viranomaisyhteistyö ja itse turvallisuus nykyisenlaisena ovat jo olemassa olevia yhteisiä osaamistarpeita. Tämä, jos mikä myös osaamistavoitteiden tasolla, on yhteinen toiminnan kohde näistä kahdesta koulusta puhuttaessa⁷¹.

⁷¹ Jollain tavoin yhdistettävissä oppiaineita ja sisältöjä sisäasianhallinnon koulutuksista on löydettävissä seuraavia: substanssiin liittyvä johtaminen, tutkimus ja kehittäminen, hallinnollinen ja strateginen johtaminen, kielet ja viestintä, kriisinhallinta, poikkeusolot, varautuminen, turvallisuus, ensihoito, sairaanhoito, lainsäädäntö, liikunta, kouluttaminen, hallinto, kansainvälisyys, viranomaisyhteistyö, voimankäyttö, tietotekniikka, ajokoulutus, elinikäinen oppiminen, psykologia ja viestiliikenne (Kalahti & Huotari 2015, 46). Nämä ovat hyvin yleisellä tasolla, vaikka puhutaan osaamis pohjaisuudesta. Vertailu ei näin ollen ole tarkastellut osaamista syvällisesti. Yhteisiä korkeakoulun tuottamia osaamisia on myös tutkittu, mutta nämä osaamiset jäävät erittäin yleiselle tasolle, kuten tiedon soveltaminen.

Koulutus nähdään mahdollisuutena vastata muuttuvassa toimintaympäristössä uusiin, yhä moninaisempiin haasteisiin (Alkiora 2014, 74; vrt. Salmi 2013). Käytännön haastetta yhteistyön syventämiseen tuo selkeästi maksajanäkökulma, eli poliisi- ja upseerikoulutus toimivat eri hallintojen alla. Se, että lähdettäisiin edistämään ajatusta, jossa koulujen itsenäisyydestä luovuttaisiin siirtämällä ne saman hallinnon alaisuuteen, ei ole painopisteenä tässä tutkimuksessa. Tutkimukseni tässä vaiheessa tuodaan esille ristiriitoja eli ajatuksia tiettyihin toimintoihin keskittyvästä yhteistyöstä ja siihen kouluttautumisesta. Mutta pelätäänkö edes osittaisen yhteisen koulutuksen vievän lopulta koko koulutuksen täydelliseen fuusioon? Yhteistyön mahdollisuudesta alkanut keskustelu voi johtaa jonkin tahon kannalta ei-toivottuun lopputulokseen, ja siksi sitä tulisi välttää joidenkin puheenvuorojen mukaan kaikin tavoin.

Haasteena voidaan nähdä poliisien tai upseereiden tehtävien lähemmän tarkastelun lisäksi se, että hallinnollinen jako sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen elää vahvana (esim. Salmi 2013, 3, myös Branders 2016). Yhteisiä toimintoja ei kyetä löytämään liian tarkalla rajauksella eli pelkästään perustyon analysoinnilla, mikä sekun luo omat haasteensa ajatella yhteistyötä. Otetaan tästä esimerkiksi kotihälytykset. Tällaista tehtävää ei ole määritelty upseereille. Toinen vastaava esimerkki on varusmiesten kouluttaminen, mikä ei vahvasti liity poliisin työhön. Lisäksi liian tarkka jako sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden tehtäviin rajaa yhteiset tehtäväpinnat yhä kauemmaksi toisistaan. Jos taas ajatella kokonaisuutta, eli laajaa turvallisuuskäsitystä ja tähän tarpeeseen luotua osaamista, yhteisen koulutuksen luominen on mahdollista ja yhä moninaistuvampaa tulevaisuutta ajatellen suotavaa. Laajan turvallisuuskäsityksen valossa tehtävät pitää nähdä kokonaisuuksina, joissa jakoa sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen ei enää ole, tai ainakaan se ei ole hallitseva jako, jolla kaikki erillisyydet perustellaan. Peruskoulutuksessa jako voi olla jatkossakin nykyisenlainen, mutta eriytyminen ja kouluttautuminen yhä pidemmälle mahdollistavat asioiden laajan tarkastelun. Lisäksi on tärkeä ymmärtää, että Maanpuolustuskorkeakoulusta, puolustushallinnon alaisesta koulutuksesta, siirrytään jo nyt rajavartioliinjan upseereiden osalta töihin sisäasiainhallinnon alaisuuteen. Tämän perusteella ei enää eri hallinnon alla tapahtuva koulutus voi olla este muillekaan joko Poliisiammattikorkeakoulussa tai Maanpuolustuskorkeakoulussa koulutuksensa saaneille siirtyä luontevasti asiantuntijaksi toiselle hallinnon alalle.

Koulutuksen avaaminen siviileille, eli sotatieteiden maisteriopintoihin ja sotatieteiden tohtoriopintoihin, antaa mahdollisuuden tarkastella varsinkin Maanpuolustuskorkeakoulun tutkintojen tuottaman osaamisen laaja-alaisuutta ja pyrkimystä laaja-alaisempaan työskentelykenttään kuin vain puolustushallinnon suuntaan. Tästä kertovat selvästi siviilimaisteriopiskelijoiden opintojen suuntautumisvaihtoehdot (ks. lisää luku 6.1.1 Upseerikoulutus). Laaja-alainen osaamisen tuottaminen useille eri hallinnonaloille on jo nyt osa Maanpuolustuskorkeakoulun toimintaa. Tämä sama tahtotila on havaittavissa Poliisiammattikorkeakoulun strategiassa jo vuodesta 2010, jossa henkilöstön rekrytoinnissa johto- ja esimiestasolle halutaan korkeakoulututkinnon suorittaneita. Turvallisuusala yleensäkin pitäisi nähdä keskinäisriippuvaisena, sillä sitähän turvallisuus tänä päivänä on – keskinäisriippuvaista ja monimuotoista (ks. myös Laitinen 2014, 15–25; Toivonen & Kuusisto 2014, 185–193). Tämä näkemys nousee esille hyvin selvästi sekä sisäisen että ulkoisen turvallisuuden strategiois-

sa ja turvallisuutta käsittelevien teosten määrittelyissä. Vielä kun tähän lisätään ehdotus yhdistää sisäisen turvallisuuden koulutus, on tahtotila löydettävissä myös turvallisuuskoulutuksen laajempaan tarkasteluun.

Turvallisuuskoulutuksen laajemman tarkastelun kohteeksi pitäisi ottaa ilman muuta myös muut viranomaistoimijat, mutta myös muut turvallisuusalan toimijat sekä heidän koulutuksensa (esim. Kalalahti & Huotari 2015). Koulutuksen kirjavuuteen tulisi saada selvyys, eli mitä turvallisuusala tarkoittaa, miten siihen kouluttaudutaan, miten ammattinimikettä turvallisuusasiantuntija voidaan käyttää ja kuka koulutusta voi ylipäänsä antaa. Viranomaistoimijoilla kenttä on jo hyvin selvä, ja tätä kenttää selvittää niin kutsuttu maksajanäkökulma eli se, minkä hallinnonalan koulutuksesta puhutaan. Opetusasioista vastaavaa hallinnonala eli opetus- ja kulttuuriministeriötä ei voida sulkea pois turvallisuuskoulutuksen linjauksia tehtäessä. Tämä siksi, että turvallisuusalan koulutusta annetaan myös opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alaisissa oppilaitoksissa. Toki pitää miettiä myös sitä, voisiko vastuu olla niillä viranomaistoimijoilla ja hallinnonalojen kouluilla, joiden tehtäviä ulkoistetaan ja hoidetaan kaupallisen toimijan voimin? Selväksi on tullut se, että opetushallinto ei tiedä, miten turvallisuuskoulutus jäsennetään, tai ainakaan se ei tee sitä samalla tavalla kuin asiakirjoissa hallinnonalojen mukainen jaottelu tapahtuu. Eihän tämä jaottelu ole selvä yksityistä turva-alaa tutkineillekaan (esim. Paasonen & Paasonen 2012), joten miten silloin yksi viranomaistaho tämän jaon hallitsisi?

Selväksi koulutuksia tutkittaessa on käynyt myös se, että turvallisuuskoulutuksen kenttää voidaan katsoa usealla eri tavalla katsojan intressistä riippuen. Tämä intressi on tuotava esille, jotta tiedetään, mistä lähtökohdista asioita tarkastellaan. Halutaanko koulutusta tarkastella kuten Salmi (2013), jonka yhdistämisajatuksissa on selkeä jako sisäisen turvallisuuden toimijoihin mutta ei ole huomioitu eri koulutustasoja eli sitä, onko kyseessä ammattikoulu- tai ammattikorkeakoulutasoinen koulutus, kuten Kalalahden ja Huotarin (2015) raportissa? Vai halutaanko tätä tarkastella koulutusten rinnastettavuuden näkökulmasta, jolloin samantasoisia koulutuksia katsotaan yhdessä (**kuva 30**). Poliisiammattikorkeakoulua ja Maanpuolustuskorkeakoulua voidaan tarkastella kansallisen viitekehyksen EQF:n mukaan rinnakkain ja liikkuvuus huomioiden. Tässä tutkimuksessa valittu jako sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen toimii hyvin, eli mainitsemani hallinnollinen tai maksajanäkökulma, mutta koulujen rinnastettavuus tulee Bolognan periaatteiden mukaan kaikkien tutkintojen viitekehyksestä.

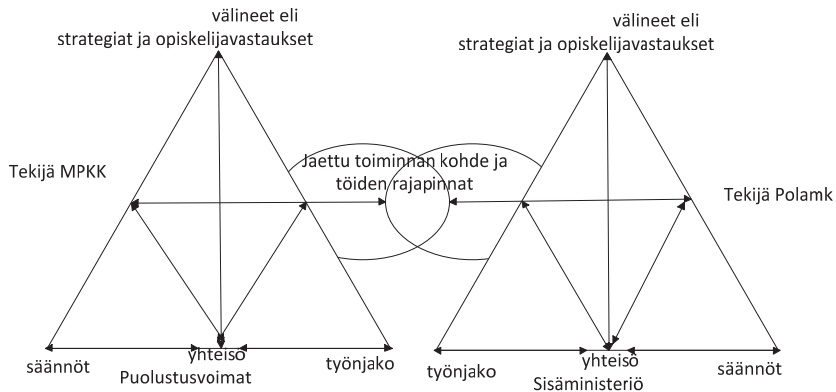
Lähtökohtana yhteistyön kehittämiseksi olisi perinteinen turvallisuuden jako sisäisen turvallisuuden poliisiprofessioon koulutettuna ammattikorkeakoulutasolla ja maanpuolustuksellisen turvallisuuden upseeriprofessioon, joka saa koulutuksensa yliopistokoulutuksena. Tarkastelupintana tulevalle muutokselle tulisi olla tulevaisuuden turvallisuusalan ammattilainen laajan turvallisuuskäsityksen valossa, osaamistavoitteita rinnastaen, minkä lopputuloksena syntyisi uudenlainen vahva professio turvallisuusosalalle mahdollisessa turvallisuusakatemiassa tai muussa turvallisuuden korkeakoulussa.

AINEISTON KERTOMAA

Seuuraavassa luvussa syvennytään Engeströmin toimintajärjestelmän teorian käsitteitä käyttäen välineiden tuottamaan tietoon yhteistyöstä, eli valitusta aineistosta, kuten strategioista ja muista toimintaa ohjaavista asiakirjoista, löydettiin yhteistyötä käsitteleviin ja puoltaviin teemoihin. Kirjallisen aineiston lisäksi muita toimintajärjestelmän välineitä (**kuva 31**) analyysiluvussa ovat opiskelijavastaukset ja henkilöhaastattelut. Tarkoituksena on ollut kiinnittää huomiota käytettävissä olleiden asiakirjojen yhteistyön tahtotilaan ja samalla vertailla niitä empiiriseen aineistoon. Teemat ovat nousseet esille laajan turvallisuuskäsityksen kehyksestä, joka on tutkimukseeni valittujen ammattialojen yhteinen, tai ainakin jaettu toiminnan kohde, syy yhteiskehitellä.

Teemoja, joita aineistojen, esimerkiksi strategioiden, kautta valittiin ja löydettiin, ovat sisäinen ja ulkoinen turvallisuus osana laajaa turvallisuuskäsitystä, turvallisuuskäsityksen muuttuminen, lisääntyvän yhteistyön tarve eri hallinnon aloilla, keskinäisriippuvuus, valtion talouden resurssitilanne toimintojen tehostamisessa, turvallisuuden tuottamisen vastuu ja yhteinen koulutus. Näihin esille nostettuihin teemoihin linkitettiin kyselyn ja kirjoitelman kautta löydetty sotatieteiden maisteriopiskelijoiden (jatkossa upseeriopiskelija) ja poliisin päällystötutkinnon B-osaa (jatkossa poliisiopiskelija) opiskelevien näkemykset ja perustelut yhteistyöstä. Mitä nämä kyselyyn valitut turvallisuusalan tulevat ammattilaiset olivat mieltä siitä, pitäisikö yhteistyötä tehdä enemmän ja kenen kanssa? Olisiko tämä yhteistyökumppani kenties viranomainen vai yksityinen toimija ja millä perusteilla? Eli mitä rajauksen mukaisiin toimintajärjestelmiin kuuluvat välineet kertoivat yhteistyöstä ja sen edellytyksistä? Tämän jälkeen johtopäätökset ja opiskelijoiden vastaukset käytiin läpi neljässä eri henkilöhaastattelussa. Opiskelijavastausten lisäksi haluttiin saada hallinnon eri tasojen eli koulujen (Maanpuolustuskorkeakoulu ja Poliisiammattikorkeakoulu) sekä ministeriön kansliapäälliköiden näkemys yhteistyötä koskeviin teemoihin. Olivatko henkilöhaastattelujen tulokset yhteneviä vai erosivatko ne opiskelijoiden vastauksista?

Kuva 31. Asiakirja-aineistojen sekä opiskelijavastausten ja henkilöhaastatteluiden tuottama tieto jaetun toiminnan kohteen ja yhteistyön perusteluiksi (mukailtu Engeström 1987, 78, myös Engeström 2009, 305)

Opiskelijakysely aiheesta turvallisuusasiantuntijuus 2030 toteutettiin internetissä toteutettavalla Webropol-kyselyllä sotatieteiden maisteritutkintoa opiskeleville (SM 4 -kurssin opiskelijat) joulukuussa 2013 ja tammikuussa 2014 sekä johtamis- ja esimiestyössä toimiville poliisin päällystötutkinnon B-osaa opiskeleville tammi-helmikuussa 2014. Kysely oli ennen lähettämistä pilotoitu Maanpuolustuskorkeakoulussa. Sotatieteiden maisteriopiskelijoille (109 opiskelijaa) pidettiin aiheeseen ja tutkimukseen liittyen lyhyt, noin 10 minuutin orientoiva tilaisuus aiheesta viranomaisyhteistyö. Kysely lähetettiin tämän jälkeen suoraan heidän sähköposteihinsa, ja heitä, jotka eivät olleet vastanneet annettuun määräaikaan mennessä, muistutettiin kaksi kertaa. Lopulta vastanneita oli 71 opiskelijaa eli 65 %. Poliisiopiskelijoiden kysely lähetettiin Poliisiammattikorkeakoulun kautta yhteensä 136 opiskelijalle. Opiskelijat olivat poliisin päällystötutkinnon A-osan suorittaneet henkilöt, jotka olivat suorittamassa B-osaa työn ohessa. Myös heitä muistutettiin kaksi kertaa vastaamisesta Poliisiammattikorkeakoulun toimesta. Lopullinen vastaajamäärä oli 65 Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijaa, eli vastausprosentti oli 48 %.

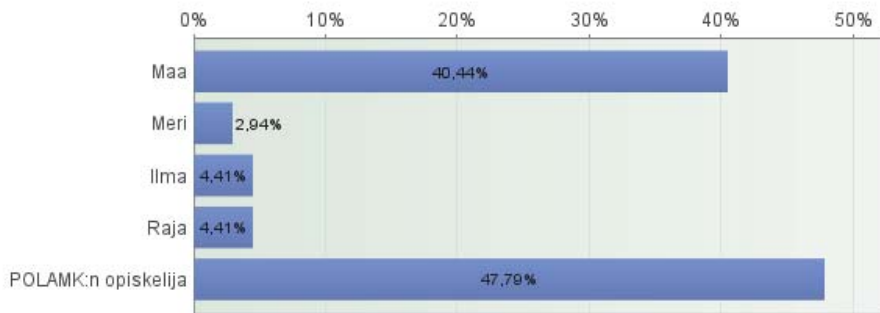
Tutkijan vastaajille asettamana valintakriteerinä oli se, että molempien koulujen opiskelijoilla oli jo vankka kokemus työelämästä ja näin he kykenivät hahmottamaan työssä tarvittavaa osaamista, vaatimuksia yhteistyölle sekä heillä olisi mahdollisesti näkemys nykyisistä reunaehdoista, jotka ehkä estävät tai mahdollistavat yhteistyön tekemistä. Syy, miksi tutkimukseen haluttiin vielä jotakin osa-aluetta/tutkintoa opiskelevat eikä jo kaikki tutkinnot läpikäyneitä poliiseja tai upseereita, oli ajatus siitä, että heillä kenties olisi vielä tuoreita ajatuksia opintojenkin vuoksi. Ajatus oli, että vielä opiskelevat kenties katsoisivat yhteistyötä uusin ja vielä avoimemmin silmin. Tutkijan näkemyksen mukaan jo työssä olleiden vastaajien toimintajärjestelmät kattaisivat laajemmin oman alan hallinnon toiminnan eivätkä vain koulun, joko Maanpuolustuskorkeakoulun tai Poliisiammattikorkeakoulun, toimintajärjestelmän. Työelämän tai -uran loppupuolella olevilla taas toimintajärjestelmät linkittyisivät vain

mahdollisesti enää johonkin työyhteisöön. Vastaajista sotatieteiden maisteriopiskelijat olivat olleet työelämässä kandidaattiopintojen jälkeen noin neljä vuotta. Poliisin päällystötutkinnon B-osaa opiskelevat olivat ennen vastaamista työskennelleet vähintään viisi vuotta (Polku 2012, 17).

Opiskelijakyselyn ja -kirjoitelman jälkeen vastauksia ja tutkimukseen nostettuja teemoja haluttiin vertailla Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun rehtoreiden haastatteluilla. Koulujen rehtoreiden näkemykset antoivat lisän koulujen koskevaan keskusteluun ja koulujen yhteistyöpyrkimyksiin. Lisäksi tutkimukseen haluttiin ministeriötason näkemyksiä, eli tutkimukseen haastateltiin vielä molempien hallinnonalojen kansliapäälliköt (vuonna 2015 virassa olevat). Tämä siksi, että valitulla aineistolla, kuten ylätasoinen strategioilla, voisi olettaa olevan myös koulujen toimintaa vahvasti ohjaava vaikutus. Haastattelut tehtiin maaliskuuhun 2015 aikana. Kaikki haastattelut kestivät noin 35–45 minuuttia, ja haastattelut litteroitiin sanatakkasti analysointia varten. Keskustelujen teemat valittiin aineistosta löytyneistä yhteistyöajatuksista sekä opiskelijavastauksista. Teemahaastattelun runko on liitteenä 4.

Upseeriopiskelijoiden osalta aineisto jaettiin alun analyysivaiheessa vielä puolustushaaraakohtaisiin vastauksiin (maa, meri, ilma, raja), ja tutkija on analysoinut ne mahdollista myöhempää tarkastelua varten. Alustavana oletuksena tutkijalla oli se, että rajavartiolinjan opiskelijat olisivat olleet hieman yhteistyömyönteisempiä, sillä heille yhteistyö varsinkin poliisin kanssa on osa normaalia toimintaa kandidaattiopintojen jälkeisessä työelämävaiheessa ennen maisteriopintoja. Näin ei kuitenkaan ollut, eivätkä vastaukset poikenneet Maanpuolustuskorkeakoulun eri opiskelijaryhmien välillä merkittävästi. Tämän lisäksi vastaajamäärät jäivät muiden kuin maasotalinjan opiskelijoiden osalta niin pieniksi, ettei analyysia olisi voinut edes luotettavasti tehdä, joten en tämänkään vuoksi lähde erottelemaan vastaajaryhmiä puolustushaaroittain (maa n=55, meri n=4, ilma n=6, raja n=6). Vertailukohteena on siis vain tutkimuksenkin rajauksen mukaisesti poliisi- ja upseeriopiskelijat ja heidän vastauksensa. Henkilöhaastattelussa olen erotellut vastaukset vastaajittain, sillä mitään yleiskattavia johtopäätöksiä näiden haastattelujen perusteella ei voida tehdä, vaikka ne hallinnonalan linjauksia varmasti joltakin osin myös edustavat.

Sekä upseeriopiskelijoiden että poliisiopiskelijoiden vastaukset olivat samansuuntaisia, eikä suuria eroja noussut esille juuri missään kysymyksissä. Tästä näkökulmasta johtopäätösten tekemiseen olisi riittänyt molempien ryhmien yhteinenkin analyysi. Vertailun ja tutkimusasetelman vuoksi jokainen kysymys on kuitenkin jaettu analyysivaiheessa näiden kahden vastaajaryhmän kesken. Kaikki kysymykset on kysytty asteikolla 1–5, jossa 1=täysin eri mieltä, 2=hieman eri mieltä, 3=ei samaa eikä eri mieltä tai asia on minulle merkityksetön, 4=hieman samaa mieltä ja 5=täysin samaa mieltä. Analyysistä lukijalle näytetään prosessijakaumat vastauksittain ja vastaajaryhmittäin, mikä helpottaa myös tulosten luettavuutta, vaikkakin tutkija itse on analysoidessaan käyttänyt myös tarkempia tilastollisia menetelmiä, eli jakanut vastaajat taustamuuttujien mukaan ryhmiin, tarkastanut riippuvuudet eri kysymysten välillä ja hajonnan. Jos esimerkiksi merkittäviä riippuvuuksia vastausten välillä olisi ollut, ne olisi voitu nostaa tuloksissa ja johtopäätöksissä esille.

Kuva 32. Turvallisuusasiantuntijuus 2030 -kyselyyn vastanneet opiskelijat eri ryhmittäin

Kuvassa 32 nähdään turvallisuusasiantuntijuus 2030 -kyselyyn vastanneet puolustushaaroittain, eli tarkemmat Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijat. Kuten kuvasta näkyy, vastaajaryhmien koossa kouluittain ei ole suurta eroa. Vastausprosenttia on pidettävä hyvänä, sillä kyselyyn osallistuminen oli opiskelijoille vapaaehtoista. Kyselyn kaikki asteikolliset kysymykset olivat vastaajille pakollisia. Kysymykset ovat liitteessä 1. Kirjoitelmassa ei sen sijaan ollut pakollisuutta eikä kirjoitelman pituutta rajoitettu.

Henkilöhaastatteluihin osallistuivat Maanpuolustuskorkeakoulun rehtori Veijo Taipalus, jonka haastattelu tehtiin ensimmäisenä 11.4.2015 Santahaminassa. Poliisiammattikorkeakoulun rehtori Kimmo Himberg haastateltiin 20.4.2015 Tampereella Hervannassa. Kansliapäälliköiden Arto Rätty ja Päivi Nerg haastattelut tehtiin Helsingissä 7.4. ja 9.4.2015. Haastatteluissa pyrittiin noudattamaan liitteenä 4 olevaa runkoa joustavasti, eli tarvittaessa jokin kysymys jäi välistä pois, mikäli vastaaja toi vastauksen esille jo aikaisemmassa vaiheessa haastattelua. Kaikki haastattelut on tallennettu myös mahdollista myöhempää tarkastelua varten.

7.1 Aineistot kertovat, opiskelijat ja henkilöhaastattelut syventävät – yhteistyöstä ja sen mahdollisuuksista

Seuraavassa luvussa analysoidaan valittuja aineistoja sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden hallinnon aloilta sekä osin koko valtionhallinnon alalta (sisältäen muistiot ja ohjelmamietinnöt, joista jatkossa yhteinen termi strategiat) eli vedetään yhteen aiemmin esitettyjä asioita primäärilähteiden pohjalta turvallisuusalan yhteisyökuvia tarkastellen. Nämä aineistot ovat niin kutsuttuja toimintajärjestelmän välineitä. Tarkoituksena on selvittää, kohtaavatko upseeri- ja poliisiopiskelijoiden näkemykset esille nostettujen teemojen kanssa eli vertaillaan aineistosta esille nostettuja löydöksiä ja opiskelijakyselyn vastauksia keskenään. Kysely selvittää yleistä mielipidettä asiasta ja siitä haluttiin suuntaa antava, eli myös analyysi on pyritty pitämään hyvin selkeänä ja helpolukuisena. Tätä perustellaan tutkimuksen tavoitteella eli ajatusten herättämisellä ja keskustelun avauksella aiheesta.

Ensimmäisenä teemana henkilöhaastattelujen kautta selvitettiin sitä, mitä mieltä koulujen rehtorit sekä molempien hallinnonalojen kansliapäälliköt olivat strategioiden asemasta omalla hallinnon alallaan. Ovatko strategiat toimintajärjestelmän välineiksi soveltuvia asiakirjoja (**Kuva 31**)? Onko niillä todellinen koulujen käytäntöön menevä vaikutus, vai jäävätkö asiakirjat ylätasoin kirjauksiksi. Tämä kysymys oli tärkeä tutkijalle siksi, että tutkimuksessa on annettu suuri painoarvo juuri hallinnollisten aineistojen, kuten strategioiden, esille tuomille näkemyksille ja linjauksille eli toimintajärjestelmien moniäänisyydelle yhteistyöstä. Erityisesti puolustushallintoon kuuluvilla strategioilla vastaajat näkivät olevan käytäntöä voimakkaasti ohjaavan vaikutuksen, sillä niissä ohjataan resursseja ja luodaan valmiuksia sodan ajan toimintaa ajatellen. Sen sijaan sisäministeriön kansliapäällikön vastauksen mukaan sisäministeriön hallinnolla on vielä tänä päivänä ollut niin paljon eri strategioita ja ne ovat ohjanneet toimintaa jopa eri suuntiin, että lopullista käyttöarvoa on vaikea sanoa. Selvää vastausten mukaan oli kuitenkin se, että strategiat ovat tärkeitä eri hallinnonaloille ja niiden valmistelua ohjaa tietty järjestys, jonka perusteella itse toiminta tulisi organisoida ja kohdistaa tulevaisuuteen.

”Jos jotakin on strategiassa, niin se on tarkoitettu toimeenpantavaksi.” (kansliapäällikkö Rätty, PLM)

”- osittain on ollut toinen toisistaan ristiriitaisia (strategiat) - - ne on vienyt asioita pikkeksen eri suuntiin - - .” (kansliapäällikkö Nerg, SM)

Toinen teema, jota strategioihin liittyen selvitettiin, oli käsiteltävänä olevien asiakirjojen tahtotila yhteistyölle ja sille, onko yhteistyötä paljon vai vähän, kun siihen asiakirja-aineistojen perusteella kannustetaan. Alustavan analyysin mukaan tutkijalla oli ennako-oletus, että yhteistyö jää vain sovittuihin erillisiin harjoituksiin sekä poikkeustilanteiden hallintaan tarvittaessa, mutta normaaliolojen jokapäiväinen yhteistyö olisi vielä vähäistä, erityisesti koulujen välinen toiminta⁷². Puolustusministeriön kansliapäällikön näkemys oli poikkeava muihin haastateltaviin nähden. Hän näki, että yhteistyötä on todella paljon ja on aina ollut erityisesti liittyen operatiiviseen suunnitteluun, valmiussuunnitteluun ja yhteisiin operaatioihin. Erityisesti pääkaupunkiseudulla yhteistyö nähtiin laajana ja toimivana. Koulutuksellista yhteistyötä ei hänkään sen sijaan tuonut millään tavalla esille. Muissa haastatteluissa tutkijalla ollut ennako-oletus vähänlaisesta yhteistyöstä nähtiin oikeanlaisena ja yhteistyön nähtiin liittyvän vain lain velvoitteisiin ja annettuihin tehtäviin. Tästä huolimatta suunta nähtiin oikeana, ja verrattuna aikaisempaan yhteistyölle osattiin antaa arvoa.

”- - nyt ollaan rajattu että tarvitaan uudenlaista toimintatapaa ja tarvitaan yhteistyötä. Se on nyt sillä tasolla (yhteistyö), että se on saatu kirjattua papereihin mutta ei hirveästi muuta - - .” (kansliapäällikkö Nerg, SM)

---

⁷² 8.1.2016 tarkastettu Brandersin väitös kokonaisturvallisuudesta on tullut myös siihen tulokseen, että hallinnon alat ovat siiloutuneet eikä todellista yhteistyötä yli hallinnonrajojen ole.

”Joo, kyllähän se ilman muuta pitää paikkansa. (että yhteistyötä on vielä vähän) - - se heijastaa organisaatioiden tehtävänkuvien erilaisuuteen.” (rehtori Himberg, Polamk)

”Kyllä jos puhutaan turvallisuusviranomaisista yleensä. Kyllähän meillä on yhteistyötä Rajavartiolaitoksen kanssa keskeisesti, mutta se taas liittyy meidän ja RVL:n tehtäviin.” - - onhan se yhteistyö lisääntynyt mitä se oli aikaisemmin, että on tätä viranomaisyhteistyötä. Kyllähän jos läbestytään asiaa koulutuksen ja opetuksen kautta, niin sitä on tosi vähän, puhumattakaan tutkimuspuolella on vielä vähemmän. (rehtori Taipalus, MPKK)

Esille nostettava seikka mielestäni on myös asia, joka haastatteluissa nousi esille muun aineiston ohella, eli korkeakoulujen välisten yhteistyön esteiden vähentäminen. Yksi tällainen yhteistyön este on vielä tällä hetkellä ammattikorkeakoulu-yliopisto-sektorin ero. Osittain tähän liittyvät myös eri hallinnonalat, joista rahoitus kouluille tulee, mutta myös koulujen fyysinen sijainti, joka ei ainakaan heti anna mahdollisuuksia kovinkaan tiiviiseen yhteistyöhön⁷³. Oli näkemys tästä mikä tahansa, se ei eurooppalaisten tutkintojen viitekehyksen tasolla saa enää olla este yhteistyölle eikä opiskelijoiden liikkuvuudelle.

”Tässä tulee vain se problematiikka, että kun se on AMK ja me ollaan sitten näin (yliopisto) ja sitten vielä ollaan eri hallinnonalalla ja heillä on luonteva yhteistyökumppani siinä naapurissa Tampereella (Tampereen yliopisto).” (rehtori Taipalus, MPKK)

Liikkeelle panevina teemoina koko tutkimusta ajatellen etsittiin perusteluja eri asiakirjoista sille, miksi sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden pitäisi olla laajan turvallisuuskäsitteen osa. Tai pikemminkin, miksi se jo on osa laajaa turvallisuutta. Yhteisesti hyväksytty yhteinen toiminnan kohde tulee löytää kahden ammattikunnan välille, ja tällä kohteella voidaan perustella tarve tulevalle yhteistyölle. Tähän tutkimukseen valittu yhteinen toiminnan kohde (**kuva 31**) voi analyysini mukaan olla perusteltavissa ja se on laaja turvallisuus sekä sen mukaiset poliisin ja upseerin tehtävät, jotka limittyvät toisiinsa samalla, kun sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ja niiden raja häviää (myös Härkönen & Laitinen 2014, 195). Laaja turvallisuus on tässä työssä perusteluni yhteistyön kehittämiseksi, mutta mikä tämä konkreettinen jaettu toiminnan kohde lopulta on, esimerkiksi kyberturvallisuus tai tiedustelu, jää jatkotutkimuksen aiheeksi selvittää. Se, mitä tämä jaettu toiminnan kohde käytännössä koulujen osalta tarkoittaa, täydellistä vai osittaista koulutuksen ja toimintojen yhdistämistä vai vain tiettyjen opintojaksojen tai -kokonaisuuksien yhdistämistä riippuen opintojen tuottamasta osaamisesta, jää sekin jatkotutkimuksen haasteeksi selvittää.

Analyyysini perusteella välineistä ovat löydettävissä yhteistyön perustelut ja tahtotila ja rahoituksen osalta valtionalouden uusimmista laskelmista (myös Laitinen 2012, 15–25; Takala 2012, 35–42). Asiakirja-aineistosta, erityisesti niiden tulevaisuutta käsittelevistä osista, on löydettävissä perustelut myös sille, että töiden hallinta hallinnonala-

---

⁷³ Kalalahti ja Huotari (2016) nostavat esille oppilaitosten sijainnin keskeisenä yhteistyötä estävänä tekijänä.

kohtaisesti on yhä vaikeampaa. Tuon esille virkavastuulla toimivien viranomaisten yhteistyövelvoitteen ja strategisen tahtotilan siitä. Samoin pyrin tuomaan esille tahtotilan kanssa ristiriidassa olevan näkökulman, jossa Puolustusvoimien upseerit unohtuvat lähes kokonaan yhteistyön kehittämisen poikkeusolojen toimintaa lukuun ottamatta.

”Tehtäviensä mukaan poliisi muun muassa turvaa oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksiä sekä ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Tehtäväänsä littyen poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten ja alueella olevien yhteisöjen sekä alueen asukkaiden kanssa. Yhtymäkohdat etenkin Puolustusvoimien päätehtävään - - ovat ilmeiset, sillä Puolustusvoimien tulee tukea muita viranomaisia muun muassa yleiseen järjestykseen ja turvallisuuden ylläpitämiseen tähtäävässä työssä. - - tehtävä ei itsessään muutu, vaan sitä voidaan tulkita eri tavoin tai tehtävää pyritään täyttämään eri tieteä - -.” (Mäkinen 2011b, 75.)

Mäkisen puheen lainaus kertoo aiheen ajankohtaisuudesta ja siitä, että poliisien ja upseereiden laajemman yhteistyön yhteiset painopisteet ja rajapinnat on löydetty muissakin yhteyksissä. Myös Laitinen (2012, 15–26) on turvallisuuden globalisaatiota analysoitaessa tuonut esille myös poliisien laajenevan yhteistyöverkoston. Seuraavassa lähden purkamaan yhteistyön syventämisen perusteluja alkaen globalisoitumisesta. Tämä ei asiana ole mikään uusi asia enää, eikä tämä sinällään tuo mitään uutta. Se kuitenkin on hyvä tiedostaa, että globalisoitumisen tietyt piirteet vain voimistuvat erilaisissa valtionhallinnon strategisisissa skenaarioissa ja se aiheuttaa yhä muuttuvia turvallisuushaasteita Suomeenkin ja sitä kautta turvallisuusalan toimijoiden tehtäviin ja osaamishaasteisiin. Siksi loogisinta on lähteä liikkeelle seuraavassa alaluvussa tästä ja siirtyä sitä kautta tarkastelemaan laajaa turvallisuuskäsitystä ja sen mahdollista vahvistumista.

7.1.1 Tulevaisuuden toimintaympäristö muuttuu edelleen

Globalisoitumisesta ja toimintaympäristön muutoksesta osa annetaan meille valmiina, mutta osaan me voimme itse vaikuttaa. Kehitys ei koske vain suomalaisia, vaan Euroopan valtiot jakavat kehityspolut tietyllä aikajänteellä suhteellisen samanlaisina. Yhteiskunnallisen ja sosiaalisen murroksen voimat tulevat kansallisen yhteisömmen ulkopuolelta. (Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö murroksessa 2010, 16.) Siksi toimintaympäristön muutosta, sen vaikutusta ja toimenpiteitä on hyvä miettiä ennakkoivasti, myös osana lisääntyvän yhteistyön perusteluja. Tämän päivän yhteiskuntaa leimaa niin kutsuttu tulipalojen sammuttaminen, eli toimitaan vasta sitten, kun jotakin on jo tapahtunut, ja tähän perustuu myös tämänhetkinen poliisien ja upseereiden viranomaisyhteistyö. Apua annetaan yleensä vain poikkeustilanteissa, mikä nykyisen lainsäädännön ja toiminnan perusteiden mukaisesti on järkeväkin ja edes mahdollista. Ennaltaehkäisevä työ harvoin on lakisäätelistä, ja tiukkojen resurssien vallitessa juuri tästä on helppo säästää myös viranomaistoiminnassa.

Toimintaympäristökatsaus ministeriöiden tulevaisuuskatsausten taustaksi (Yhdessä ja erikseen – Maailma ja Suomi 2010-luvulla 2009) antaa hyvän pohjan miettiä mahdol-

lista muutosta 2020-luvulle mentäessä. Yleiset globaalit haasteet ja edelleen kasvava keskinäinen riippuvuus luovat jatkossakin paineita kaikenlaisen yhteistyön tiivistämiselle. Lisäksi toimintaympäristön muuttuessa lähtökohtana tulee olla laaja turvallisuusajattelu, jossa tavoitteena on päällekkäisyyksien poistaminen ja yhteistyön parantaminen. (Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010, 3, 9; Valtioneuvoston periaatepäätös kokonaisturvallisuudesta 2012, 5; Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, 10.) Se, missä kohdassa toimintaa yhteistyön pitäisi alkaa, ei missään käyttämässäni aineistossa käy esille. Huomioitavaa on myös se, että esimerkiksi strategioiden tahtotila pysyvään yhteistyöhön myös normaaliolojen toiminnassa on kannustavaa ja sitä tuodaan esille mallina vastata poikkeustilanteiden tuomiin haasteisiin.

Seuraavassa läpikäydään niitä turvallisuustilanteeseen vaikuttavia haasteita, jotka globaaleina ilmiöinä koskevat jatkossa erittäin paljon myös Suomea. Vaikutus ei välttämättä näy kaikkien uhkakuvien tai haasteiden osalta heti, mutta näiden muutosten vaikutukset on tiedostettava perusteluina sille, miksi yhteistyötä jatkossa pitäisi tehdä yhä enemmän ja poikkihallinnollisemmin ja osana jokapäiväistä toimintaa (esim. Honkonen & Muttilainen toim. 2012). Uhkakuvat eivät toteutuessaan vaikuta vain hetkellisesti, vaan voivat johtaa pysyviin rakenteiden muutoksiin. Tulevaisuuden haasteiden avulla voidaan hahmottaa paremmin myös turvallisuusalan osaamisvaatimuksia ja osaamisen vaatiman koulutuksen järjestelyjä. Turvallisuusalan koulutukset tuottavat juuri sen tarvittavan osaamisen, mitä tulevaisuuden viranomaisen tarvitsee työssään ja johonkin näiden osaamisvaatimusten tulisi perustua.

Yhdessä ja erikseen -toimintaympäristökuvaus (2009) ennustaa maailman väestömäärän kasvavan yhä edelleen ja olevan vuoteen 2020 mennessä jo 7,5 miljardia. Samalla ihmisten eliniän odote mahdollisesti kasvaa. Väestömäärän nousu kasvattaa kaupungistumisen myötä elintasoroja samalla, kun sodat ja konfliktit ja näitä seuraava pakolaiskriisi voivat lisäntyä ilmaston lämpenemisen seurauksena. Myös Suomen väkiluku kasvaa, kansainvälistyy ja keskittyy. Väitetään, että ihmisten hyvinvoinnin taso kasvaa ja äärimmäisessä köyhyydessä elävien määrä vähenee. Mutta miten kauan tällainen kehitys on mahdollista? Väestön kasvu ja luonnonvarojen väheneminen eivät voi olla toimiva yhtälö kovin kauan, varsinkin kun maailman uusiutuvat varat käytetään loppuun nykyisellä tahdilla vuosittain jo elokuussa (WWF 2014 – Ylikulutus). Hyvän elämän edellytykset kaventuvat yhä suurelta osin maapallon väestöä. Ilmaston lämpenemisen myötä myös makean veden saastuminen, kalakan- tojen heikkeneminen sekä saastuminen ovat vakavia tulevaisuuden uhkia. Maailman energiajärjestelmä on joutunut kohtaamaan kulutuksen ja tarjonnan välisen ristiriidan. Luonnonvarojen kysyntä kasvaa jatkossakin. Talouden suhdanteiden ja rakenteiden muutokset ovat aikaisempaa nopeampia ja näillä on vaikutuksensa Suomeen lisääntyvän taloudellisen integraation myötä. Suomen kansantalouden menestymisen kannalta tärkeää on muuttuvien taloudellisten lainalaisuuksien hyödyntäminen. Taloudellinen integraatio, globaalitalouden kasvu ja siirtyminen osaamista hyödyntävään tuotantoon ja sitä kautta tiedon ja teknologian hallinta on tärkeää. (Yhdessä ja erikseen 2009, 9–14.)

Todennäköisin tulevaisuuden skenaario on tulevaisuuskatsauksen (Yhdessä ja erikseen 2009, 67, 69) mukaan se, että toimintaympäristöjen epävakaisuus lisääntyä edel-

leen globaalisti ja kansallisesti. Raaka-aineiden niukkuus, eli niukkuus maasta, energiasta ja vedestä, lisää globaalia dynamiikkaa ja konfliktien mahdollisuutta. Ketterimmät menestyvät, samoin ne, jotka osaavat jatkossa tehdä niukkuudesta hyveen. Nopeat muutokset ja uudet toimintamallit yleistyvät joka tasolla, samalla kun joustavuuden ja monimuotoisuuden vaatimukset kasvavat. Suomen tilanne ei eroa globaalisti, vaikka muutokset eivät niin suoraan heti kaikilla tasoilla turvallisuuteen vaikuttaisikaan. Suomelle leimallinen valtiokeskeisyys on tulevaisuudessakin vielä olemassa, mutta esimerkiksi vaalirahoituskriisin myötä kunnioitus auktoriteetteihin on laskenut ja voi laskea edelleen⁷⁴. Suomalaiset ovat pääsääntöisesti nykyisen elämäntavan kannattajia ja haluttomia ottamaan riskejä. Kansalaiset haluavat pitää yhteiskunnan pääasiassa nykyisen hyvinvointivaltion kaltaisena, missä jokainen ihminen on tasa-arvoinen myös turvallisuuden osalta. (ks. myös Huoltovarmuuden skenaariot 2012, 54.)

”Turvallisuuden takaamiseksi tarvitaan laaja-alaista kansainvälistä yhteistyötä. Erityishaaste on turvallisuusviranomaisten toimintakyky barvaan asutuilla alueilla. Kansalaisten vastuu omasta turvallisuudesta ja turvallisuustaidoista lisääntyy.”
(Yhdessä ja erikseen 2009, 73.)

Tulevaisuusskenaarion takarajalla vuonna 2020 Suomen puolustus on osa yhä monimutkaisempaa toimintaympäristöä, sillä kansainväliset kumppanit ja heidän kanssaan toimiminen lisääntyvät edelleen. Resurssien osalta tämä tarkoittaa hyvinkin tarkkaa rajallisuutta siinä, mitä voidaan tehdä ja missä enää voidaan toimia. Turvallisuushaasteiden osalta turvallisuuspolitiikassa on käytössä yhä muita kuin aluepuolustuksen toimenpiteitä. Panostetaan varautumisen ja uhkiin vastaamisen lisäksi ennaltaehkäisyyn ja turvallisuutta edistäviin toimiin turvallisuusuhkien lyhyiden varoitusaikojen sekä vaikean ennakoimattomuuden takia. Toimintatapojen ja -mallien joustavuus korostuu jatkossa edelleen. Puolustusvoimista puhuttaessa lähtökohtana on koko maan kattava uskottava puolustus ja poliisitoimen osalta turvallisuuden takaaminen tasapuolisesti alueittain. (Honkonen & Muttilainen toim. 2012; Huoltovarmuuden skenaariot 2025 2012. 54; Muttilainen & Huotari toim. 2014; Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, 11; Yhdessä ja erikseen 2009, 71–71.)

Kokonaisturvallisuuden uudenaiseen haasteeseen vastataan kehittämällä kokonaisvaltaista turvallisuusajattelua ja yhteistoimintaa (Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, 14). Perinteiset sotilaalliset uhkat ovat vain yksi osa laajaa turvallisuusajattelua, joka sisältää myös monenlaisia muita uhkia, jotka ovat osa myös poliisien nykypäivän varautumista, kuten ilmastomuutos, energia, vesivarat, väestökasvu, väestöliikkeet, terrorismi, tartuntataudit, järjestäytynyt rikollisuus ja siihen liittyen huume- ja ihmiskauppa tai vaikkapa tietoturvahyökkäykset. Tarvitaan sekä siviiliettä sotilaallista varautumista ja voimavaroja aikana, jolloin rajat ylittävät uhkat korostuvat (Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, 23). Tämän takia yhteistyön tulisi tulevaisuudessa olla säännöllistä, suunnitelmallista ja avointa (Arjen turvaa yhteistyöllä 2011, 3).

---

⁷⁴ Myös vuoden 2016 alussa on uutisoitu ns. katupartioista, jotka ottavat osin lakia omiin käsiin siitäkin huolimatta, etteivät valtion johto ja poliisihallinto suosittelle katupartioiden toimintaa. Tämä johtuu siitä, että suomalaiset eivät enää koe valtiovallan suojaavan heitä tarpeeksi esimerkiksi pakolaiskriisin ollessa akuutti.

Globaalit turvallisuusuhkat ovat uhkia myös Suomessa. Rikollisuuden kasvu ja terrorismi tulevat olemaan uhkien joukossa jatkossakin vieläpä yhä lisääntyvässä määrin. Ihmisten kokemukset turvattomuudesta on kuitenkin suurempaa kuin todellinen uhka. Globaaleihin uhkiiin sisältyvät maiden sisäiset ilmiöt, joista päälimmäisinä yhteiskunnan eriarvoistuminen ja asuinalueiden erilaistumiseen liittyvät turvallisuusrisikit. Osa väestöryhmistä voi irtautua yhteisesti sovitusta toimintatavoista, mikäli emme huolehdi tasa-arvoisesti kaikista. Ei ole poissuljettua, että maahanmuuton yhä lisääntyessä myös asenteet kovenevat sen sijaan, että oppisimme elämään yhdessä paremmin. Rajaturvallisuuden merkitys korostuu yhä entisestään liikkuvuuden myötä. Huumausaineiden salakuljetus, laiton siirtolaisuus ja ihmiskauppa ovat uhkia. Rajat ylittävä rikollisuus kasvaa ja ammattimaistuu jatkossakin. Tämä edellyttää uudenlaista työskentelyotetta ja valppautta viranomaisilta. Tietoteknisessä yhteiskunnassa tieto- ja viestintäjärjestelmien turvallisuus korostuu entisestään. Verkkorikollisuuden määrä kasvaa ja on vaikeampaa hallita. Myös arkiset tapahtumat, kuten sähkökatkot tuovat oman haasteensa verkkojen turvallisuudelle. Elinkeinoelämä ja viranomaiset joutuvat tekemään yhteistyötä energia- ja perusinfraan ylläpitämisessä. Myös merionnettomuuksien todennäköisyys kasvaa liikenteen kasvun myötä. (Arjen turvaa yhteistyöllä 2011, 71–73; Turvallinen Suomi 2012, 16.)

Jatkuuko globaali kehitys yhtä voimakkaana ja minkälaiset ovat riippuvuussuhteet tulevaisuudessa?

Miten tietotekniset palvelut hoidetaan luotettavasti ja tietoturvallisesti?

Mikä on maailmantalouden kehitystilanne ja miten Suomen talous kehittyy?

Miten ilmasto muuttuu, millaisia katastrofeja tulee ja millaista ilmastopolitiikkaa harjoitetaan?

Miten käy ehtyvien luonnonvarojen ja energiansaannin?

Millaista on kansainvälisten suhteiden kehittyminen?

Onko terroritekojen mahdollisuutta Suomessa?

Miten varmistetaan tulevaisuuden logistiikan toimivuus?

Mikä on Suomen kansainvälinen asema ja kilpailukyky, teollinen tuotanto ja palvelutuotanto?

Suomen yhteiskunnallinen hyvinvointi ja vakaus, kansalaisten toimeentulo, yhteiskuntarauha, syrjäytyminen ja terveydenhuolto. Miten nämä asiat muuttuvat?

Taulukko 8. Turvallisuustilanteeseen vaikuttavat epävarmuustekijät

”Osaamisen laaja-alaisuudella ja siirrettävyydellä tulee olemaan työelämässä suuri merkitys” (Yhdessä ja erikseen 2009, 92).

Osaamisen laaja-alaisuus ja siirrettävyys on tulevaisuuden haaste niin työssä kuin sitä ennen jo koulutuksessa. Kuinka taata mahdollisimman laaja-alainen osaaminen turvallisuusalan ammattilaisille keskinäisriippuvaisessa maailmassa, mutta kuitenkin sellainen osaaminen, joka osaa katsoa pintaa syvemmälle yksityiskohdissa? Tarvitaan mahdollisuus työelämässä jo olevien eli perustutkintonsa suorittaneiden osaamistason nostoon sekä mahdollisuuksia toimenkuvan muutoksiin ja alan ja ammatin vaihtoon. Lisäksi ydinosaamiseen ja erityisosaamiseen tulee panostaa yhä enemmän (Va-

rautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010, 20; Yhdessä ja erikseen 2009, 92). Tähän pyrkivät osaltaan myös suunnitelmat superministeriöstä, jossa lähtökohtana on osaamisen laaja-alaisuuteen panostaminen ja osaamisen siirrettävyys hallinnonalalta toiselle. Tämä peruste on hyvä avaus myös poliisitoimen ja Puolustusvoimien yhteistyötä kehiteltäessä – laaja-alainen ja siirrettävä osaaminen ja superministeriön kaltainen turvallisuuskoulutusyksikkö, jossa ei tunneta hallinnonalakohtaisia eroja. Vahvalla professiollaan poliisit ja upseerit (myös Tulli, Rajavartiolaitos) olisivat ensisijaisia toimijoita turvallisuuden asiantuntijuudessa myös superministeriössä ja siksi laaja-alaisuutta ei sovi unohtaa. Myös turvallisuuskomitean toiminta on yksi askel tai ainakin alku oikeaan suuntaan yhteistyön tiivistämisessä, mutta tämänkin toiminta perustuu muuhun kuin esimerkiksi pysyvän koulutuksellisen yhteistyön lisäämiseen tai todelliseen ”kokonaiseen” turvallisuuteen.

Uudenlainen haavoittuvuus tulee olemaan läsnä toimintaympäristön teknistymisen myötä, eli vanhat toimintamallit eivät jatkossa välttämättä toimikaan ja näin ennaltaehkäise uhkia (Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, 13). Olisiko siis syytä ottaa sekä muuttuminen että monimuotoisuus tästä osasta strategioita yhdeksi perusteeksi yhteistyölle? Eli haetaan menestymisen avaimet ammattien ja koulutuksen muuttumisesta, ketterydestä ja uudenlaisen turvallisuusasiantuntijuuden myötä monimuotoisesta toimintakentästä ja monimuotoisesta viranomaistoimijasta aina turvallisuuden ministeriöön asti.

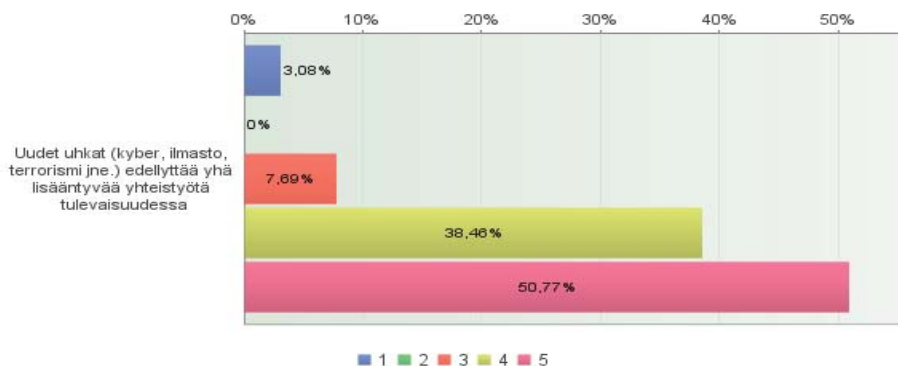
Keskinäisriippuvuus lisääntyy ja sitä kautta yhteistyö eri toimijoiden kesken. Yhä nopeammin muuttuvassa maailmassa kukaan ei enää yksin pysty reagoimaan kaikkiin turvallisuusuhkiin. Mitä Suomen rajojen ulkopuolella tapahtuu, vaikuttaa meihin joko suoraan tai viiveellä. Sisäiseen turvallisuuteen vaikuttavat tekijät voivat kasvaa kansallisiksi uhkiksi ja toisinpäin.

Taulukko 9. Toimintaympäristön epävakaisuus (Yhdessä ja erikseen 2009)

Aineistoista tehtyjen tulevaisuutta koskevien löydösten lisäksi upseeri- ja poliisiopiskelijoilta kysyttiin tulevaisuuden uhkista ja niiden merkityksestä yhteistyön lisääjänä sekä yhä moninaistuvan maailman merkityksestä yhteistyöhön. Huomioitavaa on, että suurin osa niin kutsutuista uusista uhkista on jo tätä päivää yhä moninaistuvassa maailmassa, mutta käytän käsitettä käyttämäni kirjallisuuden linjausten mukaan erotuksena perinteisestä sotilaallisesta uhkasta. Kysymyksillä haluttiin selvittää opiskelijoiden kanta siihen, onko yhä muuttuva ja globalisoituva maailma tai yhä moninaistuva turvallisuustilanne uusine uhkineen riittävä syy tehdä enemmän yhteistyötä kuin tällä hetkellä jo tehdään ja katsella upseerin ja poliisin työtä, koulutusta sekä toimintakenttää yhä laajemmin. Kysymyksillä haluttiin selvittää se, ajattelevatko sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden turvallisuusalan viranomaistoimijat kuitenkin niin päin, että globaaleista muutoksista huolimatta yhteistyölle ei ole lisääntyvää tarvetta ja jatkosakin olisi syytä katsoa vain oman hallinnonalan toimintaa.

Kuva 33. Uusien uhkien merkitys yhteistyön lisääjänä – upseeriopiskelijat (asteikko on kaikissa kysymyksissä sama, eli 1=täysin eri mieltä, 2=osin eri mieltä, 3=ei samaa eikä eri mieltä tai asia on minulle merkityksetön, 4=osin samaa mieltä ja 5= täysin samaa mieltä)

Kuva 34. Uusien uhkien merkitys yhteistyön lisääjänä - poliisiopiskelijat

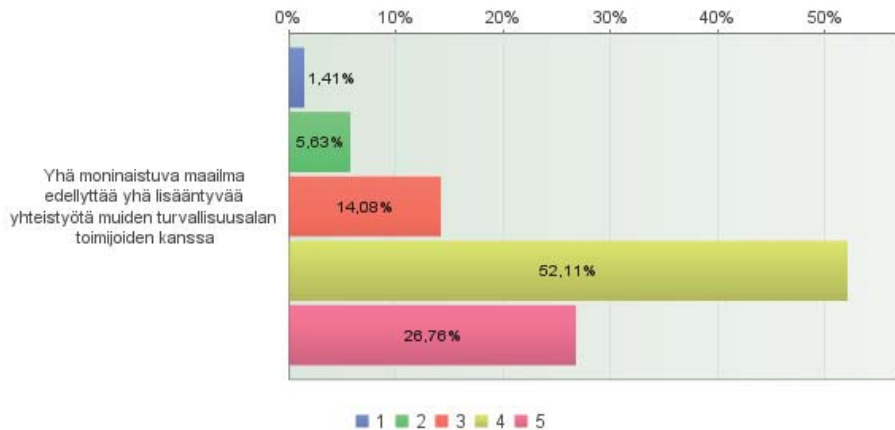
”Uudet uhkatyypit vaativat panostuksia kaikilta viranomaisilta, jolloin resursien ja tiedon jakaminen on tärkeää.” (upseeriopiskelija)

”Puolustusvoimien ja poliisien intressit ja toimialueet kohdannevat kyberturvallisuuden alueella, jossa yhteistyön lisääminen on perusteltua. - - joskin tiettyjen marginaalisten osa-alueiden kohdalla, kuten terrorismin torjunta, laiton tiedustelutoiminta sekä sisäiset ääriilikkeet, tuovat toimijat yhteisen pöydän ääreen.” (poliisiopiskelija)

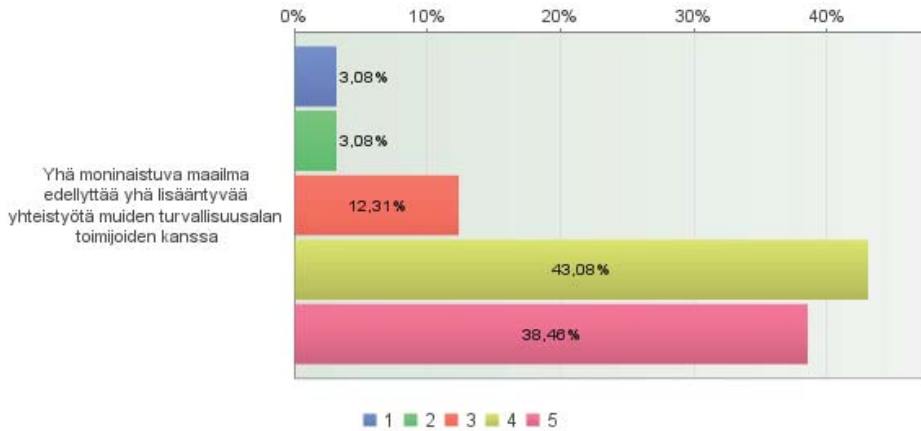
Kuten vastauksista käy ilmi, selvä enemmistö opiskelijoista pitää uusia uhkia (esimerkiksi kyber, ilmasto ja terrorismi) ja sitä kautta maailman muuttumista sellaisena asiana, jonka perusteella yhteistyötä tulee tulevaisuudessa entisestään lisätä. Sotatie-

teiden maisteriopiskelijoista lähes 92 % ja poliisin päällystötutkintoa opiskelevista lähes 90 % oli joko täysin samaa mieltä tai lähes samaa mieltä yhteistyön tiivistämisen uhkista johtuvista syistä. Uusien uhkien lisäksi opiskelijoilta kysyttiin sitä, onko yhä moninaistuva maailma edellytys eri turvallisuusalan toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön lisäämiselle. Lähes 80 % upseeriopiskelijoista ja hieman yli 80 % poliisiopiskelijoista vastasi olevansa täysin samaa mieltä tai lähes samaa mieltä. Näistä kahdesta toisiaan tukevasta kysymyksestä voidaan siis hyvin nähdä se, että omissa hallinnonalan toimintaympäristöissä ei haluta eikä perustellusti voida enää toimia muuttuvassa maailmassa. Yhteistyötä on opiskelijoiden mukaan jatkossa tehtävä yhä enemmän erityisesti resurssien ja tiedon jakamisen osalta ja vastausten mukaan vieläpä hyvin nopealla tahdilla. Myös henkilöhaastatteluissa tuli esille se, että esimerkiksi tiedustelutoiminta ja sisäiset ääri liikkeet ja niiden hallinta vaatii yhteistyötä. Vain yhteistyöllä työn laatu voidaan ylläpitää jatkossakin.

Henkilöhaastatteluissa ei suoranaisesti kysytty uusista uhkista ja siitä, mitä ne mahdollisesti voisivat olla, mutta niihin viitattiin hyvin usein haastatteluissa ilman erillistä kysymystä. Useimmiten mainintaa tuli juurikin kyberuhkiin tai hybridiuhkiin liittyen sekä rajat ylittävän rikollisuuden ja terrorismin torjuntaan liittyen. Henkilöhaastatteluissa haastateltavat käyttivät useassa kohtaa käsitettä ”harmaa alue”. Tämä alue on haastateltavien mukaan se alue, jonka ympärillä yhteistyötä pitäisi miettiä entistä laajemmin ja joka ensi alkuun pitäisi tunnistaa paremmin, eli olisi tutkimukseni yhteiskehittelyn alue, jaettu tai yhteinen toiminnan kohde.

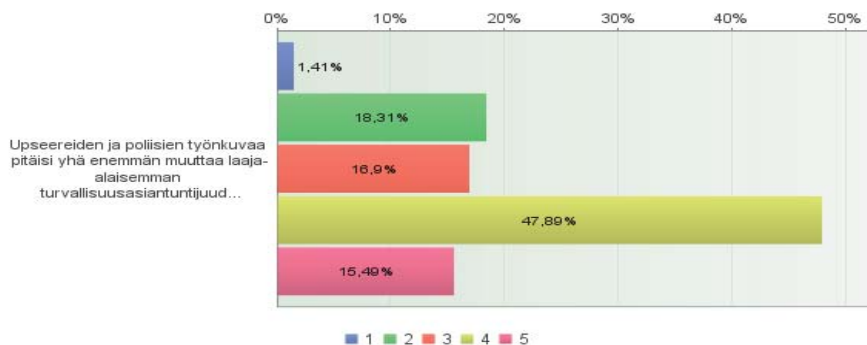
Kuva 35. Yhä moninaistuva maailma edellyttää yhä lisääntyvää yhteistyötä muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa – upseeriopiskelijat

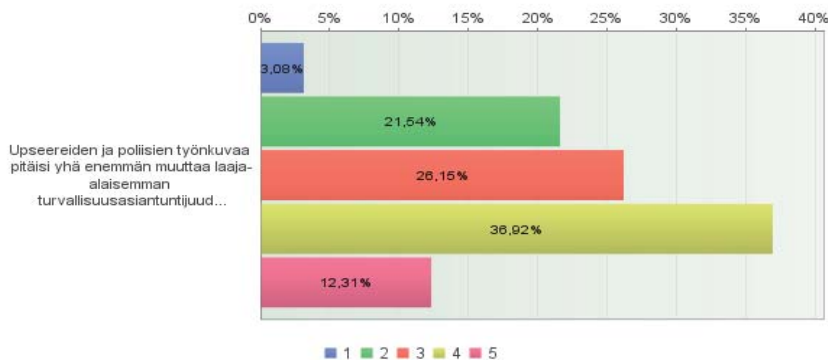
Kuva 36. Yhä moninaistuva maailma edellyttää yhä lisääntyvää yhteistyötä muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa – poliisiopiskelijat

Opiskeliijoilta kysyttiin upseereiden ja poliisien työnkuvan muuttumisesta yhä laajalaisemmaksi turvallisuusasiantuntijaksi samalla, kun käsite turvallisuus laajenee. Tällä kysymyksellä haluttiin selvittää sitä, näkivätkö opiskelijat tulevaisuuden laajalaisemman turvallisuuden myös tekijänä oman työn muuttumisessa, eli enää ei olisi vain perustyötä tekeviä poliiseja tai upseereita. Teema nousi esille eri hallinnonalojen asiakirjoista ja poliisien osalta myös heidän omasta toimintaympäristökatsauksestaan (Honkonen & Muttilainen toim. 2012). Selväksi vastauksia analysoidessa kävi se, että perustyön osalta molemmat vastaajaryhmät halusivat pitää omat työnkuvansa ja oman työnsä painopisteet ennallaan. Tämä näkemys selittää vastausten jakautumisen näkemystä puoltaviin ja jakaviin mielipiteisiin. Poliisin ja upseerin jokapäiväiseen perustyöhön laajenevan turvallisuuden ei nähty vaikuttavan, tai nähtiin jopa niin, että perustyössä esimerkiksi kadulla liikennepartiossa upseerin toiminen poliisin apuna olisi hyvin epätodennäköistä ja tällöin kyse olisi isosta poikkeustilanteesta. Kysymys olisikin voinut olla perusteellisemmän analyysin tekemiseksi vieläkin tarkempi ja jatkautua kysymykseen perustyöstä ja muista turvallisuustehtävistä. Liian laaja-alainen turvallisuusalan osaaja voisi pahimmillaan tarkoittaa vastauksesta nousevien pelkojen mukaan sitä, että oman alan substanssi osaamisen suhteen häviäisi kokonaan. Vastauksissa nostettiin esille se, että laaja-alaisuus voisi korostua upseerin tai poliisin perustyötä tekevän sijasta vasta siinä vaiheessa, mitä ylempäs uralla mennään eli johtotason toiminnassa, ehkä vasta ministeriön tasolla. Tällöin yhteistyö ei vastausten mukaan välttämättä perustuisikaan yhteisen peruskoulutuksen tuottamaan osaamiseen, vaan vasta työssäoppimiseen tai koulutuksen osalta lisä- ja jatkokoulutukseen. Vastauksissa tuotiin esille se, että ainakin osittain yhteinen johtotason toiminta olisi tarpeellista, jolloin tietojen vaihto ja molempien hallinnonalojen osaaminen siirtyisi yhteistyökumppanin hallinnonalalle. Puhuttiin myös 24/7 toimivasta operatiivisen tason johtokeskuksesta turvallisuusalan toimijoiden kesken.

”Viranomaisyhteistyön kannalta olisi erittäin tärkeää, että operatiivisen toiminnan johtokeskus olisi yhteinen, johon olisi sijoitettu puolustusvoimien, poliisin, tullin ja rajan toiminnot, olkoonkin sitten, että tällainen alueellinen keskus tulisi olla esim. itäisellä, pohjoisella, läntisellä ja pohjoisella alueella tai siten, että toiminta olisi alueellisten poliisilaitosten yhteydessä. Operatiivinen toiminta tulisi näin ollen olemaan 24/7; tällainen toiminta tehostaisi operatiivisen toiminnan johtamista turvallisuusalalla yhteisesti. Samalla kaikilla toimijoilla olisi yhteinen näkemys turvallisuustilanteesta, mikä koskee paikallista, ulkoista kuin myös sisäistä turvallisuutta. - - jokainen tuijottaa nyt liiaksi omalle sektorilleen.” (poliisiopiskelija)

Kuva 37. Upseereiden ja poliisien työnkuvan muutos yhä laaja-alaisemmaksi turvallisuusasiantuntijaksi – upseeriopiskelijat

Kuva 38. Upseereiden ja poliisien työnkuvan muutos yhä laaja-alaisemmaksi turvallisuusasiantuntijaksi – poliisiopiskelijat

7.1.2 Yhteinen laaja turvallisuus – yhteinen toiminnan kohde

Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden eroa tai pikemminkin erottamattomuutta on valotettu tutkimuksen alkuosassa jo käsitteen määrittelyn kautta. Tämän määrittelyn kautta valituista hallinnonalakohtaisista aineistoista on onnistuttu löytämään teemat, joita tekstianalyyseissa on nostettu esille. Tässä osassa tutkimusta tuodaan esille aineistoihin, kuten strategioihin, kirjattu sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden jaon ja rajojen hämärtyminen (myös Laitinen 2012, 19). Onhan tämä yksi perustelu mieltä yhteistyötä juuri sisäisen turvallisuuden asiantuntijan eli poliisin ja ulkoisen turvallisuuden asiantuntijan eli upseerin välillä ja tätä kautta löytää jaettu toiminnan kohde, eli niin kutsuttu harmaa alue, johon erityisesti kansliapäälliköt viittasivat puheenvuoroissaan.

Valtioneuvoston periaatepäätös kokonaisturvallisuudesta (2012, 8) sekä Sisäisen turvallisuuden ohjelma (2012, 10–11) lähtevät siitä, että myös näiden valmistelujen raamina on otettu huomioon Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittisten selonteiden käsite laaja turvallisuus. Lisäksi ehdotus alueellisen sisäisen turvallisuuden yhteistyön toimintamalliksi (Arjen turvaa yhteistyöllä 2011) nostaa esille sisäistä turvallisuutta koskevassa alueellista yhteistyötä koskevassa julkaisussa, että keskeisenä elementtinä on laaja-alainen käsitys turvallisuudesta⁷⁵. Ei siis ole epäselvää se, että keskeisten strategia-asiakirjojen valossa laaja turvallisuuskäsitys ja sen käyttäminen perusteluna on täysin relevantti näkökulma poliisien ja upseereiden turvallisuuteen liittyvää yhteistyötä koskevassa tutkimuksessa myös toimintajärjestelmän kehikossa yhteisenä kohteena.

Laaja turvallisuusajattelu tulee tässä työssä erityisesti ymmärtää kokonaisturvallisuutta ja varautumista laajemmaksi käsitteeksi, jossa mukana huomioidaan normaaliolojen toiminta, laajempi yhteistyöverkosto sekä tässä työssä erityisesti koulutusyhteistyö. Näin ollen myös sisäistä turvallisuutta koskevat linjaukset tulisi perustua laaja-alaiseen turvallisuuteen ja toiminnan pitäisi perustua mahdollisimman pitkälle normaaliolojen toimintaan jatkossa yhä selkeämmin (Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010, 9, 88). Kysynkin, mitä yhteistyölle pitäisi tehdä silloin, kun Varautuminen ja kokonaisturvallisuus (2010) selonteon mukaan kriisiajan toiminnan pitäisi perustua normaaliolojen toimintaan mahdollisimman pitkälle? Eikö silloin yhteistyön pitäisi olla osa jokapäiväistä toimintaa ja siihen tulisi panostaa mahdollisesti jo koulutuksessa yhteisten toimintatapojen, yhteisen osaamisen ja turvallisuuskulttuurin luomiseksi? Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisessa on kyse eri hallinnalojen välisestä poikkihallinnollisesta toiminnasta sekä valtion, kuntien, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyöstä. Näin ollen tahtotila jokapäiväisen yhteistyön syventämiselle

---

⁷⁵ Muita olennaisia elementtejä katsotaan olevan

- ehkäisevän toiminnan laaja-alaisen yhteistyön tehostaminen
- normaaliolojen häiriötilanteisiin varautumisen yhteistyön tehostaminen
- ohjelmien ja strategioiden yhteensovittaminen yhteisiin tavoitteisiin
- avoin verkostoyhteistyö
- paikallisen toiminnan ohjaus ja tuki
- turvallisuus- ja hyvinvointimallin vaikuttavuuden arviointi.

myös normaalioloissa on siis olemassa. Ainoa mikä puuttuu tästä tahtotilasta, on konkretia.

Yksittäisen valtion ja siellä toimivan viranomaistoimijan on nykypäivänä mahdoton vastata ongelmiin paneutumalla vain oman hallinnonalan asioihin eli joko sisäistä tai vain ulkoista turvallisuutta (myös Laitinen 2012, 18). Ilman yhteistyötä asioita ei kyetä enää kattavasti hoitamaan. On ymmärretty se, että yksin kaikkien asioiden hallitseminen on mahdotonta. Globalisaation myötä yhä lisääntyvä keskinäisriippuvuus pitäisi nähdä positiivisena mahdollisuutena eikä niin, että asiat hoidetaan usean eri tahon tehtävinä. (Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012; 10; Turvallinen Suomi 2012, 65, 86.) Yhteiskunnan sisäisen turvallisuuden merkitys osana laajaa turvallisuutta korostuu jo nyt ja jatkossa yhä enemmän. Tätä turvallisuuden näkemystä vahvistetaan yhteiskunnan hyvinvoinnin edistämisellä ja syrjäytymisen ehkäisyllä (Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, 76).

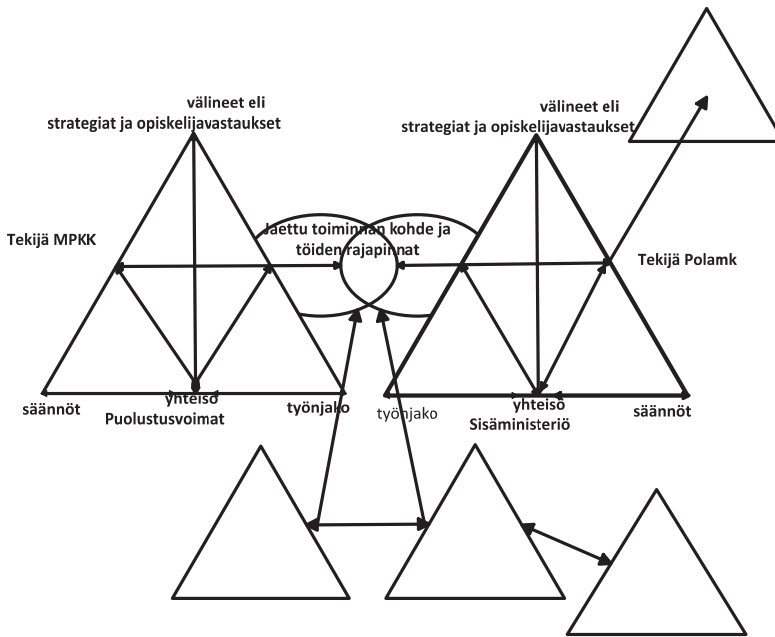
Sisäiseen turvallisuuteen sisältyvät sekä turvallisuustilanne että ihmisten kokemus turvallisuuden tunne, joka on hyvin subjektiivinen asia. Maailmanlaajuiset kehitystrendit ja ilmiöt vaikuttavat sisäiseen toimintaympäristöömme ja sitä kautta sisäiseen turvallisuuteen. Esimerkkeinä tästä voidaan ottaa Islannin tuhkapilvi, joka vaikutti Suomen logistiseen toimintaan. Ilmastonmuutos puolestaan vaikuttaa globaalina muutoksena myös sisäiseen turvallisuusympäristöömme. Teknologian kehitys on tehnyt meistä riippuvaisia erilaisista teknisistä järjestelmistä, jotka ovat sekä sisäisen että ulkoisen turvallisuutemme alueella keskinäisriippuvaisesti. Tietoverkossa tapahtuva rikollisuus ei tunne rajoja, eli on ihan sama, olemmeko sisäisen vai ulkoisen turvallisuuden viitekehyksessä. Keskeisimpinä kotimaisina haasteina ovat syrjäytyminen ja yhteiskunnan jakautumisen ehkäisy, jopa radikalisoituminen. Sanotaankin, että syrjäytyminen on keskeinen tekijä useiden turvallisuusongelmien taustalla lokaalisti ja globaalisti. Vaikka näemme syrjäytymisen usein omasta näkökulmastamme ja vain oman maamme ongelmana, syrjäytyminen johtaa pitkällä aikajänteellä myös laittomaan maahanmuuttoon. Ihmiset hakeutuvat sinne, missä elämiseen annetaan mahdollisuus. Suomen ulkorajaliikenteen kasvu lisää myös kansainvälisten järjestäytyneiden rikollisryhmien toimintaa ihmiskaupan muodossa. Jo nyt nähdään uhkana Suomen sisällä olevien ihmisten radikalisoituminen ja yhteydet terroristeihin. Kansainvälinen yhteistyö onkin näin ollen muuttunut tärkeäksi osaksi sisäistä turvallisuutta. Sisäinen turvallisuusympäristö muodostuu moniulotteisesta ja yhteen kietoutuneesta kokonaisuudesta, jossa kaikkia turvallisuuteen vaikuttavia uhkia ei voida poistaa eikä pitää missään nimessä enää sisäisinä turvallisuusasioina. On huolehdittava viranomaisemme kyvystä paljastaa sekä estää rikoksia ja onnettomuuksia eli ennaltaehkäistä tapahtumia. Mikäli jotakin kuitenkin sattuu, viranomaisilla täytyy olla kyky hoitaa nämä tapahtumat ja toipua turvallisuutta vaarantaneesta tilanteesta. (Turvallinen Suomi 2012, 15–17; Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010, 26, 29.)

”Sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen edellyttää laajaa yhteistyötä viranomaisten, järjestöjen ja elinkeinoelämän kesken” (Turvallinen Suomi 2012, 17).

Kuten aineistoja analysoidessa huomaamme, emme voi erottaa uhkia ja riskejä omiin sisäisen tai ulkoisen turvallisuuden lokeroihinsa. Olisi vastuutonta edes tehdä niin,

mutta niin vain tapahtuu edelleen jokapäiväisessä toiminnassa. En väitä laajan turvallisuuskäsityksenkään viitekehyksessä, että kaikki pitäisi tehdä yhdessä, vaan perustoiminnoissa erillisillä toimijoilla pitää hyvinkin olla omat osaamisalueensa, unohtamatta alueellisia mahdollisuuksia. Tähän perustuu myös toimintajärjestelmien moninaisuus – poliisilla ja upseerilla on oma ja lisäksi yhteisillä rajapinnoilla oleva toimintajärjestelmä ja monien muiden toimijoiden kanssa linkittyvät toimintajärjestelmät. Lisäksi nämä toimintajärjestelmät ja niiden muodostama kokonaisuus muuttuvat sekä poliisilla että upseerilla sen mukaan, onko hän töissä, missä päin Suomea tai maailmaa hän on töissä vai opiskeleeko hän mahdollisesti keskellä työuraa (**kuva 39**). Nykypäivänä varsinkin pienet kansantaloudet ovat globaalitasolla taloudellisesti aikaisempaa useammin ulkomailla syntyvien häiriöiden armoilla, ja se, mitä tapahtuu maailmalla, tapahtuu usein jollakin aikajänteellä myös Suomessa. Kansallisen hyvinvoinnin kannalta olennaista onkin sopeutua globaaleihin asioihin, oli se sitten mitä tahansa, talouteen tai vaikkapa ilmastoon liittyvää. (Turvallinen Suomi 2012, 18–20.)

Kuva 39. Toimintajärjestelmien moninaisuus

Tarkastelemalla Puolustusvoimia ja sen tehtäviä, voimme todeta niiden muuttuneen ja monipuolistuneen. Sotilaallinen toimintaympäristö koostuu Suomen omasta alueesta, lähialueista, kansainvälisestä toimintakentästä sekä nykyään jo kyberavaruudesta, miksi ei myös avaruudesta. Uhat ovat yllätyksellisiä, rajoja ylittäviä ja vaikutuksiltaan laajoja. Tämä edellyttää viranomaisyhteistyötä ja laaja-alaisempaa kriisinhallintaa. Toki edelleen sodat ja aseelliset konfliktit ovat osa maailmaa, eivätkä ne häviä mihinkään (Puolustuksen pitkän aikavälin haasteet 2014, 7; Suomen puolustus 2020-

luvulla 2014). Entistä enemmän tulisi kuitenkin huomioida se, että toisen tehtävänsä mukaisesti Puolustusvoimien on autettava ja tuettava viranomaisia suuronnettomuuksissa tai ympäristön ääriolosuhteissa. Olemme yhä riippuvaisia sähköisistä tietto- ja viestintäjärjestelmistä, mikä on myös johtanut yhteiskuntamme haavoittuvuuden kasvuun. Kyberuhkien kasvu on yksi uusimmista uhkista, jota korostetaan yhä enemmän (esim. Toivonen & Kuusisto 2014, 185–193). Toimintaympäristön hallinta käsittääkin viranomaistyön velvoitteen kautta mitä enenevässä määrin tehtävien osalta sisäisen turvallisuuden. (Turvallinen Suomi 2012, 18–20.)

Uudet uhkat ovat rajoja ylittäviä.

Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden raja on hämärtynyt ja jopa kokonaan poistunut.

Poliisien toimintaympäristö on kansainvälistynyt samalla, kun upseereiden kansainvälistymisen lisäksi viranomaisyhteistyö kansallisesti on korostunut.

Taulukko 10. Turvallisuuden yhteistyön perusteluja

Johtopäätös onkin se, että turvallisuuden ja myös siihen liittyvän tunteen saavuttaminen edellyttää aikaisempaa laajempaa lähestymistapaa. Perinteisiin hallinnollisiin jakoihin perustuva turvallisuustyö ei ole enää riittävää eikä mielestäni järkevää (myös Neljä kertomusta paikallisesta turvallisuussuunnittelusta 2008, 6). Viranomaisten yhteistoiminta perustuu lainsäädäntöön, yhteistoimintasopimuksiin, yhteisiin operatiivisiin, toiminnan harjoitteluun ja tarvittaessa tapauskohtaisesti valtioneuvosto, keskushallinto- tai aluetasolla tehtäviin päätöksiin. Annetuissa virka-aputilanteissa johtovastuu ja toimivalta on virka-avun pyytäneellä viranomaisella, eli toiminta on hyvin pitkälle säädelty poikkeusoloihin eikä missään nimessä normaaliolojen toimintaan. (Valtion kriisijohtamisen malli 2008, 79.) Mutta vaikka yhteistyö on eri hallinnonalojen tahtotila ja tavoitteena, niin miksi sitä ei tuoda esille konkreettisesti, yhä ponnekaammin esimerkiksi strategioiden tai niitä seuraavien toimenpideohjelmien suunta- viivoissa? Yhteistyön vähäisyyttä tai sen rajoittamista poikkeusolojen toimintaan perustellaan uskomuksella, että laki ja erilliset hallinnonalat estävät yhteistyön. Näin ei toki ole. Laki sallii jo tänä päivänä paljon enemmän kuin oletetaan, ja kuten tällä hetkellä, poliisioikeuksia lisätään erityisesti rajavartiolla. Lakien ja asetusten muuttaminen on tarvittaessa täysin mahdollista ja järkevä tehdäkin. Samoin täysin mahdollista on muuttaa ajatusta, mistä yhteistyön pitäisi alkaa ja keiden välillä sitä pitäisi tehdä.

Opiskelijoiden näkemys teemaan liittyen, eli sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden rajapintojen häviämiseen, on hyvin samanlainen, puhuttiin sitten poliisi- tai upseeriopiskelijasta. Samanlainen näkemys nousi esille myös koulujen rehtoreille ja kansliapäälliköille tehdyissä neljässä haastattelussa. Kuten muussa eri hallinnonalojen aineistoissa, myös opiskelijoiden vastauksissa ja neljässä henkilöhaastattelussa sekä sisäinen että ulkoinen turvallisuus katsotaan osaksi laajaa turvallisuusajattelua ja ne pitäisikin nähdä yhä enemmän yhtenä kokonaisuutena tai ainakin hahmottaa turvallisuuden uudenlainen ulottuvuus ja ymmärrys keskinäisriippuvuudesta. Tämä ei kuitenkaan opiskelijavastausten ja haastattelujen mukaan tarkoita sitä, että sisäistä ja ulkoista turvallisuutta ei pitäisi nähdä ollenkaan enää erillisinä turvallisuuden käsitteinä, kuten alun turvallisuusmäärittelyissä on tehty. Perustelut käsitteen jakamisesta sisäiseen ja

ulkoiseen turvallisuuteen ovat edelleen olemassa. Opiskelijavastauksissa ja henkilöhaastattelussa nähtiin, että oli olemassa kuinka laaja turvallisuuden määrittely tahnassa, se ei poista erillisiä, tarkentavia turvallisuuden lajeja ja määritelmiä silloin, kun puhutaan perustehtävistä, ihmisten perusturvallisuudesta tai vaikkapa sotilastoiminnasta. Tästä olen opiskelijoiden ja eri hallinnonalojen haastateltavien kanssa täysin samaa mieltä, ja siksi tutkimuksen alun määrittelyosa käsitteli turvallisuutta myös erillisinä eli sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden määrittelyjen kautta, jotta myös lukijalla on mahdollista muodostaa asiaan liittyen oma näkemyksensä.

Kuva 40. Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat osa laajaa turvallisuusajattelua – upseeriopiskelijat

Kuva 41. Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat osa laajaa turvallisuusajattelua – poliisiopiskelijat

”Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat mielestäni keskinäisessä riippuvuudessa. Sisäinen turvallisuus vaikuttaa ulkoiseen turvallisuuteen ja näkökulma vaikuttaa miten.” (upseeriopiskelija)

”Nykypäivän muuttuvassa yhteiskunnassa kaikki toiminta on niin globaalia, ettei sisäistä ja ulkoista turvallisuutta voi erottaa toisistaan – kaikki vaikuttaa kaikkkeen. - - ” (poliisiopiskelija)

”Näen sen juuri näin että ulkoinen ja sisäinen on tällä hetkellä limittäin ja lomitain. Se on tällä hetkellä se maailma ja se on muuttunut niin mahdottomaksi että ei niitä voi enää erottaa.” (kansliapäällikkö Nerg, SM)

”Mutta sisäinen ja ulkoinen turvallisuus limittyvät keskenään ja ne kytkökset löytyvät sellaisesta paikasta kuin EU:n vapaa liikkuvuus, maahanmuutto yleensä - - kyberturvallisuus - - meillä ei ole aavistustakaan mitä se tulevaisuudessa tarkoittaa tässä lähimmän kahdenkymmenen vuoden aikana.” (rehtori Himberg, Polamk)

”Pitää paikkansa, se rajanveto on vaikeampaa, mutta missä se raja vedetään. Kriisinkeskeytysvaiheessa ja mitkä sisäisen turvallisuuden elementit vaikuttavat myös ulkoisena, niin niillähän voi olla hyvinkin vahva linkki tänä päivänä.” (rehtori Taipalus, MPKK)

Avoimissa vastauksissa ja kirjoitelmissa opiskelijat toivat esille myös sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden eroa, jossa sisäinen turvallisuus nähtiin arkiturvallisuutena ja ulkoinen turvallisuus maailman politiikasta johtuvana, kuten eräs poliisiopiskelija toi vastauksessaan esille. Myös henkilöhaastattelujen kautta näkemys sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden rajojen kirkastamisesta nousi määrittelyjen muuttumisesta huolimatta esille. Opiskelijakyselyn vastauksissa sekä henkilöhaastatteluissa nousi esille se, että turvallisuuskäsitysten laajeneminen tulee tulevaisuudessa vain lisääntymään ja myös kansallisesti tapahtuva toiminta on kansainvälisesti tulevien tapahtuminen vaikutuksiin pohjautuvaa. Globalisoitumisen ja laaja-alaisten turvallisuusriskien takia ei haluta enää lokeroitua omien hallinnonalojen sisälle. Vastauksissa nähtiin, että koska uhkat ovat keskinäisriippuvaisia ja rajoja ylittäviä turvallisuushaasteita, laajan turvallisuusajattelun on oltava ylätasoa käsitte, kuten **kuvassa 3** olen hahmotellut asiaa. Tämän käsitteen alle kuuluvat sekä sisäinen että ulkoinen turvallisuus. Avoimissa vastauksissa tuotiin esille hyvin erilaisiakin näkemyksiä siitä, miten laaja turvallisuuskäsitys ja rajojen hämärtyminen tulisi ottaa huomioon. Siitä oltiin kuitenkin hyvin yksimielisiä, että laaja turvallisuus tulee ottaa huomioon molempien ammattien käsitteenä, koulutuksessa ja osana työtä sekä mahdollisesti työn muutosta. Osa vastaajista näki suurta tarvetta laajentaa käsitteen myötä myös yhteistyötä, osa näki oman perustyön erilaisuuden esteenä tehdä yhteistyötä yhtään nykyistä enempää.

Kuva 42. Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus pitäisi nähdä kokonaisuutena – upseeriopiskelijat

Kuva 43. Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus pitäisi nähdä kokonaisuutena – poliisiopiskelijat

”Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat mielestäni asioita jotka muodostavat kokonais/ laajan turvallisuus-käsitteen, mutta niitä ei voida suoraan yhdistää yhdeksi samaksi asiaksi.” (upseeriopiskelija)

”Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus tulee tietysti olla ja hoitaa erikseen.” (poliisiopiskelija)

”Laaja turvallisuuskäsitys tai kokonaisturvallisuus ei tarkoita sitä, että kaikki pitäisi panna samaan laatikkoon. Se tarkoittaa sitä, että kaikilla on selkeät tehtävät ja tehtävien rajat on selkeät ja olemassa, mutta mahdollistetaan se rajan yli tapahtuva yhteistyö ja kapasiteettien ja osaamisen hyödyntäminen.” (kansliapäällikkö Rätty, PLM)

”Olen yrittänyt hahmottaa niin, että en halua, että tästä tulee yhtä mössöä, koska se on se vaara, jos me ei yhtään pystytä niitä erottamaan. Minä jotenkin näen, et

meillä on se ulkoinen ja turvallisuuspoliittinen näkökulma ja meillä on selvä maanpuolustuksellinen näkökulma ja sitten on se sisäinen turvallisuus. Et kyl ne on erotettavissa kuitenkin.” (kansliapäällikkö Nerg, SM)

Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden eroa tai erottamattomuutta haluttiin maailman muuttumista ja sen vaikutusta koskevan kysymyksen tavoin kysyä kahdella eri tavalla. Avoimia vastauksia ja kirjoitelmia analysoidessa kävi selväksi se, että sekä opiskelijat että haastateltavat näkevät selvästi sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden kuuluvan laajaan turvallisuuskäsitykseen, mutta siitä, pitäisikö nämä nähdä samana asiana, olttiin eri mieltä huomattavasti enemmän. Se, kuuluuko laajaan turvallisuuteen sekä sisäinen että ulkoinen, vastaajat olivat lähes samaa mieltä. Upseeriopiskelijoista 97 % oli tästä täysin samaa tai lähes samaa mieltä ja poliisiopiskelijatkin noin 95-prosenttisesti samalla kannalla. Vaikka sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden kokonaisuutta käsittelevästä kysymyksestä suurin osa oli samaa tai lähes samaa mieltä (upseeriopiskelijat 74 % ja poliisiopiskelijat 64 %), niin tässä kysymyksessä tuli myös selviä vastauksia sen puolesta, että nämä eivät voi olla missään nimessä samaa käsitettä.

7.1.3 Töiden rajapinnat syy yhteistyön lisäämiselle

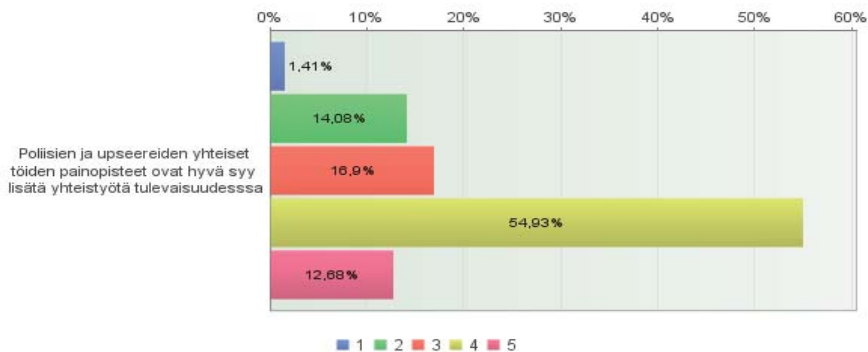
Yhteistyön esteiden poistamista on esitetty strategisella tasolla eri yhteyksissä, tutkimuksen neljässä henkilöhaastattelussa ja lisäksi Helminen (2006) ja Kerttula (2010) ovat pureutuneet tähän dilemmaan omilla tutkimuksissaan. Esimerkiksi hallitusohjelmaan on kirjattu halu parantaa viranomaisten välistä tiedonkulkua poistamalla esteet tietojen vaihtoon (Jyrki Kataisen hallitusohjelma 2011, 15⁷⁶; myös Turvallinen ja moniarvoinen Suomi 2010, 20), ja tätä asiaa myös neljä haastateltavaa toi voimallisesti esille. Päällekkäisiä toimintoja tulee välttää toiminnan puutteiden tunnistamiseksi ja vastuutahojen selventämiseksi (myös Laitinen 2012, 18; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 18). Yksi askel tai esimerkki tässä voisi olla hallinto- ja tukipalveluiden kokoaminen yhteen, kuten Salmi (2013, 6) omassa raportissaan esittää. Jo nyt hallinto- ja tukipalveluita on yhdistetty korkeakoulumaailmassa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä, eli mistään uudesta asiasta tässäkin ei ole kysymys muuta kuin hallinnollisesti tarkasteltuna.

Myös kansainvälisten asioiden yhdistämisen ajatusta on tuotu esille osana toimintojen tehostamista. Kansainväliset asiat vaativat jatkossa parempaa koordinaatiota (Salmi 2013, 27), ja ne olisi hyvä koota yhteen paikkaan silloin, kun se on järkevää. Sanotaan, että poliisitoiminnassa pitääkin olla päällekkäisyyttä, kun sitä toteutetaan eri ministeriöissä ja muissa yksiköissä. Miksi ei siis tällä logiikalla myös upseeritoiminnassa? Tai miksi tämä ei voisi olla perustelu ennemminkin niin kutsutun superministeriön perustamiseksi tai turvallisuuden osalta turvallisuusministeriön, mikä lopullinen malli tai nimi lopulta olisi? Esimerkiksi yhteistyöstä voisi ottaa kansainvä-

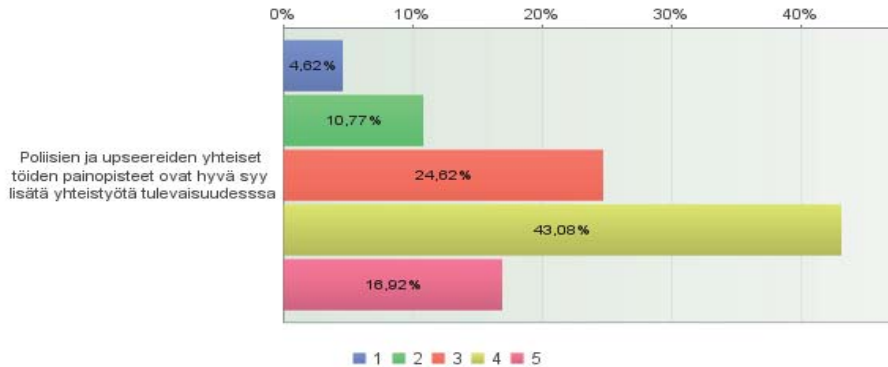
---

⁷⁶ Myös Juha Sipilän hallitusohjelmassa 29.5.2015 korostetaan yhteistyötä sen monissa muodoissa, esimerkiksi tehostamalla viranomaisten, oppilaitosten ja yritysten yhteistä osaamisen kehittämistä. Lisäksi korkeakoulujen yhteistyön lisääminen mainitaan hallitusohjelman tavoitteissa.

liset kriisinhallintaoperaatiot, joilla pyritään ehkäisemään kriisien laajeneminen myös Suomeen, eli ulkona tapahtuva vaikuttaa sisällä tapahtuvaan toimintaan, ja näin hallinnonalojen välistä yhteistyötä kehitetään edelleen. On myös huolehdittava siitä, että esimerkiksi sotilaallinen ja siviilikriisinhallinta koordinoidaan yhteistyössä yhä enemmän. (Finlands Comprehensive Crisis Management Strategy 2009; Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelma 2011, 22; Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, 82; Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö murroksessa 2010, 13.) Tämä osin jo toteutuukin, sillä Kriisinhallintakeskus ja Puolustusvoimien kansainvälinen keskus muodostavat yhteisen kokonaisvaltaisen kriisinhallintakeskuksen, joka tekee yhteistyötä koulutuksen ja tutkimuksen osalta. Tämä yhteistyö liittyy siviilikriisinhallintaan ja sotilaalliseen kriisinhallintaan syvemmän yhteistyön tekemiseksi entistä enemmän. Puolustusvoimien kansainvälinen keskus siirrettiin hallinnollisesti osaksi Maanpuolustuskorkeakoulua 1.1.2015, eli kentällä tapahtuu muitakin muutoksia koko ajan yhteistyön tekemiseksi. Myös siviilikriisinhallinnan poliisi- ja rajaturvallisuus- asiantuntijoiden koulutus pitäisi toteuttaa yhteistyössä Poliisiammattikorkeakoulun sekä Raja- ja merivartiokoulun kanssa (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 25–27), ja tällä yhteistyön tiivistämisellä olisi mahdollista jopa kehittää suomalaisesta siviilikriisinhallinnasta vientituote (Turvallinen ja moniarvoinen Suomi 2010, 16), mutta ei kahtena erillisenä, vaan samaa asiaa ajavana yhteistyö- ja koulutusmuotona.

Kuva 44. Poliisien ja upseereiden yhteiset työn painopisteet yhteistyötä lisäävänä tekijänä – upseeriopiskelijat

Kuva 45. Poliisien ja upseereiden yhteiset työn painopisteet yhteistyötä lisäävänä tekijänä – poliisiopiskelijat

”Tulevaisuudessa yhteistyö tulee entistä isompaan rooliin, koska todennäköisesti (ja osin myös toivottavasti) turvallisuusuhat eivät ole enää välttämättä valtioiden välisiä konflikteja, vaan joidenkin ryhmien, hakkerit, terroristit, rikollisliigat, aikaansaamia poikkeustiloja.” (poliisiopiskelija)

Opiskelijat hahmottivat vastausten mukaan toimissaan hyvin niitä alueita ja jopa tarkkoja töitä, jotka ovat yhteisiä molemmilla ammattiryhmillä, kuten jo mainittu kyberturvallisuus, joka tuli esille vastauksissa kaikkein useimmin. Tämä oli alue, joka myös haastatteluissa nousi esille hybridiuhkien ohella. Lisäksi nousi esille se, että kummankin ammattiryhmän työssä on olemassa sellaisiakin alueita, joita toinen ei voi korvata, kuten esimerkiksi poliiseilla sakotukset tai upseereilla varusmiesten koulutus. Nämä erilliset alueet tulisi jatkossakin pitää ominaan ja mahdollisesti kokonaan yhteistyön sekä koulutuksen ulkopuolella. Tällaisen havainnon yhteistyön syvemmälle tein itsekin tutkimuksessani ja tätä korostivat haastateltavat omilla puheenvuoroissaan.

”- - mutta sitten kun mennään kansalaisten rajapintaan, niin poliisin kenttätyöhön, järjestäytyneen rikollisuuden kenttätyöhön tai toimintaan, niin siellä siviiliviranomainen on se toimija. Sinne ei pidä upseeria lähtökohteisesti päästää. Upseerit pysyvät kaukana.” (kansliapäällikkö Nerg, SM)

”Kenttätyö, siellä ollaan niin kaukana toisistaan. Ylätasolla sisäinen ja ulkoinen menee enemmän limitittäin, kun taas alatasolla ei. - - Sellainen maa jossa sotilaat alkavat astua siviilitoiminnan alueelle on erittäin vaarallinen maa.” (rehtori Himberg, Polamk)

Mitä pidemmälle koulutuksessa, osaamisessa ja ammatissa mentiin, sitä avoimempaa oli suhtautuminen yhteisiin toimiin myös opiskelijoiden vastaajaryhmissä. Nähtiin, että myös oman työn painopisteet tulevat pikku hiljaa muuttumaan ja erityisesti rikkollisuuden globaali elementti vaatii toisenlaista ajattelua myös poliisilta. Voisimme yhteisten työn painopisteiden ohella käyttää myös käsitettä osaaminen, erityisesti koulutuksen osalta. Globaali näkökulma mihin tahansa oli vastusten mukaan peruste lisätä yhteistyötä. Jos resurssit ja niiden väheneminen valtionhallinnossa nähtiin hyvänä syynä tehdä yhteistyötä (**kuvat 60 ja 61**) ja tehostaa sitä entisestään, niin yhteisiä työn painopisteitä ei niin selvästi nähtykään yhteistyötä edistävänä tekijänä (**kuvat 44 ja 45**). Tämä voi selittyä sillä, että valitsemani vastaajaryhmät, erityisesti poliisien osalta, käsittävät oman työnsä hyvin perustyöhön painottuvana ja tämä tietynlainen käsityömyisyys ja perustöiden osuus poliisien työn kokonaisuudessa oli opiskelijavastauksissa suurimpia yhteistyötä estäviä tekijöitä.

7.1.4 Valtion tehtävänä on taata turvallisuus

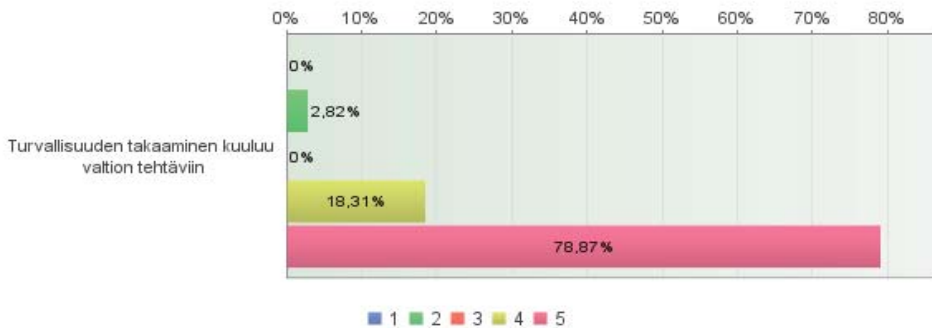
Yhteiskunnan turvallisuudesta huolehtiminen on valtion keskeisimpiä tehtäviä ja perusta toiminnalle tulee perustuslaista. Tämä tarkoittaa sitä, että julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin jatkossakin (Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010, 13). Valtion on otettava vastuu turvallisuuden kehittämisestä yhä kokonaisvaltaisemmin ja poikkihallinnollisemmin, jolloin kaikki yhteiskunnan toimijat on otettu huomioon. (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 3.) Jos valtio ei tätä tee, tekeekö tätä kukaan muukaan ainakaan niin pitkäjänteisesti? Valtioneuvoston selonteko (2012) Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta antaa ymmärtää, että näin on tapahtunutkin ja valtio ottaa huomioon kaikki toimijat, mutta yksittäisten strategioiden tasolle tämä periaate ei ole yltänyt tahtotilaa pidemmälle, ei ainakaan konkreettisen tasolle normaaliolojen toiminnassa. Eri sektorit ylittävää uudenlaista yhteistyötä ei osata etsiä, vaan pidättäytytään toteamaan, mitä alueittain on jo tehty yhteistyön hyväksi. Tällainen hallinnonalakohtainen ja alueellinen yhteistyö ei kuitenkaan laajan turvallisuuskäsityksen valossa puhuttele kaikkia osapuolia poikkeusoloihin varautumista lukuun ottamatta, jos silloinkaan tarpeeksi.

Oikeusvaltioperiaate mielletään viranomaislähtöiseksi toiminnaksi, joka kansanvaltaisuuden ohella on suomalaisille tärkeä periaate, josta ainakin vielä halutaan pitää kiinni ja jonka toteutuminen halutaan mahdollistaa yhteiskunnan rahoin. Suomessa kansalaisten luottamus viranomaisiin on hyvä lähtökohta sille, että jatkossakin viranomaisyhteistyö ja yhteistyö ylipäänsä ovat tärkeitä periaatteita varautumisessa. (Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010, 13, 20; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 8, 12, 16–17; Valtioneuvoston periaatepäätös kokonaisturvallisuudesta 2012, 15.) Miksi tämä luottamus ei voisi olla myös hyvä lähtökohta laajemmin turvallisuutta ajateltaessa ihan jokapäiväisessä toiminnassa? Erityisesti viranomaisten yhteistyön tiivistämiseksi luottamus on hyvä peruste. Tätä kautta voidaan ajatella kansalaisten valtuutuksen viranomaisten toiminnalle olevan kunnossa myös yhteistyökysymyksissä.

Turvallisuuden takaaminen tulee jatkossakin olla valtion vastuulla. Turvallisuuden takaamisesta puhuttaessa puhutaan myös ihmisen perusoikeuksista, näiden oikeuksien takaamisesta ja oikeuksiin puuttumisesta. Suomessa luotetaan viranomaisiin, ja siksi kansanvaltaisuuden ja oikeusvaltioperiaatteiden koetaan toteutuvan viranomaistyössä. Vaikka valtiolla tulee säilyttää vastuu, se ei voi unohtaa muita toimijoita, kuten elinkeinoelämää, kuntia, kolmatta sektoria tai kansalaista itseään.

Taulukko 11. Turvallisuus valtion tehtävänä

Tutkimuksessa haluttiin korostaa turvallisuuden takaamista valtion tehtävänä (ks. Castell 2007), jolloin niin alueellinen kuin muukin kansalaisten välinen tasa-arvo säilyisi. Tämän vuoksi turvallisuuden diskurssiä käsiteltiin heti tutkimuksen aluksi siitä näkökulmasta, kuka turvallisuuden takaa. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa (2011, 3) lähtöajatuksena on, että tasa-arvo ja laadukkaat julkiset palvelut varmistetaan jatkossakin. Näin ollen jokainen kansalainen varallisuudesta huolimatta saisi turvaa sitä tarvitessaan. Kysymys ymmärrettiin opiskelijavastauksissa enemmän poliisin työhön kohdistuvana ehkä juuri siitäkin syystä, että poliisin toimia on jo nyt annettu yksityisen sektorin hoidettavaksi. Tässä tutkimuksessa lähdetään kuitenkin siitä, että valtion tulee kuitenkin olla se taho, joka takaa turvallisuuden, oli kyse sisäisestä tai ulkoisesta turvallisuudesta, sillä tämä takaa myös oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen (ks. Kerttula 2010).

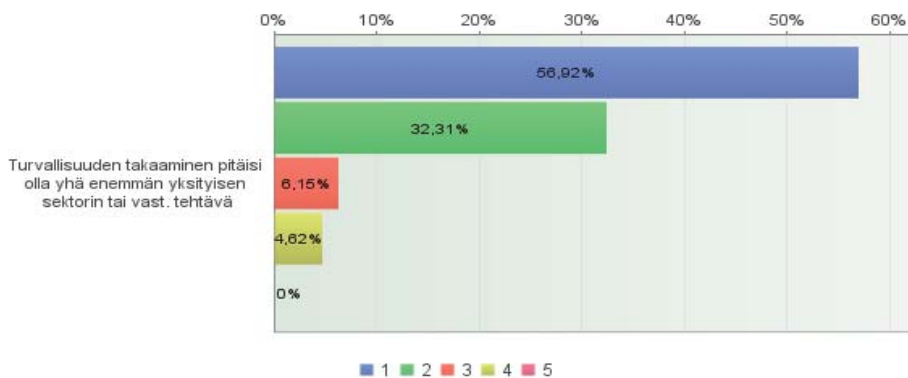
Kuva 46. Turvallisuuden takaaminen kuuluu valtiolle – upseeriopiskelijat

Kuva 47. Turvallisuuden takaaminen kuuluu valtiolle – poliisiopiskelijat

Kuva 48. Turvallisuuden yksityistäminen – upseeriopiskelijat

Kuva 49. Turvallisuuden yksityistäminen – poliisiopiskelijat

”Mielestäni turvallisuudesta vastaa aina viranomainen.” (upseeriopiskelija)

”Valtion tehtävä on taata kaikkien turvallisuus.” (poliisiopiskelija)

”Turvallisuus on jokaisen kansalaisen perusoikeus ja jokaisella kansalaisella on oikeus nauttia niitä poliisipalveluita, joita laki säättää, ei yhtään vähempää eikä enempää.” (poliisiopiskelija)

”Perusoikeuksien takaaminen on ehdottomasti julkisen vallan tehtävä, ulkoistaminen kaupalliselle tai yksityiselle sektorille johtaa liiallisen tuloksellisuuden tavoitteluun, jolloin on vaara, että ne saavat palvelua, joilla on varaa maksaa siitä. - - ” (poliisiopiskelija)

Opiskelijat olivat lähes yksimielisiä vastauksissaan siitä, että turvallisuuden takaamisen tulee ehdottomasti kuulua jatkossakin valtion eikä yksityisen sektorin tehtäviin. Avoimissa vastauksissa nousi esille hieman eroa poliisien ja upseereiden suhtautumisessa siihen, pitäisikö turvallisuuden takaaminen olla kaikilta osin valtion tehtävä ja voidaanko turvallisuutta ulkoistaa yksityiselle toimijalle joidenkin toimintojen osalta. Poliisiopiskelijat toivat avoimissa vastauksissa enemmän yksityistämisen mahdollisuutta esille. Tämä vastausten mukaan onnistuisi töissä, joiden ulkoistamisesta on julkisuudessa jo puhuttukin. Tällaisia tehtäviä ovat vastausten mukaan esimerkiksi juopuneiden kuljettaminen ja vartiointitehtävät. Nämä nähtiin esimerkkeinä tehtävinä, joita jokin muu taho kuin viranomainen voisi myös hoitaa. Siltikään nämä muutaman yksityistämisen mahdollisuudet eivät vastaajien mukaan poista sitä seikkaa, että vain valtio ja viranomainen voi olla tasa-arvoisen turvallisuuden tuottaja jatkossakin.

”Poliisilta tulisi karsia pois sellaiset tehtävät, jotka eivät ole poliisin ydintehtäviä, kuten päihtyneiden huolehtiminen - -. Poliisin tehtävissä tulisi korostua yleinen järjestys ja turvallisuus, joka koostuu useasta eri osatekijästä.” (poliisiopiskelija)

7.1.5 Lisääntyvää yhteistyötä vain viranomaisten välille

Upseeri- ja poliisiopiskelijat toivat esille hyvin yksiselitteisesti sen, että turvallisuuden tuottamisen tulee olla valtion harjoittamaa toimintaa. Seuraavassa käsittelen asiaa vielä yhteistyönäkökulmasta, eli kenen kanssa yhteistyötä tulisi tehdä, jos viranomaisen haluaa jonkun tahon kanssa tätä yhteistyötä tehdä. Henkilöhaastatteluissa ei enää kysytty haastateltavien mielipiteitä siitä, kenelle turvallisuuden hoitaminen ensisijaisesti kuuluu, vaikka välillisesti näkemykset toki asiaan liittyen nousivatkin esille. Sen sijaan haastattelussa haluttiin selvittää sitä, onko kumppanuuden laadulla väliä, oli rinnalla viranomaisen tai jokin muu taho, kuten kolmas sektori tai elinkeinoelämä. Selväksi tuli se, että tämän päivän turvallisuuden tuottajia on monia eikä toista kumppania voi välttämättä nostaa toista paremmaksi. Viranomaisen toki nähtiin lainsäädännöllisesti luontevimpana, vaikka itse toiminnan laatuun viranomaisstatuk-

sella ei välttämättä katsottu olevan vaikutusta. Pikemminkin tämä seikka heitettiin ajatuksena ilmaan, eli onko automaattisesti viranomaisen toiminta parempaa kuin jonkun muun? Kokonaisuudessaan kaikkien tahojen välinen yhteistyö nähtiin tärkeänä oman toiminnan kannalta. Koulujen osalta erityisesti muut oppilaitokset nousivat kumppaneina esille.

”Onhan se helpompaa virkamieskunnassa tehdä yhteistyötä, kun kaikki ollaan liikkeellä samasta lähtökohdasta ja me tehdään töitä valtiolle eikä omaan pussiin. Tällöin lähtökohhta on helpompi, kyllä. - - pakko sanoa, että yhtä tärkeä on kolmas sektori ja vapaaehtoisuutta, joka pyörittää suurta osaa turvallisuusstruktuurista mutta se ei vastaa sotilaallisesti maanpuolustuksesta. - - käytännön kova yhteistyö, niin on se aika pitkälle kohdistuu virkamieskuntaan – Yritysmaailma on arkipäivän yhteistyökumppanina vaikeampi, sillä siellä on muita säädöksiä mutta kokonaisturvallisuuteen tarvitaan koko kenttä.” (kansliapäällikkö Rätty, PLM)

”- poliisitoimen kannalta ei pitäisi olla eroa, mutta koska se tulee sieltä juridikan kautta niin selvästi. - - jopa yksittäiset kansalaiset ovat tulevaisuudessa hurgan tärkeässä roolissa, mut me joudutaan pidättelemään, koska meidän lainsäädäntö ei mahdollista sitä.” (kansliapäällikkö Nerg, SM)

”- huono puoli tässä keskustelussa on se, että pidetään virkavastuuta esillä ja kuvitellaan niin, että virkavastuulla toimiva henkilö toimii automaattisesti hyvin ja tekee automaattisesti hyviä ratkaisuja. Virka liittyy siihen juridikkiaan ja siihen vastuuseen, joka virkatoimintaa liittyy. Kyllä meidän julkishallinnon organisaatioilla on hirveän paljon opittavaa elinkeinoelämältä ja kolmannelta sektorilta.” (rehtori Himberg, Polamk)

Jo nyt puolustushallinto tukee tehtäviensä osalta muuta yhteiskuntaa ja viranomaisia, jotka taas tukevat Puolustusvoimia. Suomen turvallisuusympäristöä seurataan ja tuotetaan tietoa ympäröivästä yhteiskunnasta sekä myös tuetaan muita viranomaisia elintärkeiden toimintojen turvaamisessa. Viranomaisyhteistyötä harjoitellaan sopimuksenvaraisesti yhteistoimintajärjestelyin ja -harjoituksin. Muiden viranomaisten tukeminen käsittää virka-avun, osallistumisen pelastustoimintaan sekä toisen viranomaisen tukemisen annettaessa toiselle valtiolle apuaan. Muille viranomaisille annettavan tuen toimintamalleja kehitetään, parannetaan tiedon kulkua ja ylläpidetään virka-apuun sopivia suorituskykyjä. Keskeisiä ovat valvontakyky, kenttäviestijärjestelmät, etsinnät, öljyntorjunta maalla sekä merellä, vaarallisia aineita koskeva tiedustelu, analyysi sekä puhdistus, palontorjunta, pelastus, raivaus, räjähteiden raivaus, siltojen rakentaminen, ensihoito, evakuointi, erilaiset kuljetukset niin maalla, merellä kuin ilmassa, helikopteripelastaminen, vartiointi, majoittaminen, huoltopalvelut sekä erikoisasantuntija-apu. (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 28–29.)

Turvallisuusviranomaisia koskevassa lainsäädännössä virka-avun antamiselle toiselle viranomaiselle on pyritty siihen, että tietyille viranomaiselle kuuluvia tehtäviä voidaan antaa hoidettavaksi jollekin muulle tiettyjen toimivaltuuksien rajoissa (Turvallinen

Suomi 2012, 27). Esimerkiksi esitutkintalaki ja pakkokeinolaki koskevat poliisien lisäksi myös sotilasviranomaisia. Yleensäkin viranomaistoiminta, joka suoritetaan laillisin perustein ja asianmukaisesti, on alusta pitäen oikeudenmukaista. Yksityishenkilön toiminnassa näin ei ole. Myös viranomainen, joka käyttää toimivaltuutta ilman laillisia perusteita, toimii virkavelvollisuuksien vastaisesti ja jopa rangaistavasti. Virkamiehen virkavastuusta säädetään perustuslaissa (118§), jonka mukaan virkamies on velvollinen noudattamaan laissa annettuja määräyksiä toimistaan. Mikäli viranomainen rikkoo virkatoimituksessaan noudatettavia sääntöjä, hän voi joutua jopa rangaistusvastuuseen. Virkavelvollisuuden rikkominen voi johtaa esimerkiksi irtisanomiseen, mikäli virkavelvollisuuden aste on korkea. Jokaisella ihmisellä on tarvittaessa mahdollisuus vaatia kansallisen viranomaisen tuomitsemista rangaistukseen ja vahingonkorvaukseen syyttäjän kannanotosta huolimatta, mikäli hän virkatoimissaan on tehnyt vastoin hänen virkatehtävissään annettuja valtuuksia. (Helminen 2006, 15; 158–159, 173–174.) Myös Puolustusvoimien virka-avusta poliisille säädetään erikseen laissa (781/1980), eli miten tahansa tämäkään viranomainen ei voi toimia työskennellessään poliisin tai muun viranomaisen apuna. Haluaisin tähän itse lisätä olennaisena asiana sen, että viranomainen myös saa koulutuksen toimiinsa ja tämän tulisi olla huomioon otettava seikka velvollisuuksien delegoinnissa muille toimijoille. Ovatko osaamisen lisäksi toiminnan perusteet tarpeeksi hyvin tiedossa muilla kuin koulutuksen saaneilla toimijoilla?

<p>Virkamies toimii tehtävissään aina virkavastuulla. Virkamiehen virkatoimi perustuu yleensä aina lakiin. Virkamies voi joutua myös vastuuseen tekemisistään tai tekemättä jättämisissään. Yksityiselle voidaan antaa myös julkisista valtaa sisältäviä tehtäviä hoidettavaksi, mutta merkittävää julkista valtaa tulee hoitaa vain viranomaisen. Kaupallinen toimija ei toimi tasa-arvon mukaisesti vaan tuottaakseen omistajilleen voittoa. Viranomaisen tulee taata sama kohtelu ja palvelut ihmisille asuinpaikasta riippumatta.</p>

Taulukko 12. Virkamiehen toiminnan piirteitä

Toimialalähtöisyydessä etuna on se, että päätöksenteko on selkeää ja nimenomaan tietyn toimialan substanssiosaaminen on vahvaa. Toimintamalli on hyvä sellaisessa ympäristössä, jossa muutokset ovat hitaita ja kohdentuvat asioihin, joiden ratkaisu onnistuu yhden yksikön toimesta. Tällainen toimintamalli ei kuitenkaan tue poikkihallinnollisuutta. Tehokkuus- ja yhteensovittamisnäkökulmasta toimintoja tulisi katsoa laajemmin. Useaan eri hallintoon jakautuva malli voi johtaa erilaisiin kehityspolkuihin tulevaisuuden suhteen. Nykymuotoinen sirpaloitunut malli ei kykene vastaamaan laajassa ja nopeassa muutoksessa olevaan globaaliin kehitykseen. Päällekkäisyyksien poistaminen ja strategisten painopisteiden yhtenäisyys onnistuvat vain kokonaisvaltaisella yhteistyöllä. Joustavat yhteistyörakenteet syntyvät usein käytännön tarpeesta, jota edistää yhteinen, tunnistettu ongelma. Erilaiset osaamiskeskukset, kuten kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan osaamiskeskus, on olemassa oleva yhteistyön edistämisen esimerkki. (Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö murroksessa

2010, 29–31.) Yhteistyötä eri viranomaisten välillä tuleekin lisätä ja vahvistaa yhteistyön pysyviä rakenteita erillisten ja yksittäisten harjoitusten sijaan (Turvallinen ja moniarvoinen Suomi 2010, 40, 46⁷⁷).

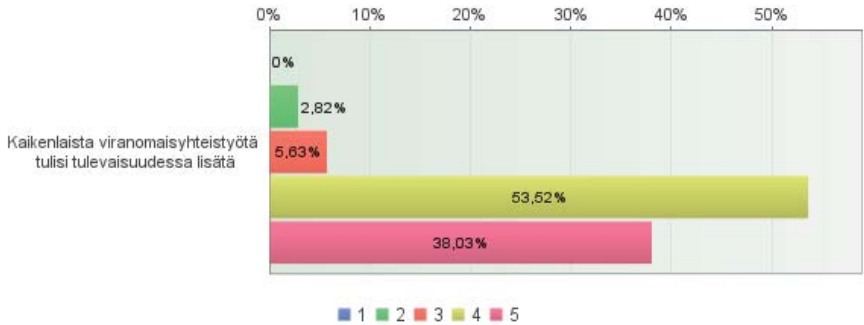
Sisäisen turvallisuuden ohjelma (2012, 11) huomioi laajan turvallisuuskäsityksen ja sen, että alueellisesti sekä paikallisesti myös sisäisessä turvallisuudessa otetaan huomioon Puolustusvoimien kanssa tehtävä yhteistyö. Erityisesti harvaan asutuilla alueilla turvallisuuden takaaminen on haaste, ja alueittain pyritään jo nyt laajempaan viranomaisten väliseen yhteistyöhön muun yhteistyön ohella. Tämä koskee yhteispartiointia, resurssisuunnittelua, päivystystoimintaa sekä tilannekuvaa niin alueellisella kuin kansallisella tasolla. Moniviranomaismallit tulee mahdollistaa myös lainsäätäjän ja hallinnonalojen puolelta ja ottaa tulevaisuudessa yhä laajempaan käyttöön. (Turvallinen ja moniarvoinen Suomi 2010, 21; Yhdessä ja erikseen 2009, 73.) Entisiä, jo hyväksi koettuja tapoja toimia vahvistetaan edelleen, eli poliisiin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistyötä tiivistetään (Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelma 2011, 27), mutta voimavarojen käytön tehostamisessa huomioon tulee ottaa myös muita seikkoja, esimerkiksi verotukselliset asiat (Salmi 2013, 3, 7). Maahanmuuttovieraston, poliisin ja rajavartiolaitoksen tulisi luoda samanlainen pysyvä yhteistyörakenne kuin PTR-malli jo on (Turvallinen ja moniarvoinen Suomi 2010, 36). Myös täydennyspoliiseille pitäisi luoda mahdollisuudet muiden viranomaisten tehokkaampaan auttamiseen normaaliolojen häiriötilanteissa. Puolustusvoimien ja muiden viranomaisten erityistoimintayksiköiden suoritus- ja yhteistoimintakykyä kehitetään poliisin johdolla. Rajaturvallisuuteen liittyen Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua ja -tutkintaa kehitetään liittyen ihmiskauppaan ja -salakuljetuksiin, laittomaan maahanmuuttoon ja yleiseen rikostorjuntaan. (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 31–35.) Viranomaisyhteistyötä korostetaan strategioissakin ohi muun yhteistyön, sillä järjestöjen tehtävä ei ole nyt eikä tulevaisuudessakaan toteuttaa viranomaisille säädettyjä tehtäviä (Arjen turvaa yhteistyöllä 2011, 27), vaikka apuna ne voivat toki jossakin määrin jatkossakin olla.

Opiskelijoilta haluttiin kysyä laajemmasta yhteistyöstä ensin vain viranomaisten kesken. Kysymyksessä ei haluttu sitoa vastauksia vain upseereiden kanssa tehtävään yhteistyöhön, vaan koko viranomaiskenttään. Upseeriopiskelijoista yli 90 % ja poliisiopiskelijoista 88 % piti yhteistyön lisäämistä erittäin suotavana. Ylipäänsä kaikenlaista yhteistyötä toivottiin vastauksissa lisää silloin, kun se katsottiin toiminnan kannalta järkeväksi. Tämä näkemys nousi esille myös henkilöhaastatteluissa. Yhteistyön lisäämisen tahtotila muiden kuin viranomaisten kanssa jäi kuitenkin hieman alhaisemmaksi. **Kuvissa 54 ja 55** nähdään se, että upseeriopiskelijoista noin 65 % kannatti erittäin paljon tai lähes yhtä paljon yhteistyön lisäämistä, kun poliisivastaajissa luku oli 72 %. Eli upseerit suhtautuivat selkeästi positiivisemmin yhteistyöhön viranomaisten kanssa kuin muiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Poliiseilla ero vastauksien jakautumisessa ei ollut aivan yhtä suuri kysymyksessä, kenen kanssa he ha-

---

⁷⁷ Julkissektorin toimintaympäristöanalyysit ja toiminnallisten muutosten suhde on haastava. Julkisen toimivalan ja vallankäytön tarkka säätely on oikeusvaltion perustavia elementtejä. Tähän sopii huonosti nopea reagointi muuttuvaan toimintaympäristöön. Hallinnon eriyttämisen kysymyksessä pitää miettiä vastuunkantajat. Poikkihallinnollisuus on hyvä periaate, mutta vaikea toteuttaa käytännössä. (Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö murroksessa 2010, 33.)

luaisivat tehdä yhteistyötä, mitä varmasti selittää laajempi yhteistyöverkosto ja toimiminen alueittain jo nyt laajoissa kumppanuusverkostoissa. Henkilöhaastattelussa halua tehdä yhteistyötä mieluummin viranomaisen kuin jonkun muun tahon kanssa ei edes kysytty. Kysymys, joka haastateltaville esitettiin, oli toiminnan onnistumiseen ja laatuun liittyvä. Haastattelujen mukaan eroa ei ole ja kaikki kumppanit ovat tänä päivänä tärkeässä roolissa.

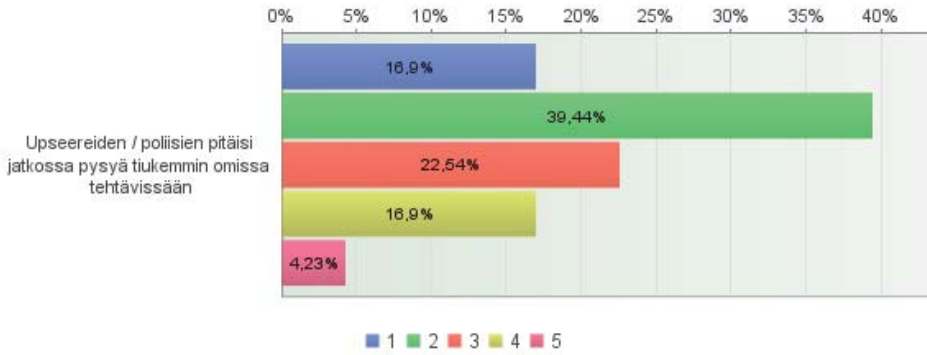

Kuva 50. Kaikenlaista viranomaisyhteistyötä tulisi lisätä – upseeriopiskelijat

Kuva 51. Kaikenlaista viranomaisyhteistyötä tulisi lisätä – poliisiopiskelijat

Kuva 52. Upseereiden ja poliisien pitäisi pysyä omalla hallinnonalallaan – upseeriopiskelijat

Kuva 53. Upseereiden ja poliisien tulisi pysyä omalla hallinnonalallaan – poliisiopiskelija

”Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus on jatkuvasti yhdentymässä globalisaation ja ihmisten vapaan liikkumisen myötä. Sotilaalliset uhat tulee mielestäni rajata ulkoisiksi ja niiden torjumisesta vastaa pv.” (upseeriopiskelija)

Edellisessä eli turvallisuusalan tehtävien kuulumista virkamiehille koskevassa aluvussa haluttiin korostaa sitä, pitäisikö valtion vastata turvallisuuden tuottamisesta ja pitäisikö viranomaisen pääasiallisen yhteistyökumppanin olla toinen viranomainen. Opiskelijoiden näkemys asiasta on hyvin selvä ja osin poikkeava henkilöhaastattelujen tuloksesta. Jos haluamme jatkossakin säilyttää tasa-arvoisen tilanteen turvallisuuden suhteen, valtion täytyy kantaa tästä vastuu. Kysyttäessä opiskelijoilta myös sitä, olisiko tämä turvallisuuden tuottaja tai takaaja sitten toimijana yksityinen sektori ja voisiko turvallisuuden ulkoistaa kaupalliselle toimijalle, vastaus oli yhtä selvä. Viranomai-

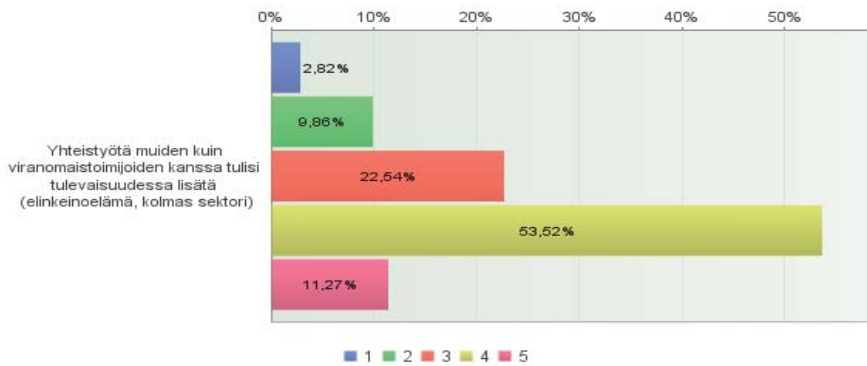
sen pitäisi jatkossakin olla päävastuullinen toimija, kun puhutaan turvallisuudesta. Virkamiehinä sekä poliiseilla että upseereilla on omat tehtävänsä, ja opiskelijoiden näkemykset siitä, pitäisikö näiden ammattiryhmien pysyä jatkossakin omilla hallinnonaloillaan (**kuvat 52 ja 53**), olivat selvästi eriäviä varsinkin poliisiopiskelijoiden vastauksissa. Valituilla ammattikunnilla nähtiin jo nyt olevan yhteisiä toiminnan kohteita, jotka mahdollistavat työnkuvien rinnakkain tarkastelun ja joiden takia yhteistyötä tulisi lisätä. Tämän lisäksi nähtiin, että jatkossakin ovat olemassa myös perustoiminnot, jotka tulisi hoitaa erillisinä tehtävinä molempien ammattikuntien osalta. Yhteistyöstä puhuttaessa minkä tahansa toimijoiden kanssa, opiskelijat usein mainitsivat Rajavartiolaitoksen ja poliisien yhteistyön. Tänä yhteistyömalli nähtiin sekä hyvänä että huonona asiana. Poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistyömalli tuotiin usein esille esimerkkinä siitä, mitä yhteistyötä on jo olemassa ja mistä mallista yhteistyötä voisi lähteä yhä enemmän laajentamaan, jos laajentamiseen ylipäänsä olisi tarvetta löytyneen yhteisen toiminnan kohteen myötä.

7.1.6 Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa ja kansalaisten oma vastuu

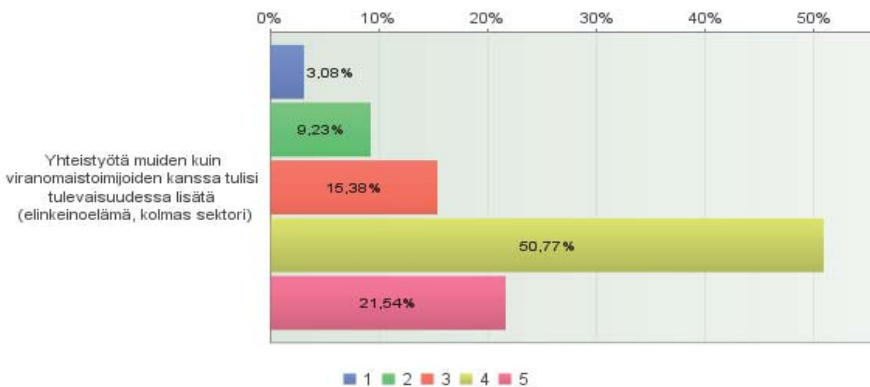
Suomen turvallisuus, hyvinvointi ja menestyminen perustuvat laaja-alaiseen yhteistyöhön muiden kansainvälisten toimijoiden kanssa (Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelma 2011, 17). Yhä syvempi verkottuminen on tärkeää turvallisuusviranomaisten kesken (Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, 97), mutta tämä ei yksin riitä. Yhteistoiminnassa ja yhteistyössä tulee ottaa huomioon monia toimijoita sekä näiden toimijoiden yhteiskunnallinen ja alueellinen tehtävä. Harjoitettavan yhteistoiminnan tulee olla suunniteltua ja harjoiteltua, hallintakeinoiltaan samaa sekä normaali- että poikkeusoloissa. Tällä hetkellä on olemassa laajat valtakunnalliset ja/tai poikkialueelliset valmiusharjoitukset, hallinnon sisäiset harjoitukset sekä alueellisesti rajatut harjoitukset ja lisäksi kansainväliset harjoitukset omanaan. Turvallisuusalan oppilaitokset on jo tässä otettu huomioon, ja nämä ovatkin keskeisiä toimijoita harjoitusten järjestämisessä, mutta muuten kouluilla ei ole roolia yhteistyön pysyvämmässä syventämisessä. Harjoituksilla saadaan konkreettista tietoa yhteistoiminnasta, mutta vain siihen tilanteeseen, että jotakin tapahtuisi. Tietojen pitäisi kaikessa toiminnassa olla jaettavissa niin, että jokaisella viranomaisella on oman toimintansa kannalta oikea tieto. (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 54–57, 62–63.) Yhteistyön tulisi harjoituksista poiketen olla systemaattista ja jatkuvaa toimintaa, jossa eri sektoreita on yhdistetty tarpeen mukaan (Huoltovarmuuden skenaariot 2025 2012, 47; Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, 91). Voihan yhteistoiminnan katsoa olevan systemaattista, mikäli harjoituksia järjestetään vaikkapa vuosittain. Itse en kuitenkaan näe tällaista kovinkaan systemaattisena enkä säännöllisenä poikkialueellisenä toimintana. Tämä on mielestäni yksittäistä toimintaa, joka tähtää vain poikkeusolojen viranomaisyhteistyön toiminnan onnistumiseen.

Laaja-alaisiin turvallisuusuhkiin varautuminen edellyttää myös Puolustusvoimilta verkottumista muun yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kanssa sekä kansainvälistä toimintaa (Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, 15). Puolustushallinnon keskeisimmät yhteistoimintatahot ovat poliisi ja pelastustoimi, ja tämä yhteistyö tulee olemaan vahvaa jatkossakin. Kokonaisuunpuolustuksen toimintamallissa kuvattua

puolustusjärjestelmän sotilaallista suorituskykyä tuetaan viranomaistyön lisäksi kansallisella viranomaisten, elinkeinoelämän ja kansalaisjärjestöjen välisellä yhteistyöllä. Tämän lisäksi tehdään kahden välistä ja monenvälistä kansainvälistä yhteistyötä. (Valtion kriisinjohtamismallin toteuttaminen alue- ja paikallishallinnossa 2008, 35.) Poliisi taas ottaa osaa yhteiskunnan suojaamiseen, terrorismin, järjestäytyneen rikollisuuden ja muun vakavan rikollisuuden ennaltaehkäisyyn ja torjumiseen. Pelastus- ja meripelastustoimen keinoilla ehkäistään onnettomuuksia. Väestönsuojelussa otetaan huomioon sotilaalliset uhkat. Tiedustelua, analyysitoimintaa ja viranomaisyhteistyötä kehitetään. Rajat ylittävää rikollisuutta torjutaan yhä enemmän. Tähän liittyy olennaisesti tiedonvaihto eri viranomaisten ja muiden tarvittavien tahojen kanssa. (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 29–31.)

Kuva 54. Yhteistyön lisääminen muiden tahojen kuin viranomaisten kanssa – upseeripiskelijät

Kuva 55. Yhteistyön lisääminen muiden tahojen kuin viranomaisten kanssa – poliisiopiskelija

”Viranomainen voi aina tarvittaessa tehdä yhteistyötä muiden tahojen kanssa, mikäli heillä on jotakin erityisosaamista jollain alalla, esimerkiksi tietojärjestelmiin kohdistuvissa hyökkäyksissä.” (upseeriopiskelija)

Tahtotila elinkeinoelämän, muun yhteiskunnan ja jopa kansalaisten kanssa tehtävään yhteistyöhön ja sen lisäämiseen on löydettävissä strategioista, ja tämän ajatuksen toivat esille myös haastateltavat. Kun verrataan opiskelijoiden vastauksia viranomaisyhteistyön lisäämisestä siihen, pitäisikö yhteistyötä lisätä muiden kuin viranomaisten kesken, mielipiteet vaihtelevat hieman enemmän, mutta myös tämän kysymyksen osalta yhteistyö nähtiin tärkeänä ja lisäämisen arvoisena. Opiskelijoiden vastauksista nousi esille viranomaisyhteistyö ensisijaisena yhteistyön muotona toisin kuin henkilöhaastatteluissa, mutta myös muunlainen yhteistyö nähdään tarpeellisena varsinkin eri alueittain. Erityisesti poliisiopiskelijoiden vastauksissa tuotiin esille se, että mikäli vastaaja olisi töissä muulla alueella kuin oli kyselyyn vastaamisen hetkellä, hän olisi mahdollisesti vastannut eri lailla yhteistyön lisäämistä koskeviin kysymyksiin. Eli alueellinen jako olisi pitänyt kysymyksissä huomioida huomattavasti paremmin, ja tämä tulee ottaa voimakkaammin huomioon yhteistyön syventämistä koskevissa seuraavissa tutkimuksissa. Opiskelijavastauksissa nähtiin uhkana se, että resursseja vähennetään tulevaisuudessa yhä enemmän, jos jokin ulkopuolinen taho voi hoitaa jonkin omaan viranomaistehtävään kuuluvan toimen. Niinpä yhteistyötä ei tästä näkökulmasta kannattaisi tehdä yhtään enempää kuin on pakko tehdä jo tällä hetkellä, eikä yhteistyön tarvitsisi laajentua muutamia harjoituksia pidemmälle. Vastausten mukaan yhteistyö nähtiin niinkin, että nykyiset resurssit eivät joka tapauksessa riitä kaikkien tehtävien hoitamiseen ja esimerkiksi poliisien osalta jotkin toiminnot, esimerkiksi juopuneiden kuljettaminen, voitaisiin hoitaa muiden toimijoiden tehtävänä ja tätä kautta yhteistyötä muiden kanssa tulisi tiivistää. Mutta näidenkin tehtävien ulkoistamisessa pitää pohtia tasavertaisuuden säilymistä (Takala 2014, 36).

Strategioissa nostettiin esille näkemyksiä kansalaisen vastuusta ja roolista oman turvallisuutensa ylläpitäjänä, ja tätä samaa vastuun jalkauttamista kansalaisille itselleen kysyttiin myös opiskelijoilta. Mikä on jokaisen kansalaisen oma rooli turvallisuuden tuottajana tai oman turvallisuuden takaajana? Tosiasia tällä hetkellä on se, että viranomaista ei ole kaikilla alueilla enää tasapuolisesti saatavilla. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisen kansalaisen on ainakin tiedostettava oman toimintansa merkitys turvallisuutensa ylläpitämisessä jatkossa yhä enemmän. Kansalaisten vastuu omasta turvallisuudestaan ja turvallisuustaidoista lisääntyy erityisesti harvaan asutuilla alueilla (Yhdessä ja erikseen 2009, 72). Mielestäni viesti kansalaisten vastuusta ja sen lisäämisestä on ristiriitainen. Kansalaisen pitäisi ottaa yhä enemmän vastuuta esimerkiksi vapaaehtoisena turvallisuustoimijana tai alueellisena poliisin apukätenä eli naapurivahtina toimimisesta ja silti oikeuden ottamista omiin käsiin on pidettävä vääränä tapana toimia edes uhkaavassa tilanteessa. Harvaan asutuilla alueilla erityisesti palveluiden tuottaminen vaatii kuitenkin yhä enemmän viranomaisyhteistyötä ja yhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa (Turvallinen ja moniarvoinen Suomi 2010, 6) unohtamatta jo mainittua kansalaista itseään.

Vapaaehtoisten saatavuutta turvallisuus- ja hälytystehtäviin tuetaan ja ylipäänsä asukkaiden turvallisuutta parannetaan ottamalla käyttöön naapuritiimi- tai apujärjestelmä alueellisesti räätälöitynä (Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012, 27, 56). Huoltovarmuuden skenaariot 2025 raportin (2012, 35, 43) yksi huolenaihe on se, että ihmisten palvelut haja-asutusalueilta häviävät ja ihmiset ostavat jatkossa tarvitsemiaan turvallisuusalan palveluita. Tai tutkijan ja opiskelijoiden vastauksista nouseena huomiona turvallisuudesta – ne ostavat turvaa, kenellä siihen on varaa. Pelkän kansalaisten oman vastuun korostamisen lisäksi olisikin syytä kehittää koko yhteiskunnan eli yksityisten, kolmannen ja kuntasektorin kanssa tehtävää yhteistyötä huomioimalla erityisesti alueelliset tarpeet, jotka jo nyt eroavat huomattavasti toisistaan. Omaehtoista varautumista pitää lisätä joka tapauksessa jatkossakin, oli se sitten kansalaisen tasolla taikka alueellisella tai valtakunnallisella tasolla toteutettavaa. (Huoltovarmuuden skenaariot 2025, 2013 2012, 49; Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, 90.)

Kuva 56. Turvallisuuden tulisi olla jokaisen kansalaisen oma asia – upseriopiskelijat

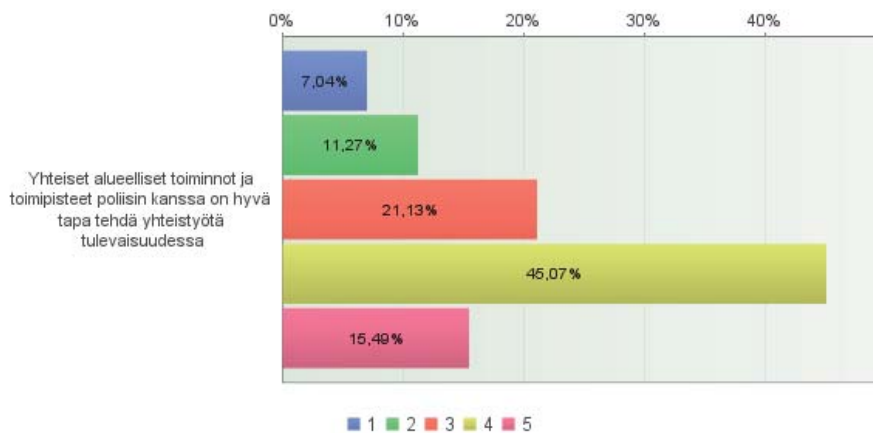
Kuva 57. Turvallisuuden tulisi olla jokaisen kansalaisen oma asia – poliisiopiskelijat

Keskustelu kansalaisten kasvavasta vastuusta on seurausta valtiontalouden niukkevistä resursseista, ja on varmaa, että lähivuosina nämä resurssit eivät suinkaan tule lisääntymään. Turvallisuusala on yksityistämisen kourissa. Erityisesti tämä keskustelu on esillä poliisin tehtävien osalta, ja siksi halusin tuoda esille turvallisuusalan yksityistämistä koskevan kysymyksen rinnalla kansalaisten omaa vastuuta koskevan kysymyksen. Opiskelijoiden näkemys asiasta on hyvin selvä. Kumpikaan opiskelijaryhmä ei näe niin, että turvallisuuden tulisi olla jokaisen kansalaisen oma asia, vaikka esille vastauksissa tuotiin sekin, että näin jo kuitenkin on. Rikkaat ostavat tarvittavat palvelut itselleen ja köyhät sekä syrjäseutujen asukkaat jäävät joko oman onnensa nojaan tai vähenevien viranomaisresurssien armoille. Syrjäseudulla kun on vaikea saada edes ostettuna turvallisuuspalveluita. Kansalaisten oma vastuu on kuitenkin jo nyt strateginen tavoite ja joillakin alueilla todellisuutta. Voisinko kuitenkin sanoa, että onneksi haastattelemani turvallisuusalan viranomaistoimijat näkevät tehtäväkseen suojella jokaista tasapuolisesti kaikissa Suomen kolkissa. Yksittäisissä kommentteissa tuotiin esille se, että esimerkiksi tietoturvallisuus sekä itsensä vaaraan tahallaan asettaminen ovat eri asia ja tahallisuudesta kansalaisen pitäisi itse vastata.

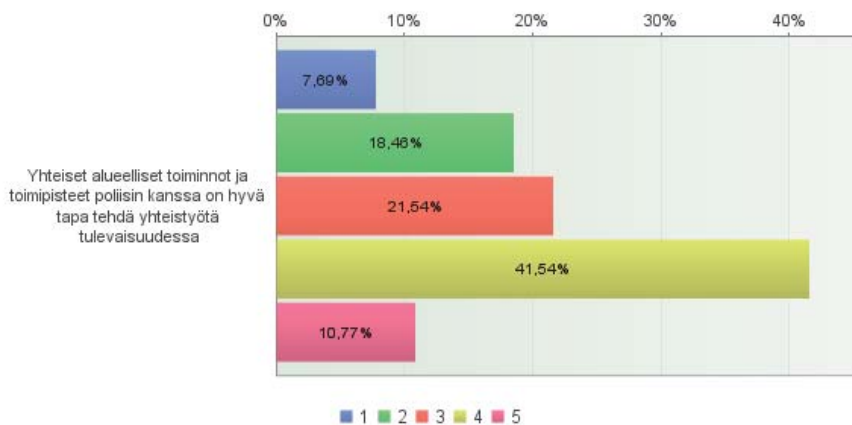
”Nykykehitys on vääjäämättä johtamassa siihen, että varakkaammat pystyvät ostamaan palvelut yksityisiltä palveluntuottajilta, kun samaan aikaan varattomat kärsivät.” (poliisiopiskelija)

”Kun yksilön ei tarvitse huolehtia turvallisuudesta ja osallistua sen ylläpitämiseen, voivat turvallisuuden nimissä tehtävät toimenpiteet tulla tuomituiksi yksilön oikeuksien rajoittamisena.” (upseeriopiskelija)

Opiskelijat viittasivat vastauksissaan hyvin usein alueelliseen näkökulmaan perusteenä yhteistyön lisäämiselle. Alueelliset tarpeet tulisi huomioida, ja tätä myös strategiat toivat esille erityisesti sisäisen turvallisuuden osalta. Jo nyt tilanne on täysin erilainen viranomaisten saatavuudessa vaikkapa Helsingissä kuin Pohjois-Karjalassa. Alueittain on jo nyt jouduttu miettimään täysin uudenlaisia yhteistyömalleja, ja yhteistyön rajat on jouduttu alueittain rikkomaan hyvin luovillakin tavoilla (esim. Perttunen 2012; myös rehtori Himberg haastattelussa). Tästäkin huolimatta kysymys alueellisten toimipisteiden merkityksestä yhteistyön lisääjänä nähtiin hyvin eri lailla vastaajasta riippuen. Yhteiset toimipisteet nähtiin toimivana ratkaisuna vain osittain Osin tällaisella toiminnalla ei nähty olevan yhteistyötä lisäävää vaikutusta. Itse uskon, että myös fyysisellä paikalla on merkitystä siihen, lisääntyykö yhteistyö ja syntyykö toimijoille yhtenäisempää toimintakulttuuria.

Kuva 58. Yhteiset alueelliset toimipisteet yhteistyötä tukevana – upseeriopiskelijat

Kuva 59. Yhteiset alueelliset toimipisteet yhteistyötä tukevana – poliisiopiskelijat

7.1.7 Resurssikysymys

Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa (2011) mainittu valtion keskushallinnon uudistamista koskeva hanke lähtee siitä, että jatkossa henkilöstön ja taloudellisten resurssien siirto onnistuu ja näin myös yhtenäisen toimintakulttuurin syntyminen eri valtiohallinnon sektorilla tulee mahdolliseksi (Salmi 2013, 5). Ongelmana on, että maamme julkisen sektorin rahoitusvaje kasvaa entisestään ja nopeammin kuin ennen. Uskottavia korjausliikkeitä ei saada aikaan kuin isossa mittakaavassa (Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö murroksessa 2010, 22). Toimintojen priorisoinnin merkitys

kasvaa, sillä resurssit niukkenevat edelleen. Painopisteitä joudutaan näin miettimään uudelleen (Takala 2014, 35-42; Turvallinen ja moniarvoinen Suomi 2010, 6). Verkottumisella pyritään kustannustehokkuuteen, jolla turvataan oman toiminnan kehittäminen. Kansainvälinen verkottuminen on yksi osa toiminnan tehostamista, mutta myös verkosto muiden viranomaisten kanssa tulisi ottaa yhä tarkemmin huomioon. (Turvallinen Suomi 2012, 47-48.) Eri hallinnonalojen siloutuvista reviiirikysymyksistä tulisi päästä eroon ja luoda yhteinen toiminta-ajatus viranomaisten välille unohtamatta muita ei-viranomaisstatuksella olevia toimijoita (Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010, 14, 30). Harvoin yksittäinen viranomainen kykenee tulokselliseen toimintaan ilman yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa varsinkin, kun puhutaan häiriötilanteista. Normaalioloissa tehty yhteistyö valmentaa häiriötilanteiden hallintaan. (Arjen turvaa yhteistyöllä 2011, 22.) Mutta ovatko nämä yhteistyötilanteet yksittäisinä häiriötilanteisiin varautumisina arjen yhteistyötä lisääviä toimia? Ja tuottaako tällainen erillinen harjoittelu resurssien kannalta olennaisia säästöjä?

Yhteen sovittamalla minimoidaan päällekkäiset järjestelmät, organisaatiot ja toiminnot kaikilla tasoilla. Kehittäminen ja toiminta ovat valtiontalouden kehysten mukaisia. (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 18.) Hallinnonalojen välinen yhteistyö on jatkossa välttämätöntä, sillä eri hallinnonaloilla on käytettävissä vain yhdet voimavarat kaikkien turvallisuustilanteisiin⁷⁸. Kustannustehokkuusvaatimukset kasvavat edelleen tulevaisuudessa, ja tämä muokkaa väistämättä hallinnon rakenteita. (Arjen turvaa yhteistyöllä 2011, 15; Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010, 74-75.) Yhteisesti sovitut ja toteutetut toimenpiteet ovat kustannuksiltaan huomattavasti edullisempia kuin eri hallinnonalojen erikseen tehtävä työ samojen asioiden edistämiseksi (Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012, 8). Hallitusohjelmassa (Jyrki Kataisen hallitusohjelma 2011, 10) kestävyysvajeeseen puututaan julkisten palveluiden vaikuttavuuden parantamisella, tuloksellisuudella ja tuottavuudella. Globaali elintaso lisää niukkuutta, mutta kasvavalla yhteistyöllä sopeudutaan tulevaisuuden tilanteeseen, jossa menestyksen eväiksi katsotaan esimerkiksi turvallisuus ja toimiva yhteiskunta. Toimintojen tehostaminen leimaa jatkossakin niukkuuden kanssa painivaa Suomea (Huoltovarmuuden skenaariot 2025 2013, 14-19).

Puolustuksen resurssit pysyvät samoina tai jopa vähenevät, kuten viime vuosina on nähty (Yhdessä ja erikseen 2009, 72). Puolustusvoimien resursseja käytetään myös muiden viranomaisten tukemiseen (Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, 15). Myös poliisilla tulee olla sellaiset resurssit, että se pystyy huolehtimaan sille kuuluvista tehtävistä. Kuitenkin jo nyt on nähtävissä, että poliisitoiminnan suunnittelussa korostuu jatkossakin taloudellisen niukkuus, mutta toisaalta palveluiden takaaminen yhtä laadukkaasti kuin ennen (Salmi 2013, 24). Haasteena poliisien resursseissa on se, että kun tarve kohdistuu yhä enemmän arjen turvallisuuteen, silloin voimavarat ovat pois vakavasta rikollisuudesta ja kansainvälisestä toimintakentästä (Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2010, 31).

---

⁷⁸ Kalalahti ja Huotari (2015) ovat omassa selvityksessään pyrkineet vertailemaan sisäasianhallinnon koulujen rahoitusta. Koulujen budjetointikäytännöt poikkeavat toisistaan merkittävästi, eikä luotettavaa vertailevaa tietoa ole saatavissa edes saman hallinnonalan koulujen kustannuksista.

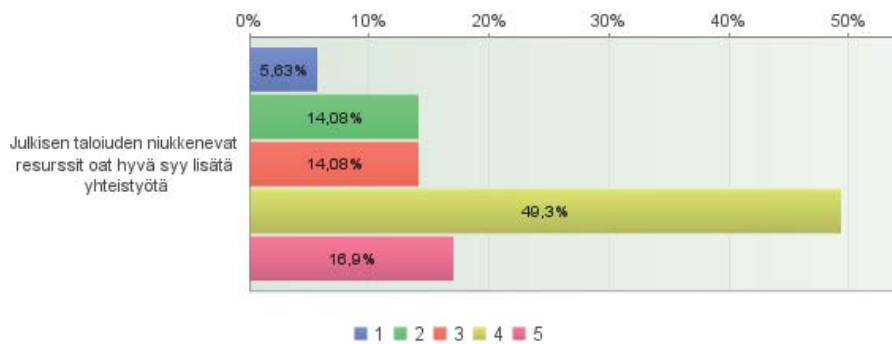

Yhteistyö on merkittävä voimavara ja keino lisätä toiminnan laatua. Tästä huolimatta korostetaan, että ilman osoitettuja resursseja yhteistyö ei ole kestävä eikä sillä ole vaikuttavuutta. Resurssien yhteisen käytön edellytys on myös se, että jokainen osapuoli hyötyy yhteistyöstä. (Arjen turvaa yhteistyöllä 2011, 3, 21, 31.) Tämä näkökulma tuli esille jo yhteistä toiminnan kohdetta hahmoteltaessa. Yhteistyön tulee hyödyttää kaikkia osapuolia. Yhteiskuntamme on entistä vauraampi, mutta samalla kerta viranomaiset joutuvat jokapäiväisessä toiminnassaan kamppailemaan resurssien asettamien rajoitusten ja tuottavuutta koskevien vaatimusten kanssa. Suomalaiselle yhteiskunnalle koituu suuria kustannuksia joka vuosi rikoksista, häiriöistä ja onnettomuuksista, joita ei tunnisteta oikein ja joiden ennaltaehkäisevään työhön ei osoiteta resursseja. Ennaltaehkäisevä työ maksaisi itsensä takaisin. (Neljä kertomusta paikallista turvallisuussuunnittelusta 2008, 6.)

Valtion taloudessa on käytettävissä vain yhden varat.
Jatkossa viranomaisilla on käytettävissä niukkenuvia resursseja.
Yhteistyöllä tehtävien ohella myös resursseja käytetään yhdessä.
Kaikkien osapuolten tulee hyötyä yhteistyöstä.
Valtionhallinto lähtee tänä päivänä ajatuksesta, että toimintoja tarpeen mukaan yhdistetään.

Taulukko 13. Resurssit yhteistyön lisäämiseen vaikuttavana tekijänä

Sekä sisäasianhallinnon alaisissa toimissa että Puolustusvoimissa toimintojen tehostaminen on arkipäivää, ja tämän toimintojen tehostamisen olen tuonut esille yhtenä mahdollisena syynä tai liikkeelle panevana voimana lisätä yhteistyötä. Koulutuksen osalta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaisuudessa yhteistyön lisäämistä resurssinäkökulmasta tuodaan jo hyvin voimakkaasti esille. Samoin sisäasianhallinnon alaisuudessa Salmi (2013) on ehdottanut tämän hallinnonalan kouluja yhdistettäväksi, ja tätä on jo selvitettykin (Kalalahti ja Huotari 2015). Tutkimuksessa olevien turvallisuusalan koulujen, Maanpuolustuskorkeakoulu ja Poliisiammattikorkeakoulu, oman hallinnonalan resurssien väheneminen ei välttämättä vielä näy ulospäin, ei ainakaan suoraan kansalaisten arjessa. Tällä tarkoitan sitä, että tuskin kansalaiselle on merkitystä sillä, montako poliisia koulutetaan, mutta sillä taas on merkitystä, näkykö poliisi katukuvassa ja onko viranomaisapua saatavilla, kun sitä tarvitsee. Mikäli apua ei ole saatavilla, silloin myös viranomaisten koulutusmäärät voivat nousta esille. Koulujen arjessa resurssien väheneminen on todellinen haaste näkyi se ulos tai ei.

Kuva 60. Niukkenevat resurssit synnä yhteistyön lisäämiseen – upseeriopiskelijat

Kuva 61. Niukkenevat resurssit synnä yhteistyön lisäämiseen – poliisiopiskelijat

”Raha ei saisi olla ainoa peruste yhteistyön lisäämiselle. (upseeriopiskelija)

”Ihan turha kuvitella, että poliisien resurssit riittäisivät tällöiseen yhteistyöhön.” (poliisiopiskelija)

”Mitä järkeä poliisin on hankkia esim. ilmasta tapahtuvaan valvontaan lennokkeja jos meillä niitä on. On järkevää, että yhteiskunta käyttää sitä kapasiteettia jota viranomaisella on - -.” (kansliapäällikkö Rätty, PLM)

” - - eikä resursseja tehdä vain itsellemme, vaan meidän pitäisi löytää sellainen toimintatapa jossa me käytetään niitä yhteisesti. Siinä on tavallaan taloudellinenkin aspekti, mutta se tulee sitä kautta. Se ei ole se pointti.” (kansliapäällikkö Nerg, SM)

” - - ilman julkisen talouden kustannuspaineitakin toimintaympäristö monimutkaistuu - - toimijoiden on tultava ulos omasta häkistään ja haettava osaamista

oman organisaation ulkopuolelta. Mutta kieltämättä tänä päivänä talous painaa joka asiassa. Minun nähdäkseni meillä on tehoja haettavissa myös viranomaisyhteistyön ja sektorirajat ylittävän yhteistyön kautta. Se ei suinkaan olen ainoa toiminnan tehostamisen keino, mutta huomionarvoinen.” (rehtori Himberg, Polamk)

”Kaikkeihan pärjää omillaan, mutta jatkuvasti resurssit on tiukemmat kun puhutaan tiloista, henkilöstöstä, ja kuitenkin tavoitteet, opiskelijamäärät ja sisällöt ei ne ole mihinkään pudonneet. Jokainen yhteistyön murunen voi viedä tätä asiaa vähän pienemmällä resursseilla eteenpäin, kun joku muu tekee jotakin ja joku muu taas jotakin. - - Pienemmällä resursseilla pitäisi pystyä hoitamaan homma yhteistoiminnassa. Kaikki yhteistoiminta on tervetullutta.” (rehtori Taipalus, MPKK)

Suurin osa kyselyyn vastanneista sekä kaikki haastateltavat toivat jollakin tavalla esille resursseja koskeissa kysymyksissä, että valtiontalouden tilanne johtaa tai pitäisi johtaa toimintojen järkevään tehostamiseen ja yhteistyön lisäämiseen. Esille tuotiin myös se, että raha ei saa kuitenkaan olla ainoa peruste tehdä yhteistyötä, vaan tarve yhteistyölle, eli hakemani jaettu toiminnan kohde, pitää oikeasti olla olemassa (myös Laitinen 2012, 18). Vastauksissa sekä pitkin matkaa henkilöhaastatteluissakin tuotiin esille monia järkeviä yhteistyön painopisteitä, eli varmasti yhteistyölle olisi olemassa tarvetta. Alueittain on jo kokeilussa erilaisia yhteistoimintapalvelupisteitä, ja aika näyttää, onko tällaisilla tavoilla toimia resurssien kannalta kovinkaan suurta merkitystä, vai onko yhteistyö edelleenkin vain näennäistä ja jää ulkoisten puitteiden hyödyntämisen varaan. Vaikka suurin osa opiskelijavastaajista halusi saada ylätason toiminnassa ja johtamisessa yhteisiä toimintatapoja aikaan, niin näkemyksiä oli myös tätä vastaan. Nähtiin, että lisääntyvä yhteistyö toisi vain lisää kuluja, koska yhteistyö ei tällä hetkellä ole osa rakenteita. Lisäksi ajateltiin, että yhteistyö voisi viedä kaikki vähätkin perustuksen resurssit. Eli siksi yhteistyöhön ei ole tällä hetkellä varaa. Yhteistyö nähtiinkin näin ollen resurssien osalta uhkana, ei mahdollisuutena, ja tämän perusteella pitäisikin tuoda esille yhteistyötä osana jokapäiväistä toimintaa ilman erillisiä, erikseen järjestettäviä tilanteita, joiden organisoiminen ja suunnittelukin vie yhä väheneviä resursseja pois perustuksesta. Tämän vuoksi strategioiden kirjaukset yhteistyöstä ja yhteisten voimavarojen käytöstä ovat lähinnä tyhjiä lauseita, eikä niitä käytännössä toteuteta. Tämä on aineistosta esille noussut huomio, joka tulisi resurssi- ja yhteistyökeskustelussa jatkossa nostaa esille perusteena tehdä yhteistyöstä oikeasti normaaliolojen toimintaa.

7.1.8 Profiessoiden olemassaolo on turvattu

Sekä poliisi- että upseeriprofiessoiden olemassaolon tarvetta ei kukaan taida kiistää nyt eikä jatkossakaan. Poliisin osalta oikeutus olemassaoloon on sekä poliittisesti että kansalaisten silmissä selvä. Puolustusvoimien olemassaoloa koskevat mielipiteet taas vaihtelevat historiallisesti hyvinkin paljon. Tämän asennemuutoksen olen saanut kokea jo tätä tutkimusta tehdessä. Vielä vuoden 2013–2014 vaihteessa perustelut

viranomaisyhteistyön lisäämiseksi olivat vahvat ja tämä viranomaistehtävä Puolustusvoimienkin osalta oli hyvin korostunut. Tällä perusteella ja lähtöasetelmalla lähdin itse tutkimustani tekemään. Tilanne maaliskuussa 2014 Ukrainan ja Venäjän välisen kriisin vuoksi olikin jo toinen (esim. Suomen puolustus 2020-luvulla, 1). Puolustusvoimien sodan ajan tehtävä on jälleen nostettu esille, ja vanhoja sotilaallisia uhkia on jouduttu korostamaan. Myös Puolustusvoimien varusteluun tarvittavia rahoja puolustetaan nyt entistä enemmän. Onkin kulttuurisesti arkaluonteista miettiä Puolustusvoimien tehtävien muutoksia ja tätä kautta perustella yhä lisääntyvää yhteistyötä, mutta aion tehdä sen silti.

Sotilaallinen kapasiteetti ja sitä kautta oikein mitoitettu puolustuskyky vaikuttavat turvallisuusympäristöömme ennaltaehkäisevästi. Suomen alueellinen koskemattomuus turvataan ja puolustukseen varaudutaan koko maan alueella. Puolustus toteutetaan kokonaisuutena, joka sisältää yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa, ennaltaehkäisyä ja turvallisuutta edistäviä toimia. Tällä pyritään varautumaan laaja-alaisiin, ennakoimattomiin ja lyhyiden varoitusaikojen turvallisuusuhkiin. Puolustuskyky on verkottunut kansallisesti ja kansainvälisesti. (Yhdessä ja erikseen 2009, 7, 29; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 27–28.) Suomen tulee jatkossakin huolehtia omasta uskottavasta puolustuksesta. Lähtökohtana on koko maan kattava puolustus, mutta niin, että kustannussäästöjä tulee saada aikaan. (Jyrki Kataisen hallitusohjelma 2011, 22–23.)

Konfliktien maailmassa Suomen sotilaallinen turvallisuus korostuu jälleen talouden heittelemisen, eriarvoistumisen, globalisaation heikkenemisen ja kulttuurien sisänpäin kääntymisen myötä. Taloudellinen niukkuus lisää Puolustusvoimien roolia turvallisuuden takaajana ihmisten tyytymättömyydestä johtuen. (Huoltovarmuuden skenaariot 2025 2012, 22–27.) Puolustussektori säilyy, mutta toimintaympäristöanalyysin myötä uusiin uhkiin ja kasvaviin kustannuspaineisiin vastataan asevoimien uudelleen järjestelyllä ja yhteistyöllä niin puolustusteollisuuden kuin esimerkiksi kriisinhallinta vastaavien kanssa (Yhdessä ja erikseen 2009, 29).

Poliisien osalta turvataan toimintakyky oikeusvaltioperiaatteen ja perustuslain mukaan (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 29). Poliisiin luotetaan (Kääriäinen 2014, 207–214; Poliisibarometri 2013), ja siksi on tärkeää, että toiminnan edellytykset säilyvät ja toimintakyvystä huolehditaan. Yleisen turvallisuuden ja järjestyksen on säilyttävä riittävällä tasolla koko maassa, sillä kyseessä on perustuslaillinen oikeus saada turvallisuutta ja poliisin tehtävät perustuvat lakiin, jossa ei voida saattaa kansalaisia eriarvoiseen asemaan (Salmi 2013). Pora III -hankkeen taustalla on ollut se, että poliisin toiminta pysyy jatkossakin samalla tasolla eikä toiminnan laadun vaihtelu lisäännä. Alueellinen tasapuolinen saatavuus tulee säilyttää mukaan lukien harvaan asutut alueet (Pora III – päälinjaukset 2012, 13, 16; Sisäministeriö. Päätös (Poliisin hallintorakenneuudistus Pora III – toimenpiteistä) 2.10.2012). Poliisin oikeutus tulee vain sitä kautta, että julkisena palveluna sen toiminta säilyy hyväksyttävällä tasolla ja alueittain tasa-arvoisesti sekä tasapuolisesti kaikille kansalaisille mahdollistettuna (Turvallinen ja moniarvoinen Suomi 2010, 6, 22).

Opiskelijoilta ja haastateltavilta ei suoranaisesti kysytty heidän professionsa tulevaisuudesta tai säilymisestä monopolin omaavana ammattikuntana, mutta siihen viitattiin erityisesti opiskelijavastauksissa useita eri kertoja. Toimintaympäristö nähdään muuttuvana, ja sitä kautta molempien professioiden työ nähtiin muuttuvana. Mutta siitä, että pelättäisiin oman ammattikunnan puolesta, en avoimistakaan vastauksista löytänyt mainintoja. Tiedostettiin valtiontalouden niukat resurssit ja tuotiin esille poliisien tehtävien ulkoistaminen tämän seurauksena, mutta oman ammattikunnan häviämiseen ei tullut edes viittauksia. Silti varsinkin poliisien osalta turvallisuutta on ulkoistettu, eikä huoli omasta työstä ja työn resursseista suinkaan jäänyt taka-alalle avoimia vastauksia lukiessa.

7.1.9 Koulutuksesta sanottua

Tutkimuksen ja koulutuksen tulisi olla Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö murroksessa -raportin (2010, 28–29) mukaan suunnannäyttäjiä laajemman yhteistyöpohjan rakentamisessa. Lisäarvo, joka syntyy yhteistyön tiivistämisellä, on merkittävä⁷⁹. Koulutuksen ja yhteisten harjoitusten pitäisi olla osa myös kansainvälistä yhteistyötä viranomaisten välillä. Tällä varmistetaan tehokkaampi yhteistoiminta koulutuksesta itse toimintaan. (Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010, 71; Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, 77). Toimialakohtaiset erityisoppilaitokset toimivat myös ammatti-identiteettiä kasvattavana, joka nimenomaan johtaa vastakainasetteluun eri ammattiryhmien kanssa. Toki mikä tahansa koulu ylipäänsä kasvattaa jokaisen identiteettiä ja kuulumista yhteiskuntaan ammattiin valmistumisen myötä. Erityistä huomiota pitäisikin kiinnittää opintoihin, joilla on samanlainen tausta tai sama osaamisvaatimus, esimerkiksi toimintaympäristön muutos, itse turvallisuus tai johtajana toimiminen. Tällöin saattaisi muodostua mahdollisuus yhteisiin koulutusjaksoihin, opintokokonaisuuksiin, perusopintoihin tai mihin viiva halutaankin vetää yhteisten opintojen ja koulujen osalta. Jaetulla koulutus- ja kokemusperustalla on ratkaiseva merkitys siihen, miten toimintaympäristöä tulkitaan ja kuinka tulkinasta kehittyä johtopäätöksiä jatkokehittelylle

Koulutus- ja tutkimustoimintaa ylläpitämällä osaamisen laajuus ja monipuolisuus varmistetaan ja painopistettä jopa lisätään. Ammattitaitoinen työvoima tulee taata tarpeen mukaisesti. Mahdollisuus siirtyä koulutusasteelta toiselle pitää tiedostaa ja tehdä mahdolliseksi. Poikkihallinnollisen tutkimuksen lisääminen edellyttää yhteistyörakenteiden kehittämistä (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 45), sillä tällaiset poikkihallinnolliset tutkimusohjelmat ja niistä johdetut toimintaympäristöanalyysit auttavat tulevaa päätöksentekoa. Turvallisuusosaamisen kehittäminen on kokonaisturvallisuuden kannalta tärkeää. Turvallisuusalan ammattilaisten on kyettävä arvioimaan uhkia ja niistä aiheutuvia mahdollisia seurauksia omaa toimialaansa laajemmassa viitekehyksessä. (Suomen turvallisuus ja puolustuspolitiikka 2012, 93.)

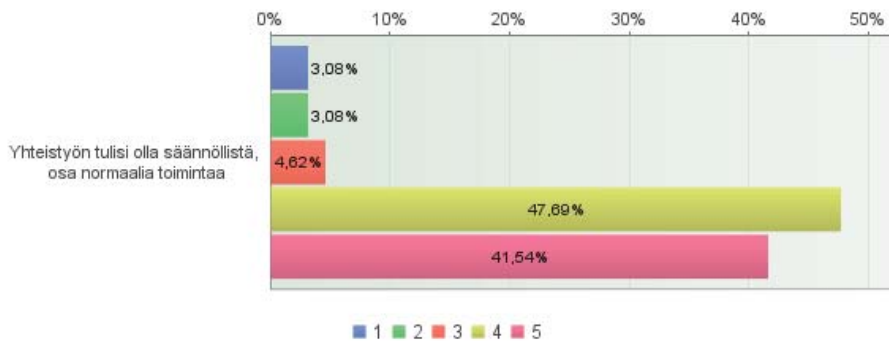
⁷⁹ Sisäasiainministeriön julkaisu 27/2010 koskien sisäisen turvallisuuden toimintaympäristön muutosta käsittelee vain Poliisiammattikorkeakoulua, Pelastusopistoa ja Raja- ja merivartiokoulua.

Osaaminen keskittyy jatkossa yhä enemmän ydinalueisiin, jolloin kaikesta ei voida tietää kaikkea ja ulkoistamisen tarve lisääntyy (Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010, 20). Osaamisen laaja-alaisuuteen kiinnitetään yhä enemmän huomiota. Siirrettävyyden merkitys nousee edelleen. Aikuskoulutus on yksi väylä jo työelämässä olevien osaamistason nostoon sekä mahdollisuus toimenkuvan muutokseen ja jopa ammatin vaihtoon. (Yhdessä ja erikseen 2009, 92.) Tavoitteena tulisi olla jatkossa sisäisen turvallisuuden alan koulutuksen, mukaan lukien pelastusalan koulutuksen, kokoaminen yhteen (Salmi 2013, 3, 7–8), mikä tosin ajatuksena on jo tyrmätty (Kala-lahti & Huotari 2015). Mutta onko tämä ratkaisumalli kovinkaan laaja-alainen tapa toimia?

Tutkimuksessa nostettiin esille yhteisen toiminnan onnistumisen edellytyksiä (luku 5) ja erityisesti yhteisen koulutuksen merkitys toiminnan onnistumisessa, joka nousi esille mainintana esimerkiksi Valtosen (2010) viranomaisyhteistyön onnistumista koskevassa tutkimuksessa. Halusin tutkimukseni kautta selvittää, pitäisikö yhteistyön kuulua osaksi normaalia toimintaa eikä tapahtua yhtäkkisissä tilanteissa ja silloin, kun jotakin on jo sattunut. Ja tarkoitan tällä normaaliolojen yhteistyöllä huomattavasti laajempaa toimintaa kuin mahdollisiin poikkeusoloihin tai muihin erityistilanteisiin varautumista. Olisiko pysyvä ja jokapäiväinen yhteistyö myös resurssien kannalta parempi vaihtoehto kuin erikseen järjestettävät yhteistoimintaharjoitukset?

Kuva 62. Yhteistyön pitäisi olla säännöllistä, osa normaalia toimintaa – upseeriopiskelijat

Kuva 63. Yhteistyön pitäisi olla säännöllistä, osa normaalia toimintaa – poliisiopiskelijat

”yhteistyön kynnystä tulisi madaltaa. - - prosessit tulisi olla selvät ja biotut, että yhteistyö silloin sujuisi mahdollisimman hyvin.” (poliisiopiskelija)

Opiskelijoiden vastaukset olivat hyvin yhtenäisiä yhteistyön säännöllisyyden suhteen. Suurin osa näkee, että yhteistyön pitää kuulua osaksi normaalia toimintaa, mutta se, mitä tämä osa normaalia toimintaa on, ei avoimissa vastauksissa enää ollutkaan niin selvää. Vastauksissa sekä henkilöiden haastatteluissa korostettiin useaan kertaan yhteistyön kynnyksen madaltamista yhteistyön kehittämiseksi. Erityisesti lainsäädännön muuttaminen tuotiin henkilöhaastatteluissa esille. Esille tuotiin myös tiedon jakamisen tärkeyttä osana normaalia arkipäivän toimintaa. Nähtiin, että yhteistyön kynnyksen madaltamiseksi tarvitaan muutoksia laeissa, mutta myös eri hallinnonalojen välisten raja-aitojen rikkomista. Kyse vastausten mukaan on pitkälti asenteista ja poliittisesta päätöksenteosta. Tiedon jakaminen nähtiin jo nyt erityisen vaikeaksi, ja sitä kautta myös muun yhteistyön lisäämistä epäiltiin tukevaisuudessakin.

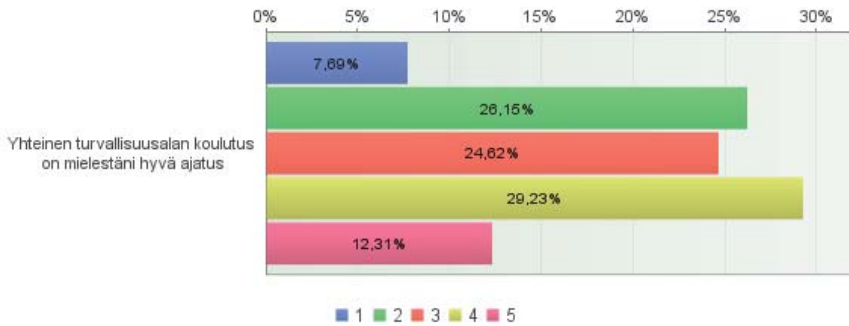
Koska erityisenä kiinnostuksen kohteena työssäni on ollut turvallisuusalan ammattilaisten ja erityisesti kahden viranomaistoimijan, poliisin ja upseerin, yhteistyön lisääminen jo koulutuksesta lähtien, haluan tätä teema-aluetta purkaa enemmän suorilla lainauksilla. Kuten näistä lainauksista nähdään, mielipiteitä tuli laidasta laitaan siitä, pitäisikö yhteistä koulutusta, koulua tai edes yksittäistä opintojaksoa harkita. Kysymys, jonka olisin halunnut jälkeinpäin esittää opiskelijoille, olisi ollut se, kenen turvallisuusalan asiantuntijatahon tai muun tahon kanssa he mieluiten yhdistäisivät myös koulutuksen. Olisiko kenties tällaisen kysymyksen jälkeen upseeriopiskelijat nähty kiinnostavimpana, jos vertailua olisi tehty? Poliisien tutkintotason nousun myötä voisi nimittäin olla niin, että he haluaisivat suunnata yhteistyötään nimenomaan yliopistokenttään, kuten jo nyt on ollut ylimpien ammattien pätevyuden saavuttamisessa. Toinen vaihtoehto olisi voinut olla se, että he haluaisivat pitää työnsä enemmän ammatillisena sekä omaan hallinnonalaan keskittyvänä, ja näin Salmen (2013⁸⁰) ehdotus sisäisen turvallisuuden koulutuksen yhdistämisestä olisi nähtykin

⁸⁰ Myös Kalalahti ja Huotari (2015) jättävät tutkimuksessaan tahtotilan selvittämisen oman selvitystyönsä ulkopuolelle.

enemmän houkuttelevana. Nyt tämä vastaus jää vain tutkijan pohdinnan asteelle ja selvitettäväksi jatkossa.

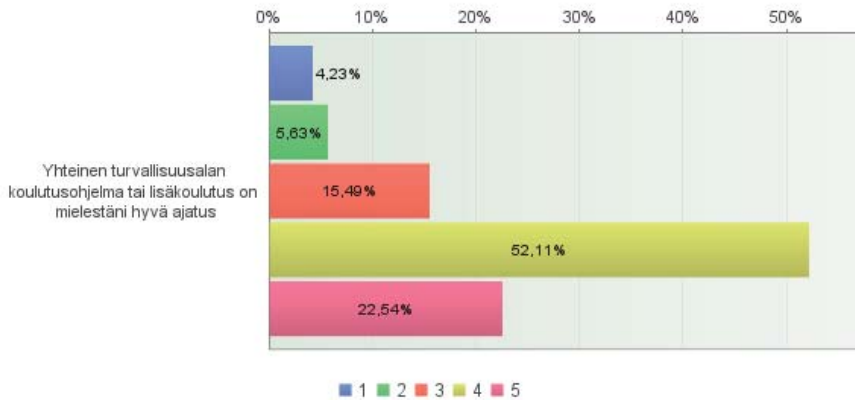

Kuva 64. Yhteinen turvallisuusalan koulutus on hyvä ajatus – upseeriopiskelijat

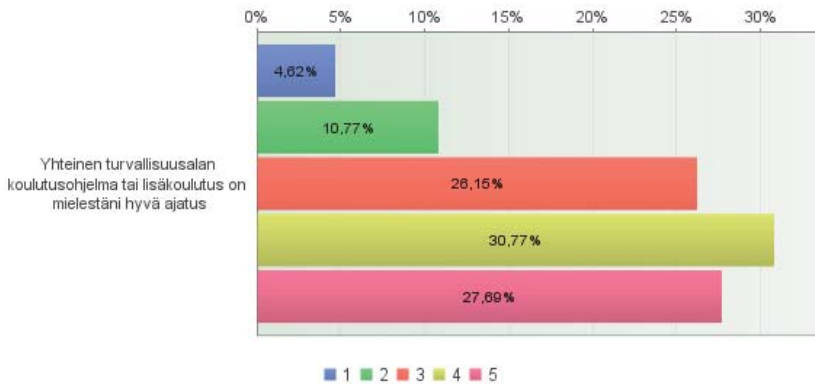

Kuva 65. Yhteinen turvallisuusalan koulutus on hyvä ajatus – poliisiopiskelijat

Kuva 66. Yhteinen turvallisuusalan koulutusohjelma tai lisäkoulutus on hyvä ajatus – upseeriopiskelijat

Kuva 67. Yhteinen turvallisuusalan koulutusohjelma tai lisäkoulutus – poliisiopiskelijat

”Periaatteessa ajatus yhteisestä turvallisuusalan koulutuksesta eri viranomaistahojen välillä on oikein hyvä, mutta kaikkia turvallisuusasiantuntijoita ei voida kouluttaa samassa paikassa. Suurin syy on varmasti se, että turvallisuus käsitteenä on mahdollittoman laaja. Laajundestaan johtuen yhteisessä koulutuksessa voisi ehkä keskittyä siihen, miten eri viranomaiset pystyvät tehokkaasti toimimaan yhteistyössä ja kenellä on missäkin tilanteessa vetovastuu. Eli yhteinen koulutus tuottaisi turvallisuusorientoituneita johtajia. - - Oli miten oli, niin ajatus yhteisestä turvallisuuskoulutuksesta on hyvä ajatus, kunhan se vaan ensin suunnitelleen kunnolla.” (upseeriopiskelija)

”Yhtenäisen koulutus ja eri viranomaisten toimintojen tuntemus on mahdollisuus, johon tulisi panostaa.” (poliisiopiskelija)

”Subtaudun erittäin myönteisesti ainakin osittaiseen yhteiseen turvallisuuskoulutukseen eri turvallisuusalojen viranomaisten kanssa. - - Myös jokaisen alan erityisvaatimukset täytyy pystyä ottamaan huomioon. Muutoin koulutus jää turhan pintapuoliseksi, eikä anna kenellekään osapuolelle yleiskatsausta enempää.” (poliisiopiskelija)

”Polüisin peruskoulutus on mielestäni jo nykyäänkin tarpeettoman laaja - - . Tältä osin en lähtisi laajentamaan konstaapelitasoista koulutusta mihinkään. - - Eriasteinen johtamiskoulutus taas voisi olla yhteistä - - . Pelkästään koulutuksen siirtäminen saman katon alle tai osaopintojen suorittaminen toisen organisaation koulussa lisäksi johtajien tietämystä muiden organisaatioiden toiminnasta.” (poliisiopiskelija)

”Mielestäni järkevintä ”turvallisuusasiantuntija” koulutus olisi järjestää sillä tavalla, että upseerit, poliisit, rajavartijat ja pelastusalan ammattilaiset kävisivät kaikki samassa paikassa perusopetuksen. Valinta mihin suuntautuu tapahtuisi opiskelijan aikana, eli vähän samalla tavalla kuin tällä hetkellä aselajivalinnat tehdään.” (upseeriopiskelija)

”Polüisin ja pv:n koulutus on ihan eri asia.” (poliisiopiskelija)

”Vaarana on tietysti jos kaikki turvallisuusalan tekijät tulee samasta putkesta, onko näkemys liian yksipuolinen.” (upseeriopiskelija)

Kuten opiskelijavastausten jakautumisesta voimme huomata, poliisiopiskelijat olivat hieman kriittisempiä yhteistä turvallisuusalan koulutusta kohtaan. Sen sijaan avoimissa vastauksissa näkemykset yhteisen koulutuksen puolesta ja vastaan eivät eronneet näiden opiskelijaryhmien kesken. Oli niitä näkemyksiä, joiden mukaan tulevat tehtävät ovat niin erilaisia, että myös yhteinen koulutus on täysin mahdoton ajatus. Toinen ääripää vastauksissa korosti täysin uudenlaista ajattelua koko turvallisuusalan kentässä ja sitä kautta koko koulutuksen yhdistämistä. Suurimmassa osassa vastauksista kuitenkin päädyttiin pohtimaan sitä, millä tasolla koulutus olisi järkevintä yhdistää ja ainakin jollakin tasolla ajatus nähtiin jatkopohtimisen arvoisena. Suurin osa vastaajista päätyi vastauksissaan siihen ratkaisuun, että yhteisen turvallisuusalan koulun ja kokonaisen turvallisuusalan tutkinnon sijaan yhteinen turvallisuusalan lisäkoulutus tai suuntautumisvaihtoehto olisi viisain vaihtoehto. Nähtiin, että ylätasolla toimivilla, eli jo johtotehtävissä työskentelevillä, pitäisikin olla kokonaisnäkemys niin sisäisestä kuin ulkoisesta turvallisuudesta, eli yhteinen osaaminen oli vastauksissa hahmotettavissa. Mentiin jopa ministeriöiden tasolle asti ja puhuttiin superministeriöstä ja turvallisuusministeriöstä. Tällä tasolla ei nähty mitään järkevää syytä olla erillisiä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yksiköitä, kuten tällä hetkellä esimerkiksi ministeriöt ovat.

Koulutusta koskevaa teemaa käsiteltiin myös neljän henkilöhaastattelun kautta. Mitä sekä koulujen rehtorit ja ministeriöiden kansliapäälliköt olivat mieltä koulujen tai opintojen yhdistämistä koskevasta teemasta? Olisiko yhteinen koulutus ylipäänsä

mahdollista, entäpä yhteinen täydennyskoulutus, yhteinen turvallisuusalan akatemia, vai olisiko syytä unohtaa koko ajatus opiskelijoiden vastauksista huolimatta? Kuten arvata saattaa, vastaukset vaihtelivat hyvin paljon ja olivat joko puolesta tai vastaan. Halusin silti muutamalla teemalla selvittää, mitä ajatuksia lähentyvä yhteistyö koulutusrintamalla herättää haastateltavissa, sillä onhan koulutuksellinen yhteistyö ja sen lisääminen yksi tutkimuksen teemoista ja kansallisen tutkintojen viitekehyksen tasolla mahdollista. Teoria oli siis jo osoittanut yhteistyön mahdollisuuden koulujen välillä. Lisäksi erityisesti opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alaiset koulut ovat velvoitettuja tänä päivänä yhä lähempään yhteistyöhön, yhdistymisiin ja konsortioihin. Miksi ei siis sisäasiainhallinnon, puolustushallinnon tai opetus- ja kulttuuriministeriön puitteissa asiaa voitaisi edes tämän tutkimuksen verran miettiä? Lisäksi sisäministeriön hallinnossa jo mietitään oman hallinnonalan oppilaitosten yhdistämistä, vaikka selvitys ei tosin tule tämän tutkimuksen ajatuksia (Kalalahti & Huotari 2015).

”Turvallisuusalan yhteisessä akatemiassa on olemassa omat vaaransa. Saattaa sekoittua ja niin ei saa käydä. Sellainen maa, jossa sotilaat alkavat astua siviilitoiminnan alueelle, on erittäin vaarallinen maailma.” (kansliapäällikkö Rätty, PLM)

”Minä en mielelläni edes vastaa tuohon, sillä minä en edes näe koulutusmahdollisuutta. Pelkään poliisin militarisoitua tai sotilaan poliisitoimintaa. Älä edes esitä seläistä.” (kansliapäällikkö Rätty, PLM)

”Kyllä minä näen sen - - nyt minä sitten haastan meidän koulumaailmaa, oli se sitten pelastustoimen, poliisin tai maanpuolustuksen osalta. Minä toivon, että me löydettäisiin nyt ihan uusi asento turvallisuuskoulutukseen - -.” (kansliapäällikkö Nerg, SM)

”Minä pidän yhtä yhteistä turvallisuusalan koulutusta ihan mahdollisena ajatuksena. - - Mutta eittämättä on joitakin opintokokonaisuuksia, missä saattaisi olla merkittäviä etuja, että opetettaisiin yhdessä.” (rehtori Himberg, Polamk)

”Mihin peruskoulutus tähtää, on se erilaista kandidaattitaso jutuissa. Sitten kun taas mennään ylemmäs, niin sieltä voisi löytyä niitä yhteistyön alueita. - - Tutkimuspuolella, Polamkilla on vahva tutkimus ja kehitys, siltä puolelta me varmaan löydetään jotakin enemmän yhteistä, voidaan tehdä yhteistä tutkimusta.” (rehtori Taipalus, MPKK)

Analysoidessa opiskelijavastauksia sekä neljää erillistä henkilöhaastattelua, syntyi hyvin voimakas ajatus siitä, että yhteinen koulutus, mikäli sellaisesta voi edes puhua jatkossakaan, tulisi nimenomaan sijoittua ylätasolle laajan turvallisuuden ja johtamisen syvempiin teemoihin. Tämä tarkoittaa upseerikoulutuksessa yleisesikuntaupseerin tutkinnon tasoa tai poliisikoulutuksessa heidän ylempää ammattikorkeakoulutustaan. Toisena vaihtoehtona olisi rajata yhteiset opinnot perusopintotasolle yhteisten osaamistavoitteiden mukaisesti. Tämä näkemys syntyi jo siinä vaiheessa, kun tutkimuksen näkökulman ja rajauksen aikaan saamiseksi tutkija kävi läpi Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun tutkintovaatimukset ja opetussuunni-

telmat osaamistavoitteineen. Ainakin tällä hetkellä tutkintovaatimuksiin kirjatut osaamisvaatimukset ovat niin erilliset ja saavutettava osaaminen perustyyöhön painottuvaa, että en nähnyt koulutukselliselle yhteistyölle mahdollisuuksia peruskoulutuksen tasolla. Tämäkin asia on kuitenkin muuttumassa tutkintojen uudistamisen myötä. Ylätasolla esimerkiksi johtajakoulutus ja turvallisuuteen liittyvä yhteistyö ja varautuminen olivat asioina sellaisia, joissa löytyi selvät leikkauspisteet koulujen osaamistavoitteiden välille. Osa opiskelijoista kuitenkin näki vastausten mukaan yhteistyön hyvin avoimesti ja uudella tavalla mahdolliseksi jo heti peruskoulutuksesta alkaen, eli niin sanottuna turvallisuusakatemia, jossa kaikki turvallisuuskoulutus olisi samassa paikassa. Opiskelijoiden hyvin avointakin suhtautumista Maanpuolustuskorkeakoulun rehtori Veijo Taipalus analysoi seuraavalla tavalla:

”Ymmärrän opiskelijoiden näkökulman, sillä heillä on tietty intressi, tavallaan laiveampi. Kun taas meillä on taas kapeampi. Me tuotetaan Puolustusvoimille ja rajavartiolaitokselle niitä osaavia upseereita rauhan ja sodan ajan tehtäviin. Opiskelija katsoo asiaa enemmän rauhan ajan ja oman intressinsä ja tulevaisuutensa kautta.” (rehtori Taipalus, MPKK)

Kuten jo aikaisemmin toin esille esimerkkinä, opiskelijavastauksien mukaan nähtiin jopa niin, että peruskoulutus voisi olla täysin sama ja siitä eriydytään oman kiinnostuksen mukaan joko poliisi perustehtäviin, ylemmän tai laajemman tason turvallisuustoimintaan tai upseeriksi. Vastauksissa nostettiin esille pelkona se, että mikäli yhteinen turvallisuusakatemia tai muu koulutuksen konsortio syntyisi, meille voisi syntyä liian laaja-alaisesti turvallisuudesta ajatteleva ja osaava ammattikunta, jonka yksityiskohtien menevä substanssi jäisi kokonaan taka-alalle, tai kuten sisäministeriön kansliapäällikkö Nerg esitti haastattelussa huolensa, ammattikunta, jonka substanssista tai sijoittumisesta emme olisi tietoisia:

”en ehkä näe sitä että tällaista turvallisuuslinjaa tarvitaan jos emme ole tarkastelleet koko rakennetta. Siitä tulee vähän kuin torta pä tortta se mihinkä ne ihmiset sitten sijoittuisi tai mikä niiden hyväksyttävyyys olisi jos sitä ei olisi auki purettu ja sitä ei olisi yhdessä rakennettu.” (kansliapäällikkö Nerg, SM)

Ja huolena toki voisi esittää senkin, että kuka siis hoitaisi perustyyön? Olisiko kenelläkään enää osaamista siihen, mikäli kaikki valmistuisivat laaja-alaisesta turvallisuusakatemiasta, laaja-alaiseksi turvallisuusasiantuntijaksi? Mielenkiintoista silti mielestäni on se, että ainakin opiskelijavastauksissa ja sisäministeriön kansliapäällikön haastattelussa yhteinen koulutus nähtiin tulevaisuudessa mahdollisuutena, jota kannattaisi ainakin selvittää, tutkimuksellisesta yhteistyöstä puhumattakaan.

7.2. Yhteistyötä ja koulutusta lisää vai ei? Yhteenvedoa ja johtopäätöksiä aineistoista

”- kehittäessä valtion ja kansalaisten turvallisuutta sekä turvallisuusviranomaisten toimintaa ja yhteistyötä tulee katseen olla avoin ja asenteen kokeileva. Tässä on mielestäni konservatiivisilla poliisi-, puolustus- ja rajavartiolaitosorganisaatioilla opittavaa business-maailmasta.” (poliisiopiskelija)

”Kyllä meidän julkisballinnon organisaatioilla on hirveän paljon opittavaa elinkeinoelämältä ja kolmannelta sektorilta - -.” (rehtori Himberg, Polamk)

Halusin aloittaa Engeströmin toimintajärjestelmän välineisiin (**Kuva 10**) eli aineistoihin ja haastatteluihin liittyvän yhteenvedoluvun erään poliisiopiskelijan ja Poliisiammattikorkeakoulun rehtorin Himbergin haastattelun suorilla lainauksilla eli käyttämäni teorian mukaisella moniäänisyydellä. Lainaukset kuvastavat sitä, minkälainen mielikuva kyselystä ja sen vastauksista sekä osin myös henkilöhaastatteluista tutkijalle syntyi koskien Turvallisuusasiantuntijuutta vuonna 2030. Tutkimukseni rajauksia ja valintoja kohdanneista myös kriittisistä kommentteista huolimatta suhtautuminen poliisien ja upseereiden väliseen viranomaisyhteistyöhön ja sen lisäämiseen jo koulutuksesta alkaen oli opiskelijavastauksissa sekä haastatteluissa pääsääntöisesti myönteistä ja asiaa kannatettiin mahdollisena tulevaisuuden toimintamallina. Tämän hetkinen yleinen heikko taloudellinen tilanne ja sitä kautta omalle ammatille osoittama resurssien niukkuus sekä perustyön tuomat reunaehdot otettiin kuitenkin hyvin usein esille haasteina, jopa esteinä uudenlaisen yhteistyön lisäämiselle. Silti lähtökohdaksi oli pääsääntöisesti myönteinen laajan turvallisuuden mukainen korkeakoulutus ja tällaisen koulutuksen tuottama laaja osaaminen. Yhteiseksi toiminnan kohteeksi yleisesti hyväksyttiin hyvin epäkonkreettinenkin laaja turvallisuus ja sen seurauksena tuleva yhteinen kehittäminen. Nämä muutamat näkemykset opiskelijoilta tukivat strategioissa esitettyä tahtotilaa lisätä yhteistyötä nimenomaan perustellen sitä globalisoitumisen myötä muuttuvalla turvallisuuden käsitteellä.

Eri hallinnonalojen ohjaavat asiakirjat, kuten strategiat, mietinnöt, muistiot ja ohjelmaluonnokset, lähes vannovat laajan turvallisuuskäsityksen nimiin, kuten olen asiaa tuonut esille, mutta johdantoa pidemmältä tätä tavoitetta ei löydä (esimerkiksi Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012). Tämä nousi esille erityisesti vertailtaessa ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden strategioita ja muita eri hallinnonalan aineistoja. Lähes kaikki hallinnonalat puhuvat poikkihallinnollisuudesta ja lisääntyvästä yhteistyöstä, mutta aineistoista tekemäni analyysin mukaan yhteistyö on asia, jota tehdään näiden kahden valitun toimijan välillä vain esimerkiksi sovittujen harjoitusten myötä tai jo tapahtuneissa kriisi- ja poikkeustilanteissa kokonaisturvallisuuden kentällä. Mikäli yhteistyötä tehdään, sitä tehdään usein vain oman hallinnonalan sisällä ilman todellista poikkihallinnollista yhteistyötä tai hyvin alueellisesti rajoittuneesti. En sano, että oman hallinnonalan yhteistyö ja alueellisten erojen huomioon ottaminen ei myöskään olisi järkevää ja loogista, onhan tämä tietyn toimijan valtuuksien mukaista toimintaa. Erityisesti alueittain innovatiiviset tavat toimia ovat erittäin suotavia ja niiden kehittäminen ja tutkiminen olisi mahdollista toisenlaisella näkökulmalla.

Toimintaympäristön muutoksen ja sitä kautta turvallisuuden muuttumisen seurauksena pitäisi strategioiden mukaan kuitenkin pystyä yhä kokonaisvaltaisempaan uhkien analysointiin sekä ennakointiin ja näkemään asioiden keskinäisvaikutuksia, moninaisuuksia, äkillisyyksiä ja yllätyksellisyyksiä. Tämä tarkoittaa jatkossa yhtä enemmän myös sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden vuoropuhelua. Tämän näkemyksen jakoivat myös opiskelijat sekä haastateltavat vastauksissaan. Eli sisäinen ja ulkoinen turvallisuus tulisi nähdä yhä enemmän kokonaisuutena ja yhteistoiminnallisena vanhan sisäisen ja ulkoisen turvallisuusjaottelun sijaan. Kokonaisturvallisuuden kehittämisen takaamiseksi ja resurssien optimoimiseksi monialainen osaaminen tulisi yhdistää hallinnon eri tasoilla. (Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, 91–92.) Tämä tarkoittaisi poikkihallinnollisuutta ja mahdollisesti osaamisen jakamista jo koulutuksesta lähtien.

Valtionhallinnossa ministeriöiden strategisella ohjauksella katsotaan olevan toiminnan suuntaa ohjaava vaikutus koskien omaa hallinnonala. Myös eri hallinnonaloja koskevien tavoitteiden lopulliset suuntaviivat tulevat poliittisten päätösten kautta (Korpela & Mäkitalo 2008). Tämä näkemys nousi esille myös henkilöhaastattelussa. Tämä on yksi syy, miksi en ole löytänyt konkreettista yhteistyötä varsinkaan eri hallinnonalojen välisessä viranomaistoiminnassa tai sitä ohjaavissa asiakirjoissa muuta kuin poikkeustilanteiden toimintaa koskevissa ohjeissa. Strategisesta ohjauksesta puuttuu laajempi näkemys yhteistyöstä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden viitekehyydessä, mikäli asiaa tarkastellaan laajan turvallisuuden näkökulmasta. Tämä on tietysti linjassa sen kanssa, että toisen hallinnonalan vastuualueelle ei haluta lähteä. Turvallisuuden tuottaminen kohtaa tulevaisuudessa, ellei jo nyt, ihmisten laatuvaatimusten, lain tuomien velvoitteiden ja viranomaisten taloudellisten resurssien välisen ristiriidan, ja tämä tarkoittaa sitä, että toimintoja pitää kehittää kokonaisuuksina eikä voimavara- tai organisaatiolähtoisesti, kuten tällä hetkellä tehdään. Turvallisuuden ylläpitäminen onkin jatkossa kumppanuutta, jossa on mukana eri toimijoita. (Turvallinen ja moniarvoinen Suomi 2010, 7.)

Sisäinen toimintaympäristö murroksessa -raportin (2010, 27) johtopäätös on se, että koska suurin osa resursseista menee sisäiseen turvallisuuteen, myös sen vahvistaminen on pääasia. Tämä on sisäisen turvallisuuden näkökulmasta ymmärrettävää, mutta todistaa yhä selvemmin sen, että näkemystä tai mahdollisuutta katsoa asioita laajemmasta perspektiivistä ei ole. Ei nähdä, että resurssien kohdentamisella sinne, missä on tulipaloja, ei lopulta saada pysyvää tulosta aikaan. Pitäisi osata miettiä asioita laajemmin ja hakea toiminnasta synergiaetuja yhä enemmän, mikäli se joidenkin töiden painopisteiden tai koulutuksen tuottaman osaamisen kautta on mahdollista. Tällä hetkellä poliisi, pelastustoimi ja Puolustusvoimat kehittävät kukin omia järjestelyitään, mutta missään ei strategisella tasolla kanneta huolta kokonaisuudesta (Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö murroksessa 2010, 28) eli kokonaisesta turvallisuudesta, kuten Branders (2016) asian ilmaisee. Tätä näkemystä vahvistaa myös tekemäni tutkimus ainakin jokapäiväisen yhteistyön osalta. Eri hallinnonalat eivät toiminnassaan keskustele keskenään enempää kuin on pakko tai mihin laki antaa tällä hetkellä mahdollisuuden, eli usein poikkeus- ja erityistilanteissa sekä alueellisesti asiaa tarkasteltaessa. Tällä en tarkoita suunnitelmia yhteisestä viranomaisverkosta, vaan

yleensä kaikesta toiminnasta, joka olisi osa ammattien työtä ja koulutuksen kautta osaamista, eli osa jokapäiväistä toimintaa ja ammattien rakennetta.

Eri hallinnonalojen asiakirjat osoittavat selvästi sen, että laaja turvallisuuskäsitys on hyvä tapa tarkastella turvallisuutta niin sisäisesti kuin ulkoisestikin. Myös opiskelijoiden sekä haastateltavien näkemykset asiaan ovat yhteneviä. Tämä antaa mahdollisuuden poikkihallinnollisuuteen ja asioiden yhdessä tekemiseen yli sektorirajojen. Ja väittäisin, että mahdollisuus olisi olemassa myös normaaliolojen toiminnassa. Sekä Puolustusvoimilla että poliisitoimella on oma paikkansa strategioiden sekä opiskelijavastausten ja haastattelujen mukaan tulevaisuudessakin, toisella ulkoisen turvallisuuden ja toisella sisäisen turvallisuuden toimintajärjestelmässä perustehtäviensä osalta. Molemmat joutuvat kuitenkin erityisesti haastattelujen mukaan tulevaisuudessa hoitamaan tehtävänsä yhä niukkenevin varoin, ja on löydettävissä tehtäviä, joita jo toinen osittain tekee. Asiakirja-aineistoista on löydettävissä yhteistyön tekemisen hyötyjä, joita on jo edellä mainittujen yhteisten resurssien lisäksi osaamisen ja tietojen jakaminen. Yksilön kannalta tämä tarkoittaa laaja-alaisempaa osaamista, uudelleen kouluttautumista ja siirtymistä eri hallinnonalojen välillä osaamisen mukaan. Eri hallinnonalat eivät saisi enää olla este, vaan tulisi nähdä mahdollisuus ylittää turvallisuuden raja ja jaottelu jatkossa kokonaan.

Hallinnonalojen asiakirja-aineisto sekä henkilöhaastattelut painottavat enemmän elinkeinoelämän ja muun yhteiskunnan kanssa tehtävää yhteistyötä, mutta itse olen ottanut tutkimuksen näkökulmaksi viranomaisyhteistyön lisäämisen erityisesti normaaliolojen toiminnassa, mikä osin on unohtunut näkökulma. Osin se on itsestään selvä strateginen ilmaisu, jota ei kuitenkaan pohdita sen enempää. Jo olemassa olevia hyviä yhteistyömalleja halutaan vahvistaa ja aluetason yhteistyötä lisätä. Tämä on totta kai hyvä linjaus, enkä väheksy tai kyseenalaista tätä missään vaiheessa osana tätä tutkimusta. Erityisesti poliisien laaja toimintaverkko on hyvä jatkossakin olla olemassa. Mutta missä ovat uudet avaukset esimerkiksi Puolustusvoimien ja poliisien normaaliolojen yhteistyölle? Molemmilla on velvoite tarvittaessa auttaa toista, mutta tämä velvoite toteutuu tällä hetkellä vain tilanteen niin vaatiessa. Normaaliolojen toimintaa korostetaan kuitenkin myös poikkeusolojen toiminnassa, ja toiminnan pitäisi tuottaa pysyvää säästöä niin resursseissa kuin henkilöiden työssäkin. Tässä kohtaa strategioissa on selvä ristiriita, sillä analyysini mukaan normaaliolojen toiminta tarkoittaa strategioissa pysymistä oman hallinnonalan sisällä ainakin tarkastelun kohteena olevilla ammattikunnilla.

Hallinnollisten aineistojen mukaan yhteistyön pitäisi jatkossa olla pysyvämpää ja osa normaalia toimintaa, jotta se olisi tehokasta. Ehdotuksia jokapäiväisen yhteistyön lisäämiseksi ovat yhteiset palvelupisteet, mutta juuri muuta ei mainita. Koulutuksen yhdistämisen ajatus on tuotu esille vain sisäisen turvallisuuden näkökulmasta, ja keskustelun avauksena tämä onkin hyvä alku. Asiaa siis mietitään ainakin sisäisen turvallisuuden viitekehyksessä, vaikka Kalalahden ja Huotarinen (2015) selvityksen mukaan tätä ajatusta ei kannata viedä heidän selvitystään pidemmälle. Myös kansliapäällikkö Nerg toi sisäministeriön hallinnonalan koulutusyhteistyön näkemyksiä esille haastattelussaan. Maanpuolustuskorkeakoulun rajavartiolinjan opiskelijat, samoin kuin Maanpuolustuskorkeakoulun siviilimaisteriopiskelijat, ovat ulkoisen turvallisuuden

viitekehyksessä jo tällä hetkellä olevia mahdollisuuksia, jotka voisivat osaltaan avata ajatuksia turvallisuuskoulutuksen muutokseen. Yhteisiä osaamisen painopisteitä kouluilla on, joten opintojen ainakin osittainen yhdessä järjestäminen ei olisi mahdotonta eikä opiskelijoiden mukaan täysin poissuljettua.

Ajankohtaisissa valtionhallinnon asiakirjoissa laajan turvallisuuskäsityksen mukainen ajattelu ei siis tutkimukseni mukaan etene johdantoa pidemmälle, vaikka usein esimerkiksi strategiatyöryhmissä on ollut sisäisen turvallisuuden osalta myös ulkoisen turvallisuuden edustaja ja toisinpäin. Väitän syyn olevan siinä, että laaja turvallisuuskäsitys ja asioiden keskinäisriippuvuus ei ole edennyt ajatusta pidemmälle ja usein selonteot kirjoitetaan ymmärrettävästi tietyn hallinnonalan näkökulmasta niin kuin esimerkiksi on määrärahojen jakamisenkin kohdalla. Kuitenkin laaja turvallisuusajattelu on johdannon kantava ja ylevä ajatus, jota pitäisi noudattaa myös toiminnassa. Työryhmissä pitäisikin olla velvoite jatkossa miettiä ainakin yhden kappaleen verran turvallisuutta koko yhteiskunnan mittakaavassa ja kantavan turvallisuusajattelun valossa kaikki hallinnonalat ja kokonainen turvallisuus huomioiden. Mikä on tämän sisäisen turvallisuuden raportin merkitys kokonaisturvallisuusajattelussa? Tai mikä on tämän ulkoisen turvallisuuden yhteys sisäiseen turvallisuuteen? Jokaisessa työryhmässä tulisikin olla ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden tavoitteet ja ajankohtaiset linjaukset tunteva henkilö, jotta näiden asioiden kokonaisnäkemys ei unohtuisi. Aineistoanalyysin tuloksena voi todeta, ettei toisen hallinnonalan edustajan mukana olo riittä tuomaan strategioihin konkretiaa toisen turvallisuuden alueelta. Voi vain todeta, että hallitusohjelmasta ja muista tulevaisuusskenaarioista huolimatta sisäinen turvallisuus on omansa ja ulkoinen omansa, puhuttiin sitten poliiseista tai upseereista, Poliisiammattikorkeakoulusta tai Maanpuolustuskorkeakoulusta, puolustusministeriöstä tai sisäministeriöstä ja niin edelleen. Toivon, että tämä huomio tai löydös omassa tutkimuksessani herättäisi ajatuksia ja keskusteluja aiheeseen liittyen.

Kysyttäessä edellä mainituista esille nousevista teemoista sekä poliisi- että upseeriopiskelijoilta heidän tahtotilansa ja ajatuksensa tulevaisuuden turvallisuusasiantuntijuudesta olivat hyvin selkeät. Vastauksien kautta vahvistui edelleen se näkemys, että koska peruskoulutuksia pidetään niin erillisinä ja perustehtävät ovat toisistaan niin poikkeavia, yhteistyölle ei nähdä ammatin alussa eli perustyön osalta myöskään edellytyksiä. Tämä näkemys vain vahvistui neljän tekemäni erillisen haastattelun myötä. Ylemmän tason toimijoiden yhteistyö sen sijaan nähdään järkevänä siitäkin näkökulmasta, että ylätasolla tietoisuuden molempien hallinnonalojen tilanteista pitäisi vastausten mukaan ylittää historialliset hallinnolliset rajat. Opiskelijoiden näkemyksistä nousi esille se sama asia, jota itsekin olen päätenyt ensisijaisesti kannattamaan, eli peruskoulutukset tulisi säilyttää edelleen ennallaan. Jos peruskoulutus yhdistettäisiin täysin yhteiseksi toiminnan kohteeksi, silloin pitäisi tarkkaan harkita ja selvittää, mitkä osaamisalueet olisivat sellaisia, joita kannattaisi yhdistää ja missä vaiheessa koulutusten tulisi jakautua omikseen, jotta myös molempien ammattien substanssi säilyisi⁸¹. Suuremman kannatuksen sai selkeästi se näkemys, että osalle poliiseista ja upseereista olisi tarjolla yhteinen suuntautumisvaihtoehto tai lisäkoulutus, joka sitten

---

⁸¹ Yhteiset osaamisalueet tulisi tarkkaan miettiä, jotta ne eivät jäisi vain yleiselle tasolle (ks. esim. Kalahiti & Huotari 2015, 46).

kykenisi lähestymään sisäistä ja ulkoista turvallisuutta kokonaisuutena. Erityisesti yhtenä yhteisenä toiminnan kohteena nostettiin esille verkkorikollisuus ja ulkomailta tuleva rikollisuus, jotka pitäisi hoitaa jatkossa yhä enemmän yhteistyössä ja joiden osalta myös koulutus olisi yhteinen.

Epäselväksi opiskelijoiden vastauksia lukiessa ei jäänyt myöskään se, että tulevaisuudessaakin turvallisuuden takaamisen pitäisi olla valtion tehtävä ja yksityinen sektori nähdään vain osin täydentävänä, ei viranomaista korvaavana toimijana turvallisuuden tuottamisessa. Tämä tarkoittaisi sitä, että jatkossakin viranomaisen toiminta tulisi turvata niin rahallisesti kuin toiminnallisesti. Tämä näkemys erosi haastatteluista, joissa yhteistyökumppanilla ei juurikaan katsottu olevan väliä. Opiskelijoiden avoimissa vastauksissa tuotiin esille myös jokaisen kansalaisen oma vastuu osana turvallisuuden ylläpitämistä ja tuottamista, vaikka sen ei tehtävänä katsottukaan kuuluvan kansalaiselle itselleen. Opiskelijoiden näkemys siitä, kenen kuuluisi tuottaa turvallisuutta ja missä määrin kansalaisen tulisi itse ottaa vastuuta, ei kohdannut strategisia näkemyksiä, joissa jokaisen kansalaisen omaa merkitystä korostettiin yhä lisääntyvässä määrin. Tämä kansalaisten oman vastuun korostaminen ei välttämättä ole aina huono asia, mutta jos taustalla on oman käden oikeuden salliminen tai turvallisuuden yksityistäminen, kuten terveydenhuollossa, jossa kokemukset ja tulokset kertovat jo kansalaisten kahtiajakautumisesta, ollaan menossa epätarkoituksenmukaiseen suuntaan, ja tähän Poliisiammattikorkeakoulun rehtori Himberg myös haastattelussaan viittasi. Haluankin tutkimuksessani ajatuksen tasolla rinnastaa terveydenhuollon ja turvallisuusalan yksityistämisen. Halutaanko luoda kaksi erillistä järjestelmää, kahden eri luokan kansalaisille myös turvallisuudessa? Tällä kahden tason systeemillä jokainen, jolla olisi varaa, saisi turvallisuutta jatkossakin itselleen. Tai ne, joilla ei turvallisuuteen olisi enää tulevaisuudessa varaa, voisivat ottaa oikeuden omiin käsiinsä tai yrittää luoda subjektiivisen tunteen turvallisuudestaan. Muuhunhan heillä ei täydellisesti turvallisuuden ulkoistamisella olisikaan varaa.

TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Sanotaan, että taiteen tekeminen on vapaata ja siinä pyritään luomaan jotakin uutta, omaperäistä ja kiinnostavaa. Myös tieteen tekijän tulee olla luova, luoda jotakin uutta, mutta silti noudattaa yhteisiä tieteellisiä pelisääntöjä tiukemmin. Tieteen taakka voidaan sanoa olevan todistaminen ja se, että uusi tieto voi syrjäyttää vanhan tiedon. Taiteessa näin ei ole. Kun tutkimuksen sanotaan olevan luotettava ja pätevä, se on silloin yhtä kuin validi. Jos tutkimus mittaa eri kerroilla samaa asiaa ja tulos on sama, silloin puhutaan reliabiliteetista. Molemmat ovat tutkimuksen luotettavuutta mietittäessä tärkeitä asioita uuden tiedon tuottamisen vaatimuksen lisäksi, ja siksi myös tässä työtä näitä asioita on syytä pohtia. (Anttila 2006, 511–512.)

Validiteetti eli pätevyys tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskkin mitata. Käsitteenä validius voi olla epäselväkin, sillä esimerkiksi haastattelujen osalta ei välttämättä edes oleteta samoja tuloksia tutkimusta toistettaessa (esim. Holstein & Gubrium 1995, 9). Haastattelujen osalta luotettavuuden tarkastelu tulee tässä tutkimuksessa väistämättä vastaan, kun puhutaan turvallisuuden määrittelystä ja yhteistyön lisäämisestä. Väittäisin nimittäin, että viranomaisyhteistyön velvoite ei erityisesti upseereiden työssä ole tämän hetken maailmantilanteen vuoksi se ensimmäisenä mielessä oleva tehtävä, johon panostaa jatkossa yhä enemmän. Luotettavuutta on silti tarkasteltava, kerrottava olennaisimmat tekijät tutkimuksesta, kuten ihmiset, paikat tai käytetyt lähteet, vaikka itse termiä validiteetti ei haluaisikaan käyttää. Tutkimuksessani käytetyt lähteet sekä opiskelijakyselyyn valitut ryhmät ja haastateltavat on kerrottu lukijalle heti työn alussa. Myös lähteiden valinnasta on kerrottu mahdollisimman tarkasti ja yksityiskohtaisesti. Lisäksi haastateltavien näkemyksiä sekä opiskelijoiden vastauksia on tuotu esille analyysiosassa suorien lainauksien kautta sen lisäksi, että opiskelijavastausten jakaumat ovat lukijoiden nähtävillä. Ajatuksena on ollut mahdollisimman avoin tapa kertoa tutkimuksesta ja sen vaiheista, valinnoista puhumattakaan, jolloin myös lukijalla on mahdollisuus arvioida luotettavuuden vaatimusten täyttymistä.

Luotettavuutta voidaan kasvattaa käyttämällä useita eri menetelmiä eli triangulaatiota (Denzin 1998) tai yhdistämällä eri metodeja (mixing methods) Brannen (1994) moniteoreettisella lähestymistavalla tai Burgessin (1982) monimetodisella lähestymistavalla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 214–216.) Menetelmä/t on valittava sen mukaan, millaista tietoa halutaan, ja esitettyihin kysymyksiin pitää saada vastaukset valitulla menetelmällä. Vaikka tutkijayhteisöillä on olemassa tiettyjä sopimuksia siitä, mitä menetelmää voidaan käyttää missäkin tutkimuksessa, niin tämä ei tarkoita sitä, että menetelmiä ei voisi käyttää myös luovasti (esim. Kerttunen 2013).

Reliabiliteettiä kvalitatiivisessa tutkimuksessa tarkoittaa aineiston käsittelyn ja analyysin luotettavuutta. Tähän tarkasteluun liittyy kaksi kriteeriä: analyysin arvioitavuus ja uskottavuus. Arvioitavuus tarkoittaa sitä, että lukijalle tarjotaan mahdollisuus seurata tutkijan päättelyä ja kritisoidakin sitä. Uskottavuudella taas tarkoitetaan tutkimusraportin pohjalta luotuja uskottavia tulkintoja. (Anttila 2006, 517–518.) Tutkimuksessani tulee väistämättä esille toistettavuuden ongelma erityisesti silloin, kun käytetään mielikuvia ja monimerkityksisiä sanoja, kuten turvallisuus tai viranomaisyhteistyö. Turvallisuuskoulutuksen yhteiskehittelystä mielikuvina syntyvät uudet mahdollisuudet eivät välttämättä tulisi enää samalla ilmenemismuodolla esille uusintatutkimuksessa, ja kuten Kalalahden ja Huotarin (2015) raportti näyttää, haluttuun toisenlaiseen tutkimustulokseen kyllä päästään, jos vain niin halutaan. Olennaista tuloksissa on se, miten turvallisuus käsitteenä muuttuu ja on jo muuttunut tutkimusta tehtäessä ja miten niin poliisien kuin upseereidenkin työn haasteet tämän seurauksena muuttuvat⁸². Engeström (1987, 2000) sanookin, että käsitteiden lisäksi työelämän muutokset ovat aina uniikkeja ja paikallisia sekä historiallisia, eli näin ollen tutkimuksen toistettavuus voi ja saa olla tässä mielessä heikko. Pääasia, että tutkimuksen etenemisen logiikka tuodaan selvästi lukijan tietoon.

Jos valittujen ammattilaisten, eli poliisien ja upseereiden, tehtäväkenttien painopisteitä muutetaan koskemaan yhä enemmän yleistä tai laajaa turvallisuutta ja varsinkin poliisien tehtäväkenttää arkiturvallisuuden luojana karsitaan, silloin on hyvin todennäköistä, että näkemykset yhteisestä turvallisuusasiantuntijuudesta lähenevät eri vastaajilla ja yhteinen, tai ainakin jaettu toiminnan kohde on olemassa. Mikäli nämä kaksi eri hallinnonalan toimijaa erkaantuvat tehtävien osalta yhä enemmän ja jako sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen vain kasvaa, yhteistä tehtäväkenttää on vaikea hahmottaa, ja sitä kautta näkemykset yhteistyöstä voivat muuttua negatiivisemmaksi. Olen tiedostanut tämän ja tuonut lukijalle esille tutkimuksen lopputuloksen olevan erittäin riippuvainen siitä, mitä rajauksia ja valintoja olen itse tutkijana tehnyt ja miksi olen nämä rajaukset tehnyt. Lopputulosten vuoksi rajauksieni perustelut onkin ollut tuotava esille erittäin tarkasti ja yksityiskohtaisesti, kuten olen tutkimuksessani useaan kertaan tehnyt. Olen todennut tutkimuksestani seuraavaa, jolla yritän kuvata sitä, mistä juuri tässä väitöstutkimuksessa on ollut kysymys:

”Kehittämishankkeen alulle paneva soveltava tutkimus”

Parhaiten tutkimustani kuvaa yllä oleva määritelmä, eli kehittämishankkeen alulle paneva soveltava tutkimus, jossa kehittämistä on yritetty perustella toimintajärjestelmän kehikkoa käyttäen eli valittujen välineiden moniäänisyyden kautta löydettävillä ristiriidoilla ja jaetulla toiminnan kohteella (vrt. Kiikeri & Ylikoski 2004, 19). Tällöin pelkkä luotettavuuden tarkastelu ei enää riitäkään. Tieteellisten kriteerien lisäksi pitää miettiä ja ottaa huomioon Anttilan (2006, 518–519) esille ottamat reaali maailman vaatimukset, mihin tutkimuksessa on nimenomaan pyritty. Vaikka esille tuotu ehdotus yhteistyöstä ja sen aloittamisesta jo koulutuksessa on tietyillä hallinnonaloil-

---

⁸² Valiokunta käsittelee parhaillaan (8.6.2016) upseereiden tehtävien lisäämistä, jossa upseerit voitaisiin käskää ulkomaille kansainvälisiin tehtäviin (HE 72/2016).

la uutta ja kenties vielä hyvin kaukainen mahdollisuus käsittelyn kohteena olevilla ammattiryhmillä, niin olen yrittänyt tuoda perustelut tämän kaltaiselle, tehdyillä rajauksilla syntyvälle yhteiskehittelylle. Olen yrittänyt kaataa olemassa olevat ennakkoluulot käytettävissä olevien teoreettisten aineistojen sekä opiskelijoiden ja muiden haastatteluiden näkemysten kautta. Työssä on pyritty uuteen ratkaisuun, mutta se, onko ratkaisua pengottu perinpohjaisesti rajausten takia, tai onko ratkaisusta lopulta hyötyä laajemmin ja onko ratkaisu siirrettävissä muuhun yhteistyöhön, selviää jatkotyöstön aikana.

Tutkimuksen uutuusarvoa voi jokainen lukija arvioida kahdella eri tapaa. Jos ehdotusta poliisien ja upseereiden koulutusyhteistyötä verrataan muuhun opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimaan koulutukseen Suomessa, niin silloin ehdotukseni yhteisestä turvallisuusalan koulutuksesta eivät ole mitään mullistavia (esim. Tirronen 2006, 9). Tai mikäli asiaa katsotaan vain sisäisen turvallisuuden näkökulmasta, silloinkaan yhteistyön ja yhteisen koulutuksen ajatus ei ole minun ajatukseni (ks. Kalalahti & Huotari 2015; Salmi 2013, 3). Mikäli taas asiaa mietitään viranomaistoiminnan näkökulmasta ja verrataan tähän tutkimukseen valittuja kahden eri hallinnonalan toimijoita laajemmin kuin viranomaisyhteistyön velvoitteesta käsin, silloin uutuusarvo on selkeästi osoitettavissa näin laajasti yhteistyötä ajatellessa. Tärkeää kuitenkin on tutkimuksen luotettavuuden kannalta se, että tutkija on tuonut esille omat ajatuksensa ja rajauksensa sekä niiden vaikutukset loppupäätelmiin ja näin tutkija on myös antanut altistaa tutkimuksensa tietoiselle kritiikille, jota tutkimuksen tulee myös herättää. Jos tutkittavaa asiaa katsottaisiin vain sisäisen turvallisuuden tai ulkoisen turvallisuuden kautta, tutkimus olisi erilainen. Myös alueellisuus ja turvallisuuden laaja määritelmä ovat vaikuttaneet lopputulokseen niin, että toisenlaisella näkökulmalla olisi ollut löydettävissä myös perusteluja, miksi yhteistyötä ei kannata missään nimessä tehdä yhtään nykyistä enempää, ei ainakaan koulutuksen muodossa.

Nowotny, Scott ja Gibbons (2001) erottavat tieteen tuottamisen mallit tai moodit, kuten he asian määrittelevät. Ensimmäinen on akateemisesta ja tieteellistä tietoa tuottava tiedon tuottaminen, jota säätelevät tiedeyhteisön omat normit ja paradigma (myös Mäkinen 2009, 88–91). Tähän ryhmään tämäkin tutkimus väitöstutkimuksena ilman muuta kuuluu. Tällainen tutkimus on usein luotettavaa siinä mielessä, että se käy läpi akateemisen arvioinnin. Toisena on tarve tuottaa tietoa sosiaalisin ja taloudellisin perustein, eli lähtökohtana ovat käytännölliset ongelmat. Tarkoituksena tällaisessa on tuottaa raja-aitoja ylittävää tietoa, jota voidaan yhteiskunnallisesti käyttää. Useimmat rakenneselvitykset ja toimenpideohjelmat, eli tutkimuksessani käytetyt välineet, ovat juuri tällaisia, ja hyvin usein tällainen tieto ei ole arvioitavissa akateemisesti, eli ei tässä mielessä ole niin luotettavaa tieteen tekemistä, jos nyt ylipäänsä tieteen tekemisestä tällöin voidaan edes puhua. Tällainen tiedon tuottamisen moodi tai syy on muodostunut yliopistojen osalta aliresursoinnin seurauksena (Clark 1998, 131), minkä vuoksi tutkimusta tehdään entistä enemmän tilattuna, ulkopuolisella rahoituksella ja tietyt odotukset valmiiksi annettuina (myös Tuunainen & Knuutila 2006). Yhdistän itse tässä työssä osittain nämä kaksi tiedon tuottamisen mallia. Tutkimus on akateemisesti arvioitavissa eikä tilattu ulkopuolisten tarpeisiin. Silti toivoin tutkimukseni täyttävän myös toisen mallin tavoitteita, eli että se tarjoaisi käyttö-

kelpoista tietoa erityisesti turvallisuuden alueella ja antaisi mahdollisen ratkaisuehdotuksen tietynlaiseen käytännön haasteeseen.

JATKO KOHTI YHTEISKEHITTELYÄ

Tietäällä rajauksilla tehty tutkimus lisääntyvästä turvallisuusalan yhteistyöstä viranomaisten kesken ja sen kehittämistä sekä turvallisuusalan koulutuksesta on poikanut useita ajatuksia jatkotutkimukseen. Tarkoituksena oli tässä vaiheessa osoittaa vain se, että on olemassa yhteinen toiminnan kohde laaja turvallisuus, ja nostaa esille tämän kohteen mukaisesti kahden erillisen toimintajärjestelmän välillä olevat ristiriidat moniäänistä aineistoa, eli välineitä hyväksikäyttäen. Profesiitutkimuksen perinteisiä kriteereitä käyttäen voidaan todeta, että on olemassa hyvät edellytykset uudentaliselle poliisien ja upseereiden väliselle yhteistyölle viranomaistoimintana. Tutkinnot ovat rinnastettavissa toisiinsa eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten tasolla, samoin rinnastettavuutta löytyy joissakin osaamisalueissa molempien ammattikuntien koulutuksessa ja työssä.

Keskustelun herättäminen eli tässä tutkimuksessa yhteisen toiminnan kohteen osoittaminen ensimmäisenä vaiheena on Engeströminkin (1988, 22) mukaan siksi tärkeää, että usein ristiriitoja ja ongelmia ei edes osata mieltää ongelmina tai edes nähdä, sillä ne ovat niin kiinteä ja itsestään selvä osa normaalia historiallista työn muutosta. Lisäksi olennaista on, että uusi, laajempi käsite, tai tässä tapauksessa mahdollisuus tehdä yhteistyötä, tuodaan esille ja toimijoiden tietoisuuteen (Engeström 1999, 382–384). Näiden jälkeen onkin aika tuoda esille ajatukset seuraavista askeleista, jolloin todellinen yhteistyö ja sen kehittäminen voisi alkaa, eli siirtyä kohti ekspansiivisen oppimisen syklin vaihetta kaksi mahdollisesti ns. muutoslaboratoriomenetelmää käyttäen.

Se, miksi lähtökohtana oli ”vain” herättää keskustelua osoittamalla yhteisen toiminnan kohteen olemassaolo, oli se, että tutkimuksen edetessä esille tulivat käytännön realiteettien tuomat esteet. Yhteistyön esteet on poistettu jo strategisella tasolla tahtotilan muodossa, ja myös lainsäädäntö sallii huomattavasti enemmän yhteistyön nimissä kuin edes oletamme. Lisäksi lainsäädäntö elää tälläkin hetkellä tarpeen mukaan; tästä ajankohtaisena esimerkkinä poliisien oikeuksien lisääminen rajavartijoille. Aineistoa analysoidessa kuitenkin tuli selväksi se, että vaikka sekä sisäministeriö että puolustusministeriö, valtiovarainministeriötä unohtamatta, painottavat laajaa turvallisuuskäsitettä ja lisääntyvää normaaliolojen yhteistyötä, niin käytännön tasolla nämä ovat vielä vain tahtotilan asteelle jääviä asioita erityisesti, jos mennään koulutukseen asti. Todellinen yhteistyö ei normaalissa toiminnassa näy enempää kuin on pakko, tai ainakaan se ei ole laajan turvallisuuden tai edes kokonaisturvallisuuden tahtotilan mukaista. Puhun tässä tutkimuksessa vain poliisien ja Puolustusvoimien upseereiden välisestä yhteistyöstä, joka on ollut tutkimuksessa rajauksensa.

Tulevaisuuden turvallisuusasiantuntijuus eräänlaisen skenaariotyön tuloksia ja analyysiä voidaan hyödyntää jatkossa strategiatöissä ja sisäisissä kehittämis- ja tulevaisuustarkasteluissa

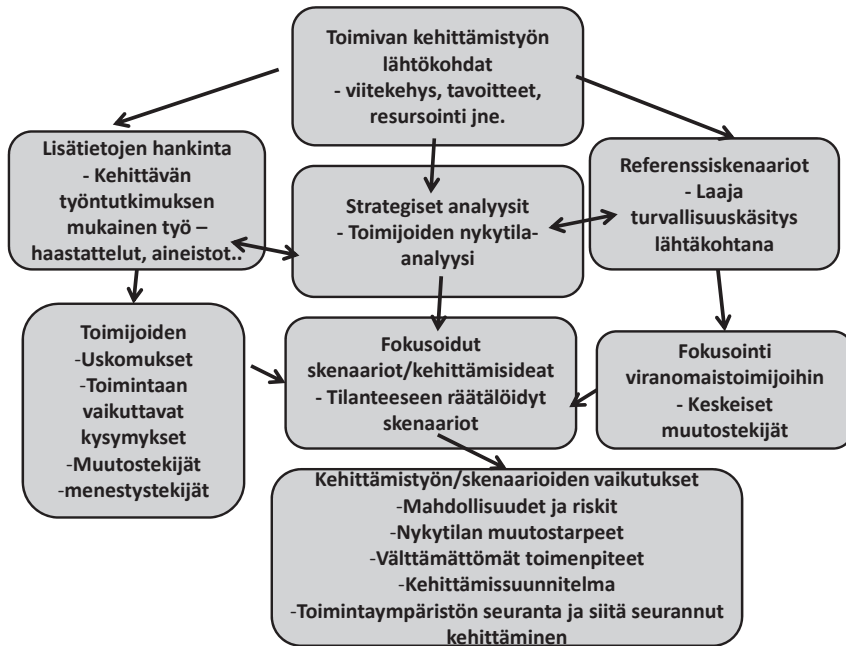
Turvallisuusasiantuntijuutta käsittelevän työn ajatuksia voivat hyödyntää niin sisäisen kuin ulkoisen turvallisuuden tai yksityisen turvallisuusalan organisaatiot sekä korkeakoulut joihin viitataan Fokusoiuja ajatuksia kehittämisestä voidaan hyödyntää:

- Nykystrategian kehittämisessä
- Tulevaisuudensuunnitelmia laadittaessa
- Strategisten vaihtoehtojen kehittämisessä ja riskien ja mahdollisuuksien tunnistamisessa
- Johdon strategisten näkemysten uudistamisessa
- Toimintaympäristön seurannan kehittämisessä ja tehostamisessa

Kuva 68. Tulevaisuuden turvallisuusasiantuntijuus yhteistyön kehittämisen skenaarioiden hyödyntäminen

Toivonkin työni saavuttavan tavoitteensa eräänlaisena ajatuksia herättävänä työnä eli kehittämishankkeen alulle panevana tutkimuksena, kuten aikaisemmin totesin, ja joka voisi olla tulevaisuuden turvallisuusalan ammattilaisia koskevan uudenlaisen tarkastelun eräänlainen esimerkkiskenaario, jota työstää eteenpäin (**kuva 68 ja 69**) vaikkapa esille tuomieni ajatusten pohjalta. Tutkimusta voidaan myös hyödyntää jatkotutkimuksessa laajemminkin tuomalla esille rinnalla muu normaaliolojen viranomaisyhteistyö ja yhteistyö tietyllä yksittäisellä alalla unohtamatta alueellisuutta tai laajempaa yhteiskunnallista merkitystä, jossa olisi hyvä tehdäkin omaperäisiä ratkaisuja. Koulutusta koskevassa keskustelussa tähän onkin jo osin vastattu sisäasiainhallinnon koulujen yhdistämistä koskevassa raportissa (Kalalahti & Huotari 2015).

Kuva 69. Tulevaisuuden turvallisuusasiantuntijuuden yhteistyönkehittelyn tutkimuksen ajatusten hyödyntäminen (muokattu Huoltovarmuuden skenaariot 2025 -työn pohjalta 2012, 63)

Tutkimuksen lähtökohtia ja näkökulmaa hahmottaessani läpikäytiin Poliisiammattikorkeakoulun ja Maanpuolustuskorkeakoulun opetussuunnitelmat ja mietittiin opetuksen yhdistämistä eli tätä kautta myös koulujen tai tutkintojen yhdistämistä heti peruskoulutuksesta alkaen. Jo tässä vaiheessa huomioin arvoiseksi nousee se seikka, että opetussuunnitelmatasolla koulujen yhdenmukaistaminen ei tähän tutkimukseen liittyen onnistunut (ks. myös Kalahti & Huotari 2015). Opetussuunnitelmat tutkimuksen alkuvaiheessa menivät hyvin pitkälle yksityiskohtaisiin oppisisältöihin eivätkä osaamiseen ja sen kuvaamiseen. Tähän tosin on jo tullutkin muutosta Maanpuolustuskorkeakoulun uuden sotatieteiden kandidaatin tutkinnon myötä ja poliisien osalta uuden tutkintorakenteen myötä (poliisien osalta Alkiora 2014, 74). Näiden tutkimussuunnitelmien vertailu ja samojen osaamisvaatimusten tutkiminen voisi jatkossa kuitenkin olla jonkin pienemmän tutkimuksen teema tai osa muuta jatkotyöstä tälle tutkimukselle.

Mitä pidemmälle tutkimuksessani etenin, tajusin, että laajan turvallisuus käsityksen valossa myös jako sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen on jatkossakin perusteltua ja otettava huomioon tätä seuraavissa tutkimuksissa, sillä tietyt yksityiskohtaiset perusteet on oltava molemmissa koulutuksissa ja erityisesti perustyon osalta. Lopputulokset tutkijalla ei tässä vaiheessa olekaan ehdottaa yhteen poliisien ja upseereiden ammatikuntia tai edes näiden peruskoulutusta, vaikka niin monesti olen kuullut kysymyksen: ”Aiotko yhdistää Poliisiammattikorkeakoulun ja Maanpuolustuskorkeakoulun ja

tehdä poliiseista upseereita tai toisinpäin?” Tämän selvittäminen on jatkotutkimuksen asia, eli onko mahdollinen tulevaisuuden malli turvallisuusalan ammattien osittainen yhdistäminen esimerkiksi ylätasoinen toiminnassa ja sitä kautta myös yhteinen koulutus – turvallisuusakatemia tai vastaava, vai olisiko ratkaisu edelleenkin löyhä koulutuksellinen yhteistyö, tutkimusta ja erillistä tutkimuksellista yksikköä unohtamatta. Lopputulos voi toki olla sekin, että yhteistä toiminnan kohdetta ei jatkossakaan hyväksytä tai se on liian maailmaa syleilevä, eikä perusteluja näin ollen yhteistyön kehittämiseksi ole edes olemassa. Voi myös olla näinkin, että poliisit yhä enemmän keskittyvät sisäiseen turvallisuuteen ja turvallisuuden globaalit ilmiöt sisällytetään osaksi jonkun muun turvallisuustoimijan työtä. Myös tämä voi olla mahdollinen tulevaisuuden skenaario, mikäli tehtäviä esimerkiksi resurssien vähenemisen vuoksi joudutaan karsimaan.

Jatkotoimenpiteenä ehdotan perustettavaksi Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun yhteistä ohjausryhmää. Ohjausryhmän perustaminen oli jo tämän tutkimuksen yksi etenemisen vaihtoehtoista kehittävän työntutkimuksen empiirisen mallin mukaisesti, mutta nyt viimeistään se on asian eteenpäin viemiseksi tehtävä. Perustettavassa ohjausryhmässä tulisi olla edustajat tarvittavista ministeriöistä, eli sisäministeriöstä, puolustusministeriöstä ja mahdollisesti opetus- ja kulttuuriministeriöstä sekä valtiovarainministeriöstä, tai vaihtoehtoisesti pitäisi saada ennen ohjausryhmän toimintaa vähintään ministeriöiden linjaus, että tutkimuksessa osoitettu yhteinen toiminnan kohde on sellainen, jonka vuoksi kehittämistä kannattaa alkaa tehdä näiden ammattikuntien välillä. Ministeriöiden tulee hyväksyä näkemys siitä, että tutkimukseni perustelut yhteiseksi toiminnan kohteeksi ja löydetty ristiriidat nykyisessä toiminnassa ovat riittävä syy syvemmän yhteistyön aloittamiseksi jo mahdollisesti koulutuksesta. Jatkotyön mandaattia varten tahtotilan tulee mielestäni tulla ylempää kuin Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun tasolta. Itse en nimittäin usko kummankaan koulun vapaaehtoisesti alkavan pohtia koulutuksellista yhteistyön syventämistä, mikäli se koskee rakenteita ja mikäli kyseessä on myös resurssien yhdistäminen (myös Kalalahti & Huotari 2015). Tämä näkemys vain vahvistui henkilöhaastattelussa, joissa esille tuotiin se, että mikäli laajempaa yhteistyötä halutaan tehdä, siihen tulee käskä jopa ylimmiltä poliittisilta tasoilta. Yhteistyötä koskevan linjauksen avulla koulut voisivat jatkossa itse selvittää, millainen yhteistyön syventäminen olisi mahdollista. Olisiko yhteistyö lisäkoulutusta, kokonaan oma turvallisuuden opintolinjansa vai jopa yhteinen turvallisuusalan oppilaitos tai tutkimusyksikkö? Jo tämän selvittämisessä olisi jatkotyön aihetta kerrakseen.

Tahtotila yhteistyön syventämisestä on nähtävissä jo käsittelemässäni hallinnollisissa aineistoissa, eli ministeriön linjaus yhteistyön syventämiselle on jo olemassa. Superministeriöistä sekä ministeriöiden yhdistämisestä puhutaan jo. Koulutuksen tai osaamisen yhdistämistä linjaukset yhteistyön lisäämisestä eivät vielä koske. Itse ministeriön tuleekin katsoa hyvin tarkkaan se, mistä asti yhteistyö aloitetaan, jos yhteistyötä ylipäänsä halutaan alkaa tehdä. Koulujen osalta tarkemman yhteisen toiminnan kohteen määrittäminen tarkoittaisi koulujen tuottaman osaamisen yhteistä tarkastelua. Onko yhteistä osaamista edes löydettävissä, kuten olen tässä työssä antanut olettaa? Alustavia löydöksiä tämän tutkimuksen perusteella voisi ajatella olevan juuri turvallisuus ja johtajakoulutus, miksi ei myös viranomaisyhteistyö normaalioloissa.

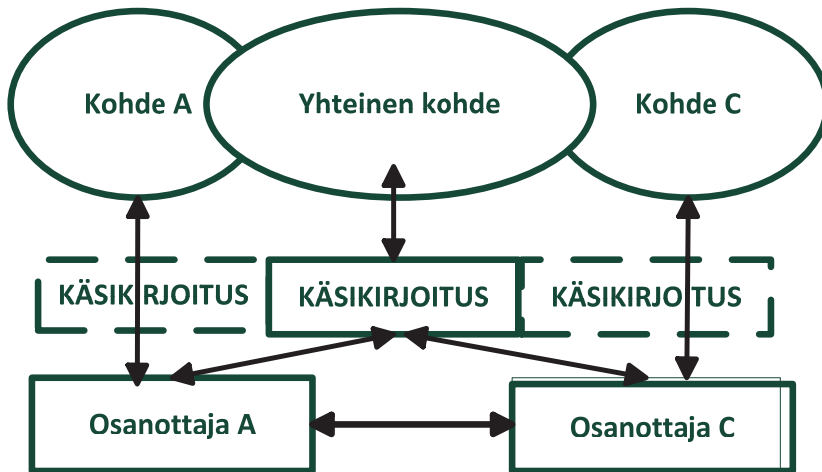
Kehittävä työntutkimus (Engeström 1987; 2004) tarjoaa jatkotyöskentelyyn työkalut, eli reunaehdot solmutyöskentelylle sekä kahden eri hallinnonalan toimijan yhteiskehittelylle.

Oli tulevaisuuden toimintajärjestelmän malli tässä vaiheessa mikä tahansa, strategioiden ja toiminnan välisen ristiriidan herättämä keskustelu tulisi olla lähtökohta aloittaa yhteinen työ yhteisiä rajapintoja eli harmaata aluetta tai yhteistä toiminnan kohdetta etsien ja yhteistä tulosta kohti edeten. Voisiko poliisi tai upseeri erikoistua näihin löydettyjen rajapintojen mukaisiin yhteisiin tehtäviin, joissa sekä sisäinen että ulkoinen turvallisuus otettaisiin huomioon? Näitä mahdollisesti muita upseeri- tai poliisiviranomaisia laaja-alaisempia turvallisuusalan ammattilaisia varten voisi olla oma osastonsa tai muu vastaava yksikkö jommankumman ministeriön alla tai mahdollisesti muuten organisoituna, esimerkiksi valtiovarainministeriön tai uuden turvallisuusalan ministeriön hallinnon alaisuudessa. Nykyisenlainen Turvallisuuskomitea se ei Puolustusvoimat painotteisena voi olla (Branders 2016). Pääasia on, että toiminta olisi molempia hyödyttävää, molempien etujen mukaista, laadukasta ja sellaista, että kumpikaan ei olisi toisen ammattiryhmän alaisuudessa. Ja tietysti pääasiana olisi muistaa turvallisuuden tuottaminen tuloksena, miksi yhteistä tai jaettavaa kohdetta ylipäänsä kannattaisi miettiä.

Jatkotyön alustavat vaiheet ja aiheet:

1. Ministeriön (valtioneuvoston tai sisäministeriön ja puolustusministeriön) linjauksesta yhteisestä toiminnan kohteesta.
  - a. Onko tämän työn tuloksena esitetty yhteinen toiminnan kohde niin merkittävä, että yhteiskehittelyä olisi syytä aloittaa sen vuoksi?
  - b. Saadaanko todellinen hyöty vain työstä vai pitääkö koulutus huomioida? Pitääkö myös tutkimus huomioida?
  - c. Onko syytä tarkastella koulutusta kokonaisuutena vai erillisenä lisänä peruskoulutukseen ja miten tutkimus tähän sijoitetaan?
  - d. Mikäli yhteinen toiminnan kohde jää tehtäviin eikä koulutukseen haluta puuttua edes lisäkoulutuksen kautta, riittää näiden kohteiden pohdinta ja niiden yhdessä hoitaminen.
2. Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun yhteinen ohjausryhmä, jossa aloitetaan solmutyöskentely.
  - a. Edellisten painopisteiden miettiminen koulujen näkökulmasta.
  - b. Toiminnan ristiriitaja tulee löytää ja tehdä ne konkreettisiksi.
  - c. Osaamistavoitteiden avaaminen koulutuksen näkökulmasta, mikäli koulutus hyväksytään yhteiskehittelyn kentäksi.
  - d. Myös tutkimusyhteistyön selvittäminen.
  - e. Osaamistavoitteiden jälkeen tai perusteella tulisi mietittäväksi, halutaanko kokonaan yhteinen toimintajärjestelmä vai vain yhteinen, jaettu toiminnan kohde, jolloin molemmilla säilyvät omat toimintajärjestelmänsä. Mahdollisuus on myös pohtia molempia.
  - f. mikäli päädytään yhteiseen toimintajärjestelmään, päädytäänkö kouluja ja tutkimuksia koskevaan yhdistämiseen edes osittain?

- g. mikäli halutaan erilliset toimintajärjestelmät, onko ratkaisu yhteinen lisäkoulutus tai ylempään johdon yhtenäinen koulutuslinja laajan turvallisuuden asiantuntijaksi?

Kuva 70. Yhteiskehittelyn ajatus viranomaisyhteistyössä (mukailtu Engeström 2004 kuvat 12–14)

Kuvassa 70 on kuvattu yhteistyön ja toiminnan rakenne, jota itse lähtisin tutkimuksi myötä hakemaan ja jonka pohjalta esittän yhteisen toiminnan kohteen etsimistä jatkossa. Tässä mallissa on olemassa yhteinen kohde, kuten aikaisemmin esittämässäni kommunikaation mallissakin. Lisäksi on myös ammattikuntien omat ja erilliset toiminnan kohteensa, kuten Engeströmin (2004) koordinaation mallissa. Olen jatko-työn kannalta nähnyt olennaisena sen, että yhteistä toiminnan kohdetta lähdetään toteuttamaan ajatuksella, jossa ainakin työhön liittyvät perustoiminnot ja osaaminen säilyvät edelleen molemmilla profesioilla. Havaintojeni mukaan kaikki toimet turvallisuuteen liittyen eivät voi olla yhteisiä eikä kaikkea saada samaan toimintajärjestelmään. Ei siis lähdettäisi yhdistämään koko toimintaa perustehtävistä lähtien, vaan ne toiminnot, jotka on järkevintä yhdistää ja jotka ovat laajan turvallisuuskäsityksen, eli yhteisen toiminnan kohteen mukaisia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että tätä yhteistyötä ja sen rakentamista ei pitäisi vielä lähteä hakemaan koulutuksesta. Mikäli osaamistavoitteet ovat samat, yhteistyön aloittaminen jo koulutuksessa ja jopa mahdollinen yhteinen turvallisuuden oppilaitos olisi erittäin perusteltua, tai ainakin yhteinen tutkimuksellinen yksikkö tai vastaava.

POHDINTAA TURVALLISUUSALAN YHTEISTYÖSTÄ

Työtä kirjoittaessani olen miettinyt usean eri asian ja teorian yhdistämistä, ja aluksi tämä tehtävä tuntuikin mahdottomalta. Voinko puhua samassa työssä professiotutkimuksesta, Suomen koulutusjärjestelmästä ja vieläpä siinä rinnalla kahden eri hallinnonalan yhteistyön lisäämisestä normaaliolojen toiminnassa? Ja saanko näillä menetelmillä sekä teorioilla vastauksen tutkimuskysymyksiini? Tutkimukseeni liittyvien hyvinkin tiukkojen rajausten takia en voi nimittäin edes sanoa näkökulman tulevaisuuden yhteistyön kehittämiseksi olevan ainoa oikea. Eikä se sitä olisikaan toisenlaisilla perusteluilla, joissa näkökulmana olisivat yhä enemmän erilliset toimijat niin sisäisen kuin ulkoisenkin turvallisuuden rajoissa. Eli jako ja rajaus olisi ollut tutkimuksessani oma sisäisen ja ulkoisen turvallisuus omine toiminnan kohteineen. Ajatuksena tässä tutkimuksessa oli, että kehittävän työntutkimuksen toimintajärjestelmän teoreettista kehikkoa käyttäen voidaan osoittaa, että tähän tutkimukseen valituilla ammattiryhmillä, joiden tutkintokoulutus on rinnastettavissa, on yhteinen toiminnan kohde. Näin ollen ensimmäinen tutkimuskysymykseni

”Mahdollistaako laaja turvallisuus yhteisenä käsitteenä yhteisen tai jaetun toiminnan kohteen poliiseille ja upseereille syvemmän yhteistyön ja yhteisen koulutuksen kehittämiseksi?”

on saanut vastauksena laajaa turvallisuutta käsittelevän aineiston myötä, ja perustelut yhteisen toiminnan kohteen löytymiselle ovat nähtävissä myös toimintajärjestelmien välineiden eli aineistojen kautta. Laaja turvallisuus käsitteenä on yhteisen toiminnan kohde poliiseille ja upseereille, vaikka se itsessään onkin hyvin laaja ja epämääräinenkin. Olen onnistunut yhteisen toiminnan kohteen esille tuomisen kautta tunnistamaan ristiriitoja nykyisen toiminnan ja hallinnollisten asiakirjojen tahtotilojen välillä. Ajatuksena oli nostaa esille aineistojen laajan turvallisuuden perusteluja ja lisääntyvän yhteistyön mahdollisuuksia normaaliolojen viranomaistoiminnassa poliisien ja upseereiden välillä ja selvittää, mitä opiskelijat sekä molempien hallinnonalojen edustajat yhteistyön syventämisestä ajattelevat.

Yhteistyön alkamisen painopistettä on teoreettisella tasolla tarkasteltuna siirretty nykyiseen yhteistoimintaan verrattuna jo koulutukseen osana molempien ammattien normaaliolojen toimintaa. Ajatuksena on ollut pohtia hyvin hypoteettistakin mahdollisuutta koulujen ja tutkintojen yhdistämisestä tai koulujen yhteistyön lisäämistä yhteisten opintojen myötä ja tutkintoja rinnastamalla. Tämä on mahdollista kansallisen tutkintojen väitekehysten mukaisissa tutkinnoissa, ja tätä kautta esittämäni toinen tutkimuskysymys:

”Miten poliisien ja upseereiden koulutukset ja tutkinnot mahdollistavat jaetun toiminnan kohteen?”

on saanut tältä osin myös vastauksensa. Poliisien ja upseereiden tutkintojen sijoittuminen Suomen koulutusjärjestelmässä ja eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksessä mahdollistaa yhteisen toiminnan kohteen vuoksi yhteiskehittelyn ja toimintajärjestelmien rinnastettavuuden koulujen ja tutkintojen osalta. Tarvitaan vain osaamista-voitteiden tarkastelua rinnakkain. Koulujen rinnastettavuus on mahdollista nyt, kun Poliisiammattikorkeakoulun perustutkintotaso nousi vuoden 2014 alusta. Näin ollen esimerkiksi ammattikorkeakoulutasoinen poliisin tutkinto rinnastuu sotatieteiden kandidaatin tutkintoon. Yhteisiä koulujen osaamistavoitteitakin on esimerkiksi johtajakoulutuksen osalta löydettävissä, ja jatkossa syvemmän tarkastelun jälkeen varmasti löytyy muitakin, kuten tutkimuskoulutus. Vahvan profession kriteeri tutkimuksellisuus on jo aikaisemmin ollut upseereiden sekä myös poliisien koulutuksessa olemassa, joten ammattien rinnastaminen turvallisuusprofessiona ja ylipäänsä professiona puhumisen on ollut mahdollista sekin. Profession tutkimuksen perinteiset kriteerit ovat tässä työssä soveltuneet hyvin kahden arvostetun, korkeasti koulutetun ammattikunnan rinnastamiseksi.

Erilaiset toimintajärjestelmien välineet eli tutkimukseen valitut aineistot, kuten esimerkiksi strategiat, opiskelijavastaukset sekä haastattelut ja niistä tekemäni analyysi, joiden avulla etsin erityisesti luvussa 7 vastauksia tutkimuskysymyksiini kolme, neljä ja viisi

”Mitä ajankohtaiset sisäasianhallinnon sekä ulkoasianhallinnon strategiat, ohjelmaluonnokset ja toimenpideohjelmat kertovat yhteistyöstä?”

”Mitä Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijat ajattelevat turvallisuusalan yhteistyöstä?”

”Mitä henkilöhaastattelut koulujen rehtoreille sekä ministeriöiden kansliapäälliköille kertovat yhteistyöstä ja sen lisäämisestä?”

antavat keskustelun herättämiseksi osin kärjekkäitäkin näkökulmia hallinnonalojen sisäänpäin kääntymisestä ja ristiriitaisista tahtotilojen sekä todellisen toiminnan suhteesta, joka on ollut havaittavissa ja osoitettavissa. Tahtotila yhteistyölle ja sen kehittämiselle on, mutta todellisuudessa tämä jää toiminnan osalta poikkeusoloihin varautumisen harjoitteluun, johon strategiat itsekkin viittaavat (myös Branders 2016; Peltonen 2013 – Paateron haastattelu Ruotuväki 21/2013) ja johon myös osaltaan laki velvoittaa. Tutkimukseni mukaan ministeriöiden sekä eri hallinnon alaisten työryhmien pitäisikin jatkossa lukea myös toisten ministeriöiden tulevaisuuskatsauksia eikä tuijottaa vain oman hallinnonalan toimintaa, mikäli halutaan toimia poikkihallinnollisesti, innovatiivisesti ja erityisesti tämän tutkimuksen painopisteen mukaisesti laajan turvallisuuden viitekehyksessä koulutuksen tuottama osaaminen huomioiden.

Tahtotila on normaaliolojen yhteistyötoiminnan lisääminen ja sitä kautta resurssien säästäminen. Itse haluan kysyä sitä, miten toiminta voi olla normaaliolojen toimintaa, jos se perustuu muutamaiin yhteistoimintaharjoituksiin tai tapahtuneisiin poikkeustilanteisiin, yksittäisen henkilön aktiivista yhteistyötä unohtamatta? Miten voidaan säästää, jos nämä harjoitukset ovat lisä normaalin toiminnan päälle, eivät osa normaalia toimintaa? Tähän osaltaan myös opiskelijat viittasivat. Koulujen osalta yhteistyö jää tällä hetkellä luentojen ja seminaarien yhdessä järjestämiseen, ei rakenteisiin asti menevään koulutusyhteistyöhön. Erityisesti tutkimuksen osalta koulujen rehtorit näkivät tehostamisen tarvetta. Kärjekkyyks strategioita tekeviä hallinnonaloja kohtaan ja edellisten ristiriitojen esille tuomisessa on ollut tarkoitushakuista, sillä työn tarkoituksena on kehittävän työntutkimuksen käsitteitä käyttäen ollut herättää pohtimaan ongelmia nykyisen toiminnan ja tulevaisuuden, ainakin strategioiden tahtotilojen ja strategioiden toteutumisen, eli käytäntöjen ja toiminnan, välillä. Jo se, että olen valinnut tutkimukseni kohteeksi, vaikkakin perustellusti professiotutkimuksen perinteisiä kriteereitä käyttäen, juuri ja vain poliisit ja upseerit, on aiheuttanut vilkasta ja jopa kummeksuvaa keskustelua. Miksi juuri nämä ammattialat on valittu tutkimukseen ja olenko unohtanut täysin muut turvallisuusalan toimijat. Haluanko sulkea kaiken muun yhteistyön ulkopuolelle? Tai enkö tunne muita jo olemassa olevia hyviä toimintamalleja, joita edelleen kehitetään ja joita on tutkittu hyvin paljon? Kahden ammattialan valintaa olen perustellut tutkimukseni alussa eli sitä minun ei enää tarvitse tehdä. Kyseessä on tutkijan oma valinta ja rajaus tehdä tutkimus tietyistä näkökulmista.

Maailmanlaajuisen näkemyksen mukaan tieteellisen tutkimuksen on esitettävä kohteestaan jotakin uutta, jota ei aikaisemmin ole sanottu. Sen lisäksi, että tutkimuksella tulee olla uutuusarvoa, tekijän on myös onnistuttava rajaamaan itsensä aihepiiriin asiantuntijaksi. Alan käytännön kehittämisen kannalta uuden tiedon tulee olla hyödyllistä muillekin kuin käsillä olevalle kohteelle. Menestyväille tieteelle olennaista on sekin, että uskalletaan problematisoida syvästikin aikaisempia näkökulmia ja luodaan uutta, esimerkiksi tutkimustapaa, ajattelua, aluetta, mitä vain. Tutkimustulos ei saa olla lopullinen ja varma vastaus, vaan antaa mahdollisuus lisäkysymyksiä esittämiseen ja uusien tutkimusaiheiden ideointiin ja nykyisen tutkimuksen eteenpäin viemiseen. (Anttila 2006, 519–520.) Ja lisäkysymyksiä tämä tutkimus on tosiaan herättänyt. Edellä mainittujen tavoitteiden uskon täyttyneen myös tässä tutkimuksessa riippuen siitä, mistä näkökulmasta työtäni arvioidaan. Jos tutkimusta arvioidaan opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alaisuudessa tehtävästä koulutuksellisesta yhteistyöstä käsin tai saman hallinnon alla olevien yksiköiden yhteistyöstä käsin, uutuusarvo ei ole niin selvä. Jos otetaan tarkasteluun kahden eri hallinnonalan koulutuksellinen yhteistyö ja liitetään siihen kahden eri hallinnonalan yhteistyö normaalioloissa, uutuusarvo on selvästi todennettavissa. Joka tapauksessa näin jälkepäin voin sanoa, että tutkimukseni sohausi ampuaispesään, eli kaikista tutkimukseni rajauksista ja näkökulmista ei ole tutkittavina olevien hallinnonalojen sisälläkään aina pidetty. Tämä siitähän huolimatta, että esille on useita kertoja tuotu, että kyseessä on hyvin hypoteettinen ja teoreettinen tutkimus, joka pyrkii miettimään jotakin uutta jo olemassa olevien toimintamallien lisäksi – oppimaan jotain, jota ei vielä ole.

Yhteenvedona voin siis loppuun todeta, että olemme strategioiden tahtotilan, opiskelijavastausten, haastattelujen ja tutkittavana olevien ammattikuntien tehtävien osalta yhteiskehittelyn aikakaudella. Mikäli näkökulmaksi otetaan laaja turvallisuuskäsitys, mikäli uskomme globalisaation pysyvän, mikäli uskomme muutosvauhdin kiihtyvän ja rajat ylittävät toiminnan ja työn yleistyvän, ei ole enää mitään perusteluja jäädä oman hallinnon puitteisiin, omaan rajattuun työ- ja toimintaympäristöön ja uskoon siitä, että pärjää yksin. Täytyy nähdä, että oma osaaminen ja kaikkien tietojen hallitseminen yksin ei enää näin monimutkaisessa ja vauhdiltaan kiihtyvässä maailmassa ole enää mahdollista, kuten sisäministeriön kansliapäällikön haastattelussa asia tuotiin esille. Jos myös luotamme valtioon turvallisuuden takaajana ja luotamme siihen, että perusoikeudet ovat ja pysyvät jatkossakin, silloin turvallisuuden takaamisen tulee pysyä valtiolla eli tätä kautta viranomaisilla. Mikäli viranomaisten resurssit ei enää riitäkään tehtävien hoitamiseen, silloinhan edellisten perusteella on keksittävä jotakin uutta, jotakin, mikä näillä perusteilla koskee viranomaisia ja heidän välistään yhteistyötä.

Jos taas uskomme siihen, että hyvinvointivaltiomme tulee rapautumaan ja vastuu omasta turvallisuudesta on jokaisella itsellään, silloin perusteita ei enää olekaan verorahoin ylläpidettävään järjestelmään, vaan jokainen ostakoon turvaa parhaaksi katsomallaan summalla. Tai ne ostavat, joilla siihen on varaa. Mikäli poliisiprofession työnkuvaa rajataan jatkossakin yhä enemmän koskemaan sisäisen turvallisuuden tehtäviä ja upseereilla ulkoisen turvallisuuden tehtäviä, silloin yhteistyön perustelut karkaavat yhä kauemmaksi eikä yhteistä toiminnan kohdetta ole edes olemassa. Jos taas hyväksymme sen, että myös poliisien koulutustaso nousee ja kenties tätä myötä heidän rutiiniluontoisia tehtäviään annetaan esimerkiksi yksityisen sektorin hoidettavaksi, silloin poliisien ja upseereiden työnkuvat lähenevät yhä enemmän toisiaan. Upseereiden toimintaympäristö on yhä enemmän myös sisäisen turvallisuuden alueella ja viranomaisten auttamisessa, eli näillä perusteluilla nähtävissä on molempien ammattikuntien turvallisuustehtävien läheneminen toisiinsa.

Tutkijana olen joutunut pohtimaan myös sitä, missä tämä yhteistyö alkaisi, jotta se olisi osa todellista toimintaa myös normaalioloissa, osa rakenteita ja työtä molemmilla profesioilla? Voisiko koulutuksellinen yhteistyö olla poliiseilla ja upseereilla jokin lisäkoulutuskokonaisuus ylemmän tason upseereille ja poliiseille, jossa halukkaat voisivat oman koulutuksensa lisäksi kouluttautua laajaan turvallisuuteen? Tämä on yksi vaihtoehto eikä todellakaan poissuljettu siinä vaiheessa, kun mietitään yhteistyön kehittämistä. Samoin poissuljettua ei ole kokonaan yhteisen turvallisuuskoulutuksen pohtiminen, vaikkakin sisäisen turvallisuuden kouluja koskeva selvitys tätä ajatusta vastustaakin. Tämän tutkimuksen näkökulmaksi ja tarkastelupinnaksi oli kuitenkin valittu yhteistyön aloittaminen jo peruskoulutuksessa siksi, että sen on todettu olevan tehokas tapa varmistaa yhteistyö ja sen onnistuminen sekä säästää resursseja. Aineistojen eli välineiden tuottama tahtotila on selvästi koulutuksen yhdistämiseen tai syventämiseen myönteisesti suhtautuva, mutta tätä ei ole osattu edes ajatella muuta kuin sisäisen turvallisuuden osalta tervetulleena keskustelun avauksena. Myös seuraava sisäministeriön kansliapäällikön Nergin kommentti sai pohtimaan koulutusyhteistyön esille tuomista entistä syvemmin, sillä ilman Maanpuolustuskorkeakoulun mukaan tulemistä muu turvallisuuskoulutus voi jäädä hyvin ohueksi:

Meidän upseerit toteaa, että tämän ei etene mihinkään, jos MPKK ei lähde mukaan, niin kuin heidän näkökulmastaan.” (kansliapäällikkö Nerg, sisäministeriö)

Jos Maanpuolustuskorkeakoulun toiminta on edistyksellistä esimerkiksi siviiliopiskelijoiden ottamisessa tutkintoon johtaviin opintoihin, niin sisäisen turvallisuuden alueella koulujen yhdistämisen näkökulma on mielestäni askel eteenpäin, vaikkakin se on jo tyrmätty mahdolltomana. Opiskelijavastuksissa mahdollisuus kokonaan yhteiseen koulutukseen nähtiin yhtenä vaihtoehtona sekin, vaikka enemmän kannatusta sai se, että peruskoulutusten yhdistämisen sijaan muodostettaisiin erilliset koulutuslinjat. Upseerin on tämänkin tutkimuksen jälkeen järkevää kouluttautua upseeriksi ja poliisin poliisiksi perustehtävien erillisyyden vuoksi. En väitä, etteikö yhteistyötä jo tehdä erityisesti alueittain erittäin innovatiivisestikin, mutta jotta se saadaan osaksi normaalia toimintaa ja saadaan aikaiseksi indentifioitumista laaja-alaiseksi turvallisuusasiantuntijaksi, myös koulutuksellinen puoli tulee ottaa huomioon ja koulutuksen tulee olla jollakin tasolla pysyvää ja osa opetussuunnitelmia tai tutkintoja. Vain näin se menee osaksi myös ammattien toimintakulttuuria ja on avain onnistuneeseen viranomaisyhteistyöhön.

Helsingin Sanomat (18.11.2013) kirjoittaa pääkirjoituksessaan ”Ministeriöstä sietääkin karsia päällekkäisyyksiä”, että hallituksen tasolla on ymmärretty päällekkäisyyksien mielettömyys. Hallitus onkin päättänyt perustaa parlamentaarisen komitean pohdimaan valtion keskushallinnon uudistamista. Näin valtion korkeimmista virkamiehistä tulisi valtioneuvoston yhteisiä ja heidän osaamisensa olisi laaja-alaista, josta hyötyisivät kaikki. Tämän logiikan myötä myös poliiseille ja upseereille tulisi yksi mahdollisuus lisätä uudenlaiseen asiantuntijuuteen niin halutessaan. Nyt tilanne on se, että ministeriöt kiistelevät keskenään ja tämä voisi osin loppua, kun määrärahat olisivat yhteiset. Yhdessä superministeriössä, joksi uutta ministeriötä tässä vaiheessa nimitetään, pyritään tässä vaiheessa ajatuksen tasolla siihen, että henkilöstöä voidaan jatkossa siirtää osaamisen ja tarpeen mukaan yhä enemmän ja samalla saataisiin yhä avarampi näkökulma asioihin. Tällaista näkökulmaa esittivät myös opiskelijat omissa kirjoitelmissaan. Miksi ei voitaisi perustaa turvallisuusministeriötä ja hallinnoida niin sisäistä kuin ulkoista turvallisuutta saman hallinnon kautta jatkossa? Tällaisen turvallisuusministeriön perustaminen on yksi esille nostamistani ajatuksista, vaikka se meneekin ajatuksena ylemmälle tasolle kuin korkeakoulujen väliseen yhteistyöhön ja tällainen ajattelu ainakin haastattelussa tyrmättiin. Väittäisin kuitenkin, että sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhteinen turvallisuusministeriö olisi töiden hallinnan kannalta parempi kuin kaikki ministeriöt yhdistävä superministeriö. Mikäli turvallisuus yhdistetään jatkossa ylätasolla, eli ministeriöiden tasolla, silloin loogista on myös Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun yhdistäminen ainakin joillakin yhteisesti hyväksytyillä tasoilla ja osaamisalueilla.

Sisäinen turvallisuuden ja maahanmuuton tavoitetila 2020 (2010, 1, 12–18) suosittelee toimenpide-ehdotuksena kolmannen sisäisen turvallisuuden ohjelman laatimista kansallisella, alueellisella ja paikallisella yhteistyöllä. Tavoitteena on kehittää poliisin ja yksityisen turva-alan tehtävänjakoa ja rooleja. Voinkin tehdä vielä tähän loppuun

samanlaisen ehdotuksen liittyen tutkimukseni aiheeseen – laaja-alaiseen turvallisuuteen. Edellä mainitussa toimenpide-ehdotuksessa sanotaan esimerkiksi niin, että kansallista ja kansainvälistä turvallisuutta pitäisi tehostaa lainvalvontaviranomaisten operatiivisen työn tehostamisella ja tiedonvaihdon sujuvuudella. Vahvistetaan poikkihallinnollista yhteistyötä ottamalla käyttöön uudenlainen toimintamalli, jossa virkamies työskentelee osan ajasta toisessa virastossa. Osana sisäisen turvallisuuden poikkihallinnollista yhteistyötä tulee selvittää mahdollisuus koota yhteen sisäisen turvallisuuden kannalta olennaiset tahot synergiaetujen ja resurssien tehostamiseksi. Tutkimukseni johtopäätösten kautta tekemäni ehdotus edellisiä periaatteita noudattaen olisikin seuraavanlainen:

Ehdotus laajan turvallisuusasiantuntijuuden tulevaisuuden tavoitetilaksi 2030 – yhteistyöllä enemmän

Laaditaan yhteinen, laajaa turvallisuutta viitekehyksenä käyttävä turvallisuusasiantuntijuutta vuonna 2030 koskeva raportti, jossa katsottaisiin toimijoita eri hallinnonaloilla ja mietittäisiin uusia yhteistyön malleja yhteisen toiminnan kohteen kautta huomioiden myös normaaliolojen aikainen yhteistyö ja koulutuksen antamat mahdollisuudet.

Tämä selvitys katsoisi toimintaympäristöanalyysien sijaan, joita nykyisissä strategioissa ja toimenpideohjelmissa analysoidaan, turvallisuuden viidettä diskurssia (**Kuva 7**), eli kuka turvaa ja takaa turvallisuuden meille jatkossakin.

LÄHTEET

- Aaltomaa, K. 2013. Poliisin ratkaisut turvallisuusviranomaisten yhteisissä taloustal-koissa. Maanpuolustus N:o 103 1/2013, 24–29.
- Aarrevaara, T. & Pekkola, E. 2010. Muuttuva akateeminen professio Suomessa – maaraportti. Tampere: Tampere University Press.
- Abbott, A. 1988. The system of Professions. An Essay on the Division of Expert Labor. Chicago: The University of Chicago.
- Abbott, C., Rogers, P. & Sloboda, J. 2007. Beyond Terror. The Truth About the Real Threats to Our World. New York: Random House.
- Ahonen, H. 2008. Oppimisen kohteen ja oppijan vastavuoroisuuden kehitys. Hel-singin yliopisto. Kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 218.
- Ahoniemi, L. 1999. Suomea koskevat uudet ei-sotilaalliset turvallisuustekijät. Strate-gian laitos. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.
- Airaksinen, T. 1997. Poliisitoiminnan perusteet, ammattieettinen tarkastelu. Lyhen-nelmä esitelmästä Poliisitoiminnan etiikasta Poliisin päivänä 1.8.1997 Joensuu.
- Airaksinen, T. 2011a. Yksilöturvallisuutta etsimässä. Helsinki: Tekes.
- Airaksinen, T. 2011b. Turvallisuudesta ja sodan etiikasta. Teoksessa Tuominen, J. (toim.) Nuoret, arvot ja maanpuolustus. Yksilö, yhteiskunta ja organisaatiot turvalli-suudessa -seminaarin julkaisu. Johtamisen- ja sotilaspedagogiikan laitos. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, 16–39.
- Alkiora, P. 2014. Poliisikoulutuksen uudistaminen. Teoksessa Muttilainen, V. & Huotari, V. (toim.) Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2014. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 74–78.
- Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen. Hamina: Akatiimi.
- Anttila, P. 2007. Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. Hamina: Aka-tiimi.
- Anttila, U. 2010. Inhimillinen turvallisuus ja oppiminen sotilaallisessa kriisinhallin-nassa. Teoksessa Mäkinen, J. & Tuominen, J. (toim.) Toimintakykyä kehittämässä: Jarmo Toiskallion juhla-kirja. Military pedagogical reflections. Johtamisen- ja sotilas-pedagogiikan laitos. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, 194–201.
- Anttiroiko, A.-V. 2004. Yhteiskuntavastuu ja sen määrittelyprosessi. Teoksessa Jär-vinen, R. (toim.) Yhteiskuntavastuu. Näkökulmia yritysten ja julkisyhteisöjen yhteis-kunnalliseen vastuuseen. Tampere: Tampere University Press.

- Banton, M. 1964. *The Policeman in the Community*. London: Tavistock.
- Baylitz, J. & Wirtz, J.J. 2007. Introduction. Teoksessa Baylitz, J. & Wirtz, J. & Gray, C.S. & Cohen, E. (toim.) *Strategy in the Contemporary world*. Oxford & New York: Oxford University press, 1–15.
- Bleakley, A. & Boyden, J. & Hobbs, A. & Walsh, L. & Allard, J. 2006. Improving teamwork climate in operative theatres. The shift from multi-professionalism to interprofessionalism. *Journal of Interprofessional Care* 20/5, 461-470.
- Bolin, A. 2008. *The Military profession in change: the case of Sweden*. Lund: Lund University.
- Burgess, R. G. 1982. *Field research: A sourcebook and field manual*. Teoksessa Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (toim.) 2000 *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Buzan, B., Waever, O. & De Wilde, J.H. 1998. *Security. A New Framework for Analyzing*. Lynne Rienner Publishers.
- Branders, M. 20016. Kokonainen turvallisuus? Kokonaisturvallisuuden poliittinen kelpoisuus ja hallinnollinen toteutettavuus. Tampere: Tampereen yliopisto, Johtamiskorkeakoulu.
- Brannen, J. 1994. Combining Qualitative and quantitative approaches. Teoksessa Brannen (toim.) *Mixing Methods. Qualitative and quantitative research*. Bristol: Cedric Chivers, 3–38.
- Brint, S. 1994. In an Age of Experts. *The Changing Role of Professionals in Politics and Public Life*. Princeton: University Press.
- Castel, R. 2007. *Sosiaalinen turvattomuus. Mitä on olla suojattu?* Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
- Caven, O. 1999. *Sujutusta ja pyöritystä*. Tampere: Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta.
- Cepol. 2007. *Perspectives of police science in Europe. Final report*.
- Christie, N. 1993. *Kohti vankileirien saaristoa? Rikollisuuden kontrolli teollistuneissa länsimaissa*. Helsinki: Hanki ja jää.
- Clark, B. R. 1998. *Creating Entrepreneurial Universities: Organizational Pathways of Transformation*. Oxford: IAU Press and Pergamon.

Cohen, L. & Manion, L. & Morrison, K. 2002. *Research Methods in Education*, London: Routledge Falmer.

Collin, K. & Paloniemi, S. & Herranen, S. (toim.) 2012. *Yhteistyö ja moniammatillisuus akuuttihoitossa. Ryhmätoiminnan ja moniammatillisen yhteistyön kehittäminen sairaalan päivystysalueella*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Crank, J.P. 1990. Police. Professionals or Craftmen. An empirical Assessment of Professionalism and Craftmanship among Eight Municipal Police Agencies. *Journal of Criminal Justice* 14/4, 333-349.

Cussins, A. 1992. Content, embodiment and objectivity – The theory of cognitive trails. *Mind* 101, 651–688.

Davis, E. 2012. Ending the monopoly of tradition. Teoksessa D. R. Cohen MCCullough & D. L. Spence (toim.) *American policing in 2022: Essays on the future of a profession*. U.S. Department of Justice, Office of Community oriented Policing Services, 123-126.

De Waard, J. 1999. The private security industry in international perspective. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 7,/2, 143–174.

De Weert E. & Kaiser F, & Enders, J. 2006. The Changing Academic Profession – The Case of the Netherlands. In: *Reports of Changing Academic Profession Project Workshop on Quality, Relevance, and Governance in the Changing Academia – International Perspectives*. Research Institute for Higher Education. COE Publication Series 20. Hiroshima University.

Denzin N.K. 1998. Triangulation. Teoksessa Keeseev, J.P. (toim) 1988. *Educational research, methodology and measurement. An international handbook*, 511-513.

Elliott, P. 1972. *The Sociology of the Professions*. New York: Macmillan.

Engeström, Y. 1987. Learning by expanding. An Activity-theoretical approach to developmental research. Jyväskylä: Orienta konsultit.

Engeström, Y. 1988. Reconstructing Work as an Object of Research. *The Quarterly Newsletter of the Laboratory Comparative Human Cognition*, 10:1. San Diego: University of California, 21-27.

Engeström, Y. 1990. Learning, working and imagining. Twelve studies in activity theory. Helsinki: Orienta Konsultit Oy.

Engeström, Y. 1998. Kehittävä työntutkimus. Perusteita, tuloksia ja haasteita. Helsinki: Edita.

- Engeström, Y. 1999. Activity theory and individual and social transformation. Teoksessa Engeström, Y. & Miettinen, R. & Punamäki, R.-L. (toim.) Perspectives on activity theory. Cambridge: University Press.
- Engeström, Y. 2000. Activity theory as a framework for analyzing and redesigning work. *Ergonomics*. vol. 43, NO. 7, 960–974.
- Engeström, Y. 2002. Kehittävä työntutkimus. Perusteita, tuloksia ja haasteita. Helsinki: Edita.
- Engeström, Y. 2004. Ekspansivinen oppiminen ja yhteiskehittely työssä. Tampere: Vastapaino.
- Engeström, Y. 2009. The Future of Activity Theory: A Rough Draft. Teoksessa Sannino, A. & Daquels, H. & Gutierrez, K. D. toim. Learning and Expanding with Activity Theory. p. 303-328.
- Engeström, Y. & Sannino, A. 2010. Studies of expansive learning: Foundations, findings and future challenges. *Educational Research Review* 5/1, 1-24.
- Engeström, Y., Rautavuori, J., & Kerosuo, H. 2012. Expansive learning in library; actions, cycles and deviations from instructional intentions. *Vocations and Learning* 6/1, 81–106.
- Eskola, A. 2008. Tutkijan ääni – vai oma ääni? Teoksessa Lempiäinen, K. & Löytty, O. & Kinnunen, M. Tutkijan kirja. Tampere: Vastapaino, 211–218.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Eteläpelto, A. & Vähäsantanen, K. 2006. Ammatillinen identiteetti persoonallisena ja sosiaalisena konstruktiona. Teoksessa: Eteläpelto, A. & Onnismaa, J. (toim.) Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu, 26–49.
- Etzioni, A. 1969. *The Semi-Professions and Their Organizations*. New York: The Free Press.
- Evetts, J. 2003. Explaining the construction of professionalism in the military – history, concepts and theories. *Revue française de sociologie* 44, 759-776.
- Feuille, P. & Juris, H. 1976. Police Professionalization and Police Unions. *Sociology of Work and Occupations* 3/1, 88–101.
- Ferreira, E. & Jaschke, H.-G. & Peeters, H. & Farina, R. 2010. Bologna process. Survey on European Police Education and Bologna. European Police College Cepol.

Freidson, E. 1983. The Theory of Professions. State of Art. Teoksessa Dingwall, R. & Lewis, P. (ed). The Sociology of Professions. Lawyers, Doctors and Others. Hong Kong: The Macmillan Press, 19-37.

Freidson, E. 1970. Profession of Medicine. New York – Hagerstown – San Francisco – London: Harper & Row Publishers.

Giddens, A. 1984. Yhteiskuntateorian keskeisiä ongelmia. Toiminnan, rakenteen ja ristiriidan käsitteet yhteiskunta-analysissä. Suom. Andersson, P. & Heiskanen, I. Helsinki: Otava.

Goode, W. J. 1969. The Theoretical Limits of Professionalization. Teoksessa Etzioni, A. (toim). The Semi-Professions and Their Organization. New York: The Free Press.

Halonen, P. 2007. Puolustusvoimien koulutuskulttuurin rakentuminen. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.

Heidegger, M. 1927. Oleminen ja aika. Suomentanut Kupiainen, R. 2000. Helsinki: Osuuskunta Vastapaino.

Heikkala, J. 2002. Järjestön strategia. Käsikirja elinvoimaisen tulevaisuuden luomiseen. Tampere: Tampere University Press.

Heiskanen, M. 2013. Rajakeisarin uudet (v)aatteet. Käsiteanalyysi rajaturvallisuudesta. Väitöskirja. Rovaniemi: Lapin yliopiston Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta.

Helander, V. 1993. Professiot ja julkisvalta. Helsinki: Valtionhallinnon kehittämiskeskus.

Helle, M. 2011. Toimitustyö muutoksessa. Toiminnan teoria ja mediakonseptin käsite tutkimuksen ja kehittämisen kehyksenä. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteellinen tiedekunta.

Hellberg, I. 1978. Studier i professionell organization. En professionsteori med tillämpning på veterinäryrket. Sociologiska Institutionen. Göteborg: Göteborgs Universitet.

Helminen, K. 2006. Turvallisuusviranomaisten toimivaltuussäännösten uudistamistarpeet. Sisäasiainministeriön julkaisu 32/2006.

Heusala, A.-L. 2010. Professional calling of the Finnish soldier of late modernity. Teoksessa Mäkinen, J. & Tuominen, J. toim. Toimintakykyä kehittämässä. Jarmo Toiskallion juhla-kirja. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos, 177–186.

Heusala, A.-L. 2011. Kokonaisturvallisuus ja inhimillinen turvallisuus yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. *Tiede ja ase*. Suomen sotatieteellisen seuran vuosijulkaisu N:o 69, 96–111.

Heusala, A.-L., Taitto, P. & Valtonen, V. toim. 2007. Yhteyksiä on myöhäistä luoda kun niitä tarvitaan. Teoksessa *Viranomaisyhteistyö – Hyvät käytännöt*, 72–74.

Hietaniemi, T. 1992. Lain vartiassa. Poliisit Suomen politiikassa 1917–1948. Helsinki: Suomen Historiallisen seuran sarja Historiallisia tutkimuksia.

Hirjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Holstein, J. & Gubrium, J.F. 1995. *An active Interview*. Sage.

Honkonen, R. & Virta, S. 2004. Tutkimus ja poliisiprofession rakentaminen. *Oikeus* 2004 (33); 1, 73–79.

Honkonen, R. & Muttilainen, V. (toim.) 2012. Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2012. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Housley, W. 2003. *Interaction in multidisciplinary teams*. Aldershot: Ashgate.

Huhtinen, A.-M. 2005. *Sanasota*. Johdatus sodan ja sodanjohtamisen filosofiaan. Helsinki:

Huhtinen, A.-M. & Toiskallio, J. 2006. (toim.) *Maanpuolustuskorkeakoulu – kehittyvä sotatieteellinen yliopisto*. Professori Mikko Viitasalon juhlaKirja. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu Johtamisen laitos.

Huotari, V. & Laitinen, J. & Helenius, J. 2014. Poliisialan ajankohtaisia haasteita. Poliisihallinnon dilemmat ja niiden hallinta. Teoksessa Muttilainen, V. & Huotari, V. (toim.) *Poliisin toimintaympäristö*. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2014. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 17–26.

Hyvärinen, M. & Kurunmäki, J. & Palonen, K. & Pulkkinen, T. & Stenius, H. 2003. (toim.) *Käsitteet liikkeessä*. Suomen poliittisen kulttuurin käsittehistoria. Tampere:

Hämäläinen, E. 2012. Euroopan unioni, rikostorjunta ja poliisiyhteistyö. Teoksessa Muttilainen, V. & Huotari, V. (toim.) *Poliisin toimintaympäristö*. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2014. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 27–39.

Härkönen, T. & Laitinen, K. 2014. Kokonaisturvallisuus – tulevaisuuden turvallisuusmalli? Teoksessa Muttilainen, V. & Huotari, V. (toim.) *Poliisin toimintaympäristö*. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2014. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 194–200.

Ijzerman, P. D. 2002. Police Science. A Recognised Professional Field. Teoksessa Mellink, A. & Mukler, E. R. toim. Police Science and Police Studies in the Netherlands. Apeldoorn: LSOP and Dutch Police Academy.

Johnson, P. & Duberley, J. 2000. Understanding Management Research: An Introduction to Epistemology. Sage.

Jukarainen, P. 2014. PTR-yhteistyö – valvonnan virka-avusta yhteiseksi tiedustelurakenteeksi. Teoksessa Muttilainen, V. & Huotari, V. (toim.) Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2014. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 143–149.

Julkunen, R. 2007. Kuka vastaa? Hyvinvointivaltion rajat ja julkinen vastuu. Helsinki: Stakes.

Jussila, J. & Montonen, K. & Nurmi, K. E. 1992. Systemaattinen analyysi kasvatuksen tutkimusmenetelmänä. Teoksessa Gröhn, T & Jussila, J. (toim.), Laadullisia lähestymistapoja koulutuksen tutkimuksessa. Helsinki: Yliopistopaino, 157–208.

Juujärvi, S. 2003. The Ethic of Care and Its Development. Väitöskirja. Helsingin yliopiston käyttäytymistieteiden tiedekunta sosiaalityön laitos.

Kalalahti, J. & Huotari, V. 2015. Yhtenäisen koulutusrakenteen edellytykset, hyödyt ja haitat SM:n hallinnonalalla. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 118.

Kaldor, M. 2007. Human Security. Cambridge: Polity Press.

Kankaanranta, T. & Muttilainen, V. 2012. Talouskehitys ja suhdanneodotukset. Teoksessa Honkonen, R. & Muttilainen, V. (toim.) Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2012. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 92–98.

Kerttula, T. 2010. Vartijat ja järjestyksenvalvojat julkisen vallan käyttäjinä. Väitöskirja. Helsingin yliopiston Oikeustieteellinen tiedekunta.

Kerttunen, M. (toim.) 2007. Uudet uhkat? Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Strategian laitos.

Kerttunen, M. 2013. Sotilasstrategia: Sotilasstrategian tutkimuksen perusteita. Teoksessa Sivonen, P. (toim.) Suomalaisia näkökulmia strategian tutkimiseen. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Strategian laitos.

Kesseli, P. 2006. Operaatiotaidon tutkimuksen ja opetuksen haasteita. Teoksessa Huhtinen, A-M. & Toiskallio, J. (toim.) Maanpuolustuskorkeakoulu – kehittyvä sotatieteellinen yliopisto. Professori Mikko Viitasalon juhla-kirja. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Johtamisen laitos.

Kiikeri, M. & Ylikoski, P. 2004. Tiede tutkimuskohteena. Filosofinen johdatus tietentutkimukseen. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Kilminster, S. & Zukas, M. 2007. Shifting professional boundaries through interprofessional education. A case of wishful thinking? Paper presented at the RWL5 Conference.

Koivula, T. 2013. Jälkistrukturalistinen turvallisuustutkimus – mahdoton käsite vai käsitteellinen mahdottomuus. Teoksessa Sivonen, P. (toim.) Suomalaisia näkökulmia strategian tutkimukseen. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Strategian laitos, 105–125.

Koivumäki, A. 1968. Suomen aatelin edustus autonomian ajan säätyvaltiopäivillä 1863–1906. Turku: Turun yliopisto. Historian laitos.

Konttinen, E. 1989. Harmonian takuumiehiä vai etuoikeutettuja monopolisteja? Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Sosiologian laitos.

Konttinen, E. 1991. Perinteisestä moderniin. Profioiden yhteiskunnallinen synty Suomessa. Tampere: Vastapaino.

Konttinen, E. 1994. Profioiden kentän rakentuminen sääty-yhteiskunnassa. Tiede & Edistys 19/3, 183–199.

Konttinen, E. 1998. Profioiden aikakausi. Teoksessa Mykkänen, J. & Koskinen, I. (toim.). Asiantuntemuksen politiikka – profiitot ja julkisvalta Suomessa. Helsinki: Yliopistopaino, 29–47.

Koskela, H. 2009. Pelkokierre. Pelon politiikka, turvamarkkinat ja kamppailu kaupunkitilassa. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Koskinen, S. & Kulla, H. 2005. Virkamiesoikeuden perusteet. Jyväskylä: Lakimiesliiton kustannus.

Krogars, M. 2000. Muutoksen suunta. Näkökulmia puolustushallinnon strategian, operaatiotaidon ja taktiikan vertaileva sisällön analyysi. Helsinki: Edita Oy.

Kääriäinen, J. 2014. Poliisia koskeva julkinen kritiikki ja luottamus poliisiin. Teoksessa Muttilainen, V. & Huotari, V. (toim.) Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2014. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 207–214.

Kääriäinen, J. & Ellonen, N. 2012. Hyvinvointi, syrjäytyminen ja osallisuus. Teoksessa Muttilainen, V. & Huotari, V. (toim.) Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2014. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 99–112.

Laiho, A. 2005. Sisar tieteen saloissa – sairaanhoitajien akatemisoimisprojekti Pohjoismaissa 1900-luvulla. Turku: Turun yliopisto.

Laine, I. & Kilpinen, A. & Lajunen, L. & Pennanen, J. & Stenius, M. & Uronen, P. & Kekäle, T. 2001. Maanpuolustuskorkeakoulun arviointi. Helsinki: Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 2/2001.

Laitinen, K. 1999. Turvallisuuden ja todellisuuden problematiikka. Tulkintoja uusista turvallisuusuhkista kylmän sodan jälkeen. Tampere: Tampereen yliopisto.

Laitinen, K. 2006. Sirpaloitunut turvallisuus – turvallista hallintaa vai pelon hysteriaa. Teoksessa Huhtinen, A-M. & Rantapelkonen, J. (toim.) Sirpaleita sotilaskulttuurin rajoilta. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, 127–139.

Laitinen, K. 2012. Globaali turvallisuusympäristö. Teoksessa Honkonen, R. & Muttilainen V. (toim.) 2012. Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2012. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 15–26.

Laitinen, K. 2014. Poliisi, strategia ja poliisitoiminta – suuntaviivoja tulevaan. Teoksessa Muttilainen, V. & Huotari, V. (toim.) Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2014. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 102–108.

Leontjev, A. N. 1981. Problems of the development of the mind. Moscow: Progress.

Leontjev, A. N. 1977. Toiminta, tietoisuus, persoonallisuus. Helsinki: Kansankulttuuri.

Limnell, J. 2009. Suomen uhkakuvapolitiikka 2000-luvun alussa. Akateeminen väitöskirja. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Strategian laitos.

Limnell, J. 2010. Kansainvälistyvä upseerius. Teoksessa Mäkinen, J. & Tuominen, J. (toim.) Toimintakykyä kehittämässä. Jarmo Toiskallion juhla kirjja. Military pedagogical reflections. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Johtamisen- ja sotilaspedagogiikan laitos.

Lindfors, E. 2013. Yleissivistävän turvallisuuskasvatuksen haasteet. Teoksessa. Mäkinen, J. (toim) Asevelvollisuuden tulevaisuus. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos, 144–159.

Luria, A. R. 1979. The making of mind: A personal account of Soviet psychology. Cambridge: Harvard University Press.

Maanpuolustuskorkeakoulu. Valintaopas 2014. Sotatieteiden kandidaatin ja maisterintutkintoihin johtavat opinnot. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.

Maanpuolustuskorkeakoulun toimintakäsikirja 2012. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.

Malkki, J. 2013. Kansainvälisen vallan megatrendejä. Teoksessa Sivonen, P. (toim.) Suomalaisia näkökulmia strategian tutkimiseen. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Strategian laitos.

Mankkinen, T. 2013. Turvallisempi huominen – hyvinvointia ja turvallisuutta. Maanpuolustus N:o 103 1/2013, 19–23.

Mankkinen, T. 2011. Palomiehen ammatti työnä ja elämäntapana. Tampere: University Press.

Mannermaa, M. 2006. Demokratia tulevaisuuden myllerryksessä. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen uudessa viitekehyksessä. Helsinki: Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta.

Marx, K. 1976. Marx, Karl: Pääoma. Kansantaloustieteen arvostelua. Osa 3: Kapitalistisen tuotannon kokonaisprosessi. (Das Kapital. Kritik der politischen Ökonomie: Dritter Band: Der Gesamtprozeß der kapitalistischen Produktion, 1894.). Suomentanut Antero Tiisanen. Moskova: Edistys.

Maslow, 1987. Motivation and Personality. New York: Harper & Row, Publishers, Inc.

Merton Robert K. 1982. The Normative Structure of Science. Teoksessa Rosenblatt, A. & Gieryn, T. F. (toim.) Social Research and the Practicing Professions. Cambridge, Massachusetts: Abt Books, 3–16.

Metsämuuronen, J. 2006. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä 3. Helsinki: International Methelp Ky.

Miettinen, R. 1984. Kognitiivisen oppimisenäkemyksen tausta. Helsinki: Valtion koulutuskeskus.

Mikkeli, H. & Pakkasvirta, J. 2007. Tieteiden välissä. Johdatus monitieteisyyteen, tieteidenvälisyyteen ja poikkitieteisyyteen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Millerson, G. 1964. The Qualifying Associations. A Study in Professionalisation. London: Routledge & Kegan Paul.

Murphy, R. 1984. The Structure of Closure. A Critique and Development of the Theories of Weber, Collins and Parkin. The British Journal of Sociology 35/1984, 547–567.

Muttilainen, V. 2014. Poliisialan tutkimustieto ja sen hyödyntämisen haasteet. Teoksessa Muttilainen, V. & Huotari, V. (toim.) Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2014. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 59–66.

Muttilainen, V. & Huotari, V. (toim.) 2014. Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2014. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Mykkänen, J. & Koskinen, I. (toim.) 1998. Asiantuntemuksen politiikka – professiot ja julkisvalta Suomessa. Yliopistopaino. Helsinki.

Myrskylä, P. 2009. Koulutus periytyy edelleen. Hyvinvointikatsaus 1/2009. Helsinki: Tilastokeskus.

Mäkinen, J. 2006. The Learning and Knowledge Creating School: Case of the Finnish National Defence College. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Johtamisen laitos.

Mäkinen, J. 2009. Sotilaspedagogiikka välineenä turvallisuusalan kehittämisessä. Teoksessa Toiskallio, J. & Mäkinen, J. (toim.) Sotilaspedagogiikka: Sotiluuden ja toimintakyvyn teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Johtamisen- ja sotilaspedagogiikan laitos, 112–126.

Mäkinen, J. 2010. Educating Soldiers and security sector actors for human security-oriented activities. Tiede ja Ase. Suomen sotatieteellisen seuran vuosijulkaisu N:o 68, 63-

Mäkinen, J. 2011a. Muuttuvat Puolustusvoimat – muuttumaton sotiluus. Tiede ja Ase. Suomen sotatieteellisen seuran vuosijulkaisu N:o 69., 79–95.

Mäkinen, J. 2011b. Kommenttipuheenvuoro rehtori Seppo Kolehmainen esitykseen. Teoksessa Tuominen, J. (toim.) Nuoret, arvot ja maanpuolustus. Yksilö, yhteiskunta ja organisaatiot turvallisuudessa -seminaarin julkaisu. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Johtamisen- ja sotilaspedagogiikan laitos, 75–82.

Mäkinen, J. 2013. Suomalaisesta asevelvollisuudesta: tutkituista eduista ja haitoista. Tiede ja Ase. Suomen sotatieteellisen seuran vuosijulkaisu N:o 71, 9-26.

Mäkinen, J. 2014. Sotatieteitä – ei sotatieteitä? Defensor Patriae. Maanpuolustuskorkeakoulun lehti 1/2014, 16–19.

Mäkinen, J. 2015. Sotatieteitä – ei sotatieteitä? Teoksessa Nokkala, A, & Hanska, J. & Häyry, M. (toim.) Akateemisuus ja upseerius. Tieteen, tutkimuksen ja johtamisen ristivetoa puolustushallinnossa. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Johtamisen ja sotilaspedagogiikan julkaisusarja 2. Artikkelikokoelma 15, 17–30.

Mäkinen, J. & Tuominen, J. 2010 (toim.). Toimintakykyä kehittämässä: Jarmo Toiskallion juhlaKirja. Military pedagogical reflections. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos.

Mäkinen, K. 2005. Strategic Security. A Constructivist Investigation of Critical Security and Strategic Organisational Learning Issues: Towards a Theory of Security Development. Helsinki: Finnish National Defence College.

Nabel, M. V. 1975. The Hidden Dimension of Public Policy: Private Government and the Policy-Making Process. *The Journal of Politics* 37/1975.

Niemelä, J. & Ahola, S. & Blomqvist, C. & Juusola, H. & Karjalainen, M. & Liljander, J.-P. & Mielityinen, I. & Oikarinen, K. & Moitus, S. & Mattila, J. & Teichler, U. 2012. Evaluation of the Bologna Process Implementation in Finland. Helsinki: Korkeakoulujen arviointineuvosto.

Niemelä, P. 2000. Turvallisuuden käsite ja tarkastelukehikko. Teoksessa Niemelä, P. & Lahikainen, A. R. (toim.) *Inhimillinen turvallisuus*. Tampere: Vastapaino, 21–40.

Niemelä, P. & Lahikainen, A.R. (toim.) 2000. *Inhimillinen turvallisuus*. Tampere: Vastapaino.

Niemi, J. 2014. Viranomaisyhteistyö laittoman maahantulon torjunnassa. Teoksessa Muttilainen, V. & Huotari, V. toim. *Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2014*, 150–155.

Niiniluoto, I. 1980. *Johdatus tieteenfilosofiaan*. Helsinki: Otava.

Niiniluoto, I. 1984. *Tiede, filosofia ja maailmankatsomus*. Helsinki: Otava.

Nowotny, H. & Scott, P. & Gibbons, M. 2003. Mode 2. Revisited: The new production of knowledge. *Minerva* 3/41, 179–194.

Okko, P. & Immonen, H. & Kolehmainen, S. & Levä, K. & Seppälä, M. & Kajaste, M. & Mustonen, K. 2011. *Maanpuolustuskorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän auditointi*. Helsinki: Korkeakoulujen arviointineuvosto 2/2011.

Oksanen, J. 1999. *Poliisistako professio koulutusjärjestelmää muuttamalla? Akateeminen väitöskirja*. Tampere: Tampereen yliopisto: Kasvatustieteiden laitos.

Opinto-opas 2014 Yleinen osa. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.

OPM 2006. *Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen periaatteet*. Keskustelu-
muistio 8.3.2006. Opetusministeriön monisteita 2006:2. Helsinki: Opetusministeriö.

Paasonen, J. & Paasonen, L. 2012. *Tutkimus yksityisen turvallisuusalan koulutusjärjestelmästä*. Vantaa: Laurea ammattikorkeakoulu.

Parnes, R. 2007 (toim.). *Varautumisen käsikirja*. Helsinki: Tietosanoma.

Pekkarinen, E. & Grandin, A. & Kreuz, J. & Levä, K. & Suntioinen, S. & Mustonen, K. & Kajaste, M. 2012. *Poliisiammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän auditointi*. Helsinki: Korkeakoulujen arviointineuvosto 2/2012.

Perttula, J. 2012. Pirkanmaan turvallisuusklusteri. Esiselvitys hankkeen toteutettavuudesta. Poliisiammattikorkeakoulun julkaisusarja raportti 99. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Perttula, J. & Rajala, T. 2014. Pirkanmaan turvallisuusklusteri alueellisessa turvallisuustyössä. Poliisialan ajankohtaisia haasteita. Teoksessa Muttilainen, V. & Huotari, V. (toim.) Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2014. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 201–206.

Pietarinen, M. 2014. Rajavartiomiesten ammattikunta professiona. Esiupseerikurssi tutkielma. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.

Porras, V. 2008. Turvallisuus käsitteenä. Käsiteanalyysi turvallisuuden ominaispiirteistä. Master of Security -lopputyö. Teknillinen korkeakoulu. Espoo: Koulutuskeskus Dipoli.

Puistola, J.-A. & Tarvainen, T. 2013. Terrorismi. Teoksessa Sivonen, P. (toim.) Suomalaisia näkökulmia strategian tutkimukseen. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Strategian laitos.

Pulkka, A. 2010. Sotiluuden haasteita suomalaiselle upseeriprofessionille. Teoksessa Mäkinen, J. & Tuominen, J. (toim.) Toimintakykyä kehittämässä. Jarmo Toiskallion juhlaKirja. Military pedagogical reflections. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos, 163–176.

Puonti, A. 2004. Learning to work together. Collaboration Between Authorities in Economic-Crime Investigation. Helsinki: University of Helsinki. Faculty of Behavioural Sciences, Center for Activity Theory and Developmental Work Research and National Bureau of Investigation.

Raitasalo, J. 2008. Turvallisuusympäristön muutos ja Suomen puolustus. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Strategian laitos.

Raitasalo, J. & Sipilä, J. 2007. Mikä Suomea uhkaa? Laaja turvallisuuskäsitys ja uhkakuvapolitiikka näkökulmina Suomen turvallisuuspolitiikkaan. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Strategian laitos.

Raivola, R. & Raivola, P. 1988. Kokelaasta komisarioksi. Poliisiuran kolmetoista ensimmäistä vuotta. Helsinki: Sisäasiainministeriö.

Ramsbotham, O. & Woodhouse, T. & Miall, H. 2008. Contemporary Conflict Resolution. Cambridge: Polity Press.

Rapo, M. 2012. Väestökehitys – Suomella on edessään haastavat ajat. Teoksessa Honkonen, R. & Muttilainen, V. (toim.) Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2012. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 59–67.

Rentola, H. 2014. Sotilaspedagogisia häivähdyksiä Anjalan seminaareista 2009–2013. Teoksessa Mutanen, A. & Pekkarinen, O. (toim.) Sotilaspedagogiikka. Professori Juha Mäkisen 50-vuotisjuhlakirja. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos.

Reiss, A. J. 1971. *The Police and Public*. Connecticut: Yale University Press.

Research highlights in safety & security. 2013. Espoo: VTT.

Riipinen, P. 2008. Kokonaismaanpuolustuksen käsitteen kehityskaari osana Suomen kansallista turvallisuutta. Helsinki: Puolustusministeriö.

Rinne, R. & Jauhiainen, A. 1988. Koulutus, professionalistuminen ja valtio. Julkisen sektorin koulutettujen reproductioammattikuntien muotoutuminen Suomessa. Turku: Turun yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta julkaisusarja A:128.

Roivainen, O. & Ruuskanen, E. 2008. Laki ja järjestys? Poliisien ja kaupunkilaisten näkemyksiä järjestyslaista sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvonnasta. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Ronkainen, S. 2004. Kvantitatiivisuus, tulkinnallisuus ja feministinen tutkimus. Teoksessa Liljeström, M. (toim.) *Feministinen tietäminen*. Keskustelua metodologiasta. Tampere: Vastapaino.

Ruhala, K. 1977. *Turvallisuuspolitiikka*. Helsinki: Ulkopoliittinen Instituutti.

Rusanen, T. 2000. Globaali turvallisuus. Teoksessa Niemelä, P. & Lahikainen, A. R. *Inhimillinen turvallisuus*. Tampere: Vastapaino, 307–320.

Sannino, A., Daniels, H. & Gutiérrez, K. D. 2009. *Learning and Expanding with Activity Theory*. Cambridge:

Selander, S. 1989. Förvetenskapligande av yrken och professionaliseringsstrategier. Teoksessa *Kampen om yrkesutövning, status och kunskap*, Toim. Selander, Lund. Studentlitteratur, 111–123.

Sennet, R. 2002. Työn uusi järjestys. Miten uusi kapitalismi kuluttaa ihmisen luonetta. Tampere: Vastapaino.

Sirén, T. 2010. ”VERUM EST IPSUM FACTUM” – TRUE IS WHAT HAS BEEN MADE AS SUCH. *Journal of Military Studies*. Vol 1. Nro 1, 1–43.

Shaw, M. 2008. *The New Western way of War*. Cambridge: Polity Press.

Sintonen, K. 2014. Monet rehtorit horjuttavat dualimallia. Yliopistojen rehtorit korostivat lukuvuoden avajaispuheissaan korkeakoulusektorin yhteistyötä.

- Sipilä, J. 2013. Sota tutkimuksen kohteena. Teoksessa Sivonen, P. (toim.) Suomalaisia näkökulmia strategian tutkimukseen. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Strategian laitos, 59–89.
- Sipilä, J. & Koivula, T. (toim.) 2013. Kuinka strategiaa tutkitaan. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Strategian laitos.
- Sivonen, P. toim. 2013. Suomalaisia näkökulmia strategian tutkimiseen. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Strategian laitos.
- Sjöblom, S. 2006. Kohti projektisoitunutta julkishallintoa. Teoksessa Rantala, K. & Sulkunen, P. (toim.) Projektityhteiskunnan kääntöpuoli. Helsinki: Gaudeamus.
- Stenvall, J. 2012. Julkinen hallinto poliisin toimintaympäristönä. Teoksessa Muttilainen, V. & Huotari, V. (toim.) Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2012. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 113–120.
- Taira, T. 2008. Nykypäivää tutkimassa. Teoksessa Lempiäinen, K., Löytyy, O. & Kinnunen, M. (toim.). Tutkijan kirja, 231–242
- Taitto, P. 2007. Tavoitteena hyvät käytännöt. Teoksessa Heusala, A-L. & Taitto, P. & Valtonen, V. (toim.) Viranomaisyhteistyö – Hyvät käytännöt, 4-6.
- Takala, K. 2014. Julkisen talouden tila ja kestävyysaasteet. Teoksessa Muttilainen, V. & Huotari, V. (toim.) Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2014. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 35–42.
- Tikkanen, S., Aapio, L., Kaarnalehto, A., Kammonen, L., Laitinen, J., Mikkonen, J. & Pisto, M. H. 2011. Ammattina turvallisuus. Helsinki: WSOYpro oy.
- Tirronen, J. 2006. Korkeakoulujen välisen yhteistyön muodot konsortio, federaatio ja yhdistyminen. Kuopio: Kuopion yliopisto. Julkaisuja F.
- Toikka, K. 1984. Toteava ja kehittävä työntutkimus. *Psykologia* 19/1984, 256–265.
- Toivonen, H. & Kuusisto, R. 2014. Ihmiset, verkostot ja uudet yhteisöt. Teoksessa Muttilainen, V. & Huotari, V. (toim.) Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2014. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 185–193.
- Turvallinen Suomi. Tietoja Suomen kokonaisturvallisuudesta 2009. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.
- Turvallinen Suomi. Tietoja Suomen kokonaisturvallisuudesta 2012. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.
- Turvallinen Suomi. Tietoja Suomen kokonaisturvallisuudesta 2014. Helsinki: Turvallisuusneuvosto.

- Tuunainen, J. & Knuutila, T. 2006. Akateeminen työ ja tutkimustulosten kaupallistaminen – mahdollon yhtälö. *Tiedepolitiikka* 3/06, 27–36.
- Toiskallio, J. 2000. Näkökulmia sotilaspedagogiikan tutkimukseen. Sotilaspedagogiikan laitos. Helsinki: Turvallisuuskomitea.
- Toiskallio, J. 2009. Johdanto. Teoksessa Toiskallio, J. & Mäkinen, J. (toim.) Sotilaspedagogiikka: Sotiluuden ja toimintakyvyn teoriaa ja käytäntöä. Johtamisen- ja sotilaspedagogiikan laitos. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu
- Toiskallio, J. & Mäkinen, J. (toim.) 2009. Sotilaspedagogiikka: Sotiluuden ja toimintakyvyn teoriaa ja käytäntöä. Johtamisen- ja sotilaspedagogiikan laitos. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.
- Toivonen, H. & Kuusisto, R. 2014. Ihmiset, verkostot ja uudet yhteisöt. Teoksessa Muttilainen, V. & Huotari, V. toim. Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2014, 185–193.
- Tolppi, R. 2001. Nokiherroista palopäälliköiksi. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Turner, B. 1993. Talcott Parsons, universalism and the educational revolution. democracy versus professionalism. *The British Journal of Sociology*. 1/1993.
- Törnudd, K. 1999. Suomen turvallisuuspolitiikan muutoksen vaikutukset upseeriston arvoihin. Teoksessa Ajatuksia upseerin arvomaailmasta. Helsinki: Kadettikunta Ry, 46–50.
- Wilensky, H. 1964. The Professionalization of Everyone. *The American Journal of Sociology*. Nro 2/1964, 137-158.
- Wilson, J. O. 1968. Varieties of Police Behavior. *The Management of Law and Order in Eight Communities*. Cambridge: Harvard University Press.
- Vahtolampi, E. 2013. Maanpuolustuskorkeakoulu 20 vuotta. Sotilasyliopiston ensiaskeleet 1993–2013. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.
- Valtonen, V. 2007. Näkökulmia viranomaisyhteistyöstä. *Tiede ja Ase*. Suomen sotatieteellisen seuran vuosijulkaisu. N:o 65/2007, 45–54.
- Valtonen, V. 2010. Turvallisuustoimijoiden yhteistyö operatiivis-taktisesta näkökulmasta. Akateeminen väitöskirja. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Taktiikan laitos.
- Valtonen, V. 2012a. Suomalaisen yhteiskunnan turvallisuuden tulevaisuudesta. *Futura* 4/2012. Helsinki: Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry, 85–90.

- Valtonen, V. 2012b. Kokonaisturvallisuus laajan turvallisuuden viitekehyksessä. *Kylkirauta* 4/2012, 5-9.
- Valtonen, V. 2013. Kokonaisturvallisuuden aikakausi alkaa – mikä muuttuu. *Maanpuolustus* N:o 103 1/2013, 11-13.
- Varila, J. 2008. Tunteet ja kehittäminen. Teoksessa Seppänen-Järvelä, R. & Karjalainen, V. (toim.) *Kehittämistyön risteyskäsiä*. Helsinki: Stakes, 91–116.
- Victor, B. & Boynton, A.C. 1998. *Invented here. Maximizing your organisation's internal growth and profitability*. Boston: Harvard Business School Press.
- Viihari, L. 2009. *The Environmental Element in Space Law*. Akateeminen väitöskirja. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Virkkunen, J. (toim.) 2002. *Osaamisen johtaminen murroksessa. Ideoita ja kokemuksia toisen sukupolven knowledge managementin kehittelystä*. Helsinki: Työministeriö.
- Virkkunen, J. & Ahonen, H. 2007. *Oppiminen muutoksessa*. Helsinki: MIF.
- Virkkunen, J., Engeström, Y., Pihlaja, J. & Helle, M. 2001. *Muutoslaboratorio. Uusi tapa oppia ja kehittää työtä*. Helsinki: Kansallinen työelämän kehittämisohjelma.
- Virkkunen, J. & Newnham, D. 2013. *The Change Laboratory. A Tool for Collaborative Development of Work and Education*. Sense Publishers. Rotterdam.
- Virta, S. 1987. *Poliisikunnan keskusliitto. Jäsenistön työmarkkinapoliittiset mielipiteet ja näkemykset poliisin työstä ja asemasta*. Poliitiikan tutkimuksen laitos. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Virta, S. 1998. *Poliisi ja turvayhteiskunta. Lähipoliisi turvallisuusstrategiana*. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 1/1998. Espoo: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Virta, S. 2001. *Poliisi, turvallisuusyhteistyö ja turvallisuusverkostot*. Turvallisuushallinto 2001 A 26. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Virta, S. 2007. *Valtion vastuu ja tehtävät. Verotuksesta terrorismin torjuntaan*. Raportti ISSP 2006 Suomen aineistosta. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja 5/2007. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Virta, S. 2011. *Turvallisuuden tutkimus. Tieteenalat ja monitieteisyyden lähtökohtia*. Tiede ja ase. Suomen sotatieteellisen seuran vuosijulkaisu. N:o 69, 112–126.
- Visuri, P. 2011. *Maailman muutos ja Suomi*. Jyväskylä: WSOYPro.

Vuorensyrjä, M. & Lätti, J. 2014. Poliisikoulutuksen vaikuttavuus ja osaamisen ennakointi. Teoksessa Muttilainen, V. & Huotari, V. toim. Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2014, 79-88.

Vygotski, L. S. 1978. *Mind in Society. The psychology of higher mental functions.* Cambridge: Harvard University Press.

Zedner, L. 2009. *Security.* London: Routledge.

INTERNETLÄHTEET

Studentum.fi. Koulutukset, Turvallisuus / Maanpuolustus.

http://www.studentum.fi/search/maanpuolustus_ja_turvallisuus___47__.html.

Luettu 1.10.2012.

Maanpuolustuskorkeakoulu 2011. Ensimmäinen sotatieteiden maisterikurssi valmistui. www.puolustusvoimat.fi – Maanpuolustuskorkeakoulu – Ajankohtaista – Tiedotteet. Luettu 5.8.2011.

Maanpuolustuskorkeakoulu 2013. Opinnot ja kurssit.

<http://www.puolustusvoimat.fi/fi/Maanpuolustuskorkeakoulu/Etusivu>. – Opinnot

– Opinnot ja kurssit. Luettu 1.1.2013.

Maanpuolustuskorkeakoulu 2014. Maanpuolustuskorkeakoulun perinneyhdistys

30.9.2009. <http://www.puolustusvoimat.fi/fi/Maanpuolustuskorkeakoulu>. – Perustietoa – MPKK:n historiaa. Luettu 1.1.2013.

Myrskylä, P. 2009. Tilastokeskus. Koulutus periytyy edelleen. 16.3.2009.

https://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-03-16_002.html. Luettu 20.3.2012.

Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot. – Yliopistot. Luettu 1.4.2013.

Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Ammattikorkeakoulut ja Yliopistot.

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikorkeakoulut_ja_yliopistot/yliopistot. Luettu 1.4.2013.

Opetusministeriö 2008. Rakenteellisen kehittämisen suuntaviivat vuosille 2008-2011.

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/Korkeakoulujen_rakenteellinen_kehittaminen/liitteet/KK_rak_kehitt_suuntaviivat_muistio.pdf. Luettu 1.3.2013.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Bolognan prosessi.

<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/bologna/> . Luettu 10.1.2013.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Eurooppalainen tutkintojen viitekehys (EQF).

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/ammattillisen_koulutuksen_koeoopenhamina-prosessi/Eurooppalainen_tutkintojen_ja_osaamisen_viitekehys_xEQFx.html. Luettu 4.4.2013.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen.

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/rakenteellinen_kehittaminen/ . Luettu 1.1.2013.

Paasonen, J. & Keinänen, A. 2012. Yksityisen turvallisuusalan sääntelyn hajanaisuus ehkäisee tehokasta rikoksantorjuntaa. Yhteistyön kehittäminen viranomaisten kanssa

lisäisi rikoksentorjunnan tehokkuutta.

<http://www.haaste.om.fi/Etusivu/Juttuarkistoihteittain/Talousrikollisuus/1330603851525>. Luettu 13.10.2013.

Poliisi. Poliisiammattikorkeakoulu lyhyesti.

<http://www.polamk.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/pages/841346596F8C3071C225730D0043EEBC?opendocument>. Luettu 1.2.2013.

Poliisi. Poliisikoulutus uudistuu.

<http://www.polamk.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/pages/887DE8F69411EDBAC22579BB0029BF34?opendocument>. Luettu 1.2.2013.

Poliisialan tutkintojärjestelmä 2014.

[http://www.polamk.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/files/8A7F357C4308FCA3C2257C7D003D70B7/\\$file/tutkintojarj_2014_su_helmi14.pdf](http://www.polamk.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/files/8A7F357C4308FCA3C2257C7D003D70B7/$file/tutkintojarj_2014_su_helmi14.pdf). Luettu 1.9.2014.

Poliisi. Täydennyskoulutus.

<http://www.poliisiammattikorkeakoulu.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/pages/3C8A60F432D4BBE4C2257C280043E722?opendocument>. Luettu 1.11.2014.

Poliisiammattikorkeakoulu (Polamk)

[http://www.polamk.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/files/6426C64EB7EDC721C2257B170040DDA6/\\$file/Polamk_organisaatiokaavio2013_su.pdf](http://www.polamk.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/files/6426C64EB7EDC721C2257B170040DDA6/$file/Polamk_organisaatiokaavio2013_su.pdf). Luettu 1.9.2014.

Poliisibarometri 2013. Kansalaiset edelleen pääosin tyytyväisiä poliisiin. Mediatiedote 30.1.2013.

http://www.intermin.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/poliisitoimi/1/0/poliisibarometri_kansalaiset_edelleen_paaosin_tyytyvaisia_poliisiin_39664. Luettu 2.8.2013.

Puolustusministeriö 2013a. Puolustusvoimauudistus.

<http://www.defmin.fi/hallinnonala/puolustusvoimauudistus>. Luettu 1.5.2013.

Puolustusministeriö 2013b. Puolustusvoimauudistuksen hallinnolliset päätökset

http://www.defmin.fi/hallinnonala/puolustusvoimauudistus/hallinnolliset_paatokset. Luettu 1.5.2013.

Puheloinen 2012. Puolustusvoimain komentajan puhe 202. maanpuolustuskurssin

avajaisissa. Julkaistu 10.9.2012. <http://www.youtube.com/watch?v=-h3ZtK4excM>. Katsottu 1.1.2013.

Puolustusvoimat 2013. Koulutukseen hakijoille.

<http://www.puolustusvoimat.fi/wcm/SU+Puolustusvoimat.fi/pv.fi+ mobiilisivusto +SU/Koulutukseen+hakijoille/>. Luettu 1.2.2013.

Sisäasiainministeriö 2013a. Poliisin hallinto- ja rakenneuudistus – PORA III.
http://www.intermin.fi/fi/kehittamishankkeet/poliisin_hallinnon_uudistaminen.
Luettu 1.5.2013.

Sisäasiainministeriö 2013b. Mediatiedote 30.4.2013. Räsänen: Käsivarren alueelle Rajavartiolaitoksen ja poliisin yhteinen partiotukikohta.
http://www.intermin.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/1/1/rasanen_kasivarren_alueelle_rajavartiolaitoksen_ja_poliisin_yhteinen_partiotukikohta_43255. Luettu 1.10.2013.

Sisäministeriö 2014. Turvallisuusalan koulutus.
http://www.intermin.fi/fi/turvallisuus/turvallisuusalan_koulutus. Luettu 1.2.2013.

Suomen sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon tulevaisuus. Pitkän aikavälin tavoitteet. Parlamentaarinen työryhmä.
http://www.intermin.fi/download/58877_sisainen_turvallisuus_ja_oikeudenhoito_parlamentaarinen_tyoryhma_loppuraport.pdf?49fe754cf825d288. Luettu 1.5.2015.

Suomen vaalitutkimusportaali 2012. Luottamus yhteiskunnallisiin instituutioihin 10.4.2012.
http://www.vaalitutkimus.fi/fi/poliittiset_asenteet/luottamus_yhteiskunnallisiin.html. Luettu 5.3.2013.

Talvio 2013. Kuntien säästöt uhkaavat taas kouluja – mistä säästetään tällä kertaa. 1.10.2013. Yle Uutiset.
http://yle.fi/uutiset/kuntien_saastot_uhkaavat_tas_kouluja__mista_saastetaan_talla_kertaa/6857850. Luettu 1.1.2014.

Tilastokeskus 2014. Julkinen talous. <https://www.tilastokeskus.fi/til/jul.html>. Luettu 3.5.2014

Turkulainen 2007. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteistyö.
<http://www.uasjournal.fi/index.php/kever/article/view/26/38>. Luettu 8.2.2013.
www.google.com hakusanat Turvallisuus, Turvallisuuskoulutus. Luettu 5.12.2012.

Valitut palat 2013. Tutkimus: Suomalainen luottaa eniten palomieheen, vähiten poliitikkoon. <http://www.rd.fi/tutkimus-suomalainen-luottaa-eniten-palomieheen-vahiten-poliitikkoon>. Luettu 4.7.2013.

Valtiovarainministeriö 2013. Valtiontalouden kehukset vuosille 2014–2017.
http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20130327_Valtio/2014-2017_kp.pdf. Luettu 6.10.2013.

Väljjarvi 2014. Osaava vai sivistynyt kansakunta koulutuspolitiikan päämääränä?
<http://www.kieliverkosto.fi/article/osaava-vai-sivistynyt-kansakunta-koulutuspolitiikan-paamaarana/> Luettu 18.11.2014.

Ängeslevä 2010. Turvallisuuden termiviidakossa.

<http://global.finland.fi/public/default.aspx?contentid=201208&nodeid=34352&contentlan=1&culture=fi-FI>. Luettu 1.11.2013.

LAIT JA ASETUKSET

Ammattikorkeakoululaki 2003. 9.5.2003/351. Viitattu 9.11.2011. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

HE 2016. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälisen avun antamisesta ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta 72/2016. Viitattu 12.6.2016. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_72+2016.aspx.

HE 2013. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 15/2013. Viitattu 9.11.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

HE 2013. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuntajakolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta, kuntajakolain eräiden säännösten kumoamisesta sekä kielilain muuttamisesta 31/2013. Viitattu 9.11.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

HE 2002. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi turvallisuuden edistämistä yleisillä paikoilla koskevien säännösten uudistamiseksi 20/2002. Viitattu 9.11.2011. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

HE 2001. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi poliisilain muuttamisesta 69/2001. Viitattu 9.11.2011. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

HE 1990. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vartioimisliikkeen muuttamisesta. 90/1990. Viitattu 9.11.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Laki Maanpuolustuskorkeakoulusta 2008. 30.8.2008/1121. Viitattu 1.1.2012. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Laki Poliisiammattikorkeakoulusta 2013. 30.12.2013/1164. Viitattu 1.1.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Laki poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa 1995. 3.11.1995/1251. Viitattu 9.11.2011. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Laki poliisin tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta 2009. 11.9.2009/687. Viitattu 9.11.2011. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Laki puolustusvoimista 2007. 11.5.2007/551. Viitattu 9.11.2011. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Laki puolustusvoimien virka-avusta poliisille 1980.5.12.1980/781. Viitattu 9.11.2011. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Laki rajavartiolaitoksen hallinnosta 2005. 15.7.2005/577. Viitattu 9.11.2011. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 2002. 1.10.2002. Viitattu 9.11.2011. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Lissabonin sopimus 1.12.2009. Ilmoitusnumero 2007/c 306/01. Viitattu 9.11.2013. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Pelastuslaki 2011. 29.4.2011/379. Viitattu 9.11.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Poliisiasetus 1995. 8.9.1995/1112. Viitattu 9.11.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Poliisilaki 1995. 7.4.1995/493. Viitattu 9.11.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Poliisilaki 2011. 22.7.2011/872. Viitattu 9.11.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Suomen perustuslaki. 1999. 11.6.1999/731. Viitattu 9.11.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Valtion virkamieslaki 1994. 19.8.1994/750. Viitattu 9.11.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Valtioneuvoston asetus Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun asetuksen muuttamisesta 2001. 5.7.2001/612. Viitattu 9.11.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

STRATEGIAT / ASIAKIRJAT / MIETTINNÖT

Arjen turvaa yhteistyöllä. 2011. Ehdotus alueellisen sisäisen turvallisuuden yhteistyön toimintamalliksi. Sisäasiainministeriön julkaisuja 23/2011.

Finlands Comprehensive Crisis Management Strategy. 2009. Finland: Ministry for Foreign affairs of Finland.

Euroopan unionin turvallisuusstrategia. 2009. Turvallisempi Eurooppa oikeudenmukaisessa maailmassa. Euroopan unionin neuvosto. Luxemburg.

Hallitusohjelma 2011. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. Valtioneuvoston kanslia 22.6.2011.

Huoltovarmuuden skenaariot 2025. Huoltovarmuuskeskus 2013.

Neljä kertomusta paikallisesta turvallisuussuunnittelusta. 2008. Käytännön kokemuksia ja oppeja. Sisäasiainministeriön julkaisuja 8/2008.

Kansallisen turvallisuustutkimuksen strategia 2009. Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan julkaisuja 17/2009.

Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016. Kehittämissuunnitelma 2012. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Koulutus ja tutkimus vuosina 2007–2012. Kehittämissuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriö 5.12.2007.

Opetushallituksen asema, rooli ja tehtävät sekä koulutustoimialan ohjaus muuttuvassa toimintaympäristössä. Opetusministeriö 46/2007.

Palvelutyöryhmän loppuraportti 2012. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 11.1.2012:30.

Poliisi – tulli – rajaviranomaisten yhteistoiminta 2007. (PTR-yhteistyö) – erityisesti vakavan rikollisuuden torjunnassa. Helsinki: Valtiontalouden tarkastusvirasto toiminnantarkastuskertomus 145/2007.

Poliisin hallintorakenneuudistus Pora III – päälinjaukset. 2012. Hanketyöryhmän esitys. Sisäasiainministeriön julkaisu 34/2012.

Poliisin tulevaisuus – tulevaisuuden poliisi. 2013. Raportti poliisitoiminnan kehittämishankkeesta – POKEHASTa. Poliisihallituksen julkaisusarja 3/2013.

Poliisin tutkintokoulutuksen kokonaisuudistus. Hankeraportti 2012. Tampere. Poliisiammattikorkeakoulu.

Puolustusvoimain pitkän aikavälin haasteet. 2014 Parlamentaarinen selvitysryhmä. Eduskunnan kanslian julkaisu 3/2014.

Salmi, K. 2013. Poliisin hallintorakenneuudistukseen liittyvä selvitys. Sisäasianministeriön julkaisut 7/ 2013.

Sisäasiainministeriö Päätös 2.10.2012. Poliisin hallintorakenteen (PORA III) kehittämistä koskevat linjaukset. SM022:00/2012.

Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö murroksessa. 2010. Kehityksen suuntaavat ja strategiset haasteet. Sisäasiainministeriön julkaisuja 27/2010.

Suomen kyberturvallisuusstrategia. 2013. Valtioneuvoston periaatepäätös 24.1.2013.

Suomen puolustus 2020-luvulla. Puolustusministeriön hallinnonalan tulevaisuuskat-
saus 2014. Helsinki: Puolustusministeriö.

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012. Valtioneuvoston selonteko. Val-
tioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2012.

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009. Valtioneuvoston selonteko. Val-
tioneuvoston kanslian julkaisusarja 23.1.2009.

Suomen vakausohjelma 2013. Taloudelliset ja talouspoliittiset katsaukset. Valtiova-
rainministeriö 9a/2013.

Tasapainoiseen työllisyyskehitykseen 2025. Ehdotus koulutustarjonnan tavoitteiksi
2016. Opetus- ja kulttuuriministeriö 16/2011.

Turvallinen ja moniarvoinen Suomi – sisäinen turvallisuus ja maahanmuutto 2020.
Sisäasiainministeriön tulevaisuuskat-
saus 2020. Sisäasiainministeriön julkaisuja
25/2010.

Sisäisen turvallisuuden ohjelma. 2012. Turvallisempi huomina. Sisäasiainministeriö
26/2012.

Turvallisuustutkimuksen toimeenpano-ohjelma. 2014. Valtioneuvoston toimintamal-
li. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 1/2014.

Valtion kriisijohtamismallin toteuttaminen alue- ja paikallishallinnossa. 2008. Työ-
ryhmän väliraportti. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2008.

Valtioneuvoston periaatepäätös kokonaisturvallisuudesta 2012 / 5.12.2012.

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko 2013. Kestävällä kasvulla hyvinvointia. Val-
tioneuvoston kanslian julkaisusarja 18/2013.

Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010. Komiteamietintö. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 21/2010.

Yhdessä ja erikseen 2009 – Maailma ja Suomi 2010-luvulla – Toimintaympäristökuvaus ministeriöiden tulevaisuuskatsausten taustaksi. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 33/2009

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia. 2010. Valtioneuvoston periaatepäätös 16.12.2010.

SANOMALEHDET JA UUTISET

A-Studio 6.11.2013. Ministeri Virkkusen haastattelu.

Heikkinen, M.-P. Lapin laki. Helsingin Sanomat 11.11.2012

Huhtanen, J. Armeija valmistautuu verkkotiedusteluun. Helsingin Sanomat 15.2.2014.

Huhtanen, J. Kyberturvakeskus ei aio tiedustella. Helsingin Sanomat 21.11.2012.

Liiten, M. Yliopistot haluavat osia ammattikorkeakouluista. Helsingin Sanomat 10.12.2013.

Ministeriöistä sietääkin karsia päällekkäisyyksiä. Pääkirjoitus. Helsingin Sanomat 18.11.2013.

Myrskyssä autetaan yhdessä. Ruotuväki 51. vuosikerta N:O 5 7.3.2013.

Mäki-Lohiluoma, J. & Kontiainen, J. 2014. Korjausliike puolustusmäärärahoihin. Ruotuväki 8/2014, 4.

Nieminen, M. Kyläpoliisit ovat tulossa takaisin. Helsingin Sanomat 11.9.2014.

Pietiläinen, T. Hys! Helsingin Sanomat 18.11.2012.

Poliisien työttömyys tuplaantunut. Helsingin Sanomat (STT:n uutinen). 19.2.2013.

Puolustusvoimat haluaa soluttautua tietoverkkoihin. YLE Uutiset 25.11.2012 siteeraa Helsingin Sanomat 26.11.2012.

Raitasalo, J. 2014. Sotilaalliset uhkakuvat nousevat uudelleen esiin, Helsingin Sanomat 5.3.2014.

Rajavartijoille poliisin oikeuksia, Helsingin Sanomat sit. STT 18.9.2014.

Peltonen, E. Turvallisuutta ylläpidetään yhteistyöllä. Ruotuväki 21/2013.

Taskinen, T. Poliisityö kuuluu valtion perustehtäviin. Helsingin Sanomat 29.12.2012.

Toivonen, J. Virastopalvelut voivat heiketä. Helsingin Sanomat 5.3.2014.

Vähäsarja, I. Ravintolan vahtimestari hälytettiin hätiin vanhustentalolle. Helsingin Sanomat 8.10.2013.

Yhteiskuntaturvallisuus murroksessa. Ilmoitusliite Media Planet 3.12.2012.

Ylä-Tuuhonen, M. Armeijan paikallisjoukot tehostavat virka-apua. Helsingin Sanomat 29.4.2014.

MUUT

AE6619/23.99. CMCFinland Kriisinhallintakeskus. Muistio 25. maaliskuuta 2008.

Arto Rätty. Avajaispuhe. Turvallisen tulevaisuuden ideafoorumi – Kokonaisturvallisuus ja tulevaisuus -seminaari Espoossa 8.5.2014.

Helsinki Summer School – Activity Theory and Formative Interventions 6.–21.8.2013.

Maanpuolustuskorkeakoulun neuvottelukunnan (2013–2015) evästyksiä strategia-työlle 4.9.2014.

Maanpuolustuskorkeakoulun rekrytointi- ja valintakoepalaute 2008, 2009, 2010.

Maanpuolustuskorkeakoulun strategia 2010. Ohje. 11.5.2010. HG626 3555/91.08/2008.

Maanpuolustuskorkeakoulun strategia 2020. Ohje. 16.6.2015. HL38.

Poliisiammattikorkeakoulun strategia 2010. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Poliisiammattikorkeakoulun strategia 2015. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Poliisiammattikorkeakoulun tutkimusstrategia 9.12. 2010. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Poliisiammattikorkeakoulun tutkimusohjelma 17.4.2013. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Polku ABC. Mitä poliisiopiskelijan tulee tietää tutkinnonuudistuksesta.

Pääesikunnan henkilöstöosaston päätös AK16603 29.8.2014.

Pääesikunnan henkilöstöosaston päätös AK12656 25.6.2014.

Sitra 4.6.2014. Turvallisuus muuttuvassa maailmassa -seminaari

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuksessa käytetyt tärkeimmät strategiat turvallisuusnäkökulma huomioiden

Strategia-asiakirja / mietintö tms.	avainsisältö	Turvallisuuden painopiste
Yhteiskunnan turvallisuusstrategia. Valtioneuvoston periaatepäätös 16.12.2010 (myös YTS ja Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010)	Korostetaan kokonaisvaltaisuutta ja poikkehallinnollisuutta. Laaja turvallisuuskäsitys, jonka lähtökohtana normaaliolojen toiminta ja päällekkäisten toimintojen välttäminen yhteiskunnassamme.	Elintärkeiden toimintojen turvaaminen, painopisteenä Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikka.
Varautuminen ja kokonaisturvallisuus. Komiteamietintö. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 21/2010 (jatkossa Varautuminen ja kokonaisturvallisuus)	Lähtökohtana laaja turvallisuusajattelu. Yhteistoimintaa tulee lisätä ja poistaa päällekkäisyydet. Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden kytkeytymisen yhteen ja sitä kautta viranomaisten, elinkeinoelämän ja kansalaisten yhteistyön lisääminen.	Toimintaympäristön ja uhkakuvien muutoksen kautta turvallisuuden laaja-alaisuus.
Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka. Valtioneuvoston selonteke. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2012 (jatkossa Suomen turvallisuus ja puolustuspolitiikka)	Globalisaation myötä kaikenlainen keskinäisriippuvuus on lisääntynyt. Kokonaisturvallisuuden vastataan kokonaisvaltaista turvallisuusajattelua ja yhteistoimintaa lisäämällä. Perinteisten sotilaallisten uhkien lisäksi tulee huomioida muunlaiset uudet uhkat ja turvallisuushaasteet. Globaalit uhkat eivät vaikuta vain kansainvälisiin toimiin vaan Suomen sisäiseen turvallisuuden. Puolustusvoimien tulee olla muiden viranomaisten apuna.	Keskinäisriippuvaisuus turvallisuudessa, globaalin ja yksittäisen ihmisen turvallisuuden nivoutumisen yhteen.
Turvallisempi huomina. Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012 (jatkossa Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012). Myös vuoden 2014	Yhteiskunnan tulee olla yhdenvertainen ja oikeudenmukainen. Pääasiallinen sisältö on arjen turvallisuus ja turvallisuusongelmien ennaltaehkäisy ja ratkaisu. Avainasioita ovat yhteistyö ja poikkehallinnollisuus. Viranomaisten välinen yhteistyö tulee huomioida, samoin järjestöjen kanssa tehtävä työ. Turvallisuutta ei voida ul-	Sisäinen turvallisuus vaikuttaa myös kokonaisturvallisuuteen.

painos.	koistaa. Puolustusvoimien tulee olla vahvemmin kumppani myös sisäisen turvallisuuden takaamisessa.	
Arjen turvaa yhteistyöllä. Ehdotus alueellisen sisäisen turvallisuuden yhteistyön toimintamalliksi 23/2011 (jatkossa Arjen turvaa yhteistyöllä)	Sisäinen turvallisuus luodaan yhteistyöllä, jossa mukana ovat kaikki keskeiset viranomaiset, järjestöt ja elinkeinoelämä. Mietinnössä pohjalla on Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010 ja Varautuminen ja kokonaisturvallisuus – komiteamietintö 2010. Ehdotuksessa tuodaan esille laaja-alainen turvallisuusyhteistyön tarve, sekä se, että strategiat ja ohjelmat pitää yhteensovitaa. Kansalaisten yhdenvertaisuus ja turvallisuus pyritään takaamaan kaikilla alueilla. Yhteistyön pitää onnistuakseen olla säännöllistä.	Sisäinen turvallisuus poikkihallinnollisena, mutta ei laaja-alaisena.
Turvallinen ja moniarvoinen Suomi – sisäinen turvallisuus ja maahanmuutto 2020. Sisäasianministeriön turvallisuuskatsaus 25/2010	Vastuualueita ovat sisäinen turvallisuus, siviilikriisinhallinta, maahanmuutto, kotouttaminen, syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus. Turvallisuuspalveluiden kysyntä kasvaa samalla kuin erityisesti haja-asutusalueiden turvattomuus nousee yhä enemmän esille. Toimintojen priorisoinnin merkitys kasvaa, sillä resurssit niukenevat jatkossakin. Harvaan asutuilla alueilla palvelujen tuottaminen vaatii yhä enemmän viranomaisyhteistyötä. Turvallisuuspalveluiden taloudelliset ja inhimilliset resurssit vähenevät ja tämä edellyttää jatkossa toimintojen kokonaisvaltaista kehittämistä.	Turvallisuuden sektoroiminen sisäiseen turvallisuuteen korostetaan kuitenkin poikkihallinnollista yhteistyötä.
Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011	Tasa-arvoisten julkisten palveluiden saatavuus pyritään hoitamaan. Julkisten palveluiden vaikuttavuutta, tuloksellisuutta ja tuottavuutta parannetaan. Järjestäytyneet ja vakava rikollisuus on lisääntynyt ja lisääntyy. Tämä vaatii laaja-alaista yhteistyötä. Viranomaisten väliset tiedonvaihdon esteet puretaan ja tarvittavat viranomaisrekisterit ovat tarvittavien viranomaisten käytössä. Suomen turvallisuus, hyvinvointi ja menestyksen edellytykset perustuvat laaja-alaiseen yhteistyöhön. Puolustusvoimauudistuksessa on kyse pysyvien kustannussäästöjen aikaansaamisesta. Poliisien toimintaa tehostetaan ja palvelut turvataan koko maassa.	Turvallisuuden painopisteet ja strategiset linjat ohjelmissa.
Poliisin tutkintokoulutuksen kokonaisuudistus. Hankeraportti 2012 (jatkossa POLKU)	Poliisikoulutuksen tutkintouudistuksen myötä voimme Bolognan periaatteiden mukaisesti puhua tutkintojen rinnastettavuudesta ja liikkuvuudesta koulujen kesken. Tutkintokoulutuksen uudistuksen myötä poliisin ammatti professiona	Poliisien koulutustason nostolla turvallisuuden laaja-alaisuuteen vas-

2012)	on myös helpompi perustella.	taaminen.
Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö murroksessa. Sisäasianministeriön julkaisu 27/2010	Väestön ikääntyminen, teknologinen kehitys ja ympäristötietoisuuden sekä toisaalta riskitietoisuuden lisääntyminen sisäisen turvallisuuden tehtäväkenttää muuttavina tekijöinä. Valtioiden rajat eivät enää suojaa ulkoapäin tulevilta uhkilta. Sisäisen turvallisuuden tulee huomioida myös esim. kansainvälinen rikollisuus ja terrorismi.	Sisäinen turvallisuus huomioi jatkossa myös ulkoisen turvallisuuden tekijät.
Huoltovarmuuskeskus. Huoltovarmuusskenaariot 2015	Muutosten voima ja nopeus kasvaa jatkossa. Skenaariossa esitellään mahdollisia tulevaisuudessa vaikuttavia tekijöitä. Tällaisia ovat esim. globalisaation jatkuminen, taloustilanne, johdosuhteet maailmalla ja yhä teknistyvä maailma.	Turvallisuuteen vaikuttaa tulevaisuudessakin joukko moninaisia tekijöitä, jotka tulee huomioida.
Suomen kyberturvallisuusstrategia 2013.	Uudenlainen turvallisuusuhka, joka vaikuttaa kaikkien hallinnonalojen varautumiseen.	Yhteinen toiminnan kohde.

Liite 2. Kyselylomake Turvallisuusasiantuntijuus 2030

1. Olen seuraavan linjan / koulun opiskelija *

- Maa
- Meri
- Ilma
- Raja
- POLAMK:n opiskelija

2. Seuraavassa kysytään muutamia väittämiä asteikolla 1–5. 1=täysin eri mieltä, 2=hieman eri mieltä, 3=en samaa enkä eri mieltä / yhdentekevä asia minulle, 4=jonkin verran samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä. *

	1	2	3	4	5
Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat osa laajempaa, laajaa turvallisuusajattelua	☐	☐	☐	☐	☐
Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus pitäisi nähdä yhä enemmän yhtenä kokonaisuutena	☐	☐	☐	☐	☐
Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus pitäisi tulevaisuudessa erottaa yhä tarkemmin omiksi alueiksi	☐	☐	☐	☐	☐
Upseereiden / poliisien pitäisi tehtäviensä osalta lähentyä yhä enemmän toisiaan	☐	☐	☐	☐	☐
Upseereiden / poliisien pitäisi jatkossa pysyä tiukemmin omissa tehtävissään	☐	☐	☐	☐	☐
Kaikenlaista viranomaisyhteistyötä tulisi tulevaisuudessa lisätä	☐	☐	☐	☐	☐
Turvallisuuden takaaminen kuuluu valtion tehtäviin	☐	☐	☐	☐	☐
Turvallisuuden takaaminen pitäisi olla yhä enemmän yksityisen sektorin tai vast. tehtävä	☐	☐	☐	☐	☐
Turvallisuus voidaan tulevaisuudessa ulkoistaa kaupalliselle toimijalle	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyötä muiden kuin viranomaistoimijoiden kanssa tulisi tulevaisuudessa lisätä (elinkeinoelämä, kolmas sektori)	☐	☐	☐	☐	☐
Turvallisuuden tulisi olla jokaisen kansalaisen oma asia	☐	☐	☐	☐	☐
Upseereiden ja poliisien työnkuvaa pitäisi yhä enemmän muuttaa laaja-	☐	☐	☐	☐	☐

alaisemman turvallisuusasiantuntijuuden suuntaan

Poliisien ja upseereiden yhteiset töiden painopisteet ovat hyvä syy lisätä yhteistyötä tulevaisuudessa ○ ○ ○ ○ ○

Julkisen talouden niukkenevat resurssit ovat hyvä syy lisätä yhteistyötä ○ ○ ○ ○ ○

Turvallisuuden takaaminen kaikille on periaatteena hyvä syy tehdä yhteistyötä jatkossa yhä enemmän ○ ○ ○ ○ ○

Yhä moninaistuva maailma edellyttää yhä lisääntyvää yhteistyötä muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa ○ ○ ○ ○ ○

Uudet uhkat (kyber, ilmasto, terrorismi jne.) edellyttää yhä lisääntyvää yhteistyötä tulevaisuudessa ○ ○ ○ ○ ○

Yhteistyö onnistuu hyvin erikseen tehtävien harjoitusten kautta ○ ○ ○ ○ ○

Yhteistyön tulisi olla säännöllistä, osa normaalia toimintaa ○ ○ ○ ○ ○

Yhteinen turvallisuusalan koulutus on mielestäni hyvä ajatus ○ ○ ○ ○ ○

Yhteinen turvallisuusalan koulutusohjelma tai lisäkoulutus on mielestäni hyvä ajatus ○ ○ ○ ○ ○

Yhteiset alueelliset toiminnot ja toimipisteet poliisin kanssa on hyvä tapa tehdä yhteistyötä tulevaisuudessa ○ ○ ○ ○ ○

3. Tähän voit perustella edellisiä vastauksiasi tai jotakin niistä. Jäikö mielestäsi jotakin olennaista kysymättä/huomioimatta?

(Sivu 1 / 2)

TURVALLISUUSASIAN TUNTIJUUS VUONNA 2030

Seuraavassa kirjoittelmassa tavoitteena on, että pystyt irrottautumaan nykyisistä rajoittavista tekijöistä (laki, eri hallinnonalat, eri koulutus tms.) koskien turvallisuusasiantuntijuutta ja yhteistyötä tulevaisuudessa. Painopisteenä ovat sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhteiset painopisteet ja poliisien ja upseereiden välinen yhteistyö unohtamatta muita yhteistyötahoja. Tavoitteena on myös miettiä yhteisen turvallisuuskoulutuksen ajatusta. Voidaanko tulevaisuuden turvallisuusasiantuntijat kouluttaa samassa paikassa?

Voit pohtia seuraavia teemoja osana kirjoitelmaasi: Mitä käsite turvallisuus tänä päivänä tarkoittaa ja mitä se voisi tulevaisuudessa olla? Miten näet sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden osana laajaa turvallisuuskäsitystä? Ovatko nämä toisistaan erillään vai pitäisikö ne nähdä keskinäisriippuvaisina ja miksi? Minkä näet tulevaisuudessa tärkeimpänä turvallisuuteen liittyvänä tehtävänä oman ammattikuntasi näkökulmasta? Mitkä tehtävät menettävät merkitystään tulevaisuudessa, jos sellaisia tehtäviä on? Onko uudenlaisia tehtäviä mahdollisesti nähtävissä? Millaisia ajatuksia sinulla on koskien viranomaisyhteistyötä, pitäisikö sitä tiivistää? Pitäisikö yhteistyötä tehdä enemmän jonkin muun kuin viranomaistahon kanssa? Miksi yhteistyötä tulisi ylipäänsä tehdä jatkossakin, lisätä tai vähentää? Mitkä tehtävät turvallisuuteen liittyen ovat ehdottomasti viranomaisten hoidettavia? Mitkä tehtävät voisi ulkoistaa, jos sellaisia tehtäviä on? Kuuluuko turvallisuus jokaisen perusoikeuksiin, joiden takaaminen olisi valtion tehtävä ja sitä kautta viranomaisten tehtävä?

Pohdi edellisten lisäksi ns. turvallisuuskoulutusta: mitä siihen pitäisi kuulua, ketkä voitaisiin kouluttaa saman koulutuksen puitteissa vai tulisiko yhteinen koulutus olla esim. lisäkoulutusta tai yhteinen koulutuslinja? Keitä yhteiseen turvallisuusalan koulutukseen tulisi ottaa mukaan? Vai onko ajatus yhteisestä turvallisuusalan ja -koulutuksesta huono?

Millainen on turvallisuusasiantuntijuus ja turvallisuusasiantuntija vuonna 2030?

Liite 3. Turvallisuusasiantuntijuus 2030 kyselyn tarkat prosenttijakaumat, keskihajonta ja keskiarvo kysymyksittäin.

	1	2	3	4	5	Keskihajonta	Keskiarvo
Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat osa laajempaa, laajaa turvallisuusajattelua	0%	1,47 %	2,21 %	39,71 %	56,62 %	0,62	4,51
Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus pitäisi nähdä yhä enemmän yhtenä kokonaisuutena	0,74 %	11,76 %	13,97 %	47,79 %	25,74 %	0,96	3,86
Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus pitäisi tulevaisuudessa erottaa yhä tarkemmin omiksi alueiksi	12,5 %	54,41 %	15,44 %	16,18 %	1,47 %	0,95	2,4
Upseereiden / poliisien pitäisi tehtäviensä osalta lähentyä yhä enemmän toisiansaan	9,56 %	25%	19,85 %	34,56 %	11,03 %	1,19	3,13
Upseereiden / poliisien pitäisi jatkossa pysyä tiukemmin omissa tehtävissään	14,71 %	33,82 %	25,74 %	20,59 %	5,15 %	1,11	2,68
Kaikenlaista viranomaisyhteistyötä tulisi tulevaisuudessa lisätä	0,74 %	2,94 %	6,62 %	47,79 %	41,91 %	0,77	4,27
Turvallisuuden takaaminen kuuluu valtion tehtäviin	0%	1,47 %	0,74 %	19,85 %	77,94 %	0,54	4,74
Turvallisuuden takaamisen pitäisi olla yhä enemmän yksityisen sektorin tai vast. tehtävä	63,24 %	28,68 %	3,68 %	4,41 %	0%	0,77	1,49
Turvallisuus voidaan tulevaisuudessa ulkoistaa kaupalliselle toimijalle	74,26 %	20,59 %	2,94 %	2,21 %	0%	0,64	1,33
Yhteistyötä muiden kuin viranomaistoimijoiden kanssa tulisi tulevaisuudessa lisätä (elinkeinoelämä, kolmas sektori)	2,94 %	9,56 %	19,12 %	52,21 %	16,18 %	0,95	3,69
Turvallisuuden tulisi olla jokaisen kansalaisen oma asia	44,12 %	38,24 %	8,82 %	6,62 %	2,21 %	0,99	1,85

Upseereiden ja poliisien työnkuvaa pitäisi yhä enemmän muuttaa laaja-alaisemman turvallisuusasiantuntijuuden suuntaan	2,21 %	19,85 %	21,32 %	42,65 %	13,97 %	1,03	3,46
Poliisien ja upseereiden yhteiset töiden painopisteet ovat hyvä syy lisätä yhteistyötä tulevaisuudessa	2,94 %	12,5 %	20,59 %	49,26 %	14,71 %	0,98	3,6
Julkisen talouden niukkenevat resurssit ovat hyvä syy lisätä yhteistyötä	6,62 %	12,5 %	13,97 %	45,59 %	21,32 %	1,15	3,63
Turvallisuuden takaaminen kaikille on periaatteena hyvä syy tehdä yhteistyötä jatkossa yhä enemmän	3,68 %	2,94 %	7,35 %	55,15 %	30,88 %	0,91	4,07
Yhä moninaistuva maailma edellyttää yhä lisääntyvää yhteistyötä muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa	2,21 %	4,41 %	13,24 %	47,79 %	32,35 %	0,91	4,04
Uudet uhkat (kyber, ilmasto, terrorismi jne.) edellyttävät yhä lisääntyvää yhteistyötä tulevaisuudessa	1,47 %	2,21 %	5,88 %	44,85 %	45,59 %	0,8	4,31
Yhteistyö onnistuu hyvin erikseen tehtävien harjoitusten kautta	6,62 %	13,24 %	23,53 %	43,38 %	13,24 %	1,09	3,43
Yhteistyön tulisi olla säännöllistä, osa normaalia toimintaa	1,47 %	2,94 %	8,82 %	47,79 %	38,97 %	0,83	4,2
Yhteinen turvallisuusalan koulutus on mielestäni hyvä ajatus	5,88 %	24,26 %	22,79 %	28,68 %	18,38 %	1,19	3,29
Yhteinen turvallisuusalan koulutusohjelma tai lisäkoulutus on mielestäni hyvä ajatus	4,41 %	8,09 %	20,59 %	41,91 %	25% %	1,06	3,75
Yhteiset alueelliset toiminnot ja toimipisteet poliisin kanssa ovat hyvä tapa tehdä yhteistyötä tulevaisuudessa	7,35 %	14,71 %	21,32 %	43,38 %	13,24 %	1,12	3,4
Yhteensä	12,17 %	15,71 %	13,57 %	35,56 %	22,99 %		3,42

Liite 4. Turvallisuusasiantuntijuus 2030 – keskusteluaihioiden runko

Mikä on oman hallinnonalan strategioiden ohjaava vaikutus käytännön toiminnassa? (Jäävätkö strategiat vain ylätasoon tahtotilaksi vai onko niillä toimintaa selvästi ohjaava vaikutus ja miten?)

Strategioissa halutaan lisätä yhteistoimintaa muiden hallinnonalojen ja tässä tutkimuksessa painopisteenä olevien muiden turvallisuus toimijoiden kanssa. Tutkimukseni mukaan tämä näyttäisi jäävän hyvin vähäiseksi, esim. erillisten harjoitusten toteuttamiseen, onko näin?

Mitkä/ketkä kumppaneista tunnistat tärkeimmiksi oman hallinnonalan toiminnassa ja ketkä ovat oman hallinnonalan päätehtävän mukaisia strategisia kumppaneita (järjestys)?

Onko eroa sillä, onko kumppani virkamies, yksityinen vai joku muu? Pystyykö vastaaja erottelemaan, kuka näistä tahoista on ”tärkein” kumppani oman toiminnan onnistumiseksi?

Olisiko yhteistyötä syytä lisätä jonkin toimijan kanssa?
Ja millä motiivilla – taloudellinen /strateginen /mikä muu?

Tulisiko yhteistyötä muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa lisätä? Jos tulisi, niin kenen? Tarkemmin poliisi–upseeri-yhteistyöstä, tulisiko sitä lisätä ja millä osa-alueilla.

Opiskelijoiden mukaan tämän päivän turvallisuusympäristössä sekä sisäinen että ulkoinen turvallisuus linkittyvät toisiinsa. Mikä näkemys haastateltavalla on tästä?
Tulisiko erilliset hallinnonalat ja sitä kautta sisäinen ja ulkoinen turvallisuus pitää erillään ja eri hallinnonalojen keskittyä vain oman hallinnonalan viitekehykseen jatkossakin?

Jos nämä turvallisuuden määritelmät ja sitä kautta sisällöt liittyvät toisiinsa, tulisiko kumppanuutta siihen liittyen lisätä? (erityisesti poliisi/upseeri)

Opiskelijoiden mukaan poliisien ja upseereiden perustehtävät on niin kaukana toisistaan, että ne pitääkin pitää jatkossakin erillään, mutta on joitakin osa-alueita, jotka nämä tahot voisivat hoitaa yhdessä entistä tiiviimmin. Onko haastateltavan mukaan poliisien ja upseereiden välillä tehtäviä, jotka uuden turvallisuuskäsityksen mukaan olisi hoidettavissa yhdessä, kuten opiskelijavastauksissa tuodaan esille?

Millä tasolla näitä tehtäviä voidaan hoitaa yhdessä (ministeriö, koulut, käytännön työelämä)?

Opiskelijavastausten mukaan yhteistyöhön olisi syytä kiinnittää huomiota jo esimerkiksi molempien ammattikuntien koulutuksessa. Osa taas uskoo yhteistyön onnistuvan vasta esim. ministeriön tasolla ylätasoon toimijoiden kesken. Miten haastateltavan mukaan yhteistyö mahdollistettaisiin?

- yhteinen toimintayksikkö esim. ministeriössä
- yhteinen koulutus
- yhteiset harjoitukset
- jotain muuta

Opiskelijavastausten mukaan yhteinen koulutus olisi tulevaisuudessa hyvinkin mahdollista. Jos yhteistyöhön lähdetään hakemaan eväitä koulutuksen kautta, millaista tämän koulutuk-

sen haastateltavan mukaan tulisi olla?

- säännöllistä, jo peruskoulutuksesta alkavaa
- lisäkoulutusta
- erillinen suuntautuminen peruskoulutuksen jälkeen yhteisiin tehtäviin
- ei missään nimessä tulisi harkitakaan tällaista

Opiskelijavastausten mukaan yhä tiiviimpi yhteistyö poliisi–upseeri-akselilla on tulevaisuudessa hyvinkin mahdollinen. Onko yhteistyön syventämisen ajatus poliisien ja upseereiden välillä todellinen vaihtoehto, jota kannattaisi tulevaisuudessa selvittää? Ja kenen vastuulla ja aloitteesta tämä selvitystyö tulisi tehdä?

Voisivatko MPKK ja Polamk olla aktiivisia/aloitteentekijöitä ja selvittää omien osaamista-voitteidensa päällekkäisyydet turvallisuusalan koulutuksessa vai tulisiko sen olla joku muu taho? Kuka/mikä taho?

Tulisiko yhteistyön syventämisen ajatuksen olla jatkossakin vain osa strategioita, jolloin ajatuksena siinä ei mahdollisesti enää pystyttäisi määrittelemään tarkasti yhteistyön kumppaneita ja tavoitteita? Vai tulisiko yhteistyön syventäminen määritellä esimerkiksi yhteistyösopimuksilla, jolloin tavoitteet ja kumppanit olisivat tarkemmin määriteltyjä?

Maanpuolustuskorkeakoulu

PL 7, 00861 HELSINKI

Puh. +358 299 800

www.mpkk.fi

ISBN 978-951-25-2797-7 (nid.)

ISBN 978-951-25-2798-4 (PDF)

ISSN 2342-9992 (painettu)

ISSN 2343-0001 (verkkojulkaisu)

Puolustusvoimat
The Finnish Defence Forces